K a r a c s a y F e d o r gróf /1787-1859./,a bécsujhelyi katonai akadémián tanult.1853-ban a perzsa katonaság mérnökkarát szervezte meg. Több katonai,ethnográfiai munkát irt,melyekhez saját [illegible] kőrajzait mellékelte. 1.Beyträge zur Europäischen Länder-kunde...Wien,1818.Három kőnyomatu táblával.[illegible] 2.Handbuch für Unter-Officiere und Zugs-Kommandanten der k.k.Cavallerie.... Wien,1823.Háromy kőnyomatu táblával.3.Der Ungarische Sattel in Seiner Vollkommenheit....Pest,1832.Hat kőnyomatu táb ával.5.Der ungarische Sattel so wie er sein soll.Zum Gebrauch der Cavallerie.Wien,1850.Hét kőnyomatu táblával.-Ezeken kivül négy szignaturáját viselő kőrajzot találtunk Bedő Rudolf ur gyüjteményében: Montagnard d,Orahovicza.Jelz:"Karaczay", - Jeunne fille de Novi.Jelz:"Ky". - Costume de Novi...Jelz:"Ky".- Albanais de Hotti...Jelz:"Ky".-Bibl: Szinnyei:Magyar Irók V.995-96.h.-

és Budának száz és száz szépségét magábanrejtő rálátását, a festői dunapartot, a hajó- és lánchiddal, a szűk, romantikus budai utcákat, s a modern empire várost, Pestet ábrázolják.

A 19. század művészetének egyik legelterjedtebb és legnépszerűbb ága a polgári- és népéletkép. A század elejének romantikus ismeretvágya rátereli az írók és művészek figyelmét a nép és a polgár mindennapi életére. Létrejön és gyorsan fellendül a népszínmű, a költők mű-népdalokat írnak, s jellemző, hogy 1843-ban „Életképek" címen alapítanak folyóiratot. Már jóval előbb jelennek meg ethnográfiai tanulmányok, melyek a népéletkép tudományos előfutárai. Gróf Karaczay Fedor „Beyträge zur Europaeischen Länderkunde" c. Bécsben 1818-ban megjelent műve az első, amelyben kőnyomatú népviseleteket találunk. Ezek a színezett kőrajzok a korérzés ugyanazon gyökérből táplálkozó megnyilatkozásai, mint a későbbi nép- és polgári életképek. Az első népies alakok az Alt Jakob-féle dunaképeken, a Boutibonne, Lántz, stb. várromokat ábrázoló kőrajzain jelentkeznek, míg a polgárok utcai életével a századeleji metszeteken és kőrajzokon találko-

zunk. Egyik legszebb, legkorábbi példája Petrich András „Buda és Pest látképe", kézzel színezett, Richter Fülöp által kivitelezett rézmetszete (1819), amelynek előterében már ott találjuk a hangulatkeltő, divatosan öltözött polgári alakokat. Legismertebbek, s talán a legművészibbek az Alt Rudolf vízfestményei után Sandmann F. X. által kivitelezett litográfiák, melyek közül megemlítjük a Császár-fürdő udvarát ábrázoló, üde, bájos lapot. A genre-alakokkal élénkített látképek kiváló példája Hofbauer Jánosnak Gurk által kőrerajzolt nagy folio lapja „Pest és Buda fővárosoknak képe, a Rákos mezejéről nézve az ugyanott próbára felállított vasútnak rajzolatjával". Az igen gazdag anyagból felemlítjük még Kuvasseg József „Buda-Pest"-jét, Weissenberg Budát és Pestet ábrázoló levegős, festői litográfiáit, Thirney Clark-nek, a Lánchidat építő Adam Clark testvérének több változatban utánzott, mozgalmas Lánchíd-képét. Szinte megszámlálhatatlan a sora a Blaschnek, Kollár, Klette Károly, stb. által rajzolt árvízképeknek, amelyek tárgyuknál fogva genreképeknek is tekinthetők. Nem egyszer elmosódik a genre- és történeti kép, illetve litográfia közötti határ is, különösen az 1848—49-es események ábrázolásainál.

Karacray:

Province de Cattaro.
Montagnard d'Orahovizza.

"Karacray"

Croatie.

Femme fille de Novi. ("Ky")

Croatie.

Costume de Novi, sur les côtes de la mer. "Ky"

Albanie (arabanais) etc.
Albanais de Klotti etc.

"Ky"

Karaczay

Karaczai F.

395 **Karaczai, F.** Beyträge zur europäischen Länderkunde. Die Moldau, Wallachey, Bessarabien u. Bukowina. Neueste Darstellung dieser Länder nebst Kupfern, verschiedene Trachten derselben vorstellend. Wien. (1818.) br. 8°. Mit 3 kolor. Kupfertafeln. 96 S. Titel bestempelt 36 —

Csáky Gizella:

Derékon alól s szemköt nézve látható. Kezeiben virággal telt kosarat tart. Fodros fökötőjét s ingecskéjének ujját csokorra kötött szalagok díszítik, kocsás vállkendője rojtos s kezein piros gyöngyfüzéseket hord. Felirata a kép alatt

Geysi Csáky dessiné par M: le Comte Karacsay.

Aquarell, méretei a vonalkeretnek 24·9:18·2 c/m.

9829.

Sz. N. 389/98
112-98-148

Karacsay festő

Csáky Gizella. 9829.

A derékon alól ábrázolt főkötős leányka kezeiben virágos kosarat tart. Öltözete rövid ujjú ruha szalagcsokrokkal és rojtos vállkendő fehér-kék kockákkal. Felirata:

Geysi Csáky dessiné par M: le Comte Karacsay.

és fölül a jobbsarokban: 66.

Aquarell, mér. a vk. 24.9: 18.1 cm.

Sz.n. 389-98
112-98-148.

Karacsay Fedor gr.

l.

Virrota Lanichid

15. l.

KARACSAY *Fedor* gróf, festő, (1787—1859). Etnográfiai munkáit maga illusztrálta. Művei közül Csáky Gizella akvarell arcképe a M. Tört. Képcsarnokban.

Ex. G I. 5261

Kelebia pusztai lelet VII. 242

F. Gróf K A R A C Z A Y .

"Beyträge zur Europäischen Lände
kunde.-Die Moldau,Wallachey,Bess
rabien und Bukovina.-Neuste Dars
dieser Länder,nebst Kupfern,vers
ne Trachten derselben/ vorstelle
Von F.Grafen v.Karaczay.Wien.Ged
bey Anton Strauss.-

Cimlap előtt balra szines kép:"K
fecit 1817é- Bäuerin im Winter A
Moldauischer Geistlicher."

16.lap után: "MOLDAUERIN aus dem
stande.gestoch:in Stein durch Ka
1817.-"

12.lap után :"Moldauische Brautl
F.G.Karaczay 1817.-"
/Bedő R.ur Gyüjt./

-
-
ellung
hiede-
d.-
uckt

raczay
zug/

Mittel-
aczay

ute.

Karacsay Fedor

Kattaro. T. 7264.

A hegyes vidék előterében a tenger tulsó partján látjuk a várost, a mely fölött az erőd uralkodik, a vizen pedig vitorlások vannak és egy csolnak kel át. Felirata:

CATTARO

alól balra: C. Karacsay, del. és Giacopelli lit.
jobbra: Lit. Vigotti a Parma.

Kny., mér. a vk. 30.6 : 45.2 cm.

271f **Japán fametszetek.** Színészportré. Ered. színes japán fametszet, dominálo vörös tónusban, 25×36 cm.

271g — Színészportré Sharaku modorában. Eredeti színes japán fametszet a 19. sz. végéről. 25×35 cm.
Színész drámai pózban a víz partján, békák között.

271h — Színészportré Sharaku modorában. Eredeti színes japán fametszet a 19. sz. végéről. 25×36 cm.
Nagyon szép lap. Fent a szerep szövegével. A kép tördőfésre kész színészt ábrázol.

271i — Színészportré. Eredeti színes japán fametszet a 19. sz. végéről, szürke tónusban. 25×35 cm.
Torzonborz, bosszút lihegő színészt ábrázol.

271j — Színpadi jelenet. Nő bivalyt készül leölni. Eredeti színes japán fametszet a 19. sz. végéről. 24×35 cm.

271k — **Madarak.** Ered. színes japán fametszetek ismeretlen mestertől a 19. sz. végéről, 4 lap, 15×24 cm.

272 **Jászai** R. Útirajzok és tanulmányok. Bp.: Franklin, 1905. 8°. 223 l.

273 **Jekelfalussy** J. Az ezredéves magyar állam és népe. Bp.: Kosmos, 1896. 8°. 625 l.

274 **Jelky** A. Der *ungarische Robinson*, oder Geschichte, Abentheuer, und Reisen d. Andreas Jelky eines erlernten Schneiders aus Baja. Pesth, 1827. kis-8°. 4 sztlan lev.
Páratlanul ritka. Petrik nem ismeri.

275 — [**Sándor** I.] *Geschichte* d. Herrn Andreas Jelky eines gebohrnen Ungars. Nebst andern kurzweiligen Anekdoten. Ofen u. Pressburg: Diepold, 1784. kl. 8°. 48 S. Pap.
Páratlanul ritka.

276 **Jerney** I. Keleti utazása a magyarok öshelyeinek kinyomozása végett 1841 és 1845. Pest: Szerző, 1851. kis-4°. 2 k. egyben, sötétkék ibőr, igen dús hátaranyozással, bordázott háttal, az elülső er. zöld boríték belekötve.
3 könyomatú képpel és egy térképpel. Igen ritka. Gyönyörű, széles margójú példány.

277 **Jonas** J. Ungerns Mineralreich. Pesth: Hartleben, 1820. 8°. XLVIII, 414 ., 5 sztlan lev.

278 **Kaden** W. Durch Schweizerland. Sommerfahrten in Gebirg u. Thal. *Mit 6 Vollbildern, 13 Doppelbildern u. 103 Textillustrationen nebst 6 Farbendruckbildern.* Gera: Griesbach, 1895. 8°. VIII, 405 S. O. blauer L.

279 **Kálnoky** D. A vándor emlékei. Pest: Müller, 1855. kis-8°. 2 k. egyben, fv.

280 **Kalotaszeg. Gyarmathy** Zsigáné. Tarka képek a kalotaszegi varrottas világából. *40 képpel.* Bp.: Franklin, 1896. 4°. 100 l., er. v.

281 **Kant I.** Physische Geographie. Einzig rechtmässige Ausgabe. Mainz u. Hamburg. Vollmer 1801—1805. Kl. 8° 7 Bde in 2 gebunden. Hled.

Erste rechtmäßige Ausg. Sehr selten. Schönes Exemplar. Beigelegt eigenhändige Schrift (7 Zeilen) d. Verfassers teils mit Tinte teils mit Bleistift geschrieben. Interessante Merknotizen z. B.: „Meine physische Geographie will aus meinen Heften H. Rinik bearbeiten". etc. Von

Pfarrer Wasionski, d. Biographen Kants testiert. Äußerst selten. — With autograph of the famous author (7 lines).

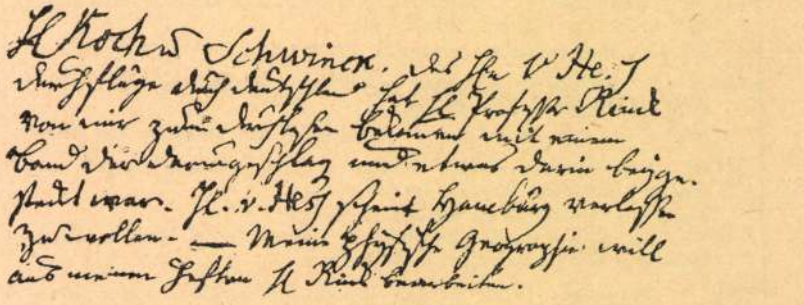

282. sz. Kant: Physische Geographie.

282 **Karaczay** F. Beyträge zur europäischen Länderkunde. Die Moldau, Wallachey, Bessarabien u. Bukowina. *Nebst [3 farbigen] Kupfern, verschidene Trachten d. Vorstellend.* Wien: Strauß, 1818. kl. 8°. 2 unn. Bl., 96 S. Pap.

3 remek színes rézmetszetű képpel. Ritka.

283 **Katancsich** M. P. Orbis antiquus ex tabula itineraria, quae Theodosii imp. et Pevtingeri avdit. Budae: typ. reg. univ., 1824—1825. 4°. 2 k., díszes barna fbőr, bordázott háttal (díszes kötés).

Igen ritka. Gyönyörű példány.

283a **Katona** M. A föld mathematica leirása a világ alkotmányával együtt. Révkomárom: Weinmüllerné, 1814. kis-8°. XXXVI, 435 l. 4 táblamelléklettel, fbőr.

284 **Kazinczy** F. Utazások. Buda: Egyetem, 1839. kis-8°. X, 414 l., díszes vörös fbőr, bordázott háttal, sarkokkal.

1. kiad. Szép példány.

285 **Kecskemét. Hornyik** J. Kecskemét város története. Oklevéltárral. *Egy kőnyomatú táblán 6 pecsétrajzzal.* Kecskemét: 1860—1866. 8°. 4 k. 3 k. fv., 4. k. fűzve.

Rendkívül ritka és értékes kecskeméti monográfia. Mellékelve a szerző 1 folio lapos egész terjedelmében sajátkezűleg írt levele.

286 **Kecskeméthy** A. Éjszak-Amerika 1876-ban. Bp.: Ráth, 1877. 8°. IV, 420 l.

Igen ritka. Mellékelve 2 „Briefpost-Aufgabeschein" Reichenhallból 1877.

287 — Háromezer tengeri mértföld. Pest: Ráth, 1870. kis-8°. 276 l., fv.

288 **Keleti** K. Skizze d. Landeskunde Ungarns. Einleitender Theil d. ung. Kataloges zur Wiener Weltausstellung. Bp.: Athenaeum, 1873. 8° VIII, 343 S.

Mellékelve szerző 8 soros sajátkezű írása.

289 **Keller** C. Die Ostafrikanischen Inseln. Berlin: Schall u. Grund, 1898. 8°. 188 S.

290 **Keller** K. A tenger élete. Botanikai toldalékkal *Cramer* K. és H. *Schinz*-tól. *271 ábrával és 10 színes táblával.* Bp.: Természettud. Társ., 1897. 4°. XVI, 699 l., er. barna v.

Lantos könyvesboltja és tud. antiquariuma, Bpest, IV., Múzeum-körút 3.

XXI. aukció
Kat.

Kikiáltási ár pengőben

5435. —, Critik der reinen Vernunft. Frankfurt und Leipzig, 1794. 8r., papírkts . . . . . 3.—
5436. —, Prolegomena zu einer jeden künftigen Metaphysik. Grätz, 1795. 8r., papírkts . . . 2.50
5437. —, Logik. Königsberg, 1801. 8r., fve . . . . 4.—
5438. —, Physische Geographie. Bearbeitet von FR. TH. RINK. Königsberg, 1802. 8r., 2 rész egybekötve papírkts 2.50
5439. —, Kritik der reinen Vernunft. Herausg. v. J. H. v. KIRCHMANN. Leipzig, 1901. 8r., er. félvászonkötés 2.50
5440. —, Kritik der reinen Vernunft. Leipzig. K. 8r., 2 kötet, er. vktsek 1.50
5441. KARACS TERÉZ, Összes munkái. Összeszedte: TAKÁCS ÁDÁM, Miskolcz, 1853. K. 8r., 2 kötet, félvászonktsek . . . . . 2.—
5442. KARACZAY, Itinéraire instructif de Rome a Naples et á ses environs. Rome, 1826. 8r., félbőrkts . . . . . 8.—
5443. KARAP PÉTER, A' régi és újabb kalendáriumokról. Debreczen, 1822. 8r., fűzve. Táblákkal. Szerző s. k. ajánlásával 2.50
5444. KARÁCSONYI JÁNOS, A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. Bpest, Akadémia. 1900—4. 8r., 4 kötet, felemás félbőrktsek . 10.—
5445. —, Az első Lónyayak. Családtörténeti tanulmány. Oklevéltárral. Nagyvárad, 1904. 8r., fve 2.—
5446. KARDOS ÁRPÁD, A fafaragás mint házi művészet. Bpest, 1897. 8r., fűzve . . . . . 2.—
5447. KARINTHY FRIGYES, Ó, nyájas olvasó! Bpest, 1916. — Utazás Farenidóba. Bpest, 1916. — A bűvös szék. 8r., 3 kötet, fűzve . . . . 1.—
5448. —, Drámák ecetben és olajban. Békéscsaba, Tevan. 8r., 4 kötet, fűzve . . . . . 1.—
5449. —, Gyilkosok. Bpest. — Krisztus vagy Barabás? Bpest, 1918. — Két mosoly. Bpest, 1922. 8r., 3 kötet, fűzve . . . . . 1.—
5450. —, Aki utoljára nevet. Bpest, 1916. — Ne bántsuk egymást. Bpest, 1921. 8r., 3 köt., kve és fve 1.—
5451. —, Így írtok ti. Bpest, 1921. 8r., 2 kötet, fűzve 1.—
5452. —, Így írtok ti. Bpest, 1921. — Így láttátok ti. 8r., 4 kötet, fűzve . . . . . 2.—
5453. KARL VOM HEILIGEN ALOYS, Die katholische Kirche in ihrer gegenwärtigen Ausbreitung auf der Erde. Regensburg, 1847. 8r., fve. (Vázlatosan tárgyalja az összes püspökségek és érsekségek történetét.) . . . . . 1.—

Kikiáltási ár pengőben

I. u. II. Vorles. bis z. Jahre 1301. Mit 3 (statt. 5) Bildern u. mit d. ältesten Schemnitzer Stadt- u. Bergrechte. Schemnitz, 1853—55. 8r., fvkts . 8.—

5419. KAHN, GUSTAV, Das Weib in der Karikatur Frankreichs. Mit 450 Textelillustrationen und 72 farbigen Kunstblättern. Stuttgart, 1907. 4r., er. vkt . . . . . 10.—

5420. KAKAS MÁRTON, Albuma. A Kakas Márton c. képes hetilap vicceinek és vicces képeinek gyüjteménye. Budapest, 1896. 4r., fve . . . 4.—

5421. KAIN, ALBERT, Ungarn. Budapest, 1909. 4r., er. vkts. Sok remek illusztrációval . . . . 4.—

5422. KALAUZ A BUDAPESTI ÁLLATKERTBEN. Budapest, 1896. K. 8r., fve 1.20

5423. KALBECK, MAX, Opern-Abende. Beiträge zur Geschichte und Kritik der Oper. Berlin, 1898. 8r., er. vkts . . . . . 1.—

5424. KALENDARIUM. Prognosticon Astrologicum... 1619. esztendőre. Debrecen, Lipsiai Pál, 1619. 16r., fbkts. SZABÓ K. RMK. I. 488. Eleje hiányzik. Csak összesen 4 csonka példány ismeretes . . . . . 20.—

5425. KALEWALA. Kolmas helppohintainen, selityksilla ja kuwilla warustettn painos. Helsingissä, 1887. 8r., er. fvkts . . . . . 3.—

5426. KALEVIPOEG. Észtből ford.: BÁN ALADÁR. Budapest, 1929. 8r., fve 1.50

2427. KALLÓS LAJOS, Alapelvek a magyarhoni polgárjogban Kövy S. szerint. Pest, 1846. 8r., fvkts . . . . . 2.—

5428. KALMÁR, GEORGIUS, Prodromus idiomaticus Scythico-Mogorico-Chuno- (seu, Hunno) Avarici. Sive adparatus criticus ad linguam Hungaricam. Posonii, Landerer. 1770. 8r., papírkötés . . . . . 6.—

5429. KAN, M. L. UND A. DICKHUIZEN. Hongarije en de Hongaren. 2. Bde. Utrecht, 1854. 8r., fve. Színezett kőrajzú címképekkel. Igen ritka holland nyelvű munka Magyarországról . . . 16.—

5430. KANOLD, JOHANN, Historische Relation von der Pestilentz des Horn-Viehes. Bresslau, 1713. K. 4r., fve 1.50

5431. KANT, IMMANUEL, Critik der practischen Vernunft. Riga, 1792. 8r., vkts . . . . . 4.—

5432. —, Critik der practischen Vernunft. Riga, 1792. 8r., fve. 2. kiadás! . . . . . 5.—

5434. —, Critik der Urtheilskraft. 2. Aufl. Berlin, 1793. 8r., papírkts . . . . . 3.—

Karacsay Fedor gróf

1787 – 1859.

Ethnographiai munkái
saját kézrajzaival.

Szinnyei: Magyar írók
V. 995–96 l.

Erdő gazdálkodás.

Az olyan talaj mely fekvésénél és minőségénél fogva mezőgazdasági művelésre nem alkalmas de amelyben a fa félék megélnek és Fenyénnek erdő talajnak nevezzük. Az erdei fanemek rend szerint részint lombosak részint tülevelűek részint lombevelűek. A tölgy és több fajtája a Bükk Gyertyán Akác Szilfa Kőris, Juhar

Karacsay Fedor gróf

Katona, később ismertnevű katonai és földrajzi író volt, mint tábornok szerveztje a szerszá hadseregnek. Hadi szolgálata nagy részét Olaszországban töltötte, legutóbb Mantuában, mint térparancsnok. Franciá nyelven írta „Manuel du Voyageur en Sicilie c. könyvét, mely 1826-ban jelent meg Stuttgartban és Párisban.

Berzeviczy Albert = Magyar utazók Olaszországban a múlt szazad elején. Magyar Könyvtár 340. sz. Bp. 1903. 30-31. l.

Hadi Szimszeit.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
MUZEUMA
Városliget, Stefánia-út.

Budapest, 1907 szeptember 22.

Méltóságos Elnök Úr!

Lekötelező szivességéért, melylyel a szerkesztésében megjelent „Magyarország Műemlékei" czimű magyarbecsű művet a Székesfővárosi Muzeum könyvtára részére

Karáczay Fedor M.D.K.

1787 - 1859. mukedvelő körajzoló

1.) Albania - 1818
2.) Bauerin in Winter Anzug
3.) Croatie
4.) "
5.) Moldauische Brautleute
6.) Province de Cattaro

Gerni, A magy. körajz. 1960 154

Karaczay Fedor dilettáns rajzoló M.D.K.

erdélyi mágnás, a balkáni népek viseletét ábrázoló rajzai 1818 ban Bécsben nincsett litográfiában tok-torosítottáll

Gerni, A magy. körajz. 1960 34.

Karacsay Fedor gr
1786–1859.

l–

Hadtört. Közl

1927

Karaczay F.

Litografus

l.

Bed. Litogr

12. l.

23. l.

könyvekről.

tás. Zöld.

ék.

k. Fekete.

ete.

te.

ak. Fekete.

3, 1935, 1936, 1937, Minta szerint.

a.

W Budzie. Barna.

k.

Piros.

Karacsay Fedor gr

1786 – 1859

lásd

Hadtört. Közl

1927. 99. l.

Karacsay Fedor gróf

Lásd okv.

Hadtört. Közl.

1927. 99–103. l.

A cikkben nincs szó arról, hogy képzőmű-versettel is foglalkozott volna.

vom 13. bis 18. September 1926
du au Septembre

in den Lokalitäten der Firma

dans les locaux de la maison

E. Luder - Edelmann & Co

Zürich

Bahnhofstrasse 76



MAISON SUISSE

Karacsay Fedor gróf

l.

Bladtört. Kőrl.

1941. 171. l.



Karacsay

l.

Lykanemzromantika

160. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

KARACSAY Fedor festő
1787-1859

M.D.K.

Moldvai népviseletet ábrázoló lő rajzok

1952)
Művért. C. Kiss Pál: Magyar festők Bukarestben a XIX. században 95.

KARACSAY FEDOR gróf (1787—1859.), a bécsújhelyi katonai akadémián tanult. 1853-ban a perzsa katonaság mérnökkarát szervezte meg. Több katonai, ethnográfiai munkát írt, melyekhez saját kőrajzait mellékelte. 1. Beyträge zur Europäischen Länderkunde . . . Wien, 1818. Három kőnyomatú táblával. 2. Handbuch für Unter-Officire und Zugs-Kommandanten der k. k. Cavallerie . . . Wien, 1823. Három kőnyomatú táblával. — 3. Der Ungarische Sattel in Seiner Vollkommenheit . . . Pest, 1832. Hat kőnyomatú táblával. 4. Der ungarische Sattel so wie er sein soll . . . Zum Gebrauch der Cavallerie. Wien, 1850. Hét kőnyomatú táblával. — Ezeken kívül négy, szignatúráját viselő kőrajzot találtunk Bedő Rudolf úr gyüjteményében: Montagnard d'Orahovicza. Jelz.: „Karaczay", — Jeune fille de Novi. Jelz.: „Ky". — Costume de Novi . . . Jelz.: „Ky". — Albanais de Hotti . . . Jelz.: „Ky". — Bibl. Szinnyei: Magyar Irók V. 995—96. h. —

3. Ebéd után. Greguss János után kőre rajzolta Kelety Gusztáv. Az Orsz. M. Képzm. Társ. műlapja, 1867. — B. Vay Miklós golopi laka. Term után festette és kőre rajzolt Kelety Gusztáv. Özv. Fuchs Györgyné műintézete, München. M. T. Képcs. Gyüjt. — Gróf Andrássy Gyula monori laka. Term. után és kőre rajzolta Kelety Gusztáv. — özv. Fuchs Györgyné műintézete München. — M. T. Kcs. Graf. Gyüjt. — Bibl.: Th-B. Kstlex, X.

KERTBENY IMRE (Benkert) festő és kőrajzoló, 1825—1855. Először a pesti rajziskolákban, majd Bécsben Waldmüllernél és Schrödlnél tanult. A negyvenes-ötvenes években felkapott arcképfestő volt Bécsben. Legjelentősebb műve az a tíz lapból álló, „Lebensbilder. Tyroler Bauerntypen. 1852." c. kőrajzsorozat, amely később nyolc lappal bővülve „Ansichten des Eisenbahnbaus über den Semmering" címen is megjelent. — Bibl.: Hollstein & Puppel Aukt. Kat. XXIII. (1922)

KARACSAY Fedor (1787-1859) festő

Karacsay Fedor vedutafestő és literátor. In: Kalapis 1990 183 - 190.

Tivadar kiállítása, 1983 augusztus : Válaszok Bakos Zoltán kérdéseire. = Aktuális Levelek, No 9, 1984 21., ill.

2087. **Lacza Márta**

kiáll. Bp., Hotel Forum Galéria, 1984 **ism.** KENESSEI András: Lacza Márta kiállítása. = Új Tükör, 1984. április 22. 4., ill.; TAMÁSI Orosz János: Töretlen ívű pályán. = Magyar Hírlap, 1984. április 18. 6.

LACZA Márta grafikái és festményei, Miskolc, József Attila Könyvtár Galériája, 1984. június 14. - július 21. Miskolc : Városi Könyvtár, 1984 [8]p., ill.

2088. **Laczó Henrietta**

kiáll. Laczó Henrietta, Pásztor Beatrix, Bp., Fényes Adolf Terem, 1984 **ism.** KOZÁK Gyula: A játék szerkezete. = Új Tükör, 1984. április 8. 22.

2089. **Lajos Ferenc**

kiáll. Kiskunhalas, Csontváry Galéria, 1984 **ism.** (orosz) [TAMÁSI Orosz János]: Lajos Ferenc kiállítása. = Magyar Hírlap, 1984. február 15. 6.

2090. **Lantos Györgyi**

TÓTH Attila: Vásárhely peremén : Lantos Györgyi és Máté István műhelyében. = Művészet, 25, 1984, 10. 24-27., ill.

2091. **László Bandy**

M.D.: Der Grafiker Bandy. = Budapester Rundschau, 1984. december 10. 7., ill.

2092. Léger, Fernand

RÓZSA Gyula: Azúrparti utószezon : Utazások Matissetól Piccassóig. = Népszabadság, 1984. november 3. 15.

2093. **Leitner Barna**

P.SZ.E. [P. SZABÓ Ernő]: Találkozás apró csodákkal. = Magyar Ifjúság, 1984. június 15. 18-19., ill.

Lencsés Ida → 1794

2094. **Lengyel András**

Újvadak 16 grafikai lapon : Lengyel András grafikus ki-

Karacsay F.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke; beiratkozás éve 1858.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 b
1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

Karacsay Jenőné
Festőművés

Hévezési csarnok aukció - kiállítása -
kiállítási helyiségében - „Léda ra
hattyával c. lebeletszerű női aktjával
szerepel.

Pesti Hirlap
1929 II. 10

Karacsay Lujza

Thieme Becker
XX. 47. l.
(Lyka)

Baleset ellen védekezz!



KESZPÉNZZEL-BÉRMENTESÍTVE
4 III. 48 10
BUDAPEST 88

tóságos
ysága
intetes

Könyv Lapterjesztő és Könyvkiadó r.t.

úrnak
úrnőnek
cégnek

H.

V. Visegrádi u. 36

ysmda, Budapest. 66904

Karácson Edvin épitész

B/okor/ M/ihály/ - K/arácson/ E/dvin/: Felsőfoku Vizgazdálkodási Technikum, Baja. /Bokor Mihály, Karácson Edvin épitész/ - Magyar Epitőművészet, 1966. 15.évf., 4.sz., 19-2o.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája.
/Művtört.Ért., 1969. 3.sz. p. 243-284./

p. 247.

hanem Bécsben sokszorosíttatták rajzaikat, vagy festményeiket. De nagy a száma azoknak a magyar festőknek és rajzolóknak is, akiknek művei után Bécsben, Münchenben, vagy Párisban készültek a kőnyomatok, még akkor is, amikor már a legjobb külföldi intézetekkel vetekedhettek kőnyomdáink.

A század elején nemcsak Magyarországon dolgoznak idegen művészek, hanem sok magyar művész is próbálkozott külföldön biztosítani megélhetését. Nagyszámmal dolgoznak magyar grafikusok Bécsben és Németországban is.

Bécsben litografáltatta „Beyträge zur Europäischen Länderkunde" (1817) c. művét illusztráló saját rajzait gróf Karaczay Fedor. A címlapon azt olvassuk, hogy „nebst Kupfern", de a 16. lap után következő, moldvai nőt ábrázoló mellékletének jelzése: „gestoch: in Stein durch Karaczay 1817", s a nyomás technikája bizonyítják, hogy litográfiák, amelyek mint inkunábulumok tarthatnak érdeklődésre számot. Ugyancsak Bécsben jelentek meg Góró Lajos Pompejit ábrázoló archeológiai és mérnöki felvételei, amelyek „Wanderungen durch Pompeji, 1824" c. művéhez szolgáltak mellékletül. Bája István földbirtokos, műkedvelő festőnek, a vajdahunyadi várat ábrázoló, valamint Beck Vince szombathelyi ötvösnek Szombathely látképét bemutató, eddig ismert egyetlen kőrajzát is Bécsben sokszorosították. Művészi szempontból jelentéktelen, dilettáns munka mind a kettő, csak mint magyar művészektől származó korai nyomatok érdemelnek említést. De ezeknél jelentősebb művészek is gyakran külföldön litografáltatták rajzaikat, festményeiket, mint Szathmári Papp Károly, Szabó János, Pauer F. M., Forray Iván gróf, Libay Károly Lajos, Kelety Gusztáv, Andrássy Manó gróf, Országh Antal. Azonban közülük többen állandóan dolgoztak magyar kiadóvállalatok és kőnyomdák részére is, s nem egy magyar folyóiratok részére is készített illusztrációkat. Az 50-es évektől kezdve Barabás is többnyire Bécsben dolgoztatott, s külföldön sokszorosították a pesti Műegylet s a későbbi Képzőművészeti Társulat műlapjainak nagy részét.

állanak nem egy korabeli magyar művész színvonalának. A bécsi akadémia modorosságát és üresség ét ügyesen rejtette el a díszes ruhák, pompás fegyverek s patétikus pózok alá. Műpártoló közönségünk ekkor még nem annyira a kép kvalitását, mint külső formáit, a „történeti hűséget" nézte, s a művészi alkotásban elsősorban eseményszerű, irodalmi tartalmat keresett, ami viszont jellemző vonása nemcsak a magyar, hanem általában az európai kispolgári ízlésnek. Balás Piri László kultúrtörténeti értékét emeli ki, bár kissé túlbecsüli, s megállapítja, hogy grafikánkra nagy hatással volt. Ezt a hatást csak jelentéktelenebb újság- és folyóirat-illusztrációknál látjuk, s ez is csak tiszavirágéletű volt.

Amíg Geiger s több bécsi és más külföldi társa nemzeti multunk kiaknázására törekszik, s a legtöbb esetben hamis képet festenek róla, addig August Pettenkofen a 48—49-es szabadságharc drámai erejű krónikása lett. Buda ostromát ábrázoló lapján Charlet és Raffet mellett a kor egyik legtehetségesebb csataképfestőjének mutatkozik. Pettenkofen messze fölötte áll akadémikus kortársainak, magának Rahlnak, a belőle és a müncheni historizmusból táplálkozó magyar történeti festőknek, mégis hiába keressük hatását művészetünk fejlődésében. Ennek magyarázata nem lehet más, mint hogy a szabadságharc után egy időre megbénul szellemi életünk. Íróinkat és művészeinket a jelen elnyomottsága nem igen érdekelhette, kénytelenek voltak a mult eseményeiben, dicsőségében vigasztalást keresni és nyujtani a kétségbeesett magyarságnak. Igy érthető, hogy a magyar festők inkább a retorikus müncheni és bécsi historizmusba kapcsolódtak bele, mint Pettenkofen egészségesebb naturálista stílusába.

Az osztrák litográfusok mellett hatással volt a magyar litográfiára, s általában a XIX. század első felének magyar grafikájára több francia művész is, különösen Grevedon, Deveira, stb. A folyóiratok is gyakran hoztak eredeti párisi divatképeket, főleg sablonnal színezett acélmetszeteket. De a francia litográfiák is igen népszerűek voltak. Grimm Vince és Trentsensky, saját nyomataik mellett ezek terjesztésével is foglalkoztak.

A Magyarországon dolgozó idegen művészek nem Pesten,

Karacsay Fedor gróf

1.

Viszota Gyula: A Széchenyi-féle törvénycikk az 1836: XXVI. t.c. magyarázata. Bp. 1935

15. l.

intézett átirat másolata.

ámbéki templomrom dombjának partját az
n üzött ásások bolygatják, ami, ha ele-
omromnak fennállása is aggályossá vál-
k már 1907. évi április hó 12-én 934.
zottságunk az 1909. évben jelentékeny
tett a part omlásának megakadályozása
k szerint most is előforduló ásások ál-
veszélyeztessék, egyidejüleg utasitottuk
felügyeletet gyakorolja és az 1881:
al felkérjük a tisztelt elöljáróságot,
sa végett saját hatáskörében intézked-
20. évi junius hó 30-án.

Dr. Kovácsou Sándor

cikke: A gitászáró szerkezetek fejlődésének újabb irányai.

Magy. Ép. ip. 1972. 9-10. sz. 489-494.

Karácsoni Ildikó építész

Terverőcsoportjának tervét 40.000 ft-ét megvették az alábbi pályázatok

Kovács Ferenc: A tabáni Rácz gyógyfürdő tervpályázata 1969

Magyar Építőművészet 1970/4 2 old.

KARÁCSONDI IMRE

Forum 1990-91. 5.

HANN FERENC

„Vájt Men Blúz"

Karácsondi Imre fénymásolatai

Karácsondi Imre magyar poéta, „középkeleteurópai" poéta, a reménybeli összeurópa költője 1989-ben az Egyesült Államokban járt. Számos felolvasóestet tartott kisebb-nagyobb magyar közösségekben, s beutazta az Államok nagy részét.

Úti élményeinek lenyomataiként fénymásolatokat készített*, amolyan lelki-napló-szerű fosszíliákat, melyeken együtt jelenik meg az ironikus-fájdalmas triviális szövegfoszlány és a vizuális emlékmaradvány.

A mai magyar negyvenesek nemzedékének Amerika az elmaradt kaland, a bűnös és befogadó ország (hiszen a cseh Andy Warhol, Milos Forman, a lengyel Polanski, az ogyesszai orosz-zsidó Zimmermann-Dylan Bob, a litván-lengyel Charles Bronson, a mátészalkai Tony Curtis, a bolgár Christo tagadhatatlanul a flitteres Amerika flitter-flitterei), és még nem is említettük a nagy bálványokat, s „tetteiket". Amerika James Dean és Kerouac eszeveszett száguldozásainak félmúltbeli terepe (a keleti parttól a nyugatiig).

Innen nézvést mintha megfagyna a kép, megkövülne az idő, mintha „minden úgy maradt volna", bár jól tudjuk, Allen Ginsberg öreg ember már, s vajon hol írja jegyzeteit Ucelló'ról Gregory Corso, hol háborog Ferlinghetti?

Karácsondi Imre nyilván nem ezzel a megkövült, kimerevített képpel találkozott, noha bizonyosnak látszik: némely lapján megérintette ez a szellemiség.

A térrel, idővel való játékhoz meglelte az adekvát technikát, a montázst, mely jól tűri a falfirka-(grafitti)-szerű szövegszeleteket, melyek hol közlően populárisak, hol szándékosan együgyűek, néha nyelvi játékokra épülőek (Niagara), máskor a magas irodalom tartományába tartoznak (Tóth Csabának Montrealba).

Némely nyomatán az úton talált, kapott tárgyakat szerepeltet, melyek Karácsondi értelmezésében természetesen különösen fontossá válnak, személyessé, magánmitológiájának darabjaivá.

Karácsondi Imre munkái határesetek, a vallomásos líra, a vizuális költészet és az atra povera, a posztpop grafika és még ki tudja miféle stílusáramok útelágazásainak indulópontjára helyezhetők. Éppen a sokfelé mutató tábla elé.

Minden bizonnyal egy talált tárgy (itt: egy élményanyag) megtisztítására** tesz kísérletet a művész.

Jó eséllyel.

* A költő tárgyalt művei Sharp SF 7750 tipusú fénymásoló gépen, Copy-rex papíron készültek. Szponzorai: Kopi-ker Kft, Diósgyőri Papírgyár, Szolnoki Papírgyár.

** V. ö.: Tandori Dezső: Egy talált tárgy megtisztítása



BOGDANAS
KONSTANTINAS
Vak fiú





LINGYS VYTENIS
Járókelő
(26. oldal)

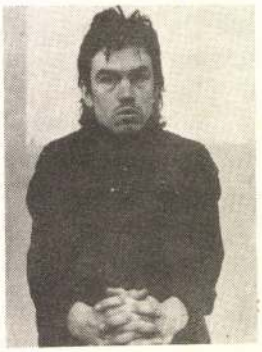

RAILA ARTURAS
Kocka
(29. oldal)



BARTKEVICHIUS
RICHARDAS
Vénusz születése
(44. oldal)

Nógrádi Krónika 1994. X. 29

Témáit nemritkán - egy álom adja

VINCZE DEZSŐ

Szeretem a megszállott embereket, akik mindent egy lapra téve küzdenek álmaik megvalósulásáért. Az 1970-ben Salgótarjánban született, és ma is ott élő *Karácsony Attila* ilyen ember. Úgy érzi, megtalálta a számára legmegfelelőbb önkifejezési formát, és ez a festészet. Másfél éve fest, rajzol intezíven. A rajzolás alapjait *Földi Pétertől* sajátította el. Festeni, *Bihari Leventétől* és *Ducsai Istvántól* tanul. Egy szerencsés véletlen folytán Izraelben volt az első önálló kiállítása, a második a salgótarjáni Pénzügyi és Számviteli Főiskolán október 27-én, csütörtökön nyílt meg. Példaképeiről, művészetéről a következőket mondta: nagyon közel áll hozzám a reneszánsz festészete, ezen belül is leginkább Leonardo és Raffaello munkáit csodálom. A későbbi korok nagyjai közül, Dali volt rám óriási hatással. A célom szent és megmásíthatatlan: megtanulni mindent, ami megtanulható, és minél tökéletesebb képeket festeni, természetesen modern formában. Festészetem fő alkotóereje a tájak szépségeire, az alkonyég csodálatos színvilága, valamint a hajnali áttetsző fényeké. Témáimat nemritkán egy-egy álom adja, miket mindig gyorsan leírok, s ha úgy érzem, hogy arra érdemes, akkor megpróbálom megfesteni azt a magam módján. A képek szépségén túl, a mondanivaló is rendkívül fontos számomra.



Karácsony Attila, egyik kedvenc alkotásával FOTÓ MIKUSKA

adók rangadója
ngária körúton



Lajkovics János jó játékára ezúttal is nagy szükség lesz az BTC csapatának

hert mi is szeretnénk folytatni a jó szereplést. A csapatunk

génységét fogadja, még a Pásztó Dunakeszi otthonába látogat.

Palotás (15.) - BLC (14.) Ezen a mérkőzésen bármilyen eredmény előfordulhat.

Szécsény (12.) - Recsk (9.) A hazaiaknak esélyük van a harmadik győzelmük megszerzésére.

Dunakeszi (6.) - Pásztó (10.) Nem lesz könnyű dolguk a vendégeknek a masszív erőkből álló Dunakeszi otthonába.

* * *

Röplabda NB II., nők:

Az NB II. Keleti csoportjában az ötödik fordulóra kerül sor. Az eddigi négy fordulóban remekül szereplő Salgótarján csapata Debrecenbe látogat. Bízunk benne, hogy a tarjáni hölgyek megszerzik az

SALGÓTARJÁNBAN TÖM

Ifj. Balázs P
já
a kispál

DEÁK ISTVÁN

Az oly sokak által kedvelt salgótarjáni kispályás labdarúgásról beszélgettünk két arra illetékes sportemberrel, *ifj. Balázs Pál és Schreng Tamás* labdarúgó játékvezetővel.

- Először egy gyors kérdés. Mikor kezdtétek a játékvezetést?

- Én 1980-ban vizsgáztam - mondja Pali. Tamás pedig 1985. márciusában. Nekem



Karácsony Edvin

a váci fotolémiai gyár
emulziófőző üzemének építésze

Magyar építészet 1945-70
177. old.

MDK

B.Karácsony Emil festő

a Szövetkezet művész-tagja

Szász B: Kolozsváron megalakult az Erdélyi Képzőművészek Szövetkezete. Függetlenség, 194o, okt. 2o. 5 l.

B. Karácsony Emil

festő

ród

Szász Béla:

Kolozsváron megalakult az Erdélyi Képzőművészek Szövetkezete.

Függetlenség

1940. okt. 20.

AZ

ATHENAEUM

ÚJABB ÉLETREGÉNYEI

Arthur Weigall: **Nero**

Hegedüs Loránt:
Két Andrássy és két Tisza

Margaret Goldsmith:
Krisztina svéd királynő

ÁS ÉS BIRODALMA

MDK

B.Karácsony Emmi

karács.

Erdélyi képzőműv. xxxxxxx kiáll. Kolozsvári Műcs.

1943.

KARÁCSONY Emma
?
Nagybánya, festő

Banner Erdély

Karácsony Emmy

„Hidegyamosi Fursijama" c.
Zajtónek reprodukciója a
Képmellékletben

Igaz Szó 1972 november

Karácsony Emmy
(Török Zsoltné)

Olajfestményének fekete-fehér
reprója a borítólapon „Virághegy"

Karácsony Emmy: Virághegy
Kriterion 1974 Bukarest

KARÁCSONY ERNŐ DÉLVILÁG 1996. X. 15

● *Egy nagymágocsi tárlat margójára*

Pohár után ismét ecset



Karácsony Ernő erdélyi festő ismét az ecsethez nyúlt... ***(Fotó: Gyenes Kálmán)***

Művészlélek... Ebben a kifejezésben benne értik legtöbben az elvontságot, a felsőbbrendűséget, s olykor azt a bűnös életformát is, melyet az alkotók egyrésze valóban magáénak mondhat. Többek között az alkoholt és a drogot, mely nélkül némely művész már nem is képes alkotni.

Így volt ezzel a székelyudvarhelyi *Karácsony Ernő* is, aki fiatal kora ellenére két év alatt 18(!) elvonóval próbálkozott, de komolyan csak az idén vette...

● ***Rigó Tibor igazgató megnyitójában utalt rá, hogy jelenleg a hidasi Zsibrik-Alapítvány által működtetett rehabilitáló intézet lakója. Miért?*** – kérdeztük az erdélyi festőt, akinek szombaton nyitották meg tárlatát a nagymágocsi kastélyotthon dísztermében.

– Nagyon ittam és két év alatt tizennyolcszor voltam elvonón. Utóbb már az ital nélkül nem léteztem. Olyan családból származom, ahonnan nagybányai festők sora került már ki. Életformám, a színészekkel, képzőművészekkel, teljesen elcsúszott. Hatéves fiam sokszor kilopja az ecsetet a kezemből, tehetséges gyerek.

● ***Előtte akart bizonyítani.***

– Egyrészt igen, másrészt nem akarok teljesen elsüllyedni, tehát magamnak is. Ez egy igen kemény nyolc hónap, de már a felén túl vagyok. Nem szégyellem, hogy önként vállaltam. Sokkal inkább szégyellném, ha nem vágtam volna neki.

● ***Nagyon élénk színekkel dolgozik. Feltűnően sok a sárga.***

– Ez belsőmből fakad, nem tudok rá magyarázatot adni, hogy miért. Azt mondják a spicces ember rózsaszínben látja a világot, én sárgában látom...

● ***Mennyire hagyják „élni" hazájában a magyar művészetet?***

– Ahol csak tudják kritizálják, blamálják. Nekem látja ezért is vállalnom kellett, hogy megváltozzam, nem szabad, hogy okot adjak nekik minderre.

S, aki ezek után kíváncsi a jó útra tért székelyudvarhelyi festő műveire, két hétig még megtalálja a nagymágocsi kastélyotthon dísztermében. Ott azután megtanasztalhatja, milyen is a művészlelek...

R. J.

n követhető „az MSZP és SZDSZ pártkasszáiba és a t párttal kapcsolatban álló magánszemélyek zsebébe folyt pénzek útja". Torgyán több szocialista politikus nevét említette a Vektor Rt., a Vektor Bróker Rt., a Wallis csoport, valamint a Keler Rt.

úton kíván elégtételt szerezni. Szekeres Imre úgy vélte: Torgyán összefüggéstelen felszólalása nélkülözte a tényeket. Szájer József (Fidesz) napirend előtt ismételten a privatizáció felfüggesztését sürgette, s kezdeményezéséhez több ellenzéki honatya

kében módosítani kell a privatizációs törvényt, de kifejtette: a Tocsik-ügy nem a privatizáció, hanem az ÁPV Rt. és az önkormányzatok közötti egyeztetés ügye. A miniszter szerint a magánosítást nem leállítani kell, hanem más módon folytatni.

fellép, s nem aggódik

é hite Vásárhelyen

András (ismert művésznevén: *Nagy Bandó András)* másodfokú vádlottat is, aki azonban külföldi fellépése miatt nem jelent meg a tárgyaláson. Az őt képviselő ügyvéd, *dr. Gyenes János* lapunk kérdésére – a tárgyalást megelőzően – elmondta: Nagy Bandó András a tárgyalás időpontjában Kanadában és az USA-ban tart előadásokat az ott élő magyarságnak, azon szerződéseknek megfelelően, melyeket a vádirat előtt és után kötött a külföldi felekkel. Mint dr. Gyenes elmondta, a szerződéseket néhány nappal korábban átadta a városi bíróságnak, melyek igazolják az előadóművész távollétét, aki egyébként – tette hozzá – nem nagyon aggódik, mert nem lát okot rá. Dr. Sipter Katalin a tárgyaláson elkülönítette a másodrendű vádlott ügyének tárgyalását, majd, *dr. Farkas Zoltán* ügyész vádjának előterjesztését követően meghallgatta Daru Péterné elsőrendű vádlottat. A hatvankilenc rendbeli csalás bűntettével vádolt Daru Péterné mindenekelőtt kijelentette, hogy nem érzi magát bűnösnek, mi több, nagyon veszteséges volt számára a munkatársi tevékenység és a játék. Mint azt a korábbi nyomozás során és a tegnapi tárgyaláson is beismerte, munkatársi díjként 500 ezer forint körüli összeget kapott, később pedig, a beléptetettek után megközelítően 200 ezret. Tekintve, hogy a rendszerben dolgozók önköltséges alapon működtek közre, a kapott pénz nagy részét Daruné teremdíjakra és egyéb költségekre fordította. A bírónő kérdésére többször határozottan kijelentette: tevékenységében őt mások boldogulása motiválta, azzal a biztos tudattal, hogy a rendszer soha nem fog leállni és nagyobb kamatot ad, mint az OTP. Mindemellett a biztonsági rendszer garantálja, hogy mindenki megkapja a pénzét.

A tanács elnökének egy korábbi kérdésére válaszolva Daruné elmondta: egy kiskorú gyermeke van, rokkantnyugdíjas férjének gondozója. Rendszeresen 5500 forint ápolási díjat kap, ebből és férje rokkantnyugdíjából élnek. Vallomásából többek közt az is kiderült, a 8 általánost végzett, és korábban porcelánfestőként dolgozott vádlott, a „piramisjáték" vezetői által nyereségesnek és biztonságosnak mondott rendszerbe először ezerötszázhuszonegyedikként lépett be. Majd további 12 alkalommal tette meg ugyanezt. A tárgyalás a jövő hét péntekig a tanúmeghallgatásokkal folytatódik, majd ezt követően kerül sor a határozathozatalra.

Joó Erzsébet

Szakszer

● **Budapest (MTI)**

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége hétfői ülésén a résztvevő, mintegy húsz társadalmi, szakmai és érdekvédelmi szervezet a miniszterelnökhöz, a pénzügyminiszterhez és a művelődési miniszterhez címzett nyilatkozatában tiltakozik az ellen a törvényjavaslat ellen, amely a szellemi, a kulturális és a művészeti élet terü-

Teller hazaló

● **Budapest (MTI)**

Teller Ede, a világhírű fizikus *Horn Gyula* miniszterelnök meghívására pénteken Budapestre érkezik. A Miniszterelnöki Kabinetiroda ezzel kapcsolatos tájékoztatója szerint az Egyesült Államokban élő, 88 éves tudós október 22-én találkozik a miniszterelnökkel, majd több politikussal tárgyal. Előadást tart a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen és ellátogat a paksi atomerőműbe. Teller Ede – az előzetes tervek alapján – október 29-én Debrecenbe utazik, ahol a Kossuth Lajos Tudományegyetem díszdoktorává avatják. A tudós november 2-án utazik vissza az Egyesült Államokba.

Az atomfizikus a Karlsru-

KARÁCSONY ATTILA

NÓGRÁD MEGYEI HÍRLAP 1998. VI. 13

Dukay Nagy Ádám – Karácsony Attila: Szobrok az esőnek

Nem baj, ha nincs törzshelyünk

Dukay Nagy Ádám – Karácsony Attila „Szobrok az esőnek" című első kötete a Palócföld Könyvek sorozatban látott napvilágot Salgótarjánban. Dukay Nagy Ádám költő kötetét Karácsony Attila illusztrálta. Az elegáns kis könyv harminc verset, lényegében egyetlen ciklust tartalmaz.

Dukay Nagy Ádámnak – hál' Istennek – nincsenek azonossággondjai. Ez ugyan nem esztétikai kategória, de reményt nyújt arra, hogy továbbra is az marad, aminek indul, meglepően egységes hangú költőnek, akinek versbeszéde, ha változik, gazdagodik is az évek múlásával, bizonyára nem csúszik át semmiféle, egymást kizáró, eklektikus szerepvállalásba, amint azt oly gyakran tapasztaljuk kisebb tehetségeknél.

Ezt a ciklusnyi közérzetvallomást ugyan fölfoghatnánk akár szerepnek is, ha nem hitelesítené az a társadalmi közeg, amelyben létrejött, illetve a személyiség költői ereje a maga természetességében.

A természetességet egyébként is alapvetőnek vélem Dukay Nagy Ádám verseit olvasva. Nem úgy dalol ugyan, mint a madár – miért is tenné, ha nincs hozzá kedve? –, inkább tiszta, világos és rövid mondatokban, félszavakban megjegyzi, hogy most éppen miről is van szó.

Nos, nincs szó semmiféle trükkről, mesterkélt vallomásosságról és prófétaságról, mániákus elkötelezettségek öngerjesztő, monoton hangoztatásáról, még kevésbé kisszerű szülőföldköltészetről. De nincsen szó objektiváló, analizáló világértelmezésről, sem pedig önelidegenedésről, a költői nyelv programszerű visszavonásáról, noha nyilvánvalóan ismeri a „klasszikus avantgárd" ide vágó mintáit. A posztmodern kulturális relativizmusa – úgy tűnik föl – szintén nem foglalkoztatja, miután távol áll tőle bármiféle programszerűség, mert úgy érezheti, nem az ilyen-olyan program a fontos, hanem az élet.



Karácsony Attila grafikája

Ezt ugyan szerencsére a világért sem írná le egy versben, de azt már – minden rejtőzködő szándéka ellenére igen –, hogy: *„drága nagyanyám/ öreg lettem és fáradt/ nálad maradt jajveszékelő/ gyerekkorom" (Vonatok után)*. Persze erről az első könyveikben szoktak írni a költők, meg az utolsókban, vagy utolsó előttiekben, ha szerencséjük van. Miként arról is, hogy: *„nincs új adat/ minden a régi/ kopott/ rozsdás/ oldalkocsis/ pannóniákkal húzunk az országúton/ esik az eső/ persze" (Budapest felé)*. Vagy itt van az *Itt van újra* című vers, amelyben *„a hajnalodó világmindenség olyan mint/ ezerkilencszázhetvenkilenc/ mikor én még tényleg ismertem/ a hangulatokat/ és semmi sem volt olyan korai/ mint amilyen késői most minden"*.

Úgy látszik, Dukay Nagy Ádám ebben a versében már föl is nőtt. Azt pedig majd ezután tudja meg, ha ugyan nem sejti máris, hogy az ember sohasem nő föl igazán, vagy, ha mégis, akkor legalább annyira rászorul a részvétre, mint egy teljesítményközpontú sikermenedzser még a jól megszolgált infarktusa előtt, miközben annyit rontott a világon, hogy egy rakás szociális munkás sem képes helyrehozni.

De hát sok más okon kívül azért vannak a költők, akik, ha nem is hozhatják helyre, nem is válthatják meg a világot – egyébként mindig az a legroszszabb, ha erre vetemednek –, legalább dünnyögjenek vizezett boruk vagy a kávéjuk mellett, szerelmesen, vagy sajnos, sokszor anélkül, utolsó vendégként valahol, aprót keresve, ha többre nemigen futja, hogy elmondják, most éppen miről is van szó.

Mert nem arról, mint amiről például a mostani „butitájm" világ szól, amiből mindig mások húzzák a hasznot. Hanem arról, hogy egyetlen életünk van és nem kell mindig rohanni eszementen, mert a „boldogsággyár" igenis bóvlit gyárt, az igazi csillogást csak a másik ember szemében lehet föllelni, amíg egyáltalán van egy másik ember. Tehát nem baj, ha *„minket sehol/ nem keresnek mert/ nincs törzshelyünk"*.

Attól még igaz az, amit mondogatnak, hogy igenis valami nagy baj történik most a világban az emberrel.

Bódi Tóth Elemér

MAGAZIN
1998. JÚNIUS 13-14.

ális csere . . .

gat között

„elküldeni" embereket már nem nagy dolog – példázott az író.

Végezetül a *Sándor Zoltán* közreműködő előadóművész (akit egyébként *Deák István és Kovács Gábor* segített a művek tolmácsolásában) által válogatott szövegek kapcsán (történetesen az „Egy nő" című könyvből is hangzottak el részletek) merült föl, hogy a testről való beszéd nem szívesen jelenik meg irodalmunkban.

– Pedig a test az egyetlen – zárta gondolatait Esterházy Péter –, amin fokozatosan érzékeljük az idő múlását, s az egyetlen dolog, ami összeköt a halállal.

Az irodalmi est záróakkordjaként Sándor Zoltán a salgótarjáni városháza labdarúgómezét nyújtotta át a vendégnek, ezzel a gesztussal fogadva a könyve-



Filmjegyzet: „Gyilkosok gyilkosa"

Elszabadult pokol

Még egy távol-keleti filmsztár, aki Hollywood dombjainak megmászásával akarja meghódítani a világ mozirajongóit.

A Hongkongból nemrégiben Amerikába áttelepült *Chow Yun-Fat* hazájában az egyik legkultikusabb „nagymenőnek" számított, amikor a kínai hatalomátvétel előtt nem sokkal követte házi rendezőjét, az epikus lövöldözések nagymesterét, *John Woo-t* az új hazába.

Chow Yun-Fat, aki világkarrierje küszöbén sem „amerikaisította" a nevét, nem klasszikus kung-fu-tudásával, hanem kiemelkedő színészi tehetségével jutott a csúcsra. Most, első tengerentúli produkciójában szüksége is van erre, hiszen a Coolio-videók rendezőjének, *Antoine Fuquának* a filmjében a „Gyilkosok gyilkosa" című akciófilmben az Oscar-díjas *Mira Sorvino* (Hatalmas Aphrodité) a partnere.

John Lee (Cow Yun-Fat) Kínából emigrált az Államokba. A kőkemény, érzelmeit ki sem mutató férfi nem éppen tisztességes munkával keresi a mindennapi betevőt: Lee ugyanis bérgyilkos, mégpedig szakmájának legjobbja. Soron következő megbízatása alkalmával egy rendőr, bizonyos *Stan Zedkov (Michael Rooker)* kisfiát kellene lelőnie, a döntő pillanatban azonban Lee mégsem süti el a fegyvert. Habozásáért az alvilági főnök, *Mr. Wei* egy kissé megneheztel a bérgyilkosra, ezért néhány másik emberét uszítja Lee nyakára. Mivel főhősünknek kedves az élete, megpróbál menekülni; elmegy *Meg Coburnhez (Sorvino)*, hogy hamis iratokat szerezzen tőle.

A próbálkozás azonban balul üt ki, mert nemsokára megjelennek a színen Wei emberei is. Hamarosan elszabadul a pokol . . .

A legjobb hongkongi akciófilmek hagyományait követő filmben először Salgótarjánban – június 11-től –, majd pedig Balassagyarmaton – június 25-től – lyuggatja szitává *Chow Yun-Fat* a mozik vetítővásznait.

Szilágyi Gábor

Daliról és Galáról regélő kastély Spanyolországban

Életre szóló szerelem

Korunk egyik legendás szerelméről mesél egy kelet-spanyolországi falucskában egy szürrealista kastély,

érdeklődők előtt, és csak tavaly negyvenezernél több látogató kereste fel.

Salvador Dali a harmincas

KARÁCSONY Ernő festő

MN 1998 júl. 1

KARÁCSONY ERNŐ festményeiből nyitnak meg tárlatot Erdélyi arcok és tájak címmel július 2-án, csütörtök este hat órakor a Román Kulturális Központban (Budapest XIV., Izsó u. 5.).

down under the sea
nder the sea...

Karácsony Gábor

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

315. old.

Karácsony Ildikó

az alábbi pályázaton 17.000 forintos megvételben ré-
szesült 59. sz. pályamű egyik ~~[illegible]~~ munkatársa.

Román András: Lébény községközpont tervpályázata,
1970. - Magyar Építőművészet, 1970. 6.sz. 2-6.l.

Karácsony János

Cásd

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

43. l.

Karácsony János

festő

lásd

Képművészet

1940. 18. l.

Karácsony János

l.

Szépmüvészet

1944. 204. l.



„EUROPA"
könyv-, lapterjesztő és
könyvkiadó r. t.
Bp., V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Karácsony János

festő

Sárd

Erdélyi képrőm. pün-
kösdi kiáll. - Kolozsvár

1944.

mondo, il profondo disagio dell'umana solitudine e l'incubo dell'inevitabile trapasso. Accettava tutto questo tormento inerente alla sua umanità ma riputava che non esso, bensì solo *l'opera* fosse una cosa da trattarsi in pubblico. Alla desolante caducità dell'esistenza e alla meschinità del corpo egli rispondeva con la superiorità dello spirito: «eroe è colui che contro la visione del teschio si difende con una maschera gaia». La *serenità*, dono rarissimo di questa nostra epoca severa, la saggia serenità si irradiava dal suo essere. Ma la saggezza era triste in lui e il suo sorriso un poco sforzato.

Una volta però anche in lui la serena superficie fu distrutta dalla bollente lava che prorompeva dalle profondità gelosamente custodite e celate. Il terrore della morte, si chiamava questa lava che cominciò a salire già sin dalle poesie de «I lamenti di un povero bambino», facendo capolino qua e là come motivo di irrequietudine quando il sentimento vitale si era per un momento rilassato. Egli morì nel 1936, dopo lunghe e dolorose sofferenze, ma già da alcuni anni stava all'ombra della morte.

Karácsony János

49. Favágók, olajf.
53. Színatér, olajf.

Nagybányai kiáll. 1942

XIV.



KARÁCSONY JÁNOS

70.	Tátros völgye, olaj	1200.
71.	Hólepte falu temetővel, tempera	150.
72.	Letarolt erdő, tempera	450.

Nemzeti Szalon

1944. márc.

Barabás Miklós Céh

kiáll.

Karácsony János

Iparos kód. virf.

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1941

6952
T. 8322.-

ió lovon ábrázolt huszár diszbe öltö-
dot tart. A háttér folyótól szelt
ttal. Felirata:

ier Husar.

d, das er Parade macht,
die Stellung wohl in acht.
t die blanke Säbel-Klingen
Pferd last er Carpeten springen.

cht excud. A. V.

25.4 : 18.3 cm.

Karácsony János festő

Nemzeti Szalon 1939. jan.
Erdélyi tárlat.

KARÁCSONY JÁNOS.

* 1899. Gyergyószentmiklós (Csik vm.) Középiskoláit Szamosújvárott végezte. Nagybányán Bitay Árpád festőművésznél tanult, 1931—1932.

120.	Felszeg, olajf.	200.—
121.	Havas szénaboglya, olajf.	150.—
122.	Önarckép, olajf.	200.—
123.	Őszi táj, olajf.	150.—
124.	Anya gyermekével, olajf.	250.—

Karácsony János festőművész, Gyergyószentmiklós—Gheorgheni, Jud. Ciuc, Str. Petru Rares 36.

osco), élt a XV. száradban)

ibák és bünök a legdőrébb alakulásait ostorozza (e kép).
ő és azon túl tengerbe ömlő tó látható. Az
nak, kik közül egy a partra tamaszkod-
kimászik. Vizéből különféle szárnyasok isz-
on, szarvasokon, lovakon, oroszlánokon és
k nyargalnak. A tóban egy nagy go-
között és úgy ebben, mint a csolnakban meg a parto-
tek folynak le az életből. Az előtérben is kü-
ulélhetők az emberi vizsoaelések; a golyók egyikében
művész, másikából pedig emberi kéz ... kidugtak ki.
inzások tüntetvék föl.

ra, méretei 165 : 158 cm.

a 185 frt.

23.

Karácsony János

festő

Gyímesbükk Pálzand-
var

lázd

Barabás M. Cél kiáll-

Kolozsvár 1943

ZTÁRGYAK

Szerelmespár.
Törött gyöngyházdombormű, XVIII. század.

Gyöngyházkereszt, ezüst Krisztus-testtel,
XVIII. század.

Madonna.
Dombormű, gyöngyház, XIX. század.

Gyöngyházkereszt, XIX. század.
Csernoch prímás tulajdonából.

RÁNYTŰK

NAPÓRA,
öt darab, fémből, XVIII. század.

DOBOZ
napórával, XVIII. század.

ÓRA,
fém, XVIII. század.

SZEKRÉNYÓRA
„Georg Höllmayr, Olmütz", 1780 körül.

ZSEBÓRÁK,

Karácsony János

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

Szöveg : 186,

MDK

Karácsony János

Erdélyi képzőm. karács.kiáll. Kolozsvári Mücs.
1943.

M.D.K.

Karácsony János

"Önarckép"-éről azt irja a kritikus: "Zárkózott, sulyos, nyugtalanitó kép ez. Kemény és szuggesztiv."
~~If.j~~ Ifj. Ambrózy Ágoston:"Erdélyi Kiállitás a Nemzeti Szalonban" cimmel számol be az erdélyi müvészek alkotásairól.

Szinházi Magazin. 1939. január 8. II. évf. 2. sz. 24-26. lap.

Karácsony János

festő"

Művészet, 1939. IV. köt. 23. o. 8. l.

Kerekes Lajos: Kisebbségi művészet.

Önálló Táblakép – „Anya gyermekével"

Karácsony János.

Művészet, 1939. IV. évf. 23. sz. 8. l.

Kerekes László: Kisebbségi művészet.

MDK

gyŕgyai Karácsony János

Lyka K.: Erdélyi művészek a N.Szalonban. Pesti Hírlap 1939. jan. 5.

MDK

Karácsony János

Őszi táj, of.

Anya gyermekével, of.

Erdélyi kiállitás. N. Szalon. 1939. jan.

MDK

Karácsony János

Felszeg, of.

Havas szénaboglya, of.

Önarckép, of.

Erdélyi kiállitás. N. Szalon. 1939. jan.

Karácsony János

MDK

Favágók

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

Karácsony János MDK

Favágók, olf.

Széntéren, olf.

Műcsarnok 1942 [redacted]

A magyar művészetért c.kiáll.

Karácsony János

szerepelt a Nemzeti Salon Erdélyi Magyar

Képzőművészeti Kiállításán.

V. h. 1939. I. 1.

MDK

Karácsony János

Tóth D.dr.: Erdélyi képzőművészek kiáll. a N. Szalonban. Esti Ujság 1939. jan. 4.

MDK

Karácsony János

Erdélyi Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Pesti Napló 1939. jan. 1.

MDK

Karácsony János

Munkái a Nemzeti Szalonban rendezett Erdélyi Magyar Képzőművészeti kiállitáson.

B.P.L.: Erdélyi Magyar Képzőművészeti kiállitás

Nemzeti Ujság 1939.jan.1. 27.o.

MDK

Karácsony János, festő

347. Favágók. Olf.

349. Szénatéren. "

p.Kücs.-"A Magyar Művészetért". Képzőm.Kiáll. 1942.
jun.6.-22.
Kat. 15.1.

MDK

Karácsony János, festö

Havas szénaboglya.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az O. M. Szépmüv. Mun.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp. 1941. Kat 13.1.

M.D.K.

KARÁCSONY Jónos

1931-ben Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 341.l.

MDK

Karácsony János festőművész.

L.I: A Barabás Miklós Céh marosvásárhelyi . . . kiáll
Ellenzék, Kolozsvár 1943. febr. 26.

MDK

Karácsonyi János

Ujjáalakult a Nagybányai Festők Társasága. Esti Kurir 1941. aug. 4.

Karácsonyi János

Kolozsvári Műcsarnok megnyitó kiáll. 1943.

KARACSONY János *40, 42, 81, 90, 135*
Gyergyószentmiklós, 1899. július 27.–Gyergyószentmiklós, 1974. május 21.
Nagybánya, festő

Banner Erdély

MDK

Karácsony János
Havasi köd, akv.

Műbarát VIII. kiáll. Erdély. 1941. ápr.

MDK

Karácsony János

Gyimesi vasutı sorompónál, akv.

Mübarát VIII. kiáll. Erdély. 1941. ápr.

MDK

Karácsony János

Erdőlő fuvar, akv.

Műbarát VIII. kiáll. Erdély. 1941. ápr.

MDK

Karácsony János
Havasi köd, festm.

B.Az Erdélyi képzőművészek a Műbarátban.
Magyar Nemzet, 1941. ápr. 27. 17 l.

MDK

Karácsony János

G.S: Erdélyiek kiáll. a N.Szal.-ban. Uj Magyarság, 1944. márc. 18. 8 l.

MDK

Karácsony János

Képes Krónika, 1939. 3.sz. 64 l.

Karácsony János MDK

Tatros völgye, olaj
Hólepte falu temetővel, xxxxxx temp.
Letarolt erdő, temp.

Barabás Miklós Céh kiáll. N.Sual. 1944. márc.
11 1.

Karácsony János

Havasi köd, vizf.

XVI. Tavaszi Szalon. Nemzeti Szalon, 1941, julius,

8 l.

ette magát soha annak), s hogy abban
nt is még gyermekcipőkben járt.
i áldozatkészségéből egy nagyszabású
ar mecénás főpapok, a Vitéz Jánosok,
ain haladt.
ét fokozza, hogy oly időben kezdett
yűjtemények, az Esterházyaké, a Fes-
.
eresztény Múzeum" elnevezés alatt
ében első utódától, a történettudós
Ritkán is tartózkodott Esztergomban,
illájában. A múzeum leltára e 20 évnél
l gyarapodott. 1905-ben a palotában a
zobor és újabb festmény megpörkölő-
gy elégett Kolozsvári Tamás szárnyas-
nor egykori titkára és irodaigazgatója
a újjárendezésével Gerevich Tibort,
atal titkárában, dr. Lepold Antalban
Lepold később is rendkívüli érdemeket
jelentékeny darabokkal gazdagította
ablaképpel, egy teljes szárnyasoltárral,
ernstok Károly, Mednyánszky László,
dön eddig ismeretlen képtár a nemzet-
ész múzeum két nagyszabású gyűjte-
olyi-, és a külföldi darabokat felölelő

T az esztergomi

A 10

MDK

Karácsony János festőművész.

Erdélyi kiáll. N.Szal. 1939. jan.

Karápony János
festő

Résztvett a marosvásárhelyi kiállításon

Jánosházy György: képzőműv.-ünk seregszemlé
Korunk, Kolozsvár 1958 XVII 294. léje

Karácsony János

1937-ben festett képe Elekes Vencel műgyűjteményében található.

A Két, 1974. febr. 15. 5. erf. 7 sz. 9 p.

Karácsony János

Gyergyószentmiklóson él, művei nagy részét az ottani múzeumnak adományozta.

A Hét, 1974. febr. 15. 5. évf. 7sz. 9p.

Karácsony János (festő)

1970-ben festett Önarckép-e említve.

A Hét, 1974. jún. 21. 5. evf. 25 n. 6 p.

Karácsony János (festő)

Gyergyószentmiklósnak ajándékozta életművének legértékesebb darabjait.

A Hét, 1971. jún. 21. 5. erj. 25 a. 6 p.

Karácsony János (festő)

Szülőhelye. Gyergyószentmiklós még életében galériát nyitott a művésznek.

A Hét, 1974. jún. 21. 5. ev. 25 sz. Gr.

Karácsony János (festő)

1974. máj. 31-én meghalt.

A Két, 1974. jún. 21. 5. evf. 25 sz. 6 p.

Karácsony János (festő)

Vihar előtti felhőbe (fotó)

A Hét, 1974. jún. 21. 5. evf. 25 sz. 7 p.

Karácsony János

Bánat (fotó)

A Hét, 1971. ápr. 2. 2. evf. 14 sz. 9 p.

Karácsony János

1971. jan-ban Gyergyószentmiklóson megnyílt Karácsony J. galériája, a művész 40 kép-adományából.

A Hét, 1971. ápr. 2. 2. évf. 14 sz. 9 p.

Karácsony János

Gyergyószentmiklóson Elekes Vencel 369 képzőművészeti munkából álló magángyűjteményében megtalálható a művész munkája is.

A Hét, 1971. febr. 12. 2. évf. 7. sz. 9. p.

Karácsony Sámos festőművész 1

(1899 Gyergyószentmiklós -)

Gyergyószentmiklóson él.

A nagybányai festőiskola növendéke volt.

Igaz Gó 1972 november

Karácsony János

Murádin Jenő:
KARÁCSONY JÁNOSnál Gyergyóban.
Utunk, 1970. okt. 16.

Karácsony János
Festőművész,
Gyergyószentmiklós festőművésze

Hét

1974 II. 15 9 oldal

Karácsony János, gyergyói festő

A gyergyószentmiklósi Elekes-képtárban láthatók művei. Karácsony János az elrendezésben is sokat segített Elekes Vencelnek.

M. Kiss Pál: A gyergyószentmiklósi Elekes-képtár. Forrás, 1976. 12. 87-88. old.

Karácsony János
Festőművész

Kiváló, realista szemléletű művész, a nagybányai iskola tanítása, érződik munkáin

Hét

1974 VI. 21 6-7 oldal

Karácsony János festő

- idős festő remete emberközeli miliőben
- festői világának bemutatására
- festészetének kérdései az Égri Istvánéhoz hasonló

Polgár István: Őszi ragyogás

Igaz Szó 1973/9 442old.

Karácsony János

„Dombra fel" vízfestmény, é. n.

5. y. vines kép

Murádin Jenő: A Barabás Miklós Céh, Bukarest, Kriterion, 1978.

Karácsony János festő

- 1 festmény

Igaz Szó, 1973/9

4.43 old

KARÁCSONY JÁNOS

KARÁCSONY JÁNOS

1899-ben Gyergyószentmiklóson született, s hosszabb, rövidebb távollét után mindig odajár vissza dolgozni, festeni. „Gyergyónak, mint szónak is varázsereje van számomra — vallja egyik levelében —. Mennyi minden fűződik nevéhez: életem regényének címe is lehetne." Először középiskolás korában szakadt el szülővárosától Szamosújvárra, majd az első világháború és az ezt követő olasz fogság idején. 1920—30-ig újra otthon találjuk, mint munkás, majd mint fűrészgyári alkalmazott dolgozik. 1930-tól a nagybányai festőiskola nyári tanfolyamának látogatója. Elmélyedt tanulmányok bizonyítják, hogy a modern magyar művészet ún. posztnagybányai irányához csatlakozott, híven követve Hollóssy Simon tanítását, hogy „a művésznek a természetből kell merítenie, de a szív edényével". Mesterei közül Bitay Árpádra, Krizsán Jánosra, és Ziffer Sándorra emlékszik legszívesebben. 1940—42-ig újra Ziffernél dolgozik Nagybányán, s később is gyakran találkoznak.

A második világháború alatt gyimesi katonasága idején is, amikor csak teheti, fest. 1945—59-ig rajztanárként működik Gyergyószentmiklóson. Mint maga mondja: „Nehéz éveket éltem, félkézzel festve, másikkal a minden-



2. Karácsony János: Erdőirtás Gyergyóban 1942

napi kenyeret keresve." „Sok közös gond és öröm, sok rokon, jóbarát együtt: Gyergyó." Ott rendezi első önálló kiállítását 1935-ben. Szülőföldjének hűséges fiaként bejegyezte nevét Gyergyószentmiklós történetébe azzal is, amikor hosszú, küzdelmes évek alkotásaiból létrehozta galériáját 1971-ben az ottani múzeumban. A városnak ajándékozott 47 kép Karácsony János változatos és gazdag művészi munkásságának válogatott darabjai közül való. Az erdélyi képtárakban, a budapesti Nemzeti Galériában és magánosoknál őrzött alkotásaival válik teljessé életműve. Különböző kiállításokon mutatta be festményeit: 1937-ben Budapesten az Erdélyi Művészek kollektív kiállításán, 1943-ban Kolozsváron az Erdélyi Művészek Barabás Miklós Céhe csoportos kiállításán, 1957-től rendszeresen résztvesz a tartományi és megyei tárlatokon. 1965-ben Szervátiusz Jenő szobrászművésszel vándorkiállítást szervez Gyergyószentmiklós, Udvarhely, Székelykeresztúr, Sepsiszentgyörgy, Csíkszereda városokban, majd a falvakban is bemutatják műveit. Így Ditróban, Szárhegyen, Alfaluban, Csomafalván stb. 70 éves születési évfordulóját Marosvásárhelyen ünnepelték szép kiállítása alkalmából.



1. Karácsony János: Önarckép

Képeinek igazi világa Gyergyó, e vidék számára nemcsak munkahellyé, hanem ihletőjévé is vált. „Minél többet barangoltam a város környékén — írja Karácsony János a Hargita c. újságban — annál jobban beleszerettem monumentális hegyeinek szépségébe. Mindegyre jobban megittasodtam a patakok, virágok, fák illatától." Képeinek témái is erről tanúskodnak: *Magas bükk, Várpatak, Visszafolyó, Békénymente házakkal, Pisztrángos patak, Marosmente* stb. Eleinte a nagybányai iskola szellemében fest, mindent kint a szabadban, utóbb vázlatok alapján, otthon. Képeit szemlélve a természet örök körforgásának, elmúlásának és újjászületésének képi drámá-

Művészettörténeti Értesítő
1974/1

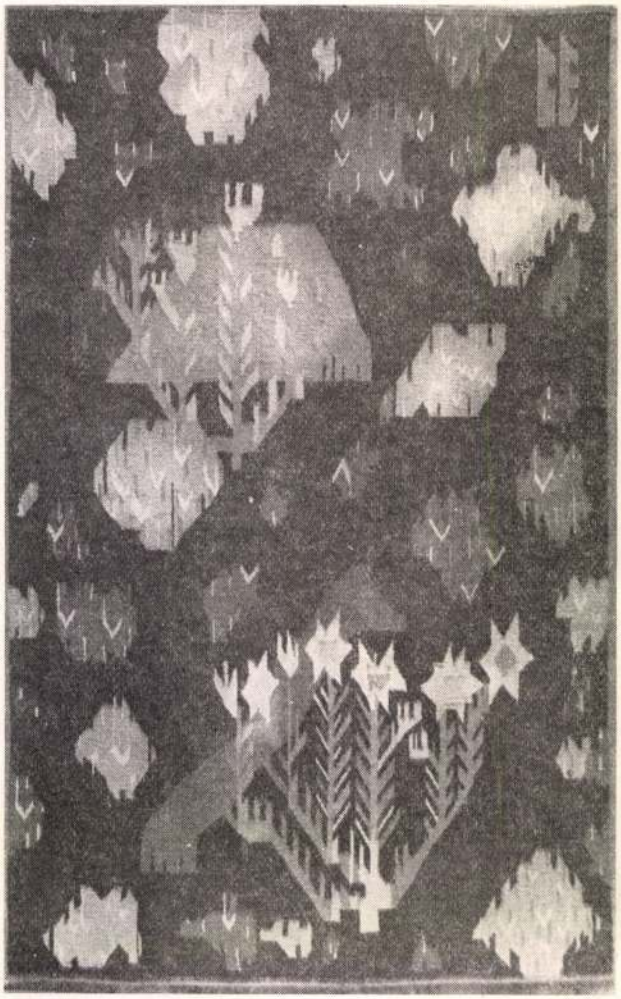

3. Bódis Erzsébet: Mohák 1963

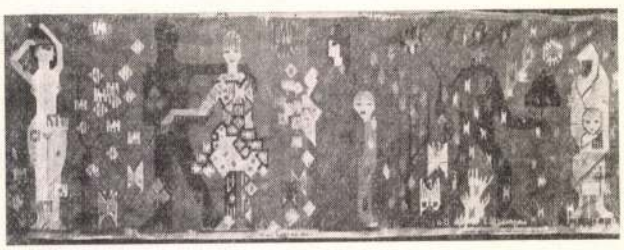

4. Bódis Erzsébet: Évszakok 1964—1968

hogy maga szövi faliszőnyegeit. Mindezt nagyon értékelte pesti látogatása alkalmával a modern magyar gobelinművészet kiváló képviselője, Ferenczy Noémi, aki monumentális megoldású, egyetemes mondanivalójú alkotásait a középkori művészek áhítatával, türelmével, a szövőszék és a színes fonalak eszközével fejezte ki. Ferenczy Noémi útbaigazításai, alkotásai nagyban segítették Bódis Erzsébet továbbhaladásának, magára találásának útját. Az elhivatottak nyugtalan szenvedélyével tanul most is, s ma már olyan magabiztonságra tett szert, hogy legszebb elgondolását is megvalósítja.

Bódis Erzsébet témái bensőségesek: az emberről az emberhez szólnak. A természet, az érzelmek megfogalmazása munkáiban maradék nélkül megvalósul. Mondanivalóját közvetlenül a faliszőnyeg-technika eszközeivel és saját jelképeivel fogalmazza meg. Otthonát díszítő hatalmas méretű *Évszakok* c. kompozícióján például női, férfi és gyermekfigurák nemcsak az egymást váltó időszakok, hanem az emberi *élet* korszakainak is érzékletes jelképei. Gondolatait a formák váltakozásával, sötét és világos színfoltok, elhalkuló, majd ismét erőre kapó ritmusával, a környezet növényi ornamentikájával művészien, poétikusan fejezi ki. A valóság sokrétű, elmélyedt megfigyelése, az élmények szabadon szárnyaló áttétele jellemző stílusára. A természet motívumai olyan egyszerű absztrakcióban állnak elénk, stilizáltságuk olyan őszinte és meggyőző, mint a népművészeté.

Az alkotó folyamat a faliszőnyegeknél sokrétű: a vázlat elkészítése után következik a karton és kópia, amelyik irányítja a szövést, a tulajdonképpeni kivitelezést. Így mielőtt a szövőszék elé ül a művész, a vázlatok hosszú során át érlelgeti tervének kivitelezését. Nagy művészi élmény együttlátni a finom színezetű festői vázlatokat a „mívesmester" befejezett faliszőnyegeivel. Az egyik technikából a másikba, a véglegesbe való átváltást. Vázlatai egyébként külön is megállják helyüket. „Akvarelljei — méltatója, Sütő András szerint — a természetnek mindidáig ecsetnemlátta tereiről valók; a föld lánya a föld fölé hajolva a mezei-erdei virágok mikrokozmikus színvilágát szűrte át benső látomásainak fátyolán. . . A szegény paraszti szülők gyermeke, aki már nyolc-tíz éves korában kapával, sarlóval s a kerti veteményekben — derékfájdító, képzeletserkentő hajlongással, akár az istenek orcája elé bukó mohamedán — a tíz körmével dolgozik, — tekintetét nem a könnyű fellegekre, hanem a nehéz és fekete földre veti s a gyötrő küzdelemben a boka magasságnyi pázsit s fűrengeteg fölragyogtatja vigaszszíneit; a sivárság porfellegei szertefoszlanak, a megnyugvást kereső tekintet szívmelegében kinyílik a vadszegfű, az őszi kikerics s a fehér tavirózsa. Kompozíciós és virágos szőnyegein velük együtt nyílik az élet."

A mesterség szigorát szolgáló bizonyos formai és kompozicionális feltételek, melyeket a dekoratív hatás szükségessége diktál, nem zavarják az invenció és a kísérletezés szabadságát alkotásain. Virágai, figurái nem változnak és nem merevednek meg, ha a szövőszéken kivitelezi. Pedig milyen szívós türelmet igényel az apró hurkokból sűrűn szőtt nagyméretű faliszőnyeg elkészítése, mely nem tűri az elnagyoltságot, s melyen minden négyzetcentimétert ki kell tölteni. (Évszakok című faliszőnyegét öt évig készítette.) A rögtönzéseket azonban megengedi magának. Szövés közben számtalan apró részlettel gazdagítja a nagy síkok felületét, vagy éppen változtat a figurák helyzetén is anélkül, hogy a lényeg, a mondanivaló csorbát szenvedne.

Bódis Erzsébet nemcsak művész, hanem háziasszony és édesanya is, így a művészi lelkiismeret éppúgy alkotói tulajdonsága, mint a gazdag asszonyi érzelemvilág. Férje — Katona Szabó István — írásaiban gyakran foglalkozik Kalotaszeg életével, leánya meg a textilszakot választotta hivatásul. A család szellemi működésének belső harmóniája így szerencsés összhangban van. Az otthon kellemes népművészeti környezetében vallja, hogy a „szőnyegszövés gyönyörűséges szenvedély". Ugyanakkor szenvedélyes gyűjtője a népművészetnek, jelentékeny gyűjteményt hozott létre faluja és környéke kallódó népművészeti tárgyaiból, különösen a népi textília, kerámia, bútor és fafaragás mintegy évszázados terméséből, melyek a kalotaszegi szülői házban egy valóságos házi múzeum anyagát képezik.

Egyéni kiállításai: Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Udvarhelyen, Csíkszeredán, Gyergyószentmiklóson, Segesvárt, Székelykeresztúron és legutóbb Szatmáron és Zilahon voltak. Faliszőnyegei közül néhány a Bukaresti Népművészeti Múzeumban, a Kolozsvári Néprajzi Múzeumban, a Marosvásárhelyi Megyei Múzeum és a Gyergyói Múzeum tulajdonában vannak.

M. Kiss Pál

Karácsony János 2

Első nyilvános szereplése

1945 - Gyergyószentmiklós. Több hazai

egyéni kiállítása volt.

Igaz fő 1972 november

Karácsony János

3

Művének jelentős részét
a gyergyószentmiklósi Karácsony János
Galériában őrzik.

Igaz Szó 1972 november

Karácsony János

„Lovak" c. képének
reprodukciója a képmellékletben

Igaz Szó 1972 november

Karácsony János

Aknája a jelzett tulajdonban.

Nagy László János: Elekes Vencel műszerimában; Mügyűjtő, 1972. 2. sz. 16. l.

Karácsony János

a csiki művésztelephez tartozó

művész - neve emlitve

Korunk 1974/2 250.old.

Karácsony János,

Fiatal művészházaspár telepedett le néhány évvel ezelőtt Gyergyószentmiklóson: Gál Éva Emese grafikus és Burján Emil szobrász, Karácsony Jánost és Karancsi Sándort követően ők lemének a harmadik nemzedék, akik e város falait tekintenék műhelyüknek.

Banner Zoltán: Gál Éva Emese grafikái.
Utunk; 1984. 11. 16.

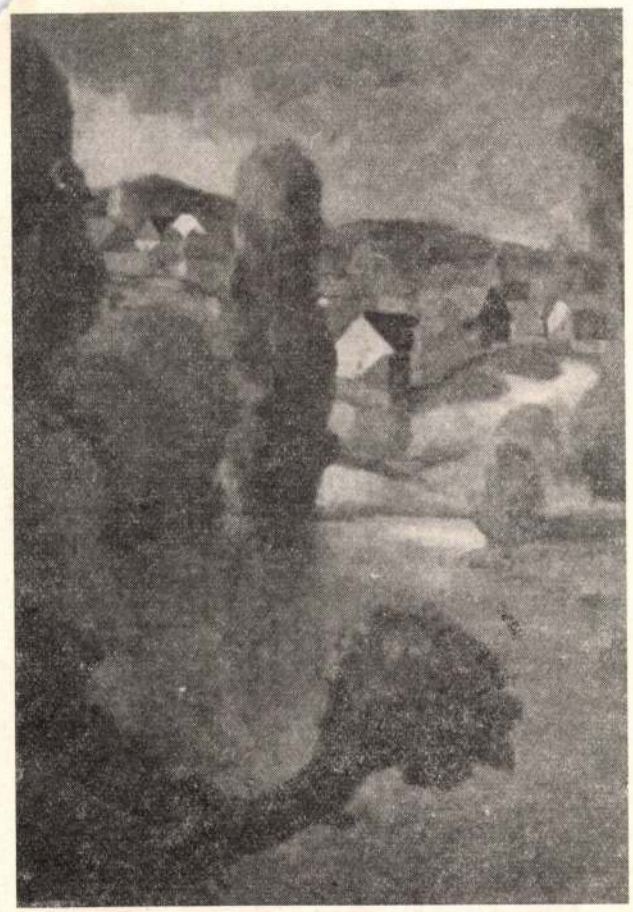

3. Karácsony János: Marosmente



4. Karácsony János: Egyedülálló fenyő 1969

ját látjuk. Kezdetben főleg az olaj, később az akvarell a kedvenc technikája. Ennek oka az is, hogy sohasem volt megfelelő műterme. „Ma is egy négyzetméternyi alapterület lakószobájából: egy ablak, egy láda és egy kis asztal egész felszerelése." „Emiatt hagytam félbe az olajat és festettem sokat akvarellel."

A gyergyói tájnak nemcsak haragos és szelíd színeit, fényeit, hólepte és napsütötte csúcsait és lejtőit örökítette meg, hanem lefestette lakóit, azok házát, arcképét, gondok között is emberségesnek vágyott életének jeleneteit. Képein az alakok nem passzív vagy éppen dekoratív figurák, hanem a kompozícióhoz szervesen tartozó, gondolkodó, nehéz munkát végző emberek: *Erdei faúsztatás, Favágók, Munkáslány, Erdei munkás* stb. Arcképei karakteresek: *Feleségem, Tóni bácsi, Pásztorfiú*, hogy a legjellemzőbbeket említsük. Önarcképeinek gazdag sora naplószerű hűséggel követi életútján s egyben festészeti kísérleteinek is jó példái.

Évek óta főleg vízfestményeket készít. Akvarelljei nem pillanatnyi hangulatban készült vázlatok, hanem megkomponált művek, anélkül, hogy elvesztenék a technika jellegzetes frissességét. Előtérben rendszerint fák, vagy éppen egyetlen magányos fenyő s a látóhatárt lezáró hegyek, vagy egy-egy gyergyói kis falu jellegzetes utcája, ahogy barangolása közben látta. „Csak a modell közelsége, az átélés, az élmény termékeny" — vallja. Képeinek nincs elbeszélő tartalma. Egyszerű, meghitt hangulatú kompozíciók, milyen a természetben látható világ. A látványhoz nemcsak tudását, hanem emberséggel teli egyéniségét is hozzáadja. Ennek kifejezői a lágyan fátyolozott távlat, a hegyek hajlatainak összehangolt rímelése, az érzékeny színek, s a mindezekből áradó sejtelmesség. Költői hangoltságú képe az olyan alakos kompozíció, mint az *Álom*, bájos női alakjával, melynek színes reprodukciója az *Évek énekei* erdélyi verses antológiát díszíti.

A mesék világát idézi olyan kompozíciója, mint a *Lovak*, amit a marosvásárhelyi *Igaz szó* erdélyi művészekről készült 1972. évi 11. számában is láthatunk. Kompozícióin az egymásba mosódó szép foltokat hangsúlyos színekkel, vagy egy biztos vonallal való kiemelést hangulat, érzelem, jellemfestésre egyaránt alkalmazza. Számára a vízfestés nem technikai kísérletezés, hanem az élet benső átélésének kifejezési lehetősége. Különösen az utóbbi évek alkotásaira jellemző ez, melyeknek ihletője továbbra is a hazai táj. „Ma is alázatos szívű rajongója vagyok a gyergyói hegyeknek. Nem tudok elszakadni tőlük, de nem is akartam soha. Élni, festeni csak itt tudok." Rövid debreceni tartózkodása idején megpróbálta az ott látottak élményét megörökíteni. Nem sikerült, mert az Alföld vízszintesén minduntalan a hegyvidéki erdők függőlegeseit kereste. Elmondhatja Áprilyval:

„Engem az erdő véd s szeret,
utaimon erdők kísértek:
bükkök, gyertyánok, égerek,
tölgyek. Fenyők is. Égig értek."

Karácsony János alkotásainak őszintesége, közvetlensége, tiszta humanitása rokonszenvessé teszik művészetét. Életműve bizonyság arra, hogy a festőnek nem kell abszurd dolgokat alkotnia ahhoz, hogy műveire felfigyeljenek. Ezért olyan sok tanítványainak száma, akik ma már a gyergyói múzeum Karácsony János termeiben is gyönyörködhetnek mesterük egészséges és a mindenkori divat öltözetétől mentes festői világában. Mint C. Costin írja a múzeumi katalógusban: „Egy különösen gazdag, s a szépségnek szentelt életmű fogad, művészileg érett és ízes termésével."

M. Kiss Pál

KÖNYVSZEMLE

MEDVECZKY JENŐ ILIÁSZ-ILLUSZTRÁCIÓI

Szokatlan formájú és tartalmú a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata most közreadott kis kiadványa. A cím, — az illusztrátor festőművész neve mellett csak ennyi: ILIAS — azt sugallja, hogy nem a szöveget *kísérő* képeket kapunk, hanem a homéroszi történetnek valamiféle újrafogalmazását. Devecseri Gábornak a grafikai lapok kiállításakor a Magyar Nemzeti Galéria katalógus-előszavához készített és most ismételten felhasznált értő tanulmánya is többet tulajdonít a képsorozatnak a cselekmény pontos visszaadásánál. A magyar Iliász költőfordítójának bonyolult elemzése azt bizonyítja, hogy Medveczky a szövegértelmezés olyan magas fokán készítette el ikonográfiai programját, amelyhez csak a mű rendkívül elmélyült olvasása útján lehet eljutni. Az átlag irodalomkedvelő azonban nem rendelkezik az Iliász-értelmezés kívánt készségével, ezért a címnek is felfogható rövid idézetek, amelyek a képeket a könyvben kísérik, nem segítik hozzá az előadottak teljes megértéséhez.

A magyar Iliász 1957-es kiadásához (Devecseri Gábor fordítása, Európa Könyvkiadó) Szilágyi János György válogatott az eposznak a vörösalakos vázafestés fénykorából (i. e. 6—5. sz.) származó vázakép-illusztrációiból szép példákat. Az összevetés elkerülhetetlen.

Nem azért, mintha ez a mérhetetlen távolság nem indokolná eltérő megoldások létjogosultságát, hanem azért, mert Medveczky formanyelvének külsőségeivel éppen ezekre a vázafestményekre utal. Mégis, az új grafikai lapokon elveszett az eredeti stílus, és maradt annak szenvedélymentes, vértelen árnyéka. Megnyílt a tér, mélységet kaptak a jelenetek, de elveszítették ritmusukat. Bonyolultabbá váltak az események, de elveszítették drámai súlyukat. Megsokasodtak a gesztusok, de a hősök elveszítették ember-voltukat. A dramaturgiai csúcspontok a winckelmanni *edle Einfalt und stille Grösse* szabályai szerint rendezett élőképekké merevedtek. Homérosz alakjai Medveczky kezén elveszítették esendő-voltukat, s vele azt a bájt is, ami a vörösalakos vázák figuráit jellemzi. A görög rajzolatok könnyedségével szemben könyvünk lapjain súlyos alakok mérkőznek, — itt a vonal tökéletes testek idomait jelzi. Mégis emberebbek amazok, mert elsajátították a homéroszi mosolyt, humánus lírát. Amott a derű, forma és vonal játékossága, itt szoboralakok vonaglása. Az athéni vázafestő műhelyeket az emberi élet teljességének felfogása vonja a homéroszi gondolatkörbe, míg Medveczky Jenő szomorú sorsa egy stiláris eklektikához vezető, beszűkülő élet volt.

Ez a grafikai sorozata, amelyet Devecseri Gábor emlékezése szerint több mint egy évtizedig megszállottként alkotott, olyan korszakban született, amikor kevés lehetősége volt arra, hogy hangját hallassa. Életének utolsó két évtizedében szinte semmi kapcsolata nem volt művészeti közéletünkkel. Míg az Iliász „újraköszlésén" (Devecseri) dolgozott, a nehéz esztétikai, festői problémákkal küszködő idősödő művésznek pesti anekdoták szerint olcsó iparművészeti díszítőmunkát kellett vállalnia a megélhetésért. Későn jött, az életbe már nem emelhette vissza az alkalmi jelentősebb megbízás (Műcsarnok timpanonja). Az életműnek csak szűk válogatását adta az 1962-es kiállítás (a Csók Galériában). Csak egy újabb évtized elteltével nyílt alkalom az immár posztumusz kiállításon arra, hogy munkásságának egészét és általa sorsát felmérhessük (a Magyar Nemzeti Galériában).

Medveczky festészetének fő erénye a szelíd harmóniák, a lírai szépség visszaadni-tudása volt. Bár korábban is festett mitológiai jeleneteket (pl. Európa elrablása), — a véres ókori eposszal vívott fekete-fehér csatája a világtól és önmagától való elidegenültségének tragikus bizonyítéka. Ha a színről való lemondás, a döntő mozgásoknak a lap síkjával párhuzamos irányokba rendezettsége, a vízszintesek hangsúlyos ismétlődése, a kompozíciók klasszikusnak tetsző rendje, a ruharedők és díszítőmotívumok lineáris jelzése utal is a vázafestményekre, — Medveczky hangvétele nem az athéni demokráciáé. Számos stílus elemei fedezhetők fel az illusztrációsorozaton.

A 39. számmal jelzett lapon, amely azt a nevezetes jelenetet ábrázolja, amikor az újra harcba induló Akhilleusz lovait nógatja, mire az apjától örökölt egyik paripa, Xanthosz visszafordulva megjósolja közelgő halálát, a háttérben rohanó három nőalak egy 1950-es sportünnepélyre hívó prospektus díszítménye is lehetne, de nem idegen a novecento bizonyos profán megnyilvánulásaitól sem. Ugyanitt a két férfi, köztük a végzetének hírét vivő főhős, arcnélküli dekoratív nyugalommal áll szépívű kocsiján, szinte csak hogy ritmikusan ismételje a legjobb Medveczky-művekre emlékeztető, franciásan elegáns, bravúros rajzolatú lópáros mozdulatának tengelyét.

A művész sokhelyütt próbálja feloldani a magaválasztotta neoklasszicizmus merevségét finom, kissé azonban a gyengeség lágyságáról árulkodó, szecessziós, enervált mozdulatrajzzal (pl. Akhilleusznak annyi kínosan valósághű tömeggel rajzolt alak közötti izgalmasan irreális vonaglásával, amikor Briszéiszt elvezetik tőle Agamemnon sátrába), leggyakrabban akkor, amikor szenvedő embert vagy állatot ábrázol. De ezeken a lapokon csak azok az érzelmek realizálódnak, amelyek az adott epizód történését elmondják. A szereplők legnagyobb részét csak gesztusaik különböztetik meg egymástól. Sem Homérosz, sem Medveczky kora nem égetett bélyeget rájuk, nem hagyott stiláris nyomot az ábrázolásokon.

A művész egyéniségének és a korszak viszonyainak elemeiből megmagyarázható, hogy miért nem jellemezte Medveczky öregedését a fokozatos művészi és stiláris letisztulás. Alapvetően mégis egy korábbi kultúrpolitikai irány felelős művészi fejlődésének alakulásáért. Kevés párizsi tapasztalat után 1929-ben római ösztöndíjat kapott s vele a konfekcionált „római iskolás magyar stílus" professzori ígérettel ex katedra biztosított művészettörténeti helyét, — stílust, „melynek iránya egybeesik az új európai művészet legkomolyabb és leghitelesebb fejlődési vonalával" (Gerevich Tibor: Római magyar művészek. *Magyar Művészet*, 1931. p. 190.). Medveczkyt ugyan méltatói mindig sajátosan franciásnak nevezték a római iskolások körén belül, mégis elmondhatjuk, hogy utolsó nagy munkái egyikén is annak a nemlétező, Szalay Lajos által „festői és szobrászati parádé-

Képzőművészet

A GYERGYÓI TÁJ FESTŐJE

Karácsony János neve ma már fogalom művészetünkben. Életútja, művészeti pályája példakép arra, hogy a töretlen hit, bizalom és életszeretet olykor csodákra is képes. A szülőföld röghöz kötő ereje, a vadregényes gyergyói táj avatott ismerőjének mégis oly szelíden és önmagától értetődően kitárulkozó szépsége, a hányatott sors körülményei között is mindenkor átsegítette az embert, a művészt a hétköznapiság béklyójának szorításából, a művészeti csúcsok magasságaiba.

Karácsony János 1899. július 27-én született Gyergyószentmiklóson. Árvaintézeti növendékként középiskoláit Szamosújváron végezte. Fiatal korában munkás, fűrészgyári alkalmazott. Járja az erdőket, megfordul Csíkszentdomokoson, Piperágon... Közben halmozódnak az élmények, tapasztalatok. Az erdő különös világ... A természet tökéletessége talán sehol e földön nem nyilvánul meg teljesebben, mint éppen itt, a civilizációtól még ki nem kezdett szín- és formaözönben.

És az erdő munkásai? Kemények, sorsedzettek, nyíltszívűek és jellemesek. Olyanok, mint amilyenné Karácsony János is lett közöttük.

A meghatározottság önnön törvényeit követi. Karácsony János engedett hívásának, csábításának. Festői világa legalábbis ezt tükrözi. A több mint tíz évig munkásként szerzett élményei, szülővárosa és környéke az, ami őt művésszé érlelte.

Mint vallja egyik levelében: „Gyergyónak, mint szónak is varázsereje van számomra. Mennyi minden fűződik nevéhez: életem regényének címe is lehetne. Minél többet barangoltam a város környékén, annál jobban megittasodtam a patakok, virágok, fák illatától".

Ma is rejtély, hogy Karácsony János honnan kölcsönözte, miből merítette töretlen optimizmusát, egész életművét átszövő puritán szépségeszményét. Egyetlen tény mégis bizonyosságot, támpontot szolgáltathat a krónikás számára: a megpróbáltatások, nélkülözések



Karácsony János

érzékennyé és megértővé tették a harmónia, az emberi erények legapróbb megnyilvánulásai iránt is.

Festői indulása szokványosnak mondható. Szegény, de tehetséges, és ami ennél sokkal fontosabb: minden áldozatra elszánt. „Régi vágyam volt — **meséli visszaemlékezéseiben —, hogy** festő legyek. A nincstelenség erősen korlátozta kibontakozásomat. Ami lettem, a magam erejéből lettem!"

1930-ban Karácsony János végre beiratkozhatott a nagybányai festőiskolába. Tanítómestereinek Bitay Árpádot, Krizsán Jánost és elsősorban Ziffer Sándort tartotta.

Ötévi elmélyült természettanulmányozás és a festői alapismeretek elsajátítása után rendezi meg Karácsony János első kiállítását — bizonyára nem véletlenül — Gyergyószentmiklóson. A megérdemelt első siker keserves munka eredménye volt. Télen az erdőben dolgozik egyszerű munkásként, hogy összekuporgatott pénzével nyáron Nagybányán tanulhasson. Fokozatosan bekapcsolódik az erdélyi képzőművészeti életbe, és műveivel számos kiállításon van jelen. Közben folytatja tanulmányait, és a felszabadulás után mint rajztanár dolgozik szülővárosában. „Nehéz éveket éltem — mondja Karácsony János erről az időszakról —, félkézzel festve, másikkal mindennapi kenyeret keresve." De munkálkodik töretlen lendülettel és hittel, céljait kéznyújtásnyira érzi a megvalósulástól. Kötelességének és hivatásának tekinti azt, hogy sorsformáló közösségének visszaadjon valamit abból, amit művészi és emberi élményben, tartásban kapott tőle útravalóul. Ennek a gondolatnak jegyében szervezi és rendezi meg Szervátiusz Jenővel azt a vándorkiállítást, amely a Székelyföld nagyobb központjaiba juttatja el már érett, jelentősebb alkotásait, nagyrészt azokat, amelyeket — mint a jó barát Elekes Vencel írja — „szülőföldjének hűséges fiaként egy nemes gesztussal" Gyergyószentmiklós városának ajándékoz.



A gyergyói Selyem utca

•

Karácsony János eredeti, de mégis hagyománytisztelő művész volt. Eredeti abban az értelemben, hogy művészeti formanyelve sajátos látásmódból alakult ki. A természet mérhetetlen változatossága csábító ihletforrásként bontakozott ki előtte, de a műben formát öltő látvány nem a megnyugvást hozta számára, hanem azt a már szinte nyomasztó igényt, hogy tudatos lényként magából is hozzáadjon a végtelenhez valamit: „emberséggel teli egyéniségét" (Elekes Vencel). Az, hogy minden nehézség ellenére mégis felül tudott emelkedni az átlagon, művészi tehetségének tudható be. Ecsetje nyomán a gyergyói táj szépsége értékes alkotásokban maradt az utókorra.

ALMÁSI TIBOR

TŰZZOMÁNC-TECHNIKÁVAL

A marosvásárhelyi Kisgalériában ifj. Kedei Zoltán tűzzománc-technikával festett képeiből mutatott be néhányat. Kezdeményezőkészség, kutató szellem, újszerű látásmód jellemzi a segesvári edénygyár fiatal tervezőjét, aki az ipari termelésben alkalmazott technika kifejezési lehetőségeit igyekszik a festészet és a grafika felé szélesíteni, felújítani a mi korunkban ezt a különben nagyon is ősi képzőművészeti eljárást.

Hajdan a tűzzománc elsősorban iparművészeti tárgyak kiegészítő-díszítő elemeként tündökölt, fokozva az ékszer vagy más tárgy értékét, hangulati hatását. Koronák tartozéka is volt.

Napjainkban, bár nem ugyanolyan anyagösszetételben, mint régen, és más megoldások formájában, de reneszánszát kezdi élni több szomszédos ország iparművészetében a tűzzománc. Sőt, kifejezésbeli kerete, lehetősége tágul. Nálunk elsősorban használati tárgyak bevonására, ezek díszítésére szolgál. Ezért is jelentős a fiatal Kedei Zoltán első lépése, akkor is, ha e technika lehetőségeivel csak most ismerkedik, ennek múltját most tanulmányozza. Arra törekszik, hogy a tűzzománcot a művészi kifejezés számára meghódítsa.

Első egyéni szereplése éppen ezért érdemli meg a szakma és közönség figyelmét. Festői értékeiben is színvonalas kiállításának érdeme: az alkotói bátorság. Kedeit egyelőre még nem az egyéni formanyelv keresése foglalkoztatja, hanem elsősorban a korszerű eszközök és az ezeknek megfelelő formák iránt érdeklődik. Dúsan, helyenként pasztózusan kezelt, finoman árnyalt felületein az absztrakt látásmód, a gesztus-piktúra hatása érződik.

Első tárlata után megérdemli, hogy figyelemmel kövessük a további jelentkezéseit.

BALÁZS IMRE

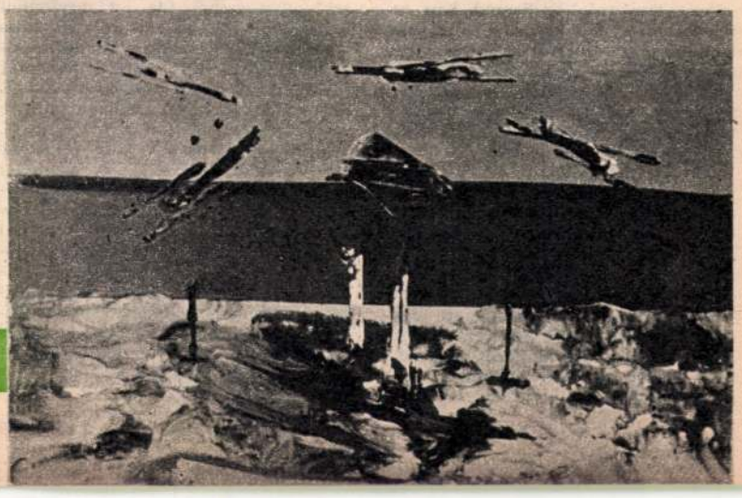

Ifj. Kedei Zoltán: Tér



Balázs Éva és Szabó Zoltán — a Csónakkal az erdőben szereplői

Papp László felvételei

Sepsiszentgyörgyi színpad

KÉT ELŐADÁSRÓL

Tiszteljük és szeretjük a sepsiszentgyörgyi színházat úttörő vállalkozásaiért, lankadatlan és áldozatkész közönségformáló és közönségmegtartó tevékenységéért — ő juttatja el a legtöbb helységbe anyanyelvünkön a színpadi szót! —, magas színvonalú, kiugró jelentőségű előadásokkal szolgálja a romániai magyar drámaírást. Éppen ezért kell szigorúbban megítélnünk azt is, ami képességén aluli produkció.

Mihail Sebastian *Lapzárta előtt*-jének a bemutatója, a színlapot tekintve, sokat ígért; rendező — Seprődi Kiss Attila, szereplők: a színház legjobb erői. A darabról is bebizonyosodott, néhány replika elhangzása után: bármennyire is közismert és hajdan sokat játszott színmű ez, egyáltalán nem kopott meg. Az értékre orientált világ utóvédharca a pénzre orientált világgal ma is aktuális; az emberség felülkerekedéséért még mindig küzdeni kell. — A Sebastian-darab előadásmódja az, ami elavult! Jórészt annak ismert, régi kliséit láttuk viszont. Pedig lenne itt újraértelmezni-, „pontosítani"-való! És Seprődi Kiss Attilában megvan a hajlam az ilyesmire, legalábbis azt szoktuk meg tőle, hogy éppen a mások által letarolt, végképp kiaknázott művekben lel felfedezésszámba menően eredeti, új viszonyítási alapot teremtő értékeket. Hát, most nem ez történt.

Mindenképpen elvártuk volna például Bucşan, e kulcsfigura tetteinek gondolati-művészi motiválását az előadás rendezőjétől és a szerep alakítójától. Nemes Levente a Székely Színház egykori nagy öregeihez hasonlóan lép be a színpadra, súlyos és rejtelmes hősként. Aztán a partitúra által előírt egyszerűbb és cinikusabb hangvételhez igazodik, de alakítása időnként ismét valami zordon nagyság, romantikus magány, meg nem értettség levegőjét árasztja — ezt sugallja megjelenése, mozgása, egész gesztusvilága —, ami önmagában véve még jó is lehetne, a komikum és a persziflázs kiapadhatatlan forrásává válhatna, amennyiben e külszín mögül rendre felsejlene a prédáját féltő gengszter kisszerűsége, morális-emberi gyengénfejlettsége. Ezzel szemben, mint a legtöbb Lapzárta előtt-előadáson, a sepsiszentgyörgyin is az emberi és művészi igazság letéteményese, Andronic tanár úr és a rajongó lelkű diáklány tűnik gyengénfejlettnek, nem erre a világra valónak. Bár István Márta megpróbált más lenni, mint az állandósult kamaszkorukat élő, kedveske-butácska naiva elődei, nem tudott változtatni ezen a képtelen beidegzettségen. Kiválóan érzékeltette azt a momentumot, amikor a pénzért tülekedők aljasságát és együgyűségét látva, a talpraesett diáklány felismeri, hogy az ellenállás sikerre vezethet, az ellenfél végzetes egocentrizmusa folytán nagyon is sebezhető; éppen ezért, nem valami leányálomtól hajtva, nem valami „kedves" gügyögésből (de jól megfontolt szándékkal) lát hozzá a professzor utazásához szükséges anyagi támogatás kisajtolásához. Kár, hogy Kalamár György hagyományos szerepfelfogása és nehezen kibontakozó játéka mindegyre visszarántotta partnerét az új csapásról. Jó kezdeményezésként üdvözölhetjük Győry András alakítását is: mélységet tudott adni a szerkesztőségi főtitkár eddig eléggé felszínesen ábrázolt alakjának. Rendszerint örökké fontoskodó és elfoglalt szerkesztőségi robotnak játszották; Győry ezzel szemben a szereplő emberi minőségének megragadására törekedett, az értelmetlen munkában való felőrlődés, a szellemi és fizikai ronccsá válás inkább szánnivaló, mintsem nevetséges kórképét nyújtja — tisztán, meggyőzően.

A *Csónakkal az erdőben* című bolgár darab — szerzője: Nikolaj Hajtov — nem bizonyult szerencsés választásnak. A mű valahol a novella és a színdarab között rekedt meg: dialógusba szedett elbeszélés, hosszú epika, amit még drámává kell alakítani. A darab egy erdei út apró, egyetlen helyzetet finoman továbbárnyaló epizódjaiból áll; ritmusa a séta menetével azonos, nagy ritkán elhangzik egy-egy tömör, jól megrágott vagy indulatból kirobbanó szentencia; még a nő gyakoribb szövege is olyan, mintha egy hosszú, ütemtelen lélegzetvételre lenne méretezve; jórészt írás közben, ugye, csínján bánnak a szavakkal. A szereplők: sebzett lelkű, világ elől rejtőzködő erdész s magára hagyott leányanya. A kezdeti drámai feszültség, minden színpadi építkezés természetével ellentétes módon, egy felvonásnyi idő alatt szépen kialszik az egymásra találás egyre idilibb nyugalmában. Virtuóz teljesítmény lenne ebből egész estét betöltő előadást produkálni.

Balogh András rendező, Balázs Éva és Szabó Zoltán megpróbálták a lehetetlent. Balognak jó ötlete volt, hogy a párbeszédek közötti űrt zenével, eredeti bolgár népzenével töltötte ki — élő zenével, amit a színpadon produkált Horváth Károly, Incze Ildikó, Márkus János és Hász László. Kilenc szép folkszámot adtak elő; fél hangversenyre valót. Balázs Éva és Szabó Zoltán intenzíven átélt, hiteles színészi próbált minden beszédes vagy cselekvést lehetővé tevő pillanatot; az előadás mégsem állt össze szerves egésszé. A két csoport nem találkozik, nem erősíti egymást; erőfeszítéseik különkülön bármennyire intenzívek is, nem elégségesek. A zenészek lecövekelnek a színpad hátterében, s ha végszót kapnak, húzzák, énekelik; majd várják, mikor dobhatnak megint mentőövet a színészeknek. Balogh András



Kalamár György és István Márta a Lapzárta előtt egyik jelenetében

valamiképpen az erdei történet résztvevőjévé akart tenni mindenkit, aki a színpadon található, de a zenészek, úgy tűnik, nem álltak kötélnek, elképzelését nem értették meg, s a két (mindent beleadó) színészen kívül mások sem támogatták, csak sürgették, hogy felére csökkentett próbaidővel hozza ki az előadást... Hiszem azonban, hogy Balogh András még bizonyítani tud. Csak engedtessék meg neki az igazi próbatételt...

ZSEHRÁNSZKY ISTVÁN

SZABÓ LAJOS



Hosszú évek óta tartó betegeskedés után elhunyt Szabó Lajos, a Szentgyörgyi István Színművészeti Intézet egykori rektora, nagy tekintélyű professzora, kinek nevét nemcsak a hazai színésznevelés története tartja számon, hanem a színpadi irodalom jelenkorának fejezete is, hisz egyike volt a hazai magyar dramaturgia elkötelezetteinek: egy időben sokat játszott darabok szerzője, a drámaírás műhelytitkainak avatott ismerője. Tanítványai, volt munkatársai, jó barátai állták körül a sírt a marosvásárhelyi temetőben, ahol végső megnyugvásra talált a türelemmel viselt, sok szenvedés után.

Ismét kihullott a sorból egy férfiú a feladatvállalók, a kultúrateremtők közül. Nem hagyott maga után felkavaró hatású, nagy terjedelmű írásos életművet, de annál jelentősebb pedagógusi munkálkodásának eredménye. A romániai magyar színpadokon egyre kevesebben vannak, akik nem az ő tanítványaiként kerültek fel hivatásukra.

Emberség, megértő, igényes nevelője — igaz barátja — tudott lenni a fiataloknak, akik évről évre otthonra találtak a Köteles Sámuel utcai intézet falai között, ahol Szabó Lajos egyénisége varázsával — szerény tudatossággal — tartotta ébren a múltbeli nemes hagyományokat, s érvényesítette a jelen építő szellemiségét. A nép fia volt — minden gondolatában és megnyilatkozásában. Onnan, a megújult társadalom nagy erőtartalékainak mélyrétegeiből toborzott tehetségeket az emberközpontú színművészet szolgálatára; soha nem szakadt el Maros menti szülőföldjétől, az enyedi Bethlen-kollégiumban nyert indítástól, az erdélyi művelődés serkentő példáitól. Csendes, konok hivatástudattal teljesítette küldetését.

Emlékét az időben munkáló művészet évtizedeinek egymásba fonódó, felejthetetlen pillanatai híven megőrzik a jövő számára.

NAGY PÁL

MDK

Karácson József, festö

Visegrád. Vizf.
Téli városrészlet. "

Alkotás Müvészház XXXVI. kiáll. Öszi tárlat. 1947 szept.
Kat.

Karácsony Józsefné.

I. ~~X~~ Sporminőséseti kiállításon szerepelnek ruha tervei.

Magyar Nemzet, ~~1961~~ 1952. aug. 3.

MDK

Karácsony Józsefné ipm. növ.

Dutka M: A m. iparm. első seregszemléje. Magy.Nemz. 1952. aug.12. 4.l.

Karácsony Józsefné
Szürke ruha tavaszra
Zöld nyári ruha

Ernst Muzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
1. 1.

8.2

22

rőlegesen kétoldalt két félkörives
. A kórus alatti teret ketté vágja
ata, félig elnyomva a fentemlitett
szakaszos, fiókboltozatos, csehsüveg-
erős kiülésüek, tagolatlanok. A hosz-
ek és a fiókboltozatok között csa-
közvetit. /Meg kell jegyeznünk, hogy
I.385/ a födém freskó nélküli keresztt-
az 1912 évi renoválásakor, amikor a
sal változtatták meg a a boltozat
ltal a festmények számára jobb felü-
kötegeket golyvázott, dusan tagolt,
nyek zárják. A hajó szélessége a
m. A kórus mellvédjét lapos pilasz-
. Középen kihasasodik, itt ujabban
az orgona játszóterének helyet nyis-
enov. A.1912. A szentélyt a hajótól

KARÁCSONY MIHÁLY, tobákos

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 2./ V. tobákos. 266.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-Ix. 1967-68. Székesfehérvár

Karácsony Péter

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán II. díjban részesült 45.sz. pályaudvari együttes tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata. 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3. l.

Karácsony Péter épitész

M.D.K.

A Zánkai Központi Üttörőváros tervpályázaton
II. dij

Társtervező: Kővári György- Bajnay Zsolt-
Tőkés György- Vetési Emil- Horváth Attila

Magyar Épitőmüvészet 1966/2. 6-12.l.

Karácsony Péter építész

M.D.K.

A H viz-tőfürdő tervpályázaton 3000 Ft-os költségmegtérítésben részesült

Társtervező: Kővár y György- Gerencsér Ferenc-
Zsombok Lajos- Horváth Attila-
Vetési Emil

Magyar Építőművészet 1966/2. 2-5 .l.

Vatácsony Tamás, építész 3.) Folytatás,
Esztergom város arculatának terve. Vatácsony Tamás-Kund Ferenc, építészek.

Magyar Építőművészet, 1986. 5. sz. 3-dd.

1/1

1. Az esztergomi vár Vitéz János korabeli állapotának elméleti rekonstrukciója

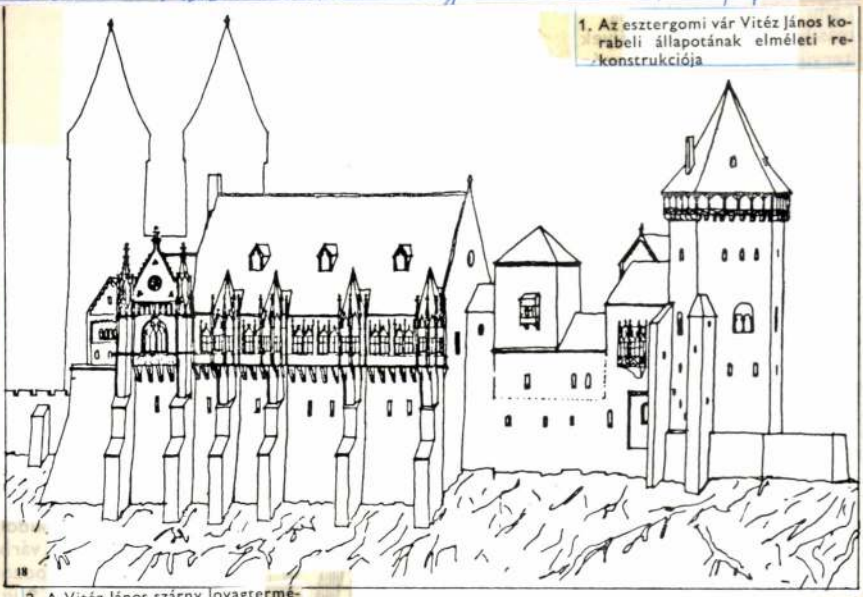

18

2 2. A Vitéz János szárny lovagtermének elméleti rekonstrukciója 1

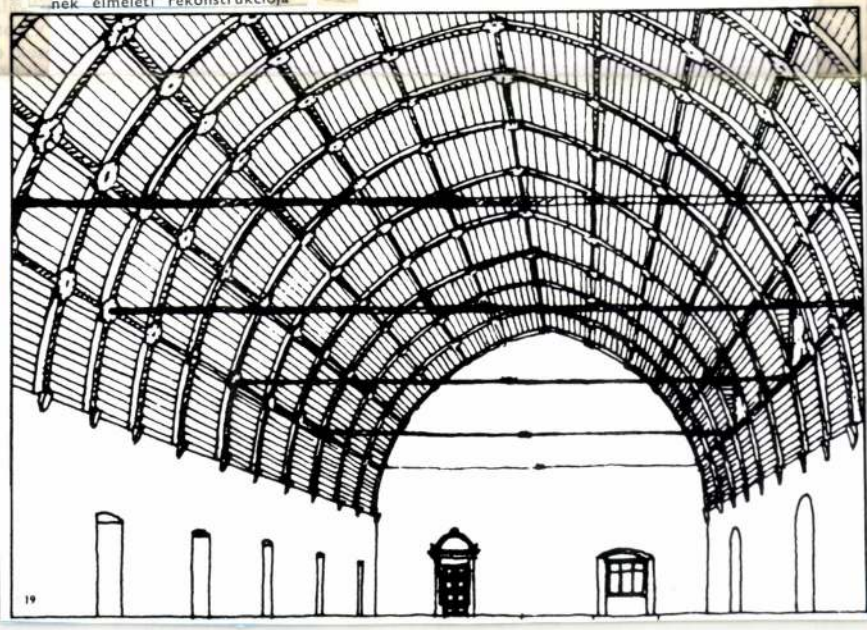

19

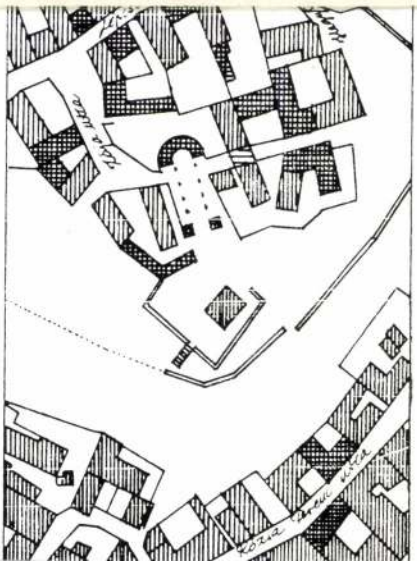

öszigetelés, állékonyság), sima
el (kifagyás ellen) készüljenek.
ızatnövelő nem használható.
orna: profilozott párkánynál
ásutt csüngőeresz csatorna
z alkalmazott bádogos szer-
n esetben mázoltan kell alkal-
vörösréz).

etek homlokzata nem lehet
(túlmozgatás, homlokzati sík
ése, a homlokzat arányához
kély alkalmazása) a környeze-
omlokzatoknál. Loggia nem
omlokzati falfelület és a nyílá-
k aránya 5 : 1. Kivéve a föld-
n lakás célú hasznosítása ese-
ől eltérő is lehet. Ablakok
2 : 3, 2 : 4 legyen.
, felújítások esetén a Vízivá-
s a Széchenyi tér körzetében
y az eredeti állapotnak meg-
sú ablak a kötelező. Más terü-

újításhoz kés
programjába
nek a piacra
— Szabályo
megerősítést
programjával
— Túl szép
ha tovább s
Ha az igazat
a valódit, akk
negatívumot
— A Szt. T
nagyobb rész
egybe, és a
hogy kellően
alapján emell
— Épül a
a műemléki,
vünkben kib
— arculati sz
— Új köz
ugyan jó, de
Műemlékfelü
morítani, ha

cok elől elrejtett dohány, a termelők maguk adták el, vagy a csempészek hordták szét), a kapadohány (rossz minőségű, erős, szinte szívhatatlan dohány), vagy a bagórágás.

A dohányzás különböző módjai az elmúlt századok alatt visszatükrözték a dohányos társadalmi hovatartozását. Kezdetben, amikor még a pipázás egyeduralkodónak számított, nem volt éles határ az egyes társadalmi rétegek között. A tubákolás inkább a felsőbb osztálybeliek között hódított, a szivar a gazdag városi polgárság jelképe lett. Különösen a pipázó vidéki ember tartotta úri szokásnak a szivarozást. A cigaretta, bár látszólag egyenlőséget hozott az emberek között, mégis különbséget lehetett tenni abban, hogy ki milyen típusút szív, füstszűrőset-e, vagy füstszűrő nélkülit. Különösen érvényes volt ez hazánkban az 1950- 70-es években.

Kiállításunk nem kíván propagandát kifejteni a dohányzás mellett, hanem annak történetét, mint az egyetemes kultúrtörténet közérdeklődésre számot tartó jelenségét, gazdasági, társadalmi vonatkozásait kívánja bemutatni.

Korkes Zsuzsa

Közreműködő támogatók:
Déri Múzeum Debrecen, Herman Ottó Múzeum Miskolc, Continental Dohányipari Rt. (Sátoraljaújhely), Imperial Tobacco Magyarország Kft. (Budapest), „Kőrös" Pipagyár Kft. (Nagykőrös), ULT Magyarország Rt. (Nyíregyháza), Dohányfermentáló Rt. (Szolnok)

ESZTERGOM

Számadó – 25
Karácsony Tamás Ybl-díjas építész kiállítása az esztergomi Duna Múzeum Galériájában

A kiállítás egy évfordulóhoz kötődik: meghívott vendégünk, *Karácsony Tamás* építész 25 éve végzett a Budapesti Műszaki Egyetemen, ekkor telepedett le Esztergom városában. Az eltelt negyedszázad ad okot a visszatekintésre – a számadásra.

Számadásra 25 év munkájáról, sikereiről, kudarcairól, örömeiről, megpróbáltatásairól.

Számadásra a városban és másutt létrejött kapcsolatokról, az ezek révén kibontakozó munkák eredményességéről, az egyetemen eltöltött évekről, a létrehozott alkotásokról.

A Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum (Duna Múzeum) ennek a gazdag szakmai anyagnak kíván keretet biztosítani, befogadva, kezdeményezve a kiállítást, szorgalmazva annak létrejöttét.

A választásnak, a felkérésnek ebben az esetben előzményei is bőven akadnak:

A BME Középülettervezési Tanszékének hallgatói már két ízben is bemutatkoztak a Duna Múzeum Galériájában. Városi helyszínekre megfogalmazott feladatok, féléves tervek legjobbjait mutatták be III. éves hallgatók, 2000-ben.

2004-ben az elmúlt 10 év esztergomi témájú diplomaterveit, komplex tervezési feladatait láthattuk. A kiállítások kurátora Karácsony Tamás volt. Ő vállalta a témák kiválasztását, a helyszínek kijelölését is. Az ismert problémákra adott friss, ötletes, könnyed válaszok, a legújabb építészeti irányzatokkal való találkozások a városi polgárság, a városvezetés számára kínáltak a megszokottól eltérő megoldásokat, a megszokottól eltérő szemléletmódot.

De az ismeretség még korábbra datálható. Az Országépítő folyóirat 1997/1 száma Esztergomot állította fókuszpontba, megszólítva helybéli szakembereket, bemutatva kezdeményezéseket, elképzeléseket. Ezek között kaptak helyet Karácsony Tamás és munkatársai munkái is, valamint az akkori tanítványok Esztergomba készített tervjavaslatai. A bevezető szavakat *Török Ferenc* tanszékvezető egyetemi tanár fogalmazta meg. A ma is aktuális sorok megerősítenek bennünket a tervezett kiállítás fontosságát, hasznosságát illetően – idézzük fel azokat:

„Írásomhoz készülődvén megdöbbentem, hogy immár egy emberöltőnyi idő telt el első találkozásunk óta, amely a diplomamunkához kötődött a posztmodern forradalom kezdetén. Rekonstrukciós feladatot készítettünk Eger kiemelkedő szépségű váraldalában, team munkában, amelynek Karácsony Tamás meghatározó tagja volt. A megoldásnál a városrendezés igen finom és érzékeny (akkor még szokatlan) útját választották a tervezők; letapogatva a meglévő épületállományt, annak történelmi és városkarakteri értékeit, finoman szőve össze újat a régivel. A tervet diplomadíjjal jutalmazták, és belépőt adott a Magyar Építőművészek Szövetségébe, majd a Mesteriskolába.

A szakmagyakorlás első lépéseit Tamás szűkebb pátriájában, Esztergomban tette meg, a keresztény magyar államiság „elcsendesített" fellegvárában. A környezet, a hely szelleme formáló erő, különösen annak számára, aki érzékeny műszerként reagál annak eseményeire, szeretett városának építészeti gondjaira.

Nem hiszem, hogy létezik Esztergomban olyan szeglet, amelyet Karácsony Tamás és munka-

Karácsony Tamás építé

társai figyelő gondossággal fel ne mértek, amelyre építészeti javaslatot, tervet ne készítettek volna. Mint harkály a fa beteg kérgét, úgy járták végig a város fejlesztésre szoruló pontjait.

Az építész közéletiség csodálatos kezdeményezése telve ötletekkel, lelkesedéssel és embert próbáló közömbösséggel, értetlenséggel.

Lakóházak Szent Tamás hegyén, rendezési terv a Víziváros Dunában tükröződő csodálatos beépítésére, belvárosi foghíjak, iskola és sorolni is lehetetlen a tervek bőségét és teljességét.

Emlékezetes kiállítás mutatta be ezt a küzdelmet, eredményeit tekintve sokszor szomorú szélmalomharcot.

Ha a város nem is fejlődött az alkotó munka tempója szerint, de formálódott az ember, az építész. Ennek eredménye egy szuverén egyéniség, akit a szakma Ybl Miklós díjjal tüntetett ki.

Az oktatás, a hallgatóság sokat nyert azzal, hogy sikerült személyét a Középülettervezési Tanszék számára megnyerni. Vezető tanár több mint tíz esztendeje, meghatározó építészeti elvekkel, stílusjegyekkel.

Az illeszkedés finom gesztusai, a környezeti érzékenység, a tiszta funkcionális rend, a szép formai részletek egyaránt jellemzik Karácsony tanár úr és növendékeinek terveit. Kölcsönös szeretet mester és tanítvány között az egyetlen bér, amelyet az egyetem méltatlan anyagi lehetőségei között a Tanár Úr magáénak tudhat. És a sok szép hallgatói terv , amelyek közül néhányat közrebocsájt."

A kiadvány megjelenése óta eltelt közel tíz év bővelkedik bevégzett munkákban. A helyszínek is egyre nagyobb köröket ölelnek fel: Gyöngyös, Paks, Budapest, Csorna, Dabas, Veszprém, Hejce, Székesfehérvár – de közben mindig marad idő esztergomi témákra is.

Van tehát mit összegezni, és a nagyközönség elé tárni.

Duna Múzeum

ÉRD

Ifj. Lóczy Lajos, a világjáró geológus

Magyar Földrajzi Múzeum

2005. május 17. – szeptember 9.

A Magyar Földrajzi Múzeum a Múzeumi Világnap programjainak keretében nyitotta meg legújabb időszaki kiállítását, mely *ifj. Lóczy Lajos* (1891–1980) kőolajkutató geológus életútját mutatja be.

A világhírű Ázsia-kutató édesapa *id. Lóczy Lajos* (1849–1920) nyomdokait követve, a földtudományok művelését tűzte ki célul. 1909-ben, Budapesten a Kegyesrendiek gimnáziumában érettségizett. Egyetemi tanulmányait Zürichben végezte. 1915-ben kitüntetéssel szerezte meg a doktori címet földtan, ásványtan, kőzettan és földrajz tárgykörben.

1916-ban nevezték ki tanársegédnek, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Földtani Tanszékére. A tektonikai geológia magántanáraként folytatta munkásságát 1919 januárjától. Pályafutásának korai éveiben a Földtani Intézet belső munkatársaként részt vett a Villányi-hegység, valamint a Nyugati-Kárpátok földtani felvételében. A Villányi-hegység callovien faunájáról írott monográfiája ma is nélkülözhetetlen forrásmunka, ifj. Lóczy Lajos világhírnevének megalapozója. 1917–1918-ban az MTA Balkán-kutató tudományos expedíciójának tagja, ahol apjával együtt dolgozva Nyugat-Szerbia geológiai térképezését végezték. A Royal Dutch Shell vállalat megbízásából 1921 és 1932 között Szumátrán, Celebeszen, Timor szigetén, majd Ecuadorban, Peruban, valamint Romániában, Lengyelországban és Jugoszláviában végzett hosszabb-rövidebb ideig geológiai terepmunkát.

1926-ban kinevezték a Közgazdasági Egyetem Gazdasággeológiai Tanszékének nyilvános rendes tanárává, majd 1932-ben a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatójává. Ezzel egy időben lemondott a Royal Dutch Shell vállalat állandó szakértői állásáról, de alkalmi szakértőként még többször is dolgozott külföldön.

Jelentős szerepet játszott az első magyarországi kőolajmezők (Bükkszék, Lispe) felfedezésében és termelésbe állításában.

Marokkóban folytatott kőolajkutatásokat 1946–1947-ben, majd 1947-től 1950-ig a törökországi Bányászati Kutatóintézet főgeológusaként részt vett Kelet-Trákia és Anatólia geológiai kutatásában. Az ő nevéhez fűződik az első török kőolajmező (Raman Dagh) termelésbe állítása.

1951-ben utazott először Brazíliába, a Paraná-medence olajgeológiai tanulmányozására, majd 1954-ben ismét visszatért, s az akkor alakult állami olajvállalat szakértőjeként tevékenykedett. Ekkor készítette el a Paraná és az Amazonas medencék első olajgeológiai szintézisét. 1958-ban brazil állampolgárságot kapott.

1959-től 1961-ig Iránban a teheráni egyetem műszaki karán meghívott professzorként a geotektonika előadója, valamint az Iráni Nemzeti Olajtársaság geológiai tanácsadója. Vándoréveinek kevés szakmai dokumentumát ismerjük, mert leginkább állami megbízásból végzett szénhidrogén kutatásokat.

Karácsonyi Géza MDK

Merengő, márvány

Mücsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Karácsonyi Géza MDK

Dr. Sinnyei Ferenc, gipsz

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

E SZÁMUNK SZERZŐI

Balázs Mihály építész, (BME, 1980, DLA 1997), a BME Középülettervezési Tanszék docense. Számos, az elmúlt másfél évtizedben megépült – főleg kulturális célú – középület tervezése kötődik nevéhez, többek között: MATÁV Székház, Bp. (1997-99); PPKE Információs Technológiai Kar, Bp. (2002); Hittudományi Főiskola új épülete, Nyíregyháza (2003). Munkáiról 2006-ban monográfia jelent meg. Díjak: Ybl díj (1995), Pro Architectúra díj (1991, 1998), 1998-2002 Széchenyi Professzori Ösztöndíj, The Architectural Review ar+d díja (1999), Budapest Építészeti Nívódíj (1999).

Bán András PhD Németh Lajos díjas műkritikus, a Miskolci Egyetem oktatója. Vizuális antropológiával foglalkozik; számos írása jelent meg a kortárs képző-, építő- és fotóművészetről. Legutóbbi könyvét Bukta Imréről írta (2006), legutóbbi kurátori munkái: Basic (Koronczi Endre és Gyenis Tibor kiállítása, 2004), Regula oculorum. Fotográfiák bencés szerzetesek hagyatékából, Pannonhalmi Főapátság (utóbbi Bogdán Melindával közösen, 2006). Németh Lajos-díj (2006)

Beliczay Zsuzsa, bölcsész, 2003 óta a Magyar Építőművészet szerkesztője. Német nyelvből számos szakfordítása jelent meg az Utóiratban. A Profil és a Passzázs rovat felelőse.

Erhardt Gábor építészmérnök, 1998-ban diplomázott a BME Építészmérnöki karán. 1998-2001 között a Kós Károly Egyesülés Vándoriskolájában folytatta tanulmányait, ahol 2005-ben szerzett diplomát. Jelenleg a Vándoriskola vezetőségi tagja. Az Axis Építésziroda munkatársa és a Kós Károly Alapítvány kuratóriumának tagja. 2002-óta a MÉ rendszeres szerzője, a 2005/2-es, Építészet és borászat tematikus lapszámunk vendégszerkesztője. 2005-től a Borbarát Magazin külsős munkatársa. Fontos építészeti munkája: Szőlőfeldolgozó és pince épület, Tokaj (2006).

Forgách András író, drámaíró, dramaturg, műfordító. 1976-ban történelem-filozófia szakon végzett, majd színházi dramaturgként és filmforgatókönyv-íróként, illetve (dráma)íróként folytatta pályáját, számos darabját és drámafordítását játsszák a hazai színházak. 1997-ben az általa írt forgatókönyvből született Hosszú alkony c. nagyjátékfilm (r: Janisch Attila) elnyerte a Magyar Filmszemle fődíját, a salernói filmfesztivál fődíját és 1998-ban a filmkritikusok díját. 1991-ben a Színikritikusok Díját, 2002-ben Jászai Mari-díjat és Szinnyei Júlia-emlékdíjat, 2005-ben a Dramaturgok Céhe díját kapta.

Horváth Sára Erzsébet, építészmérnök 2002-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán, ahol először doktorandusz hallgatóként (2003-2006), majd egyetemi tanársegédként azóta is dolgozik. Emellett a HORBER Mérnökiroda munkatársa. Fontosabb önálló munkái: Izsák, Lovarda és Panzió terve, (2005); munkatársként (Németh Tamás vezető tervező mellett): Dunaújváros, Városi rendőrkapitányság (2000-2003), Székesfehérvár, Vörösmarty színház rekonstrukciója, tervpályázat (2002), Veszprém, Levéltár rekonstrukciója (2002-2005).

Dr. Kiss Zsolt István okleveles építészmérnök (1977), okleveles építőipari gazdasági mérnök (1988), egyetemi doktor (1990). Munkásságát meghatározó munkahelyek: IPARTERV, ÁÉTV, 1991-től az A.S.C. Stúdió ügyvezető főépítésze, a Magyar Építőművészek Szövetsége keretében az UIA WP Public Health Magyarországi Egészségügyi Munkacsoportjának vezetője. A BMGE Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszékén mintegy két évtizede végez meghívott külső óraadói tevékenységet. Kiemelkedő munkái: Budavári Primási Palota rekonstrukciója (1991), Szekszárd Megyei Kórház Diagnosztikai Épület (1995), Országos Kardiológiai Intézet Gyermekszív Központ (2000), Sanyo légkondicionáló gyár (2005), Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet (2006).

Krizsán András építészmérnök (1986, BME.), 1989-92 között végezte a KKE Vándoriskolájának I. ciklusát. 1994-óta a KÖR Építész Stúdió Kft. vezető tervezője. Szakmai-közéleti tevékenységei közül kiemelkedik a Falufejlesztési Társaság Építész tagozatának vezetése, és több mint tíz éves pulai főépítészi munkája. A vidék kistelepüléseinek társadalmi felemelkedését, ökologikus környezet-alakítását, építészeti kérdéseinek megoldását számos tanácskozáson képviselte meghívott előadóként és szervezőként.

Lantos Edit 1994-ben a Szegedi Egyetemen, magyar – művelődéstörténet szakon végzett. Művészettörténetből 2006-ban diplomázott az ELTE-BTK-n. Szakdolgozatát az 1945 utáni magyarországi templomépítészetből írta. Jelenleg az Ernst Múzeumban, 2007-ben rendezendő Vidéki építészet című kiállításon dolgozik. Részt vesz Székesfehérvár készülő Dehio-típusú kistopográfiájának az 1945 utáni emlékanyagot feldolgozó munkájában is.

Nagy Tamás DLA építészmérnök, a LINT Építészeti és Művészeti Kft. tulajdonosa és a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Építész Tanszékének tanszékvezetője. Fontosabb munkái: dunaújvárosi, sopronnémeti és balatonboglári evangélikus templomok, Aszódi Evangélikus Gimnázium, Hungarocontrol Székház a Ferihegyi Repülőtéren, gödöllői Szentháromság római katolikus templom (építés alatt). Ybl-díj (1992).

Octtos István építészmérnök (BME Építészmérnöki Kar, 1986). Foglalkozik zenével, képzőművészettel, díszlettervezéssel, építészettel, írással. Az utóbbi másfél évben gyerekeknek szóló kiadványait, kifestőit, verses képeskönyvét, mesekönyvét készíti elő. Szabadúszóként dolgozik. A Középülettervezés Tanszék 2006-os „Alkotóhetének" művész-vendégoktatója.

Simon Mariann PhD építészmérnök, a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének docense, 2006 óta a kar tudományos dékánhelyettese. Kutatási területe a közelmúlt és a jelen hazai és nemzetközi építészete, illetve építészetelmélete, különös tekintettel a regionalizmus, a globalizáció és az építészeti nyilvánosság problémáira. Eddig egy könyve (Valami más. Beszélgetések építésznőkkel. 2003) és közel 90 publikációja jelent meg hazai és nemzetközi szakmai folyóiratokban.

Szegő György építészmérnök (1972, BME), belsőépítész (1976, IMF), DLA (1999). 1972-73 BUVÁTI, 1979-88 Csiky Gergely Színház díszlet-jelmeztervező. 1982 a BITEF tődíjas Marat halála tervezője. Novi Sad-i Triennálé Ezüst-díja (1983). 1989-2001 látványtervezést (MKE), 1996-2004 műtörténetet (ORZSE) oktat. 1987 MTA-Soros-, 1990 Eötvös-, 1998 Széchenyi-ösztöndíj. 1992 Greg Lynn ösztöndíjasa (Felix Meritis/Amszterdam). Jászai díj (1995), Dercsényi díj (1999), Érdemes művész (2002). 1983-tól publikál szakcikkeket és könyveket a vizuális kultúra több területén. Kiállítások kurátora / tervezője. '96-tól a MÉ szerk. bizottsági tagja, 2001-től főszerkesztője.

Szövényi Anna Építészmérnök. 2004-ben diplomázott a BMGE Építészmérnöki karán, Hauszmann Diplomadíjasként. Diplomamunkájának anyagával Kőszeg városa 2005-ben Európai Uniós Interreg IIIA pályázatot nyert. 2005-től DLA képzésen vesz részt az Urbanisztika tanszéken és Tervezői szakmérnöki kurzusra jár. Jelenleg a Gipsz- Lak Építésziroda Kft. munkatársa.

Tatai Mária építészmérnök (1978. BME). Tervező, szakíró, szakfordító, a környezetkultúra iskolai program egyik megalkotója, oktatott az ELTE-n és az Iparművészeti Egyetemen. Mozdulatművészeti darabok rendezője, koreográfusa. A MÉ rendszeres szerzője. Jelenleg a MÉK munkatársa, az Építész Évkönyv főszerkesztője.

Tuczai Rita Éva tanár, múzeumpedagógus, kulturális antropológus, jelenleg a pécsi Modernitás Kultúratudományi Doktori Program hallgatója. Kutatási területe a mindennapi élet, a mindennapi vizuális kultúra.

Turai Balázs, építészmérnök tanulmányait a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán és az Oului Egyetemen (Finnország) végezte. Diplomáját 2004-ben szerezte meg, majd a Középülettervezési Tanszéken levelező DLA hallgató. Tervezni Karácsony Tamás irodájában kezdett, jelenleg az Egyperegy építész műteremben dolgozik.

Winkler Barnabás építész, a HAP Hungaro-Austro Plan tervezőiroda alapítója és vezetője. 1970-ben szerzett diplomát a BME Építész karán. 1989-ig az IPARTERV vezető tervezője, azóta a HAP Kft.-ben tevékenykedik. 2003-ban életre hívta a HAP Galériát, ahol eddig 30 alkalommal rendezett munkatársaival a 20. századi jelentős építészek munkásságát bemutató emlékkiállítást. (A bemutatottak között volt Molnár Péter, Mináry Olga, Gulyás Zoltán, Csaba László, Winkler Oszkár, Visy Zoltán, Füredi Oszkár, Jurcsik Károly....) A galéria folyamatosan ad ki építészeti könyveket, pl. a „Gulyás Zoltán építészete" című monográfiát 2005-ben. Jelentősebb épületei: Pharmafontana épületegyüttese (1981-1985), Campona Bevásárlóközpont épületei (1997-2005), RTL Klub Stúdió és Irodaház (2005), Infopark D. épülete (kivitelezés alatt). 2005-ben Kós Károly díjat kapott.

UTÓIRAT

Bihari Ágnes színészi,- irodalomtörténeti és művészettörténeti tanulmányokat végzett (Színház-és Filmművészeti Főiskola, ELTE Bölcsészettudományi kar). 1990-ben diplomázott. Dolgozott idegenvezetőként, tolmácsként, műsorszervezőként, közvéleménykutatóként, dialógusíróként, szerkesztő-riportenként és rendezőként. Interjúi, műsorai 1992 óta olvashatók-hallhatók-láthatók a magyar médiában.

Gyáni Gábor történész, tudományos tanácsadó (MTA Történettudományi Intézete), egyetemi tanár (ELTE TáTk), Visiting professor (CEU). Szakterülete: 19-20. századi város- és társadalomtörténet, a történetírás elmélete. 21 könyv szerzője vagy szerkesztője. Szerkeszti a L'Harmattan Kiadó A múlt ösvényén című könyvsorozatát, a Történelmi Szemle és a BUKSz szerkesztőségének a tagja.

Halmos Károly, végzettsége szerint közgazda, jelenleg történészként (PhD) az ELTE BTK Gazdaság- és Társadalomtörténeti Tanszékének adjunktusa. Érdeklődési és oktatási területe a 19-20. századi gazdaság- és társadalomtörténet, eszmetörténet, informatika. A Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület alapító tagja.

Kapy Jenő 20 éven át az IPARTERV vezető tervezője, majd 1990-től hivatásos tanár az Ybl Miklós Műszaki Főiskolán (jelenleg SZIE Építéstudományi Kar). Szakterülete: tervezés-módszertan. Tizenhat éve az építész szakma által mára igen elismert posztgraduális képzést vezet, keze alól kiváló építészek kerülnek ki. Oktatói tevékenysége mellett épülettervezéssel is foglalkozik, kiállításokon szerepel, Ybl-díjas építész. Rendszeresen publikál a MÉ-ben és különböző más építész-lapokban, szakkonferenciák előadója. 2006-ban Kotsis Iván emlékérmet kapott.

Nyitrai Ákos építész, várostervezési szakember. 1976-ban Debrecenben szerzett diplomát. Építészként dolgozott a KÖZTI-ben és a SZÖVTERV-ben, szentendrei építész irodákban, majd 1984-től önálló tervező lett. A Városszerviz Kft. ügyvezetője, a Szociális Lakásépítési Kht. munkatársa, az utóbbi években főként város- és vidéktervezéssel foglalkozik

Papp Tímea művészettörténész (2004, ELTE). Szakdolgozatát magyar középkori épületszobrászatból, az óbudai Szent Péter prépostság románkori kőfaragványairól írta. 2005-től a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Társadalmi Kapcsolatok Igazgatóságán dolgozik nemzetközi referensként, elsődleges feladata az olasz nyelvterülettekkel való kapcsolattartás. Szervezője a Kulturális Örökség Napjainak és a Hivatal további rendezvényeinek, amelyek a műemlékvédelem és társadalom közötti kommunikációt erősítik.

Rab Judit építészmérnök, a 2006-os EASA workshop-ok felelős szervezője. 2006-ban diplomázott a BME urbanisztika szakirányán. 2002-2003 során ösztöndíjas volt az École d'Architecture de Lille-en Franciaországban. 2006 januárjától a Bercsényi Építész Szakkollégiumért Alapítvány kuratóriumának tagja, 2006-tól PHD ösztöndíjas a BME Urbanisztika tanszékén.

Somogyi Krisztina művészeti író, 15 éve foglalkozik az építészettel és a vizuális kultúrával. Kiállításokat szervez, televíziós műsorokat készít, elméleti és kritikai írásai a fontosabb hazai szaklapokban jelennek meg. 2005/06 tanévben a BME Középülettervezési Tanszékének Szakmérnöki képzésén Sulyok Miklóssal a kortárs magyar építészet tanára. Cságoly Ferencről írott monográfiája 2004-ben, Balázs Mihályról írott könyve 2006-ban jelent meg. Építészet és lélek címmel építészeti portréfilm sorozata 2006 őszén indult.

Székely Miklós 2004-ben végzett a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Művészettörténet szakán, jelenleg művészettörténet doktori tanulmányokat folytat az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Kutatási területe a magyar művészet külföldi reprezentációja és értékelése a kritikák tükrében. Disszertációjának témája: Magyar művészeti reprezentáció a világkiállításokon 1896 és 1914 között.

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS **Karácsony Tamás, Kern Orsolya, Klobusovszki Péter**
SZÖVEG / TEXT **Simon Mariann**
FOTÓ / PHOTOS **Bozsó András, Bujnovszky Tamás**

GENERÁL TERVEZŐ / GENERAL DESIGN KARÁCSONY ÉPÍTÉSZ IRODA KFT. **ÉPÍTÉSZET, BELSŐÉPÍTÉSZET** / ARCHITECTURE, INTERIOR DESIGN KARÁCSONY TAMÁS DLA, KERN ORSOLYA, KLOBUSOVSZKI PÉTER **MUNKATÁRSAK** / FELLOW ARCHITECTS TURAI BALÁZS, NATTA ANIKÓ **STATIKA** / STATIC PONGOR LÁSZLÓ **GÉPÉSZET** / PLUMBING & HVAC JERKÓ ANIKÓ, ZÖHLS ANDRÁS **ELEKTROMOS TERVEZÉS** / ELECTRICAL PLANNING SZALAY SÁNDOR **VILÁGÍTÁS** / LIGHTING HAÁSZ FERENC **ÉPÜLETSZERKEZETEK** / STRUCTURE BARTA FERENC, FARSANG ATTILA, CSOTT RÓBERT **ÉPÜLETRÉGÉSZET, MŰEMLÉKI KONZULENS** / BUILDING ARCHAEOLOGY, MONUMENT EXPERT G. LÁSZAY JUDIT, MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ **RÉGÉSZET** / ARCHAEOLOGY KRALOVÁNSZKY ALÁN, RAINER PÁL **KIVITELEZŐ** / CONTRACTOR VEMÉVSZER ÉPÍTŐ- ÉS SZERELŐIPARI KFT.

Valós időben

László Károly Gyűjtemény és Téglamúzeum Veszprém



FOTÓ © BUJNOVSZKY TAMÁS

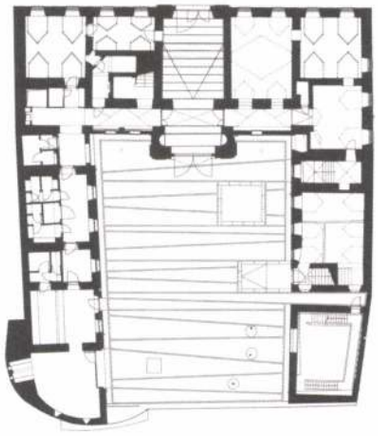

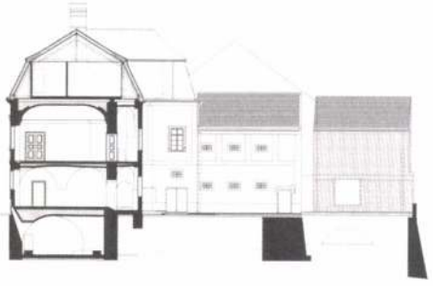

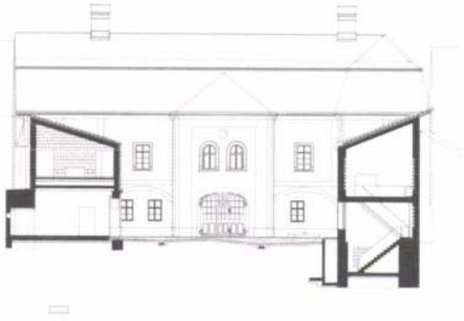

A veszprémi vár nem csak térben magasodik a város fölé, hangulatában is elkülönül annak nyüzsgő világától. A középkori, barokk és 19. századi épületek pasztellszínű homlokzatai rendben vannak tartva, az utcára nem engedik be az autókat, sehol egy ajándékbolt vagy pizzéria az elengedhetetlen kirakatokkal és színes reklámokkal. Csönd van. A hely ilyenkor télen különösen kihalt, csak néhány hivatal, a templomok és persze a múzeumok vonzzák ide a látogatót. Ez utóbbiból immár három is van: a Vass László Gyűjtemény, a Csikász Galéria és az augusztusban átadott László Károly Gyűjtemény, egy épületben a Magyar Építőipari Múzeum Téglamúzeumával. A Várhegy Veszprém Parnasszosza, a múzsák lakhelye, ahol lelassul az idő, talán meg is áll, ahogy az a művészet örökkévalóságához illik.

A két új gyűjtemény az 1751-ben Dubniczay István kanonok által épített palotában kapott helyet. Az építészeti feladat nem volt könnyű. A László Károly Gyűjtemény anyaga 20. századi kortárs művekből áll, amelyeket öt év múlva biztosan másik kiállítás vált fel, de lehet, hogy az egyes elemek addig is cserélődnek.* A barokk épületet az eredeti építészeti értékek megőrzése mellett úgy kellett alakítani és bővíteni, hogy az kortárs galériaként tudjon működni, megfelelő környezetet biztosítva a változó modern műveknek. A másik kihívást a téglamúzeum építőipari, a művészeti galériához képest profán funkciójának beillesztése jelentette a műemlék-együttesbe.

* A Bázelben élő gyűjtő öt évre letétbe helyezett anyaga – gyűjteményének töredéke – a Vas László Gyűjteménnyel együtt Veszprémet az ország egyik legjelentősebb képzőművészeti kiállítóhelyévé teszi – a szerk.



FOTÓ © BOZSÓ ANDRÁS

A modern gyűjtemény a palota utcai frontjának emeleti termeibe, a fölöttük levő tetőtérbe, illetve az északi mellékszárny újonnan épített emeletére került. A leginkább izgalmas tér – talán mert az építészeknek itt volt a legnagyobb a szabadsága – a mellékszárny fölötti kiállítóterem. Az aszimmetrikus nyeregtető északi oldala a tartók ritmizálta ablaksor, a galériáknál megkívánt egységes természetes fény forrása, ami a fehér mennyezetről és a falakról szóródik szét. A tér mégsem steril, a technikát rejtő álpadló meleg barnája, az abból kiemelkedő posztamensek, és a mennyezetnek és a falaknak a festés alatt kirajzolódó téglamintázata emberi léptékűvé teszi. A kiállítási funkció minél nagyobb összefüggő teret kíván, a termet a vége felé mégis megosztja egy fal. A két szélén egy-egy nyílás, amelyen a folyamatos padlószegély átvezeti a tekintetet, miközben a fal eltakarja a várfalig kifutó tér ferde záródását, a szemnek kellemetlen összemetsződéseket. Egyszerűségében elegáns megoldás. Az utcai szárny tetőterében kialakított másik új kiállítótér kevesebb lehetőséget adott az építészeknek, akik azért itt is többet nyújtottak, mint a feladat korrekt megoldása. A tetőtér beépítésének lehetősége az egykori barokk fedélszék visszaépítéséből adódott. A manzárd tető külső, zárt megjelenése az építészettörténeti hitelességet szolgálja, tartószerkezete a

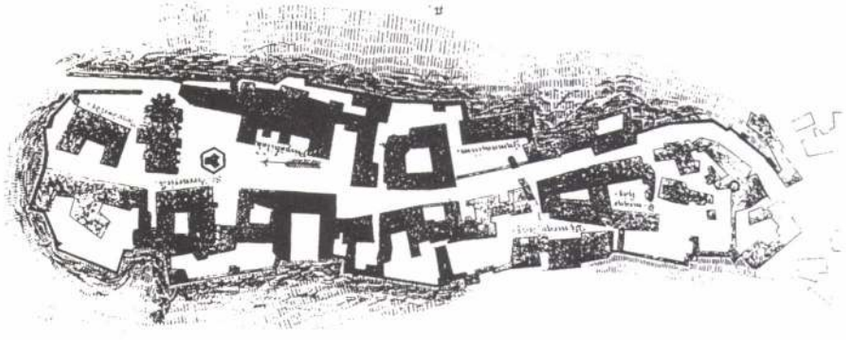

FOTÓ © BUJNOVSZKY TAMÁS



FOTÓ © BOZSÓ ANDRÁS

barokk mintát követi, a kiállítótérben megjelenő burkolt elemek simaságuk és képletszerűségük miatt mégis inkább térplasztikát idéznek. A térbe egy vaskos kéménytest áll be, amelynek rusztikus vakolása izgalmas kontrasztot alkot a tőle finoman elváló álpadlóval, miközben kapcsolatot teremt a terem két új elemével, a nyersbeton liftházzal és a felvezető lépcső ugyancsak nyersbeton, tömör korlátjával.

A kortárs galéria, mint funkció minél semlegesebb teret kíván az építésztől, a múzeum, amely állandó gyűjteménynek ad helyet, viszont annál karakteresebbet. A Dubniczay palota bejáratánál jobbra és balra két egyforma üvegtábla jelzi az épület kettős funkcióját, belépve mégis egyértelművé válik – és nem csak a külön megváltandó jegy okán –, hogy mit hol keressünk. A Tegulárium, a „cseréptár" tartalma szinte kívánja, hogy az épület téglából legyen. A téglamúzeum tégla akar lenni. Az épület belső udvarára kilépve ott is van a vörös kocka, a járósíkból lábazat nélkül kiemelkedő, archetipikusan egyszerű, félnyeregtetős ház, rajta egyetlen nagy, négyzetes üvegablak. Az épület tömegében a palota déli mellékszárnyának a folytatása, de attól elválasztja egy keskeny sikátor. Az ajtaja is ebből a résből nyílik, kell hozzá némi elszánás, hogy elinduljunk befelé. Befelé, majd miután beléptünk az épületbe, rögtön lefelé, hiszen egy galériára érkezünk, innen már a pincébe tekintünk le, ahol a tulajdonképpeni kiállítás kezdődik. Ha nem is a múlt mélységes mély kútjába, de a téglatörténet pincéjébe ereszkedünk le a lépcsőn, ami természetesen szintén tégla. A palota alá nyúló pincesor fala kőből van,



FOTÓ © BUJNOVSZKY TAMÁS

ezek elé kerültek a téglából épített tárlók, rajtuk a múzeumi tárggyá lett, különböző időből és helyről való téglák. A sok súlyos kő, tégla és vasbeton után kimondottan üdítő a teremfelügyelő fekete pultjának simasága és mögötte a kábelre függesztett polcok könnyedsége.

Veszprém Város Önkormányzata 1997-ben írt ki országos tervpályázatot a Dubniczay palota felújítására, amit az épület mai tervezői nyertek meg. Az idők során készült három engedélyezési terv szerencsére nem a fáradtság, hanem a kiérleltség irányába mozdította az épületet. A Tegulárium önmagában álló nyerstégla tömbje 2007-ben is indokolt és hatásos, a tervpályázat teljes felületükön a kő és a tégla anyagszerűségét hangsúlyozó mellékszárnyai mára elhasználódott stíluselemekké váltak volna. Az építészetben nincsenek időtlen értékek, bármennyire is élteti ezt a reményt a műemlék épület és a kiállítások, amelyeknek helyet ad. A Dubniczay palota építészei tudták ezt. Miközben odafigyeltek a régire, kellő magabiztossággal továbbépítették a meglevőt. A manapság többnyire elvárt „mintha mindig ott állt volna" fílingje helyett ezért érezzük az épületben a valós időt – és nem csak az itt-ott kivirágzó tégla, vagy a nyersbeton ügyetlen zsaluzása miatt. A tervezők továbbgondolták a házat, de hozzátettek még sok-sok finom részletet, és néhány váratlan megoldást.

A Várhegy aljából ködös időben is messziről szembetűnik a Tegulárium szigorú, zárt tömege. Lentről az is látszik, hogy a félnyeregtető a magasabb végén szokatlanul, mármár provokatívan túlnyúlik a házfalon. Egy múzsa int felénk a Parnasszoszról.



FOTÓ © BOZSÓ ANDRÁS



FOTÓ © BUJNOVSZKY TAMÁS

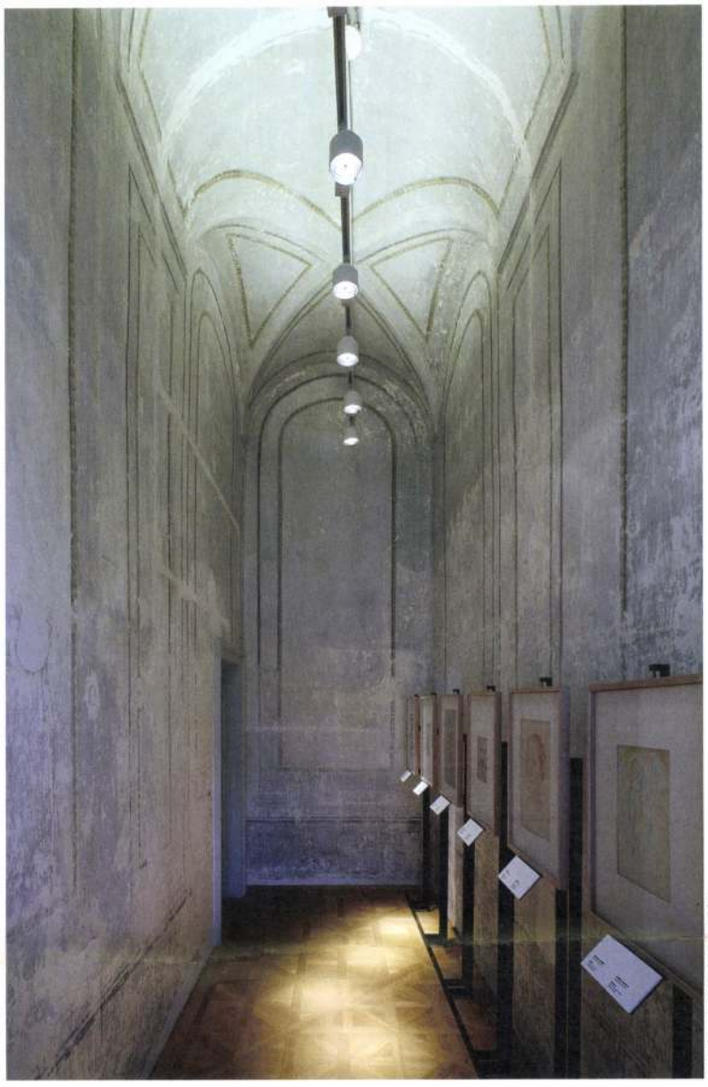

FOTÓ © BÓZSÓ ANDRÁS



FOTÓ © BUJNOVSZKY TAMÁS

In Real Time

Károly László Collection and Brick Museum, Veszprém

The castle of Veszprém does not only rise above the city in space: its atmosphere also separates it from the busy world of citizens. Buildings erected in the middle ages, the Baroque period and in the 19th century have well-kept facades of pastel shades, no cars are allowed to use its street, there is no souvenir shop or a single pizzeria in sight with the necessary shopwindows and colourful ads. There is silence. The site appears especially desolate in wintertime, as only a few offices, churches and the museum attracts visitors here. There are three institutions of the latter type: László Vass Collection, Csikász Gallery and Károly László Collection which was opened in August sharing the building of the Brick Museum belonging to the Museum of Hungarian Building Industry. The Castle Hill is the Parnassus of Veszprém, the residence of the muses, where time slows down, maybe even comes to a halt, as the eternity of arts requires.

The two new collections are housed in the palace built by canon István Dubniczay in 1751. The task of architecture was not an easy one here. The collection named after Károly László includes 20th-century contemporary works, which is surely to be replaced by another exhibition within five years, but also some of the pieces will keep on changing till then. Retaining the original architectural values of the Baroque building, it had to be remodelled and extended so as to be suited for the purposes of a contemporary gallery, guaranteeing an appropriate surrounding for the ever-changing collection of modern art pieces. Another challenge lies in the fact that the relatively profane function of the brick museum compared to that of an art gallery had to be adjusted to fit well into the complex of historic buildings.

The modern collection is housed in the upper floor rooms of the front of the palace, the attic above them, as well as the newly constructed floor of the northern lateral wing. The most exciting space is the exhibition hall situated above the lateral wing, maybe because the architects

« FOTÓ © BUJNOVSZKY TAMÁS

had the widest scope for action here. The northern side of the asymmetrical gabled roof is the uniformed source of natural light required by the galleries joined by the row of windows articulated by girders spreads and diffuses from the ceilings and the walls. However, the space itself does not appear sterile, the warm brown of the suspended floor hiding the technical details, the pedestals growing out of it and the brick tracery and pattern underneath the paint coat of the ceiling and the walls render it humane as far as dimensions are concerned. The function of display requires a spacious undivided section, yet the room is separated into two by a wall towards the end. At each end there is an opening, through which our glance is guided by a continuous moulding of the floor, whilst the wall conceals the eye-sores, the unpleasant cross-sections and the slanting closing of the space running as far as the wall of the castle. It is a solution elegant in its simplicity.

Housed in the front-wing attic, the other new exhibition room offered less scope for architects, http://www.zcover.com/zCover_Product_iAudio_A2_PMP.htm who did more than just correctly solving the issues even so. The development of the attic was an idea provided by the rebuilding of the former Baroque framework. The closed exterior appearance of the attic serves the authenticity of architectural history, the trusses follow a Baroque design, yet the smoothness and formulaic character of the covered components present in the exhibiting section tend to evoke plastic art. A thick body of a chimney is erected right in this space, the rustic plasterwork of which is an exciting contrast of the hung floor delicately departing from it, whilst making contact with two new components of the room, the raw concrete elevator house and the raw concrete stairs with the solid rails leading up.

The contemporary gallery as a function requires a space as neutral as possible from the architect, whilst the museum housing the permanent collection calls for a more characteristic one. Flanking the entrance of Dubniczay Palace, there are two identical glass boards signifying the dual function of the building. However, it turns unambiguous where we can find what we are looking for after entering it, and not only because of the separate tickets valid for the institutions alternatively. Tegularium, that is the contents of the collection of „earthenware" almost calls for a building made of brick. The brick museum wishes to be of this material. When stepping out of the building into the cortile there is indeed the red cube, an archetypically simple pentroofed house rising out of the pavement level without a plinth, with a single large-size squarish glass window. The block of the building is a follow-up of the southern lateral wing of the palace, yet it is separated from it by a narrow alley. As its door also opens from this slit, some degree of resolution is needed in order to enter it. First we go in, then right after stepping in start going down, as we are arriving in a gallery, from here we look down into the cellar, where the exhibition actually starts. Although it is not the very depth of the well of the past, we descend into the cellar of the history of brick following the stairs which is naturally built of brick. The wall of the row of cellars running beneath the palace is made of stone. It is preceded by the brick display cases, revealing bricks originating from various periods that have turned into museum items by now. After viewing a large number of heavy stones, bricks and ferro-concrete it is quite refreshing to spot the smoothness of the black counter of the attendants and the lightness of the shelves hanging on cables behind.

The local authority of Veszprém published a national tender for the reconstruction of Dubniczay Palace, which was won by the present-day designers of the building. Fortunately, the three designs for license did not change the building in the direction of tiredness: it has only ripened the project. The individual raw brick building housing Tegularium is still justified and effective in the year 2007, the lateral wings of the design for the tender emphasizing the textural effects and material character of stone and brick on their whole surface would have turned into worn out stylistic components by now. There are no timeless values in architecture, even though this hope is cherished and fed by the historic building and the exhibitions it houses. Architects of Dubniczay Palace were also aware of this fact. Whilst taking care of the old, they were confident enough to go on constructing the existing one. Instead of the feeling „as if it had always stood here", which is a kind of expectation today, we can experience real time inside the building and not only because of the bricks flourishing at places, or the clumsy boardings of the raw concrete. Designers had reconsidered the house yet enriched it with a variety of delicate details and some unexpected solutions.

Viewed from the feet of Castle Hill, the strict and closed mass of Tegularium is a striking sight even in foggy weather from quite a distance. From down there one can also see that the upper end of the pent-roof protrudes unusually long from the wall of the house in a provocative way. It

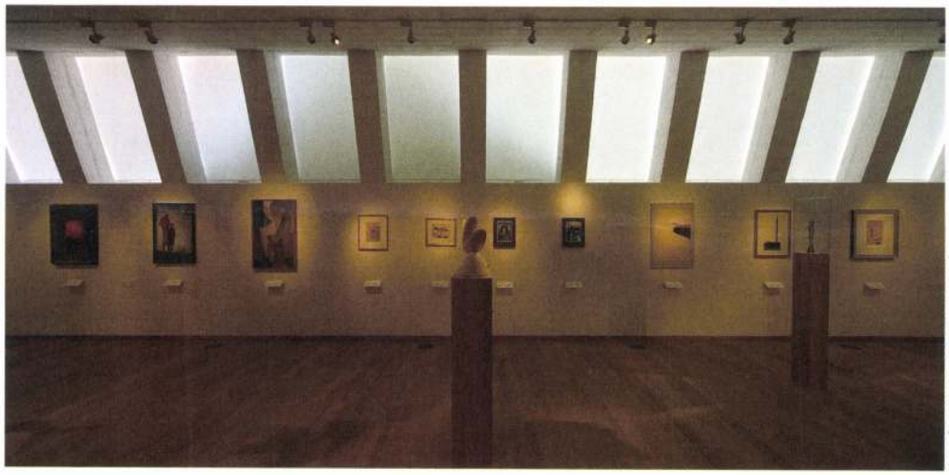

FOTÓ © BUJNOVSZKY TAMÁS

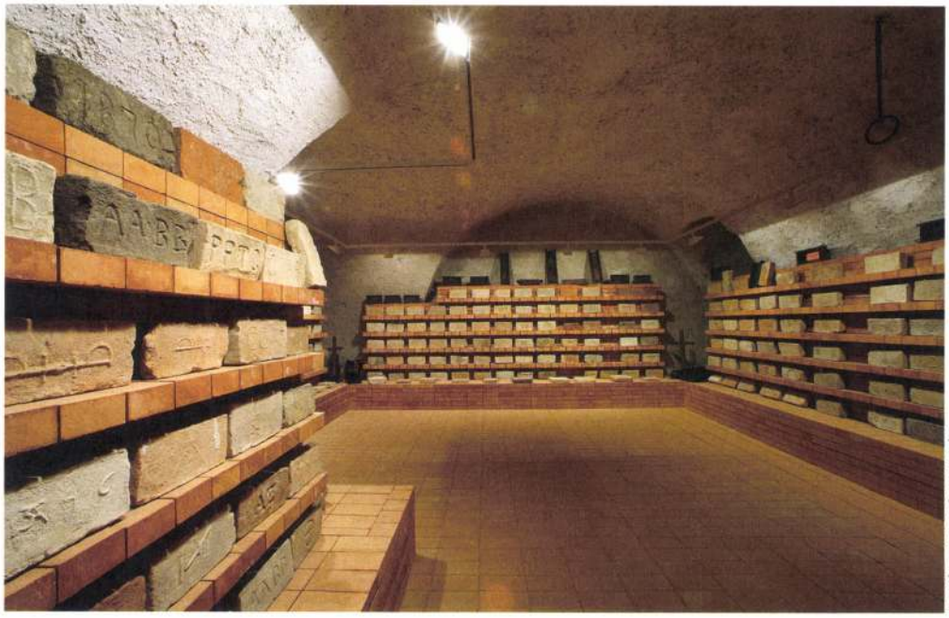

FOTÓ © BOZSÓ ANDRÁS

Karácsony Tamás, építész

2.) Folytatás

Esztergom város arculatának terve. Karácsony Tamás-Kund Ferenc-építészek.

1. Esztergom ábrázolása egy régi metszeten. /repr./

3. a Várhegy távlati fejlesztésének terve. /repr./

1. a Szent Tamás hegy morfológiája. /repr./

2. Középkori templom jelzésszerű helyreállítása a Szent Tamás hegyen. /repr./

2. Középkori templom jelzésszerű helyreállítása a Szent Tamás hegyen

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 22-23-24-old.

Karácsony Tamás, építész 1.) Folytatás.

Esztergom város arculatának terve.

A házai tervezési gyakorlat metódusától eltérő tervünk 1984-ben született az Esztergomi Városi Tanács megbízásából. A Generalart gondozásában kiadott tervet a következő team készítette: Dávid Ferenc, műv. tört., Erdei Ferenc építész, Horváth István régész, Jánossy György építész, Karácsony Tamás építész, Konjáthyné Kremnicsán Ilona építész, Kund Ferenc, építész, és Vukov Konstantin építész.

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 22-old.

Karácsony Tamás, építész

dr. Medgyesi Tamás: Városépítészeti tanulmányterv Esztergom, volt Királyi város rehabilitálására.

A team tagjai:

Dávid Ferenc, Erdei Ferenc, Jánossy György, Karácsony Tamás, Kremnicián Ilona, Kund Ferenc, Vukov Konstantin építészek, – valamint Horváth István régész és Dávid Ferenc művészettörténész.

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 15-vld.

Ráksony Tamás: Építész

Budapest, XII. Lékai tér 25-26. 1984-88. Építész: Janesch Péter, Ráksony Tamás.

a II. változat helyszínrajza
a IV. -"- -"-
a VI. -"- -"-
a telek a Böszörményi út felől
Telepítés – a szomszéd telkek épületeivel (IV.–V. változat)
} |repr.|

Nyugati összkép, metszet
I. emelet alaprajza.
Lékai tér homlokzat.
} |repr.|

Garázsor alaprajza
0. Kazánház 25 m²
1. Garázs (2 gk) 25 -"-
2. -"- (2 gk) 30 -"-
3. -"- (1 gk) 16 -"-
4. Sportszoba 30 -"-
5. Szemettároló 8 -"-
6. Kerékpártároló 20,5 -"-
} |repr.|

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 106-107 old.

Építészek kiállítása a fogyatékos gyermekekért

Vékony csontú gyerek ül az ablaküveg fal előtt. Alakját a fotókamera messziről vette föl, a lágy ellenfényben csak a testprofil sziluettjét mutatva: kicsit meghajtott fejet, alácsüngő karokat. A fiú a perbáli gyermekotthon lakója. Fogyatékos.

A kép, *Lelkes László* felvétele most Budapesten, a Hajós utcai N & n Galériában látható tizenkilenc másik fotóval együtt. *Lugosi Lugo László, Wagner Zsolt* és *Janesch Péter* képein nincs emberfigura: ők annak az épületegyüttesnek a részeit, illetve összképét ábrázolták, amelyben csökkent képességű gyermekek és gondozóik kaptak otthont Perbálon. A fotók illusztrációk: az építészgaléria tárlatának kiállítói Janesch Péter és *Karácsony Tamás* építészmérnökök, akik a gyermekotthont tervezték. Mint lapunk 1999. október 27-i számában *Bojár Iván András*, az Octogon folyóirat építészetkritikai műhelyének vezetője írja: fát, követ, téglát rendeltek egymáshoz, „házszerű házakat" hoztak létre, délies architektúrával, pontosan, következetesen, esztétikusan. A beruházás két évvel ezelőtt a Kézenfogva Alapítvány jóvoltából valósult meg. Az N & n Építésziroda galériája most meghívta a két tervezőt kiállítani, hogy a gyermekotthon ügyét szolgáló építészeti teljesítménynek – akár fényképek által – a budapesti közönség is tanúja lehessen. A Perbál és perzsavásár című tárlaton, amely május 6-ig látogatható, az otthon lakói által készített szőnyegek is megvásárolhatók. A bevételt a perbáli gyermekotthon javára fordítják.

R. V.



A perbáli gyermekotthon FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

Görög bál – művészek támogatására

Zene, tánc, festmények, speciális ételek és mulatozás: ez vár azokra, akik szombat este elmennek a Grand Hotel Hungáriába a görög bálra.

A rendezvény szervezője a márciusban alakult Görög Kultúráért Alapítvány, amelynek célja: a görög kultúra hazai ápolása, valamint annak széles körű megismertetése – tudtuk meg az alapítvány elnökétől, *Angelidisz Vasziliszt*ól nemrég egy sajtótájékoztatón.

Ennek szellemében szervezték meg első rendezvényüket, a görög bált. Az est jó hangulatát a Pirgosz együttes és a Zeusz Band zenéje, valamint az Aetopula, a Kokkino Garifalo és a Helidonaki táncegyüttes műsora garantálja. A vendégek – a bál alatt – megtekinthetik a görög kortárs festőművész, *Szidu Evdoxia* kiállítását. A szombati rendezvényre előre kell bejelentkezni a 06-30-238-3737-es számon.

Az est díszvendégként jelen lesz a Görög Köztársaság nagykövete, *Nikolaosz Kalatzinaosz*, valamint a Görög Országos Önkormányzat elnöke, *Dzindzisz Jorgosz*. A szervezők az est bevételét kulturális programok szervezésére és művészek támogatására fordítják.

Cs. G.

Népszabadság 2001. IV. 27.

Színházat, amely
szemben állt, a
tti telken, 1913-
elmi okok miatt.
almas veszteség-
épület követi szét-
házakba. Még ma
k egy-egy szobor-
, miszerint azok a
. Két ilyet szeret-

rző hely a régi, új-
z, amelynek hom-
nagyméretű masz-
omány szerint ezek
ók. Hogy igaz-e az
thetetlen. Egy olva-
es évek elején ő a
s György építészet-
ól hallotta, hogy a
Nemzetiről kerültek
kor megnézni a kőfe-
ddel, s úgy találták,
mert a pofák stílu-
az indóházhoz, tehát
tek oda. Eldönthet-
a Nemzetiről készült
zolások. Eddig egyi-
l a maszkokat – sem
n, sem a századfor-
zatán. Az indóházról
n 1909-ben (tehát a
előtt) már láthatók a

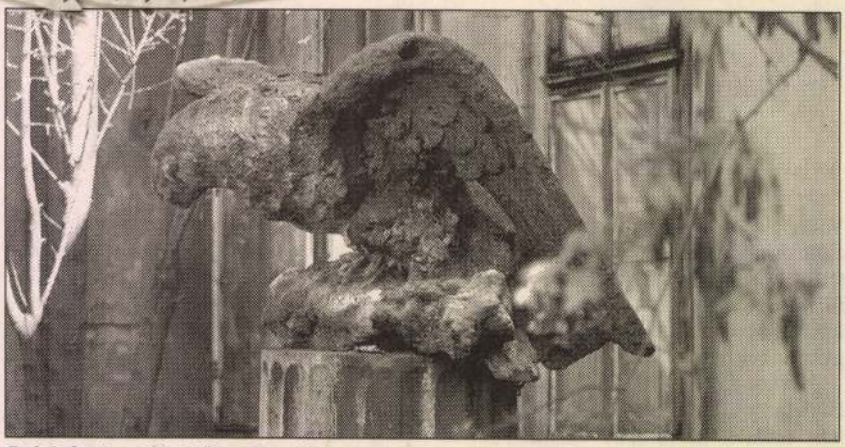

Színháztöredék: kősas Zuglóban FOTÓ: SZABÓ BARNABÁS

fejek. Vagyis ha mégis a színházból származnak, akkor már a lebontás előtt kerültek oda. Talán 1875-ben, amikor a reformkori teátrumot átalakították.

A másik „színháztöredék", egy kősas Zuglóban, a Róna utca 141. szám előtt áll, kerítés mögött, a gazban. Sajnos a ház régi tulajdonosai már meghaltak, gyerekeik elköltöztek, őket nem tudtam megkérdezni a szobor eredetéről. A szomszédban egy hölgy emlékszik, hogy a harmincas években már ott állt a kőmadár a kertben. Ő maga ugyan nem tudott a legendáról, de fölhívta néhány régi ismerősét, akik megerősítették: a sas a régi Nemzetiről került oda. Azt is elmondták, hogy a Bosnyák utca–Róna utca sarokházába is sok téglát és követ beépítettek a régi színházból. Bizonyítékok persze nincsenek. A sas nem látható a teátrum régi ábrázolásain, ahogy a maszkok sem.

Csak megemlítem, hogy a későbbi, Blaha Lujza téri Nemzeti fényképein, a kupola párkányán felfedezhetők hasonló (!) elemek: a sas és a maszkok is. De a legenda határozottan az első Nemzetiről szól, így hát ne bonyolítsuk a dolgot.

Csordás Lajos



esti indóház homlokzatán FOTÓ: SOPRONYI GYULA

KARÁCSONY TAMÁS

NÉPSZABADSÁG 2001. 04. 24

Építészek kiállítása a fogyatékos gyermekekért

Vékony csontú gyerek ül az ablaküveg fal előtt. Alakját a fotókamera messziről vette föl, a lágy ellenfényben csak a testprofil sziluettjét mutatva: kicsit meghajtott fejet, alácsüngő karokat. A fiú a perbáli gyermekotthon lakója. Fogyatékos.

A kép, *Lelkes László* felvétele most Budapesten, a Hajós utcai N & n Galériában látható tizenkilenc másik fotóval együtt. *Lugosi Lugo László, Wagner Zsolt* és *Janesch Péter* képein nincs emberfigura: ők annak az épületegyüttesnek a részeit, illetve összképét ábrázolták, amelyben csökkent képességű gyermekek és gondozóik kaptak otthont Perbálon. A fotók illusztrációk: az építészgaléria tárlatának kiállítói Janesch Péter és *Karácsony Tamás* építészmérnökök, akik a gyermekotthont tervezték. Mint lapunk 1999. október 27-i számában *Bojár Iván András*, az Octogon folyóirat építészetkritikai műhelyének vezetője írja: fát, követ, téglát rendeltek egymáshoz, „házszerű házakat" hoztak létre, délies architektúrával, pontosan, következetesen, esztétikusan. A beruházás két évvel ezelőtt a Kézenfogva Alapítvány jóvoltából valósult meg. Az N & n Építésziroda galériája most meghívta a két tervezőt kiállítani, hogy a gyermekotthon ügyét szolgáló építészeti teljesítménynek – akár fényképek által – a budapesti közönség is tanúja lehessen. A Perbál és perzsavásár című tárlaton, amely május 6-ig látogatható, az otthon lakói által készített szőnyegek is megvásárolhatók. A bevételt a perbáli gyermekotthon javára fordítják.

R. V.



A perbáli gyermekotthon FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

poziciót nem fogadtam el, a köztudatban mint amolyan
Metternich-féle /en miniature/ szerepeltem. - Eredmény
febr.[uár] 21: alapos fejbeverés, március 3: szökés és
- Ez utóbbi keserves másfél esztendeig tartott, amelyből
teljes évet Versecen /Vrsac - S.[zerb] H.[orvát] S[zlové
rályság]/ töltöttem, ahová az a szerencsétlen véletlen
tott, hogy az én egyébként tisztességes, derék Kicsulim
vigyázatlan volt ott látni meg a napvilágot. - Az Abderi
városa valóságos Elysium 12 ahhoz a fészekhez képest; azt
sehol annyi bután gonosz ember egy csomón nem található

Karácsony Tamás, építész, belsőépítész

Madách tér, Esztergom 1981-85. Toghíjbeépítés. Belsőépítész: Karácsony Tamás, Kund Ferenc, építész: Mujdricza Ferenc

Az épület a Bajcsy-Zsilinszky Endre út felől, szemben az Állami Biztosító bejárata. |repr.|

A gyógyszertári bejárat. A lépcső és a támfal műkőburkolatú. Az acél oszlop tetejére a cégér (a régi Sas patikáról a sas) még nem került fel. |repr.|

Aconometria a Biztosító ügyfélforgalmi teréről. |repr.|

A belső kép anyagai: falburkolat: bútor-fehér laminált lap, zöld nattal; a munkaasztal zöld, az íves pult tetéje lila (fik betéttel); padló: burkolat-belül szürke szőnyegpadló, kívül szürke márvány.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám. 101-old.

Karácsony Tamás, építész 2.) Folytatás.

Szpolóhegyi Sátortábor, Esztergom 1985-86. Építész: Karácsony Tamás, Kund Ferenc.

a főépület alsó szinti alaprajza – nagyterem, recepció. | repr. |

Helyszínrajz | repr. |

a főépület felső szinti alaprajza – gondnoki lakás, mozdóépület. | repr. |

a –"– „utcai" homlokzata. | repr. |

Vázlat a főépületről
–"– a tanulmányterről
Helyszínrajz a –"– ről
a fahárzak alaprajzai
Étkező terasz
} | repr. |

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 80-81-old.

Karácsony Tamás, építész

1.) Folytatás.

Sípolóhegyi Sátortábor, Esztergom 1985–86. Építész: Karácsony Tamás, Kund Ferenc.

Beruházó: Bpesti Természetbarát Szövetség.

Feladat: 350 férőhelyes sátortábor, kiszolgáló főépületekkel, 50 főre falházas szálláshely, 4 ágyas szobákkal, közös zuhanyozókkal, téliesíthető formában.

Helyszín: Esztergomfölé emelkedő, a Bazilikára és Dunára hajló dombvonulat középmagas pontja, a zártkertek legfelső zónahatárában. Beépítés szempontjai: kihasználva a kilátási viszonyokat, igazodni a terepadottságokhoz úgy, hogy a zártkerti zónahatár is karakteresen megfogható legyen.

Alapelrendezés.

Magyar Építőművészet, 1989., 1–2 szám, 80 – old.
81 – "

Karácsony Tamás, építész

Tervpályázat: Encs Közösségi Ház, 1986. Építének: Balázs Mihály, Karácsony Tamás, Somogyi-Soma Katalin.

Encs Közösségi Ház „Kastély a Parkban". [repr.]

-"- -"- -"- „City". [repr.]

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 49-old.

Karácsony Tamás, építész

VASKAPU TURISTAHÁZ ÁTÉPÍTÉSE ÉS BŐVÍTÉSE, ESZTERGOM

Építészek: Karácsony Tamás, Klimó Károly



Beruházó: Pilisi Állami Parkerdőgazdaság. Tervezés: 1985—86. Kivitelező: Kulcsrakész Kisszövetkezet. Kivitelezés: 1986—87.

A Vaskapu az esztergomi térség legmagasabb pontja, szép kilátással a városra. Az 1914-ben épült turistaház felújítása után meleg étellel és vendégszobával várja látogatóit. A tervszinten levő bővítés szálláshelyeket kínálna. Kialakításánál döntő szerepe volt a főépület hangulatának.

K. T.

A tervezett bővítés axonometrikus képe. A panoráma-terasz a városra tájolt
The axonometric view of the planned enlarging

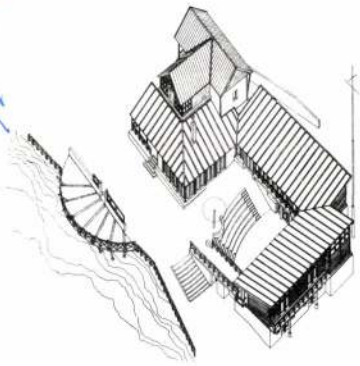

Földszinti alaprajz. A szobákat belső kerengőre fűzték fel.
Rebuilding and enlarging of tourists' hotel at Vaskapu, Esztergom
Ground floor plan. The rooms are strung by an inner circular gallery

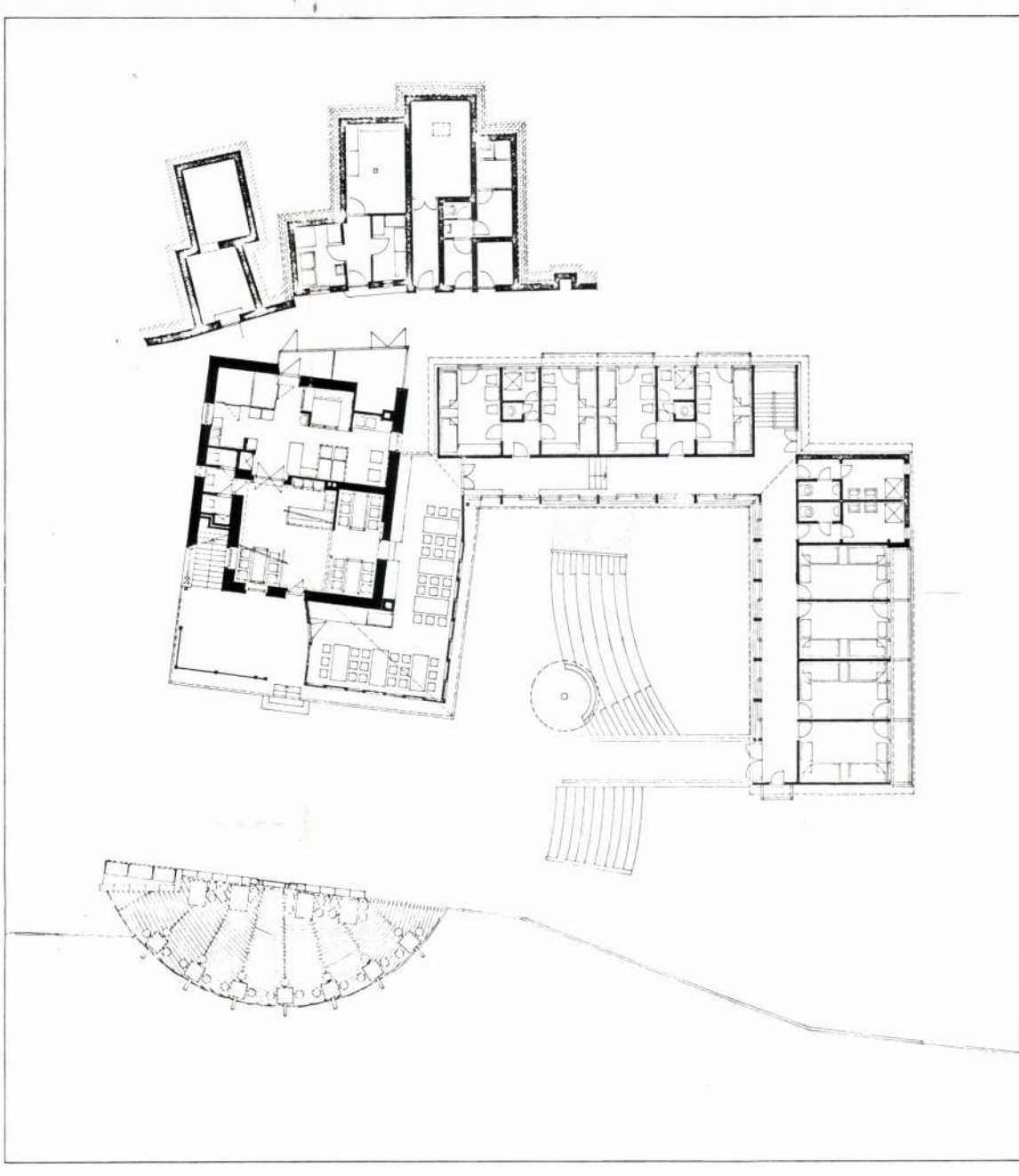

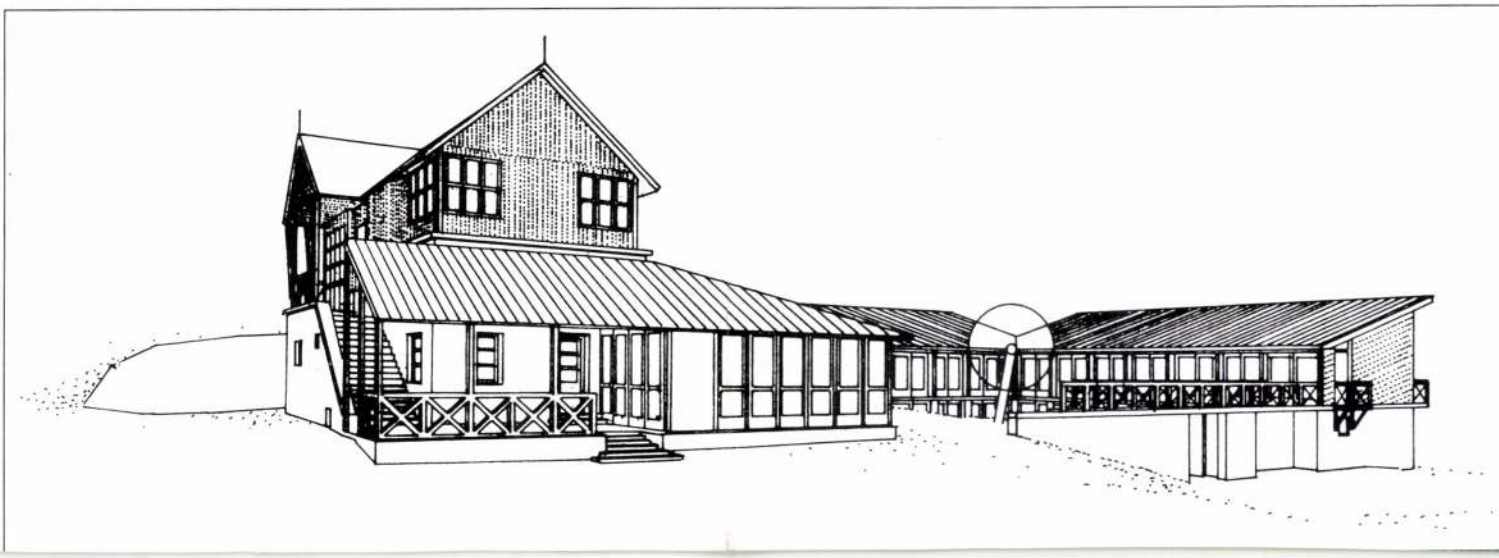

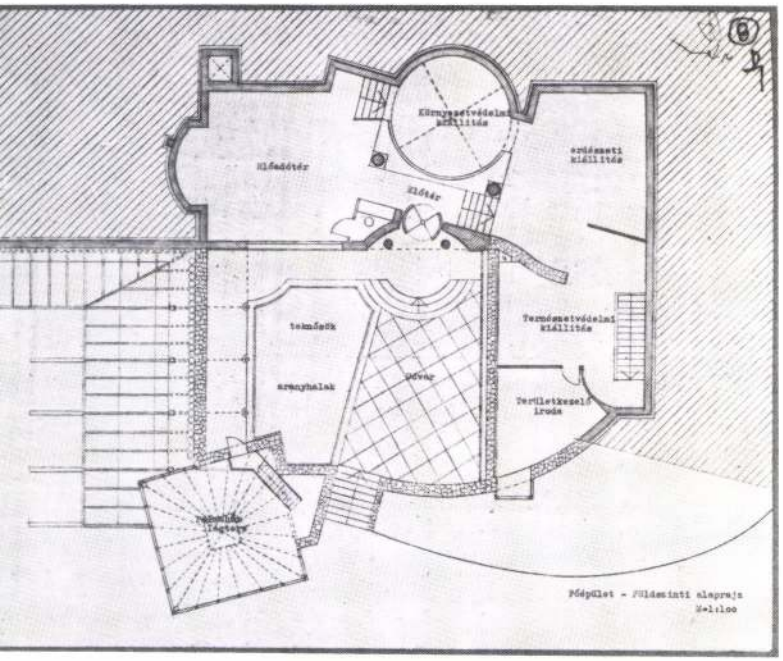

Földszinti alaprajz

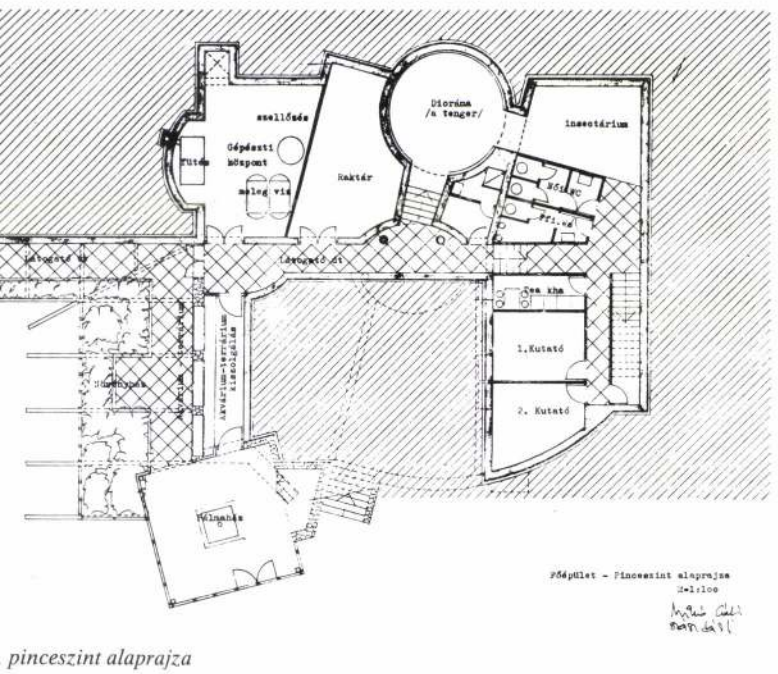

pinceszint alaprajza

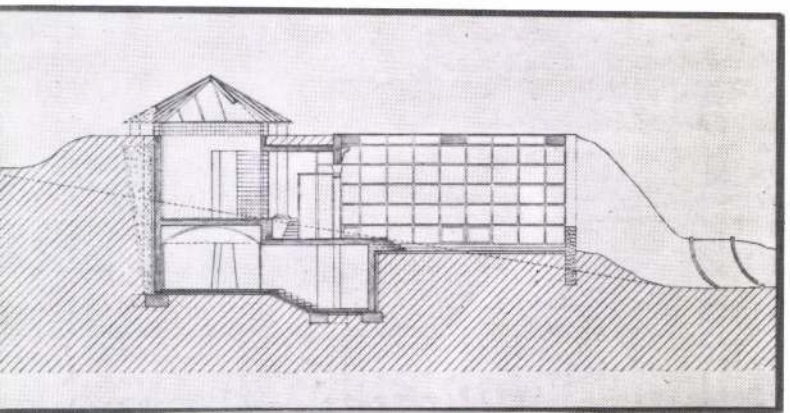

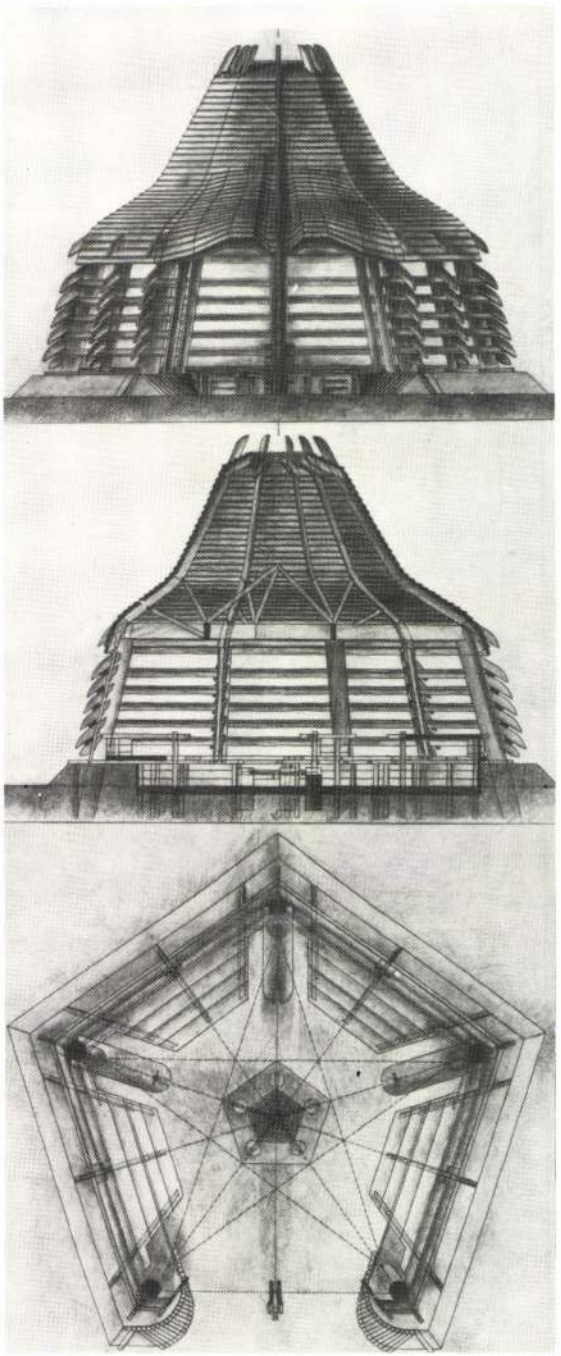

Királyrét tervpályázat
Építész: Lengyel István
Fedett tűzrakóhely

Királyrét tervpályázat
Építész: Mikó László, Szász László
Erdészeti bemutatóház, kisállatkert
Főépület, metszet

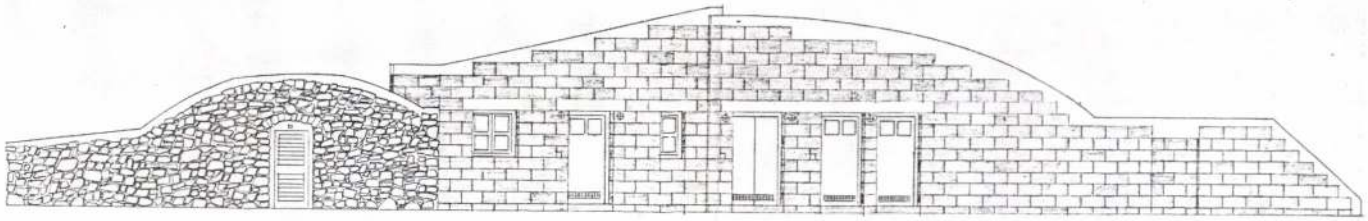

A szálláshely alsó szinti alaprajza
Down floor plan of the hotel

Az épület mögötti pince mellé újakat építettek, úgy hogy az pincesor jellegű legyen. Homlokzati faluk zsalukból készült, működő „falegyennel". A fém nyílászárók színei a mögöttük levő funkciókra utalnak
New cellars were built beside the cellar stands behind the building, to make it looking as a line of cellars

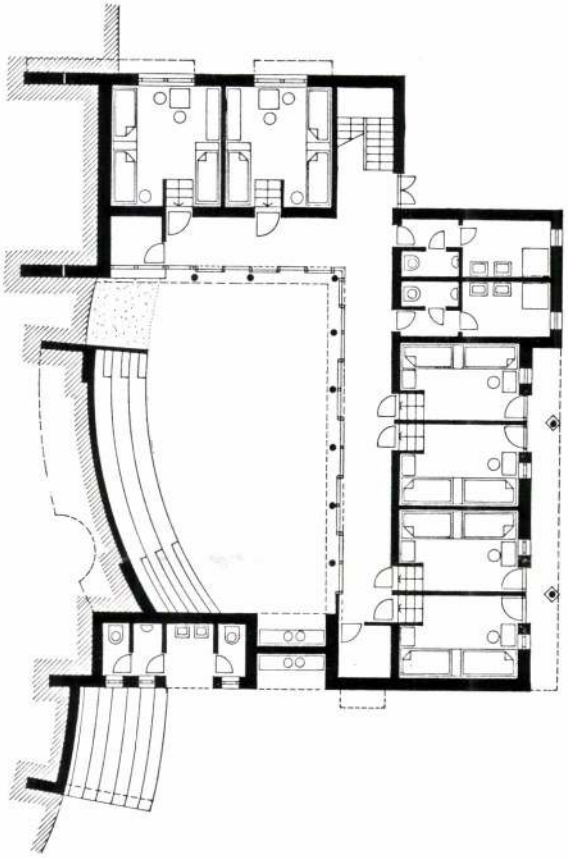

Vázlat a helyreállítás előtti állapotról
Sketch of the original condition

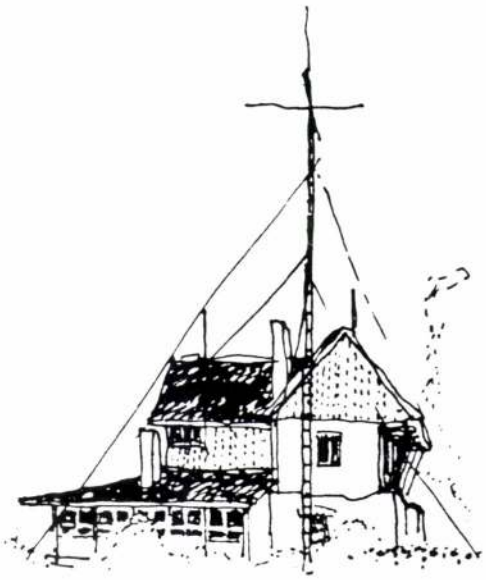

Metszet a belső udvaron keresztül
Section across the inner courtyard

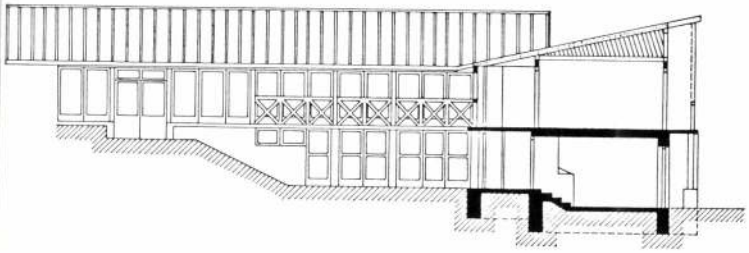

Bejárati homlokzat a felújítás után
Entrance elevation after the rebuilding

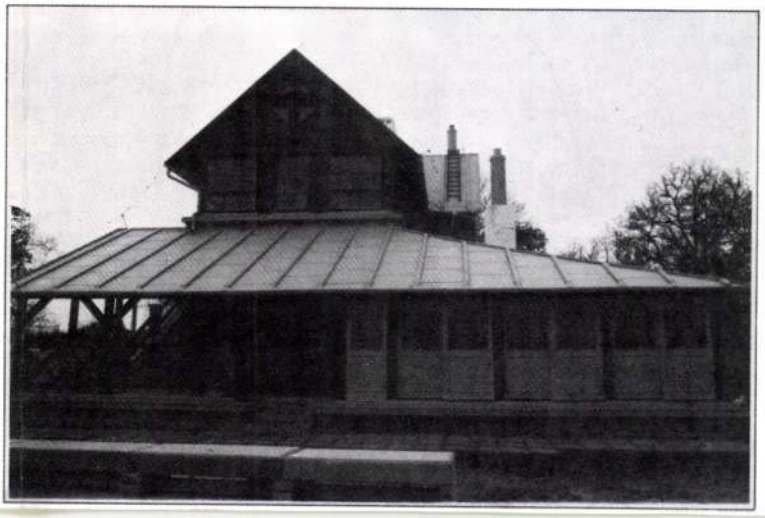

A szálláshely homlokzata
Elevation of the hotel

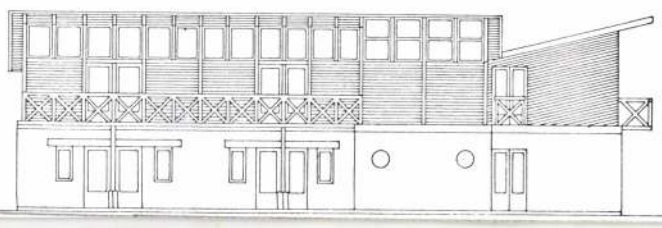

A dolgok, a tárgyak holtan fekszenek, nincs beszédük, távoli, ismeretlen darabok. Lehorgonyozva, földbe nőve állnak, vagy hurcoljuk őket más hasonlóan dermedt és vak tárgyak között, hogy aztán meghúzódjanak egy sarokban, amelyet társaik, merev és közönyös falak és födémek képeznek.



Az embereket izgatta és dühítette ez a némaság, ezért az alakításhoz folyamodtak, hozzányúltak a tárgyakhoz, megdolgozták és elrendezték őket. Ezáltal egy burok keletkezett körülöttük, a jelentések burka. Úgy tűnt, hogy így a dolgok örök életre keltek, a burok, mint valami éltető szerves tápoldat dajkálta magában a szervetlen idolt. A tárgyakból jelek váltak.



Ezek a maggal bíró cseppek azonban védtelenek és szétfolyóak lettek volna, ha nem veszi körül őket az értelmezés légköre, amely maga is anyagként mutatkozott, térfogattal és afféle gravitációval rendelkezett. A három dolog között létrejött egy viszonylag tartós és hasznos szimbiózis, a jelentés jelensége, amely immár elviselhetővé tette a tárgyak kilátástalan, kozmikus közönyösségét. Idilli állapot volt, megnyugtató és élvezetes, de már régóta, szinte kezdettől fogva ott ólálkodott felette a szétesés veszélye, mert törékeny és laza kapcsolat volt ez, sérülékeny, mint a létrehozói.



Hamarosan meg is indult a gonosz folyamat, amely egy vajúdászerű jelenségsorozatban elszakította, majd eltávolította egymástól a jelet (a tárgyat), a jelentését és az interpretációt. Voltak és ma is vannak még átmeneti állapotok, például az 5. fázis, amikor a tárgy és jelentése még összetartozik, értelmezésének köre azonban saját jelentésének körére szűkül, míg az áhítozó egyetemes értelmezés üresen marad.

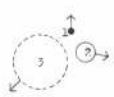

A 7. fázis a teljes szétszakadottságot mutatja, és sejteti a különös sorsot: a három kör három különböző saját történetbe kezdett. 1: a dizájnerek, a mechanikus gondolkozású gyárak, az öntudatlan termelők kezén tárgyak milliárdjai jönnek létre, amelyeknek nincs igazi, régi értelemben vett jelentése. 2: keletkeztek jelentések, amelyek tárgyak nélkül tengődnek, szárazak, mint egy szovjet sivatag. 3: És tapasztalhatunk társadalmakat vagy néprétegeket vagy közösségeket, amelyeknek interpretációs tevékenysége lassan a legszűkebb praktikumokra korlátozódik. Három külön história ez: a jeleké, amelyek tárgyakká aszalódtak, a jelentéseké, amelyek például az irodalom labirintusában eltévedtek és magukra maradtak, és az értelmezéseké, amelyeknek gazdag világát a rettegő és durva hatalmak leszegényítették a legprimitívebb pragmatizmusokig.



A szétszakadás folyamata lassú volt, alattomos és következetes. Az ősi idők egyetemességét (2), amely a természeti egyetemességből (1) nőtt ki, lustán váltotta föl a teljes polarizáltság állapota (3). A grafikus képen ez az eseménysor széttartó hengerek formájában ábrázolható, ahol jól mutatkoznak az elhagyás fázisai. (Ez itt csak egy esszéféle, majdhogynem költemény. Tudósok alaposságával meg lehetne jelölni az ábrázolt alakzat magasságában az egyes korokat, bár az események átfedték egymást, egyes fázisok vissza-visszatértek, vagy hamarabb következtek be, mint ahogy a merev grafikus séma mutatja.)

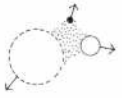

A 2 jelű fázisban az elemeket hatalmas energia tartotta össze. Az ősállapotból (1) való eltávolodás nem olyan méla automatizmus volt, mint a természeté, hanem konok erőfeszítés, amely egy egyre homályosabb cél felé mozgósította az embereket. Ez az energia nem tűnt el akkor sem, amikor a három elem szétszakadt. A szétválás trendje a modern hatalmaknak, főleg a diktatúrának nagyon kapóra jött, mert minden társadalmi szakadás csak megerősítette őket. Az ábrán nyilakkal jelölt széthúzást így inkább a hatalmak erejeként foghatjuk fel. Az elemek között keletkezett térben viszont azok az előbb említett energiák dolgoznak, amelyek valaha természetes módon összetartották őket.



Ebben a köztes térben jelek (tárgyak), jelentések és interpretációk hulladékai nyüzsögnek, amik az egykor szervesen strukturált három mezőből hullottak ki. A spontán köznépi lét mezeje ez, amelyben — mint mágneses vonzerő — működik a három elem egykori összetartozásának nyoma. Ez az erő ellentétes a modern hatalmak széthúzó erejének irányával. A grafikai allegória tehát így teljes: a hatalmak, a diktatúrák az életen kívül leskelődnek és dolgoznak, és az űrbe igyekeznek húzni a társadalmakat. A spontán köznapi élet erői pedig befele hatnak, a lét bensőségességét szorgalmazzák.

Az építészek különbözőképpen reagálnak erre a szituációra. A több közül most négyféle módot említek. — 1. Vannak, akik csak a jelen (legfelső) síkjában dolgoznak. Ilyenek az „Endrődy Sándor" utcában építők, akik ráadásul a három rész közötti köztes — spontán — mezőt nem is veszik figyelembe, csak a jelek, jelentések és értelmezések elszakadt voltát érzékelik nagy beletörődéssel. Jelentésüket vesztett jeleket hordanak össze, amikre eredetileg nem hozzájuk tartozó jelentéseket aggatnak, és megbízóikkal karöltve légből kapott interpretációkat kreálnak szorgalmasan.

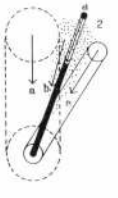

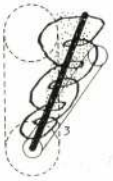

2. Mások — organikusok, expresszionisták, csaktisztaforrásból-merítők — arra törekszenek, hogy a három mező egységét tűzzel-vassal helyreállítsák. E felfogás fejlődésében érdekes változáson ment keresztül: korábban azt az erőt, amellyel az összehúzást kívánták megvalósítani, mind csupán az egyes mezőkben önmagukban keresték (a). Utóbb Makovecz felismerte a köztes terület energiáinak létezését (Zalaszentlászló), amelyeknek eddig azonban csupán a lefelé, a korábbi idők mélységei felé ható vektorait mozgósította (b) a diktatúra ereje ellenében. Magam azt gondolom, hogy az összeforrasztást már többé



(folytatása a 73. oldalon)



Karácsony Tamás, 1) Folytatás.

DOBOGÓKŐ-KIRÁLYRÉT

TERVPÁLYÁZAT

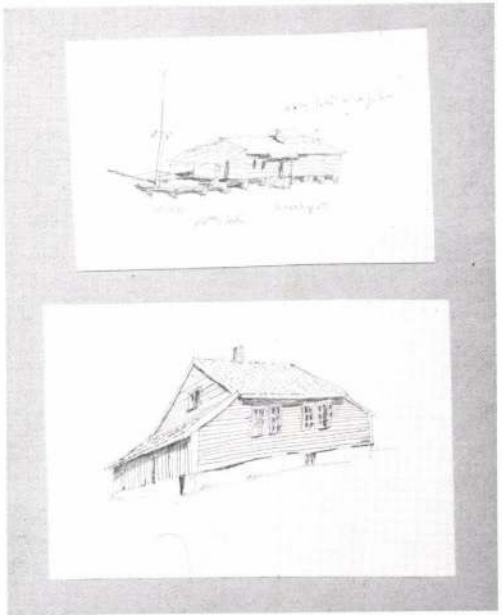

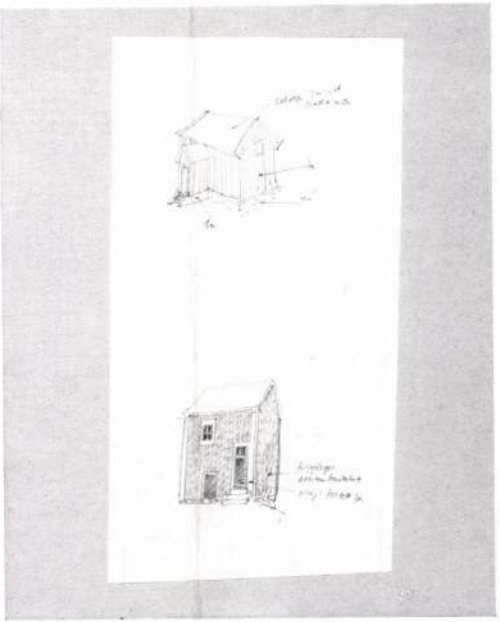

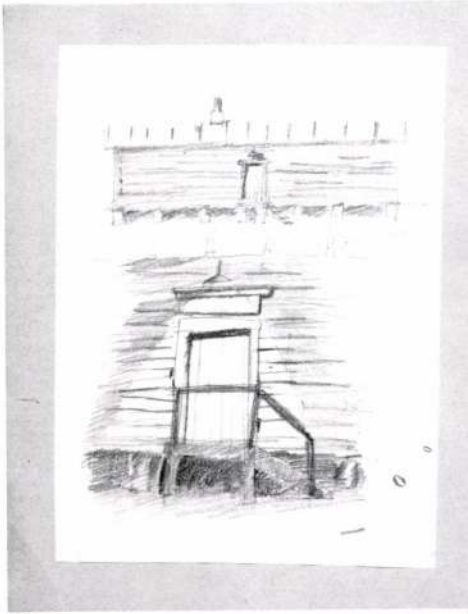

Magyar Építőművészet, 1979. 1-2. szám 57. old.

Vázlatok a dobogókői helyszínhez K. T.

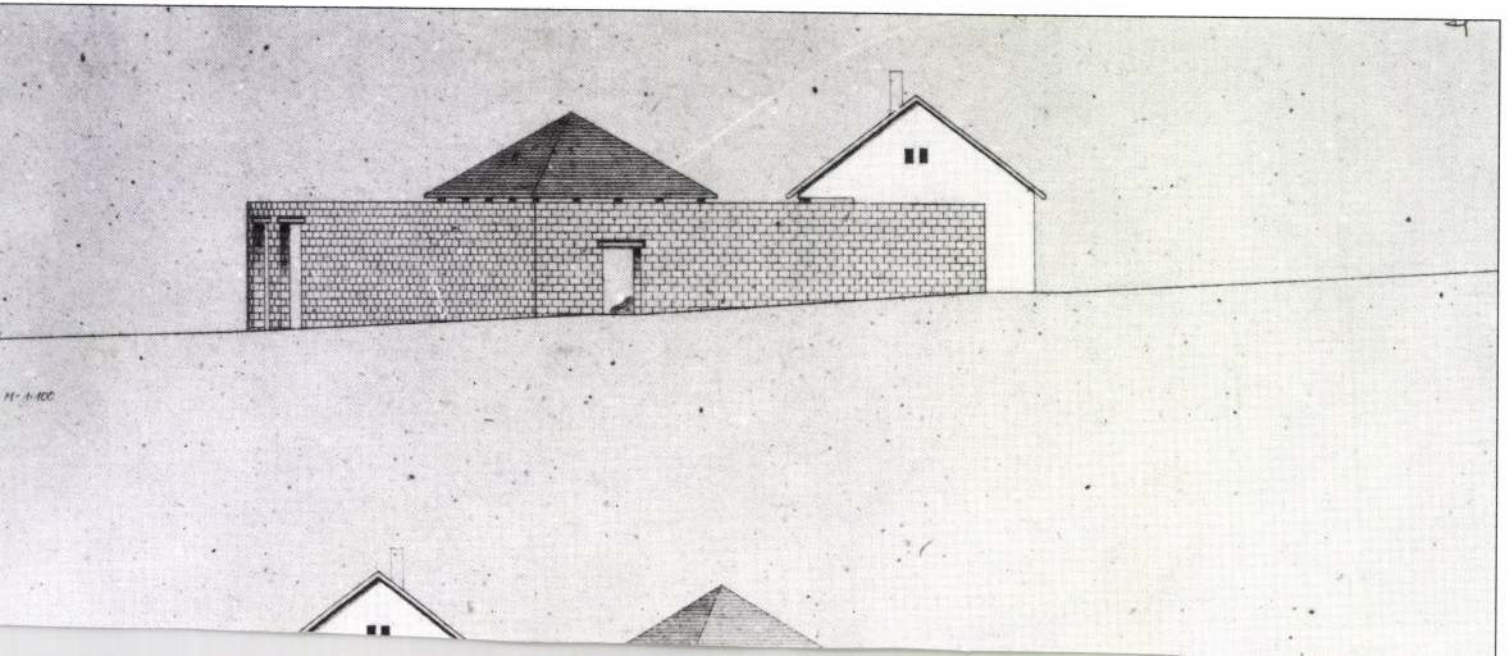

Karácsony Tamás, építész 2.) Folytatás.

Terzpályázat: Dunakanyar Kereskedelmi Szolgáltató Épületek; Királyréti Erdészeti Bemutatóház és Kiállathely, 1985.

Építész: Janesch Péter, Karácsony Tamás.

Dobogókő, helyszínrajz:

1. büfé, 2. pecsenyesütő, 3. fogyasztótér, 4. nyilvános W.C., 5. zöldség-gyümölcs, 6. élelmiszer, 7. kölcsönző (az emeleten sportszerjavító) 8. Fedett tartózkodó, 9. információ, 10. buszmegálló, 11. Büfé, 12. Ajándék, 13. nyilvános W.C., 14. lidülő, 15. Pankoló. } (repr.)

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 59-old.

Karácsony Tamás, építész

Kártyavár, Esztergom.

Az Esztergom városközpontjában levő padlástér 1984-től, a beépítés megkezdésétől ad újabb és újabb feladatokat.

Bejárati szint,
Galéria,
Metszet,
TV-állvány terve
} (repr.)

Karácsony Tamás fotói a belső terekről. (repr.) (3 fotó).

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2. szám, 47-old.

Karácsony Tamás, építész

Csoportkép a szent Anna-tóban.

Balról jobbra: Mikó L., Turányi G. Balázs M.,
Karácsony T., Janesch P., Sugár P.,
Nagy S., Ul. Nagy G.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 45-old.

Karácsony Tamás építész
Vecsey Gyula: Erdélyi tanulmányút
Magyar Építőművészet
1986, 1-2 szám, 44 old.

Erdélyi vázlatok.
Sketches from Transylvania

CSÍKRÁKOS

1. ÉSZAKI TORONY
2. TOLDALÉK
3. GÓTIKUS BŐVÍTÉS
4. BŐVÍTÉS
5. OLDALI BŐVÍTÉS
6. KAPU
7. FA
8. KARLATTELJÁRAT
9. ÁRKÁDSOR
10. TETŐ



A TORONY FEJTET: KVÁDERMINTA + PÍGORÁK + NAP, HOLD, CSILLAG MOTÍVUM

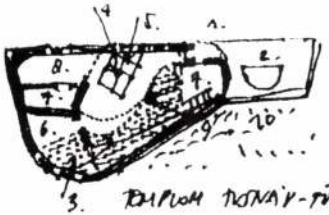

3. TEMPLOM TORNÁV-TÖRÖK

1. BEJÁRAT 2. HARANGTORONY /ALAPOLVA/
3. GALÉRIA AMI CSERÉNDÁJ VB PÓDIUM
4. MENNYEZET KAZETTÁJ VB. TÖRÖK
5. OLTÁR 6. KÁPOLNA 7. KIVILÁG.
8. PADOK PAPOT AZ UTCA FÜTTAKAT FÁJKA-ZAMJAN ELHELYEZVE. SÉPÍVŰ GALÉRIA EGY 6 SZOPPAL MEGTÁMASZTVA. 9 LÉPCSŐ



MÖGÖTTI NAGY ÜVEGFAL. 10. TÁMPAK, AMIK JETÁNYI



PRÉJSMÁR: REKLICK 1240 KÖRÜL CENTRÁLIS TEMPLOMOT ÉPÍTENEK 1512-15 KÖZÖTT. ÁTÉPÍTÉS XV. SZ. ERŐDÍTIK A TEMPLOMOT. ELŐCSÁR ÉPÜL MINDEN LAKÓ KAPOTT EGY KAMRÁT. 5M MAGAS KEMÉNY FAL





GELENCE

GÓTIKUS SZENTÉLY FEJTET PÁMÉNYNÉZET FREJKÓR AZ LÁSZLÓ LEGENDA MAGYAROK FEHÉR LOVON AZ ELLENSÉG VÖRÖS LOVON: LÁSZLÓ A LÁNYT ELRABLÓ KUN ÜLDÖZI, A LÁNY SEGÍTŐ-TÁRSÁVAL MEGÖLI /DÉMON – CSAK AZ ÉLŐVEL EGYÜTT ÍVÁSNÁL SEGÍTHETŐ MEG/. A LÁNY ATTILA FEJTÖRŐJÉNEK HATÁSA. VÁLL.: KÉZMOSÓ, NÁBAD, PÁRKÁNY, A TOLSÓ MAGYARORSZÁGI LÁBMOSÁSI JELENET JOBB: KOLOMBÁN SZIMEONE FOGOLY-VÁRPAL, VERONIKA KENDŐJE OJTOROZÁS



la, református templom. Fotó: Janesch P

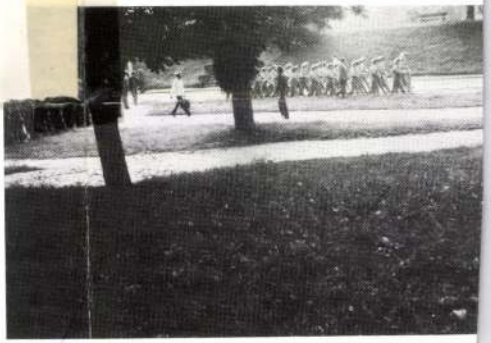

Nagyszeben — Sibiu, 1985. Fotó: Janesch

ről, meg a hegy törvényeiről, nem kérdezem, de tudom, hogy ismer minden ösvényt, a fél erdő a családjáé volt, ismeri a messze sötétlő hegyen átbukdácsoló egykori határvonalat, ő vezette a határvédőket hitvány leventepuskával, csak nézték a beáramló ellenséget, semmit sem tudtak csinálni, egy lövés nem csattant ott el, nem lett volna értelme. Gázolunk felfelé a fűben a régi pajta felé, még a nagyapám csinálta volt, nemrég cseréltem ki rajta a cserepet, meséli; hatalmas, vagy négy méter magas deszkakapuja nyikorogva nyílik ki, egyszerre zúdul ki a frissen kaszált széna

Igen kiválóan vezetik a hegyek között megbújó faluban lévő néhány holdas belsőségüket, a szénát jó pénzért eladják, ugyancsak a tejet. Villany nincs a házban, mégis tájékozottak a világ dolgairól. A faluval csak igen ritkán érintkeznek, elsősorban kereskedelmi ügyekben. Nem sokra tartják a falubeli gazdákat. A községben kicsit csodabogárként emlegetik őket, félreeső helyen lévő házukba igen ritkán téved be látogató. Házuk, gazdaságuk a maga méreteivel, hagyománytartó és -ápoló világával valószínűleg az utolsó kisnemesi porta a Kárpát-medencében.

B. F.

Ferkai András

Szigor és érzékenység II.

Megjegyzések a mai magyar építészet egy vonulatához

A tanulmány első felében említett építészek a modern építészet redukcionizmusát egyrészt tudatos sokrétűséggel, másrészt a spontán építészetre emlékeztető „megkomponálatlansággal" igyekeztek meghaladni.

Néhányan úgy vélik, és ebben a posztmodern szertelensége csak megerősíti őket, hogy a mai helyzetben realizmusra, racionális építészetre van szükségünk. Jürgen Habermasszal egybehangzóan állítják: „a Modern – befejezetlen terv", vagyis a modern építészetben kiaknázatlan tartalékok rejlenek. Csak a dogmákat és a be nem vált megoldásokat kell elvetni. Következetes, etikus magatartás jellemzi *Mátis János* (1944) munkáit. Fontosnak tartja, hogy házaink ne akarjanak többet mutatni, mint amire lehetőségünk van. Szikáran szerkesztett, ökonomikus épületeit a tér kezelése, az arányok és a ritmus teszi kvalitásossá (de hiszen mi más lenne az *architektúra* lényege?), a gondosan formált részletek pedig humánussá. Jó példa az építtető pénzének okos felhasználására az újgazdag környezetbe tervezett Miller-ház, egy átriumházszerű puritán villa nyers téglából és betonból, tágas, otthonos belső terekkel, egyedi tervezésű mahagóni ajtókkal-ablakokkal.

Hasonló realizmus jellemzi *Ferenc Istvánt* (1944) is, aki csalódva a napra szóló korszerűségeszményben, diktált divatban és designban egyaránt, olyan tárgyakban-épületekben hisz, melyeknek utóélete van. Bármilyen kommersz szerkezetből, készen kapott termékből képes szokatlan módon házat, bútort összerakni. Eredeti építő logikája és játékos szelleme megóvja attól, hogy munkái olcsóságuk miatt szegényesnek tűnjenek. A hajdani Miskolci Építész Műhely tagjaként érzékenyen figyel épületei környezetére, de a kontinuitás számára nem nosztalgikus formákat, hanem a régi és új közötti feszültséget, értő továbbépítést jelent.

Tomay Tamás (1948) ugyancsak szikár, racionális alkat, de esztétizálóbb természetű. Miként a budafoki menedzserképző portaépülete mutatja, olykor hajlandó a funkcionális és szerkezeti logikát a vágyott kompozíciónak alárendelni. Épületeinek szigorú geometriáját poétikus elemek, szokatlan arányok és a gyakran alkalmazott burkolótégla oldja. Érdekes módon próbálja fölelevenïteni a harmincas és hatvanas évek modernizmusának közynelvivé vált fordulatait, idiomáit (Torockó utcai ikerház, Tölgyfa utcai áruház és irodaház).

Turányi Gábor (1948) első munkája, a Munkásőrség badacsonytomaji üdülője, nóvumként robbant a szakmába: sokrétűsége és esetlegessége nemcsak a heroikus és analitikus szemléletet kérdőjelezte meg, hanem általában minden következetes mű normarendszerét. Turányi egyfonnán érzékeny a világból és a közvetlen környezetéből érkező hatásokra (helyekre, hangulatokra), és zavarba ejtő frissességgel, eredetiséggel ötvözi a különböző hatásokat. Más és más eszközökkel él megbízásainál, ami valamennyiben közös: a környezet tisztelete, az elmélyült műgond, legyen szó lakóházról, plébániáról vagy lovardáról. Hol visszafogottságot, szemérmes érzelmeket tükröznek, hol pedig valami darabos egyszerűség sugárzik belőlük, a szó jó értelmében, az életközeliség, természetesség szinonimájaként.

Hűvös elegancia jellemzi Nagy Tamás (1951) munkáit. Téglaburkolatú foghíjbeépítései a premodern korszak szigorúságát idézik: akkor is, ma is absztrakt funkcionalizmus és szélsőséges individualizmus között kellett egyensúlyozni. Ahogyan akkor többen döntöttek úgy, inkább lesznek tartózkodóak, szűkszavúak, semmint hogy olyat használjanak, ami nem bizonyul tartósnak, ma is vannak, akik hasonlóképp gondolkodnak. Törekvésük egybecseng az olasz racionalizmus klasszicizáló, típusalkotó szándékával. Nagy Tamás tiszta formákhoz, téglához fűződő eredendő vonzalmát, finom ízlését az Amerikában töltött két év, majd Makovecz Imre közelsége sem változtatta meg alapvetően, legfőljebb árnyalta, elmélyítette.

A pályáját Miskolcon, majd Janáky mellett kezdő *Dobai János* (1953) esetében érhető tetten legjobban a szigorúság motívuma. A hazai valóság indított el benne egy olyan önkorlátozó folyamatot, mely az öntörvényű formálástól a minden prekoncepció nélküli hétköznapiság felé vezetett. A tiszta szerkesztés legjobb IPARTERV-es hagyományát egyesíti a korábban elképzelhetetlen természetességgel: egy épületen többféle anyagot, burkolatot használ, a homlokzatok megkomponálatlannak tűnnek, mert a nyílások helye, mérete a helyiségekhez igazodik, mert spontánnak ható bővítmények, toldalékok tagolják. (fehérvári Glória CD-gyár; Chinoin üzemi épület terve) A végcél: anyagi és erkölcsi értelemben időtálló és hiteles épületeket alkotni.

A Mesteriskola VIII. ciklusa (1984–85) kiemelten foglalkozott az *archetipikus* fogalmával, vagyis az időtlen, az otthonos építészet mibenlétével. A hallgatók többsége természetesnek tartotta, hogy a kisvárosi-vidéki környezet léptékének, hagyományos beépítésmódjának megfelelő, egyszerű épületeket és együtteseket tervez, melyek meghitt hétköznapiságukkal, finom klasszicizálásukkal vagy laza spontaneitásukkal képesek újraszőni a felhasított városi szövetet, szétzilált helyi társadalmat, elillant hangulatot. E harmincas „fiatalok" (Balázs Mihály, Karácsony Tamás, Janesch Péter, U. Nagy Gábor, Sugár Péter) szemlélete többnyire még csak pályázati tervekből, fiókban maradt rajzokból olvasható ki. Azok helyzete előnyösebb, akik – mint Karácsony Tamás – serkentő szellemi közegbe és a több munkát ígérő vidékre került. Az esztergomi *É-11 Tervező Szövetkezet* (Kund Ferenc, Maros Tamás, Hámory Judit) méretét, összetételét tekintve ideális a környéken adódó változatos feladatok ellátására. A hasonló szemléletű két generáció egymásra hatásából izgalmas helyi építészet bontakozott ki.

MAGYARORSZÁG

KARÁCSONY Tamás gyűtem

KARÁCSONY Tamás építész

Ybl-díj 1993

KARÁCSONY Tamás építész

TÖRÖK Ferenc: É-11 Tervező-fejlesztő Kft. = Magyar Építőművészet, LXXXII.évf. 5/6.sz. 1991 38 - 45.p. és ill. É

A Kft. tagja. Munkáik részletes ismertetése.

Karácsony Tamás, építész 1.) Folytatás.

Tállya Póstamúzeum és Kisszálloda, 1984. A VIII. ikhus felvételi pályázata. Janesch Péter, Karácsony Tamás, Sugár Péter.

A műemléképület a 18. száz.-ban apácazárdának épült. Mint pósta a századfordulóig működött. Felelős fenntartás híján, különösen a háború után elromosodott. – Építési program, Póstamúzeum: 3 helyiségből álló, ösyzesen 100² alapterületű külön lezárható egység, szükséges mellékhelyiségekkel. – Kisszálloda: 10 db, 2 ágyas szoba fürdőzel. 2 db, 4 ágyas szoba, tusolókkal. Étterem, konyha, mellékhelyiségek, személyzeti öltöző, s.t.b.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 8-old.

Karácsony Tamás építész
a MÉSZ Mesteriskolája VIII. ciklusának hallgatói:

Karácsony Tamás (1956 Mosonmagyaróvár) Győri Építőipari Szakközépiskola, 1974; BME Építészmérnöki kar, 1980.

Magyar Építőművészet, 1989., 1–2 szám, 2-ald.

Karácsony Tamás, építész és belsőépítész, 2.) Folytatás.

Söröző, Tetszi: Esztergom, 1985-86. Széchenyi Tér, Építész: Hámory Judit, Karácsony Tamás, Kund Ferenc, Maros Tamás.

Tervezés: 1985-86. Kivitelező: E.K.V., Dorog. Kivitelezés: 1986-87.

A söröző alaprajza (repr.)

A söröző ezúttal Nyuvér-stílusban készült, figyelembe véve-természetesen-mindkét üzlet kultúrtörténetét. Ostmodern beütés: elmaradt a kerámiaszobor (Kungl György lakásán található, fáklyás alak üllőn). A cégér (ugyanott sörözkorsó Esztergom látképével), a bútorok diszítőfestése (székek háttámláján, diszkréten olszcén pihtogramok), valamint szelid geometria a falburkolatokról szinten elmaradt. Az ipar által gyártott és az esztétikát szolgáló tárgyakat (képek) pedig mi akasztottuk le, hogy fotózhassuk a teret.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 111-old.

Karácsony Tamás, építész- és belsőépítész. 1.) Folytatás.

Söröző, Teáró Erztergom 1985-86. Széchenyi Tér. Építész: Hámory Judit, Karácsony Tamás, Kund Ferenc, Maros Tamás.

Tervezés: 1985-86. Kivitelező: ÉKV. Dorog. Kivitelezés: 1986-87.

A teázó alaprajza | repr.|

A teázó nádbútorzatát a falak és a boltozat pompeji vöröse, a padló rózsaszín márványburkolata és - a pultnál - fekete csempe falburkolat keretezi. A „söröző" a „teázó" felirat a homlokzaton avantgarde gothic medium, tömör, rozsdamentes acéllemez hátlap, előtt ugyanez színesben, perforálva, távtartással.

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2 szám, 110-old.

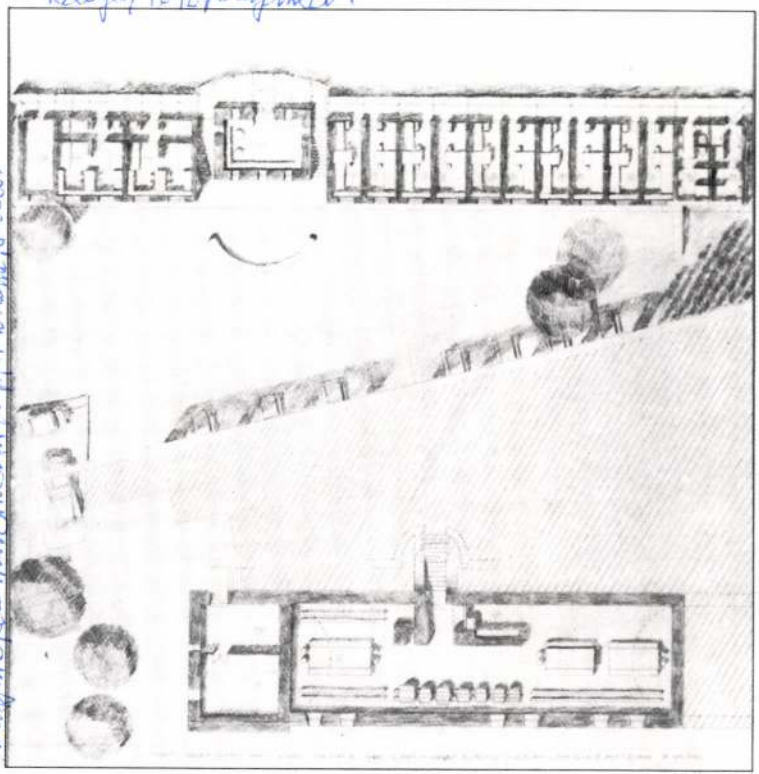

Karácsony Tamás terve
Design by Tamás Karácsony

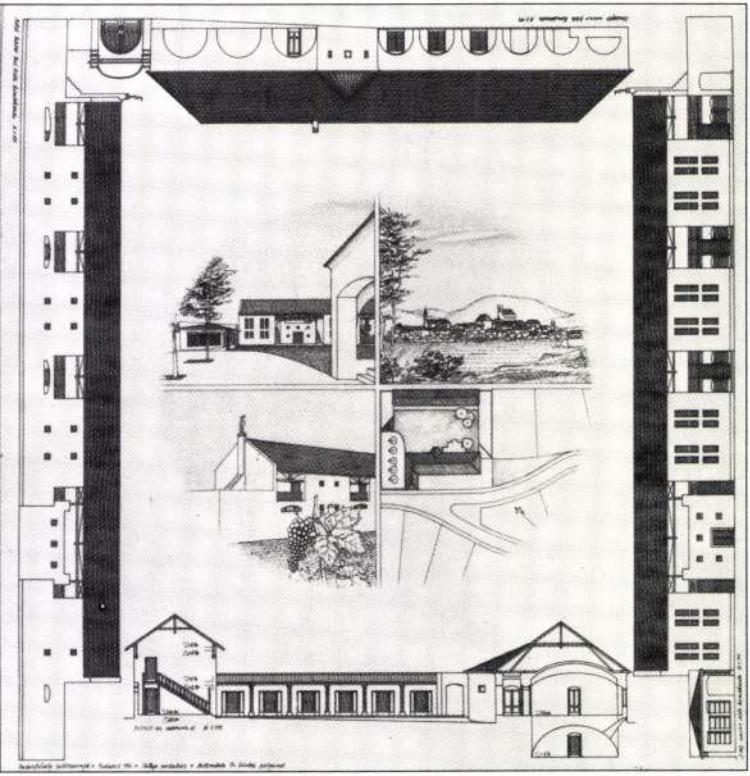

Design by Mihály Balázs

Karácsony Tamás, építész

Edelény Településközpontjának kialakítása, 1985. Terv pályázat.

Janesch Péter, Karácsony Tamás

„Keresünk egy alacsony költségű, nagy rezervezőerejű struktúrát."

1. I. ütem: Malomárok-terepreudezés – tó – rakpart építés. (repr.)
2. II. -"- Útháló-zat, – köznű-telekosztás. (repr.)
3. III. -"- Növénytelepítés. (repr.)
4. Elemek (repr.)
5. Helyszínrajz. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1989, 1–2 szám, 29-old.

Kovácsony Tamás, építész 2.) Folytatás.

Technika Háza bővítése, Esztergom, 1986.

Stúdió – tetőterasz alapraj, a szt. Tamás-hegy felőli bejárati hiddal. (repr.)

Tetőtéri alapraj – vendégszobák, stúdió (repr.)

Emeleti –"– – irodák, előadók, klubhelyiségek. (repr.)

Földszinti –"– – kiállítótér, előcsarnok, büfé, étterem, laboratóriumok (repr.)

Főbejárati homlokzat. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1989, 1–2. szám, 25–old.

Karácsony Tamás, építész 1.) Folytatás.
Technika Háza bővítése, Esztergom, 1986.

Alkalmazkodva a Szt. Tamás-hegy beépítéséhez, a Belváros közelségéhez, rendkívül sűrű, két-három szint magasságban váltakozó beépítést terveztünk.

Munkaközi vázlat az éttermi épület sarkáról /repr./
Légifotó a tervezési területről. A kép alsó sarkában a város főutcája. /repr./

Hámory Judit, Karácsony Tamás, Maros Tamás

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2. szám, 24-old.

Karácsony Tamás, építész

Gyula, Szabadság tér és Környéke Rendezése, 1984-85, Tervpályázat.

Hallgatók – mester munkacsoportok.

Janesch Péter és Karácsony Tamás – Janáky István.

Janesch Péter és Karácsony Tamás terve: Fent balra: Piac tér, Élővíz-csatorna. Középen: Telepítés. Fent jobbra: a Szabadság tér déli térfala, Városház utca, híd. Lent: az Élővíz-csatorna környezetének építészeti kialakítása. A Szabadság tér déli lezárása, a Városház utca északi oldala. Az Élővíz-csatorna északi oldala. |repr.|

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 14-old.-17-old.

KARÁCSONYI JÁNOS

BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY

IV.

Senki sem születik tudósnak, tartja a közfelfogás. A tudóssá-levésnek ugyanis verejtékes az útja. Az elmélyedésben, kutató utánjárásban eltöltött hetek, évek, évtizedek, elcsüggesztő sikertelenségek, keserűséget szerző megítélések háttere az örömnek, amelyet a történetíró szellemi gyermekeinek: érdemes könyveinek megjelenésekor érez.

Másrészt azonban igaz, hogy már az út is, amelyet a történetíró műve anyagának összehordásában és műve felépítésében megtesz, a verejtékezések mellett a feltörő ujjongásnak, elragadtatásnak és elszórakoztatásnak olyan bőségével lep meg, amelyet csak ismeretlen és lelkünkkel rokon események kelthetnek. Történelmet igazán csak eredeti forrásokból lehet tanulni, amely források üdítenek, mint az édes vizű patak. Lehetnek történeti alkotások, amelyek egyéneket, tömegeket magukkal ragadnak, e kitörések azonban csak kicsinyített képei az író örömének, aki a törmelékek között színaranyat kapott.

Egyik történetíró a színaranyat értékes adatokban látja, amelyeket sokszor meglepő találékonysággal összefűz, hogy belőlük a kort, amely után kutat, képzelete ragyogásában elénk varázsolja. Hevül mindenért, ami a régibb kort, annak embereit, gondolkozásukat hite szerint hozzánk közelebb hozza. Sokszor költői meglátással kelt életre hangulatokat, amelyek sárgult levelek molyrágta maradékain porladnak. Saját nyelvükön szólaltatja meg a szenteket, a lovagok sisakjára bokrétát köt, elmereng a szeretet kézsimításain és az erőszakosság ökölcsapásain. Úgy érzi, hogy költészet nélkül nincs történelem, mert hisz a történelem az élet, amely az őskorokat a gyermekek egyszerűségébe helyezi.

A másik történetíró haragosan hessegeti az árnyakat, amelyek tiszta látásunk elé sereglenek. Az igazság jelszavával ajkán a történeti forrásokat levetkőzteti, csillogó ruháik letevésére kényszeríti, hogy a maguk egyszerűségében vallomást tegyenek. Vallomást tegyenek a korról, amelyhez a későbbi idők képzelete, tisztelete vagy elfordulása gyakran sokat hozzáadott. E hozzáadásoktól megtisztult történelem aztán nem egyszer lombtalan fák csontvázszerűségével elijeszt. Az író üldöz mindent, ami a költészet gyanuját keltheti.

Karácsonyi János alapjában ez utóbbi irányzat felé hajlik, de annak túlzásai nélkül. Ellenmond mindennek, amit nem talál igaznak és lerántja a leplet ott, ahol az írót szándékos megtévesztésen éri. Az igazságra való törekvésben önmagával is szembe kerül, ha idők folyamán kutatásaiban más meggyőződésre jut. Kivételes példája tehát az olyan embernek, aki a saját tekintélyén is üt, ha lelkiismerete azt diktálja.

Rövidnek találják művét, amelyet az utókor képzeletében megnövekedett források mellőzésével írt meg, — mondja Szent István királyról írott munkájában — de éppen ez előnye a műnek, vallja, mivel a többi ábránd, a későbbi időktől hozzákötött sallang. Sok oklevél hamis, tehát ezeket nem lehet használni. Tudjuk, — mondja más helyütt — hogy a Névtelen elbeszélése csupa mese, de amikor a mese olyan szép! E meséket tehát ki kell pusztítani a történelemből, még pedig gyökerestől. Mert amint a tarackfüvet soha ki nem

Erdélyi Helikon 1928. I. évf.
7. szám.

tanyázik bizonyos szaratzénus eredetű tudós orvos, ki is már holtaknak látszó nyavalljásokat is életre térite praktikáival.

Szekérre tevék hát az jó Oderigo urat és nagy fáradozásoknak árán elszállíták az Városba. És megkeresvén az szaratzén bőltset, kérék segétene nemes Fiorenza várossának legditsőbb lovagján. De az tudós szaratzénus bőlts is tsak hümmögött, hámmogott és úgy vélekedék, nem volna ajánlatos az otsmány sebet sokat abajgatni, mivelhogy ama goromba zsoldosnak pengéje az jó Oderigo úr tsontjait sem kéméllette. Lenyisszantották tehátlan az déltzeg lovag bal kezét, de tőből és úgy kúrálgaták mindenfelé balzsamokkal és jófajta árkánumokkal. És alig leve jobban jó Oderigó lovag, patyolatkendőbe tekeré elveszejtett balját és elméne szűjét vidámítani az szép Fiametta leányasszonhoz.

És az ott játszadozott kies otthonában az nyájas ölbéli ebetskével. Tseles mutatványokra szoktatá az okos állatotskát és örömét lelé annak tanulékonyságában. De még nagyobb leve szűjének öröme, látván nemes barátját, ha pergament színű ortzákkal és béesett szemekkel is, házának ajtaján bétoppani váratlanul. Legott nyakába ugrott régen nem látott kedvessének és gyöngéd tsókjaival viditá annak szomorú ábrázattyát.

És jó Oderigo lovag épen maradt karjával kedvessen megölelve az szépséges hajadont, megfeledkezék az maga nagy keserviről. És nem is űgyele arra az játszi enyelgések között, hogy az nyájas kis ölbéli ebetske patyolatkendőbe bétekergetett kezét kezdi kibontogatni. Nagy vigasságban valának ők ketten és kedvökre mulatozának az találkozásnak örömében. És tsak nagykésőre vevék észbe, miszerént jó Oderigo úr levágott keze kámforrá válék. De azt láták, hiszen látó szeme vala mindkettejöknek, hogy az nyájas kis ebetske vidáman és elégedetten nyalogatja az szája szélét. És nagyot katzagának azon az furtsaságon, hogy az okos állatotska sem marada tétlen, míg ők kettesben enyelgének, ellenben jó ápettitussal kebelezé bendőjébe az jó Oderigo úrnak hitványul elveszejtett kezét.

II.

Forgatván és sillabizálván az régi historiákat, mellyekben megirva áll az nagy háborúságnak története, ez mái napokban el sem hinnők, miszerént tsakugyan az szép Fiametta leányasszonnak jámbor kévánsága zudított volna annyi rettenetes bajt és sanyargattatást az ditső városokra és az honra. Elmélkedvén az dolgoknak tanulságain, tamáskodva kérdezzük elménktől, vajjon valóban illyen oktalanok valának-é kegyes eleink, akiknek tettyeit követendő példáúl rágják fülünkbe az bőlts oskolamesterek. Mert bizony mondom néktek, kik egyűgyű soraimat elolvasásra érdemesnek tartottátok, ha messze századok multán ez mái idők ditsőséges hartzi tselekedeteinek végső okát is hasonló hitvány kis dolgokban találnák meg az világi eseményeket felróvó krónikások, bizony mondom felebarátim, megfordulnék az sirnak méllyében, mivelhogy holtomban is pironkodnom kéne az emberi balgaságnak örökkévaló halhatatlansága fölött ...

FINTA ZOLTÁN

irjuk, mondja, míg csak utolsó, bárcsak kisujjnyi gyökérszálait ki nem húzzuk és meg nem égetjük, éppen úgy a történeti mesének sem lesz vége soha, hacsak el nem szaggatjuk annak összes gyökérszálait és a történeti igazság fényével s hevével meg nem perzseljük azokat. A mesét, hirdeti, nem szabad az igaznak eléje tenni.

Emberekről, eseményekről szóló történeti műveit tehát úgy írta meg, hogy a mesének bizonyult forrásokat mellőzi, nem törődve azzal, hogy csillogásban, hatásban és terjedelemben soványabb munkát hoz létre. Rossz szolgálatot tesz az, mondja, aki terjeszti a balvéleményeket, mert hiába tesz utána cáfolatot, a mesének jobban hisznek az emberek, mint a cáfolatnak. Mert valamint ha az ember egy helyre dudvát meg jófüvet vet, a dudvát később hiába igyekszik kiirtani, az marad erősebb, akként a mese és való együttes előadása is mindig a való rovására történik. Azért tetszik neki olyan történetíró, mint Pauler Gyula, akinek a Magyar nemzet története Sz. Istvánig című művéről mondja: Fontos mű azoknak, akik a történeti igazság és nem a cifra sallang iránt érdeklődnek.

A történeti forrásokra biztos kézzel olyan író építhet, aki a források hitelességét ellenőrizni tudja. Karácsonyi ennél többet is tesz, mert a források megbizhatóságát maga állapítja meg. Vizsgáló szelleme nem pihen, igazság után kutat, amely igazság sokszor annyira elburkolt. Karácsonyi e területen lett annyira naggyá, forráskritikai tanúlmányai biztosítanak neki elsősorban maradandó nevet és érdemet. Első dolgozatai írásakor rájött arra, hogy a források hitelessége és tisztázása nélkül maradandó értékű munkásságról nem lehet szó.

Az Árpádkor az ő igazi munkaterülete, a gyomlálás munkájában is ott tesz legtöbbet. E kor megírása legnehezebb, mondja, egyrészt a hazugságok meg tévedések, avagy jóhiszemű, de mégis alaptalan vélemények sűrűségét kell az írónak kikerülnie, másrészről a kútforrások, az eseményekről szóló tanuvallomások elégtelenségével, hiányosságával kell küzködnie. Tehát óvatosan, nyomról-nyomra, minden lépést megvigyázva és igazolva kell haladnunk az Árpádkor történetének homályos mezején és akkor nemcsak az oklevél és a krónikák, hanem a kövek és helynevek is beszélni fognak. Sokszor valóban úgy kell tennie a történetírónak, mint a csillagásznak: mindenféle segédeszközt, számítást fel kell használnia, hogy az idők távolsága miatt elhomályosult eseményt kellően vagy legalább valamelyesen megismertethesse s megismerhesse.

A hazugságokra, amelyek az Árpádkor tisztázását sokáig gátolták, Sz. Gellért életének megírásával kapcsolatban eszmélt először. E munkájában foglalkozott először Szent István okleveleivel, az időrend kérdésével és ennek bővebb kifejtése végett írta meg „Szent István oklevelei s a Sylvester-bulla" című alapvető művét. Örömnapja volt a szerzőnek, amikor rájött arra, hogy a bulla készítője 1576-ban nyomtatott művet használt és ennélfogva bizonyossá vált, hogy e bulla korántsem az ezredik évben készült, hanem 1576 után.

Az ilyen hamisításokra mindig valamilyen mellékcél vezet. A hamisító ügyes ember, aki a kor állapotaival, az iratok kiállítási módjával ismerős, azért megtévesztő munkája hosszú időre sikerülhet. Álkulcsot nem tud készíteni a szabó, rácvásznat nem tud szőni a kovács, mondja Karácsonyi, a Sylvester-bullát sem koholhatta ostoba paraszt, hanem aki a viszonyokat ismerte.

Rászedése tehát sokáig sikerült. Pedig a tudományon való rászedés bosszantó, vallja ugyanő, s mintha ilyenkor látná a hazugság ősapját, amint a jólsikerült csinyen markába nevet.

„A hamis, hibás keletű és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig" címen könyvet adott ki. Elkészítésre e műve volt legnehezebb, felhasználásra másoknak most már legkönnyebb. Rájött arra, hogy a hibás keltűek sok zavart okoznak, mint a vakolat nélkül beillesztett kő megbontja a többi rendjét, csúfítja az egész falat. A keltezetlenek meg olyanok, folytatja, mint azon faragott kövek, amelyeket az építő nem tud hová illeszteni. Ezek vagy felhasználatlanok maradnak, vagy rossz helyre téve eléktelenítik a falat. Ez vezette arra, hogy a mások és maga megállapításait a közjó javára sorrendbe szedje.

Az ilyen tisztázások sokszor nagyon fáradságosak, főleg akkor, ha a történetírónak elterjedt balvéleményekkel is szembe kell helyezkednie, de a legszebb magasztos feladata, vallja erős hittel Karácsonyi, a vitás kérdések végleges tisztázása. Minden ilyen vitás kérdés, mondja, rohanó patak, amely a történetírónak útját állja; minden megfejtése a vitás kérdéseknek ama patak fölé készült híd; amelynek segítségével a történetíró a multnak óriási terén hatalmas lépést tesz előre. Kétségbe kellene esni, kiált fel, a magyar történetírás jövője felett, le kellene mondani minden reményről a vitás kérdésekből való kibontakozás iránt, ha nem hinnők, hogy gondolkozó történetíróink egy része előbb-utóbb többre fogja becsülni a kútfőbirálatokon s megbizható vallomásokon alapuló érvelést minden csillogó, de üres véleménynél. Itt az ideje, hogy a magyar történetírás hagyja oda a vélemények és hozzávetések tekervényes útjait.

A tisztázásoknak módszere van, amely Karácsonyi gyakorlatában eképen összegezhető: Valamint a bányásznak szét kell szedni a köveket, hogy a közéjük szorult aranyat kiszedhesse, valamint a kémikusnak alkotórészeire kell bontania a megvizsgálandó bort, hogy a valódit a hamistól megkülönböztesse, aszerint a történetírónak is szét kell szednie részekre a kútfőket, hogy láthassa, hol van bennük a valódi arany, hol a valódi színbor.

Próbakőre, vallja, az oklevéltan próbakövére van szüksége a történettudománynak is, hogy megóvja magát a rászedéstől, épen úgy, mint az ékszerészt is a próbakő menti meg a keserves csalódástól: a hamis kövek vételétől. Némely oklevél oly becses a történettudós előtt, mint valami drágakő. De épen az ilyen bizonyos tekintetben félelmes is. Mert valamint nem a kavicsot, vagy kőszént szokták hamisítani, hanem az ékkövet, épen úgy nem holmi pörhalasztó, bírságoló leveleket szoktak koholni, hanem nevezetes, jelentős dolgokról szólókat.

A koholmányok felismerésére, állapítja meg, az egyes évszázadok kancelláriai gyakorlatának, az oklevelek nyelvezetének, szerkezetének, a tisztviselők, a királyi címek, tartózkodás-helyek pontos ismerete és a különböző időszámítások, írásmódok biztos tudása vezet.

Nagy baj a történetíróra, mondja, ha valamely esemény megállapításánál nem talál elég tanút. De baj az is, ha a tanúk egymásnak ellentmondanak. Ilyenkor mégis segítünk magunkon. A szavahihető tanút kiválasztjuk s azután a többinek vallomását ezzel valahogy megegyeztetjük, vagy elvetjük. Mielőtt hitelt adnánk egyes tanúknak a többiek felett, még két eshetőséget kell figyelembe vennünk: vajjon a mintegy megesketendő tanúk egy malomban őrölnek-e

az elvetendő tanúkkal? Vajjon a szavahihetőbbeknek tartottak közé nem keveredett-e hamis tanú?

Tisztázó módszerének alkalmazása a „Szent István oklevelei és a Sylvesteri bulla" című művében tisztán szemlélhető. A bevezetésben a kérdéseket teszi fel: Megegyezik-e a tartalma a kor viszonyaival? Tartalmára, alakjára megegyezik-e az egykorú oklevelekkel? Megegyezik-e a későbbi hiteles oklevelek adataival? Tagányi Károly megállapításai szerint ez oklevelek hitelességéről szóló vitát végre e bátor kis könyv dönti el és a győzelem csak a modern oklevéltan fegyvereivel volt kiküzdhető.

Ugyane jeles történetíró e mű alapján foglalja össze azokat a kiváló tulajdonságokat, amelyeket a kritika Karácsonyiban felismer. Kiváló tehetség köralakja domborodik ki e fejtegetésekből, mondja Tagányi. Tudása rendkivül bő és sokoldalú, de sohasem kicsinyes, mindig a lényeget tartja szem előtt. Dialektikája rendszeres, logikus s azt mindig bátor, eleven meggyőződés melege hatja át. Inventiója, amely kifogyhatatlanul termeli az újabb érveket s szempontokat, egyenesen bámulatraméltó. Előadása öntudatos, átlátszó, könnyen folyó. Nyelve nemcsak grammatikájában igaz magyar, hanem őszinteségében is, amely ha kell, erősebb szavaktól sem riad vissza. (Századok, 1892.)

Művei az elsőrendű történetírók közé emelték, mondja róla Békefi Remig. Eredeti forrástanulmányokon nyugvó bírálata, önálló felfogása, újat alkotó ereje, terjedelmes eruditiója, szinte szakadatlan tevékenysége gazdagon gyümölcsöztek a magyar történetírásnak. (Kath. Szemle, 1901. 471.) Lukcsics József élő történetíróink egyik legkiválóbbjának mondja, páratlan munkásságát, kitartó tudományos energiáját emeli ki. (U. o. 1924. 50.) Más bírálója az újabb történettudósok között a legélesebb elmék egyikének tartja, akinek nagy és alapos tudása mellett különös adománya az, hogy legapróbb, legelrejtettebb részleteket is észrevesz és ezzel néha a leghomályosabb kérdésekre is meglepő világosságot áraszt. Alig van cikke, amelyben ne lenne valami, amit a tudomány kisebb-nagyobb vivmányának ne tekinthetne, ami ismereteinket előbbre ne vinné. (Századok, 1897. 225.)

Van azonban olyan olvasója is, aki elismerésének kiemelése mellett nem tud megbarátkozni a kevés anyaggal, amely az egyes források mellőzése után megmarad. Van, aki tulságosan aggodalmaskodónak tartja, mivel csak annak hisz, minek igazságában az ő szigorú mértéke szerint megnyughatik. Más azt állítja, hogy a folytonos fürkészés közben elfárad és közben lényeges dolgot nem vesz észre. (Századok, 1897. 225—226., 1905. 755—756.)

Az ilyen olvasók véleménye azonban inkább csak arra jellemző, hogy tudós ember se várjon minden oldalról egyforma erővel felzúgó tapsot. Az elismerésben is mindig fokozat van, ami az írót gondolkozóba ejti, fegyelmezi s tanítja.

A tanulástól meg Karácsonyi sohasem idegenkedett. Irói fejlődése a szakadatlan továbbképzés követendő példája. Kezdő dolgozatai a helyi történetekbe vonták. Az aradi prépostság történetével való foglalkozásból egész sereg értekezés keletkezett. Gyulán, mint földit, dolgozatokért ostromolják. Először kisebb, majd megbizásokra nagyobb műveket ír. Pályatételek kidolgozására vállalkozik. A magyar nemzettségek történetéből fokozatosan ment át a magyar nemzet történetére. Egyháztörténelmi irói fejlődésére Szent Gellért életének megírása nagy mértékben hatott. Ebben foglalkozott először Szent István okleveleivel és a Sylvester bullával.

Főművei: Békés vármegye története, I—III. k., A magyar nemzettségek a XIV. század közepéig, I—III. k., Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig, I—II. Tudományos szempontból legjobbak: Szent István oklevelei és a Sylvester bulla; A magyar nemzet történeti joga.

Békés vármegye történetének megírásához a szülőföld szeretetétől áthatva fog. Megindulással fog tollat, hogy történetírója legyen a földnek, „amelynek porában vala játszadozó gyermek." Mint nyolcéves fiú, 1867-ben kisgyermek társaival együtt játszadozva nézte végig a főispáni fogadtatás előkészületeit. „Sem ő, sem más nem sejthette, csak a Mindenható tudhatta azt, hogy ő lesz az, aki a következő nap eseményeit Békésvármegye történetének lapjaira feljegyzi." Más író kísérletezése után magától ajánlkozott a feladatra és munkához látva, sok levéltárat bejárt, „miként tomboló zivatar után a kárvallott gazda szétdúlt házának darabjaiért messze földre kénytelen menni."

A munka azután egészen újan elkészült. Új adatok, levéltári kutatások alapján írt nagy mű. Éles kritikus főnek, fáradhatatlan kutatónak és alapos történet-ismerőnek egyik legbecsesebb munkája. A legjobb vármegyei monográfiák közé tartozik és a monografusok előtt követendő például áll. (Századok, 1899. 460—463.)

A magyar nemzettségek történetében éles kritikájával azt a tekintélyes épületet emelte fel, amelyen belül az ősi magyar társadalom előkelőségeivel találkozunk. XI—XIV. századi okleveleink egy nemzetséghez számítják a családokat, amelyek egy közös őstől származtak és egyidőben több ágon éltek. A nemzetség több vérrokon családnak gyűjtőneve, amellyel más rokonsági családoktól megkülönböztették. E műben a szigorú kritikus vizsgaszemével, boncoló, összehasonlító és megkülönböztető értelmével, szigorú és mélyreható ítéletével találkozunk. Mondák és regék ködfátyolként oszlanak szét s tünnek el szemünk elől. A krónikák megbizhatatlan állításai az oklevelek nyilatkozata előtt semmisülnek meg. Amit gyanus szemmel néztünk, nem egyszer az oklevelek által nyer erőben. E munka sok valószinűtlenséget küszöböl ki a tudomány tárházából, még többet igazít, pótol, megvilágosít. A rengeteg anyagban el nem téved, hanem utat nyitott, világosságot teremtett. Az a józan természetes érzék, amellyel Karácsonyi a magyar nemzet életét vizsgálja, biztos és hű kísérője és tudományos sikereinek nem utolsó tényezője. (Kath. Szemle, 1901. 471., 1902. 281.)

Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig című munka a M. T. Akadémiától jutalmazott pályamű. Sok utánjárással, utazgatással készült s a szentferencrendiek munkás életét feltáró könyv. A rend igénytelensége miatt gyorsan terjedt, főleg a városi szegényeket neveli. A rendtagok legnagyobb része kézműves volt. Hányódásaik, az építészet, művészet terén szerzett érdemeik állanak elénk e műben, amely írójának a megbecsülés újabb megnyilatkozásait szerezte meg.

E munka a kereszténység és tudományos világ számára ajándék, amely égető szükséget szüntet meg. Már sokan kísérleteztek e feladat megoldásával, de csak Karácsonyi tudott vele megbirkózni, akinek gondviselésszerű munkabírását s kivételes memóriával társult kritikailag kutató tehetségét csak bámulnunk lehet. (Kath. Szemle, 1924. 50.)

A magyar történelemben annyira felmagasztalt szenteknek: Szent Istvánnak, Szent Gellértnek és Szent Lászlónak az életrajzát is megírta.

Szent István életrajzát maga is rövidnek tartja, viszont ebben látja előnyét is, mert ezen felül minden ábránd. Sok oklevél hamis, tehát nem lehet azokat felhasználni. Szent Istvánban olyan királyt rajzol, akinek éles elméje, magasztos erkölcsi magaviselete idézte elő, hogy a magyar nemzet nem kényszerítésből, hanem szivesen fogadta el a törvényes rendet, keresztény művelődést. Forrás-szegénysége egyik birálójában csalódást idézett elő, a másikat viszont a mű kielégítette. (Századok, 1905. 755—758., Kath. Szemle, 1904. 980—982.) A Szent Gellértről szóló mű a híttérítők tevékenységének dicsérete, köztük főleg Szent Gellérté, akinek ereklyéit tisztelni a szerző kétszer is járt Milanóban. Szent László király életének megírására személyes tisztelet is sarkalta. Napokat töltött, mondja, a bihari várban, ahol a nagy király gyermekkorában játszadozott, sokszor fordult meg a váradi várban, ahol a szent király imádkozott. Ő maga ki lett volna téve, folytatja, a tudatlanság, tévedés, elégedetlenség, erkölcstelenség minden veszedelmének, ha Szent László ki nem szakít némi részt a föld javaiból avégre, hogy abból a katholikus egyház a váradi Szent László intézetben, ahol Karácsonyi is nevelkedett, az ifjakat jól nevelje és igazra tanítsa. A mű a király életéből az addig elhanyagolt vallási mozzanatokat állítja előtérbe nagy megelégedésére a Szent István Társulatnak, amely ez életrajz megírására a szerzőt felszólította.

E művei, valamint a magyar nemzet őstörténelméről, honalapításáról, a nyugati kereszténységre való áttéréséről írott munkái, továbbá nagy számban megjelent értekezései sok új megállapítást tartalmaznak, sok vitás kérdést tisztáznak, vagy olyan nézeteket tartalmaznak, amelyek hozzászólásokat idéznek elő. „János püspök dogmáin" elmélkedve, ahogy Márki Sándor kifejezte, rájövünk, hogy „sokat kell újra tanulnunk." (Magyarság, 1925. jan. 25.) Művei gazdagok meglepő fordulatokban, új állításokban, következtetésekben. Forrástanulmányai e forrásokat új megvilágításba helyezték, amelyeknek hatása az ő írásaiban látszik meg elsősorban. A hun rokonság kérdésében, a székelyek eredetében, általában a magyarság őskorában sokban eltér más írók könyveitől. De e kérdésekben még sok vita is fog elhangzani épen a források elégtelensége, vagy megbizhatatlansága miatt, amelyeknek tiszta-látásba helyezése Karácsonyinak egyik főtörekvése.

Legszivesebben a társadalmi osztályok multjával és a magyarországi, valamint az erdélyi nemzetek történetével foglalkozik. Az izmaeliták, vallonolaszok, románok, székelyek, moldvai csángók eredetének értekezéseket szentel, a régi Magyarország nemzetiségeiről meg könyvet ír. Erdély jövő történet-íróinak is azt a feladatot szánná, hogy lehetőleg helyről-helyre járva, a lakosság betelepülését és fokozatos fejlődését dolgozzák fel. Erdély benépesedésének kérdését csak ez az eljárás oldhatja meg. Igaza is van, mert minden más történeti forrás inkább megcsalhatja az embert, mint a föld és a nyelv, amely a földön hangzik. Minden más olyan csak, mint a folyó víz: tovasikló és folyton változó. A föld és a nyelv olyan, mint a folyó partja: szilárd és állandó.

A történeti források között Karácsonyi nagyon felhasználja a nyelvet, amely a helyneveket, személyneveket jelöli. Előismereteit főleg értekezésekből merítette, de nagy nyelvtudása (magyar, latin, görög, német, román, francia, szláv, olasz) arra segítette, hogy szómagyarázatokba bocsátkozzék. A Magyar Nyelv-ben sok ügyes szómagyarázatot közölt, művei meg lépten-nyomon telve

vannak a nyelv segítségével történő helytálló megfejtésekkel. A gepida szóról való magyarázata azonban nem vált ki közmegnyugvást. (Magyar Nyelv, 1927. 519., Századok, 1927. 416.) Rászolgált arra, hogy vele, mint nyelvésszel is foglalkozzanak.

Azok közé a kevesek közé tartozik, akik a történelem egyéb segédtudományait is alaposan ismerik és művelik. Régészeti, földrajzi, családtörténeti, oklevéltani, szaktudással készült dolgozatai, észrevételei, megállapításai sokoldalúságának bizonyítékai. Felkészült a régibb korok legfogósabb kérdéseihez való hozzászóláshoz és megmagyarázáshoz. Ma nélküle Erdélyben történetírói megmozdulás, tervezgetés, vagy kivitel el sem képzelhető.

Nemcsak maga ír, hanem bírálataiban mások történetírói munkásságát is ellenőrzi. Tekintélyes számban írott kritikái azoknak az elveknek hódolnak, amelyeket műveiben vall. Okíratokkal bizonyított valóságot ismer el értéknek, a tévedéseket alaposan boncolgatja, nemcsak általánosságban emel ellenök kifogást. Vizsgálja az írók kritikai érzékét. Örömmel állapítja meg, ha megbizható mű alapján az olvasó a balvélemények sűrűségéből kigázol. Az őskorok tárgyalásánál a homályosság előzésével is beéri, mert mint mondja: Valamint megelégszünk, ha a szemhatár szélén az alakokat csak úgy nagyjából vesszük is észre, akként a történelmi szemhatár szélén álló népek homályos emlékezetével is meg kell elégedni. Nem elégszik meg a hadi események leírásával, hanem a művelődéstörténelmi tudást is megkívánja. Bírálataiban kiemeli a családtörténetek fontosságát, mivel a családi levéltáraknak nemcsak helyi, hanem országos fontosságuk is van. Családi történelmük országos jelentőségű lesz azzal a ténnyel, hogy nagy embereket is adnak a történelemnek. A magyar történetírásnak is haszna van abból, ha a főuri családok eredetére, tevékenységére a kutatással fény derül. Mert, mondja, csak a régi adatok szorgalmas összegyűjtése s bírálati összetevése nyujt módot ahhoz, hogy az Árpádkor borongó homálya eloszoljék s kitűnjék, hogy a magyar főurak nemcsak uradalmaik nagyságára, hanem régiségükre nézve is kiállják a versenyt más országok nagy családjaival.

Nyelvezete egyszerű, miként szerény és ünnepiességet nem kivánó egész megjelenése. Kritikai műveiben a meggyőzés, kézenvezetés eszközein kivül más fogásokhoz nem nyúl. Irásában erőteljesség, határozottság van, amelyet biztos tudása kölcsönöz. Bizonyítás közben nekihevül, fellelkesül. Tükörlapot tart elénk, amelyből bizonyított igazsága látszik. Kérdéseket tesz fel, amelyekre megfelel, vitába ereszkedik, amelyet tisztáz. E vitatkozásokban a bizonyítékokat mérlegre teszi, a rosszat kidobja, csak a jó után indul itéletében. Megmondja, mi való, mi kétséges, mi valószínű. Kiérzik soraiból az öröm, amelyet az igazság felfedése és annak nyilvánosságra hozása neki okoz. Olvasóit közel ismerőseinek tekinti, mint akikhez sokszor szólott műveiben.

A vitás kérdések tisztázása után írott munkáiban, amelyekben már az eredményeket használja fel, nyugodt elbeszélő: Elültek a harcok, a béke művei következnek. Érdeklődéssel olvassuk az új történelmet, amely eddigi tudásunktól sokban különbözik. Előadása élénk. Ez elevenséget fordulatosságával, tartalomgazdagságával, ébrenlétével éri el. Merész képeket, meglepő hasonlatokat hiába keresünk írásmódjában. Hasonlatai többször a szent iratokra emlékeztetnek, amelyeket annyiszor forgatott, a természetre, amelyben oly szeretettel időzött. Éleselméjűsége nem annyira a kifejezésmódon látszik meg,

mint az ötletes elgondolásban, amelyet forrásai benne támasztottak. Inkább az észhez, mint a szívhez szól munkáiban, amelyekből lépten-nyomon igaz vallásosság árad felénk.

A gyűlölet rossz tanácsadó és roppant rossz útmutató az igazság keresésében, vallja egyik értekezésében. Ez érzéssel kutat, fárad, abban a meggyőződésében, hogy önzetlen munkájának eredménye: az igazság.

Dr. BIRÓ VENCEL

DSIDA JENŐ: VERSEK

VAJJON HOL JÁR?

Hiszen ismertétek a mosolyt!
Fehér és gyapjas bárányka volt,
nem hasonlított a bivalyfekete
síráshoz, a cinikus, rókaveres
kacajhoz sem. Most elveszett.
Pedig nagyon szerettem, olyan tiszta,
olyan őszinte, szelid és meleg
volt. Most elveszett. S odakünt már
esteledik, farkasok üvöltenek
mindenfelé, kísértetek járnak
a városvégi elhagyatott romoknál,
készülő vihar lengeti a fákat,
a kapukat is be kell zárni,
a gyertyákat is meg kell gyújtani.
Vajjon hol jár, hol reszket, milyen
vadon erdőben béget és sír utánam?

JEGENYÉK

Figyelted-e már szélben a fákat?
Én azokat nézem most csöndes
unalmamban, a két nyúlánk
növésű jegenyét a házunk előtt.
Fú a szél, keservesen dúdol a
messzeség torka s a két jegenye
hajlong. Olyan egy ütemre
csinálják, olyan szív szerint egy
a gondolatuk, ha jobbra lendül
az egyik, jobbra a másik is.
Két testük van, de egy szélben
állnak, egy a lelkük; egyszerre
bólintanak igent, egyszerre tagadnak.
És épen ezért: összeborúlni,
egymásra hajolni sohase tudnak.

A LÉGYOTT

IRTA: H. F. BLUNCK

A diák könnyű léptekkel haladt fölfelé a dombra vivő úton. Az első holdfény vörösen csillantotta meg a kavicsot, köd feküdt a tejszínű nyírfák és az előre hajló bükkök törzsei között.

Fent a lejtő szélén a legény nagyot lélekzett, elbizakodottan tépdeste a tarka kendőt, amelyet ott hordott a zekéje alatt és várakozóan a padra ült. Nyaralásának örömeit akarta egy kissé fűszerezni, vidám légyottra várta a falu egyik szépét. Hogyan fog az majd szemet mereszteni a szép holmira, amelyet neki vásárolt és kicsiny, telt vállára fog borítani!

A pad nyirkos volt a harmattól, de az este enyhe maradt, halkan susogott az özönlő fénytől. Rejtekhelyéről a várakozó látta a patak völgyét, kitöltve mindenütt nehéz ködökkel, amelyek halkan permetezve ár gyanánt hömpölyögtek a lejtők mentében. A hold magasabbra hágott és kifehérítette a szintet, benne néhány sötét sziget, fejtől mozdulatlan fákkal. Fuvalom járt ott körül, szinte hangtalanúl suhant törzstől törzshöz, olykor egy hószín levelet villogtatott meg és elszenderűlt ismét a cserjésben. Éj feküdt a földön s mégis átlátszó világosság, amely a legény tekintetét mind beljebb vonta az erdőmélybe, mely kifürkészhetetlenűl tárta fel magát minden irányban és néha hirtelen, mintha sötét léptek közelednének, újra bezárult. Minden élt: a bokrok, amelyek loppal útrakeltek és egyik bükk lábától a másikhoz osontak, az út, amelynek kanyarodója a magaslat fölé ragyogott és halkan fölcsendült s a holdfény, amely most magasan, egészen föl az égig világított és a tejút lágy árnyékaival egybeolvadt. Minden szinte együtemre mozgott, akár egy világnagy istennek vére, aki mozdulatlanúl erős és mindenütt egyesíti magában az éjtszaka szépségét, nagyságát és szabadságát.

Az ég szürke csillogással mélyebben hajolt a föld fölé, úgy tetszett, mintha mozgó tengely körül áramlanék és zajtalanúl keringett a fák üstöke felett. Csak a csillagzatok pendűltek halkan össze és a sötétség lélekzett olykor-olykor, akkor a fehér fény, mint a szél suhant minden köré, ami tárgyszerű és áhítattal járta át a magányosan várakozót is. „Istenem", kiáltotta halkan és behúnyta szemét. Gondolatai messze távoztak el tőle, fáradságába került az éjtszaka szépsége feletti ámulásukban és határtalan csodálkozásukban a valóságnál maradni velük. Félénknek érezte magát, kicsinynek szemben a Megfoghatatlannak minde titokzatos, teremtő szövögetésével. Dobogott a szíve a meghatottságtól.

Apró, fáradt lépések jöttek fel az úton, zavartan állt meg a leány előtte. A diák felugrott, nem értette, hol volt imént, kereste a szót. Hihetetlen idegennek tűnt fel sajátmaga előtt ebben a pillanatban, amikor a fiatal teremtést futólag magához vonta. A kendő után tapogatott; valami vágy: egyedül maradni, megtorpantotta. „Gyere", szólt, „csak meg akartalak vele ajándékozni, semmi többet." Érezte a kéz apró, lüktető érverését, csodálkozott annak elevenségén, de úgy tűnt neki: ez is csak egy része a körülötte lévő talányoknak.

;embe velünk?

nyi Gábornak

egyik elem az egységes központi gazdálkodás bevezetésének terve volt. Többek között azért próbál bennünket gyanúba keverni, hogy gondolatmenetének következő láncszeme hitelesebbé váljon. Szerinte ugyanis az átszervezés terve azért „ütközött a mi heves ellenállásunkba", mert féltettük az addigi gazdálkodási önállóságunkat, és fájlaltuk a tisztátalan pénzügyi manőverek lehetőségének elvesztését. Kár, hogy ebből egy árva szó sem igaz. A két tagozat képviselői július 24-én kelt levelükben írásban deklarálták, hogy elfogadják az átszervezés összes lényeges elemét. Így a központi gazdasági hivatal felállítását és az alszámlák megszüntetését is. Soha sehol



MARABU RAJZA

nem mondtunk, írtunk vagy tettünk olyat, ami ennek ellentmondana. Egy dolgot viszont kétségtelenül szerettünk volna elérni. Azt, hogy Iványi és stábja leüljön velünk megbeszélni az átszervezés részleteit. Hiszen, amennyire ezt a rendkívül vázlatos ismertetésből meg lehetett állapítani, a főigazgató a szervezeti és működési rendet, valamint a szak munkatársainak helyzetét alapjaiban érintő, radikális változásokat helyezett kilátásba: összeolvad az addig teljesen önálló két tagozat és tanszéki struktúra, sokat kötöttem másokkal." Majd szeptember 28-ig két kivétellel valamennyiünknek felmondott. Milyen alapon állítja ezek után, hogy „a szakmai vitákat a főiskola fórumain belül, az egymás iránti kölcsönös tisztelet és megbecsülés jegyében megbeszélhettük volna".

A végkifejlet előtti napokban – hátha még menthető a helyzet – közös barátaink közvetítésre kérték fel Donáth Lászlót, Iványi lelkész barátját. „Ismerem a Gábort, ha ő egyszer ledöntötte a bornyút, többé nem állítja fel. Egyébként is, szeret harcolni, és ezekben a harcokban az a legfontosabb a számára, hogy erkölcsileg ő kerekedjen felül."

A főigazgató szétvert két jól működő képzést, átgázolt több száz hallgatón, hónapokig semmibe vett, majd megalázó módon szélnek eresztett egy tucat oktatót, és az új tanárokat is lehetetlen helyzet elé állította, hiszen egyik napról a másikra a semmiből kellett volna működőképes új képzést teremteniük kétszer 4 évfolyam számára. Mi tagadás, ezt elég nehéz erkölcsi győzelemként elkönyvelni.

Egyetlen esélye maradt Iványinak. Ha sikerül elhitetnie: a magasabb rendű erkölcsi értékek védelme kényszeríttette őt arra, hogy elbánjon velünk. Ezért a moralizáló retorika: Ő „lelkiismerete szerint jár el", „az egymás iránti kölcsönös tisztelet és megbecsülés" szellemében tevékenykedik, „megrendülten szemléli" a fejleményeket, míg ellenfelei „zsarolnak", „manipulálnak", „felbujtanak", s miközben szellemét megcsúfolják, „pajzsként tartják maguk elé Solt Ottíliát".

Ezért hozakodik elő most már naponta újabb hamis vádakkal és ezért kérdőjelez meg erkölcsileg lassan mindent, ami velünk kapcsolatos. Újabban az általunk kialakított képzés tartalmát is ilyen alapon kezdi ki, pedig korábban nem volt egyetlen kritikai észrevétele sem. Azt a képzést, amelyet kitűnőre értékelt az akkreditációs látogató bizottság, és amelynek sajátos filozófiáját értékesnek és megőrzendőnek tartják nemcsak a velünk szolidáris képző és szociális intézmények, hanem szakmai iskolaszövetségünk is, melynek Nemes Judit vezetőségi tagja. Iványi azt állítja,

Hasznos orchideák

HEISZLER VILMOS

Úgy hírlik: az egyetemek finanszírozása körüli vitákban ismét fontolgatják az „orchidea-szakok" honosítását.

A kifejezés a német oktatásügyi zsargonból került át hozzánk, s azokra az egyetemi szakokra vonatkozik, melyeken meglehetősen elvont, kevés gyakorlati hasznot produkáló tudományokat oktatnak. Klasszikus példa ilyenkor a tibetológia, a pastu filológia vagy az óperzsa irodalom és művészet (hogy csak a bölcsésztudományoknál maradjunk, melyek amúgy egészükben is meglehetősen mihaszna dolgokra tanítanak).

Igen, a fölösleges és a hasznos ismeretek közötti megkülönböztetés régi vitája ez.

Mintha pontosan el lehetne dönteni, hogy mire lesz szüksége a társadalomnak mintegy 30 éves intervallumban, amikor egy diplomás hasznos munkájával visszatérítheti a tanulmányait finanszírozó közösségnek taníttatása társadalmi költségeit. (Mert ha van jövőorientált befektetés, akkor a képzés és az oktatás mindenféleképpen az – éppen ezért kellene az egymást váltó kormányoknak egyszer végre komolyan is venni a valamennyiük választási programjában szereplő pontot az oktatás stratégiai fontosságáról.)

De tudhatjuk-e most, 1999-ben, hogy mire lesz szükség 2010-ben?

Különösen egy olyan világban, ahol egyre gyorsabb az ismeretek elavulási ideje, s aki lépést akar tartani a fejlődéssel, annak legalább 10 évenként teljesen fel kell újítania tudásanyagát. S a tudományokat körbevevő világ is olyan meglepetésszerű fejleményeket produkál, melyeknek ismeretében nehéz megjósolni, hogy 20 év múlva mi számít majd égetően aktuális ismeretnek. Vegyük a bevezetőben említett, extrémnek szánt példákat: gondolta volna 1975 körül bárki is, hogy az ázsiai filozófiák gyors ütemben hódítják meg a nyugati értelmiséget, s a buddhizmus kifejezetten sikk lesz jobb körökben? Hogy a dalai láma a pápa után a világ második legismertebb és legtekintélyesebb vallási vezetője lesz? Aligha. Ma pedig egyre nagyobb a kereslet a keleti kultúrákban járatos szakemberek iránt. Gondoljon bárki

Karádonyi Tamás

Házszerű házak Perbálon

Ha a modern Perbált keressük, két házcsoportot találunk, a falu két végén. Negyedszázaddal ezelőtt a töki téesz beruházásában, Maros Tamás tervezésével és kivitelezésével emelkedett az a sorház, amely azóta is szinte egyetlen példája maradt a vidéki, paraszti élet modern megfogalmazásának. A dán építészeti sajátosságokkal rokon, téglából emelt sorháznak volt ideje bizonyítni. A kezdeti lelkesültség Osskó Judit egykori tévéműsorában, a sebtiben kiosztott Ybl-díj azt jelezték, a hazai építészetnek lesz mersze korszerű szempontokkal megfogalmazni a mezőgazdasági meghatározottságaitól távolodó falusi lét korszerű feltételeit. Hát nem lett. Marosi akkori épületsora elszigetelt eredmény maradt. Házának értékei legfeljebb a hazai modern építészettörténet szocializmuskori, soha meg nem írott fejezetében kapnak helyet: A próba sikerült, felejtsük el. Tanulsága – mint a magyar építészet oly sok bevált eredményű kísérlete esetén – következmények, folytatás nélkül fulladt a semmibe.

Aztán eltelt két és fél évtized, és Perbál túlsó faluvégén a Kézenfogva Alapítvány beruházásában majort építettek. Olyan apró gazdaságot, amely az új épületekben elhelyezett intézet, csökkent képességű gyerekek otthona számára az önellátás kereteit teremti meg. Janesch Péter és Karácsony Tamás a magyar vidék tömör és erőteljes megfogalmazására vállalkoztak itt. Határozott taktilis értékekkel bíró anyagokat rendeltek egymáshoz: fát, követ, téglát. Házszerű házakat emeltek bárki számára értelmezhető tetőkkel és pajtaszerű melléképületet. Mintha Bertolucci *Huszadik századának* paraszti világa jelenne meg magyar nyelvre fordítva ebben a házcsoportban. A dános téglaépítészetre felelő délies téglaarchitektúra. Olyan közeg ez, amely karakteres és ma is érvényes mezőgazdasági kultúrát idéz, noha ilyen nincsen, csak a perbáli faluvégen. Olyan vidéki világot, amely egységes, néhány alapforma megszokásokba kötött modulációra tisztult formavilággal él. Ahol a termények tárolása és a különféle egymással találkozó épületformák, eltérő minőségű anyagok évszázados rend, apákról fiakra szállt tudás szerint rendeződik. Ezek az ismeretek azonban nem a kollektív tudás mai anyagokhoz és technológiákhoz igazított felvilágosult újrarendezése. Az ormfal téglatextúrája pátosszal teli, az emeleti folyosó ritmusos, játékos pillér-parapet osztása beszédes. Ha Magyarországon e tárgyban van kollektív ismeret, annak tanulságai a szentendrei skanzen udvarán összehordva, holtan hevernek. Itt pedig élet akar keletkezni egy szigorú, nyirkos földszagú világban.

Ez az élet pedig különösen felemás tervekkel, jövőbeli elképzeléssekkel sarjad a sárban. Felemásul azoknak a lelkeknek, akiket a gondviselés megkímélt a valóság megértésének terhétől. Gyengeelméjű gyerekek élnek itt egymásba kapaszkodva, nézve a keservesen őszinte nyersbetont, az eső áztatta fekete héjú fát, a mezztelen téglát. És nézve egy placcot a major közepén. Bágyadt színekkel, tarka burkolattal fedett platót, ahol számukra a játszóhely adatott. Nem harsány csempék ezek, csak különféle színű fakó lemezek. Nem ingerelnek, de fojtott változatosságukkal nem is gyönyörködtetnek.

Janesch és Karácsony pontos volt és következetes. Egy esztétikai normarend kíméletlen őszinteséggel bontakozott ki perbáli együttesükben. Bár valószínű, hogy a faluszéli major lakóinak a több illúzió, a több szín és a több kemény élektől mentes felület hiányozni fog.

Bojár Iván András
az OCTOGON folyóirat
építészetkritikai műhelyének vezetője

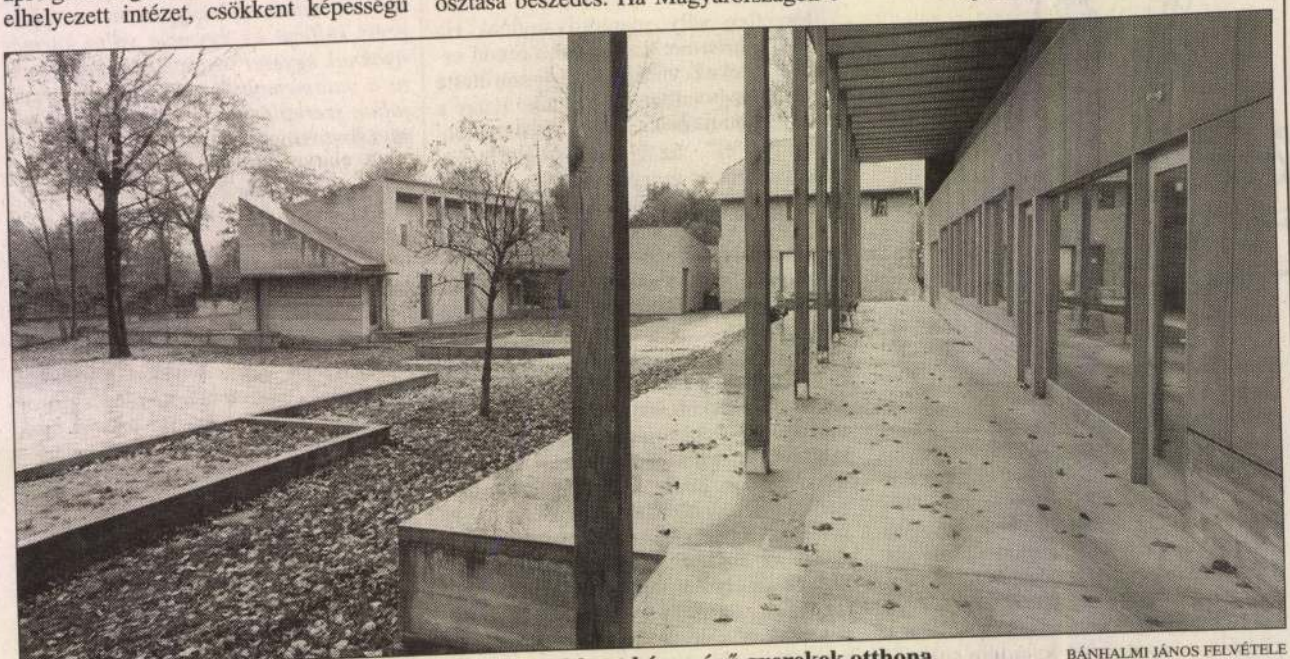

Janesch Péter és Karácsony Tamás munkája: a csökkent képességű gyerekek otthona

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

VILLANÓFÉNYBEN

Zárul a Nemzeti tervpályázata

(MTI) Ma jár le az új Nemzeti Színház tervezésére meghirdetett pályázat beadási határideje, az eredményeket május 26-án teszi közzé az Új Nemzeti Kht. A kormánybiztosi iroda – a Magyar Építészkamara egyetértésével – márciusban hét építészt kért fel: Dévényi Sándort, Ekler Dezsőt, Ferencz Istvánt, Karácsony Tamást, Kertész Andrást, Skardelli Györgyöt és Vadász Györgyöt. Schwajda György arra kérte az építészeket, hogy Siklós Mária koncepciója alapján készítsék el a főváros IX. kerületébe, a volt expótelekre, a Duna-partra elképzelt új Nemzeti Színház épületének tervét. Siklós Mária a színház-technológiai koncepciót készítette el, az ő programterve a tervpályázat kiírásának alapját képezte. A teátrum terveit hét-tagú bírálóbizottság értékeli. A testület elnöke Schwajda György kormánybiztos, társelnöke Balogh Balázs, a Magyar Építészkamara elnöke. A felkértek közül Vadász György tervezte a 2000-es hannoveri magyar expópavilont. Dévényi Sándor az organikus építészeti stílusban alkotók közé sorolható, épületei többek között Pécs belvárosában láthatóak. Ekler Dezső elsősorban lakóházakat, mezőgazdasági, ipari és középületeket tervez. Ferencz István tervezte a miskolci, avasi téglatemplomot, valamint a Miskolci Egyetemi Város bizonyos épületrészeit is. A modern stílus hatja át Karácsony Tamás és Kertész András munkáit, illetve ugyancsak a fiatal generációhoz tartozik Skardelli György, a Középület-tervező Intézet munkatársa. A kivitelezésre kiírt közbeszerzési eljárás már márciusban lezárult, a nyertes pályamunkát az Arcadom Építőipari Rt. nyújtotta be. A cég 2001. december 31-éig megépíti és átadja a Nemzeti Színházat. A nyertes árajánlata 2002-es árszinten – áfa nélkül 6,7 milliárd forint volt.

KARÁCSONY TAMÁS

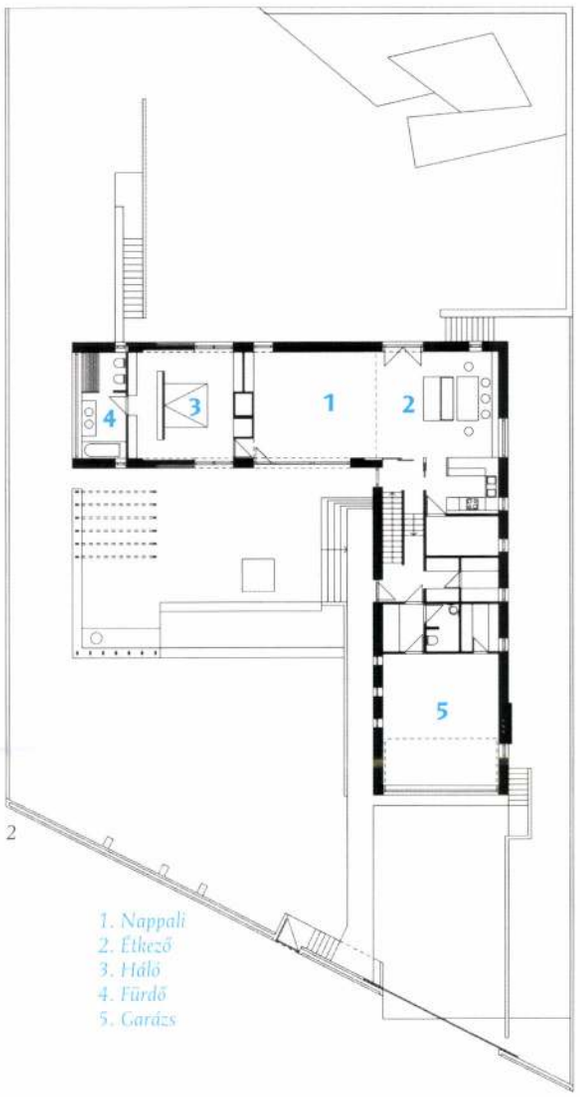

2

1. *Lejtő felőli homlokzat, bal oldalon a családfő külön dolgozószobája, jobb oldalon a játszószoba, középen terasz. Az alsó kőburkolatos sáv az étkező-nappali-háló-fürdő helyiségeket rejti. Az alsó szinti kertcsatlakozást az uszodatér használja ki*

2. *Alaprajz*

3. *A főbejárati kerítésen érvényesül leginkább a kő kitöltőfalazat jellege. Az emeleten a gyerekek birodalma, önálló terasszal*



3

A nemrégiben megjelent Kortárs magyar építészeti kalauz Klein Rudolf által írt bevezető tanulmánya az elmúlt húsz esztendő hazai építészetét három fő stílusirányzat mentén rendezi. A korábbról ismert organikus iskola és a „high-tech" építészet mellett bevezette a „harmadik út" meghatározást, mely Klein tipológiájában gyűjtőfogalom. A regionalistákat, konceptualistákat, az újmoderneket és a minimalistákat tömörítő meghatározás hátterében annak a jelenségnek a címkézési igénye áll, melyre nemrégiben Cságoly Ferenc egy vele készített interjúban hívta fel a figyelmet. Cságoly helyes észrevétele azt a jelenséget definiálta, amely alapján ténylegesen kijelenthető, hogy Magyarországon elindult egy olyan építészeti irányzat, mely a környezetére érzékenyen, a nemzetközi divathullámokról ugyan tudomást véve, ám azokra direkt formai eszközökkel nem reagálva helyezi el alkotásait. E házak „földszagúak", a neomodern üvegtobzódáson edzett szem számára talán vaskosak, vállalt üzenetük a tradicionalitást az anyaghasználat, a röghöz kötöttség-eloldottság kettős arányrendszere irányába is kiterjeszti. Ennek megfelelően nem véletlen, hogy Eckler Dezső a Turányi Gábor, Janáky István, Karácsony Tamás tárgyi irányú alkotásait már az organikus építészet felől rendszerezi.

Eckler az imént említett alkotókat „cool"-oknak hívja, akiknek kimért geometriája az organikus építészet irányából tekintve valóban „hűvös", így az elnevezés annak divatos anglicizmusa ellenére rendkívül találó. Megjegyzendő azonban, hogy a Kenneth Frampton által bevezetett kritikai regionalizmus ellenállási attitűdöktől sem mentes fogalma szintén alkalmas a jelen tárgyalt alkotások címkézésére, noha Frampton tanulmányában tervezési modus vivendit is nyújt, és a látvánnyal azonos jelentőségűnek definiálja az építészeti alkotás tapinthatóságát. Gondolatmenetének logikus következménye a természetes anyagok alkalmazása, ennek tekintetében tehát érthető a vonatkozó magyarországi épületek gyakran közhelyszerűnek gondolt tégla vagy terméskő burkolata. E burkolatok indokoltságának vizsgálatakor természetesen izgalmas lenne meghúzni a határt a divat, a prekoncepció, a megrendelői program és a természetesen diktált szükségszerűség között. Karácsony Tamás jelen házon alkal-

1. A családfői „üvegdoboz" a tetőterasz irányából
2. Metszet
3. Az U alakú épület „ellenmozgású" tetői. Az előtérben a játszószobáról induló féltető, a háttérben a családfői rezidencia
4. A központi, intim terasz



1

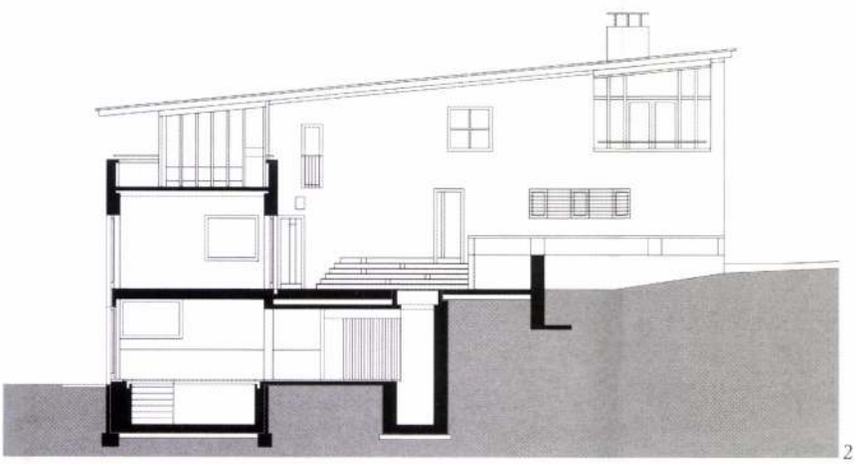

2

mazott kőburkolata egyébként a már említett tapinhatóság szempontjából is határesetet képvisel. A síkban tartott burkolat atipikus és alacsony plasztikai értéke következtében inkább minta, a környező szerkezetekhez kitöltőfalazatként történő illesztése pedig a végletekig kiforgatja a kő, mint archaikus anyag organikus jellegét. A fúgák kőszilánkokkal történő szorított kitöltése a mediterránum kiegyenlítősoros falazatait idézi, a rakási mód mégis egy ciklopfalazat képét adja. A vizuális információkat tudatosan utalásokká egyszerűsítő szerkesztési mód viszont az idézet határán belül áll meg, és nem alkalmazza a posztmodern építészet „meaning"-jét, azt a narratív tartalmat, amely egy épületet már információhordozóvá tehet.

Az olyan gyűjtőfogalmak, mint a kontextualizmus, vagy a regionalizmus, konkrét építészeti alkotások jelzőjeként nerm alkalmazhatók. Ugyan jól körülhatárolható viselkedésre vonatkoznak, viszont stiláris azonosságaik gyakran éppen a környező kontextustól,illetve helytől oldják el őket. Karácsony Tamás jelen oldalakon bemutatott épülete nem elválasztható Janáky István solymári, Ellák utcai, vagy Napsugár utcai családi házától, és ugyanebbe a körbe sorolható Turányi Gábor Szakadék utcai épülete is. Eckler és Klein voltaképpen egymást fedő halmazaival a legnagyobb probléma, hogy jellemzően alkotók és kevéssé konkrét épületek töltik ki, amely Klein rendszerének – lásd az itt bemutatott épület – már a használhatóságát kérdőjelezi meg. Az elmúlt húsz esztendő magyar építészeti jelenséghalmazát az alkotókra koncentráló tipologizálás ugyanis nem képes lefedni. Ezzel nem kívánom azt állítani, hogy a hazai építészek szélesen ívelő életművükkel kategorizálhatatlanok, hanem inkább arról van szó, hogy az elmúlt két dekád frusztrációkkal telített és sűrített lenyomatát adta egy eltelt évszázad építészeti eredményeinek úgy, hogy közben kénytelenkelletlen a kortárs nemzetközi eseményekre is reagált, kivételes esetekben pedig kísérletező kalandokba is bocsátkozott. E gondolatátmenet, különösen a kísérletezésre vonatkozó passzus markáns példája Karácsony Tamás életműve, kinek jelen bemutatott épülete az 1992-es esztergomi Vasas utcai családi ház, a 2000-es perbáli gyermekotthon tekintetében egy alkotási triangulum közbenső pontja. Noha az épületet nemrégiben adták át, közel ötéves tervezési folyamata az esztergomi és a perbáli épület közé datálja, így különösen nagy botorság lenne egy Turányi-másodpéldánynak tekinteni. Még kevésbé célravezető a „hely szellemét megjelenítő, a terület építéstörténetét régészeti alapossággal feltáró, azt építészeti eszközökkel újradramatizáló" regionalizmusról beszélni, hacsak annyiban nem, hogy ez az épület

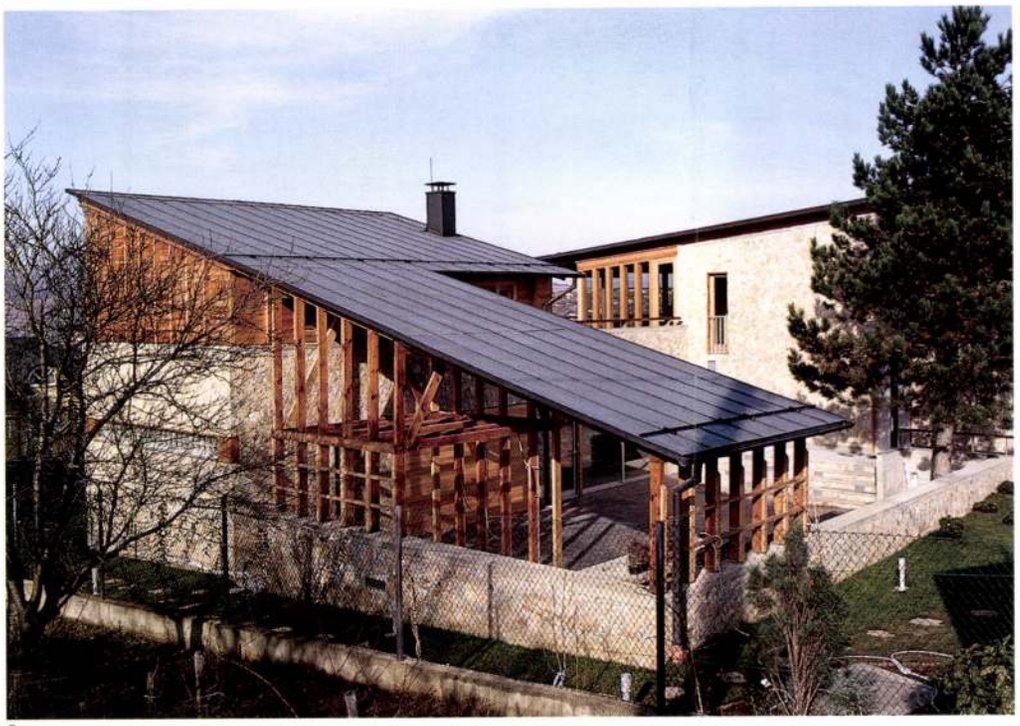

3

Építész, belsőépítész:
Karácsony Tamás

Munkatársak: Boor András, Gerzsenyi Tibor, Kern Orsolya, Szabó Tibor, Zombor Gábor

Perge Ágnes (lakberendezés)

Statikus: Pozsgai István

Gépészet: Jerko Anikó

Elektromos tervező: Tegez Ferenc

Kertészet: Tóth Judit

Fotó: Häider Andrea

4





1



2

1. Vasbeton fal, rózsalugas, a föld alatt egy borospince

2. A hátsó kerti tóra telepített „pagoda" ülőkéi

3–4. A kőfal és a fa szakipari fal találkozása a valóságban és a terven

5. A síkban tartott kőfalban a homlokzati elemeket – a világítást, szellőzőket – egységes megjelenésű, egyedi acélrácsok fedik

ugyanúgy feszül a telkén, mint a környezők, és ugyanúgy megteremti a saját mikrovilágát, mint a szomszédos házak.

Az alkalmazkodás Karácsony Tamás számára egy saját maga által kifejlesztett formakultúra folytatását, az eltérést jelenti. Annyira eltérni a környezettől, amennyire a környezet alkotóelemeiben eltér önmagától. Paradox nyelvi játékkal élve tehát ez a ház pont annyira vidéki, mint amennyire ez az óbudai peremterület városi, és fordítva. A budai zöldövezet ehhez hasonló dezurbánus területei a vidéki idill – a spontán vagy az újnépi ellentéteként – tudatos építészettel szennyezett nosztalgiáját ígérik egy metropolisz hálás és tapintható közelségében. Ezt a nem is annyira kódolt, gyakran a tudathasadás szélén egyensúlyozó ellentmondást Karácsony a megbízója által adott program segítségével a végletekig fokozza. Nyersbeton kerítéssel mikrovilágot teremt épülete köré, ám e mikrovilágot az utolsó négyzetcentiméterig berendezi. Kis tó, alatta esővízgyűjtő, a tavon pagoda, melynek tetőszerkezete sűrített tanmese a főépület két szárnyának ellenmozgású nyeregtetőjéről. Vasbeton homlokfalú borospince, „stílben tartott" kutyaház és úszómedence. Egy áhított életmódnak mindazon attribútumai, melyek a városi-falusi létmód határán egyensúlyoznak, és melyek építészeti megjelenítése oly gyakran önmaguk eklektikus paródiájává változtatja azokat. Ezen elemek itt a Karácsony Tamásra jellemző egyedi részletezettséggel, kompakt és markáns tömegkezeléssel jelentkeznek, a szinte túlépített telken elmosódik az épület körvonala. Karácsony a telket – a háza legalább is ezt üzeni – nem berendezendő földdarabként, hanem egy objektumként kezeli, így a fedett nyitott terek, az udvar és a külső teraszok a terepadottságot kihasználva folynak egymásba úgy, hogy Karácsony közben elkerüli az egyes átmeneti zónák túlmagyarázását. Az építész egyébként – ahogy a kőburkolat tárgyalása kapcsán is kiderült – különösen kifinomult érzékkel „adagol" – egyszerre ad és elvesz -, jelzésértékű effektusai kellemesek a szemnek, de hatásukat a fejben fejtik ki.

A belső az alapmobíliákat leszámítva szintén Karácsony keze munkája. (Építészeti értékként ugyan nem idézhető mesterségbeli lelemény az, ahogy az egyes funkciókat Karácsony a lépcső köré szervezte. Egyetlen tolóajtó beépítésével az épület társasházasítható, ami – lássuk be – egy ennyire egyedi darabnál ritkaság.) A sterilitás vagy otthonosság kérdéskörében az enteriőr legnagyobb érdeme, hogy „fotóművészeti szempontból" nincs ideális állapota. A lassú és kiérlelt tervezési időszak a kezdetektől a belakottság ígéretét hordozta, a belső az építészeti-tárgyhasználati ízlés örök konfliktusában tompító médiumként viselkedik. Egészen tömören: tucatnyi szanaszét heverő folyóiratot is elvisel.

Wesselényi-Garay Andor



3

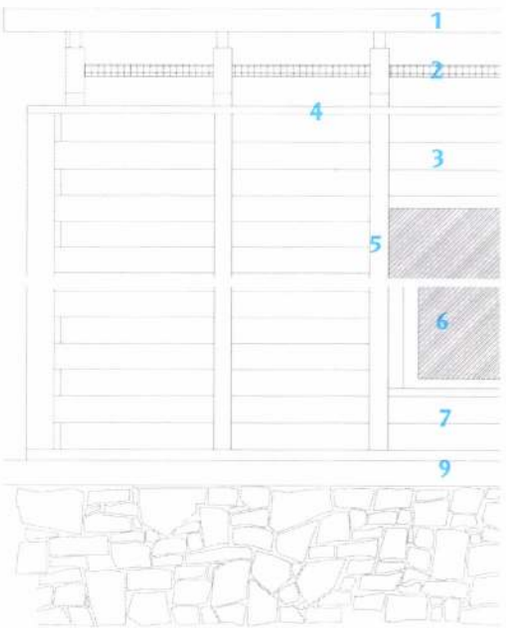

4

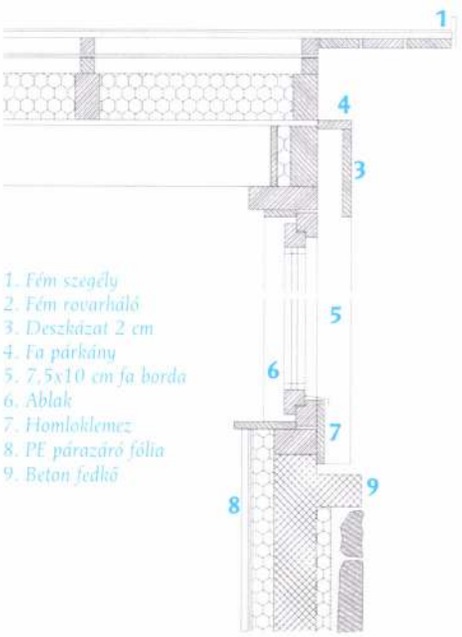

1. Fém szegély
2. Fém rovarháló
3. Deszkázat 2 cm
4. Fa párkány
5. 7,5x10 cm fa borda
6. Ablak
7. Homloklemez
8. PE párazáró fólia
9. Beton fedkő

5

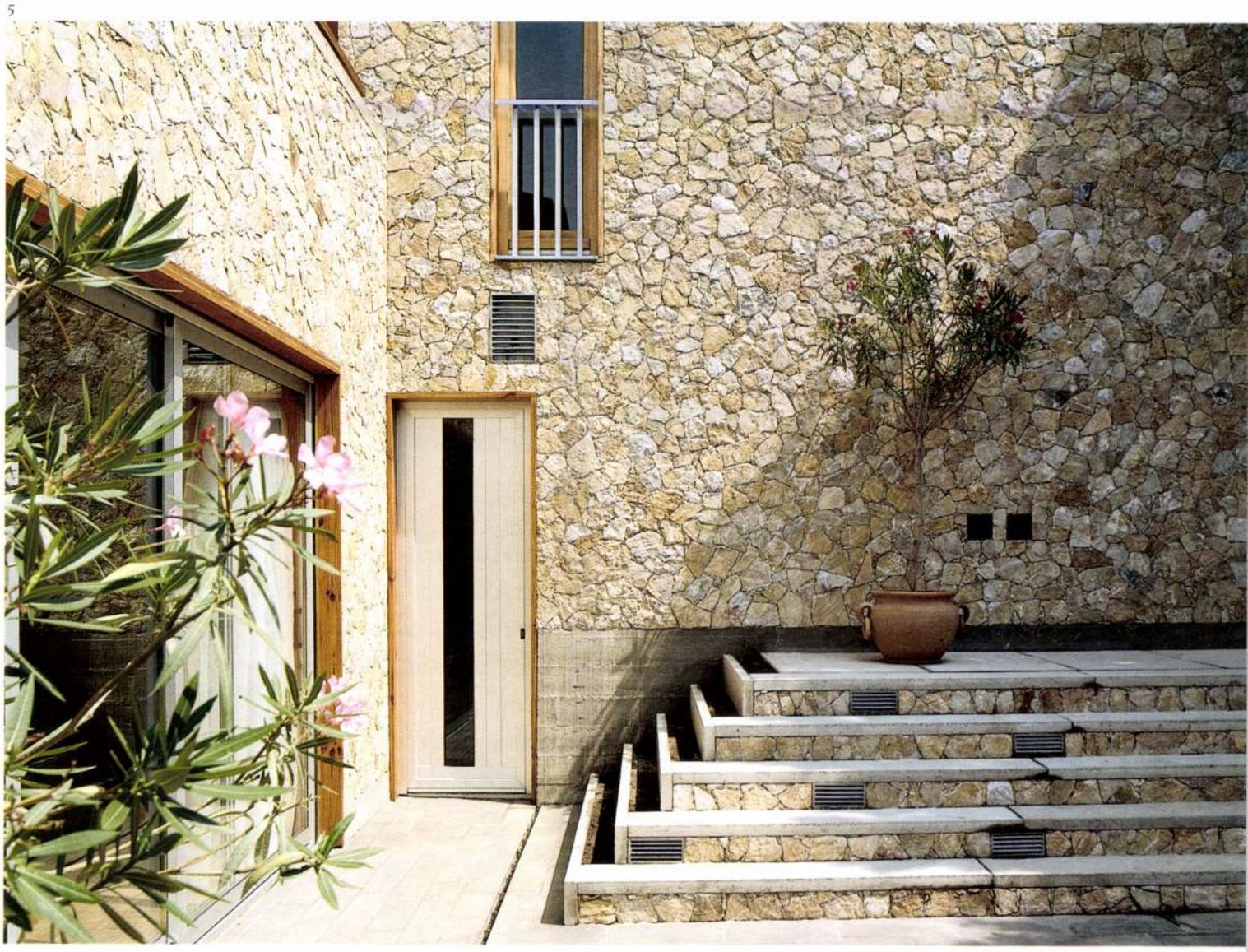

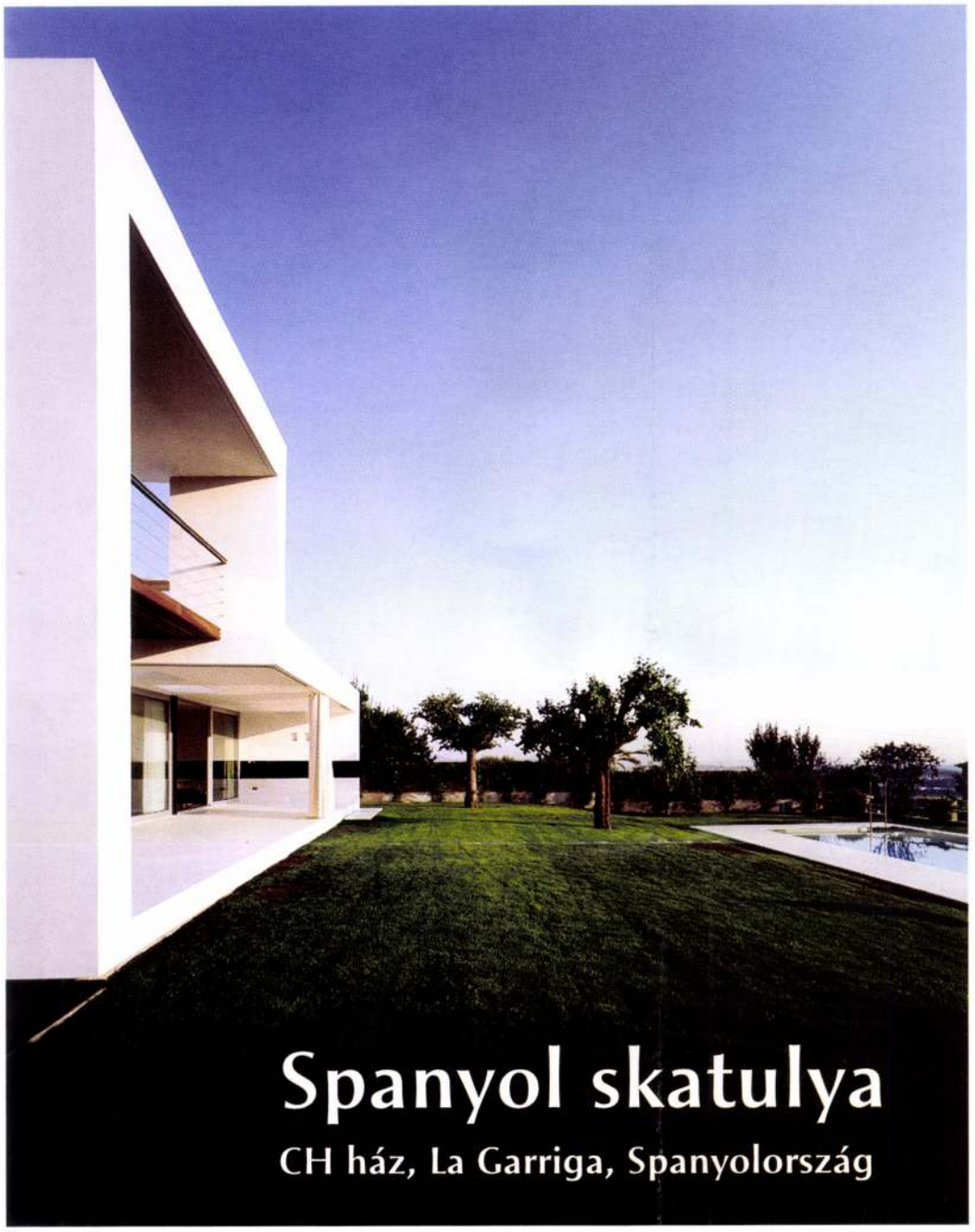

Spanyol skatulya

CH ház, La Garriga, Spanyolország

1

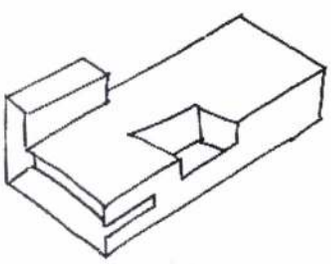

Sokkal tartozik a modern építészet a mediterrán kultúrának. Azok az üvegpaloták, a csupa-üveg falú irodák, modern lakóházak, melyek lakhatatlanul forrók vagy kifizethetetlenül drága hűtésűek voltak, kikezdték a modern építészetbe vetett hitet a melegebb éghajlatú területeken.
Pedig létezik jó megoldás is

Mediterrán, hagyományos átriumos szervezésű és egyben mai, korszerű, modern formálású ez a Barcelona környéki ház. Egyszerre kötődik a nemzetközi trendhez, a funkció régiók feletti uniformitásában hívő neomodernhez és a regionális karakterhez, a befelé forduló, fehéren ragyogó spanyol lakóházhoz. A „dobozszerű ház" irányzatát követve lényegében – ahogy a tervező mondja – „egy finoman a fűre ejtett gyufásdoboz", de az irányzat gyakori erőszakosságával, öncélúságával szemben ez a doboz körültekintően, alázatosan az igényekhez illesztett. Noha a funkcionalitás elvileg a modern építészet alapelve, azonban mindenki tudna példákat sorolni a modern üres formalizmusára – a minimalizmusig lepusztított modern formalizmusára. Nos, ez a ház nem csak formajegyeiben modern. Valóban funkcionális, érzékeny.

Telepítésében egy idehaza is gyakran előforduló problémára reagál az épület: a szűk telekből adódóan túl közeli szomszédokra. Ezért oldalról gyakorlatilag zárt a doboz, míg az utca felé, de főképp a völgy, a gyönyörű kilátás felé nyitott. Ennyiben más, több az épület, mint a hagyományos, zárt mediterrán ház, de vakító fehér színe és átriuma hamisítatlan. Elegáns üvegfalak határolják az átriumot, ami a hatalmas üvegfelületeknek köszönhetően szinte eggyé válik a nappali és az előtér terével.

Az oldalsó bejáró faburkolatú falnak vezet, innen balra nyílik jókora üvegfallal az előtér, ezen át már a kis átriumba látunk. Balra, a többi tértől kissé szeparáltan a gyerek- és vendégszobá-

KARÁCSONY Tamás írótól

Szegő György: Makett és modell.
[beszélgetés] = Balkon, 1994/2.
43-44. ll

Horler Miklós, Gerő László emlék-
nem végleges cím /
a: Folyóiratszemle / Kunst und
eiz, Die Denkmalpflege, Information
ichte /
szági várak / nem végleges cím /
föld népi épitészete / nem végleges

i örökség védelmének tapasztalatai

n-al, a Hannoveri Műemlékvédelmi Hivata
ügyeleti munkatársával/nem végleges c.
ozványiné Tombor Ilona
iné Tombor Ilona bibliográfia

KARÁCSONY Tamás sajtén

művei + életrajz

MÉpr. 1998/2. 10-24.ill
45-48.ill

KARÁCSONY TAMÁS
ÉPÍTÉSZ

ZSUDER VILÁGI ZSIDÓ
ISKOLA...

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET
1995, 51-59

WEIL SIE SCHON IMMER IM R
WAREN GEWIß NOCH ZU KATH
DER KULISSEN DER UM
MYSTERIENSPIELE, UNGEFÄHR
GESCHNITZTEN ODER AUS PAP
KIRCHEN UND STÄLLE D
KRIPPENSPIELER. AUS DER
~~RINGSHERUM~~/VOLL AUSGEARBEIT
SELTSAMES GEFOLGERT: SIE KON
IN EINEN ALTARSCHREIN EINGE
BREITEN HALBKREIS, UND DADUR
NEHMEN, DEN KEIN RETABEL B
LANGE KEIN KUNSTHISTORIKER A
MANCHEN VERFASSERN
"WEIHNACHTSKRIPPE" ALS EINE
GELTEN KANN, S. ANM....),
BEHAUPTUNG, "DIE GRUPPE HATT
IN EINEM BREITEREN UND TIEF
EINER ARCHITEKTONISCHEN UM

KARÁCSONY ZOLTÁN, bábos, mézeskalácsos

Amig 1898-ban 63 bábos volt Vas megye területén, addig 1931-ben csak 14.
Szentgotthárdon 3 : Dölte Henrik, Karácsony Zoltán, özv. Reinert Emilné.

248.old.

HORVÁTH MARIA: A mézeskalácsos kismesterség 242.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XXI.évf. 1967 2.dzám. Szombathely, 1967

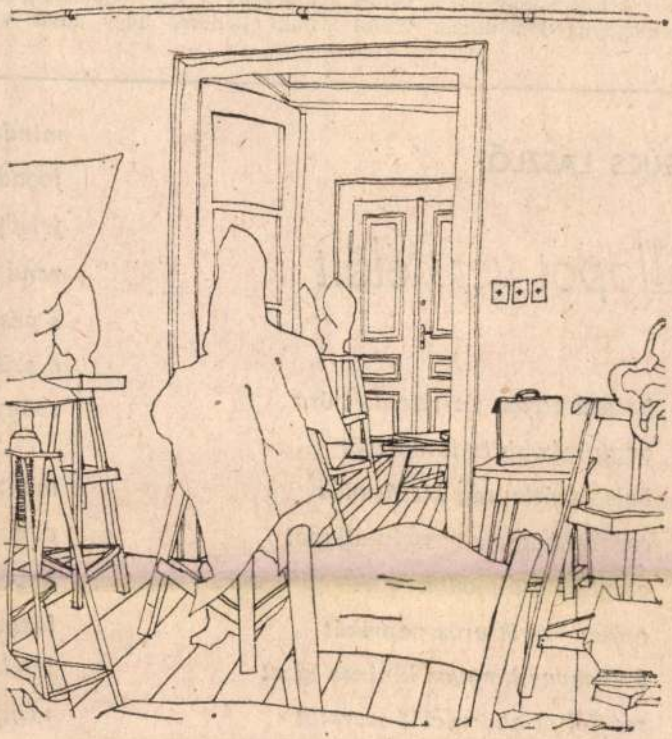

Karácsony Zsolt grafikája

1990.51/52.sz.

egész idényt, ven kotlósok társaságában burukkol napra-nap, ágyába kofaasszonyokat cipel (különösen kedveli a testes hölgyeket), ősszel pedig megnyugodva utazik vissza

elveszem a bilétákat, deszkadara ba vert hatalmas szögre húzo Időnként csónakba szállok én kievezek a külső bójasorig és a nak ellenére, hogy nem vagy

SZŰCS LÁSZLÓ:

állapot vers előtt

hosszú alvás: tíz-tizenkét óra
vagy inkább tudatvesztés
belső szótlanság kiszáradás
cserbenhagyás passzív állapot
ezért sem álmodok
csésze kávét erős paprikát
szénsavas langyos kinines vizet
májfoltot aberrációt szeretőt
rendszerváltást és tiszta
vasalatlan ingeket

mindegy
fogadkoz
felsöpröt
rend lesz
s pesten
a szürke
szőnyeg

igen: ezt
eloszlik
egyéb ke
idegen t
lélektele
végigals
már kör
repkénr

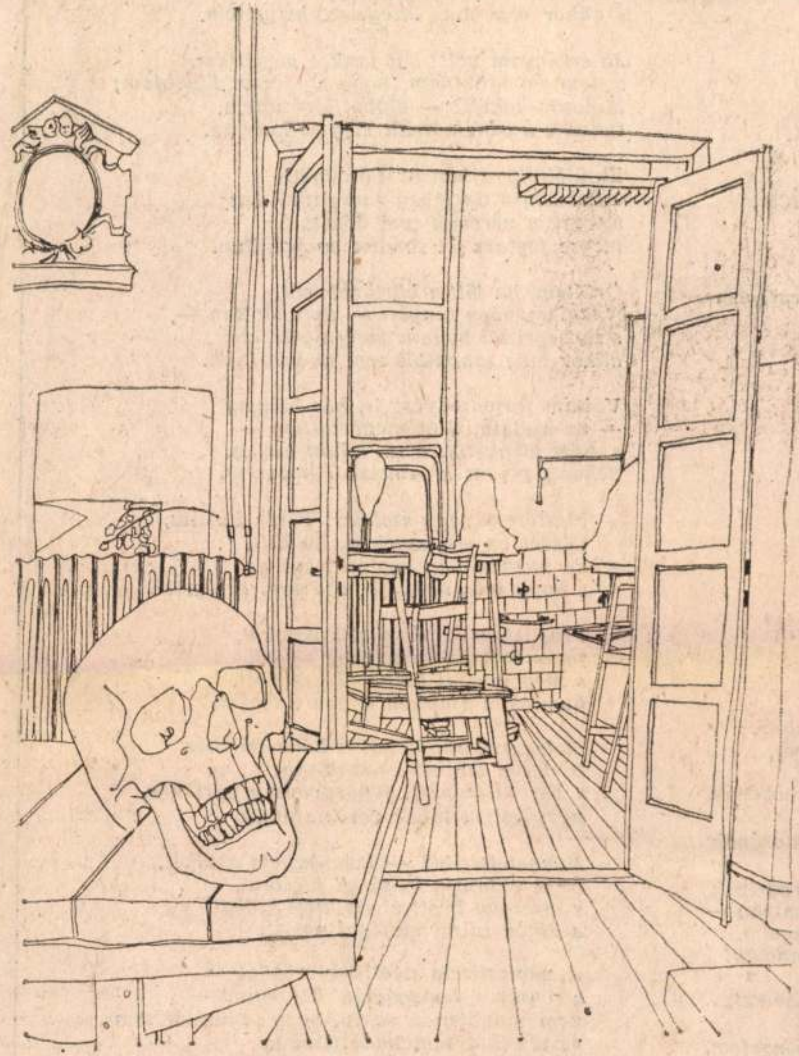

Karácsony Zsolt grafikája

majd női kézben jó diótörő,
s akkor már más integetett helyettem.

Jó étvágyam volt: hat tankot megettem,
s nem mondhatnám, hogy a taccsot kidobtam;
Molotov-koktél? — elvből elvetettem,
tudván, a behemótnak meg se kottyan.

Elpüfölték rajtam az Eördögöt,
miközben a dutyiban sem javultam;
szívták a véremet pici dögök,
mégse fogtam fel sorsom bonyolultan.

Örültem, ha jött a börtönspenót,
bevágtam négy tányért — áporodottan —,
s vízbegrizen híztam vagy nyolc kilót;
akkor még semmitől sem undorodtam.

Voltam formaművész is, bár hanyag
— az irodalmi írót megvetettem —
s mert megkötött a túl kötött anyag,
néhány pofont a lantnak lekeverem.

Mesterem nagy szakács: Túrós Lukács,
ízlését én is gúnyolom, ha kell,
de mostanában gyalázni szokás,
s hogy más simfolja, azt nem tűröm el!

Frocliztam kábé- s altitoknokot,
főszerkesztőt, minisztert eleget,
s még mielőtt székéből kikopott,
homlokán csaptam agyon a legyet.

Toleamtól reszketett a hóka pártház,
irodalmi stréber és szak-elit,
s bár visszavárt, fenyegetett a zárt ház,
nem lettem többé vörös szatelit.

Nyugat-Berlin? — Lelepleztem a tőkét,
mint villantja ki sárga fogsorát,
s kísérvén kéglire egy kicsi szökét,
a Falon túlról mutogattam át.

A nemzetiszín pántlikán röhögtem,
a burzsuj-demagógián dohogtam —
nem mondhatná senki, hogy semmitől sem
és senkitől sem undorodtam.

MEGHÍVÓ

NYILVÁNOS DIPLOMAVÉDÉSRE

KARÁCSONY ZSOLT

DIPLOMAKIÁLLÍTÁSA
/JOVÁNOVICS OSZTÁLY/

1995 MÁJUS 25-ÉN CSÜTÖRTÖKÖN
DÉLUTÁN 17.00-ÓRAI KEZDETTEL

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1995 MÁJUS 26- JÚNIUS 11-IG
15.00-18.00 ÓRA KÖZÖTT
HÉTFŐ, KEDD SZÜNNAP

EZZEL EGYIDŐBEN, MÁJUS 22-26-IG A GEOTHE INTÉZETBEN
PETŐ HUNOR ÉS DEMITRE MINKOV, JOVÁNOVICS NÖVENDÉKEK
DIPLOMAKIÁLLÍTÁSA LÁTHATÓ

1081 BUDAPEST, NÉPSZÍNHÁZ U. 42-44. TEL: 1134-927

Sinkovics Péter
Új Művészet Szerk

Bp
Bókay u 10.

1054

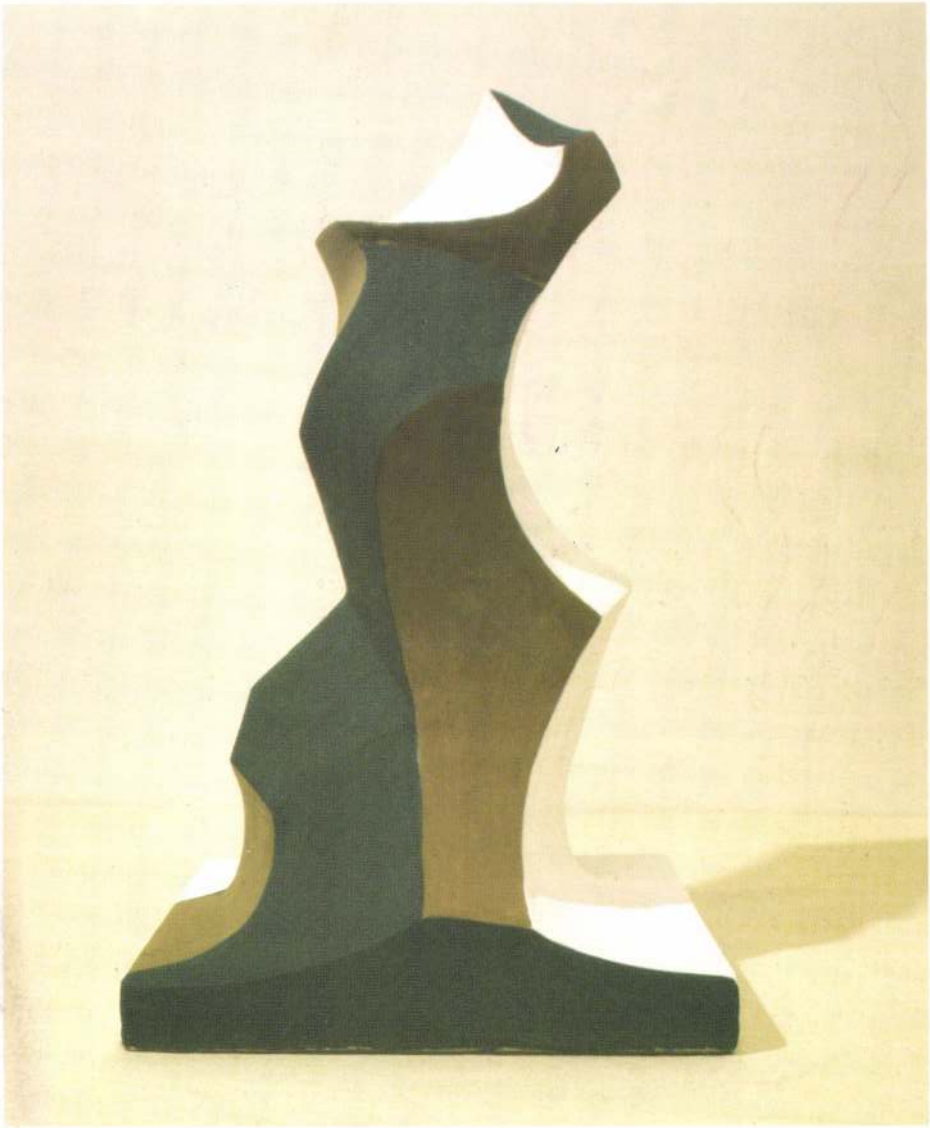

PANDORA GALÉRIA

B U D A P E S T

KARACS Ferenc

Foghtúvy Krisztina: Karacs Ferenc
sérmetsző tevékenysége a
korabeli sajtó tükrében.
= MKSZ 2000/1. 94-100.

László. (Kiadja a) Vas Megyei Levéltár. 96 p.

ények. A Vas Megyei Honismereti Mozgalom László. (Kiadja a) Vas Megyei Levéltár. 96 p.

gújító adománylevele. A kisérőtanulmányt és tte: Madarász Lajos. Az oklevél latin szövegét címerrajzokat készítette: Gáty István. (Kiadja) 00. 8 sztl lap hasonmás + 16 p. kísérőfüzet.

lékek. Szerkesztette: Kun József. Hadtörténelmi zijj Jolán. (Kiadja) Hadtörténelmi Levéltár (és a)

rkesztette: Molnár András. Zalai Gyűjtemény 50. g, 2000. 524 p. ill. térképmelléklettel.

egye múltjából. Szerkesztette: Molnár András. g, 2000. 166 p.

Mária. Zounuk a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei orné Zsoldos Mária. (Kiadja a) Jász-Nagykun-

Kaszás Marianne

Karacs Sándor

Bánszky Pál: Fából faragott játszotírek

Művészet, 1983. augusztus

KARACS Ferenc történész

Sz.KÜRTI Katalin: A Református Kiollégium és a képző-
művészetek (1790-1848). = A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve,
1988 (1990) 252.p.

7. *Karacs Ferenc* (1771—1838)
Horatzius, 1801[127]
rézmetszet, 155×90 mm
J. j. l. a lapon kívül: Metszette Karacs Ferencz
Pesten 1801.
DM. ltsz.: II. 28/1919
8. *Karacs Ferenc* metszete Jenny Alajos festménye után
Cseh-Szombati József (1748—1815) országos főorvos, 1815 [128]
rézmetszet, 181×121 mm (ovális)
J. b. l.: Jeniy pinx. Kargling del. J. b. l.: Karačs sc. Pestini
DM. ltsz.: II. 27/1919

mdk

Karacs N. rézmelstő

metszette a nagykőrösi Bizonyságlevelet (Balla T. rajzát) a pesti Prinzner műtelyében (kép)

Horvát-Loltán: Egy Mezőváros Cétes Spára
Nagykőrös 1943 58-59 l. közök

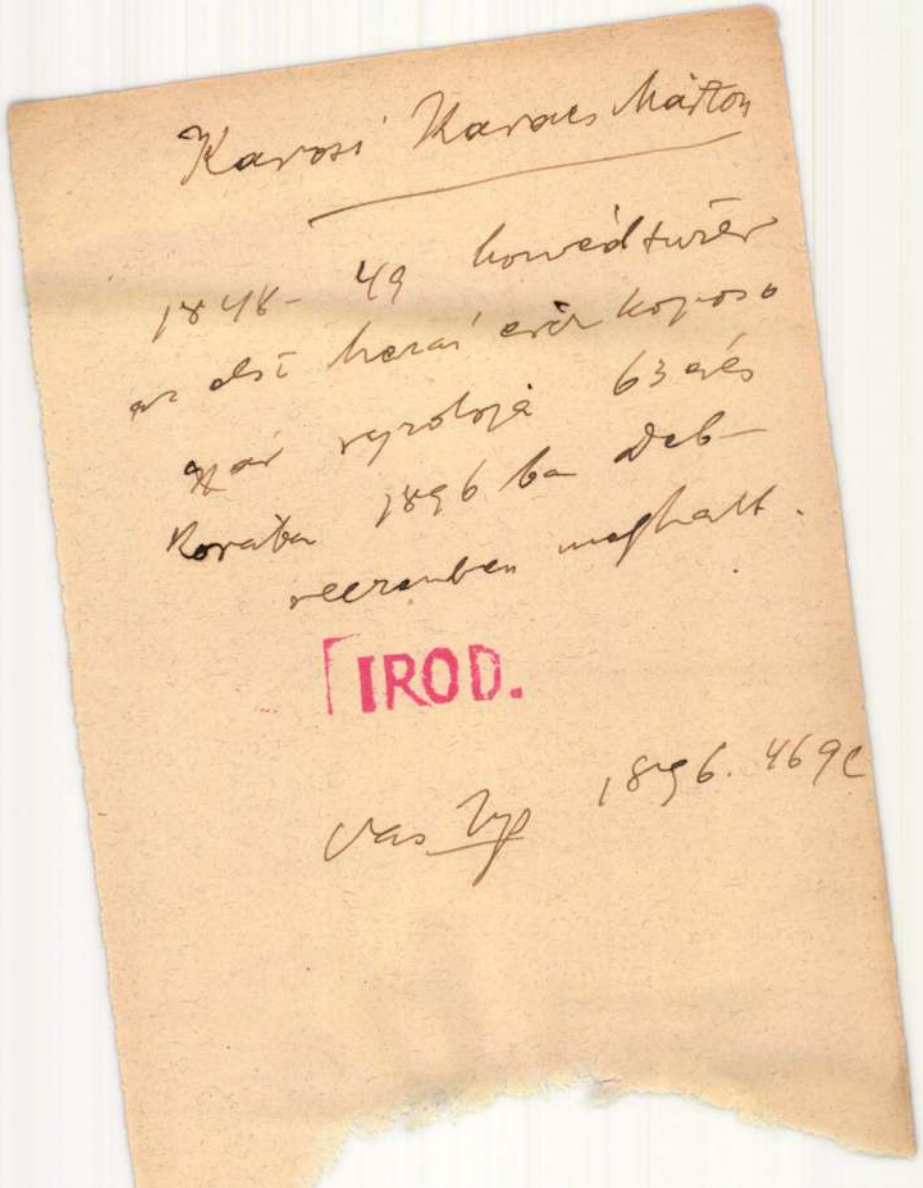

Karosi Karacs Márton

1848–49 honvédtüzér az első hazai erőkoposo gyár vezetője 63 és Korában 1896 ban deb-reczenben meghalt.

IROD.

Vas Vp 1896. 469 C

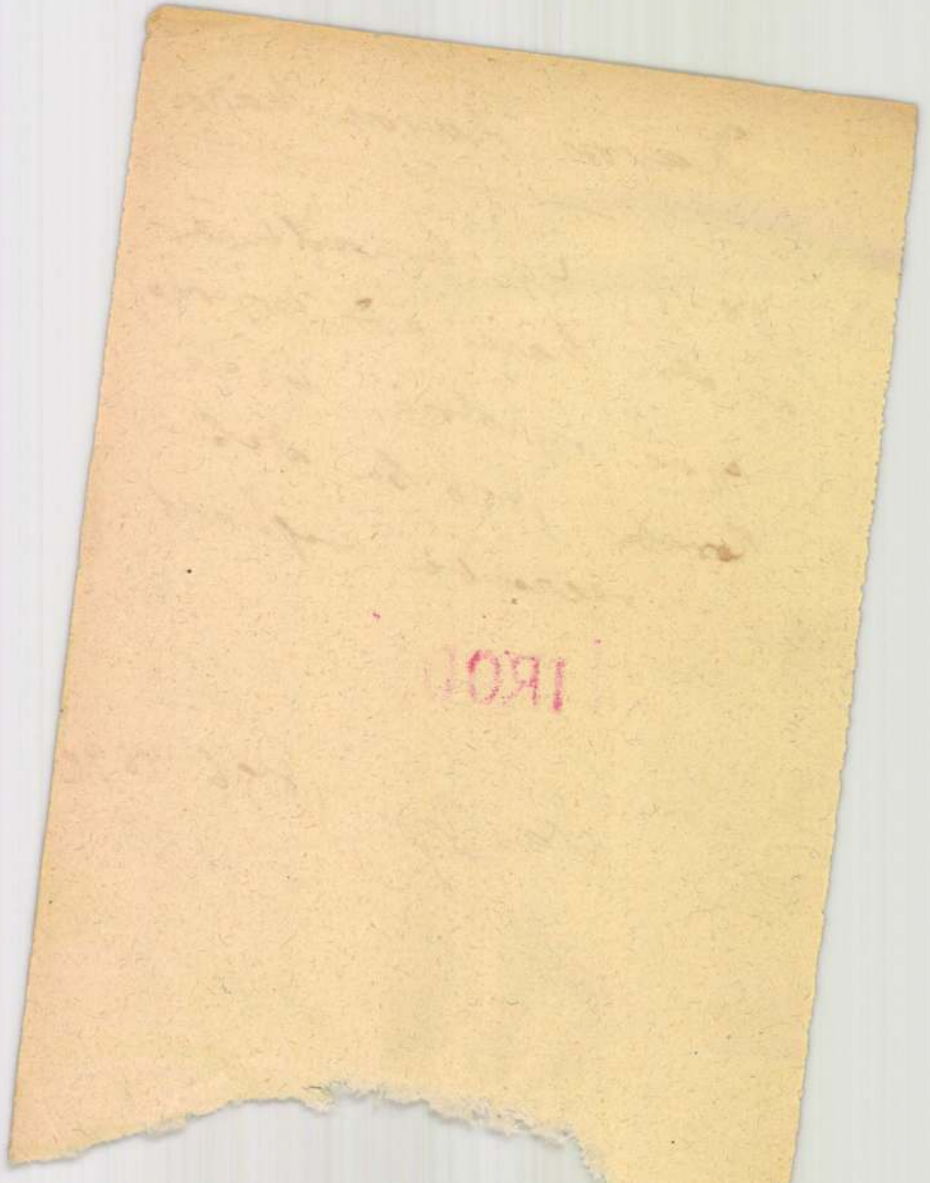

Karacs Márton

Vas. Ujs. 1896. 469. l.

ref. lelkész, 75 éves, Tiszafüreden. — Karosi Karacs Márton 1848—49-iki honvédtüzér, az első hazai érczkoporsó-gyár rajzolója, 63 éves, Debreczenben. — Gerlán Ferencz volt régi közhonvéd, Galsa,

MŰVÉSZEK NÉVSORA.

Karacs Ferenc, grafika
[KARACS FERENC]

Szarvas látképe a XIX. század elején – a két templom között, a vízparti kastély mögött látható épület Tessedik iskolája
(Karacs Ferenc metszete 1820 tájékáról)

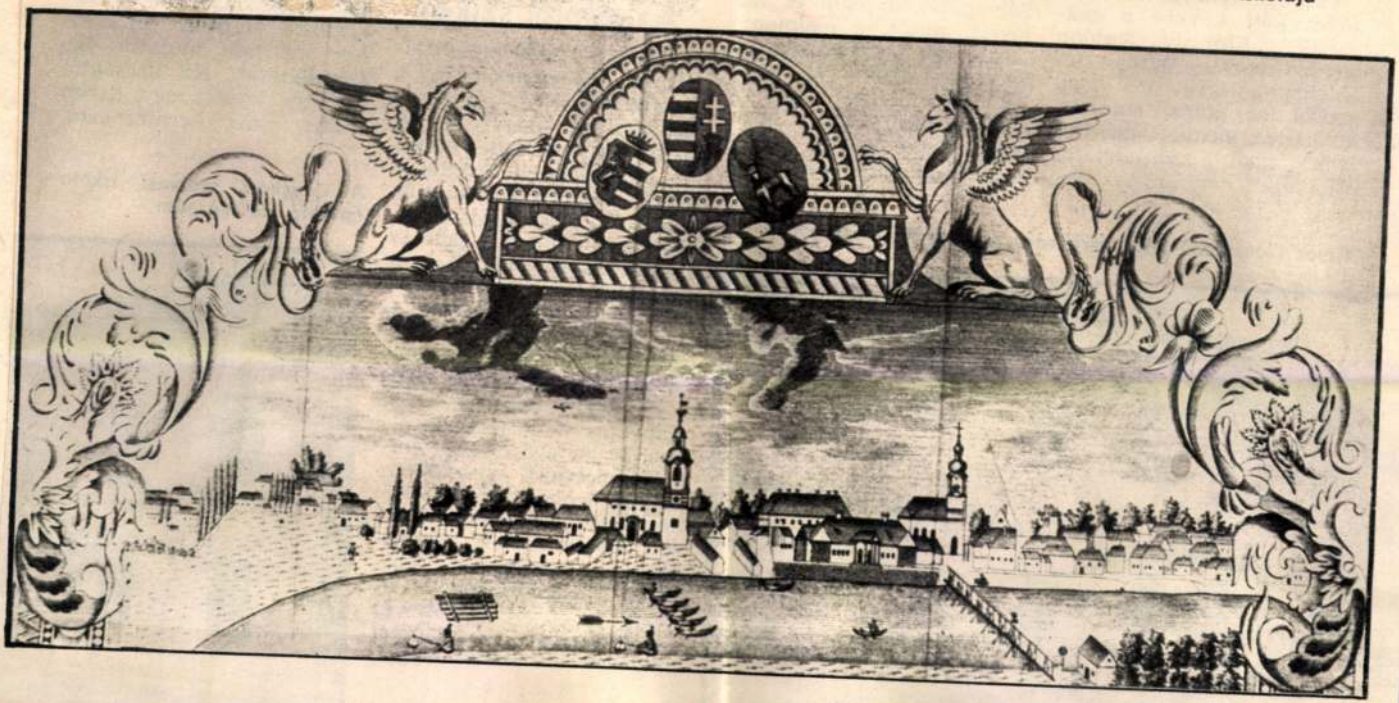

teremjek.

Pethe Ferenc a köv
zőket köti szívére a
dának: *„Első és le
gondod legyen béres
lédeidre nézve az,
azokat az áglus, fr
hollandus, német s m
lyen igen szorgal
munkájú nemzetbeli*

Az ős Georgikon felúji

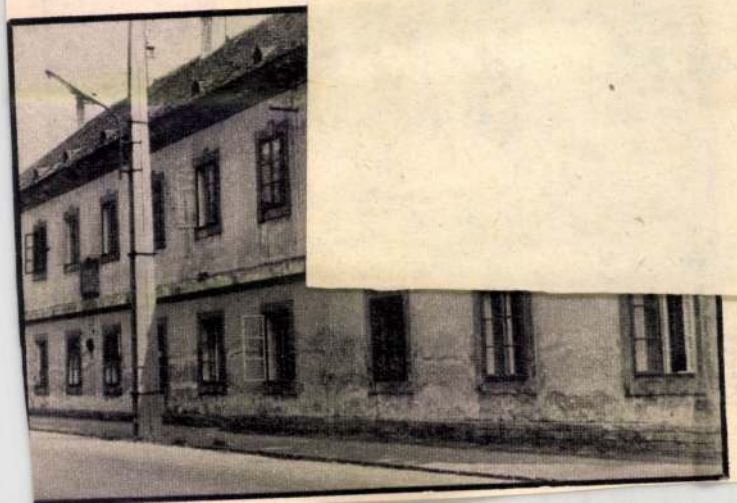

segére, olvasóg
tását kezdeményezte. Pozsonyban olvasókönyvet nyomtattatott a szarvasi gyerekeknek. Békés megye

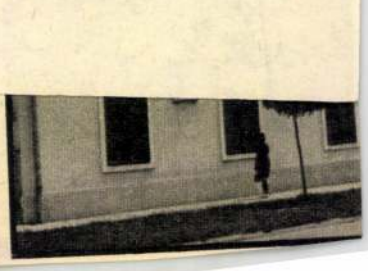

KARACS FERENC (Püspökladány, 1770 – Pest, 1838)

Rézmetsző. 1787-től a debreceni kollégium diákja volt, ott kezdett rajzolni s a rézbe véséssel is ott ismerkedett meg. 1793-ban Pesten volt mérnökhallgató, ekkor tanította Dugonics András is. 1794-től Bécsben a rézmetszésben képezte tovább magát Junkernél és Czetternél. Metszett természettani táblákat, mértani ábrákat, címlapokat, de elsősorban térképeket. Őt tartjuk a magyar kartográfia megteremtőjének. Ismerjük irodalmi illusztráció-metszeteit is. Karacs 1795 óta Pesten dolgozott, a századforduló után a Szentkirályi utcában épített házat, amely a pesti értelmiségi kör színe java: Pethe Ferenc, Virág Benedek, Kulcsár István, Horváth István, Döbrentei Gábor, Szentpétery Jó-

Művészet Magyarországon 1780-1830
MTA MKCS - MNG Bp. 1980.

re, hanem a Zsebkönyv szerkesztőjének, az erről a vidékről származó Igaz Sámuelnek szülőföldjét felidézendő küldte el Bécsbe. Igaz azonban tájat rajzoltatott eléje és Loossal rézbe metszette, így a tévedések a metsző számlájára irandók.

A lap metszője LOOS, FRIEDRICH (Graz, 1797 – Kiel, 1890)

Festő és rajzoló. Bécsi akadémiai tanulmányok után 1823 táján Magyarországon tevékenykedett. Később Lipcsébe ment, s 1826-tól Salzburgban, 1835-től Bécsben, majd Rómában élt s 1851-től haláláig Észak-Németországban dolgozott.

Irod: Kazinczy Lev. XXIII. Rózsa 1961, 30–31.

G. G.

PETRICH ANDRÁS (életrajzát lásd Kat. 16)

KARACS Ferenc

Rózsa György: A Zartogrófen Lipszky János és vérmetszői, Karacs és Prixner. = MÉrt 2000/34. 311-314. ill

Késmárk, Thököly-vár. A kápolnája oltára.
1903. VIII.4. exp.idő: 20 perc.
pozitív: celloidin, 20x26 cm, 20.003

Késmárk, Thököly-vár. A kápolna szószéke és
1903.k.
pozitív: albumin, 13,5x17,5 cm, 20.000
albumin, 13x17 cm, Iparművészeti Múz
brómezüst, 12x17 cm, 3469
negatív: zselatinos szárazlemez, 13x18 cm, 9781

Késmárk, Thököly-vár. A kápolna belseje.
1903.k.
pozitiv: albumin,13x17 cm, 14645
brómezüst, 12x17 cm, 3853
negatív: zselatinos szárazlemez, 13x18 cm, 4871

Késmárk, Thököly vár. A kápolna egyik imaszé
1905.k.
pozitív: brómezüst, 12,5x17cm, 2246

KARACS Imre

Fábri Anna: Az irodalom
magánélete. Bp. 1987 339-368.

Pályáz
(muzeális gyűjte

A pályázó muzeális gyűjtemény

neve: .....

címe: .....

számlaszáma: .....

A pályázat témája (a megvalósítandó feladat):

.....

....

A megvalósulás várható időpontja: .....

Karácsonyi Géza MDK

Arcmástanulmány, szobor

Műcsarnok 1928/29 téli kiállitás

Karácsonyi Géza

MDK

Fejtanulmány, szobor

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

Karácsonyi Géza MDK

Fürdés előtt

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Karácsonyi Géza MDK

Tanulmányfej

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

MDK

Karácsonyi Géza

Tanulmány

Műcsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 34.l.

zsef, Ferenczy István találkozó helye volt. Munkásságukat metszőként, tipográfusként segítette. (Pataky 1951. 147., Tóth Béla 1976.)

156 Visegrád Nagymaros felől

rézmetszet, 8,2 x 10 cm
Felirata a képmezőben: VISEGRÁD Föl-vár Al-vár
In: Dugonics András: Jolánka, Etelkának leánya II. k. 468. l. Pozsony, Pest, Füskuti Landerer Mihály 1804.
(MTA M. Irod. O. 1619/2)

A visegrádi „Föl- és Al-vár", a falu házsora és temploma a nagymarosi part felőli felvételben, eléggé távolról: így magának Nagymarosnak házai, sematikusan ábrázolt barokk sisakos tornyú gotikus temploma is láthatók. A metszet a nézet ritkasága miatt a helyszín ismeretét bizonyítja, de felhasználja a vár korábbi ábrázolásait is. Alkotóját Karacsban sejthetjük, ugyanis a metszethálózat azonos Dugonics Jolánka című regényének I. kötetében közölt, Karacs nevével szignált fejléc karakterével, továbbá jól ismert Dugonics és Karacs baráti, korábban tanár és tanítványi viszonya, bizonnyal Karacs támogatta az írót abban, hogy regényéhez a szöveg tartalmával egyező illusztrációkat tudjon készíttetni.

Vayerné Zibolen Ágnes

KÖNYV ÉS FOLYÓIRAT ILLUSZTRÁCIÓ
TÁJKÉPEK

MEYER, JOHANN JACOB (Zürich, 1749 – Zürich, 1829)

Svájci tájképrajzoló és rézmetsző, aki a bécsi Akadémiáról jött Magyarországra, majd az 1770-es évek második felében Pozsonyban élt, ahol Albert herceg, Magyarország helytartója, a magyar főnemesség és a helyi német értelmiség foglalkoztatta. 1781-től Zürichben élt és dolgozott. Több magyar vonatkozású lapja ismeretes.

Karacs Ferenc rézmetsző-munkássága

HALÁLÁNAK 120. ÉVFORDULÓJÁRA

NAGYDIÓSI GÉZÁNÉ

A magyar múlt különösen gazdag olyan tehetségekben, akik nem bontakozhattak ki teljes nagyságukban a lehetőségek korlátozottsága miatt. A rézmetszés történetében ezek közé tartozik *Karacs* Ferenc.[1] Térképkészítő munkásságát ugyan már életében méltányolták, ez azonban egyoldalú értékelés. Nem láttak benne mást, mint első művészi térkép-metszőnket. Pedig nem csupán kartográfus volt, hanem értékes és művészi ambíciójú rézmetsző is, akinek ilyen irányú működésével érdemes külön foglalkozni.

Karacs életútját korábbi tanulmányok már felrajzolták.[2] Mi csak a továbbiak megértéséhez szükséges főbb mozzanatokat ragadjuk ki, illetve egy-két újabb adattal egészítjük ki az eddigi kutatások eredményeit.

Születési helye nem vitatott. Ő magát *Püspök-Ladányfi*-nak nevezi nem egy helyen.[3] Születési ideje tekintetében azonban nem ilyen könnyű dönteni. Az ellentétes adatokra már *Ecsedi* is rámutat.[4] Ő azonban megelégszik azzal a feltevéssel, hogy „a művész maga sem tudta pontosan, mikor született." De maga *Ecsedi* sem ragaszkodik következetesen ehhez a feltevéshez, mert később abból igyekszik következtetéseket levonni, hogy 11 éves korában vitték *Debrecen*be tanulni. Viszont ha *Karacs* sem tudta a saját születési évét, honnan tudhatta, hogy 11 éves volt, mikor *Debrecen*be vitték? Vagy hogyan dolgozott „60 éves korától 70-ig a nagy térképén",[5] mikor szerinte csak 68 évet élhetett. Az *Ecsedi* által elfogadott 1770. év ezért vitathatónak látszik. A források általában ezt az évet írják,[6] vagy 1771-et, — feltehetően *Thewrewk* alapján.[7] A püspökladányi ref. egyház anyakönyvében már *Ecsedi* is hiába keresett adatot. Kérésünkre a ref. egyházközségtől azt a közlést kaptuk, hogy az akkori anyakönyv lapjai teljesen elmosódottak, olvashatatlanok.[8] Lehet, hogy be sem jegyezték a születést; abban az időben kisebb helyen nem voltak olyan következetesek ezen a téren. Házasságának anyakönyvi bejegyzése (l. fentebb) életkort nem tartalmaz, ez akkoriban nem is volt szokásos. Halálakor a korabeli lapok nekrológjai 69 évesnek mondják,[9] kivéve a *Rajzolatok*ban *Frankenburg*ét, aki születési évét 1770-re veszi.[10] A pesti ref. egyházközség halotti anyakönyvében 1838. ápr. 14-én 69 évesnek tartják számon, ami az akkori bejegyzési szabályok szerint a már betöltött 69. évet jelentette. *Karacs* tehát ezek szerint már a hetvenedik életévét taposhatta, vagyis születési ideje legalábbis az 1769. év.

Ebben a kérdésben olyan adatra bukkantunk, melyet korábban nem

használtak fel, ti. *Karacs* sajátkezűleg írt — talán egyetlen — megmaradt vallomására. A *Fáy* Emlékkönyvben[11] ugyanis a következő bejegyzést találtuk *Karacs*tól: „A' jó Művészek és szép Mesterségek gyakorlói hijánosságát, 's munkáik tökélletlenségének okát, nem a Nemzet, vagy egyes tagok alkalmatlan voltában, tehetségek hijánosságában: hanem az azokhoz értők; érdemek szerént betsülni tudók; illendően fizetők; másoknak hazafiui indulattal ajánlani akarók; 's szerfelett való haszon keresés nélkűl szives igyekezeteket előmozditani kivánó tehetősök fogyatkozásában kell keresni. — *Karacs* Ferentz mk. Réz-metsző, született Szabólts Vármegyében Püspök Ladányban 1770ik eszt. 22 Mártz." Azt hiszszük, helyes nyomon járunk, ha *Karacs* szerénységével magyarázzuk azt a szokatlan eljárást, hogy neve után odaírja születési helyét és idejét is. Ezzel akarja kimutatni, hogy nem tartja magát olyan embernek, akit „ismerni illik".

Ez az adat le is zárhatná a vitát, ha más ettől eltérő vélemény nem volna, amely mellett szó nélkül el nem mehetünk. *Karacs* saját vallomására következtethetünk ugyanis a *Honművész Most készült remekmű* c. cikkéből[12] is. A cikkíró (név nélkül) ismerteti azt a metszetet, amelyen a főimádságok voltak bemetszve (l. alább) és elmondja, hogy meglátogatta annak mesterét. Mikor felkeresi lakóházát „előlép egy hatvan esztendőn felül levő ősz", akinek életkorát később pontosan megjelöli 64 esztendőben. Ezt az adatot a cikkíró csak magától a mestertől kaphatta 5 évvel halála előtt, tehát ez is a 69. életévében bekövetkezett halálát igazolná. De nem hallgathatjuk el leányának *Karacs* Teréznek véleményét sem, mert ez is a család felfogását tükrözi. *Karacs* Teréz egyik levelében[13] édesapja miatt aggódik, megsejti annak közeli halálát és édesapját 70 évesnek mondja. A 70 évet azonban bizonyára inkább a 70. év taposására, mint annak betöltésére értette. Az ő véleménye tehát itt egybevág a halotti anyakönyv és a nekrológok adataival. Annál különösebb, hogy Teréz édesapja életrajzában 1768-as születési évet említ.[14] Végül is arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Karacs maga is ingadozott az 1769. és 1770. születési év között a gyermekkori értesüléseinek bizonytalansága miatt, de inkább az 1770-es születést tartotta elfogadhatóbbnak. Ezekután tévesnek kell tartanunk azokat az adatokat, amelyek *Karacs* születését 1768. vagy 1771. évre teszik.

Karacs Ferenc református család sarja, a debreceni kollégiumba került. *Debrecen* ebben az időben — a kiállott valláspolitikai küzdelmekben megnövekedett gazdasági és kulturális erejével — a legjelentősebb magyar vidéki város. Kollégiuma a leghaladottabb magyar iskolák közé tartozik, ahol a tanárok a külföldi egyetemeken szerzett tapasztalataikat fejlesztik tovább és ahová a nyugati protestáns egyetemekről nemcsak a puritán gondolkodást, hanem a tudomány gyakorlati alkalmazhatóságába vetett bizalmat is magukkal hozzák. A természettudományok nemcsak esetlegesség az iskola tanrendjében, hanem azok oktatását haladott módszerekkel végzik.[15] Ezeknek a tantárgyaknak, főképpen a földrajznak elmélyült oktatása azonban szükségessé tett segédeszközöket (ábrákat, térképeket, táblázatokat stb.). Ezek nem voltak könnyen beszerezhetők, ezért az iskola tanulói önmaguk gondoskodtak előállításukról. Nagy se-

gítséget nyújtott itt a kollégiumban folyó fejlett szépírásoktatás.[16] A rézmetszés pedig már *Karacs* tanulókorában, később méginkább[17] a művészi hajlamú ifjak versenyterülete.

Karacs már *Debrecen*ben foglalkozott rézmetszéssel, ha erről emlékünk nincs is. *Debreceni* diákkorából egy kis rajzfüzet maradt meg *Figurae Geometricae, quas delineavit Franciscus Karats. Anno MDCCLXXXIII.* címmel. *Dóczi Imre* ezt rézmetszetnek tartja,[18] *Ecsedi* azonban így ír róla: „Nem rézmetszet ez a kis munka, hanem a tollnak oly biztos forgatása, a kéznek annyi ügyessége és biztossága a vonalakban, hogy első pillanatra még az avatottabb szemet is megtéveszti s csak a behatóbb vizsgálat győz meg bennünket a dolog valódiságáról és enged következtetni arra, hogy e 10 oldalon levő" és „rajzeszközökkel és szabadkézzel készült geometriai és stereometriai ábrákat, egyenes és görbe vonalakból összerótt mértani testeket" tartalmazó „148 ábrát egy fiatal főiskolai hallgató olyan kiváló alkotásának tekinthetjük, mely tekintve a kezdet nehézségeit, méltán kiérdemli elismerésünket."[19]

Már az eljövendő kartográfust mutatja az a 34 táblából álló térképgyűjtemény, amely a következő elnevezést viseli: *Descriptio orbis Antiqui in XXXIV tabulas delineata per Franciscum Karats Debrecini A. P. C. N. MDCCLXXXIX.* Ez ugyancsak tollrajz. A cím is „delineata"-nak vagyis lerajzoltnak mondja, mint az előbbit. E munkában jellemzőek a gondos rajzolás, a tiszta betűk, a biztos vonások, amik később is jellemzetességei *Karacs*nak. A lap széleit külön ábrákkal díszíti. A gyűjtemény címlapja *Koeler* atlaszáéval egyezik: Atlasz a vállán tartja a Földet és az allegorikus kép körül a különböző államok pénzérmei vannak kirajzolva. *Karacs* az érmék megrajzolását — nem tudni mi okból — félbehagyta.

Tanulótársai közül *Csokonai Vitéz* Mihály, *Márton* József a későbbi bécsi tanár, szobatársai, és az idősebb *Pethe* Ferenc voltak rá hatással.[20]

Debrecen után 3 évi rektorság következik, majd korábbi tervei alapján *Pestre* megy, hogy mérnök legyen. Tanulmányait azonban egyre jobban kibontakozó művészi tehetsége akadályozza. Tanárai, köztük *Mitterpacher* és *Dugonics*, akiknek szintén dolgozik, biztatják, hogy teljesen a rézmetszésnek szentelje életét. Hogy magát továbbképezze Bécsbe megy, ahol az akkor már jóhírű, magyarországi származású *Czetter* Sámuel (orosházi) és a pozsonyi *Junker* Keresztély rézmetszővel kerül össze, akik tanítói és barátai lesznek.[21] *Karacs* nem járt az Akadémiára, azonban itt már végleg elkötelezte magát hivatásának: *magyar* rézmetsző lesz. Több magyar művész — köztük *Czetter* is — *Sándor* cár meghívására 1809-ben *Moszkvá*ba megy és ott szép sikereket ér el. Neki is megnyílik az út külföld felé, nemcsak *Oroszország*ba, hanem *Németország*ba, ahol a térképkiadók keresik a jó szakembert. Állítólag még *Kazinczy* is biztatta, hogy „a művész nem egy hazáé, hanem a világé". Ő azonban ezeket az ajánlatokat a következőképpen utasítja vissza: „Ha minden magyar művész külföldön virágoztatja művészetét, akkor a magyar művészet soha nem virul fel, akkor a művész csak maga sorsán javít s nem mozdítja elő nemzete csinosodását."[22]

Visszatér *Pestre* telve reményekkel, ambícióval 1795-ben. A magyar viszonyok szegényesek, a hazai lehetőségek összehasonlíthatatlanul szűkebbek, de az időpont — a magyar polgárosodás és a magyar nemzeti gondolat ébredezése — a századfordulón kedvez egy szorgalmas és tehetséges rézmetszőnek. *Pest* egyre jobban az ország fővárosává fejlődik, az idekerült egyetem jelentős nyomdájával több munkaalkalmat nyújt, a térképek az érdeklődés homlokterébe kerülnek, hisz elég eseménydús az európai politikai élet ahhoz, hogy ráirányítsa a figyelmet idegen országokra. A pozsonyi *Magyar Hírmondó* érdemes szerkesztője — *Görög* Demeter — a magyar megyék térképeit egymás után készítteti és mellékeli lapjához. Minden tehetséget munkába állít, *Junker*rel, *Czetter*rel, *Berkeny*vel, majd *Hieronymus*sal dolgoztat és szívesen vonja be 1804 után *Karacs*ot is a munkába.[23] *Karacs* a század első tizedében *Lipszky* Jánosnak is dolgozik a királyi támogatással megjelenő *Mappae Generalis Hungariae* c. kiadványhoz öt éven keresztül.[24] De a még igen gyér polgári vásárlóközönség nem elég ahhoz, hogy csupán rájuk lehessen építeni. A rézmetsző és a vele rokon térképmetsző mecénást keres, munkáját erkölcsi, de még inkább anyagi támogatás céljából valamelyik főúrnak ajánlja.

*Karacs*ot ezek az évekig tartó megbízások és munkák biztos anyagi helyzetbe hozzák. Az egyházmegyék térképeinek elkészítése is jól jövedelmez. Egyéb területen azonban nem sok jót ígér a pálya. A rézmetszetek ára — amint a korabeli újságokból látjuk — alacsony. Átlagosan 1—5 forint, de pár krajcárért is lehetett már kapni. Igaz, művészi értékük is csekély.[25] Ehhez még hozzátehetjük, hogy az ország szellemi igényei egyelőre még alacsonyfokúak. Pest lakossága kb. 50 000 fő körül jár, ebből alig pár ezer magyar.[26] Vidéken pedig — *Pozsony* és *Kolozsvár* kivételével — vigasztalan a helyzet. Bizony sivár környezet ez egy művésznek, aki ragaszkodik ahhoz, hogy kizárólag magyar rézmetsző legyen.

*Karacs*nak azonban kezdettől fogva igen jó híre van. Már 1801-ben így ír róla a *Magyar Kurir*: „. . . már most olly nagy tökéletességre vitte azt, a Mappák metszésére nézve, hogy gyönyörű munkái az ahhoz értő Mesterek itélettétele szerént is, az Anglus Mappákkal vetekednek".[27] Később is kiemelt helyet foglal el abban a kisszámú társaságban, amelyik élethivatásul választotta a rézmetszést (a pozsonyi *Junker*, az orosházi *Czetter*, a lengyel származású *Prixner*, a veszprémi *Berkeny, Perlaszka, Ehrenreich*). Az akkor divatos *Adress-Kalender*ekben[28] mint *Kupferstecher* szerepel a neve, 1815-ben mint *Kupferdrucker* is. Érdekes és szokatlan megkülönböztetést találunk az 1821. éviben: *Karacs, Schrift- und Kupferstecher als der Vorzüglichste in Ungern.*

Ismét *Kazinczy*t kell idéznünk, aki hamar felismerte *Karacs* tehetségét. „Junker (ein Pressburger) ist der erste Schriftstecher in Plattenarbeiten (des österr. Kaiserstaates); Berken und Karacs sind auch vorzügliche Schriftstecher und diese 3 sind Ungarn."[29] És végül lássuk *Csaplovics* sorait a rézmetszőkről: „Höchst saubere Arbeiten in diesem Fach liefern die Künstler Karats in Pest, Czetter von Orosház gebürtig, und Falka. Karats brachte es ohne alle, selbst ohne Elementar-Anweisung in kurzer Zeit so weit, dass man an seinem Landchartstich eben so wenig die gelungene Sorgfalt, als geschmackvolle Zierlichkeit vermisst, und das er die geübtesten deutschen Künstler dieser Art beinahe übertrifft."[30]

Bizonyára fiatalabb éveinek nagyobb megrendelései segítették abban, hogy házat építhessen.[31] Később azonban ezek az egyházi és világi megbízások csökkentek, illetve ő maga is idejének nagy részét atlaszának szenteli. Így azután — noha *Szadán* szőlője is volt és ilyen szorgalmasan dolgozott — később nagylétszámú családjának eltartása gondot okozott és öregkorában kellett jobban küzdenie az anyagi nehézségekkel is.[32]

Megbecsülését és társadalmi helyzetét jellemzi a *Karacs*-ház mindennapi élete. A ház egyszerű, semmiféle külföldi cifraság nem volt benne, mert csak magyar készítményt vásároltak,[33] de az a bizonyos magyaros vendégszeretet mégis kedvessé tette otthonukat.[34]

Ez a ház egyik központja volt akkoriban a magyarosodás előharcosainak, a haladó szellemnek, a közművelődés munkásainak, a magyar nemzeti érzésnek és az irodalmi megbeszéléseknek. — Gyakori vendég volt: *Virág, Vitkovics, Fáy, Kulcsár, Pethe, Bajza, Kölcsey, Somogyi* Sándor, *Döbrentey* (1820-tól), *Horvát* István, *Vajda* Péter, *Vörösmarty*, az ifjú *Kovács* Pál költő, *Angyalffy* újságíró; a festők közül *Marczinkay, Schöfft, Szentgyörgyi, Simó, Richter, Dónát; Ferenczy* István szobrász, *Szentpéteri* ezüst- és domborműves; az első himlőoltó: *Cseh Szombathy* József; *Reindel* Bernát mérnök; *Domby* Márton, *Sztrókay* Antal és *Ballasa* ügyvédek, és *Trattner*. A színészek közül *Udvarhelyi* Miklós és *Déryné* volt a család barátja. *Kazinczy* 1829-ben látogatott el házukhoz, mikor Pesten időzött. A nádor felesége nemegyszer vendégük volt. *Garayné* és *Vajdáné* pedig barátnői voltak *Karacsnénak*,[35] — a tudós *Bessenyei* György unokájának —, aki megelőzte korát a női hivatás értékelésében, műveltségében és ítéleteiben — és aki férjének megértő segítőtársa és lelkesítője volt.

Karacs jellemvonása: nagy szorgalom és lelkiismeretesség. Nemcsak állandóan tanul és olvas („kedvencei Róma és Göröghon nagyjai"),[36] hanem figyelemmel kíséri a kor földrajzi-irodalmát is, és amint valami adatot tud meg, azt térképein rögtön javítja. A térképek feliratait gyakran külön írásmetsző vágja,[37] ő ezt is maga készíti. Nemcsak metsz, hanem két réznyomó préssel ellátott kis műhelyében — később családja bevonásával — sokszorosít is. Gyermekei és felesége a lenyomatok készítésén (papíráztatás, szárítás stb.) kívül főleg a színezéseken dolgoznak. Kora hajnaltól rendszeresen ebben a kis műhelyében tevékenykedik.[38]

A társadalmi érintkezésben, vitákban az ő nyugodt, megfontolt s megbízható egyénisége úgy látszik különösen alkalmas volt, hogy a békességet fenntartsa.[39]

Jellemző a Teréz leánya által leírt eset. Karacséknál nagy viták alakultak ki a nyelvújítási harc körül, a *Conversations Lexikon* pör felett, többen támadták *Kazinczyt, Kölcseyt*. Különösen *Kölcseyt* bírálták erősen egyik alkalommal. *Karacs* így szól a vitába: „Az urak most oly férfiakat támadtak itt meg. kik nem lévén jelen, nem védhetik magukat." „Tehát védje barátom Kölcseyt — szólalt fel egy Erős nevű úr — ki hazánk legjelesebb költőjét tollával ledorongolta az írói pályáról." (Nyilván Berzsenyire gondolt.) „A mi Kölcseyt illeti — szólt Karacs a legyőzöttet színlelve — valóban rólla én is azt mondhatom, hogy ezen igen

jeles férfival nem lehet négyszemközt beszélni." „Lám, lám! nem mondtam" — csapott le rá a nagyhangú vitázó. „Úgy van, Kölcseyvel csak három szem közt beszélhet a két szemű ember, de azért őt az isten éltesse soká, mert tisztábban lát egy szemmel is sok dolgot, mint más két szemmel" — válaszol *Karacs*, mire a hangulat megenyhül, a vita elsimul és mind közösen köszöntik *Kazinczyt, Kölcseyt* s a haza minden költőjét.[40]

Ugyancsak közismert, hogy *Katona* József nemcsak látogatója, hanem lakója volt a *Karacs*-háznak két ízben: 1811-ben és 1813-ban, írói munkásságának legtermékenyebb korszakában. Az egyik kis szobát azoknak a fiataloknak adták ki, akik *Pestre* jöttek tanulni és rászorultak támogatásukra. *Katona* itt írta többek közt a *Jeruzsálem pusztulását* és a *Bánk bán* előtanulmányait, egyes részeit. Náluk lakott egy időben *Beregszászi* Nagy Pál mérnök — 1819 után a debreceni kollégium rajztanítója —, akinek *Karacs* volt mestere a rajzban és rézmetszésben. Gyógyulni került hozzájuk *Mokri* Benjamin a *Közönséges históriai biographiai kézi lexikon* szerkesztője. *Kerekes* Ferenc 1822-ben használja szobájukat hosszabb időn át (mint vendég többször), mikor a német főiskoláról hazajött; a magával hozott 14 láda múzeumi anyagot is itt helyezte el. — *Karacs* szerez írásmásolásokat *Fáy* segítségével *Both* János ügyvédjelöltnek is.[41] Napi látogatója *Fényes* Eleknek akkor, amikor az 6 kötetes művén (*Statisztikai Geographiája*) dolgozik, s nyomorog gyermekeivel, mert apja kitagadta íróvá lett fiát. Ő bírta rá *Trattner-Károlyit*, a kiadót, hogy enyhítsen sorsán előlegezéssel.[42] *Marczinkay* Elek festő *Karacs*hoz kéri eljuttatni a segítő ajánlatokat a *Kérelem egy hazafi képírónak már régen kívánt olaszországi utazása végrehajtásának felsegítéséért* c. közleményében.[43] S végül a *Karacs*-házhoz mindenki bejárhatott, aki olvasni akart, szabadon használhatta gazdag könyvtárukat, a folyóiratokat stb.[44]

Szellemileg és anyagilag tehát számottevő tagja volt Karacs Ferenc a XIX. század feltörekvő polgári társadalmának. Rendkívül ügyes és pontos minden munkájában — ezt különben megkívánta a rézmetszés technikája. A könyvkiadók, könyvkereskedők és nyomdászok (*Trattner, Landerer, Egyetemi* ny., *Paczkó, Kilián, Egaenberger, Hartleben*) élénk kapcsolatot tartottak vele és szívesen vették munkáját mindenkor.

Ábrák, rajzok, tervrajzok

A felvilágosodás nagy áramlatának köszönhető a természettudományok, földrajz, természetrajz fellendülése. Az ilyen tárgyú könyveket a századfordulón és a XIX. sz. első tizedeiben rézmetszetű ábrákkal és rajzokkal látták el. *Karacs*ot mérnöki tanulmányai, a már említett gondossága és lelkiismeretessége nagyon alkalmassá tették az ilyen munkára. Kapott is elég szép számmal megbízást. Ezek közül többet már ismer az irodalom,[45] más részét most sikerült felkutatnunk. Bizonyára vannak még ismeretlen munkái, részben az aláírás hiánya miatt, részben azért, mert felkutatásuk csak a korabeli könyvek egyenkénti átvizsgálása útján lehetséges.

Ilyen tárgyú munkái:

Veszelszky Antal: A' növevény-plánták' országából való erdei, és mezei Gyüjtemény vagy-is Fa- és Füszeres könyv. Pest. 1798.[46] Egy rézmetszetű — 8×15,5 cm-es — táblán 13 kis rajz a 296—297. l. között, aláírás: „Metszette Karacs Ferenc Pesten 1798." (A rajz a vadalmafák nemesítése c. fejezethez tartozik, bemutatja az oltás különféle módját, az ágak kezelését, kötésmódokat, kertészszerszámokat.) A rézmetszés finomvonalú, gondos munka, az apró hajszálerek a gyökereken és az árnyékolás a leveleken különösen jól sikerült.

NB: *Pataki* felsorolásában nem szerepel.

Dugonics András: *A' Tudákosság III. és IV. könyve.* Pozsony—Pest. 1799.[47] *Mértani ábrák Belaagh és Ingruber rajzai után.* A III. kötetben „A' Három-Szögellések" megértését „Karacs metszette Pesten 1799." Egy táblán 15 ábra. „A' Csucsos szelések"-et egyetlen táblán 11 ábra teszi könnyebben érthetővé. Mindkét metszet 16×17 cm. Hogy milyen alapos tárgyismerettel dolgozott a metsző, jellemzi éppen ezen ábrák készítésénél történt kis eset: Munka közben valami számítási hibát talált, ezért elvitte Dugonicshoz a rézbevésés előtt és felhívta figyelmét erre. *Dugonics* igen felháborodott — hogy őt a „császári és királyi oktatót" figyelmeztetik —, s az ő egyéni „népies" stílusában kifakadt: „Ejnye, hogy a lapos féreg szántsa meg a dolgát! hát csirkétől tanuljon ezután a tyúk" stb. *Karacs* az ő szelíd modorában közölte vele, hogy újabb üzenetig vár a véséssel. Néhány nap múlva megkapta a kijavított ábrát.[48] A rajzok tiszták, érthetőek, szépen tagoltak.[49]

Légszivattyú. „Sc. Franc. Karacs Pestini. 1799." *(Lampadis electricae optimae notae Descriptio* ... A. Jos. Fr. Domin. Pest. 1799.) A célszerűségi szempontot kielégítő, érthető munka.

Fábián József: *Természeti tudomány a' Köznépnek (A' Babonaság orvoslására és a' Köznép közzül való kiirtására).* Veszprém. 1803. 269 [21] lap. 1 *természettani tábla* (17,5×19,5 cm). „Karacs metsz. Pesten" aláírással. Az ábrákat a könyv a következőképpen ismerteti:

„1. A Föld golyóbisát ábrázoló karika, mellyen a föld vonzása a nehézségi erővel szemben.
2. Mongolfiér Frantzia „Levegői-golyóbisa", mellyre alul egy kerek faalkotmány van szerelve, melybe másodmagával ült 1783. nov. 1. legelőször menet a levegőbe.
3. Charles és Robert levegői golyóbissok, mellyre kötelekkel egy kis hajó van foglalva, és a mely által ők 1783. dec. 1. emelkedtek a levegőbe.
4. Egy fujtató konyhai tüz élesztésére, szél teremtésére.
5. A Holdnak változásai hónaponként, annak növekedése és fogyása.
6. Holdbeli fogyatkozás ábrázolása.
7. „A Planétáknak" a nap körüli keringésük rendje, egyik kisebb, másik nagyobb kerületben.
8. A nap fogyatkozásának hüvelykek szerént való megmérése."

Különösen a két léggömb rajza szép, sok apró díszítéssel: a középen egy arckép, majd a gömbön a csillagképek, girlandok, vonaldíszek, sa-

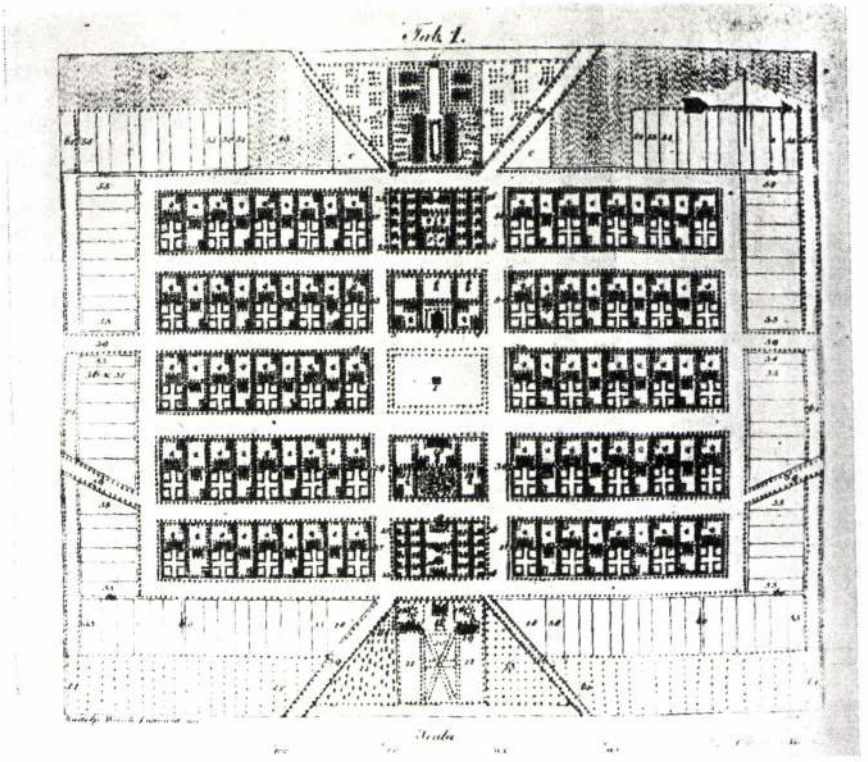

Witsch: Útmutatás, hogy vehetni munkába ... a magyarországi homokos pusztákat. Buda, 1809

sok, sátor, bojtok, Bourbon-liliom, alul a farészen a két induló személy állóhelyzetben búcsút integet stb.

Karacs metszi egykori tanulótársának és később is barátjának *Márton* Józsefnek, a bécsi egyetem magyar tanárának a *Szószármaztatási táblázat*-ot a *Tabellarische Übercicht der grammatischen Bauart der ung. Sprache.* Wien. 1806. (2. kiad. 1839.) c. műhöz. — A 27×28,5 cm-es Tselekvő Igéknek és a 24×40 cm-es Kezdést és Folytatást jelentő négytörzsökü Igéknek tábláján élő fát képező szemléltető képben mutatja be az igeragozást.[50]

Witsch Rudolf: *Útmutatás hogy vehetni munkába legkönnyebb móddal a' Budán 1807ben tartatott Ország gyűlésének 20dik törvénytzikkelyét melly A' Magyar Országi homokos puszták haszonra fordíttatását sürgeti.* Buda. 1809. 176 l. Ford. Pósfai János.

A könyv 75—76. lapján találjuk megmagyarázva azt, mi szükséges egy falunak építésére, s ennek a leírásnak megfelelően mellékelve egy *falu tervrajzát* 20×16 cm-es táblán „Witsch R. Ingenieur inv., Karacs se." aláírással.



Katona Mihály: A' Föld' mathematika leirása

A tervrajz mérnöki munka, arányos, szép elhelyezés, a metszésbeli kivitelezés hasonlóképpen szép munka, vonalas megoldásban.[51]

NB. *Pataki* felsorolásában nem szerepel.

Witsch Rudolph: *Praktischer Vorschlag: wie das auf dem Reichstage 1807 zu Ofen in zwanzigsten Artikel sanctionirte Gesetz, betreffend die Urbarmachung des Flugsandes in Ungarn, auf die leichteste Art realisirt werden könne.* Ofen 1809. — Ugyanaz a Karacs-metszet hozzá, mint a magyar nyelvű kiadáshoz. NB. *Pataki* felsorolásában nem szerepel.

Katona Mihály: *A' Föld' Mathematica leirása a' Világ' Alkotmányával együtt.* Rév-Komárom. 1814. XXXVI, 436 l.,[52] 4 réztáblával.

A 21×16 cm-es I—II. táblán a rajzoló nincs feltüntetve, a *kozmográfiai és csillagászati ábrák*at metszi *Karacs*. A III. tábla: „Az Ég Északi fél Golyóbisán lévő Tsillagzatok, az Eccliptica Déli Pólusából szemléltetvén" (15×15 cm), — a IV. tábla: „Az Ég Déli Fél Golyóbisán lévő Tsillagzatok az Eccliptica Északi Pólusából szemléltetvén" (15×15 cm) *Karacs*nak színezett rézmetszete. A csillagképek neveinek megfelelő alakrajzok színes alapon színes vonalhatárokkal készültek.

NB. *Pataki* csak az első két táblát említi.

Pethe Ferenccel való kapcsolatának köszönhetők azoknak a *gazdasági eszközök*nek metszetei, amelyeket *Pethe* lapjához, a *Nemzeti Gazda* 1817. évf.-hoz és a *Pallérozott mezei gazda* c. könyvéhez készített. Ezek: Jórendű vasborona, Röghúzó, Magyar borona, Pethe okos kormányú közönséges ekéje, Henger, Répaültető, K. Pethe juh számozó módja, Magyar juh jászol.

Ezek a megismerést megkönnyítő, nem nagyigényű meszetek a megfelelő szöveg mellett bizonyára jó szolgálatot tettek a gazdasági művek olvasóinak.

Hadaly, Carolus: *Toxotomia seu scientia quemvis datum arcum circularem ... in quotquot aequas partes geometrice secandi.* Budae. 1820. XIV, 192 l.

A mellékelt 5 tábla aláírása „Fr. Karats sc." A *metszetek* 26×17 cmesek, az 5 táblán összesen 56 figura van. Világos, szép metszés, gondos szerkesztés, tetszetős kivitelezés. Az eléggé komplikált rajzokon feltűnően sok betűjelölés, kurzív betűkkel.

NB. *Pataki* felsorolásában nem szerepel.

Kmeth Dániel: *Astronomia Popularis* ... Buda. 1823. 585 l.[53]

A könyvhöz mellékelt 35×19 cm-es egyetlen táblán elhelyezett rajzösszeállítás *25 figurában* (iránytű, Vénus gyűrűje stb.) teszi érthetőbbé a tudományos munkát. Aláírás: „Karats sc." Nyomtatott kezdőbetűk, egyébként kurzívak, árnyalt írás, kötött vonalak.

Schraud, Franz: *Geschichte der Pest in Sirmien in den Jahren 1795 und 1796.* Pesth. 1801. I—II. k.

A két kötethez két melléklet tartozik. Az első *Sirmien*, azaz *Szerémség* térképe (l. majd később), a második kötethez egy 18×38 cm-es rézmetszet van mellékelve, mely egy *galíciai vesztegzár és pestiskórház alaprajzát* mutatja „sc. Franz Karacs Pestini 1800" aláírással. Az épületeket és azok tartozékait gondos rajzba foglalja, a köztük levő üres teret különböző irányú egyenes és görbe szaggatott vonalakkal tölti ki, így az egésznek egységes képet ad.

NB. *Pataki* felsorolásában nem szerepel.

A Nemzeti Gyűjtemény Új Tárházának földszinti és I. emeleti tervrajza. (Megtalálható az alaprajz a Museum Hungaricum c. nyomtatványban.)

A nádor ezt a tervezetet 1807-ben hozta nyilvánosságra. Kollányi Ferenc[54] erről a következőket írja: „Ez a magyar kultúrtörténet szempontjából oly végtelen fontosságú irat egyszerre egybefűzve, latin és magyar nyelven névtelenül jelent meg, 1200 példányban, a nádor költségén, az egyetemi nyomda újonnan öntött betűivel nyomva. A 28 ívrétű oldalra terjedő szöveg előtt az épületnek Hild[55] által készített homlokrajza Falka által rézbe metszve; a 30 oldalnyi magyar rész után pedig az épület földszintjének és első emeletének tervrajza áll, — ugyancsak Hildnek Karacs által metszett munkája."[56]

A Nemzeti Múzeumnak ez az első meg nem valósult terve szerint az épület az Egyetemi Könyvtár mögötti Egyetemi Botanikus Kert helyére került volna.[57]

A pesti ref. templom alaprajza és homlokzata (1817). 12 × 12 cm.

Ezt a munkát ingyen készítette el és a rézmetszetek eladásával a templomalapot igyekezett gazdagítani. A metszetet a nagyobb református eklézsiáknak küldték szét néhány száz példányban, ahol bekeretezve még most is megtalálhatók.[58]

A Szegedi múzsák Százados Ünnepe ... 1820 ... Vedres István által. Szeged. 2,60 l.

A 22 × 19 cm nagyságú metszet a következő felírásokat tartalmazza: *A' Szegedi Oskolák Épületének Tekintete.* „Illyés Ágoston K. O. b. P. rajzolta, Karats metsz. Pesten". Magyarázó jegyzetek: „*a)* T. P. Piáristák Collegiuma. *b)* Szent Dömötör temploma." *(c)* kimaradt) „*d)* a' Plebánia. *e)* a' Rajzoló Oskola. *f)* a' Nemzeti Oskola. *g)* Deák Oskola. *h)* a'

Philosophia. *i)* a' Várfala. *k)* a' Várbeli Templom. *l)* a' Felső Városi Szent György Teploma. *m)* Polgári Házak."

Az épületrajzon biztos kéz és mérnöki rajzkészség látszik, árnyalt, egyenes vonalak, oszlopdíszek, sok apró figura, gömbös és alakos dísz, az épület előtti bekerített barokk szobron szárnyas alakok. Az épület előtt nagy térség, a téren — nyilván térkitöltés céljából — kétlovas hintó alakokkal, szemben négylovas szekér hordókat szállít, lovas, jövő-menő polgárok különböző öltözetekben, egy-két subás alak, polgárasszonyok, egy házaspár kutyával, gyermek apjával stb. A felhőzet tömör és kevésbé sikerült, szálló madarak töltik ki a központi épület fölötti teret. Érdekes az alakok, szerszámok, lószerszámok aprólékos rajza.

Írásmetszés

Karacs művészi munkásságának egyik legjelentősebb része írásmetszői működése. Ez hozta számára az első elismeréseket és jövedelmének jelentős részét is ez adhatta.[59] Az írásmintákat élete végéig készítgette.[60] Ezeket és a névjegy-készítést említi leánya is, mint olyan munkát, amely a magasabb feladatoktól vonta el apját, — csakúgy mint a többi korabeli művészt, ki vándorlevél, köszöntő kártya, szakrajz, levélfej, játékkártya, szentkép stb. metszést vállalt, hogy magát fenntarthassa.

Mint betűmetszőt kora is elismerte.[61] Itt csak *Kazinczyt* említjük, aki egyik levelében a század elején Nagy Sámuel kolozsvári főiskolai rajztanár tanítványainak „kalligraphiai mustráit az examenre" dicséri és hazafiúi büszkeséggel jegyzi meg: „hogyha egy ág mellett maradnak s a művészi polyhistorság veszedelmes útjára nem csapnak át, hazánk nem egyedül a Juncker és Karacs nevével fog kevélykedhetni."[62]

Lipszky térképeinek szituációit *Prixner*rel csináltatja, de a betűket Karacs metszi hozzá „s írása nem marad mögötte Junker és Falka betűinek."[63] A *Hazai Tudósítások* a csinos és tiszta írást azért tartja különösen fontosnak, mert az eddigi térképeket éppen az írás rútította el.

Hogy azonban ne csak magyar, hanem egy akkori osztrák szakvéleményt is ismertessünk, nézzük, hogyan ír a magyarországi művészi állapotokról a *Vaterländische Blätter:* „Karacs (ein Debreciner, wie mich dünkt) und Prixner (ein Pressburger) sind Autodidacti; daher vermisst man in ihren Producten Geschmack und freye Behandlung. Doch brachte es ersterer ziemlich weit. Seine Schriftgravüren und Landchartenstiche schmeicheln zwar dem Auge nicht sehr, aber sie empfehlen sich durch Sorgfalt und Präcision."[64]

Ilyen tárgyú munkái:

Nála rendelték meg a Rondella helyébe épülő *új színház*hoz (a mai Vörösmarty téren) az épület *„zárókövében" elhelyezendő táblák*at (egyik cink, másik réz) „A nemzet és a nemzeti nyelv kimüvelésére emeltetett ezen épület" felírással. Házuknál sokan megnézték ezeket a táblákat a behelyezés előtt s tükörből olvasták a szöveget. *Karacs* félívnyi papírra nyomatta le a szöveget és a vendégeknek emlékül adott belőle aztán. A látogatók egyike előrelátással vagy pesszimizmussal jegyezte meg:

„Nem magyarok fognak ott működni". Mire *Karacs*né: „Nincs ám az jelezve, hogy melyik nemzet és minő nemzeti nyelv művelésére". Jóslatuk beteljesedett, csak néha játszottak benne magyarok.[65] Az 1812-re felépült színház 1847-ben leégett, a táblák a helyébe épült palota alá kerültek.

Az egyetemi nyomda rendelésére is készített *iratpéldányokat* 1818—1830 között. *Karacs* Teréz ezekből 45 db-ot a Nemzeti Múzeumba adott be 1882-ben.[66] A Történeti Múzeumban jelenleg hozzáférhető *Karacs*-nyomólemezek — feltehetően ezek a 25 × 39 cm átlagméretes lemezek a *Karacs* Teréz által említett darabok egy része — latin, gót, cirill és görög betűkből vésett *írásminták Heinrich David Caesar: Schönschreibkunst* c. művéhez és ugyanennek címlapja.

Karacs művészi fejlődése idősebb korában sem tört meg. Mindvégig biztos szeme és keze, a feladat nehézsége és talán a kereseti lehetőség birta rá, hogy valami rendkívüli teljesítménnyel jelentkezzék. Ez egy hüvelyknyi (3 cm) átmérőjű körbe metszett 3 imádság (Miatyánk, Üdvözlet és Hiszekegy) valamint a tízparancsolat teljes szövege magyar és német nyelven külön-külön, majd 1 cm. átmérőjű körben csak a Miatyánk szövege külön-külön mindkét nyelven. Ezzel a munkájával bizonyítékát adta rendkívüli ügyességének és beigazolta, hogy ilyen mesterségbeli bravúrokra is képes. Ez egyébként a század első felében a legkisebb magyar metszet volt és a róla készült levonat a legkisebb egyleveles magyar nyomtatvány.[67]

Ezeket 1833-ban készítette, amikor 64 éves volt[68] és darabonként 20 krajcárért adta, a kettőt negyven krajcárért és mindkettőt ezüstbe foglalva két ezüst forintért. Függelékdíszként divatos volt az ilyesmi. A hirdetések később is olvashatók,[69] sőt a *Rajzolatok* további tervről is beszél: „Ha egészsége engedné és lelkesebb pártfogás követné fáradozásaiban, műhelyében egy lencseszemnyi »Miatyánk« vár metsző kezet."[70] Úgy látszik, ezt a tervét nem valósíthatta meg, mert a későbbi hirdetésekből ez a biztatás már elmaradt.

Oklevelek

Még nagyobb igényű feladat volt — és egyben megbizhatóságának elismerése — az oklevelek másolása. Ebben a vonatkozásban a következő művei maradtak ránk:

A' Székes Fehérvári Káptalannak 1305-dik Május Hónap 21-dikén költ Levél Mása. (18 × 11 cm)[71]

Farkas Al-Cancelláriusnak 1263-dik Május Hónap 8-dikán költ Óklevele. (18 × 14,5 cm)[72]

Imre Magyar Királynak 1198-dik évben Ugrin Győri Püspök számára Mihályi Sopronvármegyei Mezővárosról költ Óklevele. (15×21 cm)[73]

Kún László Magyar Királynak 1273-dik évi Július 1-dikén a' Ják Nemzetségből származott Sitkei Nemeseknek számukra Vas Vármegyei Bothyán faluról költ Ajándéklevele. (26 × 49 cm)[74]

Nagy Lajos Magyar Királynak 1369-dik évben Június 22-dikén költ

Kegyelemlevele, mellyben Benedek Bolgár Országi Bánnak és Attyafiainak a' Remetei és Egerszegi Temes Vármegyében fekvő Jószágaikra nézve Büntető Hatalmat enged. (47×23 cm)[75]

Róbert Károly Magyar Királynak 1327-dik évben December hónap 10-dikén költ Óklevele, mellyben a' Ják Nemzetségből eredett Sitkei Lőrintzfi Koposz kérelmére a' Szala Vármegyei Véged faluról adta Nyílt (Patens) Ajándék Levelét Örökös (Privilegialis) Levéllé emeli. (46 × 30 cm)[76]

A' Kázméri vagy is más néven Kisfaludi Nemeseknek a' Mihályi Nemesekkel Nagy Lajos Magyar Király rendelése következtében némelly peres földről a' Győri Káptalan, Királyi Ember és Békítő Nemesek előtt 1363-dik évben November 5-dikén költ Egyesség-levelük. (48×11,5 cm)[77]

Róbert Károly Magyar Királynak 1315-dik évi Januárius 4-dikén költ fejedelmi Megegyezése a' Gecchei Jánosfi Simonnak adatott Zemplén Vármegyei Chytnai részjószág felől. (22 × 32,5 cm)[78]

Majd amikor *Horvát* István folytatólagosan publikálni kezdi a *Tudományos Gyűjtemény*ben a *magyar nyelvemlékek*et, azoknak hű fascimiléit, A *halotti beszéd* másolata is *Karacs* vésője alól kerül ki.[79] Ezt első ízben már 1831-ben készítette el *Radeczki* másolata után[80] a „pesti törvénytanuló ifjúság" részére *Szalay* Ágoston indítványára, költségére és felügyeletével, másodszor 1833-ban véste rézbe *Horvát* költségére, de csak az 1835. I. kötetben került kiadásra.[81]

Horváth: A 'Magyar Nyelv régi Maradványairól c. cikkében együtt szól „A' Boldva Melléki Monostor Misekönyvében található két Halottas Beszédről", s elmondja, hogyan jutott végre *Falka* színbemetszése után *Karacs* keze alá. Ilyen értelemben számol be erről a *Hasznos Mulatságok* cikke is.[82]

Valószínűleg a folytatólagos közlemények mellé a többi nyelvemlék mását is *Karacs* metszette, bár aláírás nélkül jelentek meg; egy néhány darabot pedig *Miskovits* Moyzes aláírásával találunk köztük. Ezeket a fascimiléket később összegyűjtve kiadták *Horvát* Árpád oklevéltani jegyzetei 2. füzetéhez mellékletként.[83] A 26 tábla közül 8 tábla *Karacs* aláírásával van ellátva (3., 7.. 12., 13., 16., 17., 22., 23.).

E régi kéziratok másolásánál nem önállósíthatja magát a betűrajzolásban, egyetlen feladata: az oklevelek betűsorainak nagyon pontos, hű visszaadása. Ez teljes mértékben sikerült neki és a lúdtollas kalligráfia hatása tökéletes.

„A' Mária Királyné alatt fordíttatott *Ó-Testamentomi Töredék*[84] (Patakinál 80. sorszám alatt „Régi magyar bibliafordítás másolata" elnevezéssel szerepel.) *Horvát* erről a következőket mondja: „Révay is kimetszette még életében Karacs által másolatát,[85] s ezt most azon észrevétellel rekesztem ide, hogy Réztáblájára fölül én tsak a' Ruth-könyv végénél található számokat, alul pedig az Ajánló Sorokat vésettem."[86]

Az 1830-as évektől a Tudományos Akadémia tagsági okleveleit szintén *Karacs* metszette. Ezek az Akadémia birtokában ma is megvannak.

Az oklevélmásolatok lehúzásánál, színezésénél családja is segített.[87]

Mivel *Karacs* mint betűmetsző sem jelentéktelen, felmerül a kér-



Magyar Minerva III. köt. Virág Benedek: Poétai munkáji. Pest, 1799. Trattner M.

dés, hogy alkotott-e új betűtípust. Nem hisszük. Az ő érdeme a rendkívül pontos, gondos munkán kívül a különböző betűtípusok ízléses kiválasztása volt. A rézmetsző technikában jól bevált és kedvelt finomvonalú betűket alkalmazta leginkább. Nagy szakmai gyakorlatát és művészi ízlését tükrözi az a rengeteg írás, ami vésője alól kikerült. A kisebb-nagyobb terjedelmű magyarázó szövegek, a sok címfelirat, földrajzi elnevezés stb. írása természetesen magán viselte szerszáma karakterét, általában finomvonalú, többször dekorált betűtípusokat alkalmazott és a betűrajzolás általános érvényű szabályait szem előtt tartva variálta az akkor használatos típusokat, főleg az antikva betűcsoport sorozatait (kurzív- és kézírásjellegűeket és azok díszváltozatait), a kezdőbetűket sokszor kiemelve, a címsorokat elütő tónusban a szövegtől és élt még más díszítő elemekkel is, mint amilyen a rovátkoló díszítés, a vonalak kettőzése, árnyalás stb. Azonban díszítgetései mellett is ment maradt a kilengésektől, ízléstelenségektől és olyan műveket alkotott, amelyeket mai szemlélettel is szépnek, kiegyensúlyozottnak tarthatunk.

Címképek, címlapok

Az ilyenirányú alakos, betűsoros metszeteivel a könyvillusztráció történetében is helyet kapott Karacs, és a „szép-könyv" kiállításokon 1—2 címlap- vagy címképdíszítésével szerepelt. Ilyen pl. a *Virág: Poétai Munkái*[88] mellé adott, *Flór* rajza után készített metszete. *A' múzsákhoz*

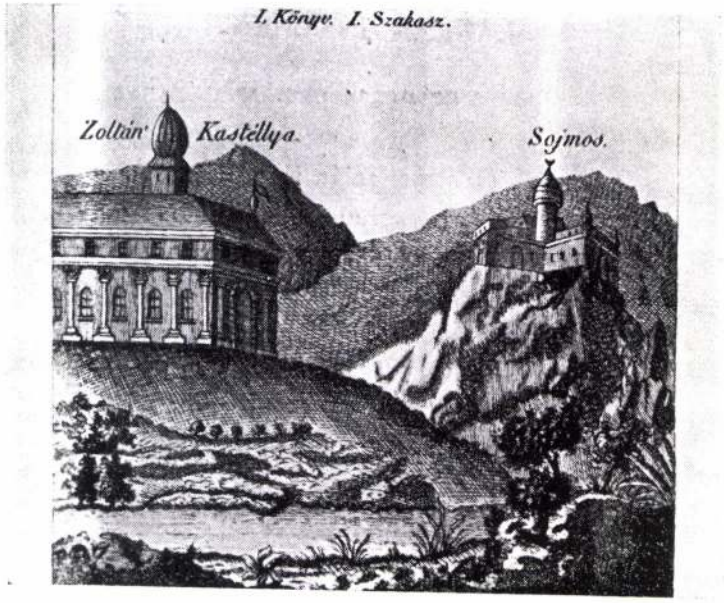

Dugonics: Jolánka c. műben

c. elso költemény elé helyezett 9×7,5 cm-es invokációs metszet a könyvdíszül alkalmazott korabeli rézmetszvények egyik jellegzetes szép darabja. Az ovális keretben elhelyezett szimbolikus alakok (múzsa, bagoly, pegazus) ahogyan a tájba bele vannak helyezve, levegős háttérrel, érdekes vonalas megoldással, fény és árnyalás jelöléssel igen hatásosak.[89]

Könyvillusztrációnak tekintjük *Dugonics: Jolánka*[90] c. művéhez mellékelt 9×8,5 cm-es metszetét is. A két várkastély mérnöki gonddal van kidolgozva, ebből a szempontból különösen a *Zoltán Kastélya* jó munka. A hegyek keresztbefutó ferdevonalas megoldása a nagyobb felületek problémáját jól áthidalja, — az előttünk meredeken magasodó hegy *(Sojmos)* sziklás-hullámos problémája mintha csak részben lenne megoldott. Ügyes a fák, a növényzet és a folyó valószerű ábrázolása.

Az 1817-ben *Trattner* János Tamás kiadásában megindult *Tudományos Gyűjtemény* c. folyóirat — melynek tervéről a Karacs-házban sokszor esett szó — többször említette Karacs munkásságát és adott munkáiból olvasóinak, főleg — amint láttuk — az oklevelek másolatait. Egy időben ő készítette a címlapot,[91] a rajta levő *magyar nemtőt*. A legelső kötetekhez Mansfeld véste a kis szárnyas ifjú alakot — allegórikus műveken ezt szívesen használta az újabb szobrászat és festészet is —, ugyanezt az elgondolást öltözteti határozottabb vonásokba *Karacs* is a *Tudományos Gyűjtemény* címlapjának közepén többszörös köralakú keretbe (5 cm-es): a nemtő az ország címerét tartja egyik kezével, másik-

ban égő fáklyát emel magasra, — a tudományt és hazaszeretetet szimbolizálva. A keret térkitöltése finom munka. Később a címkép alatt *Lehnhardt* aláírásával találkozunk, többször *Mansfeld*éval, de *Karacsé* elmarad.

Karacs János: *Halhatatlan halandó*[92] c. művéhez „*Karacs* Ferentz metsz." a címképet. A 7,5×8,5 cm-es címkép három részre bontható. Alsó részében fekszik az elhunyt, fejrésznél és lábánál levéldíszes rajzok, a kép szemközti jobboldalán egy erős nagy fa, alatta temetőre utaló néhány sírkereszt, a kép baloldalán egy szárnyas alak pálmaággal a kezében, fölötte felhők és sugaras ég. A metszet az életet, a halált és a lélek távozását szimbolizálja.

Többször találkoztunk *Virág* Benedek: *Hunyadi László* c. tragédiájának címlapjával, mely „Karacs írta" aláírással jelent meg *Budán* 1817-ben az Egyetemi nyomdában. Nemesen egyszerű, mégis a legszebb régi könyvcímlapok egyike. (9 × 14,5 cm) A metszet, a betűk, díszítmények alkalmazása, a tükör stb. híven kifejezi saját korának stílusát, szinte minden elem felismerhető benne, amely akkoriban az építészetben, festészetben, szobrászatban uralkodott. Valószínűleg ezért büszke rá az Egyetemi nyomda, mint saját kiadványára.[93]

A tulajdonképpeni címet három vékony-vastag vonalú, az építészeti profillal rokon, plasztikus hatású keret fogja körül. A legkülső téglalapalakú keret és a benne levő hatszögű keret közti részben sűrű pontozású alapdíszítésből fehéren emelkedik ki mind a négy sarokban egy élesen határolt levéldíszes faág. A hatszögű és a legbelső oválkeret között apró halványabb pontozás tölti ki a teret. A címbetűk a belső keretben mind nyomtatottak, egyszerű, ízléses elhelyezésben.

Kisfaludy Sándor: *Hunyadi János* c. históriai dráma, Buda, 1816. címlapján is „Karacs script." aláírást találunk. Kevés a szöveg a 11 × 16,5 cm-es címlapon, de az egyszerű stílusú metszetet Kazinczy is dicsérte.

Ugyancsak *Karacs* metszette a *Tabulae Numismaticae pro catalogo Numorum Hungariae ac Transilvaniae Instituti Nationalis Széchényiani.*[94] c. kiadvány címlapját. A címlapon írott betűk kötött sorai váltakoznak antiqua és kurzív sorokkal. A metszett érmek között nem találkoztunk *Karacs* aláírásával, noha mint éremvésőt is emlegeti őt az irodalom.

Az 1822. évjelzéssel megjelent *Auróra*, melynek gondolata szintén többször felvetődött a *Karacs*-házban, végre idegen minta szerint bécsi rajzolók és metszők képeivel született meg. Hogy miért nem alkalmazták *Karacs*ot, nem tudjuk, de az első évfolyamok címlapjait *Blaschke, Axmann, Lehnhardt* stb. metszők készítik és csak 1833-ban, amikor *Kisfaludy* után *Bajza* lett a szerkesztő, akkor jelenik meg a 8 × 12,5 cm-es címlapon a „Karacs metsz." signatura. Ízléses, egyszerű, több betűtípussal készült. Bár eléggé hasonlók az *Auróra* évfolyamainak *címlapjai*, mégis azt hisszük, hogy csak az 1833. évinél működött közre, utána ismét mások aláírásával vagy anélkül jelentek meg.

Karacs arcképmetszéssel csak alkalomadtán foglalkozott. Az a néhány metszet azonban, amelyet készített, arra vallanak, hogy ezen a területen is képes maradandó alkotásokra. Ismert metszetei a következők:

„Szerinvári Gróf *Zrini Miklós* Horváth Országi Bán". Bouttats metszete után „Karacs Ferenc metsz."

A fenti címfelírás szinte körülveszi a 9 × 12 cm-es oválkeretbe foglalt *Zrínyi*-fejet. Egészen halvány, pontozó modorban készült az arc, ami a vonásokat meglágyítja. A hosszú haj vonalas modorban, a ruha és háttér pontozva. A fény és árnyékhatások szépen érvényesülnek, a palást szinte fénylik. A kép alatt a jelmondat: „Sors bona! nil aliud."[95]

Szent István — Szent László — Kálmán. „Kergling rajz. Karats metsz." *Fessler: A' Három Magyar Nagy Királyok' viselt dolgainak rajzolatja.* Pest. 1815. 390 l. — E műben a fenti királyok arcképét egyetlen 9 × 13 cm-es lapon találjuk. A három oválkeretbe helyezett koronás fő elég éles vonalú arca jó kidolgozásban, pontozó modorban készült, a haj, a ruharedők ügyesen megoldva. A kissé kemény arcok közül csak *Kálmánnál* lelhető fel némi lágyság.[96]

Cseh Szombati József arcképe.[97] — A kép oválkeretbe van foglalva, körülötte felírás: Spect. D. Josephus Cseh Szombati. Med. Doctor . . . etc. A kép alatt: Haec Magni effigiem Medici tibi monstrat imago Szombatii; mentem nulla tabella capit. „Jenij pinx Kaerling del. Karacs sc. Pestini." (9,5 × 16 cm metsz.)

Itt is a pontozó modort alkalmazza, egészen fehér alapból tűnik ki az arc, finom pontsűrítéssel, kirajzolt vonásokkal. szép a szájvonal, a hajfodor és a franciás öltözet vonalai.

Mária Terézia.[98] — Az apró pontozó eljárással készített részek (arc, nyak) olyan finoman vannak kidolgozva, hogy bármely hivatásos arcképmetsző munkájával kiállja az összehasonlítást. E részek lágy, nyugodt hatása mellett a ruházat vonalas, keresztvonalas, a háttér ferde vonalazású, rácsszerű. A 7 × 11,5 cm-es nagyságú képen *Mária Terézia* jól ismert gyászöltözetű képe oválkeretes. A keret alatt három királyi korona tiszta rajza bársonypárnákon és egyéb királyi jelvények, a bojtok tört hullámvonala, a bársonynak fénye, a királyi jelvények és a mellre tűzött kereszt aprólékos díszítései sikerültek. A kép alatt a név betűi vonaldíszítésű nyomtatott betűk.[99]

Koppi Sándor képére a *Tudományos Gyűjtemény* hívta fel a figyelmet:[100] „Nagy érdemű Hazánkfia Karacs Ferenc, rézre metsző . . . egy-néhány próbatételi után" . . . (itt utal térképeire) . . . „T. Koppi Sándor Orvos Doktor képét is rézre mettszette." Nehezményezi a híradás, hogy miért kívánta *Koppi*, hogy nevét németül és nem magyarul vagy deákul írják képe alá.

A 8 × 10 cm-es oválkeretes képen a világos arc sűrű pontozó modorban készült. A háttér egyik felét függöny alkotja, a másik felét sűrű pontozás sötétíti el. A ruha látható része lényegtelen, kevés ránc, egyszerű sima kabát, nem jelentős kidolgozással. A felírás: „Alexander Koppi" — „Karacs sculp. 1816." — „Kaerling del. 1816."[101]

Képei között az irodalom még *Horatius* arcképét említi, amely *Horatzius: Poetikájának* címlapján szerepel (Ford: *Virág* Benedek. 1801.). A felkutatott példányokból ez a kép hiányzik, így erről közvetlen ismeretünk nincs.

Allegóriák, térképdíszítések

Ez a kor szerette az allegóriákat, a jelképeket és a díszítések halmozását. A térkép pedig még nem jutott el odáig, hogy a mindennapi élet egyszerű eszköze legyen, hanem még szinte dísztárgy, amelyet képekkel-rajzokkal és szimbólumokkal körítenek. A már fentebb említett és a művész megélhetését könnyítő ajánlások pedig magukkal hozzák az ajánlás szövegének, a mecénás nevének kiemelését és körüldíszítését.



Fessler: A' három magyar nagy királyok' viselt dolgainak rajzolatja. Pest, 1815

Az Isten hatalmától származó királyságot példázó allegoria.[102] 11 × 17 cm. A metszetben legfölül a Szentháromság van, melyen láncon függ a fénysugarakkal körülvett korona, majd azon nyolcágú csillag és rajta a magyar címer. A háttér Magyarország térképe volna, de abból csak egy-egy részletet emel ki. A rajz felső közepén „Sub Rege Triuno" felírás, jobboldalt „Unius inmedio: Regna Triuna stabunt", baloldalán: „Unaque Gens: Unusque Regens" és lent „Discutit Haec Tenebras". A kép aljára vésve e négy sor:

„Törvény király nélkül: mint Világ nap nélkül.
Király törvény nélkül: mint nap fénye nélkül.
Nép előbb tesz Királyt: 's Király néppel törvényt.
Királynak törvény ád: népnek Király reményt."
„sculp. Franc. Karacs, Pestini 1797."[103]

Dugonics oszlopa a hasonló című vershez.[104] — A 9 × 15 cm-es kép átmenet az allegória és a címlap között: a költészet múzsája babérkoszo-

rút hoz *Csokonai* műveire, melyek maradandóságát hirdeti a szépen kidolgozott emlékmű.[105]

A térképek díszítéseit nem feladatunk sorravenni, csupán néhány utalást teszünk a térképeken levő művészi igényű rajzokra. Ilyenek:

Mappa Exhibens situm Regionum quarum mentio fit in Scriptura Sacra 1801. 16,5 × 21,5 cm-es művet a jobb felső sarokban allegoria díszíti „sc. Karacs Pestini 1801" felírással.

A Szentföld térképe (*Előázsia, Arábia, Egyiptom, Földközi tenger* és *Fekete tenger* környéke) allegóriájában 3 alak rajza: a vezető, ki irányt mutat *Európa* felé az őt követő női alaknak és a tevéket vezető turbános férfinak. Mögöttük különböző pálmafák, fönt a következő szöveg: Tabella ad finem Geneseos ponenda. Az egész jelenetet egy bibliai idézet kíséri.

Varasd megye mappája (1802.) a *József* nádornak ajánlott hatalmas emlékmű-rajzával, melyet nemtők alakjai vesznek körül s egy egész városrész húzódik a háttérben, elöl az úton lovas alakok stb., mind megannyi dísze a véső munkájának.

Esztergom egyházmegye (1822.) térképe felső bal sarkában a prímás — *Rudnay* — arcképe (bizonyára ő a megrendelő), mellette az egyházmegye címere igen szép aprólékos díszítéssel. A jobboldal középtáján sugaras körben egy egyházi méltóság ül székében. A térkép alsó felén a székesegyház hatalmas épülete terjeszkedik, tehát szinte az egész térképet körülveszik a rajzok.

Mappa Dioecesium Bosnensis seu Diakovariensis Syrmiensis cura et impensis . . . Emerici Caroli Raffay . . . Pest. 1826.[106]

Ez a 90 × 56 cm-es térkép is elég bőven díszített. Bal felső sarokban az egyházmegye címere, a bíboros kalap és egyéb egyházi jelvények, alatta levéldíszes és oszlopdíszes keretben a címfeliratok, a térkép alsó vízszintes síkban majdnem teljesen betöltve rajzzal: az egyházmegyébe tartozó vármegyék, városok (*Szerém, Verőce* stb.) címerpajzsai, a magyar címer a koronával, a főtemplom, házak, a környék terményei, állatai, vízinövények, a folyóban csolnakázók stb. Külön helyen feltűnően elhelyezett bontott irattekercs a névváltoztatásokat tünteti fel, majd még az irányrózsa a kép tartozéka.

NB. *Patakinál* kimaradt a felsorolásból.

Vagy ott van *Asia* (1796.) oszlopszerű díszítésű címképe, vagy a címerekkel díszített *Asia vetus* (1799.), *Tabula Italiae Antiquae* . . . (1800.) római érmekkel ékes címképe, *Nyitra megye* saját címerével és így tovább.

Itt említhetjük meg, hogy a térképmetszések mellett ill. azok díszéül több címerpajzsot, érmet, pecsétet, rendjelet metszett Karacs. A térképek címfeliratai és a térképen előforduló töméntelen név[107] gondos elhelyezése, esztétikai elrendezése komoly feladatot adhatott. A kisebb betűk sok helyen kurzívok, a nagyobbak nyomtatottak. Legszebb kidolgozás, legtisztább metszés *Európa* atlaszáé; ez bármely korabeli külföldi térképpel is állja a versenyt.

Térképek

A következőkben sorravesszük azokat a térképeket, amelyek *Pataki* Dénes: A *magyar rézmetszés története* c. műből mint *Karacs*-metszések kimaradtak — s melyeket vagy az OSZK Térképtárában vagy nyomtatott művekben mellékletként felleltünk, — vagy amelyek adatai helyesbítésre v. kiegészítésre szorulnak.

[*Losontzi* István]: *Hármas Kis Tükör, melly I. A' Szent Historiát, II. Magyar Országot, III. Erdély Országot, annak földével, polgári állapatjával és historiájával gyenge elmékhez meg-bővítve alkalmaztatott módon a nemes tanulóknak . . . kimutatja.* Pest. 1826. c. munkához mellékelt 2 térkép (*Magyarország* vármegyéi, *Erdély*) „Karats metsz." aláírást visel. — A H. K. T. igen sikerült szemléltetve-tanító földrajzkönyv, mely 71 kiadást ért meg. Az előszó dátuma már 1770. de még az 1850. év kiadását is ismerjük. Megjelent *Pesten, Vácott, Kassán, Pozsonyban, Komáromban, Kassán és Budán.*

A rengeteg kiadáshoz mellékelt térképek és díszítő rajzok sokban hasonlók, de nem teljesen egyezők. Legtöbbjüknél a metsző nincs aláírva, csak az 1826. évi kötethez mellékeltnél (14 × 19 cm). Feltehető a kérdés, ki készítette az előbbieket? Vagy ha *Karacs* csinálta — amint *Ecsedi* szerint az 1800-as évek elejétől mind ő csinálta —, akkor miért nem szignálta ezeket, és miért csak a jóval későbbit ismerte el magáénak? A múlt századiak nem is lehetnek az övéi, de a 19. sz. többi darabjai is sokban szegényebbek, kezdetlegesebbek az ő legkorábbi térképeinél.

Az említett 1826. évi kiadáshoz készített *Karacs*-metszés színes határvonalakkal készült, a kézifestés, utánhúzás kissé foltos és elnagyoltan követi a finoman pontozott határokat. De szép az Erdély címerével díszített sarok és a címfelírások kerete, a magyar címerpajzs két angyallal stb. járulékok és maga az írás. Betűi szebbek a többinél, ezért is gondoljuk, hogy azok más kéztől valók. — Halála után is még (1844., és 1849. és 1850. évi kiadásokban) az ő aláírt darabjait találtuk. Persze igen sok variánsa van.

Schraud Franz: *Geschichte der Pest in Sirmien.* Pest. 1801.[108] (36 × 18 cm)

Mappa topographica locorum et conventuum Provinciae Hungariae S. Elisabeth Ord. M. S. P. Francisci conventualium . . . Karacs metsz. [1803.]. Pest. 25 × 18 cm. *Rendtartományi térk.*

Afrika abrosza különösen a régi Numidia Iugurtha hadakozásához Salustius szerént alkalmaztatva [1795—1798 körül]. 21,5 × 32 cm. (*Numidia történelmi térképe.*)

Tabula Geographica Comitatus Zempliniensis juxta recentissimas atque fide dignissimas delineationes adumbrata aerique incisa. Pest. 1804. 44 × 57 cm.[109]

Grönland 28 × 18 cm-es térképe 1810. „Karacs metsz." mellékletként a köv. könyvben: *Grönland históriája, mellyben ez a' tartomány lakosaival együtt leíródik és a' természeti-históriára sok jegyzések tétetnek. Német nyelven Cranz David.* Ford. *Dobosy* Mihály. Buda. 1810.

1. Grönland az 59 Gradustól a 73 Gradusig.

2. Grönland nyugati oldala a 63—65. fok alatt.
Mindkettő egyforma méret, felírása levéldíszes keretben, rajzos.

Pest, Pilis és Solt törv. egyesült vármegyék a' Jászság, a' Nagy és a' Kis-Kúnság. Pest [Wien]. 1811. [Görög]. 22 × 29 cm., kéziszínezésű.

Nyitra vármegye. Pest. 1811. [Görög], 29,5 × 22,5 cm. (A 2. és 3. példány variáns a szinezésben.)

Mappa Dioecesis Vaciensis. [Schuhajda Mathias]. Vác. 1812. „Sc. Karacs, Pest". 60 × 100 cm. (*Kálmánházy* László püspök 3000 példányban osztotta szét egyházmegyéje térképét ingyen az egész országban.)[110]

Nyugotindia vagy Amerika közepe az Egyenlítőtől fogva az északi szélességnek 32°-ig „Karacs metsz." 21×18 cm.

Megjelent: *Archenholz* J. W.: *Egy legnevezetesebb tengeri tolvaj társaság' vagy A' Flibusztiérek' históriája.* Pest. 1812. 327 l. Dobosy Mihály fordításában.

Mappa exhibens inundationes eruptione Chrysii Velocis . . . causatas, et canalem Szeghalmiensem inundationis aquas deducentem. „Sc. Karacs". 1815. 93 × 47 cm.

Mappa dioecesis Alba-Regaliensis . . . Delineata per Joan. *Pongratz,* Sc. Karacs Pest. 1819. 59,5 × 82 cm.

Veszprém vármegye. Pest (1790—1811.) 24,5 × 30 cm. — (*Kopátsi* Józsefnek készült.)[111]

Plan der Réz-Bányer geognostischen Aufnahme in den Jahren 1811 und 1812. „Karats sc."[112] A 22 × 23 cm-es térkép színes vonalhatárokkal.

Mappa Archi dioecesis Strigoniensis . . . Strigonium 1820—1822. *(Görög* és *Lipszky* térképe alapján.) 123 × 95 cm.[113]

a) *Rochel* Anton: *Naturhistorische Miscellen über den Nordwestlichen Karpath in Ober-Ungarn.* Pest. 1821. 1 térkép Rochel rajza, Karacs metszése.

b) *Rochel* Anton: *Botanisch-geographisches und hydrographisches Skelett vom Nordwestlichen Karpath in Ober-Ungarn.* (1821.)[114]

Mappa dioecesium Bosnensis seu Diakovariensis et Syrmiensis cura et impensis . . . Emerici Caroli *Raffay* . . . Pest, 1826. 90 × 56 cm.

Katancsich Péter: *Orbis Antiquus ex Tabula Itineraria quae Theodosii IMP et Pevtingeri audit ad systema geographiae redactus . . .* Budae. 1824—1825. I—II.

A 40 × 56 cm-es méretű többféle színben kézzel színezett térkép a római birodalom útjait tünteti fel. Ez egy 12 táblából álló komplexus-nak egy része. Karacs ebben a munkájában bizonyára alkalmazkodott a többi tábla stílusához, mert nála szokatlan és régi kódexek írására jellemző betűkkel dolgozik. A műhöz több táblát is készített. Az ő nevén kívül *Lehnhardt*éval találkozunk a metszeteken.

Burkus birtokok. Pest. [1821—1834.] *Kultsár* Istvánné lapjához, 29×24 cm.

Lassu István leírásaihoz a *Pataki* által említett *Európai és ázsiai török birodalom földképén* kívül *Az Ausztriai Birodalom és ezen Házhoz tartozó Olasz tartományok földképe* 35 × 48 cm-es, *Svécziai s Norvégiai és Dániai királyságok földképe* [1828] 48,5 ×34,5 cm-es nagyságban, mind *Karacs* metszése, Lassu megfelelő című művéhez mellékletként csatolva.

Dóczy József: Európa tekintete c. műben (Bécs, 1829—1831. I—XII. köt.) megjelent *Európa földképe* „metsz. Karacs Ferenc, Pesten 1837." felírással. Az 58 × 23 cm-es térkép az 1831. év XI. kötetében jelent meg.[115]

Piemont, Korzika és Szárdínia [Pest. 1824—1834.] 25 × 29,5 cm-es közigazgatási és közlekedési térképe.

„Az antverpi fellegvár ostroma 1832. nov. 30-tul marsal Gerard alatt a' Francziák által" 1832 [—1838]. Antwerpen várának alaprajza (24 × 19,5 cm), — a franciák ágyúütegeinek helyzete, száma és típusai jelölve.

Erdély Ország közönséges Föld képe . . . az alsóbb Oskolabeli Ifjak számára [Pest] 1834. A 27 × 20 cm-es térkép színes.

Magyar és Erdélyország földképe [Pest] 1838. Magyar Tudós Társaság. 30 × 22 cm-es közigazgatási térkép.

E helyen kell megemlítenünk a debreceni ref. könyvtárban őrzött *Szekeres* György fából készült földgömbjét, mely időrendben a második magyar nyelvű globus (az első 1840-ből *Nagy* Károlyé). Sokáig 1800-ból valónak és a rézmetsző diákok művének tartották, de ma már kétségtelenül bebizonyosodott, hogy ez a földgömb a *Karacs* 1838-ban megjelent atlaszából a *Föld két fél golyóbisa képé*-nek rajza.[116]

Természetesen *Karacs* grafikai művészetét felhasználták halála után is, sőt nemtelenül visszaéltek vele.[117]

E rövid áttekintés elég adatot nyújthat arra, hogy *Karacs* Ferencet kiemelje az egyoldalú elbírálás zártságából. Ezek az adatok természetesen nem tarthatnak a teljességre igényt — a tüzetesebb vizsgálat újabb és újabb műveket fedezhet fel. Korlátozza az is a teljes megismerést, hogy levelezése nem maradt fenn, ami művészi törekvéseire, példaképeire s az őt ért hatásokra fényt deríthetne.

E rendkívüli szorgalmú autodidakta megismerése talán új szakaszba lép azáltal is, hogy szülővárosa, *Püspökladány*, múzeumot szándékozik létesíteni.[118] Egy ilyen intézmény alkalmas lehet arra, hogy *Karacs* életművét egyre jobban feltárja, és természetes központja legyen a *Karacs*-emlékek gyűjtésének.

Jegyzetek:

1. Signatúrájában váltva használja neve utolsó két betűjeként a „ts" és „cs" betűket, amiből arra kell következtetnünk, hogy nem tulajdonított neki nagyobb jelentőséget vagy az általános helyesírási felfogáshoz alkalmazkodott, mikor egyszer „ts"-t, máskor „cs"-t használt. A dabasi ref. egyházközség I. számú anyakönyvében a 10/1802. sz. feljegyzés — mely házasságkötésére vonatkozik — „Franciscus Karacs" megjelölést alkalmaz. (*Gulyás* László dabasi ref. lelkész szíves közlése.)

2. *Ecsedi* István (*Karacs Ferenc térképmetsző élete és művei.* Debrecen. 1912. 127 l.) életrajzi adatainak felkutatója, — újabb feldolgozó *Bellai* Sándor (*A térképcsináló Karacs Ferenc.* Bp. 1958. 40 l. Regényes életrajz.) és műveire vonatkozóan főképpen *Pataki* Dénes (*A magyar rézmetszés története.* Bp. 1951. 416 l.)
3. *Dugonics* András: *Szerecsenek.* II. Pest—Pozsony. 1798. Előbb: Uo. I. köt. "Szerecsen ország" metszet alatt.
4. *I. m.* 5. és köv. lap.
5. *I. m.* 100. l.
6. *Thieme—Becker: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler.* Leipzig. 1926. 19. köt. 548. l. — *Krücken—Parlagi: Das geistige Ungarn. Biographisches Lexikon.* Wien—Leipzig. 1918. I. köt. 599. l. — Pataki: I. m. 41., 147. l.
7. *Thewrewk* József: *Magyarok születésnapja.* 2. közlés. Pozsony, 1846. 32. l. — *Nagy* Iván: *Magyarországi Képzőművészek.* Századok. 1874. 88. l. — Pallas X. 145. l. — Révai XI. 236. l. — *Pusztai* Ferenc: *Nyomdászati enciklopédia.* Bp. 1902. 187. l. — *Éber* László: *Művészeti lexikon.* Bp. 1935. I. 526. l. — *Biró—Kertész—Novák: Nyomdászati lexikon.* Bp. 1936. 226. l. — *Drescher* Pál: *A rézmetszettel díszített könyv.* 1937. 59. l. stb.
8. *Kovács* Ferenc püspökladányi ref. lelkész közlése.
9. Figyelmező. 1838. ápr. 24. 276. lapon S. F. *[Schedel Ferenc];* Hazai és Külföldi Tudósítások. 1838. ápr. 18. 239. l.; Jelenkor. 1838. ápr. 18. 121. l.; Regélő. 1838. ápr. 19. 238. l.
10. Rajzolatok 1838. ápr. 19. 240. l.
11. *Fáy András Emlékkönyvei* (1831—1856). OSzK Kézirattár. I—II. köt. f. 75, 62. — Kézirat I. köt. f. 34.
12. Honművész. 1833. 17. sz. 131—133. l.
13. OSzK Levelestár. *Kovács* Gyuláné *Márton* Máriához intézve 1838. márc. 29-i kelettel, hely megjelölése nélkül, de feltehetően *Szécsény*ből, mert 4 héttel korábbi levele is innen keltezett.
14. *István Bácsi [Majer* István] Naptára 1864. 95. l., ahol a szerk. felkérésére édesapja életrajzát közli (93—98. l.).
15. Az 1770-ben megjelent *Methodus* részletekbe menően szabja meg a tanítás módszerét. — L. még *Tanítók kötelessége.* Debrecen. 1795.
16. A *Methodus* I. rész azt is megszabja, milyen példányokról írasson a tanító, hogy a „betűk formái csinosak és választékosak, a vonás és a betű összekapcsolása egyszerűek és könnyűek legyenek."
17. A debreceni kollégiumban *Kováts* Gábor volt az első diák, akinek rézmetszete nyomtatást is látott (*Énekes könyv* ... Debrecen, 1749. címlapján). Majd *Farkas* István 1767-ben „Cicero levelei"-nek címképét véste rézbe. A legszebb eredményeket a diákok a térképmetszés területén érték el. (*Halász* István, *Erőss* Gábor, *Pap* József.)
18. *Dóczi* Imre: *A debreceni rézmetsző togátus deákok.* Magyar Paedagógia. 1892. 416. l.
19. *Ecsedi I. m.* 16. l. — Vö. még *Ecsedi* István: *A rézmetszés művészete a debreceni ref. kollégiumban.* Debrecen. 1931.
20. *Pethe* Ferenc az első magyar gazdasági lapok szerkesztése terén szerzett érdemeket, de mint rézmetsző is említést érdemel. A Hollandi magyar bibliához magyar térképeket metszett. (*Balogh* Ferenc: *A magyar prot. egyház története részletei.* Debrecen, 1872. 70. l.)
21. *Czetter* Sámuel 1783—1784-ben járt a bécsi Akadémiára. (L. *Fleischer* Gyula: *Magyarok a bécsi Képzőművészeti Akadémián.* Bp. 1935.)
22. *Karacs* Teréz: *Karacs Ferenc életéből jegyzetek.* Kézirat a Debreceni Ref. Könyvtárban. f. VI. 276. — Id. f. 17.

23. *Szemző* Piroska: *A magyar folyóirat illusztráció kezdetei.* A Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve 1953. Bp. 1954. 153. l.
24. *Szemző, i. m.* 155. l.
25. Még *Kazinczy* sem nagy elismeréssel szól róluk és az első évtized végén is arról panaszkodik, hogy a művészek fejlődése félbemarad és hogy egynél több tárgyra adják magukat. Idézi *Lyka* Károly: *Magyar művészet 1800—1850.* Bp. 1942. 494. l.
26. 1817-ben, amikor pedig már „nagyváros", kb. 60 000 lakójából alig ezer vallja magát magyarnak. (L. *Magy. Művelődéstörténet* V. köt. 367. l.)
27. Magyar Kurir. 1801. I. köt. 276. l.
28. *Adressbuch der Stadt Pest auf das Jahr 1803.* Ofen. 163. l.: „Kupferstecher, Réz-mettszők: H. *Karacs* Franz, *Prixner* és *Mayer.*" — U. így az 1805. évben. — Budán *Binder, Schrefl* Anna és *Falka.* — *Adressbuch der Königlichen Frey-Stadt Pest.* 1815. 184. l.: Kupferstecher Hr. *Karacs* (és *Prixner*), Kupferdrucker Hr. *Karaács* [!], (*Schönmann, Engelman* még.) — *Rösler: Kalender von Ofen und Pest für Pest. 1809.* 76. l.: Graveurs: *Karacs* (és *Humbs, Prixner, Zöhrer*); az 1822. és 1827. évben is.
29. *Kazinczy* levele *Rumy* György Károlyhoz, 1813-ban. L. *Váczy* János: *Kazinczy Ferenc levelezése.* Bp. X. k. 424. l.
30. *Csaplovics* J.: *Gemälde von Ungern.* Pest. 1829. I. rész. 323. l.
31. Házépítésre 1809. márc. 18-án kér engedélyt, amit hamarosan meg is kap: Eng. 1809. máj. 11. Jk. (Jegyzőkönyv) 1809. No. 293. I. sz. Állami Levéltár (volt Főv. Ltár.). Idézi *H. Boros* Vilma: *A Pesti Szépítő Bizottság működésének kezdete és a Szépítési Terv.* A Magy. Műv. tört. Munkaköz. Évk. 1954. 516. l.
32. A *Tud. Gyűjt.* 1834. III. 106—107. lapon olvassuk *Karacsné* levelét a szerkesztőhöz, melyben elmondja, hogy férje 4 évvel ezelőtt fogott nagy munkájához. 13 tábla már kész, minden vagyonát beleölte s ez olyan áldozat, milyet „a haza oltárára ilyen kisvagyonú ember nem tett". Már 10 ezren felül van a költsége, — ami egész élete keresete volt, már szinte „jelenlevő vénségének gyámola". Tette ezt azért, hogy a nemzet nagy szükségét pótolja és magának emléket készítsen. 32 éves becsületes mesterségéért nem kíván emlékoszlopot, de a munkájába belefektetett költséget szeretné visszakapni azáltal, hogy a térképeket megveszik. — A későbbi években is gyakran találkozunk az előfizetőkhöz szóló felhívásokkal. (Honművész. 1837. 86., 88. sz. stb.)
33. Karacs T.: Jegyzetek. ff. 155—156.
34. *Virág* Benedek „Tusculánum"-nak hívta, *Jankovich* Miklós „az egyszerűség paradicsomá"-nak. A gyümölcsösbe külön kulccsal rendelkező *Vajda* Péter „Boldogság"-nak nevezte azt, *Mokri* Benjamin „a kis tudós-szállóhelyen" keresett jó levegőt beteg szervezetére. Főv. Lapok. 1880. 55. sz.
35. *Karacs* Teréz kéziratából és az irodalomból.
36. A korabeli sajtótermékek mind járnak a házba s azokat nemcsak olvassák, hanem terjesztik is. A postaköltség csökkentése céljából a kiadók egy-egy ilyen központi helyre küldik az újságokat, folyóiratokat. Az előfizetés-gyűjtésben tevékeny szerepet vállalt. Hogy ez mennyire köztudomású volt, mutatja az, hogy *Széchenyi* a *Hitel*-t dedikációval küldte el *Karacsné*nak.
37. *Majer* István: *A rézmetszetek műtana.* Buda. 1847. 42. l.
38. A *Karacs*-ház a régi József-város Ősz-utca 959. számú ház (a mai Szentkirályi utca 23. sz.) volt. Márvány domborművel ellátott emléktábla jelöli ma ezt a házat, mint *Katona* lakóhelyét, amelyet a költő halálának 100 éves évfordulójára állítottak. (*A Magyar Irodalom helyi hagyományai.* Bp. 1955. Eszerint az emlékművet 1931-ben leplezték le.) 1930. ápr. 16-án a magyar ifjúság nevében megkoszorúzták — a *Katona* centenáriumával kapcsolatban — a Szentkirályi u. 18. sz. házat. E tévedést sietett eloszlatni *Romhányi* István részletes,

bizonyító cikkeivel, melyekben pontos adatokkal megállapítja a *Karacs*-ház telkének azonosságát a mai Szentkirályi u. 23. sz. ház telkével. Vö. *Romhányi* István: *Karacs Ferenc pesti háza.* História. Pestbudai Emléklapok. 1929. 3. sz. és Uo. 1930. 2. sz.: *Katona József pesti lakása.*

39. Pl. a *Czetter* és *Virág* közötti vitában: *Czetter Virág* arcképét elvállalta, de nehezen készült el vele. *Virág* megunta a várakozást és *Karaccsal* üzent *Czetter*nek, hogy a 30 forint előlegből tartson meg 5 forintot és a nála levő képeit küldje vissza. A művész keveselte az összeget 3 heti munkájáért (M. Tud. Akad. Kézirattára. *Magyar Irodalmi Levelezés* 4. r. 29. sz.) és valószínűleg nem küldte vissza *Virág*nak a pénzt, hanem a féligkész lemezt. (*Kazinczy levelezése* 9. köt. 131. l., és 2. köt. 501—502. l.) Idézi *Rózsa* György: *Czetter Sámuel.* Magy. Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyv 1952. Bp. 1953. 102. l.
40. *Karacs* T. Jegyz. ff. 47—48.
41. *I. m.* több helyéről. — *Karacs* T.: A *régi Pestről.* Főv. Lapok. 1880. 55. sz.
42. *Karacs* T. levelei *Naményi* Lajoshoz. Békés. 1886. okt. 25. OSZK Kézirattár, Levelestár.
43. Hazai és Külf. Tud. 1826. I. Melléklet. — Vö. *Szinnyei: Magy. Írók.* 8. k. 550. l., — Művészet. 1905. 112. l.
44. *Karacs* T.: Jegyz. ff. 134—135.
45. *Pataki* Dénes: *A magyar rézmetszés története.* Bp. 1951. 149—152. l.
46. Ez a főleg német források után készült magyar füvészkönyv azért is jelentős, mert az első növénytani mű, mely a magyarországi növényeket részletesebben ismerteti. (Vö. még: Papíripar. 1958. 201. l.)
47. *Pataki* és *Szalai, Dugonics* egyik életrajzírója tévesen jelölik az 1798. évet, ez a kötet csak 1799-ben jelent meg.
48. *Karacs* T. Jegyz. f. 13.
49. *Prónay* Antal: *Dugonics A. életrajza.* Szeged. 1903.
50. Vö. *Karacs* T.: Jegyz. f. 66. — Ecsedi: I. m. 95. l.
51. Még egy metszet van a könyvben, melyet Prixner készített ugyancsak *Witsch* rajza alapján a faluhoz tartozó földek fekvéséről.
52. Alcím: Készült a felsőiskolák tanulói, az alsóbb iskolák tanítói és az efélékben gyönyörködők számára.
53. Vö. *Horvát* István: *Magyar Országot Illető Kép Gyűjtemény.* Összeszedte H. J. A Széchényi Országos Könyvtár Őrzője Pesten 1831. OSZK Kézirattár Quart. Hung. 456. jelzet alatt.
54. *Kollányi* Ferenc: *A Nemzeti Múzeum megalapítása és a Széchényi Országos Könyvtár.* Magy. Könyvszle. 1903. 196. l.
55. *Hild* bécsi építőmester az Új Épület építésére jött *Pest*re, azután itt maradt, nagy szerepet játszott *Pest* átalakulásának történetében. (L. *Zádor* A.—*Rados* J.: *A klasszicizmus építészete Magyarországon.* Bp. 1943.)
56. Ebből is látható, hogy a nádor pártolta *Karacs*ot. Jelentősebb pártfogói voltak még *Széchényi* Ferenc, aki olykor asztalához is meghívta, az öreg *Teleki* László gr., *Vay* Miklós br. (az öreg), *Péchy* Imre alnádor, *Szilasi* József hétszemélynök stb.
57. Főv. Levéltár Jk. 1808. No. 11. — Vö. még H. *Boros* Vilma: *A pesti Szépítő Bizottság működésének kezdete és a Szépítési Terv.* Művészettört. Munkaköz. Évk. 1954.
58. Vö. Tud. Gyűjt. 1817. IV. 149. l. — *Schoen* Arnold: *A pesti Kálvin téri ref. templom.* Bp. 1939.
59. A Magy. Kurir 1801. 33. sz. ezt írja róla: „Deák és Magyar követésre való példákat metszett a szegényebb tanuló gyermekek számára, akiknek t. i. egész Calligraphiának vételére nincs pénzük." (528. l.) Nem sokkal később újabb közlést találunk Karacs „Írásmustrái"-ra, „amelyeket ¼ rész árkusnyi réztáblákra metszve készített, hogy azokkal az írást tanuló gyermekeknek használjon és gyönyörködve szemléllik ezen szebbnél-szebb metszést, melyhez hasonlót még egy kaligráfiában sem láttak." (Magy. Hírm. 1801. 551—552. l. Vö. *Szemző* P. *I. m.* 156. l.)
60. Egy *Karacs*-hirdetés pl. a következő: „Találtatnak nálam az angol írást tanító könyvek is, mellyek szerint igen könnyen és legrövidebb idő alatt lehet szépen írni tanulni." (Honművész. 1837. 86., 88. sz.)
61. „Karacs a Szép Mesterségek Magyar Nesztora ... a rézmetszésben s főképpen az Írás- és Földképek metszésében tökéletes" — írja a Tud. Gyűjt. 1834. III. 106. l.
62. *Kazinczy: Erdélyi levelek* 86. l.
63. Hazai Tud. 1807. 21. sz. 168. l.
64. Vaterländische Blätter für den österreichischen Kaiserstaat. 1808. júl. 29. 201. l. *Zustand der Kunst in Pest und Ofen* c. cikkből.
65. *Karacs* Teréz: *Emlékezés a régi színház zárkövébe rejtett érclapokra.* Budapesti Bazár. 1890. aug. 15. 126. l. Szépirodalmi rész.
66. *Karacs* T. Jegyz. f. 63. — A Múzeum rézlemezeiről *Cennerné Wilhelmb* Gizella és *Rózsa* György sajtó alatt levő tanulmánya számol be részletesen. Az említett kartársaknak ezúttal is megköszönöm készséges segítségüket, amelyet kutatásaim során többizben nyújtottak.
67. Vö. *Trócsányi* Zoltán cikke. Magy. Könyvszemle. 1938. 75. l. és *Benedek: Irodalmi lexikon: Bibliofília* c. rész. 127. l. Itt feltették a cikkírók a kérdést, hogy megvannak-e ezek a nyomtatványok valahol? Eddigi tudomásunk szerint a debreceni ref. könyvtárban van egy-egy példány a *Karacs*-rokonok ajándékából és most bukkantunk véletlenül a legkisebb méretű levonatára a *Fáy Emlékkönyv*ben (l. előbb). Mindenféle aláírás és megjegyzés nélkül van beragasztva a nagyobb méretűek fényképe mellé.
68. Honművész. 1833. máj. 30. 131—132. l.
69. Rajzolatok. 1836. 563. l., Honművész. 1837. 86., 88. sz.
70. Rajzolatok. I. h.
71. Tud. Gyűjt. 1833. II. k. 42—43. l. között.
72. Uo. 1833. III. k. 68—69. l. között.
73. Uo. 1834. III. k. 96—97. l. között. (Patakinál az okl. évszáma tévesen: 1098.)
74. Uo. 1834. IV. k. 76—77. l. között.
75. Uo. 1834. V. k. 60—61. l. között.
76. Uo. 1834. VII. k. 90—91. l. között.
77. Uo. 1834. VIII. k 64—65. l. között.
78. Uo. 1834. IX. k. 60—61. l. között.
79. Tud. Gyűjt. 1835. I. k.
80. Hasznos Mul. 1831. 34. sz.
81. Vö. még *Nagy* Iván feljegyzését, Századok 1874. 286. l.
82. Hasznos Mul. 1831. okt. 26. 268. l. *Karacs*ról így ír: „... kit az efélékben. évünkben még senki a' Haza kebelében feljül nem haladott". Majd: „Ezeket már sokan 's a' többek között a' fáradhatatlan Révay — adták; de egyik sem az eredetinek hív közlésével." — Ezt a metszetet az Orsz. Szépműv. Múz. Grafikai oszt. LXXXVII. kiállításán (A magyar rézmetszet és rézkarc címmel 1954. ápr.-ban) is bemutatták. (L. az erről kiadott katalógus 20. l.)
83. *Oklevél Hasonmások Gyűjteménye XI—XV. század.* 1. kiad. 1883., 2. kiad. 1892.
84. *Horvát* I. megállapítása szerint valószínűleg 1382 vagy 1383-ból.
85. Ez *Révai* és *Karacs* kapcsolatára is utal, hogy azonban *Révay Karacsot* máskor is igénybe vette volna, arra nincs adatunk.

86. Tud. Gyűjt. 1835. II. k. 120—121. l. között. 12×19 cm díszített kezdőbetűvel.
87. *Karacs* Teréz egyik levelében (Békés, 1886. dec. 8. OSZK Kézirattár Anal. lit. jelzés alatt. Levelestár.) *Naményi* Lajostól kéri a Századok azon füzetét, melyben polemizálás van holmi okmányok fölött. „Színről színre láttam és tapinthattam azon ősi okmányokat, melyeket apám oly lélekismereti hűséggel varázsolt a rézre 1830 táján, midőn ezeket metszé apám, és illetőleg atyám nyomdáján a háznál lett nyomtatva." Másutt azt írja, amint a régi okmányok készítéséről emlékezik meg: „... én, mint legnagyobb gyermek olykor szintén segíték. A rézbe etetés, papír-áztatás néha még a sajtón áthúzás és szárítás is épp leánynak való dolgok. Olykor a színezendő szögletes betűk festegetése is az én kötelességem volt." Rendjeleket „mind díszesen kellett színezni, hogy lehetőleg hű másolatok legyenek. A színezést anyám végzé." (Főv. Lapok. 1884. máj. 22. 793. l.: Visszaemlékezés Horvát Istvánra.)
88. *Virág* Benedek: *Poétai Munkái.* Pest. 1799. 174 l.
89. E munkája szerepelt a régi *Buda* és *Pest* iparművészetének kiállításán, lásd: *Leíró lajstrom 1935.* IX. fejezet: *Könyvművészet* c. alatt. 67. l.
90. *Dugonics* András: *Jolánka.* Pest. 1803. I. k. Landerer M. költségével Pozsony és Pest.
91. Tud. Gyűjt. 1817. VIII—XII. kötetekben.
92. Teljes cím: *Karacs* János: *Halhatatlan halandó, vagy olly elmélkedés melly A' Testére nézve halandó embert el hiteti, bizonyossá teszi a' felől, hogy Ő, az az, az Ő Lelke halhatatlan.* Pest. 1818. 51,1 l. — OSZK Kézirattárában Oct. Hung. 260 jelzet alatt a következő kézirat található: „Rövid foglalattya v. Summája azonn elmélkedésnek; melly Halhatatlan halandó titulus alatt ki nyomtatódott volt 1813dik esztendőben; Ugyan azonnak szerzője által a' 23dik Sóltár: Az Ur én nékem Őrizö Pásztorom Nótájára szabva." Ezt követi 6×6 szakaszos páros rímű vers, mely alá a következőt írta a szerző: „Lásd az emblematica rajzolattyát a' testől megvált emberi Léleknek a Nevezett elmélkedés titulusa alatt". Majd idegen kézzel — valószínűleg az akkori címfelvevő — írta: „Karacs Ferencz Ref. préd." — Téves felvétel: ez nem lehet *Karacs* Ferenc munkája, csak testvéréé, *Karacs* Jánosé.
93. *Iványi* Béla — *Gárdonyi* Albert: A *Királyi Magyar Egyetemi Nyomda története 1577—1927.* Bp. 1927. A 126. lapon közli e címlap fényképét. Hivatkozik még rá *Drescher: A rézmetszettel díszített könyv (1711—1838.).* A Magyar Bibliophil Társ. 8. kiállítása. 1937. Katalógus 59. l. 217. sz. alatt. — Az OSZK kiállításán is szerepelt: *A szép könyv. 1473—1933.* Bp. [1939.]
94. A I—III. rész 79, 20, 8 táblával készült *Rénárd* metszésével *Bécs*ben.
95. Történeti Múz. Képcsarnok 4682. sz.
96. Érdekes, hogy a könyv szerzője már 1807. augusztus 20-án írta az előszót, mégis a könyv csak elég sokára, 1315-ben jelent meg. Lehet, hogy Karacsnak is korábbi munkája ez és nem 1815. évi.
97. Tört. Múz. Képcs. 4050. sz. — Megtalálható a köv. könyv címlapjaként is: *Néhai orvos doktor tekintetes, nemes és nemzetes Cseh Szombati József úr sírhalma.* Pest. 1815. 112. l.
98. [Karl August] *Schiller: Biographiák vagy a' régi és újabb időbéli nevezetes embereknek, életeknek 's viselt dolgaiknak leírásai.* Ford. *Tanárki* Mihály, Pest. 1810. *Karacs* aláírással készült metszet a 2. kötet címképeként szerepel, amely két évvel később 1812-ben látott napvilágot. *Pataki* időmegjelölése (1810.) tehát téves.
99. L. még Tört. Múz. Képcs. 7194. sz. alatt. Ezzel kapcsolatban azt is megemlítjük, hogy u.ott, ugyanilyen méretben ezt a rajzot *Blaschke* metszésében is megtaláltuk. *Blaschke*nél az arc világosabb, ezért lágyabb benyomást tesz, viszont egyéb részek sötétebbek a *Karacs*énál.

100. Tud. Gyűjt. 1817. II. k. 175. l.
101. L. még Tört. Múz. Képcs. 3370. sz.
102. A 18. század magyarjának világnézete, amelyet jelképes ábrázolásban összefoglalt és *József* nádornak ajánlott *Káts* István (másképpen *Bukoveczi* I. író és költő, aki sokat foglalkozott a századforduló társadalmi problémáival, a papság helyzetével stb.) Meghalt 1812-ben.
Ez a jelképes rajz ahhoz a latinnyelvű üdvözlő vershez volt csatolva, amellyel *Káts* plébános az ifjú nádort köszöntötte 1797. újév napján. Vö. még *Ravasz* László: *A világnézet* c. művében közölt ugyanezt a képet. (Magyar Művelődéstört. 1939. V. köt. 313. l.)
A Tört. Képcsarnokban Allegóriák 8823. sz. alatt is megtalálható.
103. *Káts* István: *Artatlan mulatságok próbáji 24ik élcfejtés.* „Invenit Stephanus *Káts*".
104. *Dugonics: Szerecsenek.* 1798. II. köt. Pozsony és Pest. (Az oszlopon lévő felírás: „Szemléllyétek Késő Unokánk Fiai. A nagy Dugonicsnak a Hiv Csokonai." „Rajzolta Szerelemhegyi, Metszette Karacs Pesten 1798."
105. A képet *Csokonai* rajzának tartják. *A Beöthy Képes irodalomtörténete* (Bp., 1906. I. 666—667. lapok közt) is így említi. A *Beöthy* által közölt kép azonban nem teljesen egyezik a Szerecsenek rézmetszetével. Az előbbi képen nincs olyan jelölés, melyből Csokonai szerzőiségére lehetne következtetni, az utóbbi képen levő felírás pedig ennek egyenesen ellenemond. V.ö. *Prónai* Antal: *Dugonics András életrajza.* Szeged. 1903. 149. l.
106. OSZK Térképtárban levő példányon *Karacs* Teréz sajátkezű megjegyzése található.
107. Hiszen csak egyetlen térképen — amint *Fodor* Ferenc írja (*Fodor: Magyar térképírás.* II. köt. 186. l.) — 8000 helységnév található, azonfelül települések, puszták stb. nevei.
108. Jellemző *Karacs*ra, hogy a német feliratokkal készült térkép alatt a neve mellett hivatkozik magyar voltára: „Sc. Franc. Karacs Hungarus Pestini 1800". OSZK Térképtárában önállóan is megtalálható a térkép.
109. A térképet *Karacs Blaskó* János rajza után metszette (Magyar Kurir, 1805. I. 204. l.) *Patakinál* 1806. évszám szerepel.
110. *Chobot: A váci egyházmegye történeti névtára.* Bp. II. 1917. *Pataki* felsorolásából kimaradt. *Chobot* művére hivatkozik, de megjelenési idejét tévesen 1915-re veszi.
111. *Patakinál* adatok nélkül.
112. *Patakinál* téves az adat, a *Cimeliotheca Mus. Nat. Hung. Budae, 1825.* c. műben nem jelent meg a térkép, ellenben tényleg megjelent az „Acta Litteraria Musei Nationalis Hungarici. Buda. 1818. I. kötetben. — Vö. még Tud. Gyűjt. 1818. IV. 143. l. Itt az új könyvek rovatban találjuk az „Acta Litteraria. MDCCCVIII" címet (amint látjuk téves évjelzéssel). Helyesen 1818. A fenti mű a Nemz. Múz. ritkaságainak közlésében az első megjelent darab. „A Rézmű a Nemz. Múz. ritkaságainak közlésében az első megjelent darab. „A Rézbánnya plánumának rajzolattyá"-ról pedig így ír: „A' velin papiros nyomtatás mind betüjire mind formájára, mind mesterségére nézve olly pompás 's ékes, hogy akár mely Külföldivel egybevethető".
113. *Patakinál* évszám nélkül.
114. OSZK Térképtárában önállóan. — *Karacs* Teréz említi Jegyzeteiben (f. 63), hogy 1882-ben a Nemz. Múz.-nak ajándékozta a Nyugoti Kárpátok térképét, mely 1824-ben készült. Ez későbbi kiadás lehet.
115. *Patakinál* téves az 1830. évszám. — Hogyan került az 1831-ben kiadott műbe egy később szignált térkép?
116. *Ecsedi: I. m.* 122—123. l.
117. A *Hunfalvy* neve alatt *Heckenast* — majd *Franklin* — kiadásában megjelent atlasz *Karacs* egészen vagy félig letörölt lemezei után készült. V.ö. *Karacs* Teréz: Jegyzetek ... ff. 237v—242; *Ecsedi: I.m.* 117—121. l.; *Pataki: I.m.* 147. l.
118. Püspökladányi Híradó. 1957. dec.: *A Karacs-múzeum helyzetéről.*

Karácsonyné Wittlowsky Erik

ÚJ TANÉV, ÚJ REMÉNYEK

Becsöngettek...

Hétköznapok az iskolában

– Az igazgató nénit keresem – mondom a Csaba utcai általános iskola bejáratánál ülő két fiúnak. Bólintanak, majd a kis *Hévízi Zsolt* pártfogásába vesz, és készségesen felkalauzol az első emleten lévő irodáig.

Még csak néhány napja kezdődött meg az új tanév, ezért érthető, hogy dr. Sztvorecz Andrásné „kissé'' elfoglalt. Felnőttek, gyerekek ügyeit intézi el, aztán ketten maradunk az igazgatói irodában.

– *Nehezen indult be a „verkli''?* – érdeklődöm.

– Azt hiszem, valamennyi pedagógusnál ilyenkor jelentkezik egy kis „drukk'', egészséges izgalom. Olyan ez, mint a színészek lámpaláza a főpróba, a premier előtt, amely aztán siker esetén egy csapásra elmúlik. Valahogy így történt ez nálunk is. Különösebb probléma, nem adódott hacsak az nem, hogy néhány kis elsős bizony elpityeredett... Viszont öröm volt nézni a mosolygó gyerekeket, viszontlátni az ismerős arcokat, közöttük a szülőkét is.

Újrafestett tantermek

– *A tantestületben van változás?*

– Lényegében nincs, két új pedagógus jött hozzánk. Tantestületünk kiegyensúlyozott. Igaz, hogy a 34 főből nyolcan szülési szabadságon vannak, egy kolléganőnk pedig tartósan beteg. Megoldottuk azonban, hogy helyükön már nyugdíjba vonult pedagógusaink tanítanak szerződéssel.

– *Történt-e változás a vakáció ideje alatt?*

– Igen – csillan fel a szeme dr. Sztvorecz Andrásnénak. – Az iskolai szünetben befejeződött a felújítás második szakasza. Újrafestették a tantermeket, és felszereltek új világítótesteket. Mindemellett kicserélték az összes csengőt, így már „dallamcsengő'' jelzi a tantermekben, a folyosókon a tanórák kezdetét és végét. A szerkezet hangosító berendezésül is szolgál. A szerkezet segítségével fontos információkat tudunk közölni, a gyerekek pedig kedves műsoraikat közreadni.

– *Az iskola kapuja melletti táblán azt olvastam, hogy ez az oktatási intézmény német tagozatos.*

– A III. osztálytól a gyerekek a tanterv szerint heti 4 órában sajátítják el a német nyelvet, az I–II. osztályokban különórákon vehetnek részt. Egyébként választás alapján angolul is tanulhatnak.

– *Hány gyerek jár ebbe az iskolába?*

– 330-an iratkoztak be a most kezdődött tanévre, de ilyenkor még végbemennek változások. Az első hetekben van némi fluktuáció, jönnek újak és távoznak is különböző okok miatt néhányan.

A tantárgyakon kívül

– *Mivel telnek az első napok?*

– Az osztályfőnökök ismertették az órarendet – hangzik a válasz –, szóltak a követelményekről, a tanórákon kívüli lehetőségekről, a gyerekeket meséltek nyári élményeikről, aztán kezdetét vette a „munka''. Kiosztottuk a tankönyveket. Sajnos, az áruk jelentősen megemelkedett, ami nagyon sok szülőnek komoly gondot jelent. Ehhez hozzájön a szükséges füzetek, írószerek, a testnevelési felszerelés beszerzése, ez összességében nagy „érvágás'' a családoknak...

– *Ha már szó esett a szülőkről, az*



iskola kap tőlük támogatást nevelő-oktató munkájához?

– Folyamatosan javuló kapcsolatról beszélhetünk. Sok anyuka, apuka fordít gondot gyereke tanulmányaira, segítik előmenetelét, és édeklődik az iskola ügyei iránt. Nagyon lényeges, hogy a szülők „odafigyeljenek'', hiszen közös érdekről van szó – hangsúlyozza az igazgatónő. – A tényekhez hozzátartozik, hogy vannak ún. problémás gyerekek, akik nem járnak rendszeresen iskolába vagy zavarják az órák menetét, nehezen illeszkednek be az adott osztály közösségébe. Sajnos, az ilyen tanulók szüleivel nagyon nehéz a megfelelő kontaktust kialakítani.

– *Az órarendben szereplő tantárgyakon kívül a gyerekek önkéntesen milyen foglalkozásokon vehetnek részt?*

– Széles és színes a választék. Csak néhány példát említek. A tanulók igényét felmérve szakköröket hozunk létre. Működik többek között általában kézműves, gyöngyfűző, báb, rajz, társastánc, aerobic szakkör, ugyanígy „operabarát'' is, valamint sport. Tapasztalataink szerint ezek igen népszerűek a gyerekek körében, akik különben nagyon szeretnek részt-venni különböző pályázatokon, kerületi szintű versenyeken. Hozzáteszem, hogy szép eredményekkel, amelyekre valamennyien büszkék vagyunk.

Mindennapi kis örömök

Beszélgetésünket kopogás szakítja félbe. *„Elnézést, csak egy percre''* – lép be egy szakállas férfi egy szőke hajú kislánnyal. *„Csupán azt szeretném mondani, hogy Kovács Anita beküldött egy rajzpályázatot a televízió Égből pottyant mesék című műsorával kapcsolatban, és tegnap levélben értesítették, szerepelni fog a tv-ben!'' Az igazgatónő gratulál Balázs Tibor* rajztanárnak és Anitának, majd szeretettel megsimogatja a kis szöszi buksiját. Amikor eltávoznak, felém fordul:

– Látja, éppen erről beszéltem. Ezek a mi mindennapi kis örömeink! S szerencsére az ilyenek nem ritkák...

– *Az Ön által elmondottak nyomán summázhatok úgy, hogy eldördült a rajtpisztoly, rövid idő alatt minden a helyére kerül, és várhatóan sikeres lesz ez a tanév is?*

– Nagyon bízom benne, és az iskolai tanévnyitó hangulatából, az ott elhangzottakból ítélve a tantestület szintén derűlátó. Rendelkezésünkre áll minden, ami az eredményes oktatáshoz alapvetően szükséges. Reménykedünk abban is, hogy a pedagógusok anyagi megbecsülése nem túl hosszú idő múlva jelentősen javul majd, bár az anyagiak értekezletünkön nem vetődtek fel. Társaim, amikor csak módjukban áll, anyagi ellenszolgáltatás nélkül is mindent megtesznek a tanulók szellemi-testi fejlődése érdekében!

(Ë)



Tanévkezdés után

Szeptember elseje óta újra hangosak az iskolák. Az új tanévben 5741 általános iskolás korú és 2034 középiskolás tanuló kezdi meg vagy folytatja tanulmányait a XII. kerületi Önkormányzat által fenntartott oktatási intézményekben.

Az elmúlt tanévhez képest *217-tel csökkent(!)* az általános iskolákban tanulók száma. Tavasszal 857 nyolcadikos tanuló fejezte be tanulmányait, most viszont csak 640 első osztályos lépte át először az iskolák kapuját. A végzett nyolcadikosok továbbtanulási aránya – az elmúlt évekhez hasonlóan – dicséri az iskolákban folyó munkát. Eszerint 70,5%-uk gimnáziumban, 19,6%-uk szakközépiskolában, 9%-uk szakmunkásképzőben tanul tovább. A gyermekek nyaraltatásából is kivették részüket az intézmények. A kerületi szervezésű Szántódi Ifjúsági Tábor és a Fülemile úti Napközis Tábor mellett számos iskolai (kerékpáros, vízi, vándor és más tábor) szervezését vállalták a pedagógusok.

Míg a gyerekek gyűjtögették az erőt az új tanévhez, az intézményekben folytak a felújítási és karbantartási munkák. Az idei évben 111 millió forintot költött az önkormányzat felújításokra és 78 milliót karbantartási munkálatokra az óvodákban, iskolákban.

Az elmúlt tanévben történt betörés-sorozat ellen is próbálja megvédeni intézményeit a fenntartó kerületi önkormányzat. Teljes körűvé vált az intézmények biztosítása, s folyamatosan riasztóberendezéssel látják el az iskolákat, óvodákat.

Az elmúlt évekhez hasonlóan az 1993/94. tanév végén is kerületi felmérést végeztünk az általános iskolákban (5. osztályosoknál matematikából, 7. osztályosoknál magyar nyelvből és magyar irodalomból). Az eredmények különösen magyarból igen szépek, de matematikából is javulás mutatkozik az elmúlt évihez képest.

Pedagógiai Központ

Szeptember elsején megkezdte munkáját az átszervezett Pedagógiai Szolgáltató Központ is, amelynek vezetőjévé *Ambrusné dr. Szalai Katalint* nevezte ki a képviselő-testület. Bízunk benne, hogy a PSZK segítségével még hatékonyabbá válik az eddig is színvonalasan végzett kerületi oktató-nevelő munka.

Más változások is vannak. A képviselő-testület jóváhagyásával 67 tanulóval beindult a Kiss János Általános és Középiskola első középiskolai évfolyama. Ezzel az önkormányzat által fenntartott középiskolák száma 5-re bővült.

Az Orbánhegyi út 7. szám alatt lévő általános iskolának engedélyezték, hogy 9–10. évfolyamossá váljon. Probléma azonban, hogy az idén induló 9. osztályt – jobb híján – csak az átalakított tanári szobában tudják elhelyezni. A Pannonia Sacra Általános Iskola is kinőtte falait, segítségére sietett azonban a közelben lévő Alkotás utcai iskola úgy, hogy befogadta két negyedikes osztályát. A tanév elejére befejeződött a logopédiai hálózat fejlesztése. Kerületünk logopédusai eddig is az intézmények megelégedésére dolgoztak úgy, hogy fővárosi szinten is felfigyeltek munkájukra. Új óvodai, iskolai álláshelyek létrehozásával kiépült a teljes hálózat, így a logopédusok túlterhelése csökkent.

A Városmajor u. 59. szám alatti iskolának új igazgatója van. A nyugdíjba vonult *Szabó Lászlóné* helyett a képviselő-testület *Holtságné Csippán Ágnest* bízta meg 5 évre az iskola vezetésével.

Hárommilliós segély

Az új közoktatási törvény és annak júniusban megjelent végrehajtási utasítása újszerű feladatokat is előír az iskoláknak.

Kiemelkedik ezek közül – s talán a nyilvánosságot leginkább érdekli –, hogy megszigorodtak az igazolatlan hiányzásokkal kapcsolatos eljárások. Eszerint „az iskola köteles a szülőt értesíteni a tanköteles tanuló (6–16 évesek) első igazolatlan mulasztásakor, illetve ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri.'' Amennyiben a tanköteles egy tanítási évben tíz óránál többet mulaszt igazolatlanul, az iskola igazgatója értesíti a gyermek lakhelye szerint illetékes jegyzőt, aki a szülő felé a szükséges intézkedéseket megteszi.

A XII. kerületi Önkormányzat az idei tanévkezdéshez is igyekezett segítséget adni a rászoruló családoknak. A rendszeres nevelési segélyben részesülő családok több mint 3 millió forint beiskolázási segélyben részesültek. Ötszázezer forint értékű tanszervásárlási utalványt kaptak az iskolák, 750 ezer forintnyi egyéb utalvány (tanszer, tankönyv, ruhavásárlás) került szétosztásra s nem utolsósorban a rászorultság mértékében 5–6000 Ft/fő rendkívüli – azonnal felvehető – támogatást nyújtott a kerület a nehéz anyagi körülmények között élő tanulóknak.

Reméljük, hogy az iskolai oktatás évről évre történő javulása a pedagógusok, gyerekek és szülők közérzetében is érezteti hatását! Ebben bízva kívánunk mindenkinek sikeres új tanévet!

Molnár Bence
irodavezető
Oktatási és Közművelődési Iroda

Borszéki Klára optimista

Szép napok a Lejtő úti óvodában

Szeptember elsejével újra benépesült a Lejtő úti óvoda. S hogy ez a megállapítás ne hasson közhelynek, rögtön tegyük hozzá, hogy idén emelkedett a létszám, ami önmagában is örvendetes jelenség. Hallunk–beszélünk arról, hogy a hivatalos adatok szerint folyamatosan csökken hazánk lakosságának száma, s ennek egyik oka, hogy mind kevesebb gyerek születik. Kihasználatlanná válnak bölcsődék, óvodák, az általános és középiskolák alacsonyabb osztálylétszámokkal működnek. A Lejtő úton azonban más a helyzet!

– 108 gyerek került most felvételre – tájékoztat *Borszéki Klára* vezető óvónő, aki a nyitástól, 1980-tól tevékenykedik itt ebben a munkakörben. – Négy csoportban 8 szakképzett óvónő foglalkozik velük. Reggel 6.30-tól 18.00 óráig tartunk nyitva.

Vonzó körülmények

– *Jól gondolom, hogy az igen egészséges környezet, a jó levegők, a sok zöld terület, a játék és sport lehetőségeit biztosító nagy udvar is vonzó a szülők és természetesen a gyerekek számára?*

– Minden bizonnyal, mert még más kerületekből is megkerestek bennünket, hogy gyermekük ide kerülhessen. Ezt azonban csak akkor tehetjük meg, ha a körzetből felvettek után marad még hely. De a kérdésre visszatérve, talán más okok is közrejátszanak, hogy szívesen hozzák ide a szülők kis csemetéiket.

– *Éspedig?*

– Szervezünk külön szolgáltatásokat a szülők igényeinek figyelembe vételével. Például angol- és németnyelv-oktatást, különtornát vagy éppen a hamar népszerűnek bizonyult teniszt. Utóbbit természetesen habszivacs labdával és gyerekütővel – teszi hozzá. – Vagy az sem utolsó dolog, hogy kertünk tele van jól termő gyümölcsfákkal, az időszaknak megfelelően ehetnek a kicsik cseresznyét, meggyet, barackot, almát, körtét, sőt mandulát és fügét is.

A szülők támogatásával

– *Nyilván élnek is ezzel a ritka lehetőséggel a gyerekek!*

– Sokat tartózkodnak a szabad levegőn, sokat mozognak, ezért is jó az étvágyuk. Az élelmezést egyébként a Junior Gyermekélelmezési Vállalat



biztosítja, amit még kiegészítenek a szülők, akik önként vállalva rendszeresen hoznak az egyes csoportok részére nyersen fogyasztható zöldséget, valamint gyümölcsöt.

– *Milyen a kapcsolatuk a szülőkkel?*

– Szoros és sokoldalú – fogalmaz a vezető óvónő. – Ez segíti a mi munkánkat és hasznos a kicsik számára is. Az említett példa csak egy a sok közül, ami az eredményes együttműködés bizonyítéka. A szülők, a szülői munkaközösség támogatása kiterjed a hagyományok ápolására is. Ilyen többek között a gyermeknap gazdag programja éppúgy, mint a mindig sikeres családi sportnap, amelyekre eljönnek, pontosabban mondva visszatérnek nagy számban a „régi orvisok'' is! Szintén jó a munkakapcsolatunk a Polgármesteri Hivatal Oktatási Irodájával.

Körülnézünk az óvodában. Borszéki Klára örömmel mondja és mutatja, hogy a vakációban milyen felújítás, korszerűsítés ment végbe. A gyerekeket frissen festett, mázolt helyiségek, felújított padlózatok fogadták. és új beépített szekrények sorakoznak egymás mellett.

– Mindez egyben azt is jelenti, lényegében minden feltétele fennáll, hogy eredményes legyen a napokban megkezdődött tanév. Ez megnyugtatóan hat a tapasztalt és lelkiismeretes óvónők számára. Itt említem meg, hogy a nálunk dolgozó dajkák „szakmásítása'' is folyamatban van, ennek megszerzése érdekében egymást váltva tanfolyamon vesznek részt.

– *Milyen tapasztalatokat hoztak az első napok?*

– Mint említettem, megteremtődtek a feltételei, hogy nagyobb zökkenőktől, gondoktól mentes legyen az elkövetkező időszak. Ami a gyerekeket illeti, mindig el kell telnie jónéhány napnak, amíg „belerázódnak''. Így van ez főleg az újaknál, a legkisebbeknél, akik most lépték át először az óvoda kapuját. A bölcsődéből idekerült kicsiknél rövidebb és könnyebb az átmenet. Mindent össszevetve az első tapasztalatok nyomán a magam részéről nem tartok az új tanévtől. Biztos vagyok abban, hogy a gyerekek jól érzik majd magukat, kellemesen fogják itt eltölteni napjaikat, szellemileg és fizikailag egyaránt gyarapodnak, fejlődnek.

(egy)



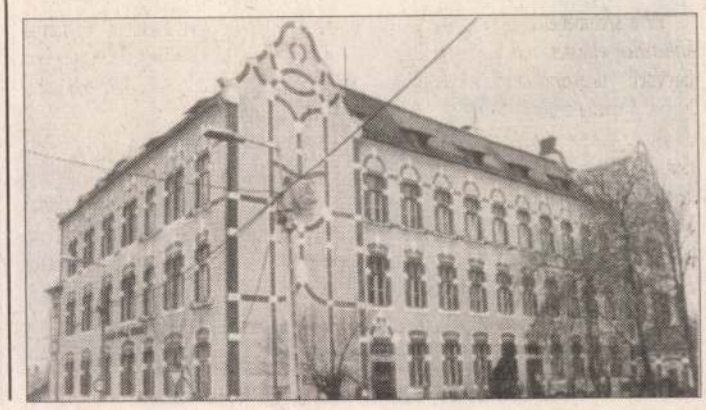

Pincéből a villába

Mozgásterápia a Moszkva téren

A Dévény Speciális Manuális Technika-Gimnasztika nevű módszer bonyolult neve mögött egy, a hagyományos gyógytornától gyökeresen eltérő, új szemléletre épülő szisztéma bújik meg. Az eredeti gyógyító eljárást Dévény Anna gyógytornász, művészi torna szakedző dolgozta ki 1976-tól kezdődően. A vele készült beszélgetésnek az adta az időszerűségét, hogy a kezelések egy része nemsokára itt a kerületben folyik majd.

Ezúttal azonban még a másik tornaterembe, az Október 6. utcába igyekeztem, ahová őszintén szólva a kíváncsiság mellett az érdek is hajtott. Reggelre ugyanis kellemetlen nyak- és hátfájásra ébredtem, és hát kitől remélhetne az ember segítséget, ha nem a gyógytornásztól?

Az Október 6. utcai helyiséget mindennek lehet nevezni, csak gyógyításra alkalmasnak nem.

– Pedig most már felújított állapotban van!... – vágott a téma közepébe Dévény Anna. – Egy időben nyolc hónapon át nem volt vizünk, nem volt WC, folyt a szennylé, pedig a kicsiket a földön tornáztatjuk! Napi 10–12 órát dolgozunk ebben a levegőtlen pincében. Ezek után számunkra szinte a csodával egyenlő az a lehetőség, amelyhez a XII. kerületi Önkormányzat segítségével jutottunk.

– *Miről is van szó tulajdonképpen?*

– Egy ottani helyi képviselő kislányát is kezeljük, így ő nap mint nap szembesül ezekkel az áldatlan körülményekkel. Egyik nap kézenfogott, elvitt a Moszkva téri, félig üres óvodába, és megkérdezte, mit szólok hozzá. – A gyógytornásznő szeme gyanúsan csillog, miközben beszél. – Hát mit szólhattam volna hozzá? Egy csodálatos, szinte műemlékjellegű villához a benzingőzös, ablaktalan pince után...? Fantasztikus, hogy mennyi emberséggel, megértéssel találkoztam az Önkormányzat részéről. Egyhangúlag, vita nélkül megszavazták nekünk az épületet. Előzőleg egy holland pályázaton elnyertünk 3 millió forintot, amelyet helyiségvásárlásra kaptunk. Végül az adakozó alapítvány hozzájárult, hogy ebből a pénzből elvégezzük a szükséges felújítási munkálatokat, és az önkormányzat ezt bérleti díjként beszámítja. Megállapodásunk egyelőre sajnos csak három évre szól, de bízom benne, hogy sikerül majd meghosszabbítani.

– *Milyen újfajta gyógyító eljárást alkalmaznak?*

– A módszer a gyógyítás és a gimnasztikus mozgásképzés ötvözete. Korrekciós célja a tudatos, kidolgozott mozgás, amelyet a normális működés mintájára történő testképzéssel érünk el. Az eljárás a szülési oxigénhiányos agykárosodásban szenvedő és ortopédiai megbetegedéssel küzdő gyermekekkel való foglalkozás során alakult ki, és ma már gyerekeknél, felnőtteknél egyaránt kiváló hatásfokkal alkalmazható.

A magyarázatot szemléltető példa követte: átmentünk a gyógyterembe, ahol édesanyjuk vigyázó pillantásaitól követve éppen két apróságot gyömöszkölt egy gyógytornásznő. Talán nem túl szakszerűen fogalmaztam meg a látványt, ám zavaromból gyorsan kisegített Dévény Anna:

– Látszólag semmit nem csinálunk velük, de ezt a „semmit'' hosszú évek tanulmányai és tapasztalatai alapján lehet csak elsajátítani.

Hogy ez a „semmi'' mennyit ér, arról a két anyuka áradozott. Arról beszéltek, hogy szemük fénye néhány hónap alatt szinte újjászületett. És a rövid idő alatt, amit addig ott töltöttem, már másodszor láttam csillogó szemeket...

– *Beszélgetésünk elején szólt az emberségről, a megértésről.* – fordultam újra Dévény Annához. – *Mielőtt idejöttem, elolvastam néhány cikket az Ön pályafutásáról. Talán nem tévedek, ha azt mondom, hogy az előbb említett hozzáállással eddig nem nagyon találkozott?*

– Így van, nem akarok panaszkodni, de nagyon keserves 20 év áll mögöttem.

*

– *Józan ésszel felfoghatatlan, miért nem támogatnak egy olyan embert, aki orvosilag igazolt, kimagasló eredményeket hozó, és eddig nem ismert módszert dolgozott ki a beteg gyermekek gyógyítására?*

– Ha valaki elkezd egy lábnyomok nélküli utat taposni, azt először idiótának nézik, aztán ahol tudnak, megpróbálnak „alátenni'' a munkájának. Hosszú idő múlva talán kegyesen figyelni kezdenek rá, és ha addig kibírta – jöhet a finis, ahol minden tartalék energiát mozgósítani kell a cél eléréséhez. Úgy érzem és remélem, hogy én már a finisben járok...

Hazafelé menet azon gondolkodtam, hogy azért Dévény Anna valóban értheti a dolgát. Bár nem mertem szólni neki, nyakfájásból adódó furcsa fejtartásomat így is észrevette. És az ötperces speciális manuális kezelés eredményeként már nem néztek rám sajnálkozva a szembejövők.

Stoff Csaba

FELHÍVÁS

A Dévény Anna Alapítvány ismét meghirdeti mozgássérült gyermekek és felnőttek részére speciális, csoportos, zenés mozgáskorrekciós óráit három és féléves kortól – korhatár nélkül. Ugyanitt egészséges mozgású gyermekeknek és felnőtteknek művészi torna, kondíciótréning, jóga és Jeszenszky Endre vezetésével dzsesszbalett- és stretching-tanfolyamok indulnak.

Beiratkozás:
naponta 16–18 óráig.
Cím: 1051 Budapest, Október 6. u. 24. Tel.: 131-4143

Tisztelettel meghívjuk Önt és kedves családját

WITKOVSZKY ERIKA

KIÁLLÍTÁSÁRA

Az ünnepélyes megnyitót
1994. október 4-én 16 órakor a Jókai Klub színháztermében
tartjuk.

A kiállítást megnyitja:
GONDA ATTILA,
a XII. ker. Polgármesteri Hivatal Oktatási és Közművelődési Irodájának munkatársa.

A műsor keretében fellépnek:
GESZTY SYLVIA operaénekes
a *XII. kerületi ZENEISKOLA növendékei*
a *XII. kerületi CSABA UTCAI ÁLTALÁNOS ISKOLA énekkara*
Zongorán kísér: *GONZÁLEZ MÓNIKA*

A Jókai Klub megközelíthető a MOSZKVA TÉRRŐL induló 21-es autóbusszal, a „Svábhegy'' megállóig.

A kiállítás megtekinthető:
vasárnap kivételével naponta 10–20 óráig.

Néhány szó az alkotóról...



Viszonylag rövid, de gazdag festői múlt jellemzi Karácsonyné Witkovszky Erikát, bár ezirányú tehetségét már jelezte a gyermekkorában nyert indiai rajzpályázat.

Eredetileg a zeneművészet, elsősorban a zongora mellett kötelezte el magát. Elvégezte a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolát, de sikeresnek ígérkező zenei pályájának kibontakozását betegsége megakadályozta, így zenetanári, majd zeneiskola igazgatói munka töltötte be életét. 10 évvel ezelőtt fellépő újabb súlyos betegsége azonban fiatalon nyugdíjba kényszerítette.

A szunnyadó, már génjeiben meglévő művészi képességét a munka állandó igénylése, az alkotási vágy hozta felszínre. Ezideig 120 olajfestmény, 50 akvarell s mintegy 30 grafika került ki a kezei alól.

1989-ben a kerület kulturális vezetősége kiállítást rendezett alkotásaiból, amely nagy közönségsikert aratott.

A XII. kerületi Önkormányzat és a Jókai Klub vezetősége most lehetőséget teremtett, hogy újra a közönség elé kerüljenek Witkovszky Erika képei, amelyek nagy része az utóbbi években készült.

Képeit a természet valósághű ábrázolása jellemzi. Igyekszik megőrökíteni az egyre fogyatkozó természeti szépségeket, hogy unokáink is láthassák azokat...



Az Óra út 20. számú ház a XII. kerületben



Dr. Albrecht Mária egy speciális munkacsoportról

Cukorbeteg a fogászaton

Szépen karbantartott, hatalmas kert övezi a családi társasházat, ahol lakik és rendel hetenként kétszer – hétfőn és szerdán délután *dr. Albrecht Mária*, a fog- és szájbetegségek szakorvosa. Ám nemcsak itt, az Istenhegyi út 98/a alatti rendelőjében látja el és gyógyítja a hozzá fordulókat, hanem a Semmelweis Orvostudományi Egyetem konzerváló fogászati klinikáján is, ahol osztályvezető egyetemi adjunktus.

Diplomájának megszerzése után 1976-ban tett szakorvosi vizsgát fog- és szájbetegségekből, s nyomban bekapcsolódott a cukorbetegeket gondozó egyik munkacsoport tevékenységébe. Ezt követően létrehozott a klinikán egy speciális rendelést, ahol a diabeteses betegeket gondozzák. Azóta osztályán sok ezer rászoruló vizsgálatát végezték el, amiben a hozzá beosztott fogorvostan-hallgatók is rendszeresen résztvesznek.

Életcél

A fogorvoslás, ezen belül elsősorban a cukorbetegek gyógyítása tölti ki dr. Albrecht Mária dolgos napjait. Szervesen kapcsolódik ehhez széles körű tudományos munkássága, hiszen se szeri, se száma megjelent szakcikkeinek, tudományos közleményeinek. Bejárta a világot, részt vesz különböző nemzetközi továbbképző tanfolyamokon, tapasztalatcseréken, konferenciákon. Tagja számos magyar és külföldi társaságnak.

Mindezt beszélgetésünk elején tudom meg, amikor életéről, eddigi pályafutásáról érdeklődöm. Életútjáról hivalkodás nélkül, szerényen beszél.

– *Ön tehát specializálta magát a cukorbetegek fogpanaszainak gyógyítására. Miért éppen erre?*

– Családi vonatkozásban találtam magam szemben a diabetessel – válaszolja. – Ez indított arra, hogy behatóan foglalkozzam a cukorbetegek fogproblémáival. A kandidátusi disszertációmnak is ez volt a témája: *„A diabetes fog- és szájtünetei''*.

Más ellátás

– *E tárgykörben milyen következtetésekre jutott?*

– Közülük csak két nagyon fontosat említek. Az egyik, hogy a fő panaszt a fogfájdalmon kívül a fogágy megbetegedései okozzák, a cukorbetegségben szenvedők az átlagosnál gyakrabban és több fogat veszítenek el. Másrészt ők más ellátást igényelnek, hogy megtarthassák fogaikat.

– *Ebben nyilván a megelőzés is benne foglaltatik...*

– Valóban és ehhez az is hozzátartozik, hogy az emberek jó része nem is tud betegségéről. A diabetes jószerével más irányú orvosi vizsgálatok során derül ki, kinél előbb, kinél később. Ezért sok esetben gondot okoz a hatékony megelőzés. Természetesen a megfelelő életmód, egyes ételféleségek fogyasztásának mellőzése, a szükséges gyógyszerek rendszeres szedése egyensúlyi állapotot tud teremteni, ha a beteg pontosan betartja az orvosi előírásokat. Ez utóbbi egyébként minden betegségre vonatkozik.

Merész álom

– *Hazánkban is sok a cukorbeteg, akinek fogpanaszai vannak, viszont igen kevés a diabetológus fogszakorvos. Várható-e számuk növekedése? Lesz-e „utánpótlás''?*

– Bízom abban, hogy a fogorvostan-hallgatók köréből kikerülnek ilyen specialisták. Erre nagy szükség van – szögezi le dr. Albrecht Mária. – Philadelphiai tanulmányutam során sikerült megvalósítanom egy régóta dédelgetett álmot, hogy létrejöjjön a két egyetem között 10–10 hallgató egyhónapos cseréje. Talán ez is ösztönzést ad, hogy a mi fiataljaink közül mind többen a diabetesek fogmegbetegedéseinek kezelésére specializálják magukat.

– *S amíg ez megtörténik, hová fordulhatnak fogpanaszaikkal a cukorbetegek?*

– A magánrendeléseken kívül a körzeti orvos beutalójával jöhetnek a klinikai diabeteses fogorvosi szakrendelésre, ahol elvégezzük a szükséges vizsgálatokat.

-rt-

ÉRTESÍTÉS

Fekete György, XII. kerületi országgyűlési képviselő fogadóóráját minden páros csütörtökön 14–18 óráig tartja a Budapest, XII., Márvány u. 40. sz. alatti MDF-irodában.

Németvölgy

(folytatás az 1. oldalról)

gák is. 1905-ben a műhely átköltözött a Csörsz utcába, ahol a következő évtizedekben jelentős üzemmé fejlődött. Az 1939-től Magyar Optikai Művek Rt. néven ismert gyár a XII. kerület egyetlen jelentős üzeme volt az utóbbi évtizedekben, azonban a '90-es években több kisebb üzemre bomlott.

A kórház és a gyár megépülése után a század első évtizedeiben két jelentős főiskola kezdte meg működését a Németvölgyben: előbb a Budapesti Tanítóképző Főiskola költözött 1911-ben jelenlegi helyére, a Kiss János altbgy. utcába. Az intézet az ország első, nem felekezeti tanítóképzőjéből alakult, és csak 1959-től működött főiskolaként. A városrész másik felsőoktatási központja a rendszeres tornatanár-képzés otthonaként 1925-ben megnyitott Testnevelési Főiskola volt. Később a képzés kibővült edzői és sportszervezői szakokkal, az intézet pedig edzőpályával, sportcsarnokkal és uszodával gyarapodott. A sportegyesületéről is híres „TF'' már 1975-ben egyetemi rangot kapott, de nevét csak 1989-ben változtatták Testnevelési Egyetemre.

A '30-as években – a *Hegyvidék* egyre erőteljesebb beépülésével – ugrásszerűen megnőtt a Németvölgy forgalma és jelentősége, s a városrész arculata is átalakult. A változásokat különösen a hegyi utakat keresztező Böszörményi úton lehetett megfigyelni: a keskeny kis földútból egy széles, forgalmas városi bulvár lett,



üzletekkel, éttermekkel tarkítva. A Királyhágó tér környéke elsősorban üzleteivel vonzotta a közelben lakókat, míg egy villamosmegállóval feljebb, 1938-ban került átadásra a XII. kerületi elöljáróság épülete, ami tovább növelte a környék forgalmát. A Böszörményi út végébe, az Apor Vilmos térre jelentős közlekedési csomópontot terveztek a '30-as években, azonban ennek megvalósítására csak a világháború után került sor. A tér közepére tervezett új hármas tornyú templom is csak terv maradt. Bár 1941-ben megindult az építése, azonban ez a háború miatt elakadt. Így ma is a még korábban felépített kistemplom várja a híveket és ez maradt a plébánia temploma is.

A II. világháború után a városrész magasabban fekvő, zöldövezeti részei is beépültek. Jelentősebb fejlesztések csak a BAH csomópont környékén voltak: a Németvölgyi temető helyén parkot létesítettek, s itt épült fel a '80-as években a Novotel Szálló és a Budapest Kongresszusi Központ.

H. T.

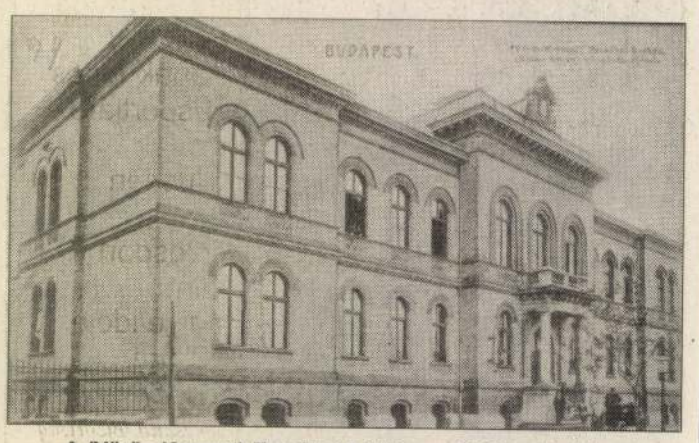

A (Vörös-Kereszt) Erzsébet-kórház az 1910-es években

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 DEC 28
Szabad Föld

Karácsonyi András
1021

1975. DECEMBER 28.



(Karácsonyi András rajza)

SZERKESZTŐI ÜZENE

B. Ferencné, Sopronhorpács: Általános szabály, ha a munkaviszony év közben szűnik meg, a dolgozót a vállalatnál eltöltött idővel arányos szabadság illeti meg. Ez vonatkozik a nyugdíjazás miatt megszüntetett munkaviszonyra is. Ha viszont a dolgozó nyugdíjazásáig évi szabadságából már többet vett igénybe, mint amennyi abban az évben a vállalatnál eltöltött idővel arányos volna, a többletszabadságnak megfelelő különbözetet a munkabéréből levonni, vagy tartozásként előírni nem szabad.

G. Aranka, Nagykanizsa: Sokak által kedvelt édesség a vargabéles. Egy magyar nyelvű, Bukarestben megjelent forrásmunkánk szerint először egy Varga nevű kolozsvári szakács tette saját receptje alapjá

Sz. Béláné, Hatvan: Az ban feladott postai kisesc nak azok a küldemények t tendők, amelyeknek a súly haladja meg az egy kilót, a dött ajándéktárgyak össz pedig a 30 márkát. Vámm sen csak az ilyen küldemé kézbesíthetők.

Sz. I. Felsőnyék: Az olyan, a vásárló lakóhelyén alább fél éve üresen álló c di ház vételéhez nyújthat csönt, amelyet a tulajdonos nácsnak értékesítésre felajá s a tanács ezt elfogadta és vőt név szerint kijelölte. A csön összege az eladási ár százaléka, maximálisan öt ezer forint lehet. A kölcsön

LELKI LEVELESLÁDA

baj. Szomorúságom oka hogy lányom bevallotta: ki bát vár. Ráadásul nem is ja, hogy kitől. Abban bizon

Karacs Ferenc

A debreceni kollégiumban ekkor tanult vagy
már oktatott rézmetszését a XVIII sz utolsó vagy
XIX első évtizedében.

Alföld 1977/7-93
Szabó Ernő: Könyvek, metszetek

Karácsonyi

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban kis plasztikai munkája szerepelt.

MH. 929. X. 20.

Karácsonyi Antal

tarekas

Neinetpalanka

l. Ezredéves Eiáll

XI. csop. 22. l.

T. 630.

novissimae inventionis Excellen-
Batthyán, Perpetui in Németh-
Securitatis, utilitatis, commo-
ttributis gaudentium czimű la-
á kimagasló szent-István torony-
ián a magyarázó szöveg értelmé-
Schiff Bucintoro genannt, B. das
das kleinste neuartige Schiff, D
e Musik-Schalupe látható, mig a
zése alól balra: I A Del jobbra:

39.4: 49.1 cm.

A vizivárosi Szent Anna-templom karácsonyi bábjátékai.

Középkori eredetü betlehemes misztériumok Budán.

(Hat eredeti felvétel a Képes Pesti Hirlapban.)

Irta: Bevilaqua Béla dr.

A *Képes Pesti Hirlap* karácsonyi számában egy ragyogóan bájos, régi budai holmit talál az olvasó: az ódon Viziváros plébániájának, Szent Anna-templomának karácsonyi bábuszinházát.

A nagy Város éli a maga rádiós, autós, charlestonos *modern* életét, ámde a kedves öreg templom előcsarnokában, rég elköltözött budai plébános barokk halotti emléke tövén, egy iromba fahombárban a *középkor* misztériumának bája rejtezkedik: a karácsonyi bábjáték. Karácsonyéji misztérium ez, hatszázéves hagyomány, mely a ládafeneken álmodó bábukat karácsony éjjelén életre, szinpadra hiva, gyermeki hamvu mesejátékot varázsol Budára és Budának.

Hol is lehetne ilyesmi Pesten, mint — Budán. Mert Budapest Budája s Pestje csak nevében *egy* város; lelkében — mert a Városnak is van lelke, helyi szine, helyi Szelleme, otthoni Koboldja, Manója, Dsinje — azonban *két* város ez: Pest és Buda. Voilà, *Párizs!* A párizsi Jobbpart és a párizsi Balpart Párizst mutat a Szajna mindkét partján. A Jobbpart, a modern, robajló *Les Boulevardes* azonban párizsi, a vidáman perdülő éjjeli élet és a festő-, szobrászcaberet-regényesség dombja, a *Montmartre*, szintén párizsi, de éppen ugy *párizsi*, a Balpart irodalmi és kulturális „kvártélya", a latinos müveltség negyede, a *Quartier Latin* s *párizsi* a hallgatag, előkelő, apró palotás arisztokrata előváros, a *Faubourg Sainte-Germaine* is.

Buda ellenben *budai* s nem budapesti, Pest pedig *pesti* s nem budapesti.

Buda a nagyapai emlék s az apró gyereki kor, a históriás patina, a szelid, naiv kisváros hangulata pittoreszk, furcsa, ódon és meghitt.

Budán minden más, igy s főleg a *Karácsony* is, melyről, illetve a karácsonyi szokások legmelegebb legközvetlenebb s legnagyobb müvelődéstörténeti multu emlékéről, *a karácsonyi Betlehemes bábszinházról*, szólnak az alábbi sorok:

Mert ime, Budán, a régi „Bombatéren", hamvas bájának minden karácsonyéji és gyermekien naiv regényességével együtt élnek a középkori *karácsonyi misztériumok*, illetve a belőlük lett *templomi marionette játékok* és pedig a bábszinháznak, a marionette-szinpadnak a *Betlehemes szekrénnyé* és faragott *figuráivá* merevedett formájában.

A müvelődéstörténet s az irodalomtörténet bőven és behatóan kutatta fel a bábszinházak, közelebbről a bábszinházi egyházi játékok, legközelebbről a bábszinház eredetü Betlehemes-játékok történetét. Ugyanigy van feltárva a magyar Betlehemes-játékok müvelődéstörténete is, sőt a Betlehemezés és a középkori templomi marionette magyar vonatkozásai is. Az előbbi kérdést dr. *Sebestyén Gyula*, a Magyar Nemzeti Muzeum nyugalmazott osztályigazgatója, az utóbbit *Solymossy Sándor*, kiváló néprajzi tudósunk irta meg.

A köztudat azonban alig-alig vett tudomást arról, hogy a *Nagyváros* közepén, a Parlamenttől egy propellerátkelésnyi távolságra mozgalmasan eleven életét éli a középkori eredetü hagyomány, mely egy budai templom előcsarnokában levő óriási ládában alszik karácsonyig, hogy az éjféli mise harangjának álomszerüen dongó hangjára bábuéletre keljen s az ódon barokktemplom egyik mellékoltárára szerelve elevenitsen meg egy hihetetlenül kedvesen bájos *középkori hangulatot*.

Az ódon plébániatemplom marionette-szekrénye tavaly is megjelent a mellékoltáron, sőt évek óta minden karácsonykor. Azonban egyetlen mozdulatlan szinpadi képet, a Jászol előtti hódolást mutatta csak be.

A bábuk az idén karácsony után fognak először megmozdulni. E sorok irójának alkalma lévén a parochia kitünő plébánosával, Molnár László pápai karmarás urral közölni, hogy *az eddig csak egyetlen bábszinházi jelenet bemutatására használt marionette-szekrény eredetileg is a karácsonyi ünnepkör mozgalmas, drámai bemutatására készült, azonban erre a célra nem lett eddig felhasználva, a hiányzó marionette-figurák pótlásával azonban a teljes karácsonyi ünnepkör lejátszását lehet majd eszközölni.* A kitünő hagyományos érzékü plébános elhatározta, hogy pótolja a hiányzó figurákat, tehát az idén. Karácsony második napja után, a Jászol előtt összegyült figurák már az ünnepkör lepergésének rendjében fognak távozni a Jászol elől. Hosszu, szines menetben fognak elvonulni a Napkeleti Bölcsek, minden nap közelebb jutva a marionette-szekrény széléhez (a sekrestyés minden este más helyzetbe rakja őket) s végre Három királyok napján eltünnek — a ládába. A *Szent Család* az üldöző Heródes gyilkos népe elől *szamárhátan* fog menekülni Egyiptomba. A pásztorok dudaszó és tilinkó mellett fognak visszatérni mezőikre. Jövő karácsonyra elkészül a többi figura is és akkor már az ünnepkör első felé: a Napkeleti Bölcsek érkezése Heródeshez, az előttük vándorló betlehemi Csillag, a pásztorok menete, a Szent Család érkezése, a hirdető angyalok zenés serege is mozgalmas csoportokban fog felvonulni. A mozgás és a drámaiság természetesen csak a jelenetek naponkint változó átrendezésében fejezhető ki, nem a bábuk ágáló mozgásaival.

Mindezek megértésére szóljunk röviden a karácsonyi misztériumokról.

A karácsonyi misztériumok.

A korai középkor egyházi, illetve egyházias életének tartozékai voltak azok a teljesen vallásos szinezetü drámai játékok, melyeket a legkoraibb időkben még az istentisztelet alatt, annak szerves részeképen, *egyházi személyek* adtak elő. Az előadás maga nem volt drámai mozgalmasságu játék, szereplői sem voltak, cselekménye sem: csak az illető eseményre vonatkozó evangéliumi részletet olvasták fel a papok és a szertartáshoz tartozó segédlet. A felolvasott evangéliumi részletek vagy eredetiben is párbeszédesek, vagy váltakozó karének formájában lettek előadva. A mai lithurgiáju rámai s görög szertartásu mise mai alakja őrzi a VIII—IX. században a jelen formát mutató szertartás addigra dogmatikailag és lithurgiailag is kiérlelődött, de azóta változatlanul megmaradt formáját. A mai mise, mai dogmai magva körüli szertartás *őskeresztény drámai ritudlé* maradványait őrzi, szereplői az áldozatot bemutató pap, segédlete (szerpapok, miniszträns szolga) s a nép, illetve a helyette karénekben felelgető kórus, illetve az Énekes, a kántor. Cselekménye az Utolsó Vacsorát áldozási jelképező jelenet.

A VIII—IX. századtól a kereszténység nagy titkait bemutató *misztériumok* drámai előadása lassan kiszorul az istentiszteletből s külön drámai előadássá válik. Ünnepkörök szerint a Megváltó születését, Heródes gyilkolásait, a Három királyok hódolását, az egyiptomi menekülést, az utolsó vacsorát, Krisztus kinszenvedéseit mutatják be, eleinte *papi személyek* latinul, később *világi személyek* nemzeti nyelven.

A középkori városi élet kialakulásakor a városi Céhek *mesterlegényeinek műkedvelőjáték előadásává* alakul a misztérium. Eleinte a templomudvarban folyik az előadás, az ugynevezett *cinteremben*, a templom körüli, fallal — sokszor várszerü, toronyés kapubástyás, árkos védőfallal — körülvett temetőnek, *Cimeterium*-nak (innen a név) használt térségen.

A XIII. századtól kezdve ezeknek a játékoknak a nyelve a *lingua vernacula* a nemzeti nyelv. Franciaországban a francia, Magyarországon a magyar. Ragyogó pompával kiállitott, gótikus ékitőelemektől diszes, faragott, a korszak modorában szinesre mázolt ácsszerkezetü *szinpadokon* folyt a mindinkább elvilágiasodó, vidám, polgári elemektől tarkuló, a végén már a korszak barbárul durva trágárságaivá is lealacsonyodó előadás, mely már itt is, mint a lassan kialakuló *világi* szinirodalom és szinjátszás csökevényes kezdete jelentkezik.

Az előadók a női szerepekben is férfiak. Szinpadi kosztümjeik abszolute nem az egyházi és szentföldi szövegnek megfelelőek: az apostolok korszerüen divatos középkori csörgős lengyel saruban, jobblábukon sárga, ballábukon kékszáru, testhezsimuló nadrágban ágálnak. A szinpad *hármas:* egymás feletti három emeletet mutat, a középső a *Föld*, a felső a *Mennyország*, az alsó a *Pokol*. Kettőt-kettőt létra köt össze. A *mimusok* (actor), vagyis az *alakoskodók*, a mai szinész ősei, e létrákon fel vagy alá ereszkednek, aszerint, amint megdicsőülnek, vagy elkárhoznak. A játék kezd a XIV. század elején egészen sikamlós szinezetü lenni, betétekül például megjelenik a fürdő Zsuzsanna s a két leselkedő huncut öreg, Lóth és két leánya, Dávid és Bethsabe, Noé a tulságos mustélvezet után. Bohócok és akróbaták is megjelennek, táncos balettszerü jelenetekkel (Szent Dávid). Az *Ördög* mindig tultengőbb szerephez jut. Kialakul hagyományos, máig élő kosztümje s maszkja. ő lesz az egész darab rontó-bontó intrikusa, kavaró-keverője, csinytevő, bonyodalomkeltő *Malefactora*. Igy például van francia misztérium, melyben az Atyaisten elalszik, az Ördög lerészegiti az apostolokat, ezek vidám táncre perdülnek, az Ördög ragadja magához a hatalmat; ámde Mária, az elősiető, cimeres-páncélos lovagnak öltözött és számszerijjas, vagy angol íjásznak fegyverzett angyalokkal dobszó és fanfare mellett veri vissza a pokolba. E darab azonban még az erkölcsösebbek közül való.

SZERESD FELEBARÁTODAT . . .

IRTA: BARTÓKY JÓZSEF.

A mennyországban ugyancsak készülődtek már az angyalok, hogy a Jézuska ajándékait idejében, gyertyagyujtásra lehozzák a földre. Azok a kis angyalkák, akik tudták, hogy ilyen téli hidegben őket még ugysem eresztik le a hosszu földi utra, oldalt álldogálva, örvendező kiváncsisággal s mosolygó meghatottsággal nézték a vidáman sürgő-forgó nagyobb angyalok készülődését. A kis angyalkák között egy kis szöszke olyan sóvárgó szemmel nézte a nagyobbakat, hogy epekedő tekintete feltünt Gábor arkangyalnak is, aki a karácsonyestére leküldött angyalsereget rendezgette. Gábor arkangyal rá is szólt a kicsire:

— No, kis szöszke, talán te is szeretnél lemenni?!

— Óh, nagyon szeretnék lemenni! — sóhajtotta a kicsi.

— És miért szeretnél olyan nagyon lemenni most, ezekkel a nagyobbakkal? — kérdezte Gábor arkangyal.

— Azért szeretnék lemenni, — felelte a kicsi, — mert én a járványkórházban haltam meg, el sem bucsuzhattam sem az édesanyámtól, sem Palkótól, a testvéremtől, sem . . .

A kis szöszke nem mondta végig a mondatot. Gábor arkangyal egy kicsit hümmögött magában, aztán mikor azt gondolta, hogy meghatottságát már nem veszik észre a hangján, megszólalt:

— Voltaképen csak a jövő karácsonykor lehetne lemenned, no, de nem bánom, menj le már most! Ti nagyobbak, aztán vigyázzatok erre a kis szöszkére!

A kis szöszke hát leszállott a nagyobb angyalokkal, akik közül egy maga mellé vette, s egyenesen az édesanyja ablakához vezette.

A kis szöszke társával belibbent az ablakon, a szobában szépen lerakta a Jézuska ajándékait, aztán kisuhant a konyhába. A konyhában az asztal mellett ott ült az édesanyja, az ölében a kis Palkó, mellettük az édesapja, akit a kis szöszke életében alig-alig látott, mert az apja mindig késő éjszaka jött haza, részegen; ha korábban jött, mindig veszekedett s ütlegelte a feleségét is, meg a gyerekeket is. Most békességesen beszélgettek. A kis szöszke megindultan csókolgatta meg mindhármukat, akik őt nem látták ugyan, de mintha megérezték volna, hogy mennyei küldöttként ő jár közöttük. Mert könnybe lábbadt a szemük és szeretettel borultak egymásra. A kis szöszke nagyon örült, hogy ezek hárman igy szeretik egymást, s szivesen ott is maradt volna közöttük, de a nagyobb angyal sürgette, hogy: sokfelé kell még menniök! Hát tovább mentek.

Egy utcasarkon valami köhögős vén hordár fázlódott. Mikor a közelébe értek, éppen egy fiatalember szólitotta meg az öreget:

— Hát maga, bácsi, miért nem megy még haza ünnepelni?!

— Arra várok még, — felelte fulladozva az öreg, — hogy hátha kereshetnék még egy-két fillért; hiszen üres kézzel nem mehetek haza az unokáimhoz.

A fiatal ur pénzt vett elő s nyájasan szólt:

— Fogja bácsi ezt a bankót! Diák létemre nekem se sok van, de ha megosztom is magával, marad még elég arra, hogy vigan töltsem az estét!

A kis szöszkének nagyon tetszett ez a dolog, s boldogan sugta oda a nagyobb angyalnak:

— Óh, milyen jók az emberek! Az apám is jó emberré lett; ez a fiatal ur is milyen jó ember!

A nagyobb angyal erre nem szólt semmit s kis védencével továbbszállott. A fényes palota ragyogó termeben, ahova ezután bevitték a gyerekeknek Jézuska ajándékait, a palota dusgazdag ura a feleségével, az ajándékok rendezgetése közben beszélgetett. Az urnő ezt mondta:

— Tudod mire határoztam el magamat?! Arra, hogy azon a sok pénzen, amit most adtál nekem, nem veszek magamnak uj bundát, uj autót s uj gyémántokat, hanem ezt a pénzt az ünnep után szétosztom a gyárbeli szegény asszonyok között . . .

A kis szöszke megint boldogan suttogta a nagyobb angyalnak:

— Óh, milyen jók az emberek! Tele van a szivük felebaráti szeretettel!

A nagyobb angyal erre megint nem szólt semmit, s kis védencével továbbszállott. Száz helyre is elmentek még, s a kis szöszke minden hajlékban békességet, csendes boldogságot s a felebaráti szeretet lelket derítő melegségét látta és érezte. Óh, lám, az emberek csakugyan ugy szeretik felebarátaikat, mint önmagukat és a szeretet nagy törvénye szerint él a világ!

Az utolsó házba, ahová bementek, az apa igy beszélt felserdült fiához:

— Nézd, fiam, én egy társammal szemben nagy bünt követtem el. Hamis vádat koholtam ellene, azért, hogy én kerüljek a helyébe. Most

III. Jenő pápa végre megsokallva a már mai értelemben is botrányos komédiává züllött misztériumokat, *egyházi átok terhe alatt tiltja ki azokat a templomudvarból is, de a Városháza előtti piacról is.* A polgári hatóságok szivesen veszik a tilalmat, hiszen a céhbeli erkölcsöket is megrontotta a duhaj játék: véres verekedésekbe fult minden előadás. Az alakoskodó mesterlegények tovább együtt ittak, kockáztak, verekedtek az eleinte statisztáknak, később mindinkább főbb szerepekre alkalmazott országuti, vásári, bucsui sokadalmakra odacsődülő kóbor *játékosokkal*. Ezek a *joculatorok, yongleur*-ök voltak a középkor bohém és bünöző csőcseléke; szökött mesterlegény és katona, jobbágy, vagabundus diák, kicsapott pap, a középkor társadalmának salakja. Mesterségbeli „szakmájuk" szerint egyensulyozók, bűvészek, kardnyelők, kötéltáncosok, ugrók, majom- és medvetáncoltatók voltak, akoholista, pestishordozó nép.

A tisztes polgári városi tanács kiveri ezt a népséget a városból. A *misztérium* s vele együtt rokonai, az erkölcsös tanulságu *moralitas-játék* és a csodáselemű *mirakulum* is megbukik. A *Dékán*, a középkori sekrestyés szigoruan őrködött, nehogy a templomba csak egy komédiás is betegye a lábát. A céhbeli társulatok, a passziójátékok testvérületi, *Confréries de la Passion*, a vándorkomédiásoknak adják át a szerepet, a szinjáték kikerül a falura s mint vándorszekeres (marionette), vándorkomédiástruppok *vándorszínészete* él tovább. Itáliában ekkor lép fel a kosztümös álarcos, Commedia dell' arte. Hosszu százados szünet után éled fel az *oberammergaui passzió*, de ez hagyománytalan, egyébként jól stilizált üzlet. Reinhardt *Mirakel*-je művészi kisérlet. A mezőkövesdi passzió átmenet volt (1920) a népi s az irodalmi passzió között.

A bábszinház.

Ezalatt már kifejlődött Európában a zsinegen mozgatott, a keresztes hadak által az araboktól átvett *bábjáték*. Műsora ennek is azonos a misztériuméval. Főszemélye Franciaországban Mária, vagyis kicsinyitett alakjában *Marion*, további kicsinyitésben *Marionette* volt. E Mária-bábu mint bábszinházi főhősnő adta meg a bábszinház nevét.

A vándorkomédiások a misztériumok egész műsorát belevitték a könnyen hordozható bábszinházba, mely az egyházias jelleget jobban megőrizte, mint a misztérium. Publikuma, a falu, puritánabb volt, mint a kulturált város.

A bábszinházi misztériumot a nép is átvette s tovább művelte. Falusi gyerekek között alakultak ki a *Betlehemes játékok* már a XV. században. A bábszinház szinpada, a Betlehemi jászol, szekrényévé válik, sok helyen tornyos kápolnává. A bábuk szinpada a Betlehem. Ezeket zsinegen felülről, vagy pálcákkal alulról mozgatják.

A század vékén *megmerevedik* a mozgó Betlehem-bábu, a mozgást, cselekményt a kosztümös Betlehemes-gyerekek adják elő. Hamar kialakult a betlehemező játék cselekménye: angyali hiradás, pásztorok mondókái, dalai, táncai. Itt is fontos szerephez jut az *Ördög*, azonban a falu morálja irtózatosan elpüfölí, mikor Heródessel szövetkezve a Gyermek életére tör. Sőt: az alaposan elpüfölt Ördög kénytelen Heródessel együtt táncot járni a Gyermek mulattatására.

A *„Betlehem"* tehát semmi más, mint a megmerevedett marionette-szinpad. Lócsén azonban volt mozgó, zsineges bábu is a templomban, az ottani Szent Jakab-templom sekrestyéje máig őriz egy zsinegen mozgatható félember nagyságu Krisztus-bábut.

Magyar karácsonyi bábjátékok.

Bámulatos, — mint azt Sebestyén Gyula, a somogykilitíj párasztgyereki betlehemes játékokra kimutatta, — hogy kereteikben ugyszólván érintetlenül megmaradtak középkori bábjátékaik. A Siófok melletti Somogykilitiben nem a betlehemes gyerek játssza él a betlehemi cselekményt, hanem a bábuk, a cselekvő szinészek. Az intrikus Ördög itt *Kéményseprővé* vált, megmaradt a *középkori latin szöveg* egy csökevénye is. A pásztorok kórusa ugyanis ezt énekli:

„Pásztorok, ugyite
A Betlehem fugyite!"

vagyis: *„ad Betlehem fugite"*, azaz: *„Betlehembe fussatok."*

Még érdekesebb, hogy a játék végén a *Dékán*, vagyis a templomszolga, a mai sekrestyés őse, *bábualakban az egész betlehemi figuratársaságot kiveri a szinpadról.* Ime, a III. Jenő pápa által kiadott, egyházi átokkal sujtó bulla emléke is megmaradt a somogyi faluban! Milyen mély lehetett a tiltó rendelkezések hatása, hogy hatszáz év távolában is él egy betlehemi marionette-figura sekrestyésének fütyköse képében.

A nép *betlehemeseknek* nevezi a bábjátékos betlehemes alakoskodókat, de *Három királyoknak* is. Utóbbiak az ismert rácsos szerkezetü ugró csillagokkal járnak ma is. Jellemző az ilyen játékokra, hogy az ősi, 1530 körül alapitott, késmárki Lyceum diákjai még a XVI—XVII. század óta erős lutheránus-protestáns korszakában is pompásan kiállitott menetekben hódoltak az ősi játéknak. *Bruckner Károly* miskolci jogakadémiai tanár, a szepesi kulturhistória kiváló művelője, több idevonatkozó, a betlehemi csillagugratást tiltó városi és főiskolai rendeletet közöl. A jókedvü diákok sok polgári zápfogat verhettek ki és zaboscsűrt gyujthattak fel dévaj Háromkirályos kedvükben.

A néprajzi szokássá halkult ősi magyar karácsonyi misztériumdrámát a franciskánus barátok mentették meg. Ők tartották fent a népi hagyományokat. A megmaradt népi szövegek a középkori misztériumdráma teljes keretét megőrizték. A szepesi s általában a felsőmagyarországi *bányászok*, — az abaujtornavármegyei meczenzéfi németek, akik a legujabb időkig hordták az ősi kovácsmesterlegény XVI századi magyaros motivumu diszruháját, lelógó, lefentyüs medvebőrsüvegeikkel, — teljes céhszerű drámát adtak elő, még a legujabb időkben is. Ez az egységes dráma esett szét később karácsonyi betlehemezésre és Vizkeresztes Háromkirálykodásra.

A XVIII. században *iskolai bábszinházak* őrzik a marionette-misztériumot. A Mária Terézia Királyasszony által Budára hozott s ott a királyi palotában elhelyezett angol kisasszonyok nemesi konviktusának volt egy kis szinpadja: *„zur Komödih-Spiellerey."* Alkalmasint ez is *marionette* volt, hiszen ez az időszak volt az irodalmi marionette utolsó fénykora. Az Esterházyak eszterházi udvari bábszinháza számára Haydn irt marionette operákat. Az egri Lyceum nemesi konviktusának is volt bábszinháza.

Ellenőrizhetetlen adatok szerint a mai budai Vigadó mellett, az Iskola-utcába torkolló Szalag-utca egyik régi házában volt *Buda egyik XVIII. századi bábszinháza*. A közelben van a kapucinusok temploma. Ők is, mint a ferencesek és minoriták, alkalmasint őrzői voltak a karácsonyi népmisztériumoknak. Templomuknak még a mult század végén is volt egy pompás, XVIII. századi templomi Betleheme. Vajjon nem ennek emléke fűződik a Szalag-utcai marionettehez? Tény, hogy a közelben levő vizivárosi plébániában maradt meg a karácsonyi bábjátékok hagyománya. E sorok irója, mint apró gyermek, még látta a nyolcvanas évek végén a vizivárosi templom régi Betlehemét. Ez később eltünt. König Gusztáv, pápai udvari káplán, e sorok irójának nagybátyja, mint vizivárosi plébános, foglalkozott a Betlehem felujitásával, melyet a mai plébános, Molnár László pápai kamarás valósitott meg.

A XVIII. században a *csiksomlyói minoriták* is művelték a betlehemes játékokat. *Dickens* végtelenül kedvesen ir az olasz karácsonyi bábjátékokról. Szicíliában nagypompáju karácsonyi és husvéti passiót játszik a marionette, de már teljesen a templomon kivül. A sziciliai néplelket jellemzi, hogy mikor a *Heródes*- vagy *Judás*-bábu „fellép", óriási üvöltés, hagyma-, narancs- és citromzápor, valamint odahajitott szisszenő kések özöne fogadja. *„Erode, il carnefice"*, vagyis: Herodes a hóhér és *„Giuda il mercatore"* azaz Judás, az áruló, sokszor „boltan" marad az arasznyi szinpadon, főleg ha az egyébként halálos biztonsággal hajitott kétélü pengéjü sziciliai kések a vezetőmadzagokat elvágják. Ez azonban nem baj, mert az erre számító komédiásnak van előre készitett „pótjudása", aki tüstént *„beugrik"*.

Lengyelországban roppant kedvelt a karácsonyi *Jaszeuka*, a „Jászolka" játék. A krakói *Teatra Nationala* nagy „Jászolka" revüt ad karácsonykor. Az Ördög itt is táncot jár a jászol előtt és pedig harci krakówiakot.

Ujabban a pesti körúton is megjelentek a külvárosi betlehemesek. Egy óbudai mesterlegényekből alakult társaság, igazán stilusos kosztümözésü, gyerekdrámát ad elő.

A vizivárosi Betlehem-marionette.

A XVIII. századi barokk-templom főoltárának a jezsuiták által kedvelt drámai hatásu szoborcsoportja maga is tisztára templomi misztériumdráma jelenetet mutat: Szent Erzsébet, Szent Anna, Szent Zakarlás, valamint a hárfázó Szent Dávid mozgalmas vonalu barokk-szobrai, az oltármögötti ablakok ó-arany fényében drámai képben mutatkoznak: *Mária Bemutatását* ábrázolják. A remek bécsi barokk-stilü sekrestyeszekrény egy fiókjának dobozában laknak a figurák. Az oberammergani passiojátékok — a középkori passió utódai — modorában készült fafaragványok, hagyományos, sok gótika-korabeli fafaragvány-stilust mutató figurák. Pótlásaikat, — a szamáron ülő Máriát, Heródest stb. — a régi pesti Oberbauer cég készíti. Diszes, de kevésbbé hagyományos stilusu templomi marionetteje van az Örökimádás temploma s az óbudai San Marco kolostor apácáinak is. A figurák eddigi száma ötvennél több. A szinpad — a *Reinhardt* Miraceljében s az *Antoine* párizsi szinházának stilizáló kisérleteiben kifejezett középkoriaskodó tervében is látható egységes diszletezést mutat: a Jászol, a Mező, a Jordán Völgye, Betlehem városa, az Olajfák hegye és a Golgotha is egyszerre szerepel, illetve állitható be.

A bábjáték-dráma képeinken.

Képeink sorozatban mutatják a misztériumot. A képeket régi XVI—XVII. századi festménytipusok alapján e sorok irója állitotta be.

Első képünk

a középkori *Dékán* utódát, a Templom derék sekrestyését, *Tóth Béla* uramat mutatja segédeivel. Becsületes jobb karját muszka álgyúnak golyóbisa vitte el, amde mégis szeretettel öleli a *Tevét*, baljában Angyalt tartva, mig a suttogó ministráns Fiju bárányt, szerecsenyt, elefántot, királyt rak ki a dobozból, a segéd, *Jákity* mester, pedig számolja a Figurákat.

A második kép

a napkeleti Három királyok szolgahadának indulása. (Máté evangéliuma: I. 2. 9.): *És imé, a Csillag, amelyet Napkeleten láttak előttük megy vala".* Elől megy az *előcsahos* (a török csaus), a málhás állatok fuvarának vezetője, a *Fullajtár*, gyapjas haju arabus. Utána erős kos, gyenge toklyó s kicsiny *Bárány*, ártatlanul bámulván a nézőkre. Ezt követi a *Szamár*, a derék Füles, ki hátán Máriát s a Gyermeket hordozván, azóta hord keresztet szőrén. Látható rajta a bokharai „Szamártáska", e becses szőnyeg zsákjai tömve zabbal s muharral. Ő vezetője a *Tevének*, mely mé'a állat tudvalevően vezetőszamár nélkül nemigen hajlandó baktatni. Kosara konyhanéművel tömve, rajta *háromlábu lábas*, főzéshez. Követi őt a néger *Elefántbajcsár*, fején szerecsenyek módjára aranyos pálmalevélkorona. Az *Elefánt* diszes nyeregben rengeteg málhát emel, sátorponyvét és sátorszőnyeget. A menetet bezárja a Sereghajtó, vagyis *Sáfár*, kémlelvén az útjelző Csillagot, mint tudós és koros Chaldeus tiszte ez.

Harmadik képünk

mutatja a hiradó idős Pásztort, birkabőr kozsuljában, amint hirül adja az otthonmaradtaknak a Gyermek születését. (Lukács, I. 2. 18.) *„És mindenek, akik hallák, elcsodálkozának azokon, amiket a Pásztorok nékik mondottak."* Igy a *Bárányok* is, emelvén fejüket, odatartván fülüket s a beszélőre tekintvén. Valamint azon öreg *Pásztor*, ki mélyen s csendesen megillettődött, más Öreg *Juhász*, gyenge szemü s a *Bajtárs*, ki heves ifju lévén, fennen örvendezik.

A negyedik képünkön

a legeltető pásztorok láthatók, vagyis azok, kikről irva vagyon (Lukács, I. 2. 8.) *„Valának pedig pásztorok azon a vidéken, akik künn a mezőn tanyáztak s vigyáztak éjszakán az ő nyájok mellett."* Látható a rómaias utmenti villából lett rom, benne azon szelid *Tehénállatok* s a *Szamár*, kik is lehelletjökkel melegitendik a Kisdég Gyermeket. És a Pásztori férfiak, derekukon szeredás, vagyis Tarisznya, condragúnyájok és oly Gamós botjuk levén, mely csellengő bürge lábának elkapására való. És egy gyenge Bárány is látható, vakaródzván. Az ifjabb pásztor a Szakállasnak mond valamit: „Nagy idő lesz az éjszakan, a Csillagok igen sziporkáznak!" Mire a Tehén igen figyel. A völgyben pedig a Jordány vize kanyarog.

Ötödik képünk

Betlehemet, a kicsiny várost mutatja, melyről a Három királyok igy szólának Heródeshez (Máté, I. 2. 6.): *„És te Betlehem, Judának földje, semmiképen vagy legkisebb Juda fejedelmi városai között, mert belőled származik a Fejedelem, ki legeltetni fogja az én népemet, az Izráélt."* Városkapuk, tornyok s bástyák láthatók, szép mivességgel egybeszerkesztettek.

Hatodik képünk

a Napkeleti Bölcs Fejedelmeket mutatja, ugymint Gáspárt, Menyhártot s Boldizsárt, mint az Irás mondja (Máté, I. 2. 9.): *„És imé, a Csillag, a melyet Napkeleten láttak . . . megálla a hely fölött, a hol a Gyermek vala. 10. És a mikor meglátták a Csillagot, igen nagy örömmel örvendezének. 11. És bémenvén a Házba, ott találták a Gyermeket anyjával, Máriával: és leborulván, tisztességet tőnek Néki; és kincseiket kitárván, ajándékokat adának Néki: aranyat, tömjént és mirhát."* Látható pedig a szinpadon a *Csillag* s az Angyal, szép gótikus fürtökkel, minőket *Veit Stoss* mester tanitványai faragtak Késmárkon s Kassán. És a kegyes Állat, a *Szamár*, melengetvén az ő párájával a Kisdég Gyermeket. És Mária, ki a Gyermeket széna s szalma közé a Jászolkába takarta, szegény lévén. *Menyhért* király pedig letette az ő koronáját a Jászol elé a ládikóra, melyben Aranyak vannak. *Boldizsár* király, a Chaldeus, az iskátulyát hozta a Mirhával. *Gáspár*, a Szerecsenyek Fejedelme kezében szoritja a kicsiny szelencét, a Tömjénnel. És láthatók az ő Szamaruknak, Tevéjüknek s Elefántjuknak ösztökélői s a *Sáfár*, a Turbánnal fején. A Fejedelmek s Pásztorok, Elefántusok és gyenge Bárányok, amelyek e szép középkori játékban szerepelnek, fából vannak s csak bábuk ők. *De nem lelketlenek, mert beléjük a budai História, a Stílus és a Legenda lehet életet.*

Mi emberek, ellenben, csak pesti *Bábuk* vagyunk, megszürkülvén bennünk a gyermeki budai *Lé'ek*, melyet imé: a karácsonyi Gyermek budai bábuja lop vissza egy percre lassan kiégő pesti szivünkbe.

---

elhatároztam, hogy az ünnepek után önként megvallok mindent. Akármilyen nehéz is az élet, felebarátainkkal szemben ilyen módon nem szabad tülekednünk!

A kis szöszke . egint boldogan suttogta a nagyobbik angyalnak:

Óh, milyen jók az emberek! Tele van a szivük baráti szeretettel!

A nagyobb angyal már most megszólalt:

— Fáj a szivem, kis társam, de mert nekünk nem szabad hazudnunk, kötelességem neked megmondani, hogy az emberek csak karácsony estéjén jók, s csak karácsonykor van tele a szivök felebaráti szeretettel! Máskor a legtöbb rideg, önző, gyülölködő, s az Ur Jézus tanitása szerint való felebaráti szeretet mindenek szivében igazán nem él! Az ünnepek után a részeges korhely megint elveri a feleségét, az urfi nem nézi embernek .. vén szolgát, a milliárdos asszony nem ad a szegényeknek csak egy-két fillért s a törtető ember ujból megrágalmazza azt, aki utjában áll!

A kis szöszke mélyen megindulva hallgatta a nagyobb angyal szavait, aztán halkan megkérdezte:

— De ha az emberek karácsonykor tudnak jók lenni, s tudják szeretni felebarátaikat, miért nem jók az emberek máskor is, miért nem szeretik egymást máskor is, hétköznapon is, mindig?!

— Ezt már én sem tudom, — felelte erre a nagyobb angyal maga is elszomorodva, s aztán felszállott az Égbe kis védencével, aki, mig felfelé szárnyaltak, könnyes szemmel tekintgetett vissza a földre, ahol az emberek csak karácsonykor jók, s csak karácsonykor szeretik egymást . . .

B. Karácsonyi Emma

festő

l. Szépmüvèszet

1942. 126. l.

B.Karácsonyi Emmy

Kolozsvári Műcsarnok megnyitó kiáll. 1943.

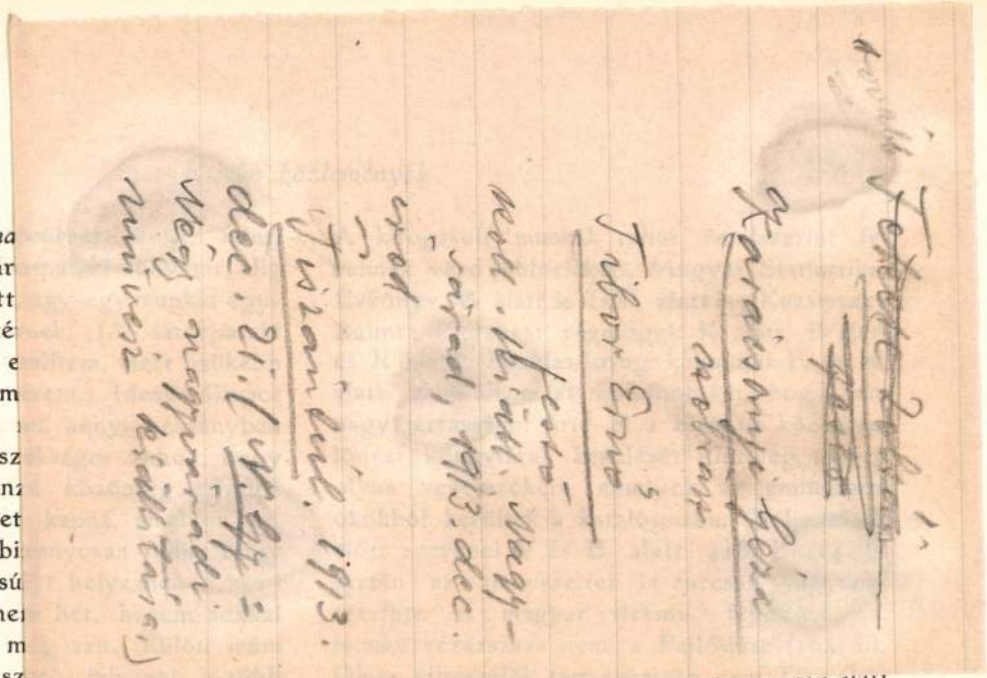

forgalma *na*
mondjuk, a sár
félesztendő alatt
öbben is ké
t csak azért e
van s jól ism
ha minden
g, amennyi sz
és kölcsönz
azt a könyvet
elt birálóm bi
erre nagy sú
erű könyv ne
ányban is m
azért czélsz
lévő könyveket, mert a közönség

veendő fel, mert bizonyára nem ez az első

A II. kiadásé ugyanez (1881.) Ezzel azt látom, hogy nem czéduláztam önkényesen.

«Arra is van eset, hogy Farkas egy-egy művet valódi irójától *eltulajdonít* — irja Harsányi úr — s más iróénak tüntet fel. Igy pl. a 27. lapon az »Igy van jól» s a «Két év egy ügyvéd életéből» cz. regényeket a Decsy Géza neve alatt sorolja fel, holott azokat Degré Alajos írta. Vagy pl. a 26. lapon «A gyermek» és «A tüz» cz. regényeket Dánielné Lengyel Lauraénak tartja, holott azok D'Annunzio Gabriele művei.» A biráló úr e megjegyzését nem is minősitem, mert nem akarom a jelzők használatában sem példáit követni. Aki csupán hibákat keres, hibaigazítást, mint czéljától eltérőt természetesen

A szakrendszer ellen emelt óvás kevés gyakorlati érzéket árul el, kö dési könyvtárak iránt, mint az egés Összegyüjtött munkáknak külön cso sát teljesen feleslegesnek tartja holott lényegesen megkönnyiti a nek a könyvek kikeresését. Egye nem ismer a biráló s csupán czim sorolja más szakba, mint én. Pl. 173. oldalon az Elegyes munkák vett: «Az angyalkúti csata» és nevezetes szolnoki csata» a T csoportba tartozik, holott ezek nelmi munkák, ilyen czimen akár Ocskai brigadérosát is a Történelem oszthatná be a biráló úr. Ép i

tovább

Karácsonyi Géza

Tibor Ernő

koll. kiállításai

U. 1081

rod

Nagyváradi Napló

1913. dec. 10.

(Négyes kiállítás a vármegyeházán.)

Balogh István és Fekete Tokán a másik kettő festő volt

a Zborora vezető országúttól jobbra. — 7. Ugyanaz, az országúttól balra emelkedő hegyoldalon. — 8. Részlet az utóbbi lövészárokból, a téli szállásul szolgált fedezékekkel. — 9. A zborói Rákóczi-kastély kapuja, ormós fedezékké átalakított falkerítésével. A háttérben a zborói zsidónegyed. — 10. A zborói Rákóczi-kastély főszárnya, sarokbástyáján gránátlövések nyomaival. — 11. Orosz tisztek sírja a zborói Rákóczi-kastély előtti kis kertben. — 12. A zborói Rákóczi-kastély temploma. — 13. A zborói Rákóczi-kastély I. Rákóczi Ferencz korabeli gazdasági udvara; jobbfelől a száz hársfa sora, balfelől kút, a háttérben a zborói vár. — 14. A

Oberst. Regimt. Kommandant
I. R. 18. Besitzer . . . . . Ge
1914. Die Erde sei ihm leicht.
sírok a szemelnyei templom czin
43. Ütegparancsnok szállása az
kán, Bártfafürdő felett. Belsejé
kező felirat:

Wir schossen auf die Russ
Dort unten weit im Tal,
Und wenn das Feuer raste
Ruhten wir hier zumal.
Und da die meisten Villen
Mit Namen sind bekannt,
Sei unser trautes Häuschen
Villa «Feuerrast» benannt!
Ave Sancta Barbara 29/III.

Karácsonyi Géza

Geboren am 19. Mai 1880 zu Győr, Absolvierte 1899/1900 – 1903/1904 die Hochschule der Bildenden Künste in Budapest, besuchte die Academie Julien in Paris sowie die Academie des Beaux Arts in Brüssel und ist gegenwärtig Professor an der Hauptstätischen Kunstgewerbe-Hochschule in Budapest. Seine erste Plakette verfertigte K. im Jahre 1902, im Jahre 1912 und 1913 Plaketten im Künstlerhause zu Budapest ausstellend. Sämtliche Plaketten K.'s sind gegossen und nur in sehr geringer Zahl vervielfältigt; seine Meister waren in Budapest Loránfi und Kallos, in Paris Verlet und in Brüssel Van den Stappen und Dubois.

8 nüvel fels

Hu Prmagyerem 266/l.

-267.

Viselet.

Női ruha.

A prémes [illegible] mentét és
kivágott magyar ruhát hord csi
A háttérben oszlop és az aszta

MENNYASSZONYI
Alter Antal divatker

alól jobbra: Nyomt. Rohn és Gr
legalól jobbra: Melléklet a Go
Febr[illegible]ár 1

Kny., mér. 19.2 :

KARACSONYI *Géza*, szobrasz, * Győr 1880 máj. 19. Budapesten és Párizsban tanult, azután Kallós Ede műtermében dolgozott. 1908. Marosvásárhelyen telepedett le, 1920-tól Budapesten él. 1922. gyüjteményes kiállítása volt az Ernst Múzeumban.

Ég. I. 5764

Kamarási lelet VII. 242.

Karácsonyi Géza

autográf

Műcs. kiáll. 1909-től
Pipics 115. (

Vizegrád

155–156

Karácsonyi, Géza, Bildhauer, geb. 19. Mai 1880 in Győr, war ein Zögling der Pariser Académie Julien und des Budapester Bildhauers Eduard Kallós. K., der derzeit als Zeichnenprofessor tätig ist, beschickte wiederholt die heimischen und auch die ausländ. Kunstausstellungen.

Knick I. 600. l.

ZOMBOR LAPTERJESZTŐ
MISKOLC
Széchenyi-utca 14.
Telefon: 17-84



Tekintetes

„Európa"

„lapterjesztő" rt.

Budapest

V. Visegrádi u. 36. IV.

Karácsonyi Géza

Ernst Múz. kiállítása

CXXXI : 1932

214

FÖLDES
[illegible]
PÁSZTÓ





Karácsonyi Endre

terve szerint épült
a magyarláposi tem-
plom tornya 1896-
ban

Kádár Szoldob

V. k. 19. l.

BUDAPEST
1947-III-19 E 6

Karácsonyi Ferenc

Nobrain

Szombathely

l.

Dunántúli Szemle

1944. 222. l.

gzüjt.

d. 28

Mithoff,

H. Wilh. H.

Kunstdenkmale und Alterthümer
im Hannoverschen

l. „Hannover" alatt

Tovább

~~Fekete Zoltán~~
~~festő~~

Karácsonyi Géza
nobrair

Tibor Ernő
festő

cród

Nagyvárad

1913. dec. 21.
(S. E.: Az első nagy-
váradi műki-
állítás.)

U. 1051.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
rópapír- lap, eruzarajz,		Román stil. 21/34 cm. tatarozási felvétel.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

HIREK AZ ERDÉLYI OTTHONBÓL.

Karácsonyfa ünnepély. Az Otthon mindkét helyiségében karácsonyfa ünnepély rendezett a vezetőség. Az ünnepély a Himnusz eléneklésével vette kezdetét, mely után a Tőkés-csoportban Barabás Samu ref. esperes, a Bükkösi csoportban pedig Bereczky János, ig. tanitó ünnepi beszédet mondottak. Majd Ravasz Erzsi, Szimon Jánosné, Lőrincz Juliska, H. Szántó István, Mihály Imre, Márton Dénes, Kelemen Rebi, András Regina Otthon-tagok alkalmi karácsonyi versek és a hazai szokásnak megfelelő népies rigmusok előadásával pár pillanatra feledtették a szép számban összegyült tagokkal a hontalanság keserü óráit. „Mennyből az angyal" cimü karácsonyi ének közös elénekelése után az „angyal-fia" kiosztásával végződött a jó hatást elért ünnepély.

A karácsonyfa-ünnepélyen a következő tagok részesültek, jutalomban: Kelemen Rebi, Mihály Imre, Ráduly János, Mondics Erzsébet, Lőrincz Juliska, Simon Jánosné, András Regina, Karácsonyi Mari, Ráduly József, Márton Eszter, Nagy Joachim, Sarlós Erzsébet, Márton Dénes, Bükkösi Dénes, Tőkés Károly, Ülkei Viktorné, Berey Zsigmond, Lőrincz Ferenc, Albert Róza, Angyal Samu, Góll Zakariás, Ujvárosy Zoltán, H. Szánthó István, Szabó Vilma, Ravasz Erzsi.

Csergezán Mihály Otthon-tag temetése. Az életfájáról egy életerős galyat tört le a kegyetlen halál ismét. Csergezán Mihály Otthon tagot, székely testvérünket dec. 19-én utazás közben a vonat tetején szerencsétlen sors érte, fejét egy híd teljesen összeroncsolta s azonnal szörnyet halt, másnap reggel a vonat tetején halva találták meg. Csergezán Mihály szentgericzei 23 éves, unitárius vallásu volt. Nem is oly régen szökött meg az oláh fogságból, s itt egy szent cél érdekében szolgálva várta ezt a pillanatot amidőn ismét vissza térhet szép hazájába. A sors máskép döntött. Temetése, amelyet Bükkösi Dénes rokona rendezett, f. év dec. 23-án d. u. 3 órakor volt. A temetésen az „Erdélyi Otthon Segélyző Egyesület" részéről Bereczky János titkár és több Otthon-tag voltak jelen. A kórházban Biró Lajos unit. lelkész parentálta el. A temetőben Bereczky János egyesületi titkár bucsuztatta el az Egyesülettől és annak tagjaitól. Temetési költségeinek fedezésére az Otthon-tagok nagyon szép számmal adakoztak, amelyet az alábbi nyugtázás bizonyit.

Angyalfia. Dr. Tóth József szombathelyi kanonok az erdélyi kis gyermekek karácsonyfájára 100 koronát adományozott, mely összeget, a megtartott karácsonyfa ünnepély alkalmával négy kis gyermeknek angyalfiába osztottunk ki. A nemesszivü adakozónak hálás köszönetet mond az Otthon Elnöksége.

— **A „Temetkezési Segély-alap"-ra** ujababn adakoztak: Dénes Gáspár 10 K. Kelemen Ágnes 5 K. Varó Domokos 10 K. Péter Róza 5 K. Varga Eszti 5 K. Nagy Miklós 5 K. Nagy Gyula 5 K. Ambrus Mózes 5 K. Bálint Gizella 2 K. Mihálcz Olga 10 K. Réti Mariska 5 K. Nemes Lajos 100 K. Bege Juliska

Üzenet Erdélyből.

Csikszereda. Dec. 15-től kezdve az adóhivatalnál is oláh a hivatalos nyelv, pedig a hivatalnokok közül egyedül Nagy Ödön tud oláhul. — A kórházi főorvos dr. Hirsch Hugó mindent elkövet, hogy kórházat fentarthassa. A kórház tisztviselőit, Dávid István gondnokot, Bartha János ellenőrt saját pénzéből fizeti. — A vármegyei főorvos dr. Veress Sándort az oláhok egész Erdély területére orvos-felügyelővé nevezték ki. — A városi tanács tiszta oláhokból áll. A polgármester Cicen, a rendőrkapitány Pop Juon. Ez utóbbi régebben finánc volt; rongyosan ment Szeredába, ma már 400.000 koronás házra alkuszik. Az oláhok is kezdik megsokalni Pop ur dolgait s kifelé áll a szekere-rudja. — A besorozott katonákat azzal biztatják a bevonulásra, hogy: „a sötétségből felemelik magukhoz." — Törvényszéket akarnak felállitani. — A régen ott lakó magyarok kötelesek igazolni, hogy mi jogon laknak a városba.

Marosvásárhely. Az oláh állam vasutja csőd előtt áll, gépeket és egész vonatot bérbe ad ki egyes személyeknek igy pl. Marosvásárhelyen a Birtalan cégnek több mozdonya van, amelyekkel gabonát, s élelmiszert szállit be Erdélybe Oláhországból. Hirlik hogy az egész vasutat az oláh állam bérbe fogja kiadni. Oláhországban 150 lei-ért vásárolt lisztet 600 lei-ért árusitják el Erdélyben. A Csiszár-féle palotában, a Kossuth Lajos-u. és a Szentgyörgy-u. sarkon egy nagy oláh bank készül. A vasutasok 18-tól 56-ig mozgositva vannak, a 18 éven aluliak valamint az 56 éven felüliek vasuti szolgálatra rekvirálva vannak. Plakátokon hirdetve van, hogy azok a vasutasok, akik esküt nem tesznek, azokat mint katonákat fogják szolgálatra kényszeriteni. Popa Lőrinc rendőrkapitány és Pop Alexandru detektiv-főnök roppant gorombák a magyarokkal szemben. Mindezért adót kell fizetni, s ez inkább a magyarságot érinti, akiktől szigoruan a legkisebb tárgy után is behajtják az adót. A sztrájk alkalmával a 11-es huszárok megtagadták az engedelmességet és ezért leszerelték őket és több ideig a 9-es huszár-laktanyában bezárva tartották. Azokat a magyarokat, akiket szükségből az oláh pap keresztelt, oláhoknak tekintik, s ugy kezelik őket, dacára annak, hogy nem oláh. A nagyváradi 1-es huszárok és a temesvári tüzérek a Besszarábiai frontra mentek. Besorozott és oláh katonának felöltöztetett magyar fiukkal Oláhországban gorombán bánnak, ütik verik őket.

Torda. Egerházy Lajos, ref. papot, bolsevizmussal vádolva, az oláhok letartóztatták, előbb Kolozsvárra, majd Nagyszebenbe szállitották. A szebeni hadosztály-biróság ártatlannak találta, de azért, mint „veszedelmes" magyart továbbra is fogva tartják. Mielőtt Tordáról elszállitották volna, utolsó kérése az volt, hogy hiveitől a templomban bucsuzhassék el. Az oláhok teljesitették kérését. Fegyveres katonák szuronya között haladt be Egerházy templomába, a szuronyos katonák mindenütt nyomába voltak. A templom tele volt magyarokkal, sőt a templom körülvé[illegible] sem kapta meg. — Tanásziu, volt magyar mozdonyvezető itt mozdonyfelügyelő, ki magáról azt hirdeti, hogy „ő a földi Isten, ő parancsol mindenkinek." — A sztrájk alkalmával elfogott 45 vasutas még oda van; kezdeten két ezer lei volt a váltság-dij, de ma már 20.000 leit kivánnak tőlük. — Sok oláh ujonc-vasutast állitottak szolgálatba, kiknek szakértelme nem lévén, a balesetek mindennosá váltak. Minden balesetnek azonban a magyarok „a bolsevisták" az okai. Azoknak a magyar vasutasoknak, kiket kényszerüségből megtürnek az oláhok, fizetésük legnagyobb részét büntetéspénzbe vonják le az oláhok.

ÜZENET ERDÉLYBE.

Ákos-ra (Szilágy vm.) üzeni Szabó Imre szülőinek Szabó Mihálynak, hogy egészséges. Salgótarjánon lakik.

Székelyudvarhelyre üzeni Tóth József Keszler Jánosnak, hogy egészségesek és az otthoni dolgokról értesitést kér.

Kászonaltizre üzeni Csürös Istvánné szül. Korodi Anna, hogy egészséges és egy kis fiuval áldotta meg az Isten.

Nyárádszeredára üzeni Récsey Ádámnak, kiről az „Erdélyi Hirek" 46. számából olvasott hirt, öccse, hogy Tatabányán jól van s értesitést kér szüleiről székelbosi lakos Bosy Péterék hogylétéről, mert 1918 óta semmit sem tud róluk. Bosy Albert csendőrmester, Tatabánya.

Besztercére Bendénének, Vermesre Tamás Jánosnak, Szászlekenczére Ruttkayéknek üzeni Csermák Károlyné: jól vannak. Olga, Jani is, értesitsenek hogylétükről Becske állomásra, Nógrádmegye.

Ki tud róla?

Gyulafehérvári Pintér Sándorról, aki tud valamit az értesitse a kiadóhivatalt Budapest, Nagy János-utca 27. sz., I. em. cimére cheque érkezett.

Dicsőszentmártoni Gvidó Károly kéri Csepregi János tart. hadnagyot, hogy cimét sürgősen közölje vele. Lakása: Budapest, Császár-fürdő.

Bácsy Frigyes áll. ig. tanitó, ki Lónyai-telepről (Hunyad) októberben menekült és Benkő Sándor áll. tanitó (Marosvécse, Küküllő vm.) hollétéről aki tud, közölje Karácsonyi Kornél menekült áll. tanitóval, Balatonboglárra.

Kolozsvárról menekült Mikéné Bozsányi Ilona cimét tudassa Juhász József, ig. tanitóval Budapest, Kir. József müegyetem. (Épitészeti cékáni hivatal).

Nagyváradi dr. Tóth Mihály, főreáliskolai tanár és dr. Személyi Kálmán jogakadémiai tanár cimüket tudassák orosz fogságból haza érkezett Tóth Gábor, e. é. önkéntessel. Csót. (Leszerelő-tábor).

Szászrégeni Hirschberg [illegible]

ORSZÁGOS MENEKÜLTÜGYI HIVATAL KÖZLEMÉNYEI:

Szolnokra megérkezett kiutasitottak névsora.

1920 november 8.

Kovács István fékező 3 cstg. Piski—Orosháza.
Busis József igazg. 15 cstg. Piski—Orosháza.
Fuchs Pál tanitó 4 cstg. Alsósztemora—Sopron.
S. Macher Irén tanitónő, 4 cstg. Temesmóra—Bpest
Zevocky János rakt., 6 cstg. Kudzsir—Bpest.
Beskid Rezső raizoló, Kudzsir—Budapest.
Beskid Albert kőfaragó, Kudzsir—Budapest.
Klein Ármin fafaragó, Kudzsir—Budapest.
Gyihor Péter áll. felv. 3 cstg. Kürtös—Nyergesujf.
Szőke Sándor kerékgy. 2 cstg. Arad—Sarkad.
özv. Kalmár J.-né házt. Arad—Budapest.
Kerei Márkus kezelő, Zalatna—S.-Tarján.
Szepesi László b. mérnök, Petrozsény—Budapest.
Fodor Márton kárpitos, 3 cstg. Macsa—Budapest
Takács János pta. t. 2 cstg. Temesvár—Budapest.
özv. Mausch Imréné mag. 5 cstg. Mocs—Budapest
Sablondil János főszámv. 4 cstg. N.-Enyed—Vesztő.

1920 november 9.

Galosy László tanár, 3 cstg. Ditró—Budapest.
Veres András csendőr, Segesvár—Budapest.
Botschner János csendőr, 6 cstg. Segesv.—Szolnok.
Rostauser Ottó keresk. 1 cstg. Segesvár—Bpest.
Stefan Jakab gépkez. 2 cstg. Kolozsv.—Debrecen.
Berkovits Gáborné nyugd. 3 cstg. N.-Szeben—Bpest.
Serer Jánosné mag. Nagyeszeben—Budapest.
Ehrlich Elza házt. Nagyszeben—Budapest.
Vlader Matild mag Nagyszeben.—Budapest.
Beuterschmiedt J. mag. 3 cstg. Kolozsv.—Szolnok.
Csombor János MÁV. hiv. 4 cstg. Kolozsv.—Szolnok
Csákány Péter nyom. tul. 2 cstg. Torda—Szolnok
Gaál József MÁV. géplak. 2 cstg. Kolozsv.—Szolnok.
Halmay István házt. 4 cstg. Nagyvárad—Szolnok.
Képiró József hiv. 2 cstg. Dés—Szolnok
Karácsonyi Géza szobrász, 4 cstg. Nagyv.—Szolnok.
Takó József MÁV. eszterg. 3 cstg. Kolozsv.—Szolnok
Tamási István gyári tisztv. 2 cstg. Torda—Szolnok.
Verestoei Domokos tiszt. 3 cstg. Kolozsv.—Szolnok
Balogh Márton rendőr, 5 cstg. Kolozsv.—Szolnok.
Bustyahay Beta postat. 5 cstg. Kolozsv.—Békéscs.
Csizmadia F. bankh. 3 cstg. Nagyv.—S.-Berzence
Dr. Csiky Zoltán tanár, 2 cstg. Kolozsvár—Bpest.
Lenkey Lajos MÁV. kovács, 3 cstg. Kolozsv.—Bpest.
Mihály J. MÁV. asztalos, 3 cstg. Kolozsv.—Bpest.
Márossy Beta hiv. 6 cstg. Kolozsvár.—Budapest.
Nagy Mózes cipész. 2 cstg. Kolozsv.—Budapest.
Schuster Egyed fodrász, 2 cstg. Kolozsv.—Bpest.
Staechel J. kertész, 5 cstg. Kolozsvár—Budapest.
Szoeke Domokos posta hiv. 1 cstg. Kolozsv.—Bpest
Szigethy Margit posta hiv. 2 cstg. Kolozsv.—Bpest.
Szabó József kerékgy. 5 cstg. Torda—Budapest
Szilágyi J.-né mag. 1 cstg. Kolozsvár—Bpest.

1920 november 16.

Vöröstői D. máv. alk. 3 cstg. Kolozsvár—Ujpest.
Vágner T. J. színész, 4 cstg. Temesvár—Budapest.
Zengrád J. tisztv. 3 cstg. Lippa—Budapest.
Ziska Tamás fékező, 2 cstg. Temesvár—R.-Kereszt.

1920 november 20.

Kovács Géza kertész, 5 cstg. Kassa—Aszód.

HIRDETÉSEK.

— **Irredenta dalok gyüjtése.** Tisztelettel kérem a dalszerzőket és versirókat, sziveskedjenek — megjelent vagy kéziratban levő — irredenta szerzeményeiket cimemre beküldeni s egyben a művek szerzői és kiadói joga felől tájékoztatni. Célul tüztem ki az irredenta dalok és versek gyüjtését, megőrzését s majd gyüjteményes megjentetését. Bár kérelmem a megszállott területekre is eljuthatna. Kérem minden magyar véremet, támogassanak törekvésemben. Révfy Géza tanár, zeneszerző, Cinkota.

Özv. Szmodics Béláné, Döbrököz dombovári járás, Tolnam. (Dombovár mellett az első vasuti állomás) keres egy teljesen megbizható családos embert, lehetőleg gyerek nélkül, ki ért a szőlőmüveléshez, vincellérnek 4 hold szőlő mellé, esteleg felébe lesz kiadva a szőlő.

Mindenesnek keres tisztességes derék fiatal lányt, havi 200 kor. kezdő dijazással Prokovitsch gyógyszertár, Tura, Pestmegye.

AZ ERDÉLYIEK KALENDÁRIUMA

első 3000 példányát már postára adtuk,
azok cimére, kik a pénzt előre elküldték avagy utánvéttel rendelték meg naptárunkat.
Amerikai megrendelőink példányai is utban vannak.
Tartalma szenzációs és értékes, képei művészieK, hangja az erdélyi sziv melegségétől kedves.

Készletünk rohamosan fogy.

Ára: belföldön . . . . . 30 K
Egész évi előfizetőknek és Otthontagoknak 20 K
Félévi előfizetőknek . . . . . 22 K
Negyedévi „ . . . . . 25 K

!!! Szervezzük meg gyorsan az első menekült várost !!!

Felépült Budapesten a X. ker., Pongrác-uton a wagonlakók barakvároskája:

AZ AUGUSZTA MENEKÜLTTELEP!

Az 1—2—3 szobás, konyhával, kamarával és fáskamarával ellátott csinos, de szellős lakáskák immár fölépültek és 350 menekült család mintegy 1800 lélekszámmal be is költözött a vaggonokból, miáltal mintegy 500 vaggon szabadult fel a teherforgalom céljaira!

De ez az 1800 lélek csak üres lakást kapott, amint csak kevesen tudnak megmentett ingóságaik megviselt maradék darabjaiból lakályossá tenni, sok családnak még egy vaságyállványa vagy egy rozzant asztalkája sincs!

Irodákat, műhelyeket, gazdasági és kulturális jóléti intézményeket akarunk részükre szervezni, berendezni, fölszerelni hogy gazdasági és ipari pályára áttérve megélhetésüket lehetővé tegyük s gyermekeiket egészséges, uj praktikus szellemben, nem pedig a koldus tisztviselői pályára neveljük!

Tanitók fogják a teheneket ápolni és fejni, birák, tanárok, postás és vasutas tisztviselők s családtagjaik kapálják, gondozzák a kerti földeket, tenyésztik a baromfit és disznót, kezelik a méhészetet, ápolják a gyengéket és betegeket saját kis szanatóriumunkban, foglalkoztatják a gyermekeket a napközi otthonban papirzacskó-, játékkészités stb.-vel, javitják a cipőt, foltozzák a régi, szabják, varrják az uj férfi- és női ruhákat, tanulnak és dolgoznak pénzért az asztalos és lakatos műhelyekben, dagasztják és sütik a kenyeret saját péküzemünkben stb., stb.

Mindehhez azonban sem butorok, sem szerszámuk sem anyaguk nincs.

Az államnak szintén nincs!

A jómódu, jószivü, megértő társadalomhoz, ugy az egyesekhez, mint a nagy pénzügyi és ipari vállalatokhoz, egyesületekhez, hivatalokhoz és gazdákhoz fordulunk tehát abbeli kérelmünkkel, nézzék át ócskalomos raktáraikat, műhelyeik, magtáraik, gazdasági épületeik és éléskamrákik tartalékkészleteit és lehetőleg ne pénzt, hanem az alább felsorolt természetbeni adományokat juttassák akár örökös ajándékként, akár csak ideiglenes használatra, nyugta ellenében az Auguszta Menekülttelep vezetőségéhez, mely az Országos Menekültügyi Hivatal egyik szerve.

De a jótékony egyleteket, különösen a nőegyleteket is fölkérjük, karolják fel ügyünket, inditsanak ily arányban gyüjtést és mozgassanak meg mindent a tekintetben, hogy a pénzügyminiszter engedélyezze sürgősen az erre kiszemelt barakoknak jóléti intézményekké való átépitését!

Mutassa meg a jómódu magyar társadalom, hogy éppugy támogatja a kereseti elhelyezkedésben menekült testvéreit, amint kész kereseti alkalommal fogadta annak idején a magyar gazdag zsidóság galiciai és oroszországi s egyéb menekült testvéreit!

Minden adományt kérünk az Auguszta Mene-

10 K. Karácsony Maris 4 K. Kelemen László 10 K. Pál Erzsi 10 K. Lupucz Maris 10 K. Rácz Anna 2 K. Péter Mari 2 K. Lőrincz Juliska 2 K. Ravasz Erzsi 4 K. Kertész Elek 10 K. Ágoston István 5 K. Lengyel Juliska 2 K. Tankó Teréz 5 K. Mencs Juliska 10 K. Barabás Amália 5 K. Albert Róza 2 K. Fodorán Anna 1 K. Lőrincz Ilona 3 K. Szántai Erzsi 2 K. Szakács Ignác 10 K. Tóth Giza 2 K. Kis Margit 2 K. Kiss Margit 2 K. Csiszér Mózes 5 K. Kis Julis 3 K. Juba Róza 8 K. Venczel Anna 2 K. Dániel Róza 5 K. Lukács Julis 1 K. Szakács Dénes 3 K. Ráduly Dénes 4 K. Deák Lajosné 2 K. Farkas Juliska 2 K. Holocsek Miklós 1 K. Mihuli Anna 3 K. Vajasdi András 10 K. Viola István 5 K. Pintér István 2 K. Sólyom Veronka 2 K. Kuthy Ferenc 3 K. Nagy Sándor 2 K. Biró Mózes 4 K. Magyar Pálné 5 K. Mózes Dénes 5 K. Juhász Sándor 4 K. N. 4 K. Fodor Mariska 2 K. Kerekes Mihály 2 K. N. 2 K. Balogh Mihály 10 K. Veres József 5 K. Bali Imre 6 K. Jakab Sándor 2 K. Pál Mariska 2 K. Kis Regina 4 K. Biró Péter 5 K. Gyöngyösi Ágnes 5 K. Bodó Pál 2 K. Márton Péter 4 K. Olasz Lőrinc 5 K. Tamás Teréz 2 K. Bándi Teréz 6 K. Balázs Mariska 3 K. Fülöp Róza 5 K. Imreh Mihály 10 K. Kovács József 10 K. Hadnagy Marcella 2 K. Deák Lidia 2 K. Győrfy Károly 10 K. Gáll Zakariás 10 K. Janka Mári 10 K. Tima Regina 5 K. Tarcádi Péter 2 K. Bereg Zsigmond 2 K. Paizs Domokos 20 K. Szilágyi Ferenc 10 K. Nemes János 5 K. Lőrincz Juliska 4 K. Cserkesz Albert 4 K. Bernát Mihály 2 K. Pap Róza 2 K. Bódi Bálint 50 K. Nagy Domokos 20 K. Lőrinczy Ferenc 10 K. Széles Eszti 20 K. Bartha Lajos 10 K. Nagy Domokos 5 K. Biró József 5 K. Bálint Ferenc 20 K. Horváth Dezső 10 K. Kramestetter Ferenc 10 K. Kauser Frigyes 20 K. Haber Antal 10 K. Kacsó Mihály 10 K. Kovács Károly 10 K. Molnár Árpád 10 K. Guznó János 10 K. Balogh P. 10 K. Kranustell Andor 10 K. Erdős János 10 K. Klain Jani 10 K. Hatos József 5 K. Mészáros Miklós 10 K. Nemes Sándor 20 K. Gere Mihály 10 K. Máthé Mózes 10 K. Lőrinc Márton 10 K. Vadász József 5 K. Králl Illés 10 K. Fülöp József 4 K. Fodor Károly 10 K. Gagyhy Mariska 10 K. Sebestyén Dénes 5 K. Iszlai Sándor 15 K. Máthé Mihály 10 K. István József 10 K. Szőcs Mózes 10 K. Benő György 10 K. Márton Dénes 10 K. Irha János 2 K. Szakács Ferenc 4 K. Imreh Gergely 10 K. Biró Dénes 5 K. Szolga Péter 10 K. Kovács Sándor 5 K. Baló Villi 5 K. Szakács Ferenc 2 K. Szabó Mihály 5 K. Iszlai Dénes 3 K. Illés Sándor 3 K. Kuti Ferenc 5 K. Dangói Lajos 60 K.

Összesen 1092 K. Fogadják az Otthon köszönetét.

Minden előfizetőnk érdeke lapunkat uj előfizetők folytonos gyűjtésével terjeszteni!

dett hiveihez; beszélt Krisztusról, az ő kinszenvedéseiről, a magyarokról és az ő szenvedéseikről. Vigasztalni akarta népét, de ekkor előállt az oláh detektiv, intett a jelenlevő fegyveres katonáknak s azok megragadva a papot, vitték a „sziguránciára" s onnan tovább Nagyszebenbe. Pásztor nélkül maradt a nyáj, de amellett iskola helyiségük sincs az itteni reformátusoknak s ezért kénytelenek voltak a templomukat felhasználni iskolai célokra. Lőrinczy István, unitárius esperes, dr. Vertán Endre, volt országgyülési képviselő, a gázgyár igazgatója. Polónyi és Kleinhempel József kereskedők elég jól vannak. A gyárak müködnek, de termékükből kivitel nincsen. A munkabérek óránként 5—10 lei között váltakoznak. A munkaidő napi 8 óra s a 8 órántuli munkabér a rendesnél 100%-al több. A piaci maximális árak a következők: 1 pár cipő 800 lei, 1 kg. hus 8—10 lei, 1 kg. zsir 30 lei, 1 l. bor 14 lei, buteliás bor 30—40 lei, 1 kupa tehéntej 3, bivalytej 5 lei, 1 tojás 1—2 lei, 1 öltöny ruha 2000—2500 lei, 1 mázsa buza 200 lei. Ez árakért azonban semmit nem lehet kapni, a valóságban mindennek kétszer annyi az ára.

Piski. Az oláhok az esküt nem tett magyar vasutasokat 40 éves korig besorozták. — A besorozott vasutasokat szolgálatra kötelezik s amellett katonai gyakorlatokat is végeztetnek velük. — A legkisebb hiba elkövetésért „kalickába" zárják őket. (A kalicka fabódé, melybe egy ember csak álló helyzetben foglalhat helyet. Belül szeges dróttal van bélelve, s igy az oda kerülő meg sem mozdulhat, mert véresre zuzza magát. Babáriu oláh vasuti-osztag százados találmánya.) A magyar vasutas szolgálatának megkezdése előtt nem előljárójánál, hanem egy közönséges oláh katonánál kell jelentkezzék. — A magyar vasutasoktól megvonták a családi-pótlékot, háborus-segélyt sőt az arcképes utazási igazolványt is. — A kinevezettek fizetésüket utólagosan kapják, de igy is nagy késéssel, mert a novemberi fizetést még senki

kér aggódó férje Hirschberg János Budapest, VII., Várna-utca 9., II. 28. alá.

SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Munkatársainkat fölkérjük, sziveskedjenek ezután pontos lakcimüket is megirni és pedig a szerkesztőség vagy főkiadóhivatal cimére.

V. A. Budapest. Cikkei szépek, jók, de szépirodalom helyett inkább alkalmi riportokat kérünk

Sebestyén Endre, Amerika cikkeit nehezen várjuk, épugy az amerikai sajtó kritikáit lapunkról.

Irredenta jogász, Budapest. Dobbal nem lehet verebet fogni. Különböztesse meg irásában „amiről szabad" s „amiről nem szabad" beszélni.

Kivándorlónak. Ha itt nem tud elhelyezkedni, ne Amerikában próbáljon szerencsét; inkább Erdélybe térjen vissza, ott legalább használ a magyar ügynek is.

Kertész fhgy. Budapest. Versei nagyon jók, legtöbbjét közöljük is.

Dr. H. I.-nak: Lapunkban személyes kérdésekkel nem foglalkozunk, vezető államférfiaink ismert erdélyi jellemvonásaikból kifolyólag nem vágynak dicshimnuszokra

Egy erdélyi menekült vagonlakó: Hatvan. Gyermekeinek Hollandiába való küldése tárgyában készitendő kérését sürgősen terjessze fel az Országos Menekültügyi Hivatalhoz Budapest, Nagy János-u. 27. sz., I. em.

Székely Sámuel, Hatvan. Hazautazási bejelentését előjegyeztük.

brádi Brády Zoltán pontos cimét közölje a kiadóhivatallal Budapest, VI., Nagy János-u. 27., I. Levele van a kiadóhivatalban.

HIRDETÉSEK. Ezentul **apróhirdetéseket** és **üzleti hirdetéseket** is fölveszünk lapunkba, rendkivül mérsékelt dijakért. **Apróhirdetések** ára: szavanként **3 K**, vastagabb betüvel **6 K. Üzleti hirdetések** ára: megegyezés szerint, de átlag 8 négyzetcentiméterenként **100 K.** Állandó hirdetőink árkedvezményt kapnak!

Üzenet: Erdélybe, Amerikába, Északmagyarországba, Délmagyarországba és

KI TUD RÓLA?

rovatainkban nem előfizetők ugyanazon árakat fizetik, mint az **apróhirdetésekért.** ELŐFIZETŐINK és az „ERDÉLYI OTTHON ÖNSEGÉLYZŐ EGYESÜLET" tagjai minden hirdetésért a dijak egyharmadrészét fizetik. Hirdetések szövegével együtt a dijak is előre beküldendők

FIÓKKIADÓHIVATALUNKBA: BUDAPEST, VI. KER., NAGY JÁNOS-UTCA 27. SZÁM I. EMELET, vagy FŐKIADÓHIVATALUNKBA: AUGUSZTA MENEKÜLT-TELEP, X., KERÜLET PONGRÁC-UT. TELEFON: JÓZSEF 93—41.

Dr. Dani Pál ügyvéd, 6 cstg. Arad—Mezötur.
Duhács A. bánya f. v. 5 cstg Petrozsény—Szendrőd.
Eszterger L.-né mag. 5 cstg. Szatmár—Bpest.
Ferencz J. MÁV. hiv. 1 cstg. Brassó—Budapest.
Funk Mihály ig. tanitó. 3 cstg. Kevedobra—Alsóher.
Fancsali Pter MÁV. kocsir. 5 cstg. Nagyv.—Szolnok.
Gyoergy J. cipész. 7 cstg. Brassó—Budapest.
Hamza Dezsőné házt. 1 cstg. Arad—Budapest.
Hanzl Gyula takács, 5 cstg. Vulkán—Kispest.
Jovian Viktor törvsz. b. 3 cstg. Hátszeg—Bpest.
Imre István áll felv. 1 cstg. Brassó—Budapest.
Krisan György kömives, 3 cstg. Torda—Budapest.
özv. Kaufmann S. mag. 1 cstg. Nagyvárad—Bpest.
Kádár Gábor müszaki hov. 3 cstg. Arad—Ujpest.
Kaisz Károly erdőőr, 2 cstg. aNgybánya—Budakeszi.
Lőrincz Mátyás sób. 5 cstg. Marosujvár—Bpest.
Lenkey Zoltán házt. 2 cstg. Arad—Budapest.
Losonczy Andor hiv. 4 cstg. Marosujvár—Bpest.
Móre József hiv. sz. 5 cstg. Vajdahunyad—Karcag.
Mauer Anna házt. 5 cstg. Arad—Budapest.
Miske Zsigm. p. u. fölv. 1 cstg. Nagyenyed—Bpest.
Martin V. csendőr, 5 cstg. Szatmár—Miskolc.
Molnár Elemér házt. 2 cstg. Kolozsvár—Budapest.
Dr. Martiss L. n. házt. 3 cstg. Kolozsv.—Bpest.
Holmik Antal bir. vhajtó 4 cstg. Déva—Budapest.
Nyilasi Istv. sób. 3 cstg. Marosujv.—Budapest.
Pap Domokos körj. 3 cstg. Bethlen—Kunszt.-Márton.
Portig József csendőr, 4 cstg. Csikjenő—Jászladány.
Pécskan Lajos pék, 3 cstg. Arad—Trieszt.
Putics István fékező, 1 cstg. Arad—Dombovár.
Paszkan Sándor t. sz. biró 5 cstg. M.-Sziget—Bpest.
Riegler Kálmán Dr. hiv. 3 cstg. Arad—Budapest.
Schiedló József postah. 3 cstg. Szászsebes—Kalocsa.
Strehedt Ferenc fékező, 3 cstg. Arad—Dombovár.
Szilágyi Ferenc mészáros, 3 cstg. Kolozsvár—Pápa.
Szász Dénes lakatos, 2 cstg. Torda—Vecsés.
Surdók Mihály postat. 6 cstg. M.-Sziget—Budapest.
Tóth József MÁV. hiv. 1 cstg. Pusztahollód—Abony.
Tyekkelt Vilm. postat. 2 cstg. Szászsebes—Kalocsa.
Turós Lajos nyomdász, 2 cstg. Kolozsvár—Kőszeg.
Triffan János hiv 4 cstg. Kolozsvár—Budapest.
Ulics György postat. 5 cstg. M.-Sziget—Budapest.
Vadas Istv. bányász, 5 cstg. Marosujv.—Budapest.
Vogel Ferenc p. u. sz. 2 cstg. Nagykikinda—Szolnok.
Ornay J.-né mag. 3 cstg. Kolozsvár—Diósgyör.

1920 november 10.

Bakosi Józsefné házt. Torda—Alpár.
Magyari Lőrinc tan. Marosludas—Szeged.
Péterfy Tibor tanuló, Marosludas—Szeged.
Kocán Rózsi máv. kez. Kolozsvár—Alag.
Keller József csendőr, 1 cstg. S.-Szentgy.—Gödöllő.

1920 november 13.

Schnitzer Gyula mérnök, 3 cstg. Remete—Miskolc.

Amerikában . . . . . 1 dollár
Németországban . . . . . 10 márka
Svájcban és Franciaországban . . . 5 frank

A pénzt és rendelést kérjük

VI., Nagy János-utca 27. sz.

alatti kiadóhivatalunkba küldeni.

Oláh határszélen lakó székely menekült 38 éves nőtlen egyén, ki az idén is gyógynövény kereskedéssel foglalkozott, keresi olyan uriember barátságát, ki megértve egy fiatal erő szenvedését és hajlandó lenne saját birtokából feles jövedelemre 5—7 hold birtokot adni lakással és mellékhelyiséggel, ahol ricinus, édes kömény- és csiperkegomba termelésén kivül a méhészet tovább fejlesztésének helye lenne. Azonkivül sok más gyógynövény gyüjtésére és száritására akarna kiterjeszkedni természetesen, ha a helyzettel megbarátkozhatna. Bővebbet „Gazdatiszt" jelige alatt, a kiadóhivatal továbbit.

Menekült leányt, mint háztartási alkalmazottat felvennék teljes ellátással és havi 250 kor. fizetéssel, aki főzni tud előnyben részesül. Bedő Sándorné Derecske, Bihar vm.

Lakást kap és gazdálkodhatik. Miután egy idősebb nővel egy fedél alatt laknának, csak olyan egyént fogadnak fel, ki ajánló levelet tud beszerezni megbizhatóságára nézve.

Tárgyalni lehet: Zucker főhadnagy, Honvédelmi Minisztérium, VI. osztály, délelőtt.

Az erdélyi menekültek varrodája. Budapest VI., Fasor 19. sz. Alagsor 21., — készit téli női kabátot anyaggal együtt 1000 koronától kezdődőleg és vállal varrodai megbizásokat női-, gyermekruhára és fehérnemüre.

Felhivom azon menekülteket, kiknek butorai a Hernád-utcai tömegszálláson a Damjanich-utcai iskolaépület pincéjében és a Baross-utcai tömegszálláson vannak elhelyezve, hogy azok leltározás miatt 8 napon belül a megnevezett tömegszálláson annál is inkább jelenjenek meg, mert ellenkező esetben felek veszélyére és terhére fog az megejteni és a telepvezetőség sem a károkért, sem a hátrányokért felelősséget nem vállal.

Menekültek a budapesti kirendeltségnél dijmentesen mozi-jegyeket kaphatnak.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet január hó 1-én egy hitelszövetkezeti ellenőri tanfolyamot rendez. Erre a tanfolyamra 10—12 némi kereskedelmi előismerettel rendelkező menekült tisztviselőt hajlandó felvenni. A tanfolyam sikeres elvégzése után, előnyös elhelyezésre nyilik kilátás. A tanfolyamon résztvenni szándékozó menekültek, közvetlenül az OKH. központi főintézetnél (Nádor-utca 22.) jelentkezzenek

külttelep Vezetőségének irodájába (X., Pongrác-ut, a telep főépületében) kiszállitani, mert fuvarköltségünk nincs, ahol azok nyugta ellenében átvétetnek, leltárba vétetnek és az „Erdélyi Hirek" hetilapban nyilvánosan is nyugtáztatnak!

Az alábbi közintézmények már üzembe helyeztettek:

Erdélyi kantin, Kolozsvári-tér 1. sz.
Forrás üzlet, Hargitta-utca 5 sz.
Hentes- és mészárosbolt, Hargitta-utca 2. sz.
Tejcsarnok, a régi telepen.
Csemegeüzlet, Sassi Jánosnál, a régi telepen.
Zöldségnemüek, Bojtos Erzsébetnél, a régi telepen.
Orvosi rendelő, Szamosujvári-utca 6. sz. Az összes betegek naponta délelőtt 9 óráig bejelentendők a Telepvezetői irodába.
Gyermek Napközi Otthon, Gr. Bethlen István-utca 1—2. sz. Gyermekek reggel 8-tól este 8-ig ott tartózkodhatnak meleg szobában, tanitónők vezetése alatt foglalkoztatva.

Székeket, zsámolyokat egyelőre hozzanak magukkal, mert butorzatra nincs pénzünk.

O.M.H. Auguszta Menekülttelep vezetősége.

Üzletemberek figyelmébe!

Reklámtáblák

előnyösen és jutányos árban helyezhetők el az Auguszta Telep háztetőin és keritése mentén.
FŐLEG KŐBÁNYAI CÉGEKNEK ALKALMAS.
Vasut és villamos töltés mentén!
Értekezhetni az Auguszta Telep vezetőségénél X., Pongrác-ut 10.

FŐVÁROSI SERFŐZŐ
részvénytársaság
KŐBÁNYÁN ajánlja elismert
kiváló minőségü
Mátyás király — Nádor — Király és bak
söreit.

Felelős szerkesztő: **Márky István.**
Kiadja az **Erdélyi Hirek Lapkiadó Társaság.**

Légrády Testvérek nyomdája, Budapest.

Karácsonyi Géza

U. 1325, 1329.

Karácsonyi Jenő

M. 1346

tot l. 1907-ki észrev.
mójában

Karácsonyi Géza

U. 1011.

Karácsonyi Géza

szobrász

szül. 1880 máj 19

Győr

ivod

Krück I. 600. l.

Richardson II. 231.

Karácsonyi Géza

stud. Győr 1880 máj 19.
Reál. sétts.
1899/900. I-II. rendkív
látogató

Gyulafehérvári múzeum V. 218.

Karácsonyi Géza

U. 1081.

Karácsonyi Géza

U. 1280

Karácsonyi Géza

Münsarnok szobrász Andrássy ut 24 1

1921 őszi kiáll. 158

1927. őszi kiáll. 170

1928/29. téli kiáll. 184, 190

Felkai Tátra Múzeum-Egylet
múzeumának fejlődése 1909-ben

TK 121

Karácsonyi Géza

1921. jun.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Babuci, marvány 25000.-
Hajnal, marvány, 16000.-

Laindzra vasból, Kelta VI. 19.

Karácsonyi Géza

Wobrań

U. 855.

naiszky Gusztáv

Karácsonyi Géza

Ünnepnek Nyomtatás Marosvásárhely

1909. tav. kiáll. 168.

1910-11. téli kiáll. 221.

1911. tav. kiáll. 189

1911-12. pub. kiáll. 420

Karátsonyi Géza

Marosvásárhely

1912-13. téli kiáll. 309, 324, 378

JANUÁR

22

Karácsonyi Gerá

wobec

1922. gyüpt. Kiáll. Ernstúel

Violante.

84. Giacomo Palma, il Vecchio
sz. Serinaltában 1480 táján, + Velencé-
ben 1528-ban.

Karácsonyi Géza

U. 1045, 1048
1051
1052

Fényk. enged.

Kép.

ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT.

BUDAPEST, VÁROSLIGET, MŰCSARNOK.



BUDAPEST 3 6-ÉT 1906

Nagyságos

Karácsonyi Géza

Kobrászművész urnak

Budapest.

ismerely

tr. ~~Dalnok u. 1/6.~~

~~I. 2.~~

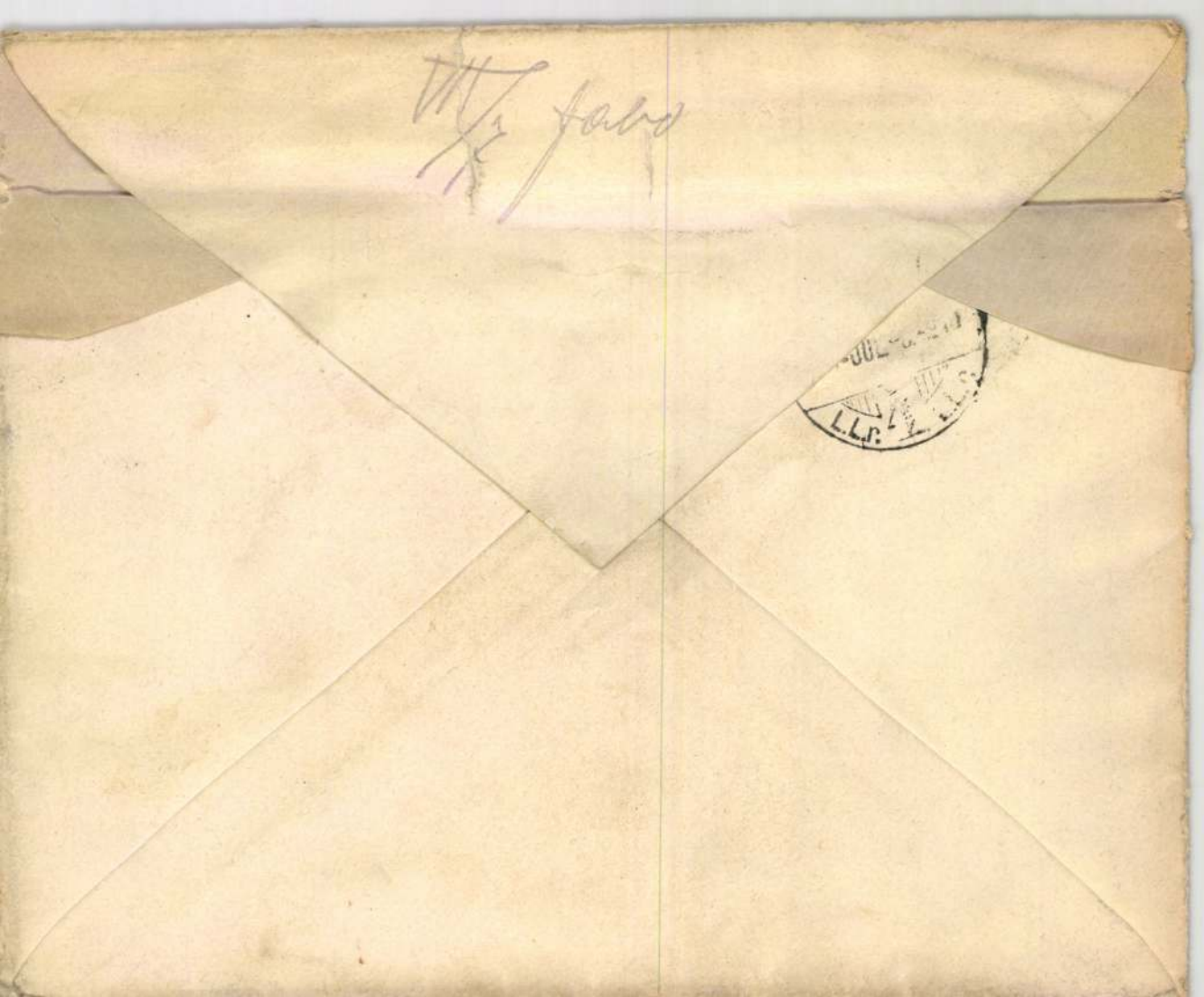

Nagyságos

Dr. Szendrei János úrnak

mín. o. tanácsos, a m. tud. Akadémia tagja, stb.

Budapest

I., Atilla-utcza 23.

IGEN TISZTELT MŰVÉSZ ÚR!

Van szerencsénk becses tudomására hozni, hogy SZENDREI JÁNOS dr., a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a jeles történész és SZENTIVÁNYI GYULA műtörténész jórészt már megirták az első nagyszabású magyar műtörténeti lexikont, mely a XII-ik századtól kezdve napjainkig élt összes képzőművészeink életrajzát magában foglalja s melynek első kötete a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi ministerium támogatásával

MAGYAR MŰVÉSZEK LEXIKONA

czim alatt ez év végével fog megjelenni.

Miután e régen nélkülözött és szigorúan tudományos munka megjelenését a magunk részéről is teljes mértékben támogatni kívánjuk, ezennel felkérjük t. Művész Urat, hogy életrajzi adatait a mellékelt íven feljegyezni s az ugyancsak ide mellékelt borítékban a szerkesztőség czimére megküldeni szíveskedjék.

Az életrajz beküldési határideje legkésőbb 1908 évi aug hó 31-ig.

Az életrajz beküldése a műre való semmiféle előfizetési kötelezettséggel nem jár. Kérésünk teljesítését a hazai művészeti irodalom érdekében is kérve,

vagyunk kiváló tisztelettel
Budapest, 1908 június hó.

AZ ORSZ. MAGY. KÉPZŐMŰVÉSZETI
TÁRSULAT IGAZGATÓSÁGA

HORNYÁNSZKY VIKTOR, BUDAPEST.

Kérdő-ív

Tiszta, olvasható írást kérünk!

Neve?	
Születési éve, napja és helye?	
Mikor és hol végezte tanulmányait? Kik voltak tanárai?	
Részesült-e és minő ösztöndíjakban?	
Volt-e tanulmányutakon; hol és mikor?	
Hol, mikor és mit állított ki ***külföldi*** *tárlatokon?*	
Minő kitüntetésekben és pályadíjakban részesült?	
Melyek legjelentékenyebb művei, mikor készültek, s hol, kinek birtokában vannak ezek?	
Megjelentek-e már életrajzi adatai és műveinek ösmertetései vagy bírálatai? Melyik hírlapban vagy könyvben, és mikor?	

Minél kimerítőbb az életrajz, annál becsesebb!

Karácsonyi Géza

Ernst Muzeum, Eoll
kiáll -

Karácsonyi Géza szobrai szubtilis tehetségre, nagy elmélyedésre, gondosságra és — ez egy kissé hiba is — a modern és klasszikus szobrászat bőséges ismeretére vallanak. Van néhány föltétlen becsü szobra, igy az „Alkonyat", melyen lehelletfinomságu báj árad szét és a „Bacchansnő", mely nagyszerü kompoziciójával s merész és mégis bájos konturjaival ragadja el a szemlélőt. Karácsonyi nyilván Róna József követője.

Uj Kultura
1922. 203. l.



Hüvösvölgyi Parkszanatórium

I. ker. Hidegkuti-ut 78.
Tel. 50-37 és 145-90

Klimatikus, fizikális és diétás gyógyintézet. — Egész évben nyitva. Hizókurák, téli fekvőcsarnok. Napi ellátás 1800 K és feljebb

DR. PROPPER ÓDON
VII. Rákóczi-ut 14. — Tel. Józs. 129-85
ORVOSI KOZMETIKAI INTÉZETE
Szépséghibák eltávolitása. — Orvosi kozmetika. — Bőrgyógyászat. Fényképkezelések. — Specifikus eljárások.

Uriasszonyok, urilányok részére **kalapkészitő-tanfolyam**

Fonyóné, VI, Laudon-u. 9. I. 12.

BRILIÁNSOKAT
gyöngyöket, régiségeket mindenkinél drágában vesz
Székely Emil Király-utca 51.
Teréz-templommal szemben.

Ezüst evőkészletek
kazettában, 12 személyes, komplett,
EZÜST ÉRTÉKBEN nagy választékban.
Arany-, ezüst- és brilliánsbeváltás!
Szigeti Nándor és Fia
Budapest, IV., Muzeum-körut 17. sz.
Alapittatott 1867.

Szörmekabátok
igen jutányosan
BREITFELD
szücsnél
Budapest, IV, Váczi-utca 10

Karácsonyi Géza

rajztanár,

szobrászművész

a bpesti felsőpárizsola

tanára

lásd okr.

79.

Jesch. 132. l

ATTILA-NYOMDA RT.
II., Szász Károly-u. 3-5.
IGAZGATÓ: KULCSÁR A.

Karácsonyi Géza

1899/900 – 1903/4.

Ferkèpzomfoiskòvk

97.1.

340

Karácsonyi G.

zobrazit

arckeje Nagy Vilmostól

kiállítva:

Nemzeti Szalon

M. Arcképfestők Társaraga

repr. kiáll. kat.

1935. okt. 5–20.

Karácsonyi Géza

Kallós szobrász tanítónénye

Klasszicista ízű már-
vány mellszobra az
alábbi lejtárban -

Biró József

A marosvásárhelyi lejtár -

MAGYAR MUVESZET

1937. 184. l.

irod

Ciupe 1934

1460 NÉMET (052

F1

Képek nem!

1935

1930

71

Karácsonyi Géza

WÁGNER GÉZA.
256 Késő őszi szőllőhegyek. Olajf. Eladó.

EGERVÁRY POTEMKIN ÁGOST.
257 Bál után. Olajf. Eladó.

EDVI-ILLÉS JENŐ.
258 Hagymák. Olajf. Eladó.

LOBA FERENC.
259 A reggeli. Olajf. Eladó.

KRUTSAY FERENC.
260 Játszó fiúk. Olajf. Eladó.

PÁLFY JÓZSEF.
261 Mosónők a Garda-tó mellett. Olajf. Eladó.

BERKES ANTAL.
262 Artézi fürdő előtti részlet. Olajf. Eladó.

KEMÉNY NÁNDOR.
263 Bois de Boulogne. Olajf. Eladó.

GALBAVY GYULA.
264 Csűr. Olajf. Eladó.

DEMETER RÓBERT.
265 Karácsonyi Géza szobrász-művész műtermében. Olajf. Magánt.

BARANSKI E. LÁSZLÓ.
266 Grében az Aldunán. Olajf. Eladó.

FÁY SÁNDOR.
267 Téli impresszió. Olajf. Eladó.

BERKES ANTAL.
268 Városliget átjáró nyáron. Olaj. Eladó.

KÜMMERLE PÁL.
269 Patakrészlet. Olajf. Eladó.

Képröm. Tars. 1913.
tar, kiáll rat

KREIPEL KALOTAI OTTÓ.

270 Szivarfüst. Szobormű. Magánt.

TAKSONYI RUFF ANDRÁS.

271 Üldözött Nympha. Szobormű kőben. Eladó.

SZAMOSI SOÓS VILMOS.

272 Nagyanyám tanulmány. Bronzszobormű. Eladó.

GÉMES GINDERT PÉTER.

273 Dr. Babochay G. úrnő képmása. Márványszobormű. Magánt.

LUKÁCSY LAJOS.

274 Sírkőminta. Eladó.

KIS JÓZSEF.

275 Zilahi Simon márványmellszobra. Magántulajdon.

CSILLAG ISTVÁN.

276 Lovag Falk Zsigmond jubileumi plakettje. Bronzszobormű. Magántulajdon.

SIKLÓDY LŐRINC.

277 Munkakerülő. Szobormű.

MURMANN J. ÁRPÁD

278 A csók. Gipszszobormű. Eladó.

BERÁN LAJOS.

279 Magyar Mérnök- és Építész-Egylet — Cserháti-díja. Bronzplakett. Magántulajdon.

280 Ferencvárosi Torna-Club ezüst érme. Ezüstérem. Magántulajdon.

KOLOZSVÁRI SZESZÁK FERENC.

281 Fürdőző nő. Bronzszobormű.

BERÁN LAJOS.

282 Orsz. Magyar Kertészeti Egyesület — Ocker-érme. Bronzplakett. Magántulajdon.

Karácsonyi Géza

l.

Győri kiáll. 1919–1929

11 l.

Karácsonyi Géza

Thieme-Becker

XIX. 548. l.

(Dyka)

Hirl. bizon.

Zenta

Karmeri u. 5.

Karácsonyi Géza

Mollsobor

Ciupe Cat

Krasznahorkavárai gróf Andrássy
Franciska-Ereklyemúzeum alapítása
1913-ban VIII. 146.

Karácsonyi Géza

l.

Ernst Mus. 131. kötet

214. sz.

1178. Sie

A xv.

Madonna a gyermek

Egész alak, ül, szembe
jával a bal térdére vett Jézus
tart. Fejét dicsfény ékesíti. K
és magas piros brokát-öltöze

Szines faszobor, magassá
Vétetett 1895 július 4-én E.
90 K-án. — Elszámoltatott 18
Az elszámolásra nézve lásd az
28-iki 61301 sz. min. előadmá
hagyta az 1900 november 28-i
augusztus 26-iki 373 eln. sz.

Jegyzet. L. az 1896-iki l
— Preisliste N° 162.

III 3

Pl
Vét 1895

Karácsonyi Géza MDK

Bartha László és felesége, gipsz

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Karácsonyi Géza

Bánat, márvány

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c. kiáll.

Karácsonyi Géza

MDK

Kallós Ede, gipsz

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Karácsonyi Géza MDK

Palika, márvány

Mücsarnok 1941 Aőcképkiállitás

Karácsonyi Géza MDK

Kunwald Cézár, gipsz

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Karácsonyi Géza MDK

Merengő, márvány

Mücsarnok 1942 [redacted]

A magyar művészetért c.kiáll.

Karácsonyi Géza.

A Műcsarnokban rendezett Ady-síremlékpályázaton szobrával szerepel, melyen mint hajóst ábrázolja Adyt. (emlékre)

A Reggel, 1928. febr. 13.

Karácsonyi Géza.

Az Ady Endre-emlék elkészítésének pályázatára nézve.

Magyarság, 1928. febr. 9.

Karácsonyi Géza

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

BH.929-X.20

Karácsonyi Géza

Művével szerepel a Műcsarnok

Téli Tárlatán.

P. K. 929. XII. 24.

Karácsonyi Géza.

Részt vett az Ady Endre-
emlékünnepélyen.

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 9.

MDK

Karácsonyi Géza, szobrász.

Bánat. Márvány.

Műcsarnok. IV.Képzőmův.kiáll. "A Magyar Művészetért".
1943.máj.16-3e. Kat. 11.1.

MDK

Karácsonyi Géza szobr.

KMTárs őszi kiáll. 1938. nov. Műcs. 35 l.

MDK

Karácsonyi Géza, szobrász

Dr.Szinnyei Ferenc. Gipsz.

OMKT.-Mücsarnok. IV .Nemzeti Képzömüv. K iáll.
B.p.1937. ápr.29.- jun. 2o. K at. 10, l.

MDK

Karácsonyi Géza

résztvett az alábbi pályázaton

Kik pályáztak az Ady-síremlékre? Képzőművészet 1928. 7. sz. 64.l.

MDK

Karácsonyi Géza

Vágyódás. Szobormű.

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 35. l.

Karácsonyi Géza szobrász

Merengő

"A nő a művészetben" kiállítás katalógusa. 1936. Műcsarnok

MDK

Karácsonyi Géza

Knopp Imre.Bronz.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936. máj-jun. 14.1.

MDK

Karácsonyi Géza

Lemondás.Márvány.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 17.1.

Karácsonyi Géza MDK

Lemondás, márvány

Mücsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Karácsonyi Géza MDK

Andante, márvány

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Karácsonyi Géza MDK

Merengő, márvány

Mücsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a müvészetben kiáll.

Karácsonyi Géza MDK

Knopp Imre, bronz

Műcsarnok 1936. máj.-jun. Jub. kiáll.

Karácsonyi Géza MDK

Babuci, tanulmány, márvány
Hajnal, márvány

Tavaszi Tárlat
Nemzeti Szalon 1921. junius

MDK

Karácsonyi Géza, szobrászm.

kisplasztikai tárgyakkal szerepelt.

Az Ipm.Társ. kiáll.-a. -Lipótvárosi Kasz.nyári
Magyarság. 1922. dec.13. 5.l.

Karácsonyi Géza szobrász

Andante

"A nő a müvészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok

Karácsonyi Géza

„Merengő" c. mázványmobját
Czettler tenő nyerte a
Képzőművészet Társulat
műtárgyvonalóján (emlitve)

Magyarság 1938 I. 9

Karácsonyi Géza

Alkotása a szobrászati részben szerepel, az állami iparoktatási intézetek tanárainak kiállitásán.

M.934.VI.3.

MDK

Karácsonyi Géza, szobrász

19o. Merengő. Márvány.

Bp.Műcs.-"A Magyar Művészetért". Képzőm-Kiáll. 1942.
Jun.6.-22. Kat.lo. 2

Karácsonyi Géza szobrász M.D.K.

Mű e a MNG gyüjteményébe került

18 müve

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965.

163. l.

Karácsonyi Géza.

A Műcsarnok téli tárlatán
szerepel szobor-műve.

Magyarság, 1928. dec. 16.

Karácsonyi Géza MDK

Lemondás, márvány

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Karácsonyi Géza.

Az ord. magyar képzőművészeti társulat téli kiállításán műve szerepel.

Esti Kurir, 1924. dec. 16.

Karácsonyi Géza MDK

Thomas Antal, gipsz

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Karácsonyi Géza

MDK

Knopp Imre, bronz

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

Karacsai Sándor gr
Vas. Kvp. 1880
586 l

Gr. Karacsai Sándor, az erdélyi arisztokraczia egyik kiváló alakja, derék hazafi, elhunyt Arany-Kuton 66 éves korában. Benne a család utolsó férfitagja veszett ki. A boldogult a szabadságharczban is részt vett.

KARACS FERENC, festő

Sok tehetség indúlt el Debrecenből és a Hajdúságból is, többen klasszikussá nőttek, életmüvük nagy értékei nemzeti müvészetünknek. Karacs Ferenc és a kollégiumi részmet mint Medgyessy Ferenc szobrászata, Gáborjáni Szabó Kálmán vagy Káplár Miklós piktúrája. 91.old

KISS IMRE: Kelet-magyarországi képzőművészek kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában 89.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1973. VIII. 1.sz.

Karacs Ferenc, rézmetsző

L.:Erőss Gábor

Vekerdi László:A debreceni rézmetsző diákok 85-88.

XXXI/8.

Tiszatáj, Szeged, 1977. aug.

Karacs Sándor, fafaragó

3 Karacs Sándor: Haranghinta, Margaréta-park, Budapest (fotó Somfai)



– Művészet, 1983. aug. 27-old.



lezett szekértípussal szemben – hatalmas rönkből vájt szekeret készített. *Palatkás József* lovas libikókája szerkezeti találékonyságával hozott újat.

A játéktípusok terjesztésében megkülönböztetett helyet foglal el az 1979 nyarán Visegrádon megszervezett alkotótábor, ahol az ország erdészeteinek faragói vettek részt, és a játékokat a jurta-camping játszóterén helyezték el. Itt készült el először az egyensúlyozáson alapuló, egyszemélyes, továbbá a két- és négyszemélyes libikóka. Kiviteleztek előre-hátra mozgást végző lovakat, továbbá egy nagy forgót, melynek mind a négy rúdja szarvasfejekben végződik.

Ebben az időben jelentette meg a Népművelési Intézet több száz példányos sokszorosításban a *Péterfy László* által készített terveket, melyek a pontos anyagszükségletet, léptékeket és szerkezeti elveket tartalmazták. Ezek a tervek alapvetően azzal számoltak, hogy egy-egy játéktípus sok helyen kivitelezhető legyen, ugyanakkor lehetőséget adjon a továbbfejlesztésre is. A széles körű terjesztés maradéktalanul sikerült. A játszótérkészítés országos mozgalommá, társadalmi-közművelődési üggyé vált. Az utóbbi három évben szinte nem működött olyan faragó szakkör, amelyik ne készített volna játszóteret. Erre az akcióra 1981-ben még a ko-

Karacs Ferenc

erőd

l.

Novák IV.

134. l.



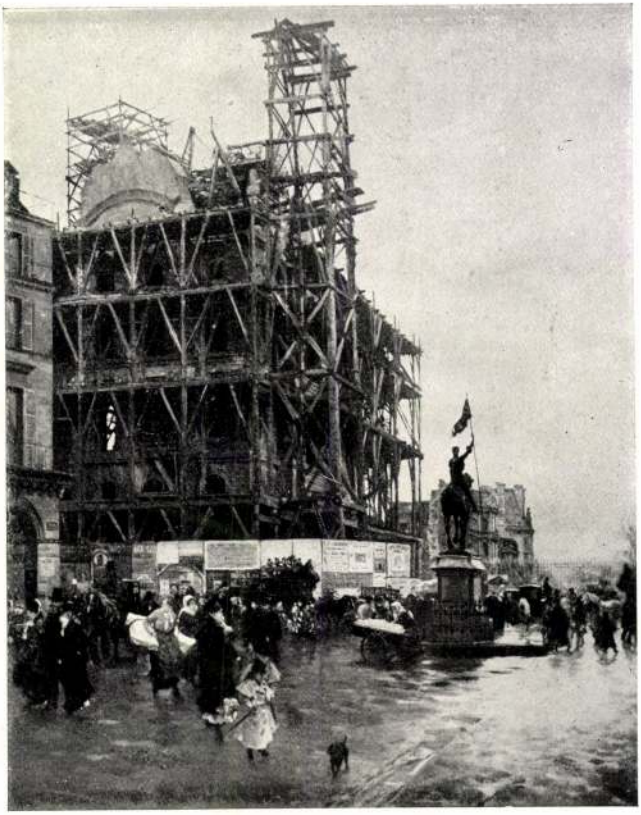

Giuseppe De Nittis : « *Place des Pyramides* ».

Karacs Ferenc

l.

Kremszejlit

25. l. (2-szer)

ösztöndí
nitásána
dolgozat
meg. Ez
február
Törvény
zott a Sz
és házas
vábbá az
nemesség
meghagy
Kúria g
nyos kut
nárium r

A pécsi

Dr.
kereskede
ges köny
munkát
ménye e
„[illegible] és rendezere“ címmel az Erzsébet Tudományegye-

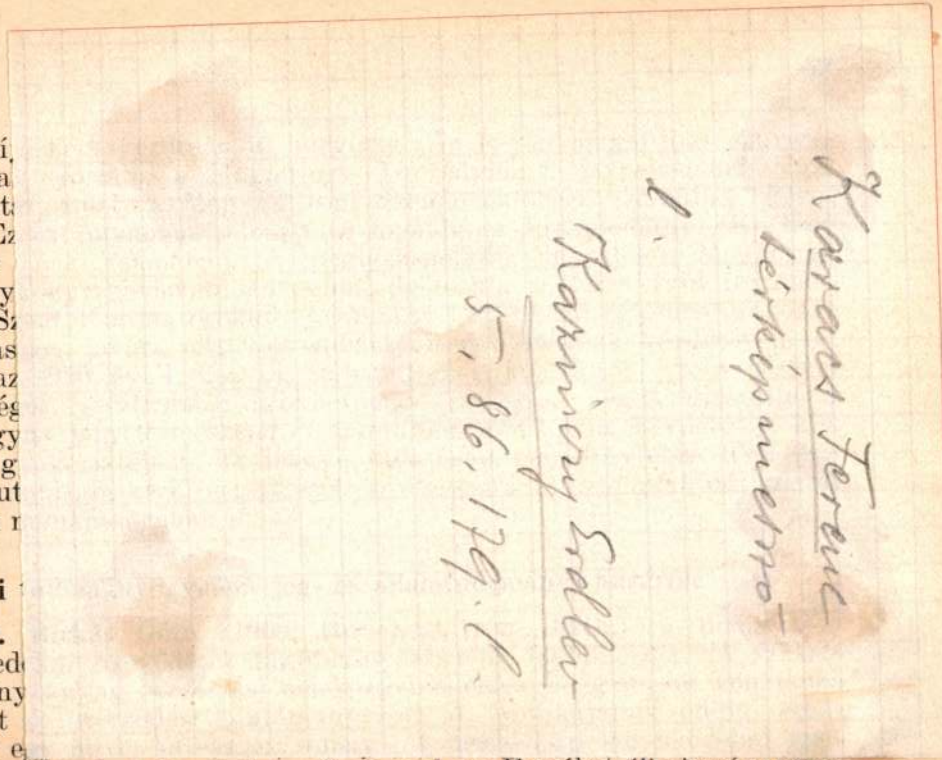

Karacs Ferenc
térképmesszőt
l.
Kazinczy Erdlev
5, 86, 179. l.

idegingerület kémiai átvitelére vonatkozó kísérleteit folytatva, mindenekelőtt a vagusingerületet átvivő acetylcholin biológiai azonosítását kívánta szilárd kísérleti alapokra helyezni. Megfigyeléseket tett az acetylcholin felszabadulás-mechanizmusát illetően is. Vonatkozó munkája a Journal of Physiologyban jelenik meg. Hariss Zoltán orvostanhallgatóval együtt kutatta az összefüggést valamely anatómiai vidék sympathikus idegeinek eltávolítása és ezen terület zsírraktárának megnövekedése között, továbbá a symphatikus idegek befolyását a mellékvesék és a máj C-vitamin-, ascorbinsav-tartalmára. E kutatásairól a Journal of Physiologyban, illetve a Biochemical Journalban ad számot. Nánássy-Mégay Kálmán orvostanhallgatóval együtt az izzadság acetylcholintartalmára, dr. Tóth László magyar nemzeti múzeumi gyakornokkal a halsavó hatásmechanizmusára vonatkozólag folytatott vizsgálatokat. Itt felsorolt kutatásairól egyúttal a Magyar Élettani Társaság 1934 júniusában Budapesten tartott IV. vándorgyűlésén is beszámolt. Az Anticoman per os ható antidiabeticum hatásmechanizmusának vizsgálatával kapcsolatos eredményeit a Deutsche Medizinische Wochenschriftben (1934. No. 2., 53.) és a Magyar Orvosi Archivumban jelentette meg. Az Orvosképzés 1934. évi 3. számában ismertette a szervezet koordináló berendezéseit. Szegeden Szent-Györgyi professzor meghívására előadást tartott az autotrophbaktériumok anyagcseréjéről. Esetenként helyettesítette főnökét az egyetemi előadások és gyakorlatok

174—175. KÖNYVDISZ, két darab, 1509-ből és 1517-ből.

176. INITIALÉK egy 1532-ből való Wittenbergi nyomtatványból, 27 darab együtt.

177. INITIALÉK, XVI. század, 35 darab együtt.

178. INITIALÉK, XIX. század, 18 darab együtt.

II. TÉRKÉPGYÜJTEMÉNY FŐKÉPEN MAGYARORSZÁGI VONATKOZÁSU TÉRKÉPEKBŐL A XVIII. SZÁZADBÓL ÉS A XIX. SZÁZAD ELEJÉRŐL.

181. JOH. MATTH. KORABINSKY: Magyarország természeti tulajdonságának Tüköre Karte des Königreichs Ungarn.

182. CARTE CHOROGRAPHIQUE de la Grande Principauté de *Transylvanie*, dédiée a son Excellence Monsieur le Comte der Bánffy etc. Vienne, 1799. Kiválóan szép szines rézmetszetü térkép, két részben.

183. F. GÖTZE: Charte von *Ungarn*, Siebenbürgen u. s. f., Weimar, 1804. Szines metszet vászonra huzva.

184. KARTE VON SIEBENBÜRGEN nach den besten Hülfsmitteln verfasst. In Wien bei Tranquillo Mollo. XVIII. század.

METSZETTE ÉS KIADTA KARACS FERENC, NYOMTATTA BAUMANN PESTEN: SZINEZETT RÉZMETSZETŰ TÉRKÉPEK AZ 1810—1830-AS ÉVEKBŐL. ÉRDEKES PÉLDÁI A RÉGI PEST FEJLETT TÉRKÉPIPARÁNAK:

185. Németország közönséges Földképe.

186. Burkusország és a hozzá kapcsolt Tartományok Földképe.

187. Bajor és Würtembergi Királyságok s Badeni Nagy Hertzegség Földképe.

188. Belgium vagy Hollandia és Német Alföld Királyságok Földképe.

189. Lombard Velentzei Királyság Földképe.

190. Olaszország és Dalmátzia közönséges Földképe.

191. Magyarországnak stb Közönséges Táblája.

192. Erdélyország Közönséges Földképe.

193. Sebestyén Gábor: A Nap országa stb.

KARACS METSZETTE, KIADTA KULTSÁR ISTVÁNNÉ. AZ »EURÓPA ÁTLÁSA« C. SOROZATBÓL. 1830. KÖRÜL.

194. Magyar és Erdély Ország közönséges Földképe.

195. Lengyelország mostani felosztása szerint s egyéb szomszéd tartományok.

196. Helvétzia huszonkét Cantonokra felosztva.

197. Görögország Földképe a legujabb változások szerint.

198. PLAN DER ÜBERSCHWEMMUNG von Ofen und Pest, 1838. 58×44.

199. A SÓBÁNYÁKAT, sóhivatalokat és a sószállitási utakat feltüntető kézzel rajzolt és festett térkép a XVIII. századból.

200. GRUNDRISS DER STADT WIEN zur Zeit der ersten Türkischen Belagerung im Jahre 1708.

201. MAX GRIMM: Grundriss der k. k. Residenzstadt *Wien* mit allen Vorstädten, etc. Anno 1787. — Szinezett rézmetszet.

202. NEUESTE DARSTELLUNG der Haupt- und Residenzstadt *Wien* mit allen unter der Regierung Sr. Majestät Fanz I. ausgeführten Verschönerungen.

203. PLAN der k. k. Haupt-Stadt *Innsbruck*, 1828.

204. RAFHEGY Ferencz, modori földiró: Csehország földrajza, 1842.

205. SEBASTIAN DORN sculps. Norimb.: *Germania* in suos circulos divisa. — XVIII. század.

206. A RAJNA VIDÉKÉNEK, valamint Keleteurópának térképe, 1750 körül.

A gyüjtő. 1916. 7-n

207. TOPOGRAPHISCHE Erklärung des Panorama von *Paris*, XVIII. századi metszet.

208. KARTE VON ALT-PALAESTINA, Wien, Artaria, 1832.

209. CARTA DELL' AFRICA, Milano, Artaria, 1814.

210. NOVAE AFRICAE Delineatio, XVIII. század.

III. HIMZÉSEK, TEXTILNEMŰEK.

211. KEHELYTAKARÓ. Rózsaszin alapon, zöld virágos ezüst brokát szövet, arany csipkével szegve, XVIII. sz. 54 cm.

212. ABROSZ, 18 személyre való. Fehér kamuka, beleszőve a magyar és osztrák cimer és Bécs város látképe és Stadt Wien fölirat. Az osztrák cimer szivpajzsában F. I. ⟨Franciscus Primus⟩ Egykoru, 296×148 cm.

213. PALLIUM. Fehér atlasz, arany brokát virágokkal. Koszoruba foglalt oltári szentséggel, I. H. S. betükkel. 289×100 cm.

214. CASULA. Fehér, rózsaszin és zöld csíkos selyemből, festett virágokkal, arany csipkével XVIII. sz. 100×67 cm.

215. KOPORSÓ-TERITŐ. Fehér karton feketén reáfestett magyar stylü virágokkal, továbbá hat mezőben a következő ábrázolásokkal: 1. Homokóra. 2. Két keresztbetett csont és koponya HODIE MIHI. CRAS TIBI. fölirat. 3. ⊔gő gyertya. 4. Koponya királyi koronával. 5. I. H. S. alatta szív három szöggel. 6. Koponya püspök süveggel. XVII. sz. 159×96 cm.

216—217. PRUSZLIK. Pozsonymegyei népviselet. 1800 körül. Két darab.

218. ASZTALTERITŐ. Zöld atlaszból, arannyal hímzett virágokkal. Négyszögletü. Keleti munka XVIII. sz. 73×67 cm.

219. URASZTALTERITŐ széle. Fehér vászonra hímezve vörös selyemmel és arannyal. — Középen gránátvirág és arany körtéságak, szegélyül pedig fent és alant apró tulipánok vannak rajta. *Lorántffy Zsuzsánna* hímezte a szerencsi egyház számára. Hossza 61·05 cm. XVII. sz.

Kiállitva az Országos Magyar Iparművészeti Muzeum által 1907-ben rendezett „Budapesti Amateur Gyüjtemények kiállitásán." Lásd a Lajstrom 277. lapját.

220. OLTÁRKENDŐ. Barna atlaszra szines selyemmel és arannyal hímzett gránátalmás virágokkal. XVII. száz. 53 cm.

221. JEGYKENDŐ. Finom fehér tülből, négyszegletü. Szélein és sarkaiban arannyal és ezüsttel gazdagon hímzett magyaros virágokkal. XVII. sz. 90 cm.

222. LEPEDŐ-SZÉL. Kék fonállal hímzett egybefolyó növényi diszitéssel, granát almákkal és tulipánokkal s közbe madarakkal. Hossza 145 cm., szélessége 45·05 cm. — A székelyföldről XVIII. sz.

Kiállitva az Országos Magyar Iparművészeti Muzeum által 1907-ben rendezett „Budapesti Amateur Gyüjtemények kiállitásán." Lásd a Lajstrom 250. lapját.

223. PÁRNAVÉG. Fehér vászonból, halványzöld selyemmel és arany fonállal hímzett virág galyakkal. Hossza 71 cm. Rajza kiadva: Magyar diszitmények. Művészi Ipar 1891. évf. 82. lap. XVII. sz.

Kiállitva az Országos Magyar Iparművészeti Muzeum által 1907-ben rendezett „Budapesti Amateur Gyüjtemények kiállitásán." Lásd a Lajstrom 252. lapját.

224. PÁRNAVÉG. Fehér vászonra vörös selyemmel van gránátalmák és tulipánokkal hímezve, közbe a pontok, indák és apróbb levelek arannyal gazdagon kivarrva. Párja a székely nemzeti muzeumban van, melyen *1670* évszám áll. Rajza kiadva Magyar diszitmények. Művészi Ipar 1891. évf. 82. l. Hossza 58, szélessége 42 cm.

Kiállitva az Országos Magyar Iparművészeti Muzeum által 1907-ben rendezett „Budapesti Amateur Gyüjtemények kiállitásán." Lásd a Lajstrom 253. lapját.

225. PÁRNAVÉG. Fehér vászonra fekete szőrharaszttal hímezve, granát almák és tulipánokkal. Borsodvármegyéből. XVII. sz. 62 cm.

Karacs Ferenc

rézm –

Schack Béla. Bp., 1908. 4r. Vk.

JULIUS CAESAR, PADUAI: Practica arithmetica, az az számvető tábla, mellyben mindenféle adásról és vételről, akárminémü kereskedésben is, bizonyos számoknak summája készen és könnyen fel-találtathatik. Kassán, Ellinger István betüivel. 1823. 24r. Sérült félbőrk. 15.—

KÁLLAY BÉNI: A szerb felkelés története. 1807—1810. Hátrahagyott kézirataiból kiadta Thallóczy Lajos. 2k. Bp., 1909. 12.—

KÁLLAY ISTVÁN: Utazók kézi könyve a magyar korona vasútain. A legújabb statisztikai adatokkal, földrajzi s történeti jegyzetekkel kísérve. Debreczen, 1879. Vk. 12.—

KÁMORY SÁMUEL: Biblia azaz szentírás. Ó és új testamentom. Az eredetiből, héber, aram és görögből fordította K. S. Pest, 1870. N-8r. Vk. 27.—

KANT, I.: Sämmtliche kleine Schriften. Nach der zeitfolge geordnet. II. Band. Königsberg, 1797. Fbőrk. 12.—

KARACS FERENTZ: Magyar Országnak és a hozzá kaptsoltatott Horváth és Tóth Országoknak, a határőrző katonai vidékeknek, nem külömben az erdélyi fejedelemségnek vármegyékre és szabad kerületekre osztatott s a leg-jobb mappák szerént készittetett közönséges táblája. Pest, 1813. Vászonra vont nagy fali térkép. 28.—

KARÁCSONYI JÁNOS: Békésvármegye története. II. kötet. (=Az egyes városok és községek története.) Gyula, 1896. 12.—

KARAP PÉTER: A régi és ujabb kalendáriumokról. Debreczen, 1822. 12.—

KARDOS SAMU: Báró Wesselényi Miklós élete és munkái. 2k. Bp., 1905. 2 fbőrk. 20.—

KÁRMÁN JÓSEF: Ekklésiai ágenda avagy a helvetziai vallás-tétel szerént reformáltt magyar-országi ekklé-

1844

relmes ifjuságot és a kesergő öreg

ATA (Eingang des Rákóczi-Schlosses von Zboró).
enschaft des Künstlers).

s lent balra (Bezeichnet links unten): Bruck Miksa.

.).

es). Jelezve (Bez.): „Cals 1841".

(Häuser am Flusse bei Mondschein).

ezve (Bez.): „Canon 1855".
nung, auf grundierte Leinwand). Ovális. 34×29 cm.

em Kinde). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts
590.

a kereszténység (Der Mohamedanismus und das Christentum, 1892), *III. Károly háborúja a törökökkel* (Der Krieg Karls III. mit den Türken, 1892), *Szent László király élete* (Das Leben des Königs Ladislaus des Heiligen. 1895), *Szent Imre herceg élete* (Prinz Emerich der Heilige, 1894), *Keletről* (Aus dem Oriente, 1899).

Karácson, Michael, Bahnbrecher des ungar. industriellen und technischen Unterrichtes, geb. 1800 in Darnó, gest. 9. März 1869 in Budapest. Er war anfangs Piarist, trat indessen bald aus dem Orden aus, studierte Philosophie, dann Jus und erwarb das Doktorat der Rechte und das Advokatendiplom. 1839 wurde er in der Studienkommission des Stadthaltereirates zum Beisitzer ernannt und trat in dieser Eigenschaft hauptsächlich für die Reform des industriellen und technischen Unterrichtes in die Schranken. Er agitierte in Wort und Schrift so lange, bis die Pester Josefs-Industrieschule zu Stande kam, aus welcher sich dann die heutige technische Hochschule entwickelte. Die Industrieschule wurde 1846 von ihm eröffnet und er war deren erster Direktor. Später wurde er an dem k. k. Gerichtshofe zum Richter ernannt und 1832 wählte ihn die Ungar. Akademie der Wissenschaften zu ihrem korresp. Mitgliede.

war Professor der Kirchengeschichte und des Kirchenrechtes am Nagyvárader kath. Priesterseminar und in den Jahren 1904/5 an der Budapester Universität. Seit 1905 ist er Domherr in Nagyvárad. Grössere Werke: *Magyarország és a nyugati egyházszakadás* (Ungarn und das westliche Kirchenschisma, 1885), *Szent Gellért élete és művei* (Leben und Werke Sankt Gerhard's, 1887), *Szent István oklevelei és a Szilveszter-bulla* (Die Dokumente Sankt Stephans und die Silvesterbulle, 1891), *Békés vármegye története* (Geschichte des Komitates Békés, 1896), A *honfoglalás és Erdély* (Die Landnahme und Erdély, 1896), *Az arany bulla* (Die goldene Bulle, 1899), *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig* (Die ungar. Geschlechter bis zur Mitte des XIV. Jahrhunderts, 1900), *Magyarország egyháztörténete* (Kirchengeschichte Ungarns, 1906), A *horvát történetirás zátonyai* (Die Klippen der kroatischen Historiographie, 1912), *Az oláhok bevándorlása a Duna balpartjára* (Die Einwanderung der Rumänen an das linke Ufer der Donau, 1912).

Karády, Ignatz, Schriftsteller, gest. 29. Aug. 1858, war von 1848 an der Erzieher der Söhne Ludwig Kossuth's. Er begleitete sie nach Kiutahia, später nach London, dann 1853 nach Paris. 1857 kehrte er mit seinen Zöglingen nach London zurück. Von London auf der Reise nach Amerika begriffen, starb er auf dem Dampfer Fulton. Er schrieb für die Pester Blätter Artikel und Erzählungen und bearbeitete den Don Quixote von Cervantes für die Jugend.

Karafiáth, Eugen, Dichter, geb. 31. Juli 1883 in Budapest, absolvierte an der Budapester

Schriftsteller, geb. 1849 in Lovasberény, trat 1867 dem Benediktinerorden bei, an dessen Lehranstalten er als Professor wirkte. Seit 1880 war K. Professor für Kulturgeschichte an der Györer Rechtsakademie, verliess aber ein Jahr darauf den Orden und wirkt seither an der Pápaer ev.-ref. Hochschule als Professor. Selbständige Werke: *Hartmann pessimismusa* (Der Pessimismus Hartmann's, 1878), *Költészettan és olvasókönyv* (Poesielehre und Lesebuch, 1887), ferner klassische Übersetzungen aus Ovidius, Sallustius und Cicero.

Kaprinai, Stephan, gelehrter Jesuit, geb. 14. Sep. 1714 in Érsekújvár, gest. 1786 in Nagyszombat, war Professor in Kolozsvár und in Kassa und hielt inzwischen im ganzen Lande Volksmissionen ab und beschäftigte sich mit dem Unterrichte der Zigeuner. Er war einer der fleissigsten Sammler der auf die ungar. Geschichte bezüglichen Dokumente und anderer Daten. Seine sämmtlichen Werke und Sammlungen machen nahezu 160 Bände aus und befinden sich in der Universitätsbibliothek zu Budapest. Nach Aufhebung des Ordens lebte er in Buda. Er schrieb nicht nur in latein., sondern auch in ungar. Sprache. Von seinen Werken erwähnen wir: *Ecclesiae Dei propagator* (1745), *De arte amicitiae parendae, conservandae, et dimittendae, libri tres* (1750), *Hungaria diplomatica temporibus Mathiae de Hunyad regis Hung.* (1767/1771).

Karacs, Franz, Kupferstecher und Kartograph, geb. wahrscheinlich 16. März 1770 in Püspökladány, gest. 14. Apr. 1838 in Pest, zeichnete schon als Debrecener Student sehr viel und war schon 1793, als er sich in Pest den technischen Wissenschaften widmete, als geschickter Kupferstecher bekannt. Im nächsten Jahre vervollkommnete er sein technisches Wissen in Wien, liess aber die technische Laufbahn sein und widmete sich ausschliesslich der Kupferstecherkunst und Kartographie. Er liess sich in Pest nieder und verfertigte hier Kupferstichbeilagen zu den Werken Dugonics's und Virág's und zahlreiche Landkarten in dieser Ausführung. Eine solche ist die *Landkarte Ungarns in 4 grossen Tafeln* (1813), ferner der *Atlas von Europa*, welcher 1830 zu erscheinen begann (24 grosse Bogen).

Karacs, Therese, Schriftstellerin, geb. 18. Apr. 1808 in Budapest, gest. 7. Okt. 1892 in Békes, wandte sich in jungen Jahren der Novellistik zu und war eine rege Mitarbeiterin der belletrist. Presse der 30-er und 40-er Jahre, bis sie 1846 zur leitenden Professorin der Miskolczer höheren Töchterschule berufen wurde. Die nächsten drei Jahrzehnte widmete K. ausschliesslich der Jugenderziehung und wandte sich erst Ende der 70-er Jahre abermals der Literatur zu. Selbständige Werke: *Emlékezések* (Erinnerungen), *A régi magyar szinészetről* (Von der alten ungar. Schauspielkunst).

Karácson, Emerich, Historiker, geb. 19. Feb. 1863 in Apáczatorna, gest. 2. Mai 1911 in

Kovacs Ferenc

479 KÁROLI GÁSPÁR, Szent Biblia. Kőszeg, 1850. 8r., bőrkts 5.--

480 KÁROLY GY.H., Fiumei emlék. Utirajzok a magyar tengervidék- és Velencéről. Pest, 1870. 8r., fve 2.--

481 KELEMEN,EMERICUS, Historia juris Hungarici privati. Tom. I. Budae, 1818. 8r., egyk. bőrkts Szerző arcképével -.80

482 KEMÉNY ZSIGMOND, Zord idő. Történeti regény. Pest, 1862. 8r., 3 rész 2 kötetbe kötve, fvktsek I.KIADÁS! 7.--

483 KERESZTYÉN CATECHISMUS. XVIII. sz. magyar nyelvü kéziratos könyv. 8r., bőrkts 1.50

484 KEYSSNER,GUSTAV, Schwind. Eine Auswahl aus dem Lebenswerk des Meisters. In 114 Abbildungen. Stuttgart u. Berlin, 1921. 4r., er. fvkts 1.50

485 KEZA,SIMON M., Chronicon Hungaricum. Excitat ALEXIUS HORÁNYI. Budae, 1787. 8r., fve 2.--

486 KÉZIRATOS VERSESKÖNYV, magyar és német versekkel 1850 körül. 4r., ppkts -.80

487 KIS VASÁRNAPI UJSÁG.I.évf. 1873. 4r., fvkts 2.--

488 KIS VASÁRNAPI UJSÁG. Képes hetilap, az ifjuság számára.II.évf. 1874. évf. 4r., fvkts 2.--

489 KISS ÁRON, A nevelés és oktatás történet kézikönyve. Bpest, 1878-87. 8r., 2 rész egybekötve, fvkts -.20

490 KITONICH,JOANNES DE KOZTANICZA, Directio methodica processus judiciarii juris consuetudinarij, inclyti regni Hungariae. Tyrnaviae, 1700. SZABÓ J. RMK.II.2012. Forma processus judi cii criminalis. Tyrnaviae, 1697. SZABÓ. RMK. II.1897. Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto Tripartito desumptarum per Magistrum Joannes Kithonich de Koztanicza. S.L.1700. SZABÓ K. RMK.2015. Folio, egyk. pergtkts Gr. Bánffy György rézmetszetü cimeres ex-librisével. 30.--

491 KLEIST,HEINRICH VON, Der zerbrochene Krug. Eingeleitet von Franz Dingelstedt.Mit 30 Illustrationen und 4 Photographien nach Original-Compositionen von ADOLPH MENZEL.Hamburg. N.4r., er. vászonkötésben /Vizfoltos pl./ 4.--

492 KNAUZ NÁNDOR, Válaszul Rimely Károly adalékjára. Bpest, 1881. 8r., fve -.20

493 KODÁLY ZOLTÁN, Énekszó. Dalok népi versekre. Op.1. Bpest, Rózsavölgyi.1921. 8r., er. ppkts 1.50

494 KOFLER,JOS., Observationes magicae theorico-practicae.Francofurti,1686. K.8r., /rong./ ppkts 1.60

495 KOGUTOWICZ ZSEBATLASZ az 1922. évre. -.40

496 KOMÁROM XVII.századi rézmetszetü képe. 13 x 21 cm. Keretezve. 3.--

497 KOMJÁTHY JENŐ, A homályból. Költemények. 1876-1894.Bpest,1895. 8r., fvkts I.KIADÁS. 4.--

498 KONCZ ÁKOS, Egri egyházmegyei papok az irodalmi téren.Eger, 1892. 8r., fvkts 2.--

499 KONVOLUTUM. Az 1870. német francia háborura vonatkozó magyar és külföldi politikai és vicclapok egyes számainak gyüjteménye. Folio, fvkts 5.--

459 JÁNOSI FERENCZ, Alkotmányok gyüjteménye. Pest, 1867. K.8r., 2 kötet, fvktsek -.5o

46o JEGYZŐKÖNYV azon barátságos tanácskozmányról mellyet Pesten 1846 Sz.András hó 13-án FOGARASSY MIHÁLY vál. szkodári püspök lakán több mélt. és fő tiszt. helyben lakó és vidéki káptalani tagok tartottak. Ivrét, 4 levél. Fogarassy püspök s. k. aláirásával. -.8o

461 JOHANN, ERZHERZOG /JOHANN ORTH/, Geschichte des k.k. Linien-Infanterie-Regiments Erzherzog Wilhelm No 12. I.Theil /mehr nicht erschienen!/ Wien, 1877. 8r., fvkts 12.--

462 JOHANNES SECUNDUS, Csókok könyve. Bpest, 1921. 8r., fve 1.2o

463 JÓKAI MÓR, Válogatott beszélyei. Pest, 187o. 12r., 2 kötet egybekötve,fvkts -.5o

464 JÓSIKA MIKLÓS, Regényes képletek. Pest, Heckenast. 1862. K. 8r., 3 kötet, fvktsek -.8o

465 JOVIUS, PAULUS, Historiae sui temporis. 1494-1547. Tom.I. Basileae, 156o. 8r., egyk. préselt pergamentkötésben magyar vonatkozásokkal. 8.--

466 I.JÓZSEF pozsonyi koronázása alkalmából készült rézmetszetü lap, a király a koronázási jelenetek, a város, és a koronázási pénzek képével. 1687. 56 x 4o . Keretezve. 1o.--

467 JULIE LEVELEI OVIDIUSHOZ. Németből szabad forditás.Kassa:Elliniger.179o. 8r., ppkts -.8o

468 KACHLER,JOHANN, Grundriss der Pflanzenkunde, in Gestalt eines Wörterbuches der botanischen Sprache. Wien, 183o. 8r., fve 1.--

469 KAFFKA MARGIT, Hangyaboly.Regény. Bpest, 1917. 8r., fve I.KIADÁS! -.5o

47o KAIN ALBERT, A párisi métropolitain. Bpest, 19o6. 8r., fve Sok illusztrációval. 3.--

471 KALMÁR ANTAL, Uj dualizmus. Bpest, 19o9. 8r., vkts -.2o

472 KARACS FERENTZ, Magyar Országnak és a' hozzá kaptsoltatott Horváth- és Tóth Országoknak s határörző katonai vidékeknek nem különben az erdélyi nagy fejedelemségnek vármegyékre és a szabad kerületekre osztatott s a' leg jobb Mappák szerént készittetett közönséges táblája. Pest, /182o kör./ 1o5 x 69 cm. /Rézmetszetü térképlap vászonra felhuzva./ 6.--

473 KARÁCSON IMRE - THALLÓCZY LAJOS, A Rákóczi-emigráczió török okmányai. 1717-18o3. Bpest, 1911. 8r., fve 3.--

474 KASSAY ADOLF, Irománypéldák a telekkönyvi eljáráshoz. Posony, 1863. K.8r., fvkts -.5o

475 KAULFUSS-DIESCH,KARL, Das Buch der Reformation. Leipzig, 1917. 8r., er. vkts Illusztrációkkal -.8o

476 KAUP,J.J., Das Thierreich in seinen Hauptformen. Mit in Text eingedruckten Abbildungen. Darmstadt, 1835-6. 8r., 3 kötet, fbőrktsek 2.4o

477 KAUTZ GUSZTÁV, A magyar büntetőjog tankönyve.Bpest, 1881.8r., fbőrkts -.8o

478 KAZY ,FRANC., Historia regni Hungariae ab anno sec. decimi septimi primo ad annum ejusdem seculi trigesimum septimum. Tyrnaviae, 1737. Folio, bőrkts /Rong. pl./ -.2o

Arverési Közlöny 1941. jan. 28.

Karacs Ferenc

759 KAZINCZY FERENC mint szabadkőmüves. Emlékbeszéd. Bpest, Weiszmann./1880.kör./ K.8r., fve. er boritékban 1.50

760 KÁDÁR JÁNOS / KÉZDI POLLYÁNI/, Az igaz szivesség kettős oszlopa,mellyet midőn néhai kedves hitves társának baróthi Keserü Klárának édes emlékezetét ez tsekély versekben tisztelte és azokat kedves baráttyához pestélyi Tekéntetes Nemes Berivoi János urhoz utasitotta... K.Fejérvár, 1790. K. 4r., fve, /Rong.pl./ 4.-

761 KÁLDI GYÖRGY,Istennek szent akarattya. Az az a' nagy ur tiz parantsolattyának egynéhány Prédikációkkal való megmagyarázása.Nagyszombat, 1681. Srnensky Mátyás.K. folio, egyk. bőrkts Szép teljes példány. SZABÓ K. RMK. I. 1268. 50.-

762 KÁROLI GÁSPÁR, Szent Biblia. Bpest, Brit Bibilia-Társulat. 1928. N. 8r., er. vkts 2.-

763 VI./III./ KÁROLY rendelete egy felállitandó állami bankról és annak szabályzatáról Bécs. 1714.dec. 14.-i kelettel. Végén azon zsidók adójának felsorolása,akik különböző bankszabadalmakkal élnek. Ivrét, fve 10.-

764 VI.KÁROLY CSÁSZÁR nemességadományozó oklevele 1720.márc.17.-i kelettel. CARL JOSEPH VON GILLER részére. Pergamenen. Könyvalaku bársony - kötésben az uralkodó s.k. aláirásával és nagy, fatokba zárt pecsétjével. Cimerfestménnyel 60.-

765 KECSKEMÉT. 1896.julius 12. Fényképalbum 8 eredeti fényképfelvétellel. Har.8r.,er.vkts 6.-

766 KEIL JÓZSEF, Az ácsmester iskolája, Rákospalota. Rákospalota. 4r.-ű mappában 12.-

767 KELETI ARTHUR, Az igaz Irodalom Megtsufoltatása s az silány és hiváságos Komédiáknak Megbetsültetése vagyis: A'Szépreményü Goethe Ur béfogatása az Könnyü Muzsa Kocsijába Tragikus Bábszinházi Komédia egy felvonásban. Fába metszett rajzokkal tsinositott FÁY DEZSŐ mester. Buda-Pest, Amicus. 1927. 8r.,fve. 40.sz.pl. Szerző autogrammjával 3.-

768 KELLER, CPNRAD, Das Leben des Meeres. Mit 16 Tafeln in Farbendruck u.Holzschnitt u.über 300 Abb. im Text. Leipzig, 1895. 8r., er.vkts 2.-

769 KEMENES, Költeményei. Pest, 1860. 8r.,fvkts 3.-

770 KEMÉNY ZSIGMOND BR., Forradalom után. Még egy szó a forradalom után. Bpest, 1908. 8r.,fve 1.-

771 KEMPER, J., Hexenwahn und Hexenprozesse in Deutsch-Land. Mit 13 Ill. Regensburg. 1908. 8r.,fve 1,50

772 KEMPIS, THOMAS A, De imitatione Christi,libri quatuor. Venetiis, 1686. 32r.,egyk.bőrkts 5.-

Aláirásra: Csányi 18. könyv-árverési katalógus. Budapest, 1941.

746 KANITZ, AUGUSTUS, Reliquiae Kitaibelianae partim nunc primum publicatae ex manusscriptis Musei Nationalis hungarici.Wien, 1862. 8r., fve 2.-

747 KANT,IMMANUEL,Zum ewigen Frieden. Ein philosophischer Entwurf.Frankfurt u.Leipzig.1796.- Eleje kötve:--, Zerstreute Aufsätze. Frankfurt u. Leipzig.1793.- Anhang zu den Zerstreuten Aufsätzen. Frankfurt u.Leipzig, 1794.- SNELL,FRIEDR.WILH., Lehrbuch für den ersten Unterricht in der Philosophie. Giessen, 1796. 2 rész egybekötve. 8r., fbőrkts 24.-

748 KAPUZINER PREDIGT.München,Knorr u.Hirth.1918. 225.num. Exemplar. 8r., er. bőrkts.Rézm.illusztrációkkal 2.-

749 KARACS, A conventualis minorita-rend Magyarországi házainak térképe.1805. Rézmetszet. 33 x 26 cm.Keretezve 4.-

750 KARPELES,GUSTAV,Heine, Heinrich, Aus seinem Leben und aus seiner Zeit. Leipzig, 1899.8r., er.vkts 3.-

751 KARTE DER EISENBAHNEN MITTEL-EUROPA'S mit Angabe sämmtlicher Bahnstationen Hauptpost- und Dampfschiffarts- Verbindungen. Glogau, 1865. Vászonra huzott kőrajzu térképlap rajta a magyarországi postautakkal 8.-

752 KASSAI PÜSPÖKI EGYHÁZMEGYE TÉRKÉPE,1836-ból. 4 drb. 59 x 44 cm. kőrajzu térképlap 16.-

753 KATHOLICISMUS SÉRELMEI 1848 előtt és után. Bpest, 1892. 8r., fvkts 2.-

754 KAUFMANN,C.M., Die heilige Stadt der Vuste.Unsere Entdeckungen Grabungen und Funde in der altchristlichen Menastadt weiteren Kreisen in Wort und Bild geschildert. Mit einem Farbendruck und 189 Abb.München, 8r., fvkts 3.-

755 KAZINCZ,FRANZ VON, Rede bei der Einsetzung der.Kőnigl. Nationalschulen Visitatoren des Kaschauer Litterärbezirkes in Ihr Amt gehalten.Kaschau,Joh.Ellinger.1789. K.8r., fve 10.-

756 KAZINCZY FERENC, Hamlet. Szomoru játék.VI.felvonásban. Shakespeare munkája.Ford. K.F. /1790/ 8r., ppkts /Cimlap nélk./ 2.-

757 --, Herdermek Paramythionjai. Széphalom, Széphalmy Vincénél. 1793.- Ezt követi: LESSZINGNEK meséi három könyvben. ASZLAY JÁNOS által Bécs, Hummel.1793.K.8r., ppkts Irópapirra nyomott pl. 20.-

758 KAZINCZY GÁBOR,Mátyás király. Kortársai tanusága szerént. Pest, 1863. 8r., vkts 3.-

ha fényes kilátással nem kecsegtetik. Karacs ilyen művészek egyike volt, s örömmel engede a lelkesítő szózatoknak, s azt nem is bánta meg soha. Karacs Ferenc ezekkel nem bírt, de élvezé az élet mind azon nemes örömeit, melyeket az ezekkel bírók élvezhetnek, ha úgy betöltik polgári kötelességüket, mint ő betölte; ha oly szerető családot tud maga köré nevelni, mint ő tudott; ha oly tiszteletet tudott becsületessége által kivívni, mint ő tudott.

Lemondván a mérnöki pályáról, Bécsbe ment, hol a rézmetszetben bővebb kiképeztetést nyert, az eddig csak önszorgalma által képezett műkedvelő ott a legelső művészek utasításával élt, majd bemutatott az országgyűlés folyta alatt az összegyűlt nemzet jeleseinél, személye és művei itt lelkesen és buzdítva fogadtatott s több felől buzdítást kapott, hogy elegendő munka által jövendője jövedelmessé is tétetik. Lelkes buzdítói voltak Fenséges József az ország nádora, gr. Széchenyi Ferenc, István atyja, gr. Teleki László (az öreg), Báró Vay Miklós, Pécsi alnádor, Cziráky országbiró, Szilassi József hétszemélynök, a főpapi rendből minden Érsek és Püspök, kik közül az utóbbiak nagyszerű munkákkal is megbízzák, úgymint érseki s püspöki megyei térképének rézbe vésésével. És míg a derék, lelkes magyar úrhölgyek is kedvezésükbe vevék a magyar művészt s ha többet nem tehettek érte az akkori kor szűk kívánatai szerint, legalább sok száz úrnőnek látogatási jegyet készített.

Szükségesnek tartom azt is feljegyezni, hogy Pesten telepedett meg apám, hol nőül vevé, 1802-ben a tudós Takács Ádám (már akkor árva) leányát, Évát.

Atyám nem egyszer kapott élete folytán meghívást külföldre, földképkiadó társulatnál előnyös díjazási kísérlettel. Atyám semmit nem fogadott el, ő magyar rézmetsző akart maradni. Már Bécsben léte alatt alkalma nyilt vala Oroszországban a művészetet pártoló s a művészeket nagyon terjeszteni akaró Sándor cár alatt nagyon jövedelmes állomásba juthatni, több társai mentek ki, közük egy magyar barátja is, Czetter, ki ott vagyonossá is lett. Apám inkább akart hazájában bizonytalan mellett működni, mint azon kívül fényes kilátásokra szerződni.

Akadtak, kik jó apámat kárhoztatták ezen hazájához hő ragaszkodásáért, mondván, hogy a művész nem egy nemzeté, hanem az egész világé. Azon időben még azon eszme élt, hogy a magyar művész akkor él hazája fényére, ha tehetségét a külföldön ragyogtatja. Így lőn sok szép magyarhoni tehetség a külföldé, sőt még magyar írók voltak, kik elméjök termékeit deákul vagy németűl adták ki, hogy annál több olvasója legyen. Apám, azoknak, kik így kárhoztatták: Mért temeti Magyarországon el tehetségét, hol a művészetnek még nincs virágzó földe s. a. t. ezt válaszola: Ha minden magyar művész külföldön virágoztatja művészetét, akkor a művész csak a maga sorsán javit s nem mozdítja elő nemzete csinosodását. Apámat minden tetteiben hazaszeretet vezérlé s ezen tekintetben is hű és buzdító társa volt anyám Takács Éva, az irónő.

Karacs Ferenc nemcsak mint művész, hanem mint minden jónak s szépnek köréhez képest előmozdítója, hő pártolója hazaszerte híressé lett s mind a mellett, hogy nem bírt főrendű házzal és vagyonnal, felejthetetlen atyámban a haza mégis a művészet, az irodalom, a színészet hű terjesztőjét nyerte, melyre kiterjedt ismeretségénél fogva tere is volt. Az ország minden házából az irodalom termékeire az előfizetőket s nekünk gyermekeinek foglalatosságainak egyik ágát képezé a hozzánk, csomóba küldött folyóiratok, s más irodalmi termékek célhoz juttatása. Miután akkor még nagyon szokásos volt a postai küldéseket mellőzni.

Apám háza, melyet még 1809-ben maga építtetett (a Józsefkülvárosi őszutcában), a tudós öreg Virág Benedek s derék Kulcsár István által Karacs tuskulanumának neveztetett, igen keresett volt, az öreg és fiatal műveltebb férfiaknak kedvelt gyüldéje volt, hol apa, anya s gyermekekben egyaránt fesztelen társalgót nyertek.

Jó apám épen olyan kedélyes s kedves társalgó volt legkésőbb koraigban a fiatalság közt, a mily komoly, férfias az öregek körében. Hazafiaság, művészek, irodalom voltak beszéd tárgyai. Különös kedvencei voltak Göröghon és Róma nagyjai s ezeket velünk már gyermekkorunkban megismertették jó szülőink. Gyermekkori olvasmányainkul a nagy emberek életrajzaik voltak számunkra kitűzve.

Apám és anyám ifju korában fejlett ki Amerika függetlensége, ők ezen kor történetének első tanui, tiszta, józan légkört alkottak családi környezetükben s igy mi a mindennapi életen valamivel fentebbi életrétegben nőttünk fel. Anyám még némelyek által kárhoztatva is lőn leányai nevelése körüli elveiért. Atyám széplelkűleg ezen kétkedőknek ezt szokta mondani: Szerencséssé senkit nem lehet nevelni, hanem azzá igen, hogy szerencsét és szerencsétlenséget egyaránt képes legyen elviselni.

Atyám elvből, mit csak honit kaphatott, honit viselt s viseltetett velünk, gyermekkorunktól fogva. Vásznat felső magyarországit, kendőket gácsit, pamutszövetet sasvárit s. a. t. mondván: ha Magyarhon lakója mind szerinte tenne csakhamar jóllét virágoznék a kézművesek s gyárosok közt s általok hazánkban. Megjegyzendő, hogy ezt apám 70, sőt már 75 éve előtt is mondá s akkor is, midőn még nőink, sőt férfiaink is az előítéletességig csak a külföldit pártolták, midőn még a hazában készült lábbelire is ezt kelle írni, Páris s a pecsétviaszra ezt kelle nyomni London, ha kelendővé akará tenni a készítője.

Számos ifjúnak, kik Pestre tanulmánypályát végezni jöttek, Karacs Ferenc valódi őre, apja volt, számos apák szülőimre bizták Pesten tanuló fiaikat

s nem kérkedésből, hanem példabuzdításból említem meg, hogy számos fiatalon lőn atyám emberbaráti részvéte által lőn segítve. Nem mindig pénz, hanem jó tanács s szíves befolyás által is lehet embertársunkon tetemesen segítni s jól esett mindig ennek az illetők általi megismerése, sőt még itt is részesültem oly kedvező nyilatkozatokban, hogy még most is tiszteletben tartatik némely iróasztal fölött jó atyám arczképe azok által, kik nemes lelkét fölismerték.

Művészetét egész szenvedélylyel űzé, de azt mindig fájlalá, hogy annak nem terve szerint élhetett. Ő saját műveivel szerette volna gazdagítani a magyar nyelven kiadott térképekben szerény magyar hazát, de ehhez hiányzott a kellő költség, s így a nemes lelkű művésznek legszebb tervei füstbe mentek. Csupán Európának 21 lapból álló térképe, egy kis iskolai atlas, Magyarországnak nagy fali térképe s egy 4 foku angol irásmód szerinti saját modorú iratpéldányoknak lehetett kiadójává.

Az Europa-atlas 21 lapnyi réztábláit szűlőim halála után Müller kereskedő úr vette meg. Nagyon sajnáltuk, hogy ezen térképek nem juthattak el oly kezekbe, hogy folytonos nyomtatás által most is használhatna iskolai tanulmányoknál. A Magyarország térképeinek részeit szintén Müller vette meg, de úgy hiszem egész pihenésben vannak.

Ezeken kívül mások megbízásából készített művei közül emlékem segedelmével megnevezhetem még: Lipszki nagyszerű Magyarország térképét számos alakban, úgyszinte Magyarország megyéinek egyes térképeit. Kulcsár István „Hazai Tudósítások" cz. hetilapjához időnként a kor érdeke szerént több térképet metszhetett Továbbá több érseki és püspöki megye nagyszerű térképeit, mint emlékszem: az esztergomi, a váczi, a kalocsai, szombathelyi, veszprémi, diakovári, zágrábit. Lehetett több is, melyekre én nem emlékszem, mivel többé nem birom kedves atyám általunk egybegyűjtött műveinek minden darabját. A pesti vízár, majd az 1848-iki viszontagságos év szétszórá, hiányossá tevé ezen emlékünket. A fönt említetteken kívül még jeles dolgozatai közé tartoznak a budai királyi egyetemi nyomda-intézet számára metszett gyönyörű iratpéldányok igen számos lapon s még a tudóstársaság oklevelei és számos magán megbizás következtében készített művek.

Fáradhatatlanul szorgalmas volt ő, nyáron reggeli 4 órától, télen 7 órától alkonyatig iróasztalánál volt látható. A társaságot szerette, az esteli órákat jeles férfiak körében tölté: Horváth István, Virág Benedek, Fáy András, Vitkovics, Tratner, a derék Somogyi Sándor stb. urak valának általa a legkeresettebbek. Közös gyülde pedig a régibb korban Eggenberger könyvkereskedése vala és a Tratner-féle nyomda. Még akkor Casino hiányában ily helyen történtek a találkozások. Gyermekeit szerette, nejét a legnemesebb szeretetteljes tisztelettel becsülé, kit még olyankor is látható társul vitt magával, midőn országos férfiakat pld. követeket látogatott meg. Ezen gyöngéd házassági viszony házunkban a leggyöngédebb családi kört alkotta. Összesen Karacsnak 4 leánya s 2 fia ért nagy kort. Mária és Róza nővéreim a legnagyobb és legkisebb, nőkké lettek. Ferencz 27 éves, Pestmegyében tiszteletbeli főmérnök, ifjabbik Árpád 17 éves épen orvosi pályát kezdendő, deli testtel 1838 aug. 15-én—20-án meghaltak, saját házunkban s a jó anya ápolása alatt, az ifjabbik hagymázban.

Karacs Ferencz folytonosan viruló egészségére nagy befolyással volt kedves, kitünő tudományos fiának 1834-ben történt elmezavara. Bölcs megadással hordozta jó apám a sors ezen csapását. Ezen sötét probálgatás után oly nyájas-vidáman üldögélt estende sajátkezüleg ültette gyümölcsfái alatt; de mindegyre zárkozottabb lett, míg végtére erős testit a bánat és kora megtöré s majd három évig tartó májbajból vizkorba esett, s két fia halála előtt 4 hóval 1838-iki ápr. 14-én szállt sirba éppen 1 hóra a nagy árviz után.

Kedves szüléink a vízár vésznapjaiban sem hagyák el házunkat, noha egész környékünk az őszutczában egy omladék volt. Midőn a nagylelkű b. Wesselényi Miklós maga is nogatá annak elhagyására, így szólt: köszönöm a részvétét; én nagy réztábláimmal együtt akarok elveszni, vagy azokkal együtt élni.

Az utczák még csaknem járatlanok voltak temetésekor, mégis százak adták meg néki a végtiszteletet. Az egyházi szertartás végeztével Kunos Endre szép emlékű fiatal költő mondott a halotthoz méltó emlékbeszédet, mely a Rajzolatok czímű szépirodalmi lapban meg is jelent. Eltemettetett az Orczikert közelében eső sírkertben, mellé 4 hó mulva 2 fia, végre 8 év elteltével nője Takács Éva.

Atyám s anyámnak azon sokszor ismételt mondata, hogy „szíves akarattal az emberiség javára annak legcsekélyebb polgára is tehet valami jót", mind a 6 gyermeke keblében mély gyökeret vert; sőt ezek után unokáiéban is (kik jelenleg 8-an vannak) azon ösztön ébresztetett, hogy jeles szülőik példáján buzdulva, kis körükben mindig a műveltség, a közjó érdekének előmozditásával párositva működjenek.

Irám Kolozsvárott április 23. 1863.

Karacs Teréz nevelőnő.

BOGDÁN GOTFRID. Kassai képíró, akiről az 1689—1710. évre terjedően emlékeznek meg a városi levéltár iratai, s aki mint oltárképfestő működött a Felvidéken. A Kassán az 1653-ik évben a jezsuita-collegium kebelében létesült Sodalitas Beatae Mariae Virginis névkönyve őrizte meg egy művét. A könyvben ugyanis a tagok címerei le vannak festve; ezek közt van Bogdáné is, mely az ő ecsetje alól került ki s a miniatür festés remeke. A kép, mint arról a rajtalevő felirat, illetve az ebben rejlő chronostichon tanuskodik, az 1691-ik

közelsége. Egy csodálatos virágkép, a „Hajórakodók" és főleg az „Arlésienne", amely kifejezésben, kompozicióban, a színek tiszta, szinte azt mondanók: bölcs, harmoniájában s a rajz káprázatosan egyszerű biztonságában egyedül áll, magasan minden felett, amit a német epigonok valaha megközelíthetnek.

Aminthogy Leibl női arcképe is kimagaslik az utánérzők rengetegéből, valamint Liebermann római képe is. Milyen szomorú látvány a német mester másik képe: amolyan csupa rutin, semmi érzés, rengeteg ügyesség-kép. Éppen ilyen külsőségesek a Corinth ezidei vásznai, sőt a virágcsendélet egyenesen rossz, gerinctelen, erőtlen, szétfolyó. E. R. Weiss azonban finom pár képet küldött; virágai, tájai anyagszerűek, festőiek, míg életnagyságú fiúaktját széttépik a túlságosan hangsúlyozott részletek.

Rendkívül sokat igérők Richter archaizált naiv képei, kitünő a Toulouse-Lautrec-finomságú Pascin. A francia ultramodernek itt is képviselve vannak. Picasso és a kubisták, valamint a kedves naiv öreg finánc, Rousseau, a maga őszintén naiv ügyefogyott képeivel, amelyek szégyenkezve tekintgetnek át az expressionisták vásznaira. A becsületes öreg pénzügyőr aligha okoskodott festésközben abban az irányban, amelyet az őt ma istenítő új szekta vall szentírásának.

A szobrászok közül kitünő egy góthikusan stilizált leányalak Lehmbrucktól; egészseges mozdulatban, végtelenül finom és érzékeny modelálásban; egyike a kevés nagy benyomásoknak. Stílusos mint mindég Barlach, fafaragványa anyagszerű kifejezése hallatlanul intenziv.

A magyarok közül Feiks Jenő egy Budapesten is ismert hangulatos képét láttuk, s meglepetésszerűen hatott a nagytehetségű Bató József két nagy képe, amelyeket előkelő, szinte főhelyre függesztett a kiállítási jury s amelyeket már a vernissage közönsége különös érdeklődéssel szemlélt; a művészek egyértelmű elismeréssel méltatták a nagytehetségű magyar festő bemutatkozását.

VÉSZI MARGIT

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

KARACS FERENC életrajzáról szóló adatokat talán a legkimeritőbb és legtüzetesebb formában toldja meg az a levél, melyet leánya, Karacs Teréz irt Haeckenasthoz, a híres kiadóhoz, aki rengeteg munkával látta el művészünket. A levél, — mely megbízásból íródott, — így hangzik:

Karacs Ferenc
térkép-metsző élet-leírása.

Kedvesebb foglalhatósággal nem bízathattam volna meg, mint atyám életének leírásával. Mindig magasra lángolt lelkem, ha egy-egy derék férfit vagy nőt ösmerhettem meg életleírása, vagy ha élő volt, tettei után. Bámultam, szerettem az emberiségnek ilyen áldásait, s ezen, tisztelet ezen szeretet folytonosan fűszerezi s boldogítja életemet.

Karacs Ferencet, a derék, lelkes hazafit, a művészethez oly lángolón ragaszkodó férfit is azok közé számíthatom, kit nem csupán úgy szerettem, mint művészhez, mint olyan művészhez, kinek fő törekvése volt hazája csodálatát előmozdítani, fő élvezete hona dicsőségét kis köre tehetsége szerint mentől fényesebbé tenni.

Karacs Ferenc született 1768-ban Szabolcsmegyében, Püspök-Ladányon, nemes szülőktől, atyja Karacs János, anyja Makay Sára volt. Hogy szülői tehetősek és tudomány ttisztelők voltak, mutatja az, hogy több gyermekök közül két fiukat János és (apám) Ferencet egészen a tudományos pályára szánták. Jánosból ref. pap lett s az akkori időben nem ritkán található könyvtára zugába vonuló tudós. János, miután akadémiai külföldi útját bevégzé, könyvei közé zárkozva magán életet élt, soha nem házasodott meg. Karacs Ferenc szintén mint bátyja a debreczeni ref. iskolában végezte iskolai tanulmányait. Csokonai Mihály a költővel s a bécsi tanár Márton Józseffel több évig a főtanodában szobatársak voltak s mindkettőnek holtukig hű barátjuk atyám a tudományért lángolt, a buzgó hazaszeretet és tiszta erkölcs nemesíté jellemét. Már tanuló korában feltünőleg foglalák el őt a mérnöki tudományokhoz tartozó minden tanok s feltétele lőn mérnöki pályára lépni, a midőn bevégzé Debrecenben tanuló pályáját, Pestre ment a mérnöki tudományokat hallgatni. Pesti tanárai, mint emlegetésből tudom, Mitterbacher és a híres Dugonics volt. Karacs Ferenc itt is a tanulók legkitünőbbjei közé soroztatott, s tanárai kitüntetésekkel halmozák el a komoly ifjút. Mint a mérnöki tudományok egyik ágával, a térképek készitésével nagy szenvedélylyel foglalkozik s az országok képeit nem csak papirra rajzolá, hanem rézbe vésé, mely művészettel már debreceni tanuló korában is foglalkozott. Szép, tiszta s nagy pontossággal készített munkái a műkedvelő fiakat magyar művész iránt a tudományos körökben figyelmet ébresztettek. Apám a hon legelőkelőbbjeinél, legjelesbjeinél be lőn mutatva s felkarolva s mint olyan, ki mind kellő műveltsége, mind tudománynál fogva azon helyek, melyek betöltött, tökéletesen el tudott foglalni.

Azon tudósok, főrangú papi és nem papi előkelők által, kik művészi tehetségét megismerék s azon hittől vezéreltették, hogy ennek pártolása által a haza javát, csinosodását mozdítják elő, arra igyekeztek Karacs Ferencet beszélni, hogy mellőzve a mérnöki pályát, egészen művészetének éljen.

Ki író, színész, s bármiben művész, az képzelni tudja, hogy mily könnyű egy a művészetért lángoló fiatal lelket arra rábírni, hogy ő egészen lelke ábrándjának szentelje magát, még azon esetben is,

Művészet 1912.

a legtöbbször jelenlévő miliő és alak: a zsentri. Kubányi Lajos neve mégis, az utolsó tizenöt-húsz évben annyira feledésbe ment, hogy most, amikor május 5-én meghalt Alsóesztergályon, szinte fel kell fedezni, valósággal úgy keressük elő a magyar festőnevek és biografiák ma már fölöíte megnőtt lexikonából. Kubányi Lajos 1855-ben született Alsóesztergályon, odavaló régi birtokos familiából. Festővé Budapesten képezte magát, majd később a magyar festők akkori mekkájában, Münchenben, az akadémián. Genre-képén kívül festett több oltárképet és bő számmal arcképeket is. Egész a kilencvenes évek közepéig sűrűbben kiállít, ettől kezdve azonban lassankint visszavonul a nyilvános szerepléstől, lehet, hogy a magyar művészetben ekkor induló új törekvések miatt amelyekkel úgy tetszik, nem tudott megbarátkozni. Az utolsó öthat évben már csak magának festett, félrevonulva alsóesztergályi otthonában. Ismertebb, nagyobb képei: „Déryné megtámadtatása", „Hallali", „Reinecke veszedelemben" stb.

BERLINI LEVÉL. Április hava a legfrissebb modernség jegyében indult meg a németek fiatal fővárosában: a Tiergartenstrasse egy üresen álló villáját különös és nyugtalanító képek népesítették be. A „Sturm" című kevéssé ismert folyóirat rendezett ott programmjához mérten ultramodern kiállítást, amelyből száműzve lőn minden ami tradició, ami csügg az ősöktől örökölt szépségen. Új szépséget találni: ez a jelszó. Sikerül-e? Hagyjuk meg nyílt kérdésnek. A jelen idők krónikását meg kell hogy félemlítse azoknak a megnemértőknek a példája, akik egykor nevetve, csúfolódva haladtak el egy Manet, egy Wagner munkássága mellett. S mégis, majdnem biztosan merjük állítani: ezeket az új nagyságokat nem fogja szentté avatni a végső igazságokat osztogató idő.

Keresettség, olcsó hatás, eredetieskedés jegyében festődtek ezek a különös képek nagyrészt s ha egyik-másik megérteti is velünk a festőjük szándékát, keresésének tárgyát, legtöbbje csupán rosszhiszemű feltünésvágyról tesz tanulságot.

Igy a párisi kubista Braque csendélete és tájképe vagy Burjluk vásznai minden komoly alap híján szűkölködnek. Ez utóbbi tán folthatást keres, de erőtlen és külsőséges módon. A hirhedt Kaudinsky már bevallottan semmi egyébre nem törekszik, mint színeket egymáshoz hangolni olyanféle összefüggésben, mint az abszolut zenét keresők az egyes hangokat. Az „Improvisation" a ciklus vad tobzódás tématlanul, lazán összeilleszteti színfoltokban. Franz Marc izzókék óriási lovakat, citromsárga tehenet viszonyít a környezetükhöz a komplementer színek törvényének alapján. A legérthetőbb nyelven Derain beszél, aki tájképén csupán rajzbeli belső konstrukciót keres. A festők legtöbbje azonban még nem tudott a Kaudinsky „magaslatára" emelkedni, s még a régi mesterek hatását „nyögi". Igy Dufy az impresszionisták titkos növendéke, Giriend Van Gogh-ra sandít, Vlaminck képének érdekességét csak Cézannehoz való rokonsága ad. Bloch némi Gauguin hatást árul el, egyik-másik kompoziciója finoman letompított színű, érdekesen összehangolt rajzú; egyike a kevés oázisnak e szomorú tanulságokban bővelkedő helyen. Annál esztelenebbek Campendonk és Macke üres és feltünést hajhászó képei. Némi vigaszt nyujt Friesz egy pompás tájképe és Flaum szobrai, amelyek bár erősen a Rodin legutóbbi évekbeli munkáira emlékeztetnek, de finomak és átérzettek.

Egész sor Kokoschka-kép és rajz szerepel még a kiállításon, amelyeket azonban már Budapesten is láttak kiállítva. Csupán annyit kell megjegyeznünk, hogy jelenlegi környezetükben valósággal idejüket mult, akadémikus, öreges munkákként hatottak.

A Secessió tavaszi kiállítása sok értékes szándékot, nagyot-akarást, merést hozott. Fiatal emberek nagyarányú próbálkozását, akadályoktól vissza nem riadó — avagy az akadály nagyságával tisztában nem levő — de mindenképen dicséretes, lelkes nekibuzdulásokat, amelyek ha nem is visznek célhoz, szentek, mint minden nagyratörekvés. Igy Beckmann, akit széles rétegek tisztelnek prófétaként (szerintük túlbecsülvén komolyságát), szintén piszkos, rajzban zavaros, de nagy koncepciójú „Amazonharc"-ot állított ki, Berneis hatalmas, de erőtlen „Szent György"-öt. Sokkal érdekesebb, ennél apró lóversenyképe, amely izgalmas, élő, pompás. Tuch életnagyságú fürdő nőin erős Cézanne befolyás érzik, kompoziciója nyugodt és kellemes, színei összehangoltak. A kiállítás clou-ja határozottan a fiatal Max Oppenheimer „Operáció"-ja. Első impressziónk valami végtelenül nyugtalan vibrálás: Kokoschka modorára emlékeztető ideges előadással festett fejek, agyonrészletezett vakítóan fehér ingek, műszerek és egyetlen színként a vér és a véres hasüreg nehéz vörösbíbor foltja, amely egy megdöbbentő realitással festett hasüregből világít felénk. A rálátás perspektivája különös, szabályosan köralakú kompozicióhoz segíti a beállítást, amelynek eppen ez a véres hasnyílás a középpontja. Jó-e, avagy nem? egy bizonyos: különös és felejthetetlen egy kép.

A kiállítás általános jellege kevéssé örvendetes tanulság; a kitünő, szorgalmas németek a nagyok minden legegyénibb külsőségét eltanulják, eltulajdonítják. A „miként" a „hogyan" a szentségük, s a belső tartalom, a nagy törekvés erősen háttérbe szorul az ügyeskedés, a technikázás előtt. Theo von Brockhusen Van Gogh-tól csupán azt a külsőséget tulajdonítja el, hogy a vastagon felrakott világos festék bizonyos igen intenziv fényhatást nyer, Tewes a Van Gogh-arcképek előadásmódját utánozza. Törekvéseik hiú voltát a legjobban bizonyítja négy igazi Van Gogh-kép

Kovács Ferenc

TARTALOMJEGYZÉK

Történelem 1
Egyháztörténet. 7
Kézirat.. 10
Földrajz, etnográfia. 10
Budapest. 12
Irodalom és nyelvészet 13
Nemzetiség és politika 17
Katonai könyvek 17
Művészet és illusztrált könyvek 20
Vegyes 26
Folyóiratok. 28
Jog 29

35. sz: KÖNYVÁRJEGYZÉK

LANGER ANTIKVÁRIUM

BUDAPEST, VI., MUZEUM-KÖRUT 29.

TELEFON: 383—004.

Karacs Ferenc /a debreceni kollegium tanitványa 1791/ kézirata: Explicatio helveticae confessionis " 8o.-

...os könyvek,

...vek,

K...

Metsze...

Bpest, 1940.

Karácsony

Karacs Ferenc

lásd

Művészet 1902. 294 l.

295. l

A cikk elejét lásd
a Complett példányban

intézett levelében megköszönve az ajándékot, tudatja velük, hogy „ezen új magyar szüleményt a nemzeti könyvtárnak által adta, és örökös emlékezetre annak lajstromába beiktatta". A nemzeti könyvtár a mai Széchenyi-könyvtár, a mely a Nemzeti Múzeumban van elhelyezve. Itt látható máig a Karacs vezetése alatt dolgozott debreceni rézmetsző diákok munkája. Ők metszették Csokonainak Bécsben kiadott Anakreoni dalaihoz a címképet, a mely Anakreont mutatja.

A debreceni rézmetsző diákok közül csak Karacs Ferenc választotta életpályának a rézmetszést. 1819-ben az Ősz- (ma Szentkirályi-)utcában lakott már Karacs Ferenc, mint ezt lányának, Karacs Terézнek 1880-ban kiadott naplójegyzeteiben olvassuk. Tőszomszédjában állt Kulcsár Istvánnak a Hazai és külföldi Tudósítások szerkesztőjének a háza. Úgy ez, mint a Karacs-ház is nagy, árnyékos kertben állt. A Zerge-utca helyén nagy, nádas mocsár terült el akkor, s a mai képviselőház helyén volt a józsefvárosi tehénpásztor viskója. Karacs Ferenc — mint ezt az említett naplóban olvassuk — lelkesen buzgott a magyarságért. Részt vett Kulcsárnak István-napján tartott nagyebédjein, a melyeken a legaktuálisabb művészeti és irodalmi kérdéseket vitatták meg. Karacs nagy barátságban állt Horváth Istvánnal is, a ki a mult század elején Ürményi országbiró házánál nevelődött. Horváth lelkes hazafi volt, s fiát Árpád-nak keresztelte. Ő az első, a ki ezt a pogány nevet használni merte, úgy hogy a pesti plébános nem akarta a gyermeket megkeresztelni, csak Horváth energikus föllépésére tette meg. Utána Karacs Ferenc és Sztrokay, a későbbi tudós társaságnak tagja, keresztelték fiaikat Árpádnak. De úgy Karacs, mint Sztrokay Árpád korán elhaltak. Érdekesen emlékezik erről a három közül egyedül emberkort ért Árpád: dr. Horváth (Szendrey Julia második férje), az „Irodalomtörténeti Közlemények" egyik cikkelyében.

Karacs Ferencnél lakott hosszabb ideig Katona József, a Bánk bán szerzője is. 1812-ben itt kereste föl az öreg Katona fiát, a kire nagyon haragudott, mert beállt aktornak. Karacs neje — a nőnevelésért buzgó Takács Éva — éppen színházba készült, Karacsné biztatta az öreg Katonát, hogy menne vele a színházba, a mit nagy rábeszélésre meg is tett. Kotzebue „Szerelem gyermeké"-t adták, s bár Katona megvolt elégedve a fia játékával, mégis hangoztatta, hogy az csak menjen kenyérkereső pályára, s hagyja abba az aktorságot. Színház után Karacs Ferenc elvitte az öreg Katonát az „Aranykéz" vendéglőbe, a hol meg akarta mutatni neki, milyen derék, jóravaló emberek a magyar aktorok s hogy hagyja passziójának élni Józsit, de bár ezt mind belátta a nyakas kecskeméti polgár, mégis csak úgy bucsúzott Karacstól, hogy „fogják Józsit a tanulásra, mert fiskáriusnak kell neki lenni". Így írja le ezt a jelenetet Karacs Teréz jegyzeteiben, a ki késő vénségében is jól emlékezett még „a daliás termetű, de nem szép arcú, és zsindelyszeg hajú Katona Józsira." G. V. S.

bíróság megalakulásától fogva tartott minden gyüléséről jegyzőkönyv vezetendő, mely jegyzőkönyvek a jegyző és az elnök, valamint a gyűlésen résztvett tagok aláírásával a pályázat eldöntése után az erről szóló jelentés kiséretében a Kaszino igazgatóságának beterjesztendők és átadandók. 5. A pályadíj minden évben okvetlenül kiadandó a pályabiróság által a jutalmazásra viszonylag legalkalmasabbnak talált mű alkotójának. Egyazon művész e pályadíjban egyszernél többször nem részesülhet. 6. A pályadíj megnyerése az alkotó művésznek pályanyertes művéhez való tulajdonjogát semmiképp sem érinti.

1902. augusztus 15-ikén lejár a kaposvári nemzeti kaszinó-egyesület kaszinó-épületterv pályázata. (Bővebbet l. Művészet 3. szám).

1902. augusztus 31-én lejár a pozsonyi posta- és távirdaigazgatóság részére emelendő kétemeletes épület tervpályázata. A pályázat titkos, a vázlatok 1 : 200 léptékben készitendők, s jeligés levél kiséretében a kereskedelemügyi miniszterium segédhivatalának igazgatóságánál nyujtandók be. Első díj 1500 korona, második díj 1000 korona, harmadik díj 600 korona. A pályadíjak okvetlenül kiadatnak a viszonylag legjobb és aránylag legolcsóbb műveknek. Bővebb felvilágositás a kereskedelemügyi miniszterium VII/6. ügyosztályánál (Budadest, II., Albrecht-út 3) kapható.

1902. szeptember 15-ikén lejár a Vörösmarty-szobor tervére kiirt pályázat. (Bővebbet l. Művészet 3. szám).

1902. szeptember 15-ikén lejár a Magyar Iparművészeti Társulat hat pályázata. (Bővebbet l. Művészet 3. szám).

1902. október 1-jén lejár a budai Milacher-kút tervére másodizben kiirt pályázat (Bővebbet l. Művészet 3. szám).

1902. október 31-én lejár a kassai honvéd-szobor tervére kiirt pályázat. (Bővebbet l. Művészet 3. szám.)

1902. november 5-én lejár a st.-louisi világkiállitás számára készitendő embléma-rajz nemzetközi pályázata. Pályadíj 10.000 korona. Bővebb felvilágositást ad Joseph Brucker, Berlin, Equitable-Palast.

1902. december 31-ikén lejár a vallás- és közoktatásügyi miniszter által tiz történelmi szemléltetőképre kiirt pályázat. (Bővebbet l. Művészet 3. szám).

1903. január 5-ikén lejár a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet 1902. évi nagy pályázata. (Bővebbet l. Művészet 3. szám).

1903. május 31-ikén lejár az Erzsébet-emlékmű pályázata. (Bővebbel l. Művészet 3. szám).

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-út 10.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája.

T. 4168.

kkal megerősitett vár és vá-
on katona halad és a melyen
; a háttérben pedig hegyek hul-

1. La Madonna Chiesa del cas-
ue montagne, che dominano la

cm.

-44-

Karats Ferenc

Szerénykedve megjegyzi, hogy „ezen egyes tárgyakból is az ahhoz értő szem észreveheti egy olyannak természetes hajlandóságát, ki soha semmi pártfogóval és mesterrel nem dicsekedhetett,* s aki abba tartotta volna legfőbb gyönyörűségét, ha nemzetének, melynek dicsőségéért egyedül buzgott szíve a művészi pályán, melyre legalkalmatosabbnak érzette magát lenni, úgy szolgálhatott volna, amint azt a nemzet méltósága megkivánta volna.

A magyar nemzetbe helyezett nagy bizalomtól fölgerjesztve s elcsüggedhetetlen reménységtől élesztve, fölkéri azon hazafiakat, „kik dicső őseik árnyékait szemek előtt tartván, azoknak szívükkel és hazaszeretetükkel bírván, készek az olyan hazafiakat segíteni, kik a nemzet javát, hírét és dicsőségét akarják keresni és terjeszteni", segítsék elő olaszországi útját, hogy ekként a „képirásban való tökéletesítése mellett fölkereshesse mindazon méltó alakjait a magyar hősi világnak, melyeket a tudós nagy világ becsben tart, s melyeket a nemzeti háladatosság megszerezvén, eredeti mivoltukban született földjükön tisztelhesse".

Hivatkozik aztán Vasari ismert munkájára, mely szerint Corvin Mátyásnak, Nagy Lajosnak, II. Lajosnak, Attilának arcképei megvolnának a firenzei képtárban. Kérdi aztán, hátha még más „nagy magyarnak" is ráakadhatna az arcképeire Olaszországban? „Mily szép volna — írja, — hogy ha már ezen ritka tárgyakat eredeti voltukban meg nem lehetne is szerezni, legalább is jó másolásokban a nemzet tulajdonává tenni, amelyek idehaza, hol nagy emlékezetükkel a hazafit megtöltik, nemzeti képes folyosóinkban tétetnének".

A nemzeti szempont ismételt hangsúlyozásával hozzáteszi: „fesse és faragja a magyar maga az ő hőseit és jeles férfiait, mint a nemzeti háladatosság méltó tárgyait, a késő unokáknak követésül, mivel idegenek készítményeivel dicsekedni még a magános tettekben is illetlen s a nemzet tehetetlenségét vagy saját fiai iránt való hidegségét mutatná. Minden nemzetnek volna annyi értéke és vagyona, hogy idegen művészek által ékesítse fel képes folyosóit, de ez a nemzeti méltósággal ellenkezik és semmi nemes vetélkedést és iparkodást a hazafiak közt nem gerjeszt, mert csak azt lehet honnyinak tartani, amit a magyar kéz készített és teremtett, de az előbbi csak olyan nemzet sorsához illene, mely sem erejére, sem gazdagságára, sem elméjére nézve más nagyobb és csinosabb nemzetekkel semmiben sem mérkőzhet". . .

Midőn végül fölsorolja azon magyar előkelőségeket, kik „szíves részvéttel nézik a nemzet igyekezetét s nem késnek azon dicsőséget, melynek sugara reájok ragyogtatja fényét, azáltal is nevelni, hogy a honi csinosodás sebes lépéseit maguk nagy példái által siettetik"... ekként fejezi be kérő levelét: „ha valamely nagylelkű hazafi, amint reményli, találkozna, ki az ő szép feltételeit hazafiúi buzgósággal támogatni s felsegíteni kivánná, annak örök háladatossága mellett, melylyel a nemzeti lélek méltó becsét s magas gondolkozását hirdetné és magasztalná — különös köszönetét és szolgálatát ajánlja és igéri". E lekötelező nagylelkű ajánlatot, vagy másféle utasítását Karats Ferenc rézmetszőhöz kéri eljuttatni.

Záradékul: „Magát a nemesszivű magyar Nemzet nagylelkűségébe alázatosan ajánlván, annak fentartó örök dicsőségét, hírét és nagy nevét tehetsége szerint öregbíteni s terjeszteni kivánja".

Íme ilyen reményekkel volt eltelve Marczinkey Elek „Borsod Vármegyei Fi" az 1826 év elején. Ez év vége meghozta a keserű csalódást. Itthon maradt rajztanítónak. Pályafutása további éveiről eddig nem tudtunk semmit felkutatni. Amiként születési évét se tudjuk, akként halála éve is ismeretlen. Hiába vágyódott ki a „maga középszerűségéből". A szerencsés véletlen neki nem kedvezett úgy, mint „képfaragó" művésztársának Ferenczy Istvánnak.

BAYER JÓZSEF

15. Mátyás király, 16. Gr. Zrinyi Miklós, 17. Gr. Zrinyi Péter, 18. Frangepán Kristóf, 19. Bethlen Gábor, 20. Tököly Imre, 21. I. Rákóczy Ferenc és a fia arcképe. 22. II. Rákóczy Ferenc feleségével. „És több másokkal együtt" — jegyzi meg.

* Ez ellenmondásban látszik állani a Tudományos Gyűjtemény föntidézett adatával.

Művének 1905

keny köréből a művészség gazdagabb mezejére vezetné."

Mily szép megnyilatkozásai ezek egy tanulni, emelkedni vágyó művész-léleknek! Írója érzi, tudja, hogy a középszerűség mocsarában kell elvesznie, ha itthon marad, ha nem akad pártfogója, ki olaszországi tanulmányútját lehetővé teendi. És mintha attól félne, hogy a Ferenczy István pályafutása csak a szobrászat művelői felé terelné a pártfogók figyelmét, kijelenti, hogy a képfaragás ki nem állja a versenyt a képírással, mert amaz „tartandósbsága" mellett se léphet a „képzelt világ bájoló országába, a hol pedig a képírás az átlátás és megvilágítással s a színeknek az elragadtatásig való meglepésével csábít".

Míg kiváló képfaragónk alig van, addig a képírás terén elsőrendű erők Kupetzky, Mányoky és Oeser, kik közül az első gróf Czobornak, a másik pedig Rákóczy Ferencnek mint pártfogóiknak, nagy dicsőségükre váltak. A mai korban is kellenének ilyen pártfogók, kik a fiatal művészek utazásait elősegítvén, azok képesekké válnának arra, hogy itthon tökéletes műveket készítsenek. Marczinkey azt vallja, hogy „bár mennyi idegeneket fogadjon is szivesen a magyar vendégszerető keble, de mégis csak azt s annak munkáit lehet magyarnak mondani és tartani, aki a magyar földön termett és tenyészett".

Már ezért az egy szép gondolatért is, hogy csak a hazai talajból fejlődhetik ki a jellegzetes nemzeti művészet, megérdemli Marczinkey, hogy egyéniségéről nagy tisztelettel emlékezzék meg a magyar szépművészetek története. De ha saját vallomásából megtudjuk saját pályafutása keserves korszakait, nem fogunk túlságba esni, midőn őt is a kor azon sajnálatraméltó áldozatjai közé számítjuk, kiknek a természet csak átkul adta a művészi hivatottságot, mert pártfogók híjában félúton kellett neki is megállani s művészi egész pályafutása épp abba a középszerűségbe vész el, melytől ő maga legjobban félt.

„Kérelme", saját bevallása, szerint azért került a Hazai és Külföldi Tudósítások révén a nagy nyilvánosság elé, mert belefáradt „a magános pártfogók keresésébe". De nem fáradt bele a munkásságba és igyekezetbe sohasem. „Legszebb idejének s erejének, a hiú reménység és puszta biztatások által történt majd csaknem kipótolhatatlan veszteségén, fájdalommal és igazságos panaszszal búslakodva szeretett nemzetéhez bátorkodik folyamodni, mely sohasem tagadta meg mint kegyes szülő anya az ő jó gyermekei iránt vonzó szeretetét s ott, a hol a nemzeti becsület és dicsőség szava hozzá szólott, azonnal kész volt nála a segedelem és oltalom".

Nem említi szemrehányólag azt, hogy más nemzeteknek intézetei vannak Rómában, hol országos költségen neveltetnek a művésznövendékek — de megemliti, hogy egyes pártfogók nagylelkűségéből is sokan tanulnak Olaszországban. Így Ponyatovszky herceg a lengyel képírók számára Florenzben állított fel ily intézetet. Többi nagyurai: a Czartoriszkyak, a Radziwillek, a Lyubomirszkyak igazi pártfogói a honi csinosodásnak és művészetnek. Prágában a Cerninek, Lobkowitzok, Nosztitzok hazafisága létesítette a Művészetek Akadémiáját és a képes gyűjteményt. Nemzetünk áldozatkészségének jele a Ludovika-Akadémia; a felállítani szándékolt Nyelvmívelő-társaság; a Magyar Nemzeti Múzeum. Rudnay Sándort „a jövendő századok csudálni fogják" az Esztergomban emelt „nemzeti" Egyházáért.

E példákra hivatkozás után kijelenti Marczinkey, hogy környülállásához képest magát semmi nagyobb munkákban jelesleg ki nem mutathatta, ámbátor mindig igyekezett a tökéletességre jutni és azt elérni. Emez igyekezete bizonyítására felsorolja műveit, melyek sajnos nagyon is egyoldalú működési kör mellett bizonyítanak, de egyúttal azt is igazolják, hogy e korban az arcképfestészet volt azon foglalkozás, mely a művészt legalább az éhenhalástól mentette meg. E jegyzék egyúttal leghitelesebb kimutatása Marczinkey festményeinek 1826-ig.*

* Íme saját adatai: 1. I. Ferenc király nagy képe, „amint Páris városa előtt felséges szövetségeseit elfogadja". (Az ország hercegprimásának budai palotájában.) 2 József főherceg nádor, 3. Hgprimás Rudnai Sánd., 4. VI. Pius pápa, 5. Pázmány Péter, 6. Kolonits Leopold, 7. Széchenyi Pál, 8. Martinuzzi György, 9. Szelepcsényi György, 10. Hg. Eszterházy Pál, 11. Gr. Pálfy Pál, 11. Gr. Pálfy János, 13. Hunyadi János, 14. Hunyadi László.

Kovats József

Crowell. cloth 1.20

693 **Tisza István gróf** képviselőházi beszédei. Első sorozat. A fiatal képviselő 1888—1903. Bevezetéssel ellátta b. Kun József. n 8° Bp.: M. Tud. Akad. 1930. 764 p. II. kötet. 1. rész. 1903—1904. okt. n 8° Bp.: M. Tud. Akad. 1933. 10.—

694 — összes munkái. Kiadja a M. Tud. Akadémia. Első k. I. Tanulmányok és értekezések. — II. Naplószerü feljegyzések. — 4. sor. II. k. Levelek, táviratok. — V. k. 1916 febr.-november havában irt levelek, táviratok. n 8° Bp.: Franklin, 1924, 1928, 1933. A három kötet ára 12.—

696 **Tocqueville** A. de. L'ancien régime et la révolution. Paris: M. Lévy 1866. rel. d. veau 4.—

697 — De la démocratie en Amerique. 3 vol. gr. in 8 Paris: Calmann Lévy, 1888. d. toile 10.—

698 — Oeuvres completes. 8° Paris, M. Lévy, 1864—1866. 9 volumes, reliés toile 18.—

699 **Toldy Franz.** Handbuch der ungarischen Poesie, oder: Auswahl interessanter Stücke aus den vortrefflichsten ungarischen Dichtern . . . nebst Gesch. d. ungr. Poesie. 2 Bde Pesth: Kilian 1828. Ppbde 10.—

700 **Tolnay** Lajos. A báróné ténsasszony. 2 k. Bp.: Révai T. 1882. Egy fbörkötésben 3.60

701 — Az én ismerőseim. Beszélyek. Pest: Aigner, 1872. 295 p. v. 4.—

702 — Az urak. Regény. Pest: Athenaeum, 1872. Er. boritékban 8.—

703 — Beszélyei. 2 k. Pest: Emich G. 1867. fb. 12.—

704 — Eladó birtokok. Regény. 2 k. Bp.: Székely A. 1888. 3.—

705 — Költeményei. Pest: Hartleben. 1865. fv. 8.—

706 **Tompa Mihály** művei. Kiadja Kéki Lajos. I. k. Költemények 1840—1847. Arcképpel. n 8° Bp.: Franklin 1914. 463 l. 2.40
A Kisfaludy Társ. Nemzeti Könyvtára sorozatban megjelent szép nyomású és jó papirosú kiadás.

707 — összes költeményei. Teljes kiadás. 4 kötet. Bp.: Méhner. kis 8° er. v. 7.50
A 4 címlap mindegyikén tintával irott idegen dedikáció.

708 — **Török** szótár. **Hindoglu** A. Dictionnaire francais-turc. Vienne: Beck, 1831. 562 p. cart. 7.—

709 **Tóth** B. Mendemondák. A világtörténet furcsaságai. 4 képpel. Bp.: Athenaeum, 1896. Ered. v. 6.—

710 **Tóth** Ede művei. 3 k. egy fv. kötésben. Bp.: Aigner 3.—
Tartalom: Falurossza — Tolonc — Kintornás cs. — Költő szerelme — Zrinyi P — Névtelen hősök — Költemények.

711 **Tscheiner** D. J. Der Vogelfänger u. Vogelwärter oder Naturgeschichte, Fang. Zähmung. Pflege und Wartung unserer Sing- u. Zimmervögel. Pesth: Hartleben 1820. VIII. 280 S. 16 Singvögel Abbildgn u. 4 Kupfertafeln z. Erklärung d. Vogelfanges 3.—

712 **Turóczi-Trostler** J. A magyar nyelv felfedezése. Két tanulmány az európai s a magyar humanizmus kapcsolatairól. Bp.: Ranschburg 1933. 1.50

713 **Tüzoltóság.** Feuer Löschordnung für die Königl. Freystadt Pressburg. Pressb.: Landerer 1804. 4.—

714 **Ueberweg Dr. Fr.** System der Logik u. Geschichte der logischen Lehren. 5. Aufl. bearb. v. J. B. Meyer. 8° Bonn: Marcus 1882. XI. 504 S. L. 6.—

715 **Vahot** Imre emlékiratai és Petőfi Sándor emlékezete. Bp.: Aigner 1.80

716 **Vas** Gereben munkáinak együttes képes kiadása. Sajtó alá r.

kiad. 15 szinezett aczélm. tábl. Pest: Emich, n. 8⁰ XII. és 444 l. Pest 1846. 12.—

677 — Kiáltó szó a kormányhoz és a népnevelőkhöz. Az elnémetesedés tárgyában. Pest: Poldini 1871. 2.—

678 **Taschenbibliographien** für **Büchersammler.** Bd. I. Sander: Die illustrierten französischen Bücher des 19. Jahrhunderts. Stuttg.: J. Hoffmann, Or. L. 4.80

679 — Bd. II. L. Brieger: Ein Jahrhundert deutscher Erstausgaben. Die wichtigsten Erst- u. Originalausgaben von 1750-1880. Stuttgart: J. Hoffmann (4) 206 S. Or. L. 4.80

680 — Bd. III. Sander: Die illustrierten französischen Bücher des 18. Jahrhunderts. Stuttg.: J. Hoffmann, Or. L. 4.80

681 **Tausend u. eine Nacht.** Ausgewählt und in 4 Bänden herausgegeben von P. Ernst. 8⁰ Lp. Insel V. 1911. Or. Hl. 12.—

682 **Teleki Domokos** gróf. A Hóra-támadás története. Pest: Ráth. M. 1865. X. 183 (1) 2.40

683 **Térképek.** Generalkarte des **Königreichs Ungarn** mit Einschluss von Siebenbürgen, Slavonien, Croatien und den angränzenden Theilen von Österreich Mähren, Galizien, Moldau u.s.w. nach **Lipszky** reduziert von Edm. v. **Zuccheri** (Gestochen v. Jos. **Stober**) Wien (cca 1840) Artaria. Umfang 165:104 cm. 4.—

Mit Veranschaulichung der Maastäbe nach 9 verschiedenen Maasen Auf Leinwand gezogen.

684 — Magyar vármegyék rézm. térképei. Kiadja Görög. 27—33 cm. nagyságban. A vármegyék cimereivel. A járások szines kerületeivel. (1799-1810 kiadásúak) vászonra huzva.

Külön kaphatók a következők: Pest P. S., Pozosony, Sopron, Szabolcs, Szatmár, Temes, Torontál, Trencsén, Turócz, Vas, Varasd Zágráb Zala Zólyom Verőcze. Egy-egy megye ára.

685 — Magyar Országnak és a hozzá kapcs. Horváth és Tóth Országoknak s Határörző katonai vidékeknek, nem különben az Erdélyi Nagy Fejedelemségnek Vármegyékre és Szabad Kerületekre osztatott közönséges táblája. Kiadta és metszette **Karacs Ferentz.** Pesten, Terjedelme 104:90 cm vászonra huzva 3.—

686 — Administrativ und General-Karte des Königreiches **Ungarn.** Ausgeführt durch das K. K. Militärisch Geographische Institut im Jahre 1858. Masstab: 1 Wiener Zoll=4000 Wiener Klafter, oder 1/288000 der natürl. Grösse. 17 Abschnitte auf Leinen aufgezogen. 3.—

687 — Magyarország. General-Post und Strassen-Karte des Königreichs Ungarn und des Grossfürstenthums Siebenbürgen. Gezeichnet von F. Fried. Wien: Artaria 1849. (Mit Angabe der Regimentsbezirke u. Generalata) Umfang 76—52 cm. Auf Leinen gez. 5.—

688 **Thackeray's** works. With illustrations by F. Walker and the author. 8⁰ Chicago; Belford, Clarke. 10 volumes. orig. Halfleather 36.—

689 **Thaly Kálmán.** Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor irodalomtörténetéhez. 2 köt. Pest: Ráth M. 1872. 8⁰ Er. v. 24.—

Tartalom: I. A bujdosók és Thököly kora (1670—1700) Toldalék XVI. levél Gyöngyösi Istvántól (1663—1703) — II. Rákóczi kora (1703—1735) Toldalék. Két latin ének (1703—1711)

690 **Thoreau** H. D. Walden or life in the woods. New-York: Crowell & Co. cloth 1.20

691 — Excursions. With biographical sketch by R. W. Emerson. New-York. cloth 1.20

692 — A week on the Concord an Merrimack Rievrs. New-York:

Dr Braun Róbert könyvtárának aukcioja. Bpest 1937

KARACS *Ferenc*, rézmetsző, * Püspökladány 1771 márc. 22, † Pest 1838 ápr. 14. Bécsben tanult s Pesten letelepedve térképeken kívül szépirodalmi művekhez (Virág, Dugonics) készített rézmetszetű illusztrációkat. — Irodalom: *Ecsedi* J. (Budapest, 1921).

Ecg I 5261

Kis-tiszai szilipi életek VII. 243.

Karacs Ferenc

280 Virág, B.] Horátzius poétikája. [Ford.: V. B.] Pest: Trattner 1801.
8° 124 l., 2 sztlan lev. ívekben mindkét ered. kék borítéklappal.
H. arcképével (metsz. Kurucs 1802) 1. kiad. Remek példány.

Lantos XIII. árkéjza
Budapest, 1934

Az új élet sodrában

Azok a nagy kultuszminiszterek (Eötvös és Trefort), akik mintanyomdát akartak csinálni az Egyetemi Nyomdából, egy általános európai kultúrgondolatot akartak itt meghonosítani. Bécs, Krakkó, Szentpétervár mintájára olyasféle államnyomdát akartak itt teremteni, mely a legtökéletesebb nyomdatechnikák bevezetésével példás szépségű könyveket, reprodukciókat stb. termel. A kiegyezés utáni korszak élettempója túlságos mohó volt ehhez és a megfelelő vezetők is hiányoztak a bürókban. Csak százötven évi budai tartózkodás után léphetett e célhoz közelebb a nyomda. Egy újabb nagy megrázkódtatás, mely a nemzetet s vele együtt intézményeit érte, a világháborút követő válságok után új célkitűzést teremtett számára. A kedvezmények, a szabadalomlevelek kora megszünt. Az élet sodrában, a szabadverseny nagy vizein önerejéből kellett megbirkóznia versenytársaival. Ha megmarad budai zárkózottságában, végül is elsorvad ereje és tisztára hivatalos segédüzemmé zsugorodik, végkép lemondva a kultúrpolitikai célokról.

Ily körülmények közt érte az Egyetemi Nyomdát az a meglepetés, hogy átköltöztették Pestre. Itt, ahol a Tudományos Társulatok Sajtóvállalatának 1923-ban felvett üzemébe kapcsolódhatott, a múzeumkörúti fiókban, új élet várt reá. Pezsgő és céltudatos élet. Mindenekelőtt az a feladat, mely létének alapjaiból adódik, hogy a magyar tudományos és népnevelő folyóiratoknak központi nyomtatószerve legyen.

Ez már maga is komoly irányba kötelezi el a Czakó Elemér dr. vezetése alá került nyomdai intézményt. Oly közelséget teremt ez az Akadémiával és nagymultú társulatokkal (Történelmi Társulat, Természettudományi Társaság stb.), hogy fejlődésének irányvonalait a komoly irodalmi törekvések számára jegyzi el. Mint egykor a nagyszombati s budai korszak egyetemi tanárai, úgy most a pesti tudományos katedrák vezetőegyéniségei vannak segítségére ebben. Emellett multjának népoktató kötelezettségeit is átviszi jelen életébe. A gyermekek lelkéhez közelálló pedagógusokkal csináltat a német abc-ék és iskoláskönyvek mintájára magyaros tankönyveket. Friss, cselekvő, játékos szellemet vetít az iskolapadok közé, amivel más kiadóvállalatokat is hasonló tevékenységre serkent. Mostani vezetőjének alig pár éves tevékenysége alatt is sikerült megmutatnia, hogy régi, nyomdatörténeti tanulmányai az archaikus értékek kiválogatására s átmentésére tették őt alkalmassá. Bizonyos konzervativizmus, mely elsősorban nyomdai hagyománytiszteleten alapul, történelmi bélyeget üt újabb kiadványokra is. Másfelől a könyvterjesztés új eszközeinek figyelembevétele (a „könyvbarát-szövetség", az új könyvkereskedés létesítése), az egészséges üzleti érzék modernizmusát jelentik. A támadások és a versenyből folyó ellenhatások mellett is erős akarások, nagy életkedv jellemzik a pesti korszak megnyitóját. Eredmények is persze, melyek a magyar történelem, művészettörténet és zenekultúra bibliografiáját gazdagítják. Legfőképpen pedig hívő optimizmus, a magyar életfa sorsában való bizalom. Talán a legnagyobb adomány, ami egy tragikus kor sötétjéből kifelé világít a csüggedők útjára.



Könyvdísz a 19-ik század elejének jellegzetes régiségimádó hangulatával

Aki akarná: e nagy nemzeti színjáték minden jelenetét s epizódját leolvashatja a sürgős röpcédulákról. Le egészen addig, mikor a történelmi gépek bankjegyeket nyomnak éjjel és nappal, Pesten, Debrecenben és Szegeden. A távozó Kossuth-tal némulnak el kerekeik. És a Világosnál összeomló nemzet tragédiájával együtt áll meg lélekzetük.

Mikor a számvevő-hivatalnok az úr

Abszolutizmus, cenzúra, sötétség. Húsz év, mely alatt el van fojtva a nemzet szívverése. Tragikus egyedülvalóságban pislognak a régi nyomda mécsesei. Mi történik vele? Az új hivatalnokok, osztrák beamterek parancsleveleit gyártja. Könyveit széthordják és határőrök meg jó osztrák polgárok gyermekeit tanítják belőlük. Szellemről, gondolatközlésről egyelőre szó sem lehet. Itt készülnek a mindenféle Hentzi-rendeletek. A száz- és ezerféle passzus, útlevél, igazolóirat, fegyvertartási engedély. Csak egy tekintetet kell árva emlékpéldányaikra vetni. S menten látni a szánalmas süllyedést, a lompos szedést, a lecsúszott betűanyagot. De mikor kezd a hajnal hasadni, a nyomda is magához tér. A sok százezer rendelet után újra feladatokat kap. Új tankönyvengedélyt. Új gépeket és betűket. Új vezetőket, mint Trevinszky Ferenc s mások.

Ezzel indul meg a hivatalnok-korszak. A bürokratikus és szűk mesgyéjű tevékenység kora. Ott, ahol a gépet aktákkal olajozzák és a faktor a zöld asztal mellől kormányozza a sajtókat, nem teremhet nyomdaművészet. És nem fakadhat áldás. Bizony, csak vergődik e nyomda a kiegyezés után is, a század egész második felében. Valami furcsa, paradox helyzete van. Eötvös és Trefort az állami mindenhatóság nagy politikusai afféle államnyomdát szeretnének belőle csinálni. De erre nem igen van szükség. Viszont tankönyv-monopóliumoktól megfosztva, nehezen bírja a versenyt a nagyobb tőkéjű kiadóvállalatokkal: a Heckenast, az Emich, Wigand és egyéb cégekkel. De azért nem csügged és nem szerel le. Igyekszik a hetvenes és nyolcvanas évek nagy fásultságát megtörni. Igyekszik bizományosokkal üzleti kapcsolatot teremteni (Kiliánnal, Pfeiffer Ferdinánddal). Igyekszik tőkét teremteni és új tankönyvíró-nemzedéket nevelni a megváltozott tantervekhez. A nagy akadémikusok (Szász Károly, Thaly, Pauler, Henszlmann, Fraknói, Bubics) épúgy támogatják, mint a jó népnevelők, kiknek új gyermek-ábc-éit (Gönczy Pál, Gáspár János, Bartalus István könyveit) a friss és naív fametszetek teszik derűssé.

Nem lehet azt mondani, hogy ez a csendes, álmos időszak egészen terméketlen volt. Csak éppen hanyatlást jelent a régi tündökléshez képest. Csöndes járnitanulása ez az állami mankók nélkül való nyomdának. Egy bizonyos szürkeség az íveken, ez árulja el a nehéz gépkorszak lélektelen átmeneti idejét. Vagy az is lehet, hogy ez a szürke hétköznapoktól van, melyek a kiegyezés utáni nemzedék életét egyhangúvá, de termékennyé tették.

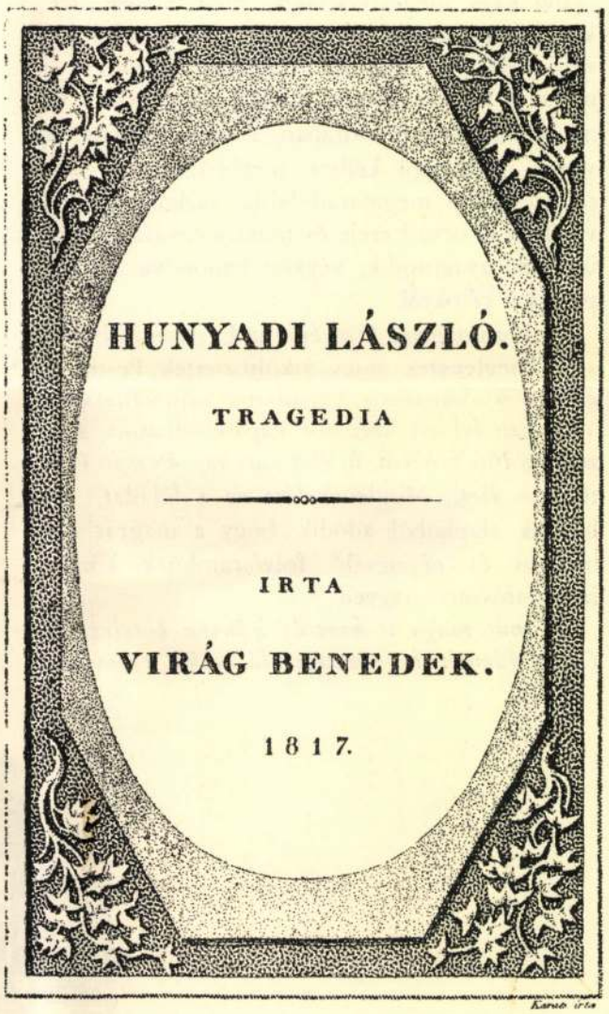

Egyszerű, klasszicizáló keret Karacs Ferenctől tónus-finomságaival és betűi rajzával hat

Nádai Pál: Az Universitas Nyomdája. Magyar Grafika 1928.

«*A nagy manöver és egyéb bakatörténetek*» a katonavilágból közöl egy kötet jóízű és jellemző rajzot, apróságot, Kacziány Géza tollából, ki elsőnek foglalkozott a katona-élet rajzával, a miben azóta több követője is akadt már. Most a minden évben lefolyó őszi hadgyakorlatokról nyujt tipikus képet, derülten és elevenen rajzolva az egy hónapig tartó hadjáratot. A kötetet «A magyar baka» című czikk vezeti be, melyet a szerző «Egy évig mondurban» című könyvének német fordításához írt. A nagy manőver kilencz kisebb. jóízű képben tárul elénk. Aztán «A görbe országból» czímen nehány rajz a boszniai okkupációból eleveníti a magyar baka életét; végül két czikk a honvédekről. A katonáskodás e vidám visszaemlékezései általános figyelemre tarthatnak számot. Ára 1 frt. — «*Herodotos történeti könyvei*», fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Geréb József. Első kötet, mely a három első könyvet foglalja magában, a görög szöveggel együtt. Az ó-kori történetek híres megírójának és a görög próza tulajdonképeni megteremtőjének műve a tud. akadémia kiadásában megindult «Görög és latin remekírók» című vállalatban lát napvilágot, avatott kézből eredő magyar fordításban. Ára 2 frt 80 kr. — A «Jeles írók iskolai tárában» pedig megjelent: *M. Tullii Ciceronis pro P. Sestio oratio*», bevezetéssel, Cicero életrajzával és a latin szöveget kisérő jegyzetekkel, dr. Cserép József főgymnáziumi tanártól. Ára 40 kr. — «*A projektiv geometria elemei*», synthetikai, geometriai módszerrel, tárgyalja dr. Klug Lipót, főreáliskolai tanár. A tud. akadémia segélyezése is támogatta a mű megjelenését, melynek ára 2 frt 40 kr. — Az «*Olcsó könyvtár*» (szerkeszti Gyulai Pál) népszerű köteteiből is egyszerre hat került ki sajtó alól. Köztük három színművet tartalmaz: a «*Svihákok*» című vígjátékot Berczik Árpádtól, ára 30 kr; «*Az orleansi szűz*»-et Schillertől, Borsody Béla fordításában, ára 50 kr és «*A jótékony zsémbes*»-t az olasz Goldonitól, fordította és Goldoniról nagyobb irodalomtörténeti bevezetéssel ellátta Radó Antal, ára 40 kr. Két füzet költői műfordításokat nyujt: «*A kalóz*»-t, Lord Byron költeményét Kacziány Géza fordításában, ára 20 kr; «*A balkán-félszigeti népek költészetéből*», fordítások az albán, bolgár, szerb, új görög és török költészetből Erődi Bélától, ára 30 kr. Végül Gyulai Pál akadémiai felolvasása «*Gróf Széchenyi István mint iró*», ára 20 kr.

A kholera és a kholera elleni védekezés czím alatt dr. *Oláh* Gyula a nagy közönség használatára gyakorlati könyvecskét irt, és 54 lapon felsorolja mindazokat a tudnivalókat, melyeknek a mostani járvány idején mindenki hasznát veheti. A füzetet az Athenaeum társulat adta ki s ára 20 kr.

Az «Ember tragédiája» Prágában. A prágai cseh szinpadon már hetek óta játszották Madách «Ember tragédiáját» s a 36-ik előadásnál érte meg a rendőrség beavatkozását. A franczia forradalom jeleneténél a csehek a Marseillaise»-t oly tüntető zajjal fogadták és kisérték, hogy ennek következtében a rendőrség az előadásokat betiltotta.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia október 10-iki ülésén *Pulszky* Ferencz elnökölt, ki az ülés elején meleg hangon emlékezett meg Salamon Ferencz haláláról. Az ülés napirendjét két székfoglaló vette igénybe.

Nagy Imre, mint rendes tag «A Pécz nemzetség örökösödési pöre 1433-ban» című értekezéssel foglalta el helyét. Nagy terjedelmű oklevelet mutatott be, II. Garai Miklós nádor 1433-ból származó itéletét, mely a Győrmegyében élt Pécz- és Marczali családok közt folyt pört döntötte el. Az értekező a régi pörös eljárásról is érdekes adatokat sorolt föl. Az itélet nemcsak a régi jogszolgáltatás becses okirata, hanem a családfák kiegészítéséhez is sokban hozzájarul. — *Pór* Antal szintén mint rendes tag tartott székfoglalót, megköszönve az akadémia kitüntetését. Értekezése önálló kutatások eredménye és Nagy Lajos király viszonyáról szól Giannino Gucciohoz, a franczia trónkövetelőhöz. Ismeretes Nagy Lajos királynak 1358-ban kelt levele, mely Giannino Guccio franczia trónkövetelő ügyét pártolja, de a levél előzményeit és történetét eddig nem ismertük. Valóságos regény az. X. Lajos franczia király halála után neje (Róbert Károly magyar király leánya) áldott állapotban maradt, s az elhunyt király öccse vitte a kormányzást ideiglenesen. Az özvegy királynénak 1316. nov. 15-ikén fia született, kit Jánosnak neveztek. A gyermek életét azonban félteni lehetett a hatalomra sóvárgók ellen, s ezért dajkája bizonyos Guccio feleségének gyermekét szerepeltette helyette. Ezt a gyermeket meg is ölték, az igazi trónörökös azonban életben maradt, a ki felnőven, érvényesíteni kivánta jogait; eljött Budára is, rokonához, Nagy Lajos királyhoz, ki meggyőződvén jogos igényeiről, minden tőle telhetőt megtett érdekében. Azonban hiányzott e jámbor pretendensnél az erély és ügyesség, mely nehéz ügye keresztülviteléhez szükséges leendett. Végre is saját katonái ejtették foglyul, és kiszolgáltatták a Provence kormányzójának (1361. évi január 7.), ki őt urához, Tarantói Lajos szicziliai királyhoz küldötte Nápolyba, hol fogolyképen őrizték. Azután már csak haláláról értesülünk. Ivadéka azonban még hosszú ideig élt Sienában. Az érdekes felolvasás élénk figyelemben és tetszésben részesült.

A történelmi társulat e hó 6-iki ülésén előterjesztették a Rákóczi Ferencz által épített rodostói templom restaurálásáról szóló számadásokat. *Dedek* C. Lajos felolvasta *Meltzl* Oszkárnak «Az erdélyi szászok ipara és kereskedelme a 14. és 15. században» czimü tanulmányát. *Szilágyi* Sándor bemutatta az Amerika felfedezésére vonatkozó térképeket és az egyetemi könyvtárnak ez időből való rendkivül becses darabját. Az egyik Amerigónak 1504-ből keltezett ama levele, a melyben Amerika felfedezését adja hirül az európaiaknak, a másik egy 1505-ből való «Copie der Neuen Zeitung aus Bresill-Lands.»

A nemzeti muzeum zárva. A nemzeti muzeum igazgatósága, tekintettel a kholera-járványra, az összes tárakat bezáratta. Az egyes tárakat csak 50 krajczáros dijjal lehet megtekinteni, a könyvtárt pedig csakis egyetemi hallgatók látogathatják.

Uj társulatok a vidéken. *Szegeden* pár nap előtt *Dugonics-társaság* alakult, mely e hó 11-ikén tartotta első közgyűlését. A szépirodalom és általában a tudományok terjesztésére alakult. A közgyülés egyhangulag megválasztotta a társaság elnökének dr. Lázár György polgármestert, alelnöknek Reizner Jánost, főtitkárnak Békefi Antalt, a tudományos szakosztály elnökének Magyar Gábort, a szépirodalmi szakosztály elnökének Lipcsey Ádámot. — *Nagy-Váradon* is hasonló feladatokra alakult meg a *Szigligeti-társaság*. Elnöke lett Rádl Ödön, alelnök Sipos Orbán, titkár K. Nagy Sándor. A választmány tizenhét tagból áll. Tiszteletbeli elnöknek Schlauch Lőrincz püspököt, tiszteletbeli tagoknak Nogall püspököt, Ritoók Zsigmond táblai elnököt, Bunyitay Vincze kanonokot, Endrődi Sándor és Dobsa Lajos irókat választották meg.

MI UJSÁG?

A királyné Gödöllőn. Erzsébet királyné szept. 22-ike óta tartózkodik Gödöllőn, egészen elvonultan, de naponkint téve nagy sétákat. A héten átrándult *Fóthra*, Mikes grófné kiséretében, s látogatást tett gr. Károlyi István özvegyénél, kit a felséges asszony gödöllői tartózkodása alatt mindig meglátogat. A királyné a legjobb egészségnek örvend.

A német császár Bécsben. Vilmos német császár e hó 11-ikén délben érkezett Bécsbe s 13-ikán este utazott el. Mióta Vilmos császár trónra lépett, minden évben meglátogatja uralkodónkat. Látogatása ezúttal is bizalmas jellegü volt, s kizárva minden hivatalos fogadtatás. A császár a schönbrunni kastélyba szállt, de többször bement Bécsbe, s ezúttal több gyüjteményt és muzeumot is megtekintett; ő felségével együtt pedig vadászaton volt. A lakosság mindig rokonszenves tisztelettel üdvözölte a fejedelmet. Uralkodónk e hó 13-ikán este a pályaudvarhoz kisérte vendégét, s a bucsuzáskor megcsókolták és megölelték egymást. A király ugyanez este szintén elutazott s e hó 14-ikén reggel Gödöllőre érkezett.

Erzsébet főherczegnő hitoktatója. A boldogult Rudolf trónörökös kis árvájának, Erzsébet főherczegnőnek hitoktatójává dr. *Fischer-Colbrie* Ágoston udvari káplán, a bécsi augusztineum prefektusa s az esztergomi főegyházmegye fiatal papja neveztetett ki.

Arany szobra. A nemzeti muzeum parkjában felállítandó Arany-szobor talapzatát teljesen elkészítették, de a szobor leleplezése csak május elején lesz. A terméskőből készült talapzat fölé a télire favázat emeltek, hol a télen is dolgozni lehessen. Arany ülő alakja, valamint a mellékalakok is már bronzba öntve várják az elhelyezést.

A kereskedelmi miniszterium államtitkára. A hivatalos lap e hó 13-iki száma közölte, hogy *Reiszig* Ede, Békésvármegye volt főispánja, a kereskedelmi miniszterium államtitkárává neveztetett ki.

Az erdélyi szinészet száz éves jubileuma. Az erdélyi szinészet és Katona József születésének százéves jubileuma megülésére Kolozsvárt alakult bizottság *Jókai* Mórt kérte föl alkalmi darab megirására, *Káldy* Gyulát pedig, a régi magyar zeneemlékek alapos ismerőjét, megnyitó zenemü megirására. Az ünnepi előadáson nagy élőkép-csoportozatot mutatnak be, lehetőleg oly családok tagjainak közreműködésével, melyek a magyar szinészet állandósítása és a szinház létesítése körül érdemeket szereztek. Eddig huszonnégy ur és hat hölgy jelentette be közreműködését és kilátás van 60—70 közreműködőre. Hegedüs Sándor orsz. képviselő mint bizottsági tag 50 frtot ajánlott föl most az ünnep költségeire, a később fölmerülhető kiadásokhoz jelentékenyebb összeggel is hajlandó hozzájárulni.

Az új pénz. A körmöczi pénzverő intézetben már javában verik az új pénzt; az arany koronákból és egyéb érczpénzből az első szállítmány november elején érkezik Budapestre, a hol legelőször is a képviselőháznak mutatják be. Tervben van, hogy a képviselőknek a novemberi napi dijakat arany koronákban adják ki.

A Bécs és Berlin közti lovaglásban részt vett német katonatisztek nagy része a bécsi bizottsággal és b. Gágern lovassági felügyelővel együtt e hó 10-ikén külön vonaton *Kisbérre* jött, hogy megismerjék a magyar állami méntelepet. Mindent meg is néztek s éjfél tájban indultak vissza Bécsbe.

Kolumbus-ünnepélyek. Október 12-ikén volt négyszáz éve, hogy Kolumbus a mai San-Salvador szigeténél az új világ földére lépett. A nevezetes esemény évfordulóját mind Amerika, mind Spanyolország megülte. A spanyolok Huelvában ünnepeltek. Az ünnepélyek megnyitójául történelmi diszmenet vonult végig az utczákon. A régens-királyné és a király a palota erkélyéről nézték a fényes látványt. Mária Krisztina régens-királyné rendjelekkel tüntette ki az idegen hajórajok tengernagyjait és tisztjeit. *New-Yorkban* nagy szemle volt a hajók felett, gyönyörű időben folyt le. Nagy számu feldiszitett hajó és csónak lepte el a kikötőt. A hajók üdvlövések közt, három csoportban vonultak el. A középső csoportban voltak a külföldi hajók, a diszhelyet az «Infanta Izabella» nevü spanyol hajó foglalta el.

A kholera az ország több részén is kezd mutatkozni szórványosan, leginkább a Duna mellékén és Pest-megyében, hol már több eset fordult elő, de a baj sehol sem öltött járványos jelleget, s egy-két esetnél több nem fordult elő.

Szegeden azonban már vagy tiz eset, melyből több halállal végződött, okoz aggodalmat. *Budapesten* a járvány nem öltött nagyobb terjedelmet, sőt egy pár nap óta a betegedések száma egy kissé apadt. Most már az egészségügyi intézkedéseket erélyesen hajtják végre s mindenki tudja, hogy szükség esetén hová forduljon segitségért. E hó 11—12-ike közt (egyik éjféltől a másikig) 31 megbetegedés (tizenegygyel kevesebb, mint előtte való napon) és 18 halálozás történt; e hó 13-án volt 29 betegedés és 16 haláleset. A járvány folyton a szegényebb néposztályból veszi áldozatait. Gyakori eset, hogy olyanokat is beszállítanak a kórházba, a kik nem kholerában szenvednek. A járvány hatását már nagyon érzi Budapesten az üzletvilág. Mindenki tartózkodó, a kereskedések csöndesek; a vendégfogadók néptelenek; idegen alig jön most a fővárosba. A *külföldről* a járvány csökkenését jelentik. Hamburgban e hó 12-én már csak 10 betegedés és 6 halálozás fordult elő.

Múlt heti számunk egy adatát helyreigazító, következő nyilatkozat közlésére kérettünk föl: «T. szerkesztő ur! Becses lapjának f. hó 9-ik számában a fő- és székvárosról és annak főtisztviselőiről megjelent közleményben foglalt, és Rózsavölgyi Gyula tanácsnokra vonatkozó életrajzi adatok közül azon állitás, hogy nevezett tanácsnoknak atyja (tehát az enyém is) Nagy-Kanizsán izraelita tanító volt, a valóságnak meg nem felel, mert atyám tanító, mint általában izraelita soha nem volt, hanem igenis N.-Kanizsán müködött, mint a 40-es években ott fennállott kath. tanitóképezdének tanára, és ennek beszüntetésével kezdetben mint községi, elemi, majd mint felsőleányiskolai tanitó. — Budapest, 1892. okt. 11. *Rózsavölgyi Antal*, fővárosi tanácstollnok.»

HALÁLOZÁSOK.

Salamon Ferencz végtisztességére nagy számmal gyűlt össze a tudományos és irodalmi világ okt. 11-ikén a Damjanich-utczai halottas háznál. A koporsót koszorúk borították. A tudományos testületek mind küldtek koszorút a kitünő történetiró ravatalára. A halottas ház udvarkertje egészen megtelt gyászoló gyülekezettel. A gyászszertartást *Szász* Károly ref. püspök végezte, ki szivből jövő beszéddel bucsuzott el régi barátjától, egykori tanártársától. Arra emlékeztetett, hogy nem igazán halál, a mit mi annak nevezünk, csak elváltozás, elköltözés a porsátorból. Sokáig élnek még szeretetben és emlékezésben, a jelesek pedig alkotásaikban, szellemök munkáiban, melyek meg nem halnak velök, nem is változnak. Mint halhatatlan a lélek, úgy halhatatlanok alkotásai, s minél tisztán szellemiebbek s minél kevesebb közük van az anyaggal, annál inkább. A szobrászat, a képzőművészet remekeinél tartósabbak az irás remekművei, mert nem anyagba önti, nem anyagból formálja gondolatait. Az ó-kor festészeti, szobrászati, épitészeti remekei alig vannak meg, de Homér, Herodot, Plato művei élnek.

A Mózessel egykoru piramisok romladozni kezdenek, Mózes irásai épségükben hirdetik Isten akaratát s törvényeit. A szellem művei örökké valók. S mi mégis siratjuk eltávozó, elköltöző kedveseinket! Mégis siratjuk Salamon Ferenczet, nem érette, mert rajta semmi csorba nem esett, hanem magunkért, mert elragadtatott tőlünk s eltávozott a mi körünkből örökre! Mert még sokat vártunk tőle s e várakozásunkban csalódtunk; mert szerettük s most nélkülöznünk kell. A testületek, melyeknek tagja s dísze volt, a család és a pályatársak s tisztelők nagy serege koszorukkal halmozták el ravatalát, mintha koporsóját s veszteségüket maguk elől is el akarnák takarni azokkal. Én csak egy könyet tudok ejteni e koszorukra s egy imával és egy áldással tudom őt kisérni a halhatatlanság utjára!» — A mély megindultsággal hallgatott szép beszéd után *Beöthy* Zsolt szólalt meg a tudomány egyetem bölcsészeti kara, az akadémia és a Kisfaludy-társaság nevében. Az a legrettenetesebb szó — ugymond — melyre a megszólítottól nem jöhet többé felelet. És ha éreztem valaha nehéznek az ilyen szót, sohasem előbb, mint a te koporsód előtt. Nem is tudom, hogy dicsőséged fényét, mely fölötte ragyog a koporsó gyászának, e ház gyászának, főiskolánk gyászának, tudományos intézeteink gyászának, első nagy történetíróját vesztett hazánk gyászának — hogy dicsőséged e fényét látom-e, érzek-e méltón és teljesen, midőn a legjobb, legnemesebb, legbátrabb szivét siratom. Nem tudom, nem azt a kezet gyászolom-e jobban, melynek szorításában barátaid aranyszivednek érezték melegét, mint azt, a melylyel halhatatlanságodon munkáltál. Ez a dolgozó kéz él és hat munkádban tovább, mely tanyítványaidat, utódaidat, nemzetedet mindenben tanitani iogja: miként kell az igazságot szeretni, felkutatni és megérteni, halottaiból feltámasztani és salakjaiból megtisztitani, megvédelmezni és kivivni, mindenekkel megosztani és életünknek élő mesterévé avatni. Világosságnak harczosa, menj új és méltó hazádba: az örök világosságba. Régi angyalod visz, kit életedben is követtél. Ő jól tudja az utat felfelé, mert két szárnya: az igazság és a szeretet. Isten veled!» Ezután a koporsót hatfogatu kocsira helyezték s megindult a gyászmenet a kerepesi-úti temetőbe. A halottas hintó s a kocsik között számos fiatal tudós s a nagyszámu egyetemi hallgató kisérte utolsó útjában elköltözött tanárukat. A temetőbe érve Szász Károly még egyszer áldást mondott a halottra, s ezzel a szomorú szertartás véget ért.

Tennysont e hó 12-ikén pompával temették el Anglia nagy emberei közé, a Westminster-apátságban, nagy részvét mellett. A királyi család és előkelő személyiségek koszorukat küldtek, melyek a költő részére fentartott helyet a Westminster-apátságban teljesen elfödték. A szemfödő szalagjait kitünőségek vitték, köztük lord Salisbury, Sellborne Roseberry, Dufferin, stb. A királynő és a királyi család tagjai külön-külön voltak kepviselve a gyászmenetben. Tennyson még utolsó napjaiban is kedvtelve olvasta Shakespearet. Mikor meghalt, rátaláltak Sakespeare egyik kötetére, mely «Cymbeline»-nél volt felütve. Ezt a könyvet koporsójába, holtteste mellé helyezték. Tennyson pairi méltóságát 30 éves fia örökli, ki lord Coke rokonát Andrey Bogle-t vette nőül.

Renan Ernő földi maradványait okt. 7-ikén helyezték el ideiglenesen Ary Scheffer festőművész családi sírboltjában. Végső pihenő helyéül a Pantheont szánták, de ehez külön törvényhozási intézkedés szükséges. Az eltemetés, Renan kivánsága szerint, egyházi szertartás nélkül történt.

Karacs Teréz, a női nevelés egyik uttörője, érdemes nevelőnő, ki mint írónő szintén sokszor forgatta tollát még az utolsó években is, meghalt e hó 9-én Békésen, hol elvonultságban élte agg napjait, 85 éves korában. A régi évtizedekben tollal és gyakorlatilag sokat tett a nevelésügy érdekében. Atyja, Karacs Ferencz a régebbi időkben az egyedüli magyar rézmetsző és térkép-rajzoló volt, a kinek házában megfordultak az irodalom és művészet kitünőségei. Karacs Teréz komoly pedagógiai ismeretekkel, igaz magyar lélekkel és finom bánásmóddal birván, rátermett a nevelőnői pályára. Neve hamar széles körben vált tiszteltté s midőn az ötvenes években a reformátusok egyházkerülete Miskolczon leánynevelő iskolát nyitott, őt hivta meg az új intézet vezetőjének. Sok éven át közelismeréssel működött ottan.

Mócs Zsigmond, hirlapíró, a «Fiume» czímű lap kiadó-szerkesztője, elhunyt Ujvidéken, hová betegen érkezett rokonai közé. Régen és sokoldalun működött a hirlapirodalom terén. Az 1877-iki orosz-török háborút mint hirlaptudósító Mehemed Ali pasa táborában élte át. Sokat utazott, több ízben mint a kormány kereskedelmi megbizottja. Tizenegy év előtt magyar lapot alapított Fiumében, melyet küzdelmekkel tartott fenn. Tavaszszal vesztette el nejét, s most már kis árva maradt támasz nélkül. Az országszerte sokak által ismert férfiu 38 évet élt.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Csernecky József, a kir. kuriai nyugalmazott birója, egykor a magyar bírói kar tekintélyes tagja, 87 éves korában, Péczelen. — Molnár Lajos, a sárospataki főiskola tanára, Budapesten. Tudományos képzettségű, irodalmi téren is sikerrel működött, rokonszenves férfiú volt. — Szomor Bertalan, békés-csabai evang. gimnáziumi tanár, élete 53-dik évében. — Wicha Alajos, honvéd huszárszázados, pótcsapatparancsnok, a lovassági tanfolyam tanára s a katonai érdemkereszt tulajdonosa, Szegeden. — Füredi Lajos, a mezőturi ref. gimnázium tanára, 41-dik évében. — Scheff Ferencz orvos, 1848—49-iki honvéd-főorvos, Bécsben. Scheff László budapesti rendőrkapitány édesatyját vesztette el benne. — Bobrovnyiczky Tamás, nyug. járásbíró, Bobrovnyikon, 67 éves. — Gonda Jenő, pénzügyi fogalmazó, 34-ik évében, Székely-Udvarhelyen. — Tóth Károly, szegedi igazgató-tanitó, kiváló buzgalmú tanférfiú, Szegeden; ugyanott Ruderschmiedt Ferencz, gőzhajózási nyug. kapitány, élete 63-dik évében. — Mladoniczky György, földbirtokos, Mladoniczky Sándor budapesti törvényszéki bíró édesatyja, 79 éves, a komárommegyei Szőllősön. — Lukács Gergely, posta- és táviró-főtiszt, Pécsett. — Baditz Ferencz, földbirtokos, 58 éves, Kömlődön. — Loschitz Lajos, fiatal orvos, 26 éves, Bezdánban. — Mészáros János, Báttaszék község jegyzője, 42 éves, Báttaszéken. — Lázár Géza, Lázár Sándor zalamegyei birtokos fia, 20 éves, Zala-Szantón.

Szaich Ferenczné, szül. udvardi Kossuth Karolina, 72 éves, Zomborban. — Benkő Kálmánné, szül. Papp Mária, 31 éves, Vésztőn. — Majthényi Eszter, özv. Majthényi Ferenczné leánya, Kolozsvártt, 17 éves. — Mockovcsák Jánosné, szül. Petz Malvin, ev. főesperes neje, 40 éves, Beszterczebányán. — Kinizsy Mariska, Kinizsy István honvédhuszárőrnagy leánya, 16 éves, Maros-Vásárhelytt. — Okolicsányi Hermina, özv. Okolicsányi Józsefné leánya, 20 éves, Budapesten. — Schnábl Ilonka, Schnábl Róbert főgimn. tanár és neje Köpesdy Ilona leánya, 4 és fél éves korában, Budapesten. — Farkas Ilona, özv. Farkas Károlyné leánya, Kaposvártt, 20 dik évében.

Szerkesztői mondanivalók.

Örök szerelem. Árva leánynak, stb. A tehetség és hogy szerzőnek nem első szárnypróbálgatásai, meglátszik valamennyin s az irodalmi mértéket — ha kissé alacsonyra eresztjük — megüti mind az őt; de jelentékeny hibákat is látunk, melyek e versek értékét meglehetősen leszállítják. Az «Örök szerelem» mesterkélt, már maga a vers szerkezete, visszatérő strófáival, melyek nem önként folynak, kiczirkalmazásra vall; de még inkább mutatják a keresettséget az erőszakolt jó rímek, pl. a 9. és 11. strófában. Az «Árva leánynak» legsikerültebb valamennyi közt; ez elég hangulatos kis vers s a közlendők közé soroztuk, csak a 2. és 3. versszakot kellene egy kicsit átdolgozni, az efféle kifejezések: «Apró gyermekded szép leányka» sehogysem illenek bele. A «Szenvedők üdve» Hugo Viktor modorára emlékeztet s nagyon túlhajtott; utolsó strófája azonban valóban szép. A két kis dal közül a «Kerülöm őt» kezdetű a jobb, de egészen az sem sikerült.

Ezüst lakodalomra. Nyomasztó setétség. Egykor és most. Mint tavaszkor. Az első semmivel sem áll magasabban a közönséges ünnepi rigmusok színvonalánál, se költészet, se életbölcseség nincs benne, csak a dagály és prózai laposság váltakozik szüntelen. A második sem igen jobb, csak úgy csikorognak benne a költőietlen okoskodások. A két utolsó versben szerző könnyedébb formával próbálkozik meg, de ott sem eléggé költő arra, hogy élvezetest nyújtson.

Megirtam, hogy szeretem. A «Jaj mit írtam? jaj mit írtam» felkiáltásokkal kómikus hatást tesz; nem közölhető.

SAKKJÁTÉK.

1743. számu feladvány. Schwede K.-tól.

SÖTÉT.

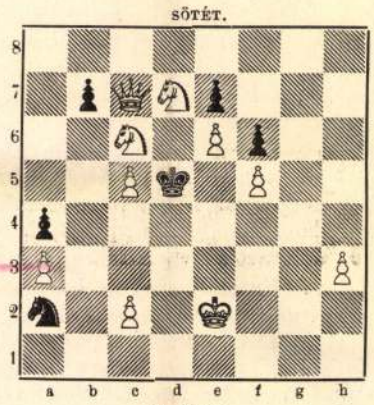

VILÁGOS.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1735. számu feladvány megfejtése.

Behting C.-tól.

Megfejtés.

Világos	*Sötét*	*Világos*	*a.*	*Sötét*
1. Ba6—a5	... Ke6—f6 (a)	1. ...	...	... Ke6—d6 : (b)
2. e7—e8 F	... Kf6—e6	2. e7—e8 B		... Kd6—e6
3. Bh7—h6 mat.		3. Be8—e6 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ...	... ...	Ke6—d7
2. e7—e8 V †	...	t. sz.
3. V v. B mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Ung-Tarnóczon:* Németh Péter. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *Nagykőrösön:* Kovács L. — *Tiszafüreden:* Fischer Soma. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.



A «Vasárnapi Ujság» 41-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Kortes.*

Heti naptár, október hó.

Nap	*Katholikus es protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
16 V.	B 19 Gallusz ap.	B 18 Gallusz	4 D 19 Hierót	25
17 H.	Hedvig assz.	Hedvig	5 Karitina sz.	26
18 K.	Lukács ev.	Lukács	6 Tamás ap.	27
19 S.	Alk. Péter hv.	Luczius	7 Serg.Bak.vt	28
20 C.	Kant. János	Iréne	8 Pelágia	29
21 P.	Orsolya sz. vt.	Orsolya	9 Jakab apost.	30 R. Ch.
22 S.	Kordula sz. vt.	Kordula	10 Eulamp.vtk.	1 S. N. M.

Holdváltozás. ● Ujhold 20-án 7 óra 40 pk. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete, fehér és szines selymeket méterenként **45 kr.-tól 16 frt 65 kr.-ig** sima és mintázott mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző színben szállit, megrendelt egyes öltönyökre, vagy végekben is póstabér- és vámmentesen **Henneberg G.** (cs. kir. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták póstafordulóval küldetnek. Svájczba czimzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó. (1)

HIRDETESEK.

Budapest, IV., Egyetem-utcza 9. sz. a.

LUFT JÓZSEF

dúsan felszerelt fűszer- és csemege-üzlete,

a **legkitünőbb minőségben** szolgál: magyar és franczia **cognacot**, kül- és belföldi **rhumot, theát, thea-sütemenyt** és hasonló **csemegét**, saját készitményü befőtteket, **asztali és pecsenye borokat, ásvány-vizeket, déli gyümölcsöket, izletes különlegességeket.**

Kinek van szeplője?

vagy bármi folt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetése végett a **világhirü**

Serail arczkenőcshöz,

mely nemcsak eltávolit mindenféle bőrtisztátalanságot, hanem az **arczbőrt vakitó fehérre, tisztává** és **üdévé teszi.** — 1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — **Szappan** hozzá 1 drb 30 kr.
Ugyanott kapható: **Vasas chinabor,** gyengeség ellen. **Pepsinbor,** rosz emésztés esetén. 1 üveg ára: 1 frt 20. 5 üveg franko küldve 6 frt o. é. 4714

Rozsnyay Mátyás gyógyszerész, Aradon.



Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam.

Kir. szab. Svédhonra. 4867

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást. **Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ezáltal fehérré és gyöngéddé válik.** Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz; a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvességet, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságait. Ára egy korsónak, használati utasitással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel orvosi BENZOE-SZAPPANA

a legalkalmasabb bőrápoló szappan, mely a bőrt gyengéddé s finommá teszi s hivatva van a nyirbalzsam hatását előmozditani. Ára 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszert., Budapest, király-utcza 12. — Aradon: Ring S. gyógyszerésznél.

Karacs Ferenc

Ecsedi István Dr.: *A rézmetszés művészete a debreceni ref. kollégiumban. 18 képpel. Debrecen. (M. N. Könyvkiadó.) 1931. 60 oldal. Ára 1 P.*

Hazai kultúránk kedves és megható fejezetéhez tartozik a debreceni rézmetsző togatus deák, aki tanárainak kitűnő tankönyveihez készít szemléltető képeket. Talán a rézlapra vésett ábrázolások nem érdemlik ki a művésznek járó koszorút, de a józan didaktika szempontjából magasfokú szellemi élet bizonyítékai maradnak mindenkor.

Kováts György kezdi a sorozatot 1749-ben, legnagyobb hírnévre emelkedett *Karacs* Ferenc, legkiemelkedőbb egyéniség *Erőss* Gábor s az utolsó *Beregszászi* Pál tanár 1865-ben. A rézmetsző deákok java munkáikat másfél évtizeden át csinálták a XIX. század elején : iskolai atlaszokat, természetrajzi képeket, rajztanításhoz mintákat, — sőt Csokonai címlapokat is. Akadtak közöttük nyomdászok. Ecsedi értékes feldolgozásban világít rá, hogy műveik minden kezdetlegességük mellett is nagy tanítóértékkel bírtak és a tanítvány és tanár együttműködése Commenius szellemében vett ragyogó példa.

Dárium 1932. 1–2. 7.

·GENERALI·

ALAPITÁSI ÉV 1831.

TRIESTI ÁLTALÁNOS BIZTOSITÓ TÁRSULAT

BUDAPE... 932 OKT. 1...





Elfogad a legkedvezőbb feltételek mellett:

ÉLET-BIZTOSITÁSOKAT

halál vagy elérés esetére, továbbá leánykiházasitási- és fiúellátási-, nyugdijpótló- és jelzálog-életbiztositásokat orvosi vizsgálattal vagy anélkül.

TŰZ-BIZTOSITÁSOKAT

lakóházakra, árukészletekre, lakás- és egyéb berendezési tárgyakra, mezőgazdasági terményekre és felszerelésekre, gyárakra, ipartelepekre, tiszta haszon és bérjövedelmek tűzkár folytán való elmaradása ellen.

SZÁLLITMÁNY-BIZTOSITÁSOKAT

szárazföldi-, vasúti-, postai és vizi áruküldeményekre, pénzeslevelekre és egyéb postai értékküldeményekre.

ÜVEGBIZTOSITÁSOKAT

ablakokra, kirakatokra, tükrökre.

BETÖRÉSES-LOPÁS ELLENI BIZTOSITÁSOKAT

háztartási és irodai berendezésekre ...

Magyarország térképe felett

8823

Symbolum Compositum.

A jelképes ábrázolás első részét a lebegő szalagokon lévő Unaque Gens: Unusque Regens, Sub Rege Triuno, Unius immedio: Regna triuna manent felirás képezi, a mely az isteni, a királyi, a nádori és az állami hatalom jelvényeit veszi körül. A második rész a Discutit Haec Tenebras alatt látható holddal, a sötétség eloszlatását ábrázolja. Végre a talapzaton a jognak viszonyát a törvényhozási hatalomhoz a Kats István Ártatlan mulatságok próbáji 24-ik élcfejtés e felirata magyarázza:

L-ének

Törvény Király nélkül: mint Világ nap nélkül,
Király törvény nélkül: mint nap fénnye nélkül.
Nép előbb tesz Királyt: s Király néppel törvényt
Királynak törvény ád: népnek Király reményt.

Felirata alól balra: Invenit Stephanus Kats.
jobbra: sculp. Franc. Karacs, Pestini 1797.

Rm., mér. a rl. 17.3:11.2 cm.
Szn. 92-907
473-907-1

Pest. T. 119.

A város térrajzán fölül balra az iránytü jelzését kapjuk, mig a Dunán hajóhid vezet át, mely fölött és alatt a vizimalmok jelezvék. Felirata a balsarokban:

Planum L. R. Civitatis
PESTH.
Del. D. Ant. Balla
I. Comit. Pesth. Geom.
ad min. scal. reduxit
et nonnullis mutationibus auxit
D. Rud. Wits Geom.

és alól középütt: Auctore P. Ráth M.D. aeri incisum.
jobbra: Karacs metsz. 1803.

Rm., mér. a rl. 29.7: 39 cm.

Térkép. T. 8353.

Az iránytüvel jelzett, az EXPLICATIO SIGNORUM és Explicatio Colorummal ellátott, valamint az Insignia Regni Slavoniae, Cottus Verőcze és Cottus Syrmii czimerével diszitett térkép felirata fölül balra a püspöki czimer alatt:

MAPPA DIOCESIUM
BOSNENSIS seu DIAKOVARIENSIS
et
SYRMIENSIS
cura et impensis
ILLUSTRISSIMI ac REVERENDISSIMI DOMINI
EMERICI CAROLI RAFFAY
earundem Diocesium Episcopi
procusa.

és alól jobbra: a CONSPECTUS után Ductu Schematismi Dioecesani de Ao 1826 item Mapparum Demetrii Görög et Joannis Lipszky deducta, denique accedente respectivorum III. Cottuum et Regiminum Ord. Geometrarum Censura et Authenticatione luci edita Incidente Francisco Karacs Sculptore Pesth.

Rm. szinezve, mér. a rl. 62.2: 98 cm.

Sz.n. 100-902
490-902-1.

kor. fill.

366 **Joly N.** Der Mensch vor der Zeit der Metalle. Mit 136 Abbildungen in Holzschn. Autoris. Ausg. Leipzig, 1880. Hlwd. 8°(M 9.–) 5 —

367 **József főherczeg.** Czigány nyelvtan. Romano csibákero sziklaribe. Budapest, 1888. diszes félbőrkötés n. 8° Ritka! 50 —
Diszpéldány, meritett papiron.

368 **Jugend.** Münchner illustrirte Wochenschrift für Kunst u. Leben. Hrsg. von G. Hirth. Red. F. v. Ostini. Jahrg. I–IX 1896—1904. München, ered. vászonköt.-ben. 4° (1899., 1900. és 1901. folyamok füzetekben.) 120 —
Nagyrészt elfogyott és igen keresett sorozat. A „Jugend" első folyamai a rajzok és képek művészi jellege miatt is nagyrabecsültek.

369 **Juhász László.** Janet spiritualizmusa. Philosophiai monographia. Bpest, 1903 fve 8° (6.—) 3 —

370 **Kaisenberg M.** Vom Gesandtschaftsattaché. Briefe über Japan u. seine erste Gesellschaft. Hannover, 1899. br. 8° (M 5.—) 3 —

371 **Kant Immanuel.** Sämmtliche Werke. Hrsg. von K. Rosenkranz und F. W. Schubert. 12 Bde. Lpzg. 1838/42. Hlbwdbde. gr. 8° 100 —

372 — — Logik, ein Handbuch zu Vorlesungen. Königsberg, 1800. Hlwd. 8° 1. kiadás. Hermann Ottó könyvtárából. 6 —

373 **Kápolnay I.** Az Árpádok élnek még. Turin, 1862. eredeti selyemkötés. 12° Ritka. 6 —

374 **Karacs Ferencz.** Magyarországnak és a hozzá kapcsoltatott horvát és tót katonai vidékeknek, nemkülönben az Erdélyi nagyfejedelemségnek vármegyékre és szabad kerületekre osztatott közönséges táblája. Metszette: Karacs Ferencz. Pest, 1813. nagyméretü falitérkép vászonra felhuzva, tokban 10 —

375 **Kaulbach W.** Goethes Frauengestalten. Mit Text von Fr. Spielhagen und 21 grossen Kpfrst. Radirungen. München 1859. Orig. Lwd. gr. folio. (M. 66.–) 35 —

376 **Kemény Zsigmond** összes művei. 1—8 kötetek. (Gyulai Pál. 2 kötet. — Férj és nő. — Beszélyek és regénytöredékek. 2 kötet. — Özvegy és leánya. — A rajongók. — Zord idő.) Budapest, 1896/97. ered. vászonktsk. 8° (57.—) 40 —

377 — — tanulmányai. Kiadja Gyulai Pál. 2 kötet. Pest, 1870/1880. flvszktsek. 8° 6 —

378 **Király Pál.** Gyulafehérvár története. Gyulafehérvár, 1892. fve. n. 8° 6 —

379 **Kiss Ernő.** Szemere Bertalan. Kolozsvár, 1912. fve. 8° (4.–) 2 —

380 **Kisfaludy Sándor** összes költeményei. Életrajzi bevezetéssel ellátta Zilahy K. B. 2 kötet. Arcképpel és számos képmellékkel. Budapest, 1901. ered. diszes vász. 8° (12.—) 6 —

381 **Kiss József** költeményei. Albumalaku diszkiadás. Ferenczy K., Grünwald B., Hollósi S., Réti I., Torma J. képeivel. Számos heliogravür műmelléklettel és szövegrajzzal. Bpest, 1897. ered. vász. folio (48.—) Hermann Ottó könyvtárából. 30 —

382 **Kohányi Z.** A tengerészeti közigazgatást szabályozó törvények és rendeletek gyüjteménye 2 kötet Bpest 1912 er. vász. (40.–) 24 —

383 **Köhler Carl.** Die Trachten der Völker in Bild und Schnitt. Eine histor. u. technische Darstellung d. menschl. Bekleidungsweise von den ältesten Zeiten bis in's 19. Jahrhundert) Mit vielen Abbildungen. 3 Theile. Dresden, 1871/73. eleg. Hfrzbd. gr. 8° 15 —

384 **Kolmár József** Világnézlet szatirák és epigrammákban. Bpest, 1895. fve 8° 1.50

kor. fill.

385 **Kolmár J.** Makrobiotika. Hosszu élet tükre. Pozsony, 1898. fve, 8° 1 50

386 **Könyöki József.** A középkori várak, kül. tek. Magyarországra. Sajtó alá rendezte Nagy Géza. 676 ábrával. Bpest, 1906. fve. kis fol. (16.—) 10 —

387 **Kossuth Lajos.** Tanulmányok báró Nyáry Jenő „Az aggteleki barlang mint őskori temető cz. munkája felett. Bpest, 1883. fve 8° Nem jött forgalomba. 5 —

388 **Köster Albert.** Gottfried Keller. Sieben Vorlesungen Mit Potrait. Leipzig, 1807. orig. Lwdbd. 8° (Mk, 3.20) 2 50

389 **Kubinyi F. és M.** A felsőkubini Kubinyi család története és leszármazása. 2 kötet. Számos képpel, 2 szinezett cimerképpel, hasonmással és 12 leszárm. táblával. Bp, 1902/06. fve 8° (35.—) 20 —

390 **Kubinyi F. és Vahot J.**, Magyarország és Erdély képekben. 4 kötet számos arcz, tájképpel és más műmellékletekkel. Pest 1853/54 tartós fbőrkts 4° Szép teljes példány. 50 —

391 **Kuik Ignátz.** Bonaparte Napoleon megbukása vagy sir vers a jacobinusra. Magyarázta Döme Károly. Rézm. arczképpel és 1 képpel. Pozsony, 1826. kkts. 8° 6 —
Magyar és latin szöveg.

392 **Lacroix Paul.** Directorium Consulat und Kaiserreich. 1795—1815. Übertragen von Oskar Marschall von Bieberstein. Mit über 400 Textillustrationen, Vollbildertafeln etc. Leipzig, O J. orig. Lwd. gr. 8° (M. 16.—) 10 —

393 — — Die Marschälle Napoleons I. Übertragen u. bearbeitet Oscar Marschall v. Bieberstein. Mit den Portraits d. Marschälle. Leipzig, 1898. Lwd. gr 8° (M. 13.) 8 —

394 **Leben** und Geschichte Kaiser Josephs II. In 5 Theilen mit 5 Kpfrst. Amsterd. o. J. Ppbde. 8. 5 —

395 **Leibniz, Gottfried Wilhelm.** Opera philosophica quae exstant latina, gallica, germanica, omnia, ed. J. Erdmann 2 partes. Mit Portr. Berolmi, 1840. Hlwd 8° 40 —

396 **Lemberger E.** Die Bildniss Miniature in Deutschland von 1550 bis 1850. Mit 65 zum Theil colorirten Tafeln und 100 Textbildern. München, 1909. Orig. Ldrbd. in Carton. 4° 350 —
Fényes kiállitásu diszmü, melyből mindössze 400 számozott példány készült. Ezen példányok a munka megjelenése előtt előfizetések által elkeltek és igy e gyönyörü könyv teljesen elfogyott és ritka.

397 **Lévay József** ujabb költeményei. Budapest, 1897. ered. disz. vászon. 8° (5.—) 3 50

398 **Lexicon** valachico latino hungarico—germanicum quod a pluribus auctoribus decursu triginta et amplius annorum elaboratum est. Budae, 1825. félbőrkötés n. 8° 10 —
Román-latin—magyar-német szótar.

399 **Liszt F.** A czigányokról és a czigány zenéről Magyarországon. Pest, 1861. füzve 8° 5 —

400 **Lóczy L.** A Balaton környékének geologiai képződményei és ezeknek vidékek szerinti telepedése. 15 táblával és összesen 327 szövegközti ábrával. Budapest, 1913. füzve 4° (25.—) 12 50

401 **Longfellow** költeményeiből. Makkabéus Judás, Pandora és kisebb költemények. Forditotta Szász Béla. Budapest, 1897. ered. vászonkötés 8° (4 —) 3 —

402 **Lubbock J.** A történelem előtti idők, megvilágitva a régi maradványok és az ujabbkori vadnépek életmódja és szokásai által. Ford. Öreg J. 2 kötet. 4 mülappal és sok szövegképpel. Budapest, 1876. disz fbőr. 8° 16 —

Karats Ferenc

Pesti Rézmetsző

1823.

Lássad mukáját Kmeth Dániel kajvenellett: Astronomia Popularis. Budae 1823. 8°

H 2.

Aj. Karats Ferenc

T. Aj Karats Ferentz ur, mint Ns Pest Vgyének tisztelet beli földmérője f. hó 29 án letette a hitet.

Magyar Kurir. 1832. 159 l.

Karats Ferenc

vérmetsző

Karats Éva Karats fafaragó volt. Ismert író. Életrajzát közli:

Tudós Magyar Asszonyok. Honművész 1833. 311. l

Wurzbach is közli, ahol Karacsét hozza

Horace Vernet

meghalt 1838 (?).

írod

Hétilapok. 8. szám 1838.

Karacs Ferenc

Munkáiból a neveretesebbek közül
eculitem csak a magyar költségen
kiadott magyarország földképek
négy táblákban; Lipsky által
kiadott s egész Európában köz-
figyelmet érdemlett nagy magyar
országnak írásait is ő dolgozta
ki. Harminchat esztendeig
faradtságának gyümölcsét s élet
ereje utolsó maradványát tette
a munkás haraukfia honja ol-
tárára, hogy egy magyar Atlast
készíthessen, mely 24 táblák-
ból fog állani. Már 10 egészen
kész; 3 munkában van, e folyó,
esztendő Augustus honapjára
készen lesz. Márra 10000 váltó
forintba került a munka, nullyen
részvétellel van ezen áldozat
iránt kedves hazán, mégére
figyelmez arra, hogy a földképek

milyen szükségesek nem csak a
hudomanyos, hanem a garda-
sági és mesterségi életben is,
megtetszik abból, hogy csak
250 vevője van, pedig nully
céliranyos és szép a munka, meg-
tetszik a 10 táblák nyomtatvá-
nyaiból. E hideg részvétel
mellett is ferjfias állhatatos-
sággal folytatja munkáját szá-
zadunk egyetlen, — született ma-
gyar művésze, vagyonának utolsó
krajtzárjáig, erejének utolsó
fogyatékjáig. Ha ezen nagy áldo-
zat illő figyelemre nem méltatik,
az igen nagy munkával készült vír-
táblák ismét kohoba kerülende-
nek, honnan jöttek, s borhütő,
vagy spargalocsoló készíttetik
belőlük, — az nem az áldozó vétke lesz.

Takáts Éva. Az áldozat. Hon-
művész 1833. 34–35 l.

Gách István

szobrász

Gabriel

pictor

Brassó. XVII. sz

Karacs rézmetszo – Házadunkban az irás és térkép metszésben remekelt jelenleg egész országunkban talán 15 rézmetszőmühöllik, s mi tagadás benne, egyiknek sem ötte középszerűségen fölül 1)

Karacs

jeles rézremetszőnk.

Jelességek. Tud. Gyűjt. 1817. III. 154 l.

Karacs Ferenc

rézmetszo.

Wagyérdemű Hazánkfia, ki Magyarország Nyomdájinak több rendbéli tiszta, olvasható és helyes rajzolataival maját dicséretesen megkülönböztette, egynebány próbatételei után T. Koppi Sándor Orvos Doctor képét is rézremetszette. E' hazánkban élő Doctor Ur miertmetszette nevét alul németül, s nem Magyarul, vagy deákul, csudálhatni.

Uj mivek és könyvek. Tudom. Gyűjt. 1817. II. 175 l.

Karats Ferenc

rézmetszö.

A debreceni Kollegiumban tanult s itt vetette meg a fundamentumot.

A Debretzeni Reformatum Collegiumról. Tud. Gyűjt 1817. VI. K. 56. l. és 65. l.

81 l. i tel.

Major István: A rézmetszészetnek mivelése. Pest 1847 13 l.

1904 szep 23

II/

Hozzágaruláví alap

16.003

I-A04.

24090 Községi nyomda Budapest.

Karacs Ferenc

vérmetsző.

Az Ujabbkori Ismeretek Tára IV. köt. 583. l. az iratik rola, hogy az első s ekkorig egyetlen magyar írásmetsző, szül 1769-ben. Adatáminál fogva azt tiszem, hogy mind a két állítás tévedés: ~~mert az a sorra~~ A mi a születési évet illeti tévedés, ami onnan sedhetett, hogy az akkori időszaki lapokban rövid necrologja így hangzott: K. F. híres vérmetsző meghalt 1838. April 14-en kora 69. évében, mert 69-et 1838-ból kivonva, kijön az 1769. ev. ainde itt az életkor hibásan áll 67 helyett. Ugyanis Ponori Thewrewk József „A Magyarok Születésnapjai Pozsony 1846. Második Közlés ennu fürnete 32. lapján olvasható adat szerint, melyben nincs okunk kételkedni, annál levésbé, mert az Karacsnak saját bemondása után látszik közöltnek, Karacs Ferenc vérmetsző 1771. mart 22-ei született Püspökladány-ban Szabolcs vármegyében. Hol és minkor tanulta művészetét? ezekről erűtlal adatain nem szólnak. Már e. szárad első éveből több vérmetszetét ismerem, mert mint szorgalmas, munkás férfin áldozattal is munkálkodott. Számos arckép, tájkép, emlap került ki kezeiből, melyek az akkori irodalmi termékek diszitésére szolgáltak. Megkísérlem ezeket itt elésorolni, a mint következnek:

1. Latium (Lásd Dugonits András Romai Történetek - Pozsony 1800 8 r)

2. Zoltán Kastélya, Solymos vára (Dugonits András. Jolánka I. Köt. Pest. 1803. 8 r)

3 Horatius mellkepe. (L. Virág Benedek Poetikája. Pest 1801. 8 r)

4) Gyürky Istvan Sirhalma (1808. 8 r)

Karacs 2

5. Mária Terézia arckeje. (Schiller Biographiák. Fordit. Tanárky Mihály. Pest 1810. 8r. II K.)
6. Csek-Szombathy József medic. Dr. arckeje. (8 r. 1815.)
7 Szent István, Sz. László és Kálmán királyok. Kárglink után. Fessler, Három magyar királyok. Pest 1815. 8 r.)
8., Magyar nemtő csinrajz. 1817. (A Tud. Gyűjt. 1817. VII–XIII kot. csinlapjain)

De Karacs Ferenc legkitünőbb érdeme az irásmetszésben és földabroszok metszésében állott. Szaintalan régi oklevelet is rézbe vésett mesterből csak azokat, melyeken neve áll, sorolom ide.

1. 1305. évből a székesfehérvári káptalan oklevele. (Tud. Gyűjt. 1833. II K.)
2. 1263. évből Farkas alkancellár okmánya. (u. o. 1833. III K.)
3. 1198. Imre királytól okmány. (u. o. 1834. III K.)
4. 1369. I. Lajos királytól okl. (u. o. 1834. V. K)
5. 1327. Károly király okl. (u. o 1834. VII. K)
6, 1363. Győri káptalan okl. (u. o. 1834. VIII K)
7. 1315. Károly kir. oklevele. (u. o. 1834. IX. kiót)
8. A reprégibb magyar halotti beszél. (u. o. 1835. I. K)

Ezeken kívül adott ki irásmintákat is.

Legkivülöbb szeretettel foglalkozott azonban ő a földabroszok metszésében, melyek által pontos és szépen alkotott földképekkel látta el e nemben szükkörű irodalmunkat. 1813-ban készítés el Magyarország

Karacs 3

földképet 4 nagy táblán, az eddigieket jóval meghaladó tökéletességben. Kiadott egy kisebb magyar atlast, megnek táblái következők.

1. Magyarország.
2. Erdély.
3. Galicia.
4. A nem et szövetség.
5. Törökország.
6. Ázsia.

Ezután következett tőle Europa atlasa 24 nagy ívén, melyet 1830. ben kezdett világ elé juttatni. Ezeken kívül a földképeszet terén ismeren tőle meg a következő darabmetszvényeket.

1. Mappa Jazigiae et utriusque Cumaniae (L. Petri Horváth Commentatio historica de Initiis et Majoribus Jazigum et Cumanorum, Pest. 1802) egy ívben.

2. Tabula Geographica Comitatus Zempliniensis aeri incisa Pesthini 1804. (Szirmay Ant. Notitia Topographica Politica C. Zempliniensis. Budae 1803).

3. Mappa exhibens inundationes Chrisii velocis per Kutas, Begyer et Csik-ér causatas. 1817 (L. Tud. Gyüjt. 1817. IV. K. 149. l.)

4. Tabula exhibens loca in Provincia Albensi terrae motu anno 1810. die 14. Januarii maxime adflicta.

5. Rezbányai geognosticai tábla 1818. (Cimeliotheca Musei nationalis Hung. Budae 1825. 4r).

Karacstrenc

irodalma

G. V. S. A debreceni rézmetsző diákok. Művészet. 1902. 294–295. l.

(Puspókladányban született, a debreceni kollegiumban tanult. Az ő vezetésével kiadták Oskolai vj Atlászukat Debrecen 1780. Hivatasává lett a rézmetszés. 1819. Pesten lakik az ősz utcában) Karacs Terézt naplójegyzetei.

Naményi Lajos. Nagy lámmel rézmetsző. Művészet. 1903. 282. Enlitt csak.

Imker rézmetsző. Művészet 1904. 206. l

Naményi Lajos. Karacs Terézt rézmetszőről. Művészet. 1904. 346 l

---

Bayer József Marcsinkay Elek. Művészet 1905. 112. l.

Horváth István felvegyz. hgs Kometh Dániel Astronomia Popularis cim Buda 1823. megj. kiegyhoz Karacs szolg a mátsz

Horváth István. Művészet 1905. 414. l.

Esti Ujság

Ára 10 fillér

Budapest, 1939 november 4. Negyedik évf., 251. sz. Szerkesztőség, kiadóhivatal, színházjegy- és utazási iroda, Budapest, VIII., József-körút 5. Postatakarékpénzt. csekksz. sz. 49.927.

Szombat

Előfizetési ár egy hónapra 2.20 P, negyedévre 6.60 P. Egyes szám ára hétköznap és vasárnap 10 fillér. A szerkesztőség, kiadóhivatal, színházjegy- és utazási iroda telefonja *1-444-00

Szabadító seregek

indultak ma egy esztendeje Észak felé, hogy jöttükre leomoljon a trianoni határ és szabad magyarrá váljék a cseh börtönállam egymillió rabja. Isten és a Haza nevében: előre! — hangzott végig a határon a hadak urának parancsa s attól kezdve hat napon keresztül mentek a zászlók. Virágesőben, örömkönnyektől ázottan, térdeplő anyókák, imádkozó paraszti népek között mentek Horthy Miklós urunk büszke lobogói. Lehet-e elfelejteni azokat az órákat? Lehet-e a sirig nem emlékezni az öreg komáromi városbíró zokogásba csukló beszédére, a krizantémesőben bevonuló szabadító Vezérre, a virágszőnyegbe takart kassai kövezetre, amelyen keményen szikrázott a Kormányzó fehér lovának csattogó patkója. Amíg magyar él e földön, mindig gondolni fog erre a napra a nemzet. Amíg gyermeket nevel a magyar édesanya, mindig fellapozza neki a felvidéki bevonulás képes albumát, amely éppen olyan kincse lesz a jövendőnek, mint apáinknak volt a szabadságharc egy-egy történelmi freskója, amelyen Kossuth, vagy Bem apó vágtatott a honvédseregek előtt.

Ma egy esztendeje, abban a pillanatban, amikor az első honvéd bakancsa odatoppant a medvei Dunapartra, lezárult a magyarság egyik legszomorúbb korszaka. A trianoni nemzet, a kesergő, kétségek közt gyötrődő Magyarország megszűnt!

Az az acélos izmú, lobbanó tekintetű, öntudatos honvéd, aki megölelte a szabaduló testvért, már az új Magyarország: az erőben megnövekedett, megfiatalodott, igazságában megelégített új magyar nép diadalmas képviselője volt. S azóta nem egyszer bebizonyosodott már, hogy ezzel az új magyar lélekkel, igenis, lehet országot szerezni és megtartani minden veszély között. Virágos, mámoros ünnepen született a megifjodott Magyarország, de később, mikor jöttek a nehéz, kegyetlen órák, mikor pillanatok alatt kellett dönteni sorsfordító problémákról, ez az új ország tudott merészen, bátran határozni a Kárpátalja sorsáról. És fiai megmutatták, hogy nemcsak virágos, lakodalmas menetben tudják előre vinni az ország lobogóját, hanem ellenség tüzében, szics-banditák gyilkos fegyverei ellenére is elérik a célt: az ezeréves magyar határokat.

A béke és igazság lebírhatatlan eszméje, nagy barátaink igazságérzete segítette induláshoz a magyar seregeket. Akkor azt hittük, hogy a feltámadó igazság ugyanilyen virágosan, békésen fog bevonulni Európa minden pontjára, ahol rab népek és törpe hóditók hatalmába igázott kisebbségek élnek. A sors mégis úgy akarta, hogy a világ egy részén újra harcolni kelljen a párisikörnyéki diktátumok ellen s újra vérrel kelljen locsolni a népek régóta véres sebeit. Béke és nyugalom helyett ismét véres, tüzes forgószél kavarog e vén földrész nagyobbik felén. Azonban a megújhodott magyarság, amely tavaly átlépett a keserű multból a szebb jövendőbe, ma már erejében bízva, büszkén, bátran feszíti szembe mellét a viharral. Honvéd fiai békét-őrizö fegyvereiben bízva, munkával ünnepli meg az első évfordulót és szentül hiszi, hogy az idők méhébe rejtve kell lennie egy napnak, amelyen Hungária szívére ölelí azokat a fiait is, akik ma még nem ünnepelhetik velünk a szabadság évfordulóját.

GÖRING ROMÁBA, RIBBENTROP MOSZKVÁBA UTAZIK

Nyolcszáz amerikai repülőgép már a napokban útnak indul Angliába

Félhivatalos német nyilatkozat a Balkán békéjének biztosításáról

Róma, november 4.

(Az Esti Ujság római szerkesztőjének telefonjelentése)

Az olasz sajtó vezetőhelyen számol be azokról a londoni és párisi hírekről, amelyek szerint Göring vezértábornagy a jövőhét elején hivatalos látogatásra Rómába érkezik. Az olasz sajtó sem pénteken, sem szombaton nem erősítette meg ezt a híradást, abból a tényből azonban, hogy valamennyi olasz lap első oldalon közli a Göring utazásáról szóló hírt, úgy politikai, mint sajtókörökben arra következtetnek, hogy a vezértábornagy római útja biztosra vehető. A hírek szerint Göring kedden, november 7-én érkezik meg Rómába és előreláthatólag négy-öt napot tölt az olasz fővárosban.

Ribbentrop újra Moszkvába utazik

Londonban és Párisban természetesen óriási fontosságot tulajdonítanak a német vezértábornagy útjának. Az olasz—német barátság egyik döntő állomása lenne a mostani látogatás — állapítja meg egyhangúan a francia és angol sajtó.

Ugyancsak hírek vannak forgalomban Ribbentrop báró moszkvai útjáról is. Az olasz lapok ezt a londoni és párisi hírt megerősítik a semleges országokból érkező jelentésekkel is és rámutatnak arra, hogy valószínűnek látszik, hogy ez a látogatás tényleg bekövetkezik. Báró Ribbentrop állítólag november utolsó hetében látogatna el Moszkvába, hogy aláírja azokat a gazdasági és kereskedelmi egyezményeket, amelyeket a két állam gazdasági bizottságai eddig az időpontig megkötnek.

Izgalom Angliában a Szovjet terjeszkedése miatt

Az olasz sajtó rendkívül nagy fontosságot tulajdonít a Pravdának, a Kreml hivatalos lapja pénteki számában megjelent vezércikknek. A lapok rámutatnak arra, hogy

Szovjetoroszország céljai Finnországgal szemben teljesen határozottak és Moszkva még abban az esetben is végrehajtja terveit, — írja a Messaggero moszkvai jelentése — ha Finnország ellenállást tanusít.

Félős tehát, hogy amennyiben nem sikerül baráti megegyezésre jutni Szovjetoroszország és Finnország bizottságainak, úgy Moszkva majd katonai úton szerez érvényt követeléseinek.

A Pravda cikke Londonban és Párisban óriási idegességet okozott. Angliában ugyanis azt mondják, hogy ha Finnország mindenben kielégíti Szovjetoroszország követelését, úgy a Szovjet nemcsak a három Balti-állam és Finnország felett gyakorolna ellenőrzési jogot, hanem bizonyos mértékben befolyásolná a Skandináv-államokat, így elsősorban Svédország érdekeit is.

A Finnországgal szemben támasztott követelések teljesítése esetén a Szovjet ellenőrizné Svédország egész partvidékét Stockholmig.

Ez a szovjetterjeszkedés természetesen sértené Anglia és Franciaország érdekeit is, hiszen így a gyakorlatban megszűnne az Északi-államok semlegessége.

Halifax keddi rádióbeszédében Anglia és Franciaország háborús céljait ismerteti

Az olasz lapok stockholmi jelentése szerint a Pravda cikke érthető idegességet váltott ki Svédországban és a lapok mind visszautasítják a Pravda állításait és rámutatnak arra, hogy Svédország egyáltalában nem a nyugati demokráciákat védte, amikor Finnország mellett foglalt állást. Svédország mindössze meg akarta védeni saját semlegességét mindenkivel szemben. Erre azonban már nem is lehet gondolni, ha Finnország kielégíti Szovjetoroszország követelését, mert akkor „Szovjetoroszország az Északi-tenger teljhatalmú ura lesz."

Történelmi jelentőséget tulajdonít az egész olasz sajtó az amerikai fegyverkiviteli törvény életbelépésének. A lapok amerikai tudósításaikban rámutatnak arra, hogy Duff Cooper vezetése alatt óriási németellenes propaganda folyik Amerikában és ennek a propagandának részben sikerült elhitetni állításait az amerikai közvéleménnyel.

Az olasz lapok elismerik, hogy az egész amerikai közvéleményt irányító szervek, így a sajtó, rádió, a színház, a könyvkiadás mind azoknak az érdekeltségeknek a kezében van, amelyek Amerika beavatkozását szeretnék elérni. A Messaggero newyorki jelentése szerint Anglia, Franciaország és Svédország egymilliárd dollár értékű vásárlási bejelentést tesz a jövő hét elején Newyorkban. Ez az egymilliárd dollár elsősorban repülőgépek vásárlására szolgál és csak másodsorban használják katonai tehergépkocsik, tankok és ágyúk vásárlására. Az első repülőgépszállítmány hétfőn, vagy kedden indul el Kanadából Anglia felé. Ez a szállítmány

880 repülőgépből fog állani

és ezeket kanadai pilóták vezetik. Ezenfelül az angol és francia nagykövetségek még újabb két-kétezer repülőgépet fognak vásárolni Amerikában. A fegyverkiviteli törvény megszavazása az olasz lapok értesülése szerint, rendkívül kedvező módon befolyásolta a gazdasági életet. A londoni, párisi és newyorki tőzsdén pénteken óriási áremelkedés volt észlelhető.

Világszerte nagy érdeklődésre tarthat számot az angol külügyminisztériumnak az a közlése, amely szerint Halifax lord kedden rádióbeszédben fogja ismertetni Anglia és Franciaország háborús céljait. Valószínűnek látszik, hogy Halifax keddi beszédében részletesen megindokolja Anglia és Franciaország háborús céljait és egyben rámutat arra is,

mi fog történni akkor, ha a háborút befejezik.

Ez a beszéd tehát a lapok véleménye szerint a legfontosabb történelmi dokumentuma lesz a jelenlegi háborúnak.

Római politikai körökben

Churchill párisi útját is Halifax beszédével hozzák kapcsolatba.

Az angol admiralitás első lordja azért tartózkodik a francia fővárosban, hogy a kö-

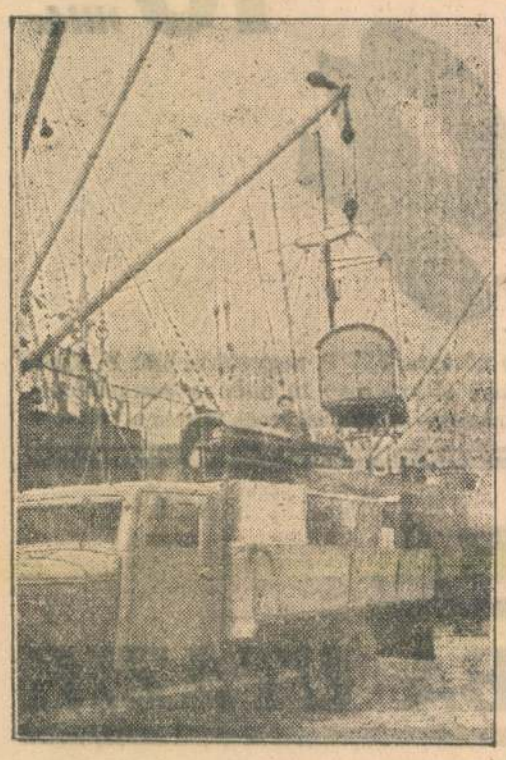

BEHAJÓZZAK A LETT KIKÖTŐKBEN A HAZASZALLITANDÓ NÉMETEK BÚTORAIT

zös háborús terveket véglegesen tisztázza a francia kormánnyal. Churchill párisi megbeszélései után tehát Halifax abban a helyzetben lesz, hogy Franciaország nevében is ismertetheti a háborús célokat.

Németország elősegíti a balkáni béke megszilárdulását

Végül meg kell említenünk a Popolo di Roma berlini jelentését. Az olasz lap berlini szerkesztőjének alkalma volt megbeszélést folytatni német vezető politikusokkal és a megbeszélések alapján a következőket írja:

— Határozottan állíthatom, hogy Németország minden törekvése odairányul, hogy az európai konfliktust továbbra is lokalizálni lehessen. Németország tehát a legnagyobb örömmel nézi a balkáni béke megszilárdítására irányuló akciókat. Német politikai körökben azt is kijelentették előttem, hogy a konfliktus kiterjesztése csupán Anglia és Franciaország érdekeit szolgálná, így tehát a német diplomácia mindent el el akar követni a jövőben is, hogy a nemzetközi konfliktusban résztvevő államok számát a minimumra korlátozza."

A Popolo di Roma szerkesztője szerint német politikai körökben semmiféle idegesség sem mutatkozik az orosz-finn tárgyalásokkal kapcsolatban.

VAJTA FERENC

Romániában nem adnak ki külföldre vasútjegyet

Bukarest, nov. 4. (Stefani)

Romániában ezentúl nem lehet külföldi vasútvonalakra szóló jegyeket vásárolni. Ma kiadott rendelet szerint a külföldre utazók csak a határállomásokon válthatnak jegyeket és csakis a rendeltetési ország valutájában. (MTI.)

Szombaton folytatják a finn-orosz tárgyalásokat

Moszkva, november 4. (Havas-iroda.)

Pénteken este már nem volt újabb finn-orosz tárgyalás. A két kormány megbizottai valószínűleg szombaton találkoznak újra. (MTI)

Kedvezően fogadták a görög-olasz barátsági jegyzékváltást

Athén, november 4. (Stefani)

Valamennyi lap feltűnő helyen hozza a Stefáni-iroda közleményét az olasz—görög megegyezésről és közli ennek az eseménynek világvisszhangját is. A „Typos" című lap vezércikkben igen kedvezően ír a jegyzékváltásról, amely a békés szellemű két ország között lefolyt és kívánja, hogy a két ország további konkrét megállapodásokra jusson. A görög nép — írja a lap — csodálattal tekint arra a gazdagon gyümölcsöző korszakra, amelynek jellegét Mussolini történelmi alakja adja meg. A cikk dicsőíti az olasz szellemet és örömmel állapítja meg a hagyományos barátságot Róma és Athén között.

Berlini jelentések szerint Róma és Athén jegyzékváltását politikai körökben élénk megértéssel és rokonszenvvel fogadják, mégpedig nemcsak azért, mert Olaszországgal a Német Birodalmat szoros szolidaritás fűzi össze és Görögország évek hosszú sora óta jóviszonyt tart fenn Németországgal, hanem azért is, mert a jegyzékváltásnak az ankarai egyezmény következtében előállott Balkán-helyzetben különleges jelentőséget tulajdonítanak.

Mint *Belgrádból* jelentik, az olasz—görög jegyzékváltás Jugoszláviában kitűnő benyomást tett. A sajtó újabb bizonyítékát látja benne az olasz akaratnak, hogy a béke és stabilitás a Balkánon megmaradjon.

Politikai körökben megállapítják, hogy az Adrián és a Földközi-tenger keleti részén a biztonság kialkulóban van. Ez kitűnik abból is, hogy e napokban Jugoszlávia 200.000 embert demobilizált és ekként tényleges létszámát — tartalékosokkal együtt — 400.000 emberre csökkentette. (MTI.)

Emléktáblával jelölik meg a Szentkirályi-utca 18. sz. házat, ahol Katona a Bánk bánt írta

Emeletes párpaloták között, a Szentkirályi-utca 18. szám alatt húzódik meg az egyemeletes épület, amelyben a mult század elején a magyar irodalom kitűnőségei találkoztak. *Több, mint száznegyven esztendős épület ez, amelyet akkor építettek, amikor még Pest városának a Múzeum mögötti része majdnem puszta sivatag volt.* Csak nagyritkán zöldült itt-ott néhány veteményes kert. Romantikus, természetkedvelő, magányt kereső pár ember szánta rá magát, hogy ide épít magának fészket, otthont. Erre szánta magát akkoriban *Karacs* Ferenc is, a magyar rézmetszőművészet úttörő mestere, *Kultsár* Istvánnal együtt, a magyar színművészet egyik első harcosával. Karacs tüstént hozzá is fogott az építkezéshez, nemes traktusú, akkor divatos — ma empírenek nevezett — stílusban tartott szép emeletes hajlékot emelt családjának.

Nevezetes ház volt ez akkoriban, nemcsak irodalmi szalonjáról volt híres, hanem arról is, hogy *Karacs* Ferenc *fiatal költőknek és íróknak adta fölösleges szobáit, mégpedig teljesen ingyen.* Itt lakott valamikor a fiatal jurátus, *Katona* József, aki abban az időben — 1811 és 1813 között — *titokban színészkedett is* és aki a *Szentkirályi-utca egyik közeli házában írta meg nagy művét, a Bánk bán-t.*

Karacs Ferenc rézmetsző és térképrajzoló a lelkészi pályát hagyta ott a rajz kedvéért. Annyira jeleskedett rajzban, hogy 1796-ban *a pozsonyi országgyűlésen is bemutatták a rendeknek Karacs Ferencet,* aki *Dugonics* virágkönyveihez készített rézmetszésű mellékleteket. *Neje, Takács Éva, az első női lapszerkesztő volt, aki először szólalt fel a Tudományos Gyüjtemény-ben a nők joga mellett.* Kitűnő tollu színházi kritikus is volt.

Leányuk, *Karacs* Teréz, szintén a literatura felé hajlott, a Regélőbe, Életképekbe, a Honderübe írta jóízű, magyaros elbeszéléseit. Később köztiszteletben álló pedagógus lett, igazgatója a miskolci felsőleányiskolának. Több munkája jelent meg, így egy drámája „Játékszín, Terv" címmel, majd egy másik könyve a régi magyar színészekről.

Most irodalmi társaságok által indított mozgalom eredményeként *emléktáblát tesznek a házra,* ahol az első magyar asszonyszerkesztő irodalmi szalonja volt és ahová a századeleji kor írói, színészei francia mintára sűrűn jártak.

Karacs Teréz naplójában *hosszan ír a Szentkirályi-utcai 18. számú ház életéről.* Régen Ősz-utcának nevezték a mai Szentkirályi-utcát. Naplójában Karacs Teréz megírja, hogy *Katona József sűrűn feljárt hozzájuk, a Jeruzsálem pusztulása című munkáját saját illusztrációival díszítette és ajándékba adta Karacsné Takács Évának.* Ez a nagyértékű kézirat így *Karacs* Teréz tulajdonába került, aki ezt a Színművészeti Akadémia könyvtárának ajándékozta. A Bánk bánt megírása után tudvalevően az akkori magyar színtársulat minden törekvése ellenére sem tudták előadni, mert a Bécstől remegő cenzura *betiltotta az előadást.* És amikor évek mulva *Egressy* Gábor jutalomjátékául választotta a Bánk bán-t, a nagysikerű előadás után a társulat színészei elmentek a Szentkirályi-utca 18-as számú házba, ahol a költőről meghatottan emlékeztek meg.

Meglátogattuk a régi, komoly stílusban épített házat, amelynek kis udvarán gesztenyefa áll, a bolthajtásos folyosókon empire stílusú lámpa. Az udvaron egy régi kőkút áll, amelynek márványkövén ez olvasható: *1867.* A kiegyezés idején építették a kutat, amelyet eredeti stílusáért sokan meg akartak vásárolni.

Beszélgettünk a ház tulajdonosnőjével, aki a következőket mondotta:

— Családom 43 éve lakik ebben a házban. Szüleim egy *Greffenthal* nevü hentesmestertől vették a házat. Annyit tudok, hogy jóval a 48-as idők előtt épült ez a ház, amelyben *papok is laktak és úgy tudom, hogy kolostor is volt.* Irodalmi körökben nagy vita volt a ház körül, hogy a Szentkirályi-utcának ebben a házában lakott-e *Katona* József, illetve itt írta-e a Bánk bán-t. *Tekintélyes tudósok állítják, hogy itt írta a Bánk bán-t,* ezzel szemben mások a Szentkirályi-utca másik házára hivatkoznak. Több dolog azonban bizonyos. Igy például az, hogy *ebben a házban volt Karacsék irodalmi szalonja,* ahová sűrűn feljárt *Katona* József és *az is biztos, hogy ebben a házban, abban a lakásban, ahol a házmester lakik, lakott Katona József is.*

Ezt mondja a háztulajdonosnő az öreg házról, amely már mélyebben fekszik, mint az utca szintje, hirdetve a magyar multat a modern paloták közelében...

D. M.

Varga József miniszter megnyitotta az ország első légoltalmi ipari tanfolyamát

Az iparügyi minisztérium, valamint a légoltalom és a légvédelem szempontjából az első osztályba sorolt ipartelepek és üzemek áldozatkészségéből a *Benczur-utca 23. alatt légoltalmi ipari tanfolyam létesült, amelynek ma délelőtt tíz órakor volt az ünnepélyes megnyitása.* A megnyitóünnepélyen megjelentek a főváros, az ipari üzemek és vállalatok képviseletében, továbbá az *Országos Légvédelmi Parancsnokság* nevében vitéz *Fábry* Dániel tábornok, országos légvédelmi parancsnok. *Varga* József kereskedelmi és iparügyi miniszter adta át rendeltetésének a tanfolyamot. *A miniszter megnyitóbeszédében röviden ismertette a tanfolyam célját, kiemelve, hogy ezt a tanfolyamot rövidesen követni fogják* a többi hasonló célú tanfolyamok is.

A miniszter és a kíséretében megjelentek ezután a tanfolyam helyiségeit és a felszerelési tárgyakat tekintették meg.

Mennyi vásárlót köszönhet a kereskedő az ujságreklámnak

A reklámművészet és a propagandavilág legkiválóbb szaktekintélyei, meg egész sor közgazdasági és kereskedelmi kiválóság hallgatta végig azt a rendkívül érdekes előadást, amelyet az Elektromos Müvek központi székházában *Barinkay* Ferenc, a Reklámszövetség alelnöke a kereskedelmi élet egyik nagy problémájáról: az ujsághirdetés hasznosságáról tartott.

Az előadó rámutatott arra, hogy *ma már senki sem folytathat eredményes gazdasági tevékenységet, aki az ujságokban való rendszeres és megfontolt hirdetést mellőzi.* A megfontoltságot úgy kell érteni, hogy az ujsághirdetés csak akkor eredményes, ha lélektanilag megfontolt és megalapozott.

Egész sor példával támasztotta alá Barinkay Ferenc az ujsághirdetés eredményességéről tett megállapításait. Ezek közül legérdekesebb egy londoni áruház statisztikája, amelyből kiderült, hogy

hölgyvevőinek nyolcvankét százaléka az ujsághirdetések ösztönzésére vásárol.

Amerikában az USA négyszázhuszonhét legnagyobb cége, amely évi százötvenmillió dollárnál többet költ a napilapokban való hirdetésre, forgalmának *nyolcvanegy százalékát köszönheti az ujsághirdetésnek.*

Foglalkozott az előadó a hazai hirdetési viszonyokkal is, arra a megállapításra jutva, hogy

nálunk az ujsághirdetés harminc-negyven százalékkal olcsóbb a külföldi tarifánál.

Ebben az olcsóságban rejlő lehetőséget az a kereskedő látja legjobban, aki külföldi tanulmányai során megismerkedett a reklám szükségességével. Az előadás tudományos részét a jó és rossz ujsághirdetésről készített érdekes vetített képek egészítették ki.

— Gyomorrontásnál igyunk mindig egy pohár természetes „Ferenc József" keserűvizet, mert ez az emésztőcsatornát gyorsan és alaposan kitisztítja és így biztos megkönnyebbülést szerez. Kérdezze meg orvosát!

Hideg a lakása?
Rossz a kályhája!?
MÉG MA RENDELJEN FOLYTONÉGŐ
„Termokobra" KÁLYHÁT
BÁRMELYIK CSERÉPKÁLYHÁS MESTERNÉL!
FELVILÁGOSITÁST AD:
BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS GÁZMŰVEI MELLÉKTERMÉK OSZTÁLYA
TEL: 140-037 TISZA KÁLMÁN TÉR 20

zek a belgrádi legények,

akik a Husvéti Torna meglepetései akarnak lenni

idei Husvéti Torna a szlávság jegyében le Budapesten. Hiszen két szláv csapat pel, még pedig egy északi, a *Slávia* és élszláv, a *Beogradski*. Az ünnep müsora lakul:

sárnap: ¾3 ó. Ujpest—Beogradski
¾5 ó. Hungária—Slávia.

hétfői müsorban a vesztesek és győzte-



LEHNER GUSZTAV,
széki származású magyar fiú, a jugo- v válogatottban már évek óta „bérli" lfedezet posztját. A Beogradski egyik főerőssége.

játszanak egymás ellen. A Slávia csapamár bemutattuk olvasóinknak. Most a láv szomszédaink reprezentáns csapatát bemutatnunk. Hiszen eddig úgyszólván hírből ismeri a budapesti közönség a radski együttesét.

előtt tíz évvel volt Budapesten a belgrádi pat. Akkor a Ferencvárossal játszott mérkőzést és 7:1 arányú súlyos vereségtávozott Budapestről a magyar futball ványa. Hiszen akkor még tanítványnak ítottak a szerb fiúk. Ma már más a zet. A Beogradski nemzetközi eredményei mutatják, hogy a szerb játékosok az elévtized alatt sokat tanultak és

tek ópai klasszis-csapatok soraiba.

lékezhetünk még a mult évben Budan játszó jugoszláv válogatott balösszecsatárára. Milyen okos, modern futballt ott a szerbek válogatott balösszekötője. *dinovics Gyorgye* volt ez a csatár, akit a Beogradskiban viszont fogunk látni. dinovics egyébként az egyik belgrádi ap munkatársa. Az ő tollából erednek ezek a sorok, amelyek a budapesti Huvéti Tornával foglalkoznak:

„Budapest — írja Vujadinovics — azt hiszi, hogy Belgrádban még mindig 1928-at írnak, amikor még sétagaloppnak, nyaralásnak számított a magyar csapatok számára egy-egy találkozás a belgrádi csapatokkal. Nem baj, csak higyjék! Annál kellemesebb (nekünk) meglepetésben lesz részük húsvétkor.

A belgrádi csapatok az utóbbi években Európa minden országában szivesen látott vendégek voltak már, csak a budapesti paradicsom kapui voltak előttünk zárva.

Nem hittek bennünk, tudásunkban és az anyagi felelősséget nem merték vállalni értünk Budapesten. Pedig Budapestre jobban vágytunk mindig, mint bárhová a világon. Budapesten megmutatni! Ez a legnagyobb feladat, a legserkentőbb virtus minden szerb fiú számára! Szomszédok vagyunk, jó barátok is vagyunk, hiszen erről tanuskodhat néhány tucat Belgrádot járt magyar futballista. Éppen ezért szeretnénk Budapesten úgy játszani, hogy a szerb futball egyszer már polgárjogot nyerjen Budapesten is. A magyarok



VUJADINOVICS GYORGYE,
a Beogradski és a jugoszláv válogatott balösszekötője. ő a csapat építő, előkészítő csatára.

elismerése a legédesebb ürmösnél is boldogitóbb mámort jelenti a számunkra."

A szerb nép őszinte és egyenes. *Vujadinovics* szavai szivből fakadók. Aki ismeri a belgrádi futball mai erejét, az igazat is ad ezeknek a véleményeknek. A Beogradski, ha mással nem, jó játékkal fog meglepetést okozni Budapesten. Azonban egyéb meglepetés sincs kizárva!

Az üllői úti arénában

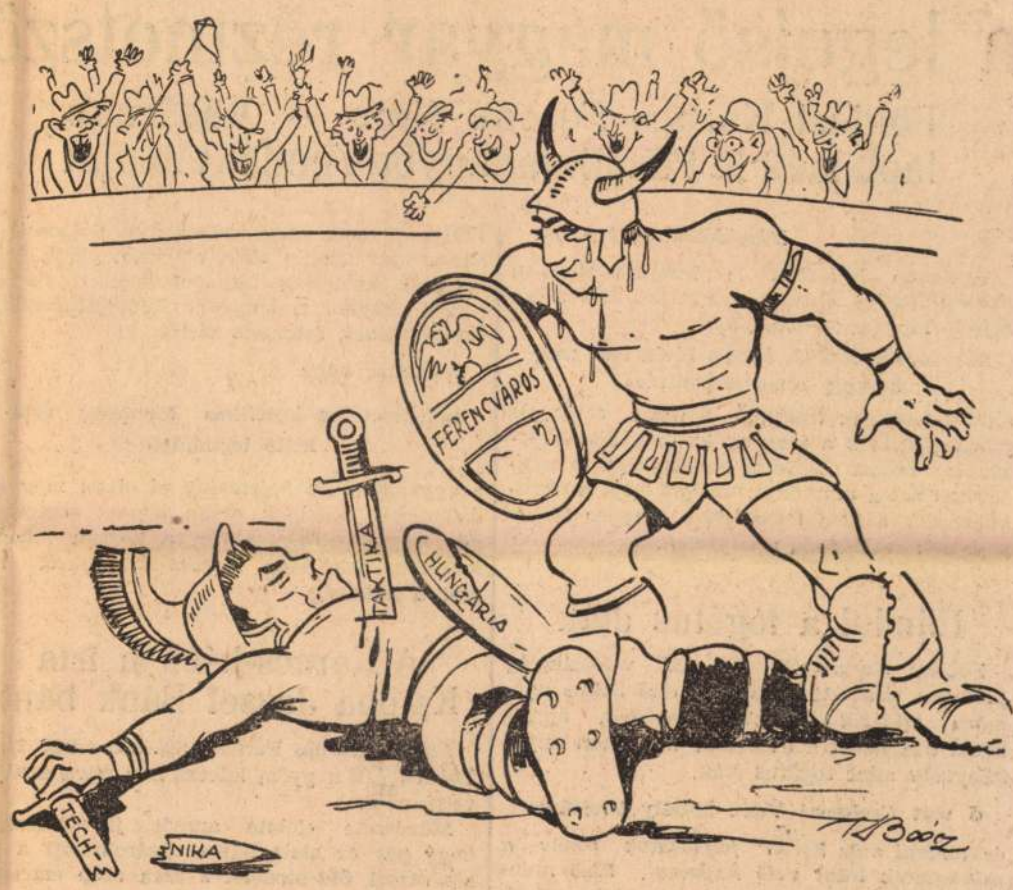

A GYŐZTES: Milyen szerencsém volt, hogy az én kardom erősebb volt, mint az övé!

LÓVERSENY

Csütörtök: A Pestvidéki utolsó versenynapja Megyeren

A megyeri megnyitó miting csütörtökön befejezést nyer. Vasárnap már a Lovaregylet rendezésében lesznek versenyek.



Az utolsó pestvidéki nap programja szokatlanul gyenge. Hét futam kerül lebonyolításra s kiemelkedő eseménye sincsen a műsornak.

Hadseregi gátverseny vezeti be a napot, melyben Gyöngyvér kimagasló esélyt visz starthoz. A második futam szintén gátverseny, ebben Valentin és Lectica párharcát várjuk. A Hadseregi sikverseny-hendikepben Maros nagy súlya ellenére is nyerhet Bakter és Dévény ellen, míg a Kastélyosdombói-díjban Síber, ha eljön a géptől, verhetetlen. Pálinka és Ciráda az ellenfelei.

Az Urlovas-hendikep igérkezik a nap legszebb versenyének, itt nyolc ló indul s az engedményeket is figyelembe véve, Bokréta nyerhet, Sárkány és Africanus ellen.

A Welter-hendikep Nicolette zsákmányának igérkezik, míg a müsort bezáró Hendikepben, Kibocsátó és a Nardai-lovak várhatók a finisbe.

A versenyek három órakor kezdődnek, s az utolsó különvonat két óra harminckét perckor indul a Nyugati pályaudvarról.

I. HADSEREGI GÁTVERSENY-HENDIKEP.

2400 M.

—	1.	Dévény	76½
v. Muhr fh.	2. (5)	Gyöngyvér	69½
Mach. hd.	3. (6)	Mankó	68½
Demkó fh.	4.	Vihar	66
Matuschk. fh.	5. (2)	Négus	62
Stielly hd.	6. (3)	Vénus	60½

Jelöltjeink: Gyöngyvér—Mankó.

II. GÁTVERSENY. 2400 M.

Cseszkovics	1.	Regulus	64½
—	2.	Wait-a bit	65½
Pintér	3.	Valentin	74
Stankovits	4.	Mese	64
Stecák	5.	Lectica	62

Jelöltjeink: Valentin—Lectica.

III. HADSEREGI SIKVERSENY-HENDIKEP.

1600 M.

Mach. hd.	1. (3)	Maros	85
Demkó fh.	2.	Bakter	79
Stielly hd.	3. (1)	Dévény	74
Matuschk. fh.	4. (5)	Vesta	70½
v. Muhr fh.	5. (4)	Carmen	69
—	6.	Leauga of Nations	67½
v. Czánth hd.	7.	Laborc	65

Jelöltjeink: Maros—Dévény—Laborc.

IV. KASTÉLYOSDOMBÓI-DIJ. 1850 M.

Kajári	1.	Fruit-Stall	50½
Kolonics	2.	Síber	45
—	3.	Kópia	61½
Esch T.	4.	Laci	50½
—	5.	Blackie	50½
Esch Gy. II.	6.	Bon Pas	68½
Horák	7.	Pártfogó	61½
?	8.	Blonde Kathrein	49
Mányi	9.	Ciráda	59½
—	10.	Inflangranti	45
?	11.	Dugó-Dani	45
—	12.	Fergeteg	52½
—	13.	Gellért	68½
Bihari II.	14.	Pálinka	58½

Jelöltjeink: Síber—Pálinka—Ciráda.

V. URLOVAS-HENDIKEP. 1100 M.

Stielly hd.	1.	Crataegus	76½
Tulajdonos	2.	Bokréta	73½
Vajkó fh	3.	Sárkány	73
Zangen	4.	Dénes	71½
v. Muhr fh.	5.	Limanova	65½
Mach. hd.	6.	Ditró	64½
Gede alh.	7.	Csodás	61½
—	8.	Kibocsátó	59½
?	9.	Páncél	58½
Prehal	10.	Africanus	55

Jelöltjeink: Bokréta—Zangen-idomitás.

VI. WELTER-HENDIKEP. 1600 M.

Esch Gy. II.	1.	Pitypalaty	60½
Alt	2.	Fütykös	60½
Esch T.	3.	Gyergyó II.	56½
Bihari II.	4.	Nicolette	53½
Horv. K. II.	5.	Bonvivant	53
Esch T.	6.	Dálnok	49
Pfendler	7.	Óhaj	49
?	8.	Addis Abeba	46½
Kolonics	9.	Kegyetlen	46½
Kajári	10.	Panama	42½

Jelöltjeink: Nicolette—Óhaj—Kegyetlen.

VII. HENDIKEP. 1000 M.

Horv. K. II.	1.	Minek?	61
Zsíros	2.	Babvirág	60½
Bakonyi	3.	Hedle	59½
Esch T.	4.	Bokréta	54½
Pfendler	5.	Borzas	50
Esch T.	6.	Nóra	49½
Klimscha J.	7.	Kundry	47½
?	8.	Adisababa	46½
Kajári	9.	Kibocsátó	42
Mátyus	10.	Páncél	41

Jelöltjeink: Kibocsátó—Borzas—Kundry.

Miért lett kíméletlen Károlyi?

Károlyi a legutóbbi mérkőzésén Dionisio ellen cseppet sem volt elnéző, alaposan kikészítette ellenfelét. A közönség köréből ezért többen ki is fütyülték. Beszéltünk Károlyival, aki igy nyilatkozott:

— *Elhatároztam, hogy elkövetkező mérkőzéseimen kíméletlen leszek. Eddig én voltam az, aki mindig szabályos fogásokat alkalmaztam. Most azonban látom, hogy ellenfeleim állandóan szabálytalanul dolgoznak, tehát én sem leszek kezes bárány. A jövőben kíméletlen leszek.*

A csütörtöki müsor igy alakul: *Károlyi—Curtis* a „bohóc" ellen, *Passmann—Fischer, Konstantinov*, „a nők kedvence"—*Nygreen, Al Sparks—Martinville, Mike Brendel—Arif* ellen áll ki.

A mérkőzések ½9-kor kezdődnek a Fővárosi Nagycirkuszban. Pénteken a versenyek szünetelnek.

Vegye igénybe az Esti Ujság Utazási Irodáját: VIII., József-körút 5.

A kézilabda nagy Husvétja!

magyar kézilabdázók régi ellenfelükkel, sztrákokkal a változott viszonyok folytán

Budapest—Bécs

vezés alatt vívják meg az év legnagyobb közését április 17-én délután 3 órakor a KRT-sporttelepen. Ez a mérkőzés már előa a júniusi bécsi világbajnoki tornának. érfi és női nemzetközi mérkőzés előtt az ESz csikó-válogatottja a KISOK jól felkét csapatával mérkőzik.

ÉRDEKES...

Ferencváros csapata ma a Verein für enspiele csapatával mérkőzik Mannheim-

lte, a német vizipólókapitány elrendelte, négy bécsi válogatott vizipólójátékos en részt Darmstadtban a német vizipólócsok gyakorlati tanfolyamán. Ez a vizigyülekezet pünkösdkor lesz. Biztos bérésztvevők eddig: Lergetporer, a csatár Venninger, a kapus.

ájc futballszövetsége elhatározta, hogy eriot, aki most a Havre AC francia csaan játszik, a Világbajnokságra beállítja atottjának középcsatár posztjára.

gy Ausztria futballválogatottja összet91 válogatott mérkőzést játszott. 91 almal győzött, 63-szor vesztett és 37-szer tlenül játszott.

hires olasz Mille Miglia, vagyis az 1000 ldes autóversenyt az olasz hatóságok ottak. Túl sok halálos katasztrófa töra rendkívül nehéz útvonalú versenyen az i évek folyamán.

angol Cobb eg akarja javitani Eyston felállitott abszolut autó gyorsasági ekordot. Az Eyston 505 Km-es sebesel szemben egy Railton által konstruált al 560 km óránkinti sebességet akar

Gau No. XVII.

Von Tschammer und Osten német birodalmi sportvezér elrendelte az osztrák sportszövetségek beolvasztását a Német Birodalmi Sportszövetségbe. Ausztria ezentúl, mint a Német Birodalom 17-ik Gauja szerepel Németausztria névvel. A Gau No. XVII. a következő kerületekre oszlik: *Bécs, Felső- és Alsóausztria, Salzburg, Tirol, Voralberg, Steijer, Kärnten* és *Burgenland.*

A XVII. Gau vezére dr. *Friedrich Rainer.* A Gau szaktanácsadói között régi név csak kettő szerepel. A futball és a krikett élén *Janisch* Hans kapitány, az amatőrök nálunk is ismert vezére, az úszás vezetésére pedig *Kubai* Sándor mérnököt nevezték ki.

KALMÁR JENŐ,



a Hungária csatára meggyógyult és a Húsvéti Tornán vasárnap már játszik a Slávia ellen.

Ma 100 éve halt meg a legelső magyar rézmetsző

Földesi Karacs Ferenc élete — Vasárnap leplezték le Püspökladányban emléktábláját

Püspökladány, ápr. 14.

Vasárnap leplezték le Püspökladányban *Földesi Karacs* Ferenc rézmetsző és térképrajzoló művész emléktábláját.

Száz évvel ezelőtt, április 14-én halt meg a nagy rézmetszőművész,

akinek nemcsak tragikus magyar sorsa, de jelleme, élete s a magyar kultúra megalapozásában hozott áldozatos munkássága is megérdemli azt a márványt, *amelyet most a tizenkilencedik század legnagyobb magyar térképészének szülőházán elhelyeztek.*

Elindul a togátus diák

Földesi *Karacs* Ferenc, aki valószínüleg 1770-ben született s akinek *első írásos nyomára 1787-ből keltezve akadunk,* április 26-án írta nevét a debreceni kollégium anyakönyvébe mint togátus diák.

Ő volt Csokonai Vitéz Mihály lakótársa

és tarárai már korán felfedezték benne a művészetek iránt való hajlamot. Első munkáját a debreceni református kollégium őrzi. Rajzai oly tökéletesek, hogy *Dóczi* Imre tanár szabadkézi rajzait tévesen rézmetszeteknek minősítette.

Karacs ifjúságának idején a térképek drága külföldi munkák voltak, így a nagyobb és ügyesebb kezü diákok kötelességévé tették, hogy térképeket rajzoljanak a kisebbek számára.

Karacs másodéves togátus korában rajzolta azt a 34 lapból álló térképgyüjteményt, amelyet még ma is büszkén őriz a debreceni kollégium nagy könyvtára.

Teológiai tanulmányait befejezve margittai rektorrá választották, majd három évvel később nem törődve az előítéletekkel, szakított a lelkészi pályával, Pestre jött, hogy mérnökké képeztesse ki magát. Itt tartózkodásának első éveiben már ismertté vált, mint rézmetszőművész s rövidesen elhalmozták megbízásokkal. *Mitterpacher* és *Dugonics* tanárok biztatására egy évvel később már Bécsbe ment, hogy a rézmetszés müvészetében tökéletesítse magát. Kora első mestereitől, *Ozettertől* és *Junkertől* vett leckéket, akik felismerték tehetségét, barátságukkal tisztelték meg s *az orosz udvar figyelmébe ajánlották.*

— A művész nem egy hazáé, hanem a világé s ott az Ur érdemei szerint leend jutalmazva — biztatta őt *Kazinczy* Ferenc.

— Ha minden magyar művész külföldön virágoztatja tehetségét, akkor a magyar művészet sohasem virul fel — válaszolta *Karacs.*

Nem is fogadta el sem az orosz, sem a német udvar meghivását.

1795-ben már pesti műhelyében dolgozott s akkor már tisztán látta elhivatottságát. Már nemcsak kizárólag térképmetszéssel foglalkozott, hanem a magyar földrajztudomány fejlesztésének szentelte életét.

Jellemző, hogy

művészetét a katolikus főpapság értékelte leginkább

s ugyancsak ők halmozták el olyan megrendelésekkel, amelyek aztán anyagi szabadságát megalapozták. Abban a korban minden katolikus iskolában Karacs-térképekről tanult a fiatalság.

A Karacs-házban irta Katona József Bánk bánt

Földesi Karacs Ferenc 1802-ben nősült meg. *Takács* Ádám gyóni lelkész Éva nevü árváját vette nőül.

Művészete eleinte annyit jövedelmezett, hogy pár év alatt telket vásárolhatott a józsefvárosi Ősz-utcában s arra szép emeletes kőházat építtethetett saját tervei alapján.

A Karacs-ház rövidesen találkozóhelye lett a kor és a magyar főváros legnagyobb íróinak és művészeinek.

Marczinkay, Szentgyörgyi János, *Simó, Schöff, Richter, Donáth* képfestők mellett *Virág* Benedek, *Jankovics* Miklós, *Fáy* András, *Vörösmarty, Bajza, Szókay és Döbrentey* voltak a Karacs-ház leggyakoribb vendégei.

Katona József 1811-től 1815-ig ingyenes lakója volt a Karacs-háznak s itt irta meg a Bánk bánt.

A sorozatos csapások meg örték a művészt

Életének alkonyán anyagi viszonyai megromlottak s életének legnagyobb munkáját

Európa magyar atlaszát tíz évig készítette, de már csak felesége adhatta ki.

1834-ben megörült Ferenc nevü fia, Pest vármegye tiszteletbeli főmérnöke, aki egyúttal a szemefénye is volt. Utána hamarosan kisebbik fia halt meg tüdővészben. A sorozatos csapások úgy megtörték az agg művészt, hogy

az 1838. évi nagy árvíz alkalmával, amely házának elsőemeleti párkányáig emelkedett, nem volt hajlandó elhagyni szobáját és apatikusan nézte végig, mint mentik ki leánygyermekeit.

— En réztábláimmal akarok elveszni, vagy élni. Nem hagyhatom el müveimet — mondta *báró Wesselényi* Miklós sürgetésére.

Erőhatalommal sem tudták kivinni az összeomlásssal fenyegető házból s az ablakából nézte végig, mint roskadnak össze egymásután az Ősz-utca házai.

Kint tombolt az ár, ő pedig bent dolgozott Európa atlaszán, amihez hasonló nagy alkotást aligha mutathat fel kartográfiai irodalmunk.

Karacs Ferenc kétségtelenül korának legnagyobb rézmetszője volt s hogy képességeit nem érvényesíthette kellőképpen s hogy iskolát nem alapíthatott, annak okát az akkori magyar közállapotok áldatlanságában kereshetjük.

Utána térképészetünk könyvkiadók kezén tengödött, amíg *Kogutovicz* Manó új életre nem hívta a ma már szépen virágzó térképészeti müintézetünket.



A Duce vendége, Gimma afrikai szultán előtt elvonulnak a díszcsapatok



KARLOVSZKY BERTALAN FESTŐMŰVÉSZ TEMETÉSE

Hatósági rajtaütés egy Soroksári-úti zsírgyárban

A lefoglalt zsírmintát felküldték a Vegyvizsgáló Intézetbe

Egy rendőr és több feltürt kabátgallérú férfi fogta körül ma délelőtt kint a Soroksári-úton a 74. számú házat. Ez a ház egyszerű műhelyépület, amelynek kéménye állandóan füstöl.

— *Ez a zsírgyár* — mutatott rá a rendőr a füstölgő kéményü épületre és a következő percben már az egész csoport zörgetett az utcai kapun.

Ez a csoport, amely rajtaütött a Soroksári-úti zsírgyáron, hivatalos bizottság volt. A karhatalmat képviselő rendőrökön kívül tagjai voltak a IX. kerületi előljáróság egy kiküldöttje, két állatorvosa és a hentes ipartestület főtitkára. Azt jöttek megnézni, *mi igaz azokból a feljelentésekből, amelyek az utóbbi napokban az előljáróságra befutottak arról, hogy*

ebben a soroksári úti zsírgyárban annak tulajdonosa, Hunyady Mátyás minden engedély nélkül rothadó csontokból, állati belekből, különböző vegyi eljárással zsírt készit.

A feljelentések különös módon jutottak az előljáróság tudomására. Nem rég ugyanis *Hunyady* Mátyás egy volt alkalmazottja munkabérpert indított gazdája ellen. Ez az alkalmazott, aki hosszú időn keresztül a Soroksári-úti zsírgyár feldolgozó munkása volt, *beperelte a gazdáját három vasárnapi külön munkadíjért.*

A Soroksári-úti zsírgyár ugyanis olyan üzemet fejtett ki, hogy nem lehetett olyan nagy ünnepnap, se vasárnap, amelyen a munkát abbahagyta volna. Ezért a feldolgozó mesternek is vasárnap egész nap dolgoznia kellett. Ezekért a vasárnapokért külön órát számított. Hunyady Mátyás azonban kijelentette, hogy *külön órát nem fizet, a vasárnapi munka bére is benne van a heti fizetésbe.*

Igy indult meg a per és igy jutott ebből a perből tudomására az előljáróságnak, hogy mi történik a Soroksári-úton.

Ilyen előzmények után ütött ma délelőtt rajta a bizottság Hunyady Mátyás zsírgyárán. A bizottság átnézte az egész telepet,

lefoglalt nyolc láda zsírt 220 kilogramm súlyban,

amely már elszállításra és eladásra volt előkészitve. *Lefoglaltak három üstöt is, amelyben éppen főtt másfélmázsányi zsír és körülbelül két mázsa oszladozó csontot, húsmaradványt és állati belet találtak: ebből készült a zsír.*

Ahogy a szakértő bizottság megállapította, a Hunyady-féle zsírgyárból ezekből a csont- és húsmaradványokból és állati belekből különböző vegyi eljárással vontak ki zsiradékot és ebből gyártották ezután a szépen fehérített és csomagolt zsírt.

Minden valószinüség szerint oltott mésszel — ebből is nagy tömeggel láltak a Soroksári-úti gyártelepen vonták ki a csontból, bélből és húsm radványból a zsiradékot

és ebből készítették további ügyes eljárással a Hunyady-féle zsírt, a szemre szép volt és gusztusosan cs golt, de *hogy az egészségre milyen h lehetett, azt majd a vegyi vizsgálat pitja meg.*

A lefoglalt készzsírból, az üstben zsírból és a csontokból, belekből ug

a Bizottság mint it ... ost

vizsgáló intézetbe küldötte.

A bizottság kérte, hogy haladékta tartsák meg a vizsgálatot és tegyene lentést annak eredményéről a IX-il rületi előljáróságra. Igy valószínüleg a husvéti ünnepek előtt intézkedés nik a soroksáriúti zsírgyár ügy Amennyiben a vizsgálat szerint egész különösen ártalmas a soroksáriúti és bélzsír, *nemcsak közegészségügyi hágá. cimén indul meg az eljárás, h bünvádi utra terelik az ügyet.* A vizsgálat eredménye után a IX. ke előljáróság azonnal meghozza a vég a különös zsirgyár ügyében.

Emelkednek a húsúra

A mai *ferencvárosi sertésvásár*

összes felhajtása 860 darab, az irány változatlan.

Az eladások a tegnap kialakult alacson szinten történtek. A húsvásáron a ke kissé növekedett és ezért

drágulást várnak.

Kezdő árak. *Prima uradalmi zsirsertés 111, prima szedettsertés 104—105, öreg 90—96, angol tökesertés 103—105 fillér ként.*

— **A felvidékiek díszhangversenye.** A Felvidékiek Egyesülete" Díszhangverse Zenemüvészeti Főiskola nagytermébe nyes külsőségek keretében zajlott le. A lásig megtelt teremben ott láttuk az díszvédnökével *József* kir. herceggel a társadalmi életünk előkelőségeit nagy ban. Az ünnepélyt: *Harsányi* Zsolt iró letes szép beszéd keretében nyitotta A fellépő művészeket a közönség nagy sal jutalmazta.

Luise RAINER és William POWELL remek filmvigjátéka
MASKERADE
Rendezte: Robert Z. Leonard
(Metro-Goldwyn-Mayer-film kizárólagos joggal
(Bécsi bál) Mától Lloyd

Mályásföldi házhelyparcellázási i
1000 villatelek, 15—20 pengő havi rész
150 □-öles telek
825—1200 pen
József-körút 22. Telefon: 18—
Az udvarban. Irodai óra kedd, péntek 3—5

Teleki Pál gróf:

nemzet egyetemes érdekéből és legszemélyesebb neggyőződésemből képviselem a zsidójavaslatot, nely az én kidolgozásomban még szigorubb lett volna

A miniszterelnök nagyszabásu és erélyes beszédben állitotta a felsőház elé a zsidójavaslat szükséges és sürgős voltát

Széchenyi Bertalan gróf elnök délelőtt tíz kor nyitotta meg a felsőház szombati ülé , amelyen mindenekelőtt kegyeletes szavak- parentálta el az elhunyt *Szontagh* Jenőt, nek *emlékét jegyzőkönyvben örökitették*. Ezután áttértek *a zsidótörvényjavaslat egyalására.*

Örgey László előadói beszédében hangoz- , hogy a zsidókérdés rendezésének szük- *megakadályozhatatlan történeti folya- történelemnek a korszellem által meg- t útja.* Az erős faji érzéssel összetartó nagyarországi zsidó népcsoportnak nemzeti érdekekből való korlátozásai a jogokban *már az Árpádok alatt kezdetüket vették* s azok az elmult század közepéig állandóan visszatérő intézkedések voltak jogéletünkben. Statisztikai adatok bőségével ismertette ezután a zsidóság hatalmas térfoglalását a szellemi és gazdasági pályákon, az első zsidótörvény hússzázalékos arányszáma óta azonban megváltozott a helyzet s *ma mindenekelőtt gátat kell állitani a más országokból különben idemenekülő zsidósággal szemben.* Annak a meghatározásában, hogy kit kell zsidónak tekinteni, a jelen törvény avaslat a felekezeti teória álláspontja helyett a leszármazást veszi alapul, *de nem követi a vérmitosz tanát.* A megkeresztelkedett zsidóknál a javaslat nem a keresztség tényét veszi alapul, hanem a vegyesházasságok bizonyos fokú méltánylásával *a lelkiséget teszi a legfontosabb tényezővé,* erre az alapra helyezkednek az elfogadott módosítások is. A javaslat a kivételeknél *elsősorban a hadi érdemeket veszi tekintetbe,* de természetesen nem tekintheti kiváltságot biztositó érdemnek *a puszta tényt,* hogy a világháborúban katonai szolgálatot teljesitett valaki, amikor ez a szolgálat általánosan kötelező volt. A javaslat nem gyülölet vagy bosszú müve, nem politikai divatnak hódoló népszerüség hajhászat, *csupán megfontolt belátása annak, hogy magyar helyen magyar életformának kell lennie.* (Helyeslés és taps.)

Bezerédj István első felszólaló a javaslat ellen beszélt, hangoztatva, hogy az *szakitást jelent a százados magyar jogfejlődéssel,* gazdasági vonatkozásokban pedig veszélyeket és károkat okoz.

Serédi Jusztinián: A zsidóság egy része mindent diszkreditált, ami a keresztény ember előtt szent

Serédi Jusztinián bíboros-hercegprímás szólalt fel ezután. Rámutatott a bizottságban is leszögezett álláspontjára, hogy mivel a javaslat vallás szerint keresztényeket is bevon a rendezésbe, nemcsupán mint felsőházi tag, jogi szempontból szólal fel, hanem *a maga és a püspöki kar álláspontját is le kivánja szögezni.* Megállapitja, hogy a jogmegvonáshoz *súlyosabb ok kell,* mint a jog meg nem adáshoz, *ilyen súlyosabb oknak tartja a zsidókérdésben a nemzet közérdekét, illetőleg jogos önvédelmét,* mert ennek érdekében az állam keresztény polgárainak szerzett jogait is korlátozhatta, amint az sok esetben meg is történt. A zsidóság közéleti, szellemi és gazdasági visszaszoritását a nemzet jogos önvédelme okán *mindenki szükségesnek tartja, aki vele együtt aggodalommal nézte,* hogy a recepciós törvény életbeléptetése óta a hazai zsidóság egy része, a többieknek mintegy hallgatag beleegyezésével, a katolikusok állandó tiltakozása ellenére, liberális asszisztenciával, a sajtó útján és müvészet ürügye alatt az irodalomban, színházban, zenében, moziban, festészetben *jóformán mindent kétségbevont vagy diszkreditált, ami keresztény ember előtt szent:* vallást, egyházat, családot, hazát és igy tovább, sőt a gazdasági életben is iparkodott lerontani, — ugyanúgy, mint a magán- és közéletben, — *a keresztény erkölcsöt.* Hangsúlyozza, a zsidóság *egyik részéről* beszél. Minthogy a törvényjavaslat nem kifejezetten egyéni deliktumot, hanem *a zsidóság összességének bizonyos túlkapásai miatt* minden zsidó magyar állampolgárt sujt, olyan repressziáliával állunk szemben, amely az állampolgárok egy csoportjának túlkapásai miatt az egész csoportot sujtja. Az olyan repressziáliákat, amelyekben van igazságosság is, mert meg akarják torolni a deliktumot, de van benne igazságtalanság is, mert a megtorlás kollektiv, *az egyház soha nem helyeselte.* Akik a törvényjavaslat hatálya alá kerülnek, azok közül *sokan megérdemlik a megfelelő visszaszoritást,* de ugyanúgy sokan vannak, akik ellen nem volt kifogás. *Vallja a visszaszoritás szükségét,* de ez a jogos önvédelemből, keresztény módon, igazságosan, vagyis *az összes körülmények figyelembevételével, lehetőleg egyéni elbirálás alapján történjék.* A keresztség szentségével valamelyest mindig bekövetkezik az asszimiláció, de egyénileg korábban vagy később. Kifogásaival tehát nem a zsidókat, hanem *olyan katolikus hiveit védi,* akiknek nem volt részük a törvényt létrehozó túlkapásokban. Leszögezi, hogy a törvény *nem érinti és nem érintheti a keresztség szentiségét,* ebben megkeresztelt zsidók védelemben részesüljenek, akik a visszaszoritásra soha okot nem adtak. *(A hercegprimás beszédét minden oldalon igen sokan megtapsolják.)*

A zsidó szellemnek baktériumhordozói vannak a keresztény magyarok körében is

Pap József szólalt fel ezután, kifogásolva, hogy a javaslat *generalizál.* Elsősorban jogászi szempontból vannak vele szemben sulyos aggályai, mert a javaslat *rést üt a nemzet testében, megsérti a jogegyenlőség elvét és a szerzett jogokat.* Számos fennálló törvénybe is beleütközik a javaslat.

Péchy Manó leszögegzi, szigorú lelki vizsgálat után foglal állást a javaslat mellett, amely tulajdonképpen *az első javaslat továbbvitele,* a valósággnak jobban megfelelően állapitja meg az arányszámot és szigorúbb intézkedéseket hoz. A zsidóság nemcsak relatív számarányát meghaladó mértékben, hanem *abszolut értelemben is túlsúlyba jutott,* ezért az egyensúly helyreállitása maga az igazság. Nem azt kell nézni, hogy mit ártunk a zsidóságnak a javaslattal, hanem, *hogy mit mulasztunk el a magyar fajjal szemben, ha a javaslatot visszatasitanánk. (Zajos helyeslés.)* Vagy szigorú korlátokat állitunk fel, vagy felesleges munkát végzünk a félmegoldással és izgalmakat hagyunk meg, levezetés nélkül. *Az alkotmányellenesség vádjára kár szót vesztegetni, (Zajos helyeslés)* erről csak akkor lehetne szó, ha nem alkotmányos úton, *hanem parancsuralom folytán létesülnének ezek az intézkedések.* A zsidóság visszaszoritásán túl gondolni kell arra is, hogy a zsidó szellemnek *baktériumhordozói vannak a keresztény magyarok között is. (Élénk helyeslés.)* Ezt mindazoknak mélyen át kell érezniök, akik a jövőben eddig zsidók által betöltött pozíciókba kerülnek. A javaslatot elfogadja. *(Taps és helyeslés.)*

Teleki Pál gróf: A két Ház közt közvetitek, de magam a javaslat képviselőházi formájának elfogadását kérem

Teleki Pál gróf miniszterelnök szólalt fel ezután: Azért kivántam az igazságügyminiszter által képviselt törvényjavaslathoz felszólalni — mondotta —, *hogy ezáltal is dokumentáljam a felsőház szine előtt azt a fontosságot,* amelyet a törvényjavaslatnak és a törvényjavaslat itt elfekvő, *eredeti szövege megszavazásának tulajdonitok.* De elsősorban azért is kivántam felszólalni, mert mindannak ellenére, amit bemutatkozásomkor és azóta is mondottam, a magyar közönség körében, amely nem tudom, miért nem értékeli a mondott szót a maga igazsága és egyszerűsége szerint, *még mindig sokan azt képzelik, hogy én ezt a törvényjavaslatot vagy csak mint örökséget, vagy politikai opportunitást képviselem.* Már számtalanszor aláhúztam, hogy nem mint politikai örökséget, hanem *meggyőződésből is képviselem* a törvényjavaslatot, hangsúlyozva azt is, hogy ha részleteiben is a sajátmagam által szerkesztett törvényjavaslatot hoztam volna, *az a jelen törvényjavaslatnál szigorúbb lett volna. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon.)* Mindezeket megmondtam elégszer, nem tudom, miért nem hiszik, *vagy nem akarják hinni sokan.* Másodszor azt is megmondtam és most is meg akarom mondani, hogy *nem opportunizmusból képviselem a javaslatot.* Nem hiszem, hogy valaki komolyan inputálna nekem azt a könnyelműséget, hogy ilyen életbevágóan fontos javaslatot politikai opportunizmusból képviselek. Én nem ismerek semmiféle törvényjavaslatnál, de különösen ilyen fontos törvényjavaslatnál *semmiféle mellektekintetet, hanem csak a nemzet egyetemes érdekét.* Mert a nemzet egyetemes érdeke kivánja, hogy ezt a törvényjavaslatot törvényerőre emeljük, *ezért hoztam ide és ezért képviselem. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)* Nem szoktam senkinek sem előnyös, sem hátrányos tollaival takarózni. Ha valamit képviselek, helytállok érte saját magam. Remélem, az egész ország tudomásul veszi, hogy ha valamit kimondok, *az úgy is van.* Annak ellenére, hogy jelen voltam a tisztelt felsőház bizottságainak tárgyalásainál, ahol a módosítások egy sora elfogadtatott, mégis a törvényjavaslatnak *eredeti, illetőleg az itt elfekvő formában elfogadását kérem,* hangsúlyozva, hogy a magam részéről szivesen közvetitek a felsőház és a képviselőház között azért, hogy ezek az említett módosítások letárgyaltassanak és esetleg el is fogadtassanak. Hangsúlyozni kivánom azonban, hogy a törvényjavaslat jelenlegi formája is *bizonyos kompromisszum részemről* és mielőtt erre a konkluzióra, amelyet itt előrebocsátok, rátérnék, szeretném egy pár pontra vonatkozóan nézeteimet kifejteni. Az én meggyőződésem szerint ez a törvényjavaslat, *mint egy történelmi szükségszerűség, vagy természetes következmény és mind az európai, mind a hazai történelmi fejlődésből az utolsó fél évszázad vagy évszázad történelmi fejlődéséből, szinte szükségszerűen következik.* Szükségszerű következmény, mintegy reakció arra a fejlődésre, amely a mult század elején megindulva, a század második felében nagy gazdasági prosperitást szült és az emberek gondolkozását leginkább ebbe az irányba terelte, másrészt Európának a világ felett levő, központi hatalma által egy gazdaságilag egészen különös, teljesen szabad kereskedelmi felfogást teremtett meg, *amelyet politikailag a liberalizmus felfogása kisért.* De amint ennek a fejlődésnek az európai hegemónia és imperializmus fejlődésének terén *természetes kirobbanás volt a világháború,* úgy természetes következmény szociális és gazdasági téren *az a gondolat és érzésvilág, amely olyan szabályozást kiván, mint az előttünk fekvő törvényjavaslat.*

Egyes urak tulrövid perspektivából és tulszük látókörből tekintik a szentistváni gondolatot

Teleki Pál gróf miniszterelnök: Prónay György báró és Bezerédj István azt mondották itt a Ház előtt, hogy ez a törvényjavaslat szakit a szentistváni gondolattal. Az urak *tulrövid perspektivából és tulszük látókörből nézik a szentistváni gondolatot,* mert a szentistváni gondolatnak nemcsak egy eleme van. Szeretik szentistváni gondolatként csak azt beállitani, hogy Szent István végrendeletében Szent Imre hercegre azt az intelmet hagyta, hogy *jó, ha egy ország sokféle népből, nemzetiségből, soknyelvüekből tevődik össze.* Nemcsak ez az eleme van azonban a szentistváni gondolatnak, hanem *sokkal mélyebb, szélesebb, átfogóbb* és nem is érhetett volna meg kilencszáz esztendőt, *ha csak ilyen kevésből állana.* Éppen igy eleme a szentistváni gondolatnak, még pedig sokkal lényegesebben az, *hogy az ország vezetése olyan kezekben legyen, amelyek az ország alkotó és fenntartó gondolatot lényük egészével képviselik.* A szentistváni gondolatnak még lényege az is, hogy *ugyanolyan bölcsen kell az ország mindenkori helyzetéhez és a nemzet mindenkori szükségleteihez*





Az idős nő szép és vonzó

lehet, ha Montegazzának, a női test és lélek jeles tudósának e három előírására ügyel: „Igyekezzék megtartani bőrének frisseségét, formájának harmóniáját, szemének fiatalos élénkségét!" Ez könnyen elérhető, ha az emésztési és anyagcserezavarokat kiküszöböljük. Kérdezze meg orvosát és tanácsa szerint tartson 4—6 hetes tavaszi kúrát a Mira glaubersós gyógyvízzel, mely gyógyít, üdít, megelőz, s jódos tartalma folytán az érelmeszesedést is megakadályozza.

---

mérni, mint amilyen bölcsen Szent István a maga korában ezt megalkotta és elgondolta. Nem szabad a szentistváni gondolatot jelszószerűen, — hogy a helyes, jó szinonimával nem biró német kifejezéssel éljek — *Schlagwort-szerűen alkalmazni.* Azzal a veszéllyel szemben, amelylyel a zsidóság óriási tömegei legnagyobbrészt még csak felületesen asszimilált tömegei részéről a magyar nemzet testét s a magyar nemzet jellegét fenyegetik, a *szentistváni gondolat nézetem szerint pont az ellenkezőjét kívánja annak, amit Prónay őexcellenciája neki imputált.* Szeretnék még egy momentumra rátérni, amelyről sok szó esik ujságokban és felszólalásokban. Ez a törvény *nem nemzetiségi törvény és nem alkalmazható és nem adoptálható az országban élő német, szlovák, román, ruszin vagy más nemzetiségűekre.* Ezek a nemzetségek az európai keresztény életközösség népeiből valók és *azonos fejlődés részesei.* Ezek nem is különböztethetők meg oly élesen, mert *sokkal kevésbé fajtiszták, sokkal kevésbé szeparáltak és önállóak,* sokkal kevésbé szeparáltak az európai emberiség egészétől, mint a zsidóság és *ez volt az, amit a törvény indokolásában magam kihangsúlyoztam.* Fölhozták a muzulmánokat. Először is a muzulmánok kevesen vannak. Lehet, hogy ha hatszázezer muzulmánunk lenne, akkor ugyanilyen intézkedéseket látnék szükségesnek. Sokan azt mondják, hogy a faj és a vér idegen ideológiáját hozza be ez a törvény a magyar törvényalkotásba. Eltekintve, hogy *ezt az álláspontot magam tudományosan és társadalmilag már több mint husz éve vallom, hirdetem és irom, tehát jóval előbb, mintsemhogy külső befolyások hathattak volna rám,* meg kell állapitanom, hogy abban semmi idegenszerűség sincs, ha faji kapcsolatokról, faji csoportokról beszélünk. A természettudományokban *ma még van két misztikum:* az egyik az, hogy az élettelen és az élő közötti kapcsolatot még nem látjuk tisztán, a másik pedig az, hogy nem látjuk tisztán az anyagi élőnek és a lelkinek kapcsolódását. Világos azonban, hogy a kettő egymással rokonságban fejlődik. Lelki tulajdonságok kiülnek az arcra, testi formák lelki habitüét tükröznek. Tipustulajdonságok ismerhetők fel embereken és ugyanolyan embercsoportoknak gondolkozásbeli sajátosságaik is vannak. Ezeket ma már mindenki tudja, aki egy kissé járatos a biológiában.

A nemzetnek jogos önvédelemből fel kell lépni az idegen elemek ellen

Teleki Pál gróf miniszterelnök: Sokan kifogásolták, hogy a törvényjavaslat *keresztényeket zsidóknak minősit.* A hercegprimás úr őeminenciája beszédében szintén rámutatott arra, amit magam is hangsúlyozni kívántam, hogy a keresztény ellentéte itt a törvényjavaslatban, de egyébként is *nem a zsidó, hanem az izraelita* és hogy vannak keresztény-zsidók és vannak izraelita-zsidók. Egy ember lelki világa *nemcsak vallási meggyőződéséből áll,* hanem összetevődik nemzeti érzésből, mindenféle hagyományoknak a lelkünkben hordozásából. A vallási érzés lelkiségünknek *csak egyik eleme.* Ennek következtében, ha valakit, aki kikeresztelkedett, *tisztán csak azon az alapon ítélnénk meg,* hogy vallásilag immár keresztény, ezzel még nem merítjük ki lelki világának egészét és *ha mi azt állami és nemzeti szempontból ítéljük meg, akkor nem helyezkedhetünk csak egy kritériumra.* Abban egyetértek a hercegprimás úrral, hogy valamelyes asszimiláció a keresztség által mégis bekövetkezik. Természetes, hogy a kereszténység szentsége *hat.* De meg kell küzdeni a léleknek egyéb árnyalataival is és *akaraterő kell ahhoz, hogy a lélek megküzdjön az ellenséges áramlatokkal.* Egy másik pont, amelyet sokszor tettek szóvá, *a jogfosztás* kérdése. Természetes, hogy ez a törvényjavaslat sok tekintetben jogfosztás *az egyedekre nézve.* De a jogfosztás az egyedekkel szemben *a nemzet magasabb érdekéből.* Tisztán az áll itt, hogy a nemzettest idegen elemekkel való túlzott átitatása ellen, *jogos önvédelemből korlátoz a törvényjavaslat jogokat.* Kérdezem, hogy az első ilyen törvény ez akár nálunk, akár külföldön, amely meglévő jogokat korlátoz? Kivételes idők, amilyen a mai is, kivételes intézkedéseket kívánnak és amint a világháború utáni időkben láttuk, *a kivételes intézkedések során rengeteg jogfosztás történt.* A mai kort megelőző korszaknak is voltak jogszigorításai, amelyek jogfosztást jelentettek egyedekre nézve. Lényeges az, hogy *milyen jogtól* foszt meg ez a törvény. Olyan jogoktól, *amelyeket egy gazdasági jólétben úszó korszak adott meg,* amely csekély hányadát is alig látta a megért történelem nehézségeinek. Mint gyermek, átéltem e korszakot olyan emberek társaságában — édesapám is miniszter volt —, akik ilyen funkciókat töltöttek be, mint mi ma. *Hol volt az ő munkájuk attól, hogy történelmet éltek volna meg majdnem minden reggel, amikor fölkeltek* és hogy mindegyiken történelmet is kellett intézniök. A XVIII. és XIX. század filozófiájának hatása alatt alkottak törvényeket, jogszabályokat, életrendet. *Főleg városi életszokásokat statuáltak, amelyek könnyelműen szabadelvűek voltak.* Nem rovom fel akkor vezető férfiainak a könnyelműségét, de *könnyelmű volt a kor maga* és az a természetes következmény, amely belőle származott. Annak a kornak az emberi élet korlátlanságáról vallott fölfogásával *elaltattak olyan aggodalmakat, amelyeket Széchenyi István egy-két kortársa is érezték már.*

A javaslatot a nemzet létérdeke tette szükségessé éppen a tizenkettedik órában

Teleki Pál gróf miniszterelnök: A liberális törvényalkotás következményeit ugyan némelyek *hamarabb is meglátták,* de egy-két generáció kellett ahhoz, hogy a nemzet egészében megérezze ennek következményeit. *Itt hiba történt,* amelyet most reparálni kell. Fölhozták azt is, hogy ez a törvényjavaslat nem felel meg alkotmányunknak és új momentumokat visz abba bele. Az alkotmány *nem egy rideg, stabil valami.* A magyar alkotmány azoknak a törvényeknek foglalata, amelyek a nemzet vérébe és gondolkozásába mentek át. Amikor ezt bemutatkozó beszédemben hangoztattam, *mind a két Ház tagjai megtapsolták ezt a kijelentésemet.* Néha a meghozott törvény válik bizonyos idő multán a nemzet közfelfogásává és ezzel az alkotmány részévé. Máskor meg az évtizedek alatt kialakult *közfelfogásokat kell megvalósitani törvényalkotásokban.* A mondottak szerint az alkotmány azon törvények foglalata, amelyek egész lényükkel beolvadtak a magyar nemzet testébe. *Ezt a zsidóság tömegeiről nem lehet elmondani.* A közgazdasági hatásokat is sokszor említették. Tisztában vagyok azzal, hogy közgazdaságilag a javaslat zavaros helyzetet fog teremteni. Ezt a bizottságban is így mondottam s a sajtó egy része rögtön ki is használta, holott *nem azért mondottam, hogy egyoldalúan használják,* hanem azért, mert minden józanészű ember látja és *ebben semmi szenzáció sincsen.* A nemzet ezzel meg akar birkózni és meg is kell bizkóznia. Ez a törvényjavaslat azt a szellemet akarja megváltoztatni, amely mindjobban elharapózott a nemzeten. A hercegprimás úr említette, hogy a recepciós törvény óta a zsidó szellem művészet ürügye alatt sok mindent diszkreditált, *ami a keresztény magyarság előtt szent volt és iparkodott lerombolni a keresztény erkölcsöket.* Ez is indok arra, hogy ezt a törvényjavaslatot törvényerőre kell emelni. A zsidóság oly mértékben alakítja át a magyarság testét, jellemét és gondolkozásmódját, *hogy ez a legnagyobb veszélyt rejti magában.* Nem is annyira az üzleti életet értem ez alatt, hanem a társadalmi és szociális életet, mert ezeken a kapcsolatokon át *a vérségileg keresztény elit gondolkozása is megváltozik.* A keresztény társadalom túlnyomó többsége a leghatározottabban várja és kívánja e javaslatnak törvényerőre való emelését. Akik a törvényjavaslatról beszéltek vagy irtak, csak a részleteket emlegették, de *szem elől téveszteték a törvényjavaslat egészének lényegét,* pedig ez a fontos. Már megmondottam, hogy ez a probléma *magyar probléma,* amely megoldásra vár azért, mert itt *egy zárkózott, erősen különböző és minden más fajnál vagy nemzetiségnél asszimilálhatatlanabb rétegről van szó,* olyanról, amely éles lelki és testi jelleggel bíró embercsoport. Itt nem üldözésről, hanem *védekezésről van szó.* Az az érzésem, hogy a sok kivétellel, a kivételeknek jutalomképpen való beállításával *jobban diffamálóvá tettük ezt a törvényjavaslatot,* mint amilyen egyszerű, radikális formájában lett volna. *(Helyeslés és taps.)* Azért bocsátkoztam tárgyalásokba a felsőház tagjaival a módosítások felett, amelyeknek helyénvalóságát *már eleve nem ismerem el,* nehogy gátoljam a felsőházat alkotmányos kötelességének teljesítésében. Hangsúlyozom, hogy a bizottság által kiküldött albizottság módosításai *távolról sem kormány módosításai és nem is a kormány közbenjöttével jöttek létre.* Mindazonáltal a kormány, amennyiben a felsőház az albizottság módosításait elfogadná, hajlandó ezekről a képviselőház és a felsőház elé *közvetíteni.* Csak abban tettünk különbséget, hogy egyes módosításokban közvetítésre hajlandók vagyunk, *de ti módosításra ezt a közvetítést sem ajánlhatjuk fel, illetve vállalhatjuk, ez a minimális kompromisszum, amit tehetünk.* A javaslatnak törvényerőre emelése fájdalmas operáció, de a nemzet magasabb érdeke *szükségessé teszi épp a tizenkettedik órában.* Ismétlem, hogy nem gyülöletből származik ez a törvényjavaslat. Ismétlem, hogy mindazokból, amiket itt elmondottam, világosan következik, hogy *többet nem tehetek, mert megmondottam hogy mi ellenkezik egyéni felfogásommal és meggyőződésemmel.* Ennek következtében kérem a felsőházat, méltóztassék a törvényjavaslatot még egyszer komolyan átgondolva, *eredeti szövegében elfogadni. (Hosszantartó helyeslés és éljenzés.)*

Ráffay Sándor a „honfoglaló zsidóság" hazug legendája ellen

Ráffay Sándor hangoztatta ezután, hogy a törvényjavaslatot a magyar nemzeti és gazdasági közület *megbomlott egyensúlyának visszaállítása miatt nyujtották be.* Elismeri, hogy szükség van e téren nyugvópontra juttatni a háborgó kedélyeket, *soso hitte el, hogy ezt a törvényt külső behatás nyomán készitette volna el a kormány.* Azt se hiszi el, hogy a keresztény ifjúság egy részének elhelyezkedése kényszeritette volna a kormányzatot arra, hogy a törvényjavaslatot meghozza. *Már ezelőtt huszonöt évvel felvetették azt a kérdést, hogy van-e zsidókérdés.* Akkor azt felelte, hogy ha nem volna, akkor ezt a kérdést *nem tették volna föl.* A zsidókérdés visszanyúlik a kereszténység előtti ötödik századig. A zsidókérdés *az elkülönülés tényén, a zsidók külön élete alapján indult meg.* Nem a mi országunkban termelték ki. Az Árpádok korában a zsidók jólétben éltek. *Nem igaz az, hogy a zsidók a magyar honfoglalásban résztvettek volna. A kazárok, akikre hivatkoznak, azok mózesvallású nemzsidók voltak.* A történelmi adatokkal arról beszél, hogy milyen törvényeket hoztak Magyarországon a zsidóság ellen. Tény az is, hogy a magyar lélek az antiszemitizmust soha nem tá[illegible] soha nem védelmezte. *De vannak helyzetek, amikor kénytelen a saját nyugalma érdekében más álláspontra helyezkedni.* A törvényjavaslat mostani formája nem képes bizonyos aggodalmakat eloszlatni. Jobban szerette volna, ha a törvényjavaslatot nem zsidók ellen, hanem *kizárólag a keresztény magyarság mellett* terjesztették volna be, ha több volna benne a pozitivum és kevesebb a negativum. Arra kéri úgy a zsidó, vagy zsidóból kereszténnyé lett polgártársait, *nyugodjanak bele ebbe a törvényjavaslatba. (Helyeslés.)*

Radvánszky Albert báró elnök berekesztette ezután a vitát és enunciálta, hogy a felsőház *hétfőn* délelőtt tíz órakor folytatja a zsidójavaslat vitáját. Az ülés délután két órakor ért véget.

Emléktábla kerül a házra, ahol az első magyar asszonyszalon irodalmi szalonja volt

Emeletes bérpaloták között a Szentkirály-utca 18. szám alatt húzódik meg az az egyemeletes épület, amelyben a mult század elején a magyar irodalom kitünőségei találkoztak. *Több, mint százegyven esztendős épület ez,* amelyet akkor épitettek, amikor még Pest városának a Múzeum mögötti része majdnem puszta sivatag volt. Csak nagyritkán zöldült itt-ott néhány veteményes kert. Romantikus, természetkedvelő, magányt kereső pár ember szánta rá magát, hogy ide épit magának fészket, otthont. Erre szánta magát akkoriban *Karacs* Ferenc is, a magyar rézmetszőművészet úttörő mestere *Kultsár* Istvánnal együtt, a magyar színművészet egyik első harcosával. Karacs tüstént hozzá is fogott az épitkezéshez, nemes traktusú, akkor divatos — ma empirenek nevezett — stílusban tartott szép emeletes hajlékot emelt családjának.

Nevezetes ház volt ez akkoriban, nemcsak irodalmi szalonjáról volt híres, hanem arról is, hogy *Karacs Ferenc fiatal költőknek és tróknak adta fölöslegés szobáit, mégpedig teljesen ingyen.* Itt lakott valamikor a fiatal, jurátus *Katona* József, aki abban az időben, 1811 és 1813 között titokban színészkedett is és aki a Szentkirályi-utca egyik közeli házában irta meg nagy művét, a Bánk bán-t.

Karacs Ferenc rézmetsző és térképrajzoló a lelkészi pályát hagyta ott a rajz kedvéért. Annyira jeleskedett rajzban, hogy 1796-ban a pozsonyi országgyülésen is bemutatták a rendeknek Karacs Ferencet, aki Dugonics Virágkönyveihez készitett rézmetszésü mellékleteket. *Neje, Takács Éva, az első női lapszerkesztő volt, aki először szólalt fel a Tudományos Gyüjtemény-ben a nők joga mellett. Kitünő tollu színházi kritikus is volt.*

Leányuk, Karacs Teréz szintén a literatura felé hajlott, a *Regélőbe, Életképekbe, a Honderűbe* irta jóizü, magyaros elbeszéléseit. Később köztiszteletben álló pedagógus lett, igazgatója a miskolci felsőleányiskolának. Több munkája jelent meg, így egy drámája *Játékszín Terv* címmel, majd egy másik könyve a régi magyar szinészetről.

Most irodalmi társaságok által inditott mozgalom eredményeként emléktáblát tesznek a házra, ahol az első magyar asszonyszerkesztő irodalmi szalonja volt és ahová a századeleji kor írói, színészei francia mintára sűrűn jártak.

Karacs Teréz naplójában hosszan ir a Szentkirályi-utca 18-as számú ház életéről. Régen Ősz-utcának nevezték a mai Szentkirályi-utcát. Naplójában Karacs Teréz megirja, hogy Katona József sűrűn feljárt hozzájuk, a *Jeruzsálem pusztulása* című munkáját saját illusztrációival diszitette és ajándékba adta Karacsné Takács Évának. Ez a nagyértékü kézirat igy Karacs Teréz tulajdonába került, *aki ezt a Szinművészeti Akadémia könyvtárának ajándékozta.*

A Bánk bán megirása után tudvalevően az akkori magyar szintársulat minden törekvése ellenére sem tudták előadni a darabot, mert a Bécstől remegő cenzura betiltotta az előadást. És amikor évek mulva Egressy Gábor jutalomjátékául választotta a Bánk bán-t, a nagysikerü előadás után a társulat színészei *elmentek a Szentkirályi-utca 18-as számú házba, ahol a költőről meghatottan emlékeztek meg.*

Meglátogattuk a régi, komoly stílusban épitett házat, amelynek kis udvarán gesztenyefa áll, a bolthajtásos folyosókon empire stílusú lámpa. Az udvaron egy régi kőkút áll, amelynek márványkövén ez olvasható: *1867.* A kiegyezés idején épitették a kutat, amelyet eredeti stílusáért sokan meg akartak vásárolni.

Beszélgettünk a ház tulajdonosnőjével, aki a következőket mondotta:

— Családom negyvenhárom éve lakik ebben a házban. Szüleim egy Grefenthal nevü hentesmestertől vették a házat. Annyit tudok, hogy jóval a negyvennyolcas idők előtt épült ez a ház, amelyben papok is laktak és úgy tudom, nagy kolostor is volt. Irodalmi körökben nagy vita volt a ház körül, hogy a Szentkirályutcának ebben a házában lakott-e Katona József, illetve itt irta-e a Bánk bán-t. Tekintélyes tudósok állitják, hogy itt irta a Bánk bán-t, ezzel szemben mások a Szentkirályi-utca másik házára hivatkoznak. Több dolog azonban bizonyos. Igy például, hogy ebben a házban volt Karacsék irodalmi szalonja, ahová sűrűn feljárt Katona József és az is biztos, hogy *ebben a házban, abban a lakásban, ahol a házmester lakik, lakott Katona József is.*

Ezt mondja az öreg házról a háztulajdonosnő, a házról, amely már mélyebben fekszik, mint az utca szintje, hirdetve a magyar multat a modern paloták közelében...

Diószeghy Miklós

Férfiöltöny, méték után csak 60 P-ért

rendelhető a legújabb tavaszi divatszöveteinkből, remek szabással, 2 próbával, elegáns és ízléses kivitelben. Öreg ruháját szinte ujjá átalakitjuk speciális külföldi eszközökkel!
RUHAKERESKEDELMI K. T., FERENC-KÖRÚT 32, I. EMELET. Telefon: 141—217.

Karaes Ferenc

Müvériet 1902. 294, 295

– 1903. 282

– 1904. 206, 346

– 1905. 112, 416

– 1908. 134

– 1911. 392

– 1912. 198 – 200

Karacs Ferenc, rézmetsző,
szül. 1770 III. 16. Püspökladány-
ban, magh. 1838 IV. 14. Pesten.
Becsben tanult, azután Pesten
volt rézmetszőmühelye, hol könyv-
illusztrációkon kívül főleg térképe-
ket metszett.

Karacs Ferenc.

rövid almanach

V. Tudományos Encyklopaediája rövid rajzolatban
Tud. Gyűjt. 1818. I. 27. l

Karats

Cz. Istvan, Cz. Lajos

és kálmán Eurasok

oval Eretbe levo

arczépei.

Rézm. 8°

Jeb. Kergling rajz.

Karats metsz.

Karats Ischer

lai arczképét
felgyszere

Victoris-nál

Karats Ferenc

Mappa Dioecesium / Bosnensis seu Diakovariensis / et / Syrmiensis etc.
Reim. folio. Izmezve.
Tebrese. Ductu Schematismi Diocesani de A°. 1826 item Mapparum Demetri Görög et Ioannis Lipszky deducta, denique accedente respectivorum II. Cottuum et Regiminum Ord. Geometrarum Censura et Authenticatione luci edita. Incidente Francisco Karaes Sculptore Pesth.

Karats. Rajmetsp.

Különösen törkép metszésben

Kurt-Ki

Csaplovics Johann v.

Gemälde von Ungern. Pesth. 1829.

I. 323. C.

Karats Fecner

U. 273

Karats Ferenc

1804

H. K. Felsvolitai

Tud. Gyüjt. 1834

III. 100 l.

Karats

rézus.

László Illyés Agostont

Karacs Ferenc

Az épülés alatt lévő Pesti Reformata Eklesiának Homlok Falát gyönyörűen lemetszette. Ugyan Karacs Úr dicséretes szorgalmának nyâbb jelét attta im ez abrosznak elkészittetése által is. Mappa exhibens Inundationes ect. E gyarapodásáért földünk esméretének nagy hálával tartoznunk Méltóságos B. Vay Miklós Generális és Királyi Biztos Úr ő Nagyságának. Azonban olly jeles ezen abrosz hogy róla más alkalommal különösen szükség szólanunk.

Uj nüvezés könyvek. Tud. Gyüjt 1817. IV. K. 149. l.

Karacs 4

Karacs – mit mäsculitén meghalt 1838. ajr. 14-en 67 éves Erdőban. 1)

---

1) Nagy Iván. Magyarország hajtzőművészek a legrégibb időktől 1850 ig. Házadott 1874 évf. 88–90. l.

Karacs Ferenc

1831-ben az akkori „pesti törvénytanuló ifjuság" részére Szalay Ágoston indítványára Perkaszka D. rajza után rézbe metszette Horváth István arcképét is, sőt ugyanez akkalommal ugyanezek Szalay Ágoston lelkes indítványazása folytán és költsége folytán Radeczki Augustus másolata után rézbe metszette a legrégibb halotti beszédet is, meggel nevezett most is elő tudós régészünk kedvéskedett egykori tanárának. (L. erre nézve a Tud. Gyűjt. 1835 évf. I k. 116 l. és Hasznos Mulatságok 1831. 34. sz.)

Karacs másodszor Horváth István Költségén 1833-ban metszette a halotti beszédet, amely azután a Tud. Gyűjt. II kötete mellett 1835-ben megjelenit.

Nagy Iván. Magyarországi kijövő münészek a legrégibb időktől 1850 ig. Szabadok. 1874 évf. 286 l.

Karats

metszette a Tudományos Gyűjtemény
1817. VIII. Eötete előtt levő vignettát.
Fakljat bartó angyal. Ezt legelőbb
Mansfeld, majd minten ennek kliséje
bizonyára elsomlott más ujen gyengén,
s ujábban Mansfeldéhez méltóan
Karats metszette

Karas Ferenc

Művészeti lexikon

375. l.

s kissé jobbra néz. Kék bélésű pré-
toll disziti; szemöldöke, hegyesre pödrött
lekete; szeme barna. Atillaján s magas
diszgombok nagyok. Felirata alól

rdas fa-
e men-

y de Nagy Bosan S.C. Rgz M. Præsidij
is Vice Capitan: Anno 1647.

4: 147 cm.
ándéka 1824.

Korátó Ferenc

U. 4233. 41. l.

Üvegpohár, római VIII. 186.

Karats Ferenc

M. 4233. 25. l.

Urnatemető, újmajori római

VIII. 139

Karacs Ferencz

rézmetsző

cród

Krück I. 599.

Vigyázz, Karacsról
külön monografia
jelent meg
Ecsedi Istvánt
ha jól emlékszem

Rafael II. 233

— Transfiguracioja II. 233.

Karats Ferenc

regnicolaris

1822. Pest.

Vol. 112. l.

~~British Museum~~ VII. 226

Karacs Ferenc

ívód

Tud. Gyűjt. 1836. V. K. 130. l.

Karacs Ferenc

vodalmatok

Kultsár István. ~~Hasznos~~

Könyvnás. Hasznos

Mulatságok. 1819 - 66 l

Karacs Ferenc

Vrd
2

Mátri Földr

~~4~~ 300.1

Fülbevaló-gyűjtemény, temesvári

II. 205.

Karacs Ferenc

rejmetsző

1803. Pesten

Adr. 1803 163 l.

~~Bronzlemez~~, ~~római VI. 131.~~

Karacs Ferencz, réznetsző II. 134

Mur. Kot. Ért

Karacs Ferenc

Eddigelé már 16 táblája jelent meg, szen atlasnak, t. i. a főhdnek két jel. gelyóbisa, spanyol és portugal ország, francia ország, helvét ország, Nagy brittania, sved. norvég és dán ország, lombard velencei kirásság, olasz és dalmat ország, német szövetség, bajos és würtemberg kirásságok, s bádeni nagy hercegség, porosz ország, austriai birodalom, austriai főhercegség és salzburgi herület, tyrol, stajer és illyr ország, cseh, morva ország, és austriai Silézia, europai sársiai török birodalom. Egy-egy tábla 24 pengő Kroba Erül. Ajánlja a tanítóságnak s tanulú ifjuságnak.

Karacs Ferenc magyar atlása.
Honnüvész. 1836-53. l.

Ötvös Sebestyén.

ötvös

XVI. 32.

Karáts Ferenc

Nemes, nabad, királi Szeged
várossa megnagyobbitanáló
Tanáts háza talpkövének
letétele alkalmatosságára
készült versek. 1799 dik eszt.
Kis Aszszony hav. 30 napján
Vedres István által.
Pesten Füskuti Landerer
Mihály betűivel

A 3-ik oldalon rézmet-
szet meglehetősen kezdet-
leges. Egy borzas nő jobb
kezével egy emelvényen tanácsz-
kodik balkezét Szeged emelet
tartja. Jelz. delin Ant
Flor. sc Karacs Pestini
1799.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Karacs Ferencz

1833-ban 64 éres.

Egy (egy) huszas nagyságu körben egyikben magyar, másikban német nyelven az uri imádság, üdvözlet, apostoli hitvallás és a tíz parancsolat vagyon nyomtatva rézmetszés után.

A tudosító hölgyet rendkívül meglepi a dolog, s felkeresi Karacsot. Az egész elég hosszú közlemeynek kissé reklam íze van. Az írás a körökben csak nagyitóval olvasható s fel van rajta tüntetve, hogy „Karacs metszette." Lentebb a szerkesztő megjegyzi, hogy a nagyobb darab magyarul, s németül külön, a kisebb (csupán a Miatyánk) csak magyar nyelven vagyon. Valóban Karacs úr rendkívüli tizonyit vanyát adá betümetszői jeles tehetségeinek ezen apró metszése által.

Most készült remek. mü. Honmüvész. 1833. 131–133. l.

Czirbesz Tóbiás, id.

rézmetsző.

Karacs Ferenc

gén tyrjedelmes
életrajz arczképpel

Karacs Terezitol

okv. felh.

Istvánbácsi naptára
1864. 93-98 l.

Karacs Ferenc

verin

Nil. 1771. márcz 22.

Puspök Ladanyban

P. T. T. II Évfl 32 l

Karacs Ferencz

Allegorikus kép Káts István
szerve szent ennek Artatlan
mulatságok próbája c.
kiny vehet
Rézin 4°
Jelz Sculp. Franc Ka-
racs Pestini 1797.

Karacs Ferenc.

Még 1830-dik esztendőben hozzáfogtam egy nagy magyar atlásnak kiadásához, a reá tett költségeknek fájdalom! csak 1/3 részét is alig hozta be. Ujabb előfizetésre hívja fel a közönséget.

Ezekivül találtatik még nálam:

1) Magyarország földképe 4 darabban, ára jó regálon 2 fft 24 kr. velinen 3 fft 12 kr. pag.

2) A kisebb iskolabeli ifjak számára Készult félivnyi medium papirosan a) Magyarország, b) Erdélyország, c) Galicia, d) Német szövetség, e) Török birodalom, f) Nagy Ásia, — földképei à 10 erüst krajcár

3) A legjobbás legkönyebb angol írás tanításmódja, konca 40 erüst kijavel

Pest jun. 15. 1836. József város, Öszutca 840. sz. a.

Eddig 16 lap jelent meg a fentebbiből

Figyelmeztetés a kiadandó magyar atlásra. Honmüvész 1836. 396-397 l.

Gyarmathi Zaíros

ötvös

XVIII st.

Karacs

rézmetsző

irodalm

K(rüchten Zörsef) Birekosztése a honnyi Miveszekről és az ő Miveikről való tavali Tudósitásoknak. Tud Gyüjt. 1819 évf. V kötet

117 l

Karacs

rézmetsző

Lipót

Magyar szorgalom és mesterségek történeti rajzolatja. Hornműves

1833. 238. l.

Karacs Ftener

A György Demeter zile Magyar Átlásban.

1. Magyar Országnak Közönséges Mappája. Rezm. 2-r. Jdr. Készült 1810 Eszt. Karacs metsz Pesten.

2. Nyitra Vármegye. Rezm. 2r. Jdr. Készült 1811. Eszt. Karacs metsz Pesten.

Jel

a hirlaptár 190

A hirlapkönyvtár

ban 710 évfolyam, 21.847 szám

Karacs Ferenc

Minden akadály mellett is elkészült valahára Europa atlasa e cím alatt: „Europa magyar Atlása a legnyabb politikai, Geographiai és statisticai adatok szerint, a polgári Kormányzok, Katonatisztek, ujságolvasok, Kereskedők, utazók és tanulok köz haszonvételére nemzeti magyar nyelven. 21 táblán legelőszor kiadta és rezbe veste Karacs Ferenc Testen"

Karacs Atlása. Honnűvén

1837. 685. l.

Karacs Tzenc

irod.

(ismert adat).

Szalay Imre. Szalay Ágoston régiséggyűjteményének ismertetése. Szaradok, 1877. 587. l.

Karacs Ferenc

rézmetsző
Chartograph und Schriftstecher.

Stul. 1769. + 14 april 1838.

Pesten.
1813 Stich einer grossen Karte Ungarns, und wurde in seiner Arbeit von Ladislaus Grafen Teleki wesentlich unterstützt. Auch vollendete K der Erste einen Atlas Europas in 24 Blättern und in ungarischer Sprache Felesége Takács Éva, leánya Karacs Tsér, und Letten irónök.

Irodalom

Ujabb Kori ismeretek tára, Pest, 1852. IV. K. 583. l.

Ungarns Männer der Zeit. Prag 1862. 186. l.

Danielik József Magyar irók Pest 1858. 8° 130 l.

Csontos István

ötvös.

XVI. 37

Karaestsenc 2

Irodalom

Wurzbach: Biograf. Lex
Wien 1863. X K 454 - 551

Ciril

ötvös

Epergès. XV. 27.

Karaes I

---

wod

Ráth I. 503.

Karacs Ferenc

Wód

Máföld 300 l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Karacs Ferenc

Ivod

Bre Sa III. 43. l.

1802. ben Pesten megjelent
tole: Mappa Postalis
inclyti regni Hungariae
etc.

Magyarország postai
térképe

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Karacs Ferenc

lásd

Csüsfe 245. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételé

nevü munkástársamat szóbelileg meg

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Karacs Ferenc

vérmetsző.

Főforrást lásd

Ecsedi 1912.

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

vezem:

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Karacs F

Trod

Ep

Karacs Ferencz

irod

Wg 367 l.

Karacs Ferenc

Irod

Bíró Béla dr. Pesti művészeti
Közélet száz év előtt Képzőművé-
szet 1980. 85 oc. 235 l.

kezelés" ürlap, — betegszállitási költségek megtérítése esetében a 8. számu „Betegszállitási költségek" ürlap, — gyógyászati segédeszközök iránti kérelem esetében a 9. számu „Gyógyászati segédeszközök" ürlap csatolandó.

5. *Általános tudnivalók.*

A kérelmet általában az igényjogosult családfő tarozik előterjeszteni. A családfő elhalálozása vagy akadályoztatása esetén a házastárs, illetve a volt m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter 1923. évi 40.000. számu rendelete 30. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezések keretein belül az igényjogosult családtag vagy bárki más, szülőtlen árvák helyett az igazolt gyám terjeszti elő a kérelmet. (Lásd a jelen ürlap 3. és 4. rovatát.)

A gyermekágyi segély iránti kérelmet a gyermek születésének napjától számitott harminc napon belül, a temetési segély iránti kérelmet az elhalálozás napjától számitott harminc napon belül lehet előterjeszteni. Egyéb segély iránti kérelmeket a kérelem alapjául szolgáló körülmény napjától számitott négy hónapon belül, — folyamatos költségek felmerülése esetén (tartósabb kezelés, stb.) a betegség kezdésétől számitott négy hónapon belül, — négyhónapnál hosszabb ideig tartó betegség esetén legalább négy hónaponkint kell előterjeszteni.

A rovatokat az összes kérdőpontokra nézve a legpontosabban kell kitölteni és az egyes rovatokat szabályszerüen záradékolni kell. A jelen ürlap 3. és 4. rovatát csak szükség esetén kell kitölteni.

Az O. T. B. A. szolgáltatásainak igénybevételénél használandó ürlapok az igényjogosultak illetményeit kámfejtőhivataloknál *az ármegtérítése nélkül* szerezhetők be és bélyegmentesek.

Az m. kir. pénzügyminiszternek jogában áll az összes szolgáltatások igénybevételét ellenőriztetni.

Valótlan adatok bevallása vagy egyéb visszaélések esetén a volt népjóléti és munkaügyi miniszter 1923. évi 40.000 számu rendeletének 41—43 §-aiban foglalt büntetőrendelkezések nyernek alkalmazást.

Kovacs Ferencz

[illegible]

Regélő. 1836. I. 191. l

Karacs Ferenc

lásd eletrajzat

István bácsi naptára
1864.

Karacsó

László

=

BmK 21.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ..... , 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Karacs Ferenc

4 1

MAGYAR MUVESZET
1930. 588.

Karacs Ferenc

Budó Jusztin dr.
Pest város irodalmi központtá alakulása. Historia
1928. 5. sz. 66. l.

SZERDA

11
Leó, Leó

CSÜTÖRTÖK

12
Gyula, Gyula

PÉNTEK

13
Hermenegild, Ida

SZOMBAT

14
Jusztin, Tibor

Karacs Ferenc

irod

Czirbusz Géza dr.

Egy lecsepült magyar tudós, vagy ki a hamisító? Budapesti Napló 1912 jan. 21.

U. 273.

Humfalvyt meggyanusitottak, hogy Karacs térképeit kisajátitotta. Védelmébe veszi H.-t és levágja Karacsot.

Karacs Ferenc

wod

Romhányi István: Karacs Ferenc pesti háza. Historia 1929. 3. sz. 7-8. l.

Életrajza és pesti háza, vodalmi élet Karacsékkal kapcsolatban.

Karacs Ferenc

laid

Kremnegi Bp 34. l.

Karacs Ferenc

itt tévésen Kárásznak
irva. 1820-21. Pesten.

irod

Isoz Kálmán. A cenzura
és az első pest-budai
könyvnadászok. Historia
1928. 24. l.
1. szám

Karacs Ferenc

Kámánhazy László váci püspök fenti vel elkészittette a váci egyházmegye térképét, melyet 3000 példanyban szétosztatott.

Névtára, A váci egyházmegye történeti —. Vác, 1917. II. 647. l.

MAGY. FÖLDRAJZ

Karacs Ferenc

ród
z

István bácsi naptára

1864.

Szerkesztőség !

zágos Bizottsága, programmjához bi-
ának ismeri műemlékeink és általá-
deklődésnek a közönség legszélesebb
lását – az idén is tervbe vette egy
egtartását. Különös jelentőséget ad
előadások az elszakitott magyar mű-
u.i. hangoztatni, hogy ez a théma-
terjesztés kereteit, egészen kivá-
közönség lelkében megerősitse az e-

H A S Z N O S M U L A T S Á G O K 1817-1842.

A Hazai S Külföldi Tudósitások, majd Nemzeti Ujság hetenként kétszer megjelenő melléklapja.

Tud. Arad.

1817. I. 134. Poussinról értekezik,
265. Karacs munkáiról (rétm.)

1818. 19. für. köv. —

Karacs Ferenc

Kisf. S: Mugadi János. Ep. Ny. 1816.
A cimlapon alul, jobbról „Karacs script"
Föv. Kot.

Kr. ① . 96.

Karacs Ferenc

Virág Benedek: Hunyadi László. 1817.
Címlap Karacstól.
(A címlaptól babra Hunyadi L. mellképe. Rézm.)

Kr. ①. 125.

Karacs. Ferenc

Karacs Ferenc: A pesti „Aranysas" cég Kalapnaptára 1817-re.
Réznetszet. Átm. 18 cm.
Hollós V. tul.

Kr. ②. 370.

Karacs Ferenc

Karacs Ferenc

F I G Y E L M E Z Ö .Toldy Ferenc heti közl.az Atheneum mell.

Ciml. apolon fametsvetek.

1837.

1838. 276. h: Karacs nekrolog.

1839.

1840

Karacs Ferenc

Irod

Tóth Béla: A magyar anekdota kincs. Bpest, 1935. 277. l.

Karacs Ferenc

lásd

Lay Bpestiparnin Diák

67. l. 68. l.

ASOK

né

RGIT

Kovacs Ferenc

1770 – 1838

Ltáb. IV. 150

Karacs

Leab I. 116

II. 14, 20, 74

III. 106, 119, 126

Karacs Ferenc

Ecsedi István dr.

Karacs Ferenc térképmetsző élete és művei. (1770–1838). Debrecen, 1912. 8-r. 127 l.

DEÁK I

templom (rest.)

templomszentelés. VI 1875, 588 l.

Karacs Ferenc

wéd

Bártfai Szabó László:

Gróf Széchenyi István

művész kortársai és

barátai.

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 588. l.

Karacs Ferenc

Karacs Ferencné Takács Éva válogatott munkái. P Magyar Irodalmi Ritkaságok. 31. / Bpest (1935). 8-r

P Tanítványaival sajtó alá rend. Éva Gabriella.

sainkhoz!

ŰVÉSZET-nek most megjelent két
adjuk a párisi világkiállításon levő
milyet egyetlen egy külföldi szaklap
dig a szerkesztőség által összegyűj-
anyagot folyóiratunknak előszabott
alomból, tetemes költséggel lapunkat
zokásos terjedelme is jóval nagyobb,
dijnak megfelelne.
uk, hogy a hazai közönség török-
részesíti s lapunk is mindenfelől
gjaink száma még ma sincsen még

Karacs Ferenc

Lásd
2

Dr Ecsedi István: A rézmetszés művészete a debreceni református kollégiumban. A rézmetsző deákok.
Debrecen, 1931;

12, 14, 15. l.



Karacs Ferenc

rőt bő cikk

Nemzet

1904. 346-347 l.

VÉNY

mányos használatra kikölcsönzött könyvekről.

czime	Kötetek száma	Jelzet

A kivevő neve, állása és lakása:

95860 Pintschof J. Mór, Budapest, ka

Karacs Ferenc

rézm.

iroß

Sörbezető 202. l.

Kihasznál, megvet,
Életedre tör! . . .

Véreddel védted
Nyolc századon át
Nyugat épségét,
Hitét, honát.

Uj népek nőttek,
Uj államok! . . .
S vén őr? mi jutalmad?
Lenéznek ott.

Vagy ellenséged
Vagy árulód.

Mert suváb a német:
Ha frank, ha szláv!
Meríti hajódat
Alább, alább.

Ma pénze öl meg.
Holnap vasa . . .
Nincs szörnyűbb, mint a
Fehér basa! . . .

Karacs Ferenc

Zrinyi Miklós fiatalkorz archepe
oval keretben, melynek
felirata Szerinvári Gróf
Zrini Miklós Horváth
Országi Bán. Az
oval keret alatt Sors
bona! nil aliud.
Jelz. Karacs metsz.
A következő műben:
Zrini Miklós horváth
országi ban szerinvári
barátlyainak, és Illye-
falvi Judit kisasszony-
nak történetei. Pest. 1804.

Karacs Ferenc

Cáid

Buvár 1938.

197. l.

nos: F.A- Hillebrandt. 1719-1797. 8 o,
Budapest, 1924.

nos: A magyar királyi udvari kamara é-
ária Terézia korában. /Kny. Századok./
31 L, Budapest, 1924.

nos: Mária Terizia budavári királyi
k tervező mestere. /Kny. Archeologiai
4 o, 8 K, 31 L, Budapest, 1928.

nos: Burgenland. /Kny. Magyar Szemle./
3 L, Budapest, 1930.

nos: A barokk menyezetfestés emlékei
rvárott. /Kny. Magyar Müvészet./ Nagy
3 L, Budapest, 1930.

nos: Maulbertsch sümegi fresko-müve.
ologiai Értesitő./ 4 o, 12 K, 24 L,
1930.

nos: A magyarországi barokk europai
/Kny. Magyar Müvészet./ Nagy 4 o, 0 K,
pest, 1931.

nos: Magyarországi ötvösök a XVIII-

Karacs Ferenc

Csek-Szombati
József képmása,
vérvernetszette fenti
Jenny Alajós
festménye után
Repr. 606. l.

„LykaMagymű1800-50

Karacs Ferenc

l.

LykaMagyműI300-50

118, 123, 154,
159, 495. l.

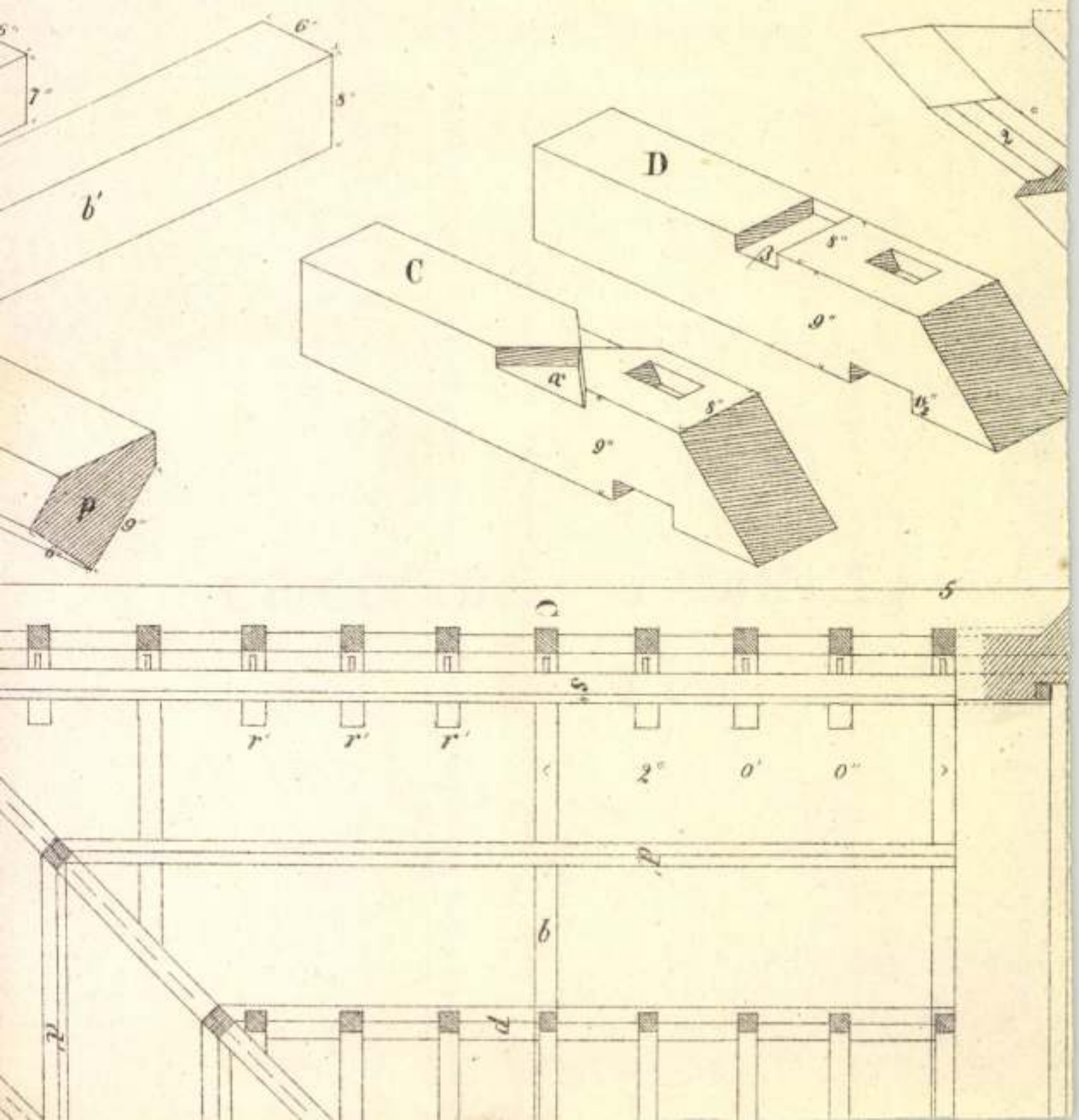

6"
7"
8"
b'
D
C
8"
9"
9"
8"
9"
p
9"
5
r'
r'
r'
2"
0'
0"
b

Karácsony Ferenc

festő

Illusztrációk a

Pásztortűz 1940.

3. számában

Karacs Ferenc

l

Kazinczy Ferenc

levelezése

~~X~~ . k. 424 l.

Sárosvármegye IX. 186.

Karacs Ferenc

wód

Drescher Pál

A szép magyar könyv.
1473–1938.
Officina kepeskönyv.
Bp. 1938.
30.l.

196. kép. *Delfti váza, XVII. század.*

Tányér, törött 1676-ból.

Hatszögletű palack virágdísszel 1678-ból. (197. kép)

Gerezdes tányér, ERW 1679 felirattal.
Radisics Ipolyi 134. szám.

Delftiesszélű tányér, MP 1687 felirattal.

Gerezdes tányér, MS 1691 felirattal.

Tányér delfties kék dísszel, XVII. század.

Tányér delfties és sasos széllel, XVII. század.

Tányér delfties kék széllel, XVII. század.

Korsó MATHIAS RENZI felirattal, XVII. század.

Kékmázas tányér, sárga dísszel, XVII. század.

Tányér, virágdíszes, IACOBUS CORNIDES 1700 felirattal. (198. kép)
Radisics Ipolyi 123. szám.

Kékmázas tányér 1700-ból.

Tányér 1707-ből.

Karaes Ferenc

rad

z

Lauringer Ernő:

A Sopron városi muzeum térképgyűjteménye Soproni szemle

1942. 20. l.

Karacs Ferenc

l.

A pest-budai árvíz
1838-ban. Bp. 1938.
342. l.



rozással.

Elek Artúr.

uj gárdára, amely megint a legifjabbakból alakult. Egyik sajátossága, érdeme és zavartalanul szép életének egyik magyarázata, hogy a „Kéve" sohasem merevült egy nemzedék konzerváló egyesülésévé, hanem időnként meg-megújhodni törekedett és a fiatalokkal és legfiatalabbakkal frissitette föl sorait.

Másik jellemző tulajdonsága ennek a csoportnak, hogy sohasem zárkózott össze egy bizonyos irány képviseletévé, hanem elfogulatlanul válogatott a legkülönbözőbb irányok tehetséges képviselői között. Annál inkább megbecsülendő tulajdonság ez, mert a „Kéve" alapjában véve konzervativ érzésü csoport volt mindig. Talán az egyetlen müvészegyesületünk ma is, a melynek működésében bizonyos elvek hagyományszerüen érvényesülnek. Az egyéniség előtt azonban hagyomány és elvek hatalma mindig megállott. Az egyéniség, ha még oly szokat-

Karacs Ferenc

l.

Eperjessy 1929

2. l. - 3. l.

4. l.

telkere..... 1.000 P.

óf Teleki kastélyról
éhez való hozzájárulás,,. 500 P.

sen: 55.000 P.

elnök

Karacs Ferenc

l.

Jászbmuzeók

1938 – 43

191. l.

Karacs Ferenc

l

Dreschergerusch

97. l.

Marosvásárhelyi Közművelődési ház
államsegélye VIII. 232.

Karacs Ferenc

rezin

1771 – 1838

l.

Drescher rezin

59-l.



KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

FEBRUÁR-MÁRCIUS

28 nap — 9. hét

26 Vasárnap	
27 Hétfő	
28 Kedd	
1 Szerda	
2 Csütörtök	
3 Péntek	
4 Szombat	

Karacs Ferenc

verin

ir. id

Varga Rezin

157 l

Kéthegyű

~~Csont ár, öskori VIII. 104.~~

Karacs Ferenc

rezin

l.

Wallentinyi

Ferenczy levelei

273. l.

Napló		Pénztár Részvénytőke Tart.		Pénztár Részvénytőke Köv.		Folyó Részv Tart.	
66.303	18	150.000	·	146.061	64	360.966	·
				150.000	·	150.000	·
3.808	·						
8.784	01						
594	82						

Karacs Ferenc

Thieme_Becker

XIX. 548. l.

(Lyka)



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

V. legelső művének 1. kiad. Remek rézmetszetű címlappal (Lenhardt sculps.) Páratlanul ritka. Remek példány.

603. — Salamon király. Pest: Trattner 1827. Kis 8° 154 l. 6 sztlan lev. díszes márv. bőrkötés mindkét ered. barna borítéklappal.
1. kiad.

604. — A bujdosók. Székesfehérvár: Számmer 1830. 8° 196 l. díszes barna fbőr bordázott háttal sarkokkal, mindkét ered. sárga borítéklap belekötve.
1. kiad. Ritka. Igen szép példány.

605. — Csongor és Tünde. Színjáték 5 felv.-ban, Székes-Fehérvárott: Szammer 1831. n. 8° 168 l. gyönyörű díszes barna bőrkötés mindkét ered. barna borítéklap belekötve.
1. kiad. Páratlanul ritka. Gyögyörű példány.

606. — Vérnász. Buda: Egyetem 1834. Kis 8° 2 sztlan lev. 159 l. remek díszes fbőr. dús hátaranyozással, bordázott háttal, sarkokkal mindkét ered. zöld borítéklappal.
1. kiad.

607. — Marót-bán. Szomoru játék 5 felv.-ban Buda: Egyetem 1838. 8° 100 (102 helyett) l. 1 sztlan lev. gyönyörű díszes barna borjúbőrkötés vaknyomású keretdíszekkel.
1. kiad. Ritka.

608. — Czillei és a Hunyadiak — Pest: Kilián 1845. Kis 8° 223 l. díszes barna bőrkötés, remek vaknyomású keretdíszekkel.
1. kiad. Szép példány.

609. — Három rege. Pest: Landerer és Heckenast 1851 n. 8° 16 l. díszes kék fbőr sarkokkal.
1. kiad. Ritka.

610. — Shakespeare W. Lear király. Ford. V. M. Pest: Landerer és Heckeenast 1856. Kis 8° 214 l. er. zöld v. mindkét ered. kék borítéklappal.
1. kiad. Szép példány.

610a. **Waliszewski** K. Autour du'n throne. Catheria II de Russie. Avec un portrait en héliogravure Paris: Plon 1894. in-8 VII. 472 p. demi chagrin rouge petits fers.

611. — Le Berceau d'une Dynastie. Les premiers Romanov. 1613—1682. 2 ed. Paris: Plon 1909 in-8 VI, 596 p.

612. **Wallaszky** Paullus Conspectus rei publicae litterariae in Hungaria. Budae: Typis Univ. 1808. 8° XX, 586 p. 20 sztlan lev. fbőr.

613. **Wertheimer** Ede Andrássy Gyula gróf élete és kora Bp: Akadémia 1910—1913. 8°. 3 k.

614. **Wesendonk** O. G. Auswärtige Politik. Berlin Büttner 1926. 8° 187 S.

614a. **Westermarck** Eduard Ursprung und Entwickelung d. Moralbegriffe. Lzg: Klinkhardt 1909. gr. 8° 2 Bde O. grüner L.

614b. **What Would** be the character of a new word.

614c. **Wiegler** Paul The infidel emperor and his struggles against the pope. A Chronicle of the XIII, Century. London: Routledge 1930. 8-vo 323 p. red cloth.
With 17 illustrations.

615. **Wiener freiwillige Rettungsgesellschaft** üdvözlő díszokirata Rainer főhercegnek 80 születésnapja alkalmával. Vöös v. fedőlap bal felső sarkában az egyesület aranynyomású pecsétje.

587. **Velence** Gatteri G- Zanotto Fr. Storia Veneta 2 ed Venezia Grimaldo 1860 Folio 2 vol. díszes barna fbőr bordázott háttal és hátaranyozással.
150 remek térképpel.

588. — Molmenti-Mantovani. Le Isole della laguna Veneta. Con 131 illustrazioni e 2 tavole. Bergamo 1910 in-8, 144 p, Cart.

589. **Vendryes,** J. Le Langage. Introduction linguistique á l' histoire. Paris 1921 in-8, XXVIII, 444 p.

590. **Venizelos** Fracchia Umberto Venizelos contre lo stato di Atene 1917. in-8 206 p.

591. **Versailles** Galleries historiques de Versailles Serie. VII Paris: 1806. gr in- folio 114 trés bel planches. Demi maroquin verte, dos orné a nerfs, petits fers.
Ouvrage monumental. Trés bel exemplaire.

592. **Vigevano** Attilio La legione Ungherese in Italia 1859—1867. Con, 8 illustrazioni e tavole a colori et 6 carte topografiche Roma: 1924. in-4 XIII, 230 p. pap.

593. **Villeneuve-Traus** R. A l'Ambassade de Washington octobre 1917 Avril 1919. Les Heures decisives de l'intervention américaine. Paris: Bossard 1921 in-8 286 p.

594. **Virág** Benedek poétai munkáji. Pest: Trattner 1799 n. 8⁰ 174 l. fv.
1. kiad. Ritka. A magyar Minerva III. kötete.

595. — Horátzius poétikája. Ford. Virág Benedek Pest: Trattner 1801. 8⁰ 124 l. 1 sztlan lev. díszes barna fbőr sarkokkal mindkét ered. kék borítéklappal.
1. kiad. H. Karacs F. által metszett szép rézmetszetű arcképével. Ritka. Igen szép példány.

596. — Horátzius levelei Ford. Virág Benedek. Buda: Universitás 1815. 8⁰ 115 l. fbőr sarkokkal.
1. kiad. Szép példány.

597. — Magyar prosodia és magyar írás. Buda: Universitás 1820. 8⁰ 104 l. díszes barna fbőr sarkokkal.
1. kiad. Ritka. Szép példány.

598. — Horátzius Ádái 5 könyv. (Ford.: V. B.) Buda: Universitás 1824. 8⁰ 216 l. fv.
Szép példány.

599. **Voltaire** Histoire de l'Empire de Russie sour Pierre le Grand. Paris: Lequien fils 1830. in-8 419 p. trés bel maroquin verte dos richement orné a nerfs.
Trés bel exemplaire. Provenant de la bibliothéque de comte de (Chambord (Henri V. de Brance)

600. — La Henriade Paris: Didot l'ainé 1814 in-8 VIII. 312 p. bel demi maroquin verte dos orné a nerfs.
Bel exemplaire. Provenant de la bibliothéque du Comte de Chambord (Henri V. de France.)

601. — Theatre. Paris: Lefévre 1830. in-8 vol. demi maroquin verte dos richement orné a nerfs.
Bel exemplaire. Provenant de la bibliothéque du Comte de Chambord (Henri V. de France.)

602. **Vörösmarty** Mihály. Zalán futása. Hősköltemény. Pest: Trattner 1825. 245 l. 3 sztlan lev. díszes márv. bőrkötés.

XXIII. aukció
1936. nov. 6.

Karacs Ferenc

A XVIII. század magyarjának világnézete, amelyet felképes ábrázolásban önzefoglalt és József nádornak ajánlott Káts István plébános

Rézre metszette fenti 1797-ben

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.

V.k. Bp. é.n. 313, 673. l.

Karacs Ferenc

wód

Hankó Vilmos dr:

Régi magyar tudósok és feltalálok.
Bp. é. n. (Magyar Könyvtár 439. sz.)
17. l.

Karacs Ferenc
vézmesszó

l.

Historia 1930. III évf
4–6 n. (Pestbudai
Emléklapok). 87. l
és kv. U–
92. l

Budapest székesfőv

262.289 szám

193... 9.XIV

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Szentiványi Gy

festőművész

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi borítékok

Karacs Ferenc

készítette azt feliratos éretáblát, amelyet a Kálvin-téri ref. templom alapkövébe helyeztek 1816 jun. 12-én

Fenti 1817-ben rézre metszette a templom tervrajzát, melyet 1000 példányban az adomány gyűjtők között osztottak szét ↓

Farpestiref 44, 45. l. – 48. l.

↓ 1818-ban hasonló célból ujabb 1000 példányt vendelt szála a pesti ref. egyház. Ezt a tervet azonban nem Balla Antal, hanem Hofrichter József készítette Schon A. szerint

675. *Pöltenberg Ernő*

Derékon alólig, kissé
nézve és ülve van ábrázolv
názott támlásszék karfáj
öldöke és bajusza barna, s
vált. Nyakravalója feket
mellénye kivágott és ingé

Vászon, méretei 44·8 : 35
30 K. — Vétetett a gr. K
A megszerzésére vonatkozó
lelt. sznál. — Átvétetett 1895
jegyzék 148. — Az átvételt
8-iki 14895 sz. leirat (159–96)

Karacs Ferenc

1807

l.

Gereczerajtár

423 h.

elirásból

Kovács-nak

szedve

Karacs Ferenc

d.

Kogumagyetép

17. C.

Fortuna - bronzsobrocska IX. 117.

Karacs Ferenc

1822

l.

Keperjesy 1929

38. l.

Karacs Ferenc

l.

Barcsayegrivarmuz

11-l

Karacs Ferenc

Wód

Tóth Ervin

Európai grafika –

Bp. 1943 78. l.

~~Deáki főreáliskola~~ VII. 138

Karacs Ferenc

l.

Kazinczy Lev

XX. 78. l.

Biacr

Budap

IV., MUZEUM-

TELEFON: 18

Finom uri-divat, fehérnemű,

Kötöttáru és női divatkülönlegességek

Karacs Ferenc
pesti verin –
1809.
l.

Historia 1932
V. 113. l.

874. J. B. Morgan,
Sz. Tråutenåuban 1839-ben + Wien

874. [redacted] Rudolf trónörökös.

Egész alak, lovassági táb
nembe néz. Jobbkezével, melyen ékköves gyürüt
maszkodik, baljával pedig előre vett sz
aranygyapjas-rend jelvényét viseli. Röv
na, szakálla leberetvált. Öltözete: kék
gombokkal, [redacted] összefüzött vállvetővel
piros csikokkal és czipő. Jelzése alól

Vászon, méretei 250: 139.
Báró Löwenstein sz. Podhr
~~Átvétetett 1898; XII. 2-é~~ decembe
~~átirat alapján (418/98).~~
~~Leltári sz. a Nemz. Muzeu~~

904: v.3.

757

5

Karacs Ferenc

rézin

l.

Kazinczy lev

III 252, 374. l.

Karacs Ferenc

l.

Kazinczy lev.

XXI. 740-l.

559 l.

című művét egyesületünk a legközelebbi jövőbe
Erdélyi Férfiak Egyesületében hallották a szerző
ges bővebben rámutatnunk vállalkozásunk jelen
mű megjelenését előfizetők gyüjtése által elősegí

A könyv célja Kolozsvár művészi
rális multjának felidézése a műemlékek beszél
zadtól kezdve a XIX. század derekáig. Sorra
Mihály-templomot, a Farkas-utcai református te
a régi színházat, a különböző palotákat, a házs
a kisebb emlékekre, a polgári házakra, udvarokra
idézhesse. Ugyanebből a célból régi metszetek, f

A mintegy 64 külön oldal terjedelmű
kiadatlan fényképek után készül, a több mint 40
történeti és művészi megértését szolgálja. A mű
aranynyomással, — amennyiben a nyomdamunk
zuk forgalomba.

Egyesületünk nem számít üzleti ha
kockázatát. ***A kötet előfizetési (önköltség***
összeget a csatolt befizetési lap felhaszn
cím feltüntetésével beküldeni szíveskedje

A könyv az előfizetők példányain fe
s e példányok ára 8 pengő lesz.

Bizalommal kérjük a művelt magyar
fordulunk felekezeti különbség nélkül mindenkihe
érdekel, azzal a kéréssel, hogy közérdekű vállalk

Budapest, 1935. évi október hó 25-én

A KOLOZSVÁRI REFORMÁTUS K

DR. NAGY MIKLÓS

országgyűlési könyvtárigazgató,
az egyesület alelnöke.

DR

„ÉLET" IRODALMI ÉS NYOMDA RT. BUDAPEST

Karacs Ferenc

l.

Kazinczy Lev

XIII. 542. l.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

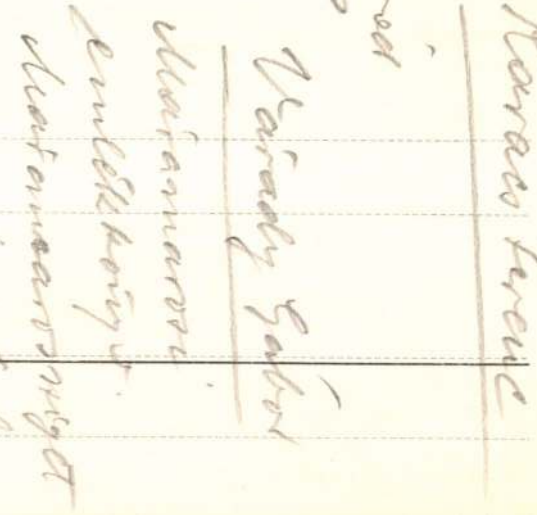

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Karacs Ferenc

egy vézmetszetü Tábla-
ja a kőv. műben

Győri Sándor: A
Buda s Pest közt
épitendő álló hid-
ról.
Pest 1832

ram!

kapcsolatban bizonyos problémák
legyen szives a 1945/46-ban ki-
néhány soros tájékoztatást adni,
m okoz, végleges elszámolást be-

ltóságod szives intézkedését, hogy
még leszállittassék. A szállitási
segrádi fuv rosok tulzott árat kérnek
hogy valószinüleg Budapestről pót-
tatal részére a fát beszállitani.

Karacs Ferenc

Wien

Firtinger 101. l

Jung Ernst, Budapest

IV, Muzeumkörút 9

P 220.- [illegible] bizományba

i Lotz Kép.

Bp. 1928 máj. 11.

Karacs Ferenc

szamos oklevélmásolatot metszet rézre az alábbi mű részére 1833. ban

Oklevél-hasonmások gyűjteménye (XI–XV. század). Melléklet Horváth Árpád oklevéltani jegyzeteinek második füzetéhez 26 rézmetszetű táblá. II. kiadás Bp. 1892.

BUDAPEST,.....

IX. HŐGYES ENDRE UTCA 10

TELEFON: 382-595

Karacs Ferenc

l.

Divipamtöst

251. l.

ázolt)

~~[illegible]~~ vidéket ~~ábrázol a~~ háttérben, erdő~~vel~~, ar

kák legelnek. A középtérben két boglya

a melynek egyikét alól ki ~~[illegible]~~ kérdtek. Elöl pe-

egy hátra fordult kis fiú ülve a földön ~~[illegible]~~ nézi a

na kalap~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, kötött kék vipás fehér,

mertelen,

vel (térdeit fogja és mellette ~~[illegible]~~ hever. Jelzése

B. 4

98·7: 152·3 Gm.

8-án a 29527/98 n. rendelettel, az

lét elszámoltatott 1898. X. 23-án (199/98), az elsőt

T9627 szosz. alatt (361/98).

ítás II: 12.

8.

Karacs Ferenc

1.

Schoen Pest-Buda

41. l.

T.

Europa

Laptergentő Rt,

Budapest

V. Rothermere u 12 III. 2.



Karato Ferenc

l.

Schoen Pest. Budai

25. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Karacs Ferenc

l.

Scholen Kálvin-tér

9. l.

~~Olasz műemlékei törvény, 1907 ik~~

VII. 207, 209

Karacs Ferenc

rezin

vod
2

Zoltkálvinův

12. l

~~Terpentin X. 15.~~

Karacs Ferenc

erőd

a

Jó Gár Csakó

III. rl. 126 rls)

(Keppel)

Karacs Ferenc

l.

Csürke

245. l.

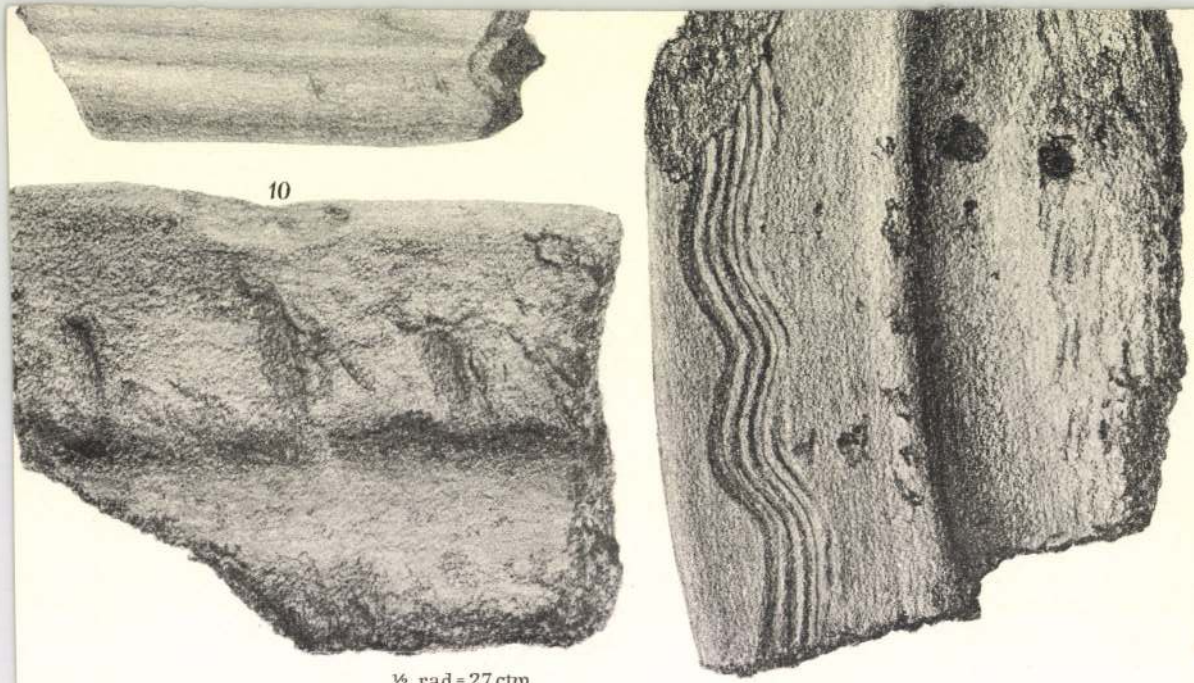

10

½. rad = 27 ctm

½. r = 30 ctm

elin Dr C. Brancsik.

Karacs Ferenc

irod

Dóczi Imre: A debre-
cen ev. ref. főgymna-
sium értesítője az
1894-95. iskolai évről.
Debrecen, 1895. 163.l.
164.l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Karan Ferenc

grafikus

Metszethéznető. Kedvelt műfaja a térképkészítés. Tanítványa Beregszászi Pál grafikus.

A magyarországi műv. tört. I. 372.
Corvina 1970

Karács Ferenc
vésnetező

MDK

A „Magyar Atlast" készítette

D. Szanzó Piroska: Képzőművészetünk és a Pesti Hírlap
1841-1849

MMM Évkönyve 1951, 138 l.

M.D.K.

Karacs Ferenc

grafikus

A 18-19 század fordulóján a sokszorosító grafikát választja hivatásául.

Rózsa György: Catter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 97 l.

Karacs
rézmetsző

M.D.K

Csaplovics János mint rézmetszőt szerepelteti.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 105.l.

M.D.K.

Karacs Ferencz

(sül 1750 körül)

vézmetsző

A művészeti oktatás kezdetei

Magyarországon.

Rabinovszky Máriusz

M.M.M. Évkönyve 1951. 61. lap.

Karacs Ferenc
rézmetsző

M.D.K.

Csetter Sámuel tanította Karacsot Bécsben.

Rózsa György: Csetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 1091.

Karacs Ferenc/ 1770-1838/ MDK

rézmetsző

1-15. Irásminták Heinich Dávid Caesar sz épirás - könyvéhez /Egyetemi Nyomda 1815 körül/.
16-17. "TABULA I. LITERAE HUNGARICAE PECULIARIS" "TABULA II. ALPHABETUM HUNNO-SCYTHICUM, SICULICUM"
18-19. Ké magyarnyelvü kodexlap facsimiléje.

201.o.

Cennerné Wilhelmb Gizella - Rózsa György: A Magyar Történelmi Képcsarnok rézlemezgyüjteménye.
FOLIA ARCHAEOLOGICA XI. 1959. 197-199.o.
A publikálatlan rézlemezek jegyzéke.
U.O. 199-205.o.

Karacs /Ferenc/

MDK

rézmetsző

Cajus Sallustius Crispus Szent-Györgyi Gellérd' magyarázatával. Buda 1811-12. I.II. köt. c. könyvben találunk egy Afrika térképet "C.J. Taentzer Karacs metsz. szignaturával.

" lemez nincs a gyüjteményben.

202.o.

Cennerné Wilhelmb Gizella - Rózsa György: A Magyar Történelmi Képcsarnok rézlemezgyüjteménye. FOLIA ARCHAEOLOGICA XI. 1959. 197-199.o.

A publicálatlan rézlemezek jegyzéke. U.O. 199-205.o.

M. D. K.

KARACS Ferenc rézmetsző

(1771 - 1838)

püspökladányi származása térkép - és rézmetsző. Pesten élt.

Rézmetsz. cimkép ill. cimlap Horátzius poetikája Ford. Virág Benedek (1801) és Virág B.: Hunyadi László (1817) c. művekhez.

Drescher P.: Bibl. Társ. 8. Ziciu. 59. l.

Karas Ferenc Rézmetsző XVIII. sd.

A Debreceni Kollégiumban működő Rézmetsző Társaság vezetője

Galambos Ferenc: Érdekességek a magyar grafika történetéből

Kisalföld 1969 VII. 20

Karas Ferenc

A debreceni „Rézmetsző Társaság" vezetője.

Galambos Ferenc: A magyar grafika történetéből

Pestmegyei Hirlap 1969 VII 20

Karai Ferenc (XVIII sd. vége)
A debreceni Református Társaság
vezetője volt

Galambos Ferenc: Érdekességek a
magyar grafika történetéből

Dalporól Lajos 1969 VII. 20

Karacs Ferenc (XVIII. s.d.)

A debreceni „Rézmetsző Társaság" vezetője

Galambos Ferenc: Kuriózumok a magyar grafika Történetéből

Napló 1969 VII. 20

Karacs Ferenc (XVIII. sz.)

A debreceni „Református Társaság" vezetője

Galambos Ferenc: Kuriózumok a magyar grafika történetéből

Fejér megyei Hírlap 1969 VII. 18

MDK

Karacs Ferenc
rézmetsző

házában lakott Katona József

Hatvany Lajos: Irodalmi szalonok.

Hatvany Lajos /szerk/: Beszélő házak.
Bp. 1957. 304-306. l.

306.l.

Karacs Ferenc, rézmetsző, 1770-1838 M.N.M.

XX 16-17. "TABULA I. LITERAE HVUNGARICAE PECULIARES." -TABVLA II. ALPHABTVM HVNNO-SCYTHICVM, SICVLICVM". jelzésük: "Karacs metsz. Pesten". Méreteik: 19.5+12.8 cm. Ltsz. 58.465 és 58.533. Rézlemezek. Magy. Tört. Képcsarnok. 201.o.

Cennerné Wilhelmb Gizella-Mózsa György: A Magyar Történeti Képcsarnok rézlemez gyüjteménye. 197.o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpeet. Képzőmüv. Alap. Kiadóváll. Bp.

Karacs Ferenc 1.

XIX. sz. első felében működő rézmetsző, debreceni múzeum őrzi munkáit. Bécsben Görög Demeter támogatta, mint Farkas Sámuelt, Czettert is. Térképrajzolást és érebe való metszegetést az iskolában kezdte, a debreceni kollégiumban.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 64. l.

Karacs Ferenc

2.

Debrecenből a fővárosba került mérnök hallgatónak.
Bécsben Czettertől és Junker Keresztélytől tanulja rézmetszést. Híre nagy, már az orosz cárnak ajánlják, ő nem megy 25 éves korában Pestre jön, 32-ben megnősül. Ősz utcai /Szentkirályi u./ házában írók, művészek jártak.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 65.

Karacs Ferenc

3.

Grafikai katalógusok 88 metszetét tartják nyilván.
1833-ban a tízparancsolatot 3 cm-es körben, a miatyánkot 1 cm-es körben lemezre karcolta.
Oklevelet is adtak, kiadva: Oklevél hasonmások gyűjteménye.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bögel József/
1961. Debrecen 64.

Karacs Ferenc

Csesdi István: Karacs Ferenc tér-
képmetsző élete és művei
Debrecen 1911

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debrecen 86. l.

MDK

Karacs Ferenc

rézmetszete Kärgling után: Szent István, László és Kálmán királyok /1815/.

Nagy I.: Magyarország képzőművészei. Századok 1874. 84-102.1.

MDK

KARACS Ferenc

Scheiber Mária Franz Jaschke Pest-budai látképei

Művészettörténeti Értesitő 1961. 2-4. sz. 196.l.

M. D. K.

KARACS Ferenc rézmetsző

(1771–1838)

Czeller Sámuel tanítványa

kedvelt területe: a térkép metszés.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-19 x

Bp. 1962. 118,

MDK

Karacs Ferenc térkép és irásmetsző

19.sz.

Szépm. Muz. graf. oszt. 87. kiáll. 1954. előszó.
8. l.

M.O.K.

Karacs Ferenc rézmetsző

emlitve

Fejős Imre: A magyar Történet képesarnak 75 éve
Chur. Ért. 1959 (VII) 288.

KARACS Ferenc

1882

237. ápr. 26. Karacs Ferenc metszetét küldi leánya Karacs Teréz

Szerz. 104.

M. Ért. 1991. 1/2

91 292

786

Váradi Karachon ötvös György

1660–1668.
Váradi ötvös János fia. Anyja 1635-ben hal meg szezután teljes árva. 1647-ben Szatmáron lakó Dengelegh Máté deák a gondviselője, aki 1647 junius 14-én örökségének egy részét átveszi a kassai archivumból. Erről D. és György tér itvényt adnak, melyből kiderül, hogy ifju évennek egy részét. Szatmáron töltötte, a honnét azonban 14 év eltelte után vissza tér Kassára, Szindi Mihály mihelyébe, a hol az ötvösséget tanulni kezdi. A céhbe 1660. febr. 3-án áll be, de mert a remek bemutatásakor „mocskos, illetlen magaviseletet" tanusított, a céhmesterek a hamis lelkücknek", a céhet pedig „ördöglelkünek mondván", a céh által 10 ft 80 denárral büntettetik, ezenfelül remekét is kipogásolják, 4 gira büntetést vetettek rea. A polgárjogot 1660 dec. 2-án fogamodik, meget meg iskap.
1660. nov. 25-én fia születik (ev. ref.) aki csakhamar meghal. 1662-ben születik Sámuel, később Mihály fia. Valószínűleg 1668-ban hunyt el.

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének tört. Bpest. 1900. 287–290 l.

Kéri László Kovács

festő.

Kertbeni Imre

festő.

Karacs Ferenc, rézmetsző 1770-1838 M.N.K.

Szent-Györgyi Gellért: Cajus Sallustius Crispus c. Budán 1811-12-ben megjelent könyvében C.J. Taentzer Afrikát ábrázoló rajzának metszetét készitette el. 202.o.

Jennerné Wilhelmb Gizella-Rózsa György: A Magyar Történeti Képcsarnok rézlemez gyüjteménye. 197.o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőmüv. Alap. Kiadóáll. Bp.

Karas Ferenc (XVIII. sz.)

A Debreceni Kollégiumban működő „Rézmetsző Társaság" vezetője. Térképezett, tankönyv illusztrációkat pertrékat készített

G. F.: A magyar grafika-
történetéből

Nagyvárad 1969 VII. 18

Karacs Ferenc

Tóth Ervin: Karacs Ferenc térképkészítő és rézmetszőművészete

/Karacs Ferenc emlékkönyv. 1958./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/

1961.Debrecen 86. l.

Karacs Ferenc, rézmetsző /1770-1838/

A fővárosi Szentkirályi u. 23. sz. házon, Karacs Ferenc rézmetsző hajdani otthonán 1931-ben elhelyezett márványtábla tudatja: pesti évei alatt itt lakott Katona József. /repr./

Petőfi Népe,
1984. 11., 11.

Karaczon Gergely

otv.

l. Kőmagyötvi

2037. 7.

Athozat

1934.						
III.	28.	nál. lev. szerint				

Átvitel

Kara Mihály

nobrán

U. 1541

Kron Mihály

Jestő

1906. Bpest. VI. Dalnok u. 3
III. 37

Kara / Kron / Mihály

szobrász és festő

jelenleg Nagyváradon él.

Máramarosi származású

Ferenczi Zoltán VI 314.

Kara Mihály

írod

Magyar Hírlap
1913 máj. 25.
(Döntés az Erzsébet-
szobor bágázatán)

U. 304

831. Főúr köznemessel.

Elől kissé balra fordulva, balról a magát mélyen meghajtó köznemes vár asszony ül az asztalnál. A főúr jobb kezév és balját csipőjére támasztotta. Üstöke és öltözete: tollal diszitett prémes kucsma, öv, sárga dolmány, szük nadrág, barna hegy mes jobbkezében kucsmáját tartja, mentéje magas szárú sárga csizmája sarkantyús, a bánja fehér, rövid ujju kabátja barna, in talon keskeny szájú és gömbölyü hasu füle

Vászon, méretei 31.8: 22.8
Vétetett 1899: II. 10-én gr
(87/99 No. IV.)
Elszámoltatott 1899: XII. 3
Az elszámolást tudomásul ve
rat (251/900).

904: V. 2.

Kara Mihály

Műtarnok

1915. tav. Kiáll. 241, 261, 290

1918. tav. Kiáll. 303

1919. hadviselt univ. Kiáll.

495, 542

nem volt karetéren

Argyruntum h. n. III. 47.

Kara Mihály

sobra a



ORSZ. MAGY. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM · BUDAPEST, VI. ARÉNA-ÚT 41.

Hampel József nemzeti múzeumi régiség-
kári igazgató I. 128.

1906. IX. 24.

Radics Sándornak Kolozsvár. A főisk. ajánlatát nem fogadja el. (754/1906.)

Kron Mihály

1906. graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Kollégn, cerwzarajz
20 kor.

Villanova - Korszak X. 50.

Kron Mihály

Műcsarnok festő Budapest.

1905-6. téli tárlat. 504.

1778. Kupetzky Jáno

Sz. Bazintan 1867 ben + N

Hangszeren játszo

A derékon alól látható és
nyon lévő hétsoros hangs
Ka van piros béléssel, a
döke és szeme barna; baj
és hímzéssel ékesitett zö
barna.

T gyér haja hosszú;

Vászon, méretei 8
Vétetett 1900. VI. 1
Sz. N. 431/900. –

Jön ez hangjen dickée

A vételár kifizettetett 1900.
(577/900) és a elszámolás
17643 sz. leiratal (688/900

Másolta 1904: VII. 9

305/900.

Kara

~~Gara Mihály~~

lásd vobrán ?

Művészet 1911

192

Kétes

adat Ezén

Nem Ely

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

yezem:

.....
gy helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Kara Mihály

rajza (női akt)
repr.

Periszkop (1925. márc.
9. l. (Arad)

Kara Mihály
nobrán

M.DK

A kiállításon művelből emlékeztetőt találunk – „Gyermekfej"
(repro)

Telegy Katalin: Az 50 éves Szarados úti műveztelep kiállítás
Művészet, 1965. február – 12 lap

1

Kara Mihály MDK

Tanulmányfej, szobor

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Kara Mihály MDK

Relief, szobor

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Kara Mihály

Tanulmányfej. Gipszszobormű.

Képzőm.Társ. 1913/14.téli kiáll.kat.51.lap

RUCZ GYULA BUDAPEST, IV., VÁCI-U. 27-29
Piarista palota. — Telefon: 862—38
Antik bútorok és lakberendezések
RÉGISÉG- ÉS MŰKERESKEDŐ

Árverési Közlöny 1935. 2. sz.

II. SZOBROK, PLAKETTEK, ÉRMEK

(563-tól 902-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
563.	ANGLÉS, Filozófia. Bronz, márvány talapzaton . *(Illusztrálva a VII. táblán.)*	50.—
564.	ARGENTI, GIOSUE, Az éj. Fehér márvány. (Hib.)	80.—
565.	BECK Ö. FÜLÖP, báró Harkányi Frigyes és báró Korányi Frigyes emlékplakettje. Bronz, 2 darab . .	4.—
566.	—, Az 1896-i ezredéves országos kiállítás emlékérme. Bronz	2.—
567.	—, Virágos Budapest Bizottság emlékplakettjei. Bronz és ezüst. 2 darab	5.—
568.	—, A Nemzeti Múzeum jubileumi plakettje. Bronz	7.—
569.	—, Emlékérem az 1906. évi vas- és fémipari kiállításra. Ezüst	12.—
570.	BERÁN LAJOS, Thaly-érem II. Rákóczi Ferenc hamvainak hazahozatalára. Bronz	2.—
571.	—, Primavera. Bronzplakett, talapra szerelve . .	15.—
572.	—, Éva. Bronzplakett, falapra szerelve . . .	15.—
573.	—, A művész felesége. Egyoldalú bronzplakett . .	15.—
574.	—, A Ferencvárosi Tornaclub érme. — Az 1905. évi sajtókongresszus érme. Ezüst. 2 darab . . .	3.—
575.	—, A Nemzeti Hajósegylet jubileumi plakettje és még két érem füllel. Ezüstözött fém. 3 darab . .	3.—
576.	— Czigler Győző emlékplakettje. — GERL K., Wekerle Sándor emlékérme. — TELCS EDE, Bpesti Leányegyesület emlékérme stb. Bronz, 5 darab . .	5.—
577.	—, Vörösmarty Mihály emlékérem. Ezüst . . .	18.—
578.	BESZÉDES LÁSZLÓ (1874—1922), Paraszt korsóval. Bronz	60.—
579	BOLOGNA, GIOVANNI da (1528—1608) UTÁN, Mercur. Bronz	60.—
580.	—, Merkur. Bronz, márványtalapzaton	60.—
581.	BOUVET, Louis-Philippe Ier. Roi de Francais. — Gayrard, Johannes Calvinus. Két bronzérem . .	1.50
582.	BREITHUT, Emlékérem Ferenc József 50 éves uralkodására. 1898. Ezüst	15.—
583.	CANOVA, ANTONIO (1757—1882) UTÁN, Ökölvívó. Bronz	90.—

		Kikiáltási ár pengőben
584.	—, Ökölvívó. Bronz	150.—
585.	CELLINI BENVENUTO (1600—1572) után, Perseus. Bronz, márványtalapzaton	80.—
586.	CHAPLAIN, JULES-CLÉMENT (1839—1909), Az 1900-as francia világkiállítás emlékérme. Bronz .	2.—
587.	CSILLAG ISTVÁN, Férfi képmás. Egyoldalú bronzplakett	15.—
588.	DUBOIS F., Jean Jaques Rousseau. — DOMARD, M. F., Arouet de Voltaire. Két bronzérem . . .	2.50
589.	DUBOIS F., Sportérem. — RASUMNY T., Szt. Kristóf. Ezüst, 2 darab	8.—
590.	DUPUIS-DANIEL, Kertészeti kiállítási plakett és még 7 különböző emlékérem. Bronz, 8 darab . .	8.—
591.	FABRIS, I. Ferenc József útalapkőletéti emlékérme 1850-ből. — WEINBERGER, Hötzendorfi Konrád emlékérme. — Háborús emlékérem 1914.-ből. Bronz, 3 darab	4.—
592.	FINTA SÁNDOR, Öreg cigányasszony. Terrakotta (Hibás.)	50.—
593.	FÜREDI RICHÁRD, Erős Jancsi. Bronz . . .	280.—
594.	GAUTIER, J., Mefisztó. Bronz	110.—
595	GEORGE, FRANCOIS, A festő. Bronz	12.—
596.	GIORGI, L., XIII. Leó pápa emlékérme. — SCHARFF, Pulszky Ferenc emlékérme. — PONSCARNE, H., III. Napoleon emlékérme. — LANGE, Ferdinánd és József nádor kétoldalas érme. — Kiállítási érem. Bronz, 5 darab	8.—
597.	GLANZ J., A reichstadti herceg mellszobrocskája. Vas	18.—
598.	GOETZ, K., I. Ferencz József és II. Vilmos balranéző mellképei. A hátlapon magyar és német baka egymás mellett. Ezüst, 1914, 83 mm, 177 gr. . .	75.—
599.	—, Zum 2 August, 1914. Herkules vállán a földgömb, a hátlapon bikával küzdő férfiú. Ezüst, 84 mm. 179 gr.	75.—
600.	—, Drei Grafen von Spee. Spee admirális szembenéző mellképe két tengerésztiszt fiának mellképei között. A hátlapon a tenger fölött repülő sas. 1914. Dez. 8. Ezüst. 103 mm. 288 gr.	100.—
601.	—, Vilmos német trónörökös balra néző mellképe. Hátlapon a hydrával küzdő Siegfrid. 1914. Ezüst. 83 mm. 163 gr.	75—
602.	—, Der Bund der Tücke. MCMXV. A hétfejű sárkány emlőit szoptató olasz. Ezüst 1915. 82 mm. 156 gr.	75.—
603.	—, Grossadmiral Alfred von Tirpitz szembe néző mellképe. A hátlapon „Gott strafe England" 18 Februar 1915. Német búvárhajón ülő Neptun. Ezüst. 1915. 80 mm. 185 gr.	75.—
604.	—, Leopold Prinz von Bayern General Feld-	

marschall ezembe néző mellképe. A hátlapon „Den Eroberer von Warschau 1915". Ezüst. 83 mm. 156 gr. . . . . 75.—

605. —, Boelcke Oswald német repülőtiszt halálára. 28 okt. 1916. Ezüst, balra néző mellképpel, a hátlapon repülőgép. 89 mm. 218 gr. . . . . 75.—

606. —, Wie lange noch? Ezüst. 1917. 86 mm. 192 gr. 75.—

607. —, Zum 1 Januar 1918. Ganz Europa die ganze Welt. Die ganze Welt wird deutsch werden. Ezüst. 88 m.. 212 gr. . . . . 75.—

608. IPPLAND, Női akt. Bronz, márványtalapzaton . . 12.—

609. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVII—XVIII. sz., Szent ezerzetes. Ónplakett . . . . . 25.—

610. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. sz., Szent István Festett fa. (Hibás.) . . . . . 24.—

611. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. sz., Szent László Festett fa. (Hibás.) . . . . . 24.—

612. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. sz., Táncoló gyermek. (Tengerentúli világrész megszemélyesítője.) Elefántcsontszobor. (Hibás.) . . . . . 50.—

613. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. sz., Longinus. Festett fa. (Hibás, hiányos.) . . . . . 45.—

614. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. sz. vége, Fortuna. Bronz . . . . . 36.—

(Illusztrálva a VII. táblán.)

615. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. sz., Putto. Festett fa . . . . . 18.—

616. ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. sz., Ezüstdombormű. (Rafael „Madonna della Sedia"-ja után.) . . . 25.—

617. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. sz., Centaur. Bronzirozott terrakotta . . . . . 300.—

618. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. sz., A párkák. Vasplakett . . . . . 15.—

619. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. sz,. Hidalgó. Bronz . . . . . 22.—

620. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Gyermekfej. Elefántcsont dombormű . . . . . 8.—

621. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. sz., Mirabeau. Bronz . . . . . 22.—

623. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. sz., Franklin Benjamin. Bronz . . . . . 18.—

624. JAUNER, Az 1881. évi bécsi állattenyésztési kiállítás érme. Ezüst, 140 gr. . . . . 15.—

625. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Leányka mellszobra. Műmárvány. (Talapzata törött.) . . . . . 20.—

626. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Ariadne. Műmárvány. (Hibás.) . . . . . 120.—

	Kikiáltási ár pengőben
627. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Madame Rekamier. Műmárvány. (Repedt, hibás.)	18.—
628. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Női képmás. Fehér márvány	180.—
629. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Putto virágokkal. Fehér márvány	200.—
630. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Hideg a víz. Márvány. (Kissé sérült.)	50.—
631. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Bírkózók. Bronz	120.—
632. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Zebufogat. Bronz	18.—
633. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, A visszhang. Bronz, márványtalapzaton	40.—
634. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Charitas. Bronz, márványtalapzaton	27.—
635. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Férfi mellszobra. Vas. (Munkács?)	6.—
636. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Marcus Aurelius. Bronz. Antik, eredeti után	60.—
637. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Gyermek libával. Bronz	30.—
638. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Flóra. Bronz	25.—
639. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Szántás. Bronz, márványtalapzaton	40.—
640. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Tehén. Bronz	10.—
641. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Bika. Bronz	40.—
642. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Női tanulmányfej. Fehér márvány és bronz	120.—
643. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Tehén borjával. Bronz	5.—
644. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Vizsla. Bronz, márványtalapzaton	28.—
645. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Tábornok mellszobra. Vas	30.—
646. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Bika. Bronz	10.—
647. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Gladiátor. Bronz, márványtalapzaton. Antik, eredeti után	28.—
648. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Türr István mellképe. Ezüst plakett	12.—
649. KALLÓS EDE, Imádkozó paraszt. Fehérfém	20.—
650. —, Vásárfia. Bronz	18.—
651. KARA MIHÁLY, Anyaság. Bronz	35.—
652. KERÉNYI JENŐ, Táltos. Bronz, márványtalapzaton	30.—
653. KISS GYÖRGY (1852—1916), Aba Samuel. Majolika. Zsolnay, Pécs	160.—
654. KISS ISTVÁN, Hegedüs Gyula képmása. Ezüstözött fémplakett	5.—
655. LANGE, I. Ferenc József Erzsébet bajor hercegnővel történt eljegyzési érme 1854-ből. Bronz	2.—

		Kikiáltási ár pengőben
656.	—, Haidinger Vilmos emlékérme. Bronz	2.—
657.	LÁNYI DEZSŐ, Női akt. Bronz	200.—
659.	—, A szüret. Bronz	90.—
660.	LECOURTIER, R., Vizsla. Bronz, márványtalapzaton	300.—
	(Illusztrálva a VIII. táblán.)	
661.	LEONARDI, Atléta. Bronz, márványtalapzaton	70.—
662.	LINDENBERG, Nő korsóval. Bronzszobrocska	18.—
663.	LÖVENTHAL, General oberst von Hindenburg. A tannenbergi győzelemre. Nagy vasérem. 105 mm.	25.—
664.	MACHAULT, PAUL EMILE (1800—1867), Don Xijote. Bronz	110.—
665.	MADRASSI, Gyermekszerelem. Bronz, márványtalapzaton	110.—
666.	MARKUP BÉLA, Oroszlán antiloppal. Bronz	125.—
667.	—, Medvetáncoltató. Bronz	135.—
668.	MARSCHALL RUDOLF, Goethe-emlékplaket. 1900. Ezüst	12.—
669.	MARTINELLI JENŐ, Női akt. Bronz, márványtalapzaton	65.—
670.	MAYER & WILHELM, Emlékérem I. Umberto olasz kir. halálára, 1900. — Youvenel, Rubens-érem. — Liszt-plakett, füllel. Ezüst és aranyozott bronz. 3 drb	5.—
671.	MÉNE, PIERRE JULES (1810—1879), Tigris harca a krokodilussal. Bronz	70.—
672.	MIHANOVIC, FRANCES, Európa. Bronzplakett	2.—
673.	—, Európa. Ezüstplakett. (Éremkedvelők, 1907). 72 gr.	8.—
674.	MURÁNYI GYULA (1881—1920), Három kiállítási emlékplakett. Bronz	2.—
675.	—, Francesco Ferrer egyoldalú emlékérme, 1909. Ezüst, 45 gr.	5.—
676.	—, Ferrer Francesco emlékérme és egy Szent Borbála emlékérem. Bronz, 2 darab	2.—
677.	NEUSS, I. Ferdinand 1835. évi emlékérem. — Kossuth Lajos emlékérem 1894-ből. Ezüst, 2 darab	2.50
678.	PAWLIK F., Emlékplakettje és még egy osztrák művész emlékplakettje. Bronz, 2 darab	3.—
679.	PETRI PICK LAJOS, Fürdő akt. Bronz	180.—
680.	PILLET CH., A zene. — CSILLAG, Falk Zsigmond. A Könyves Kálmán-páholy érme. Bronz, 3 darab	2.—
681.	PINGRET F., N. Joannes Tilly. — GATTEAUX E., Josephus Haydn. Két bronzérem	2.—
682.	PRINZ, JOSEPH, Jugend és két hasonló osztrák plakett. Bronz, 3 darab	5.—
683.	PUGI, Sappho. Színes márvány. (Hibás.)	70.—

		Kikiáltási ár pengőben
684.	RADNITZKY, CARL (1818—1901), Károly Lajos és Ferdinánd Miksa főhercegek emlékérme, 1879. Bronz	7.—
685.	—, I. Ferencz József és Erzsébet királyné 1867-i koronázására vert ezüstözött önemlékérem. Tokban	4.—
686.	—, A bécsi fényképészek egyesülete érdemérme. — A bécsi iparművészeti múzeum emlékérme. — Emlékérem Károly főherceg szobrának leleplezésére. Bronz. 3 darab	5.—
687.	—, Vilmos ausztriai főherceg emlékérme. — Gráci egyetem érdemérme, 1812. — SCHARFF A., Károly Lajos főherceg érme. Bronz, 3 darab	5.—
688.	—, Emlékérem a selmecbányai akadémia alapításának 100-ik évfordulójára, 1870. Bronz	10.—
689.	RAFFT, II. József emlékérme. „Felicitas Daciae", 1773. — I. Ferencz érme a párisi éremverő meglátogatására. — I. Ferencz halálára, 1835. 3 darab Bronz és vas	2.—
690.	REISNER JÓZSEF (1859—1929), Farbaky István, az orsz. bányászati és kohászati egyesület elnökének érme. Ezüst, 40 gr.	4.—
691.	REMÉNYI JÓZSEF, Kalotaszeg. Ezüstplakett. (Éremkedvelők, 1908.) 80 gr.	9.—
692.	RODIN, AUGUSTE (1840—1917), Férfi akt. Égetett terrakotta	200.—
693.	ROMSTORFER, Mecklenburg hercegségi önemlékérem	1.—
694.	ROTY, LOUIS OSCAR, Az 1900-i világkiállítás emlékplakettje. Bronz. Tokban	3.—
695.	SAXER, Tiroli férfi. Festett fa	27.—
696.	—, Mészáros. Festett fa	27.—
697.	SCHARF, ANTON (1845—1903), Strauss Johann érem és még 4 hasonló érem és plakett. Bronz, 5 drb	5.—
698.	—, Buda visszavívásának 200 éves emlékére vert érem, 1886. Bronz. Tokban	3.—
699.	—, Radetzky József gr. olasz emlékérme 1849-ből. Bronz. Tokban	4.—
700.	—, Ezüstérem, 1890-ből, az aradi szabadságszobor leleplezésére. 55 mm. 73 gr. Tokban	45.—
701.	SCHARFF A., Szilágyi Sándor emlékérme, 1897. — EMPTMEYER, CLEMENS, Emlékérem Rudolf trónörökös halálára. Bronz, 2 darab	5.—
702.	SCHILLING JOHANNES (1828—1910), Emlékérem a Schiller-emlékmű felállítására, Bécsben, 1876. 54 mm. 44 gr.	12.—
703.	SEBESTA LOYDOLT FERENC, Imádkozó barát. Bronz, márványtalapzaton	25.—

		Kikiáltási ár pengőben
704.	SEIDAN WENZEL (1817—1870), I. Ferenc József prágai emlékérme 1852-ből. Ezüst.	10.—
705.	—, Széchenyi István emlékérem. Ón. — Gr. Széchenyi István, az Akadémia megalapítójának emlékérme. Bronz. — Az Országos Nőiparkiállítás 1881-iki emlékérme. Bronz. (3 darab.) . .	2.—
706.	SIMON F., Mich. Janson Mirevelt. — DOMARD, Denis Diderot. Két bronzérem	2.—
707.	SIX, Sziklán ülő sas. Bronz, márványtalapzaton .	24.—
708.	SPANGER, Női tanulmány. Kő	60.—
709.	—, Néger. Kő	60.—
710.	STROBL Alajos (1856—1926), Ormódy Vilmos egyoldalú emlékplakettje. Bronz, eredeti tokban . . .	8.—
711.	SZAMOSI-SOÓS VIMOS, Női akt. Ezüst, onixtalapzaton	35.—
712.	—, Fricsay Richard képmása. Bronz	50.—
713.	SZÁRNOVSZKY FERENC (1863—1903), Az Iparművészeti Múzeum érme és még hét különböző érem. Bronz és réz (8 db.)	8.—
714.	SZÉKELY KÁROLY, Női aktkompozició. Bronz	40.—
715.	SZÉP B., Anya gyermekével. Fa	24.—
716.	SZIRMAY TONY, Klapka-emlékérem. Genf, 1908. Ezüstözött bronz	1.—
717.	—, Emlékplakett a Pécsett felállított francia katonai síremlékre, 1908. Bronz	7.—
718.	TAUTENHAYN, J., Schwarzenberg hg. emlékplakettje 1867-ből. Bronz	2.—
719.	TELCS EDE, A boszorkány. Ezüstplakett. (Éremkedvelők, 1910.) 110 gr.	12.—
720.	—, Háborús emlékplakett. Ezüst. (Éremkedvelők, 1915.) 170 gr.	18.—
721.	—, Gróf Andrássy Gyula emlékérme szoborleleplezése alkalmából. 1906. Bronz	2.—
722.	—, Vizmai Lukács Antal. — MURÁNYI, Khuen-Héderváry Károly. — MURÁNYI, Sütőiparosok plakettje. Bronz. 3 darab	4.—
723.	TÓTH ISTVÁN (1861—1935), Hunyadi János. Bronz, márványtalapzaton. (Hibás.)	50.—
724.	ifj. VASTAGH GYÖRGY, Zopi. Bronz	50.—
725.	—, Ujházy Ferenc képmása. Bronzdombormű, keretben	10.—
726.	VELENCEI SZOBRÁSZ XVI—XVII sz, Férfi mellszobra. Bronz	80.—
727.	VOIGT G., IX. Pius pápa emlékérme. — BIANCHI, XIII. Leó pápa emlékérme. Ezüst, 70 gr. (2 darab.)	8.—
728.	ZITA H., Szent Mihály. Nagy ónplakett. (Hibás.)	8.—
729.	ZUTT RICHARD, A „Kéve" háborús érme. Ezüst, 323 gr. Tokban	32.—

		Kikiáltási ár pengőben
730.	—, A „Kéve" háborús érme. Ezüst	75.—
731.	TISZA KÁLMÁN EMLÉKÉRME tízéves miniszterelnökségére, 1885. Ezüst, 133 gr.	12.—
732.	EMLÉKÉRMEK ÓNBÓL. Londoni kiállítás, 1851.— Szent Pál székesegyház London, 1850 kör. — Chicagói kiállítás, 1893. — Bécsi világkiállítás, 1873. — Garibaldi, 1882. 5 darab	2.—
733.	EMLÉKÉRMEK: Báthory István, 1877. — Londoni kiállítás, 1862. — Londoni kiállítás, 1851. — Stockholmi olimpiád, 1912. Ón. 4 darab	3.—
734.	FERDINAND FŐHERCEG „VICARIUM IMPERIUM ADEUNTE" EMLÉKÉRME, 1711. Ezüst, 35 gr.	3.—
735.	EMLÉKÉREM LAJOS BAJOR HG. HÁZASSÁGI JUBILEUMÁRA, 1893. Ezüst, 34 gr.	2.—
736.	ÓNLEVERETEK, XVIII—XIX. századbeli érmekből. (József és N. Frigyes, 1779., Prágai pestis, Ferenc gurki érsek, 1799., Terézia fhgnő halála, 1770., I. Ferenc halála, János fhg. helytartó, 1848.) 6 darab	4.—
737.	I. FERDINAND EMLÉKÉRME a lombard-velencei királyi koronázásra, 1838. Bronz, eredeti tokban	1.—
738.	A SPEIERI SZÉKESKÁPTALAN EMLÉKÉRME. Sede vacante, 1770. Ezüst, 35 gr.	3.—
739.	KEMÉNY JÁNOS KÉTSZERES VASTAGSÁGÚ EZÜSTÖZÖTT FÉMTALLÉRJA. (Galvano másolat)	1.—
740.	KÜLÖNFÉLE RÉZPÉNZ A XVIII. ÉS XIX. SZÁZADBÓL. 9 darab	3.—
741.	TALLÉR, Ágost szász herecgé, 1584-ből. Ezüst	6.—
742.	PÁLMATARTÓ VÁZA. Két galamb alakjával. Bronz	70.—
743.	NARCIS. Patinázott bronz. Antik eredeti után	80.—
744.	MÁRIA. Festett fadombormű. XIX. sz. eleje	8.—
745.	DOMBORMŰ. Ezüstözött bronz. Asszir-jelenettel	1.—
746.	HAT DARAB KÜLÖNBÖZŐ ÉREM ÉS PLAKETT FÜLLEL. Ezüst	8.—
747	KÜLÖNBÖZŐ PÉNZEK ÉS ÉRMEK. Ezüst, 6 drb. 75 gr.	4.—
748.	MÁRIA LUDOVICEA és egy reformációs emlékérem Vas, 2 darab	2.—
749.	ÉREMKEDVELŐK PLAKETTJEI. Telcs és más művészektől 7 darab. Bronz és hadifém	12.—
750.	EMLÉKÉREM. Tisza Kálmán tíz évi miniszterelnöksége emlékére, 1875—1885	2.—
751.	PÉNZSOROZAT. Ezüst- és rézpénzek a XVI—XIX. századból. 45 különböző darab	1.50
752.	HÁBORÚS EMLÉKÉREM. (Németek.) Ezüst, 3 drb	7.—
753.	HÁBORÚS EMLÉKÉREM ÉS PLAKETT. Ezüst, 3 darab	5.—

	Kikiáltási ár pengőben
754. OSZTRÁK KIÁLLÍTÁSI EMLÉKÉRMEK. Packfong, 2 darab	1.—
755. XIII. LAJOS ÉS MEDICI MÁRIA EMLÉKÉRME, 1611. Ezüst. Galvano	2.—
756. II. JÓZSEF TALLÉRJA 1782-ből és 4 emlékérem. Ezüst, 212 gr. 5 darab	15.—
757. SZÉCHENYI ISTVÁN GR. EMLÉKPLAKETTJE. Soproni szobrának leleplezése alkalmából, 1897-ből. Bronz	2.—
758 EMLÉKÉREM A PÁRISI 1867-IKI VILÁGKIÁLLÍTÁSRA. Aranyozott bronz	1.—
759. A RÉGI NYÁR. Emlékplakett. 1928. VIII. 30.-as évszámmal. Tokban	2.—
760. KOSSUTH LAJOS BRONZPLAKETTJE. . . .	2.—
761. MOREA FÉLSZIGET VISSZASZERZÉSÉRE VERT VELENCEI BRONZÉREM és még két darab bronzérem. 3 darab	1.50
762. JÁNOS ZSIGMOND ÉS IZABELLA ERDÉLYI ARANYFORINTJA. Kolozsvári veret, 1558. . .	42.—
763. KÜLÖNBÖZŐ RÉGI EZÜSTPÉNZEK. A XVI—XIX. századból. 162 darab. 307 gr.	22.—
764. KÜLÖNBÖZŐ RÉGI EZÜSTPÉNZEK. A XVI—XIX. századból. 169 darab. 365 gr.	26.—
765. HABSBURG-HÁZI URALKODÓK KORONÁZÁSI ÉS EGYÉB EMLÉKZSETONJAI. 37 különböző darab. Ezüst, 129 gr.	20.—
766. EMLÉKÉREM a Friedrichsruh-i Bismarck-mauzoleum felállítására, 1899. Ezüst	5.—
767. MÁRIA TERÉZIA, II. JÓZSEF ÉS II. FERENC KORONATALLÉRJAI az 1775., 1789. és 1793. évekből. Ezüst, 3 darab	14.—
768. KERESZTELŐ ÉREM, vasból, német felírással. XVIII. sz. vége	3.—
769. II. JÓZSEF LOVASSZOBRÁNAK LELEPLEZÉSÉRE VERT VAS EMLÉKÉREM, 1806-ból . .	3.—
770. MÁRIA TERÉZIA-TALLÉR. 1780-ból. Ezüst, 3 drb. (Újabb veretek, keleti használatra.)	7.—
771. ZÜRICHI TALLÉR. Ezüst, 1559.	10.—
772. EZÜSTTALLÉR ÉS PÉNZ. 23 különböző darab .	80.—
773. AELIA PETINA. I. Claudius római császár 2. felesége. Egyoldalú, nagy portrait-érem. XVI. sz. Bronz. 86 mm.	30.—
774. V. KÁROLY NÜRNBERGI NAGY ÉRME, 1538. Ólomöntvény. 72 mm.	20.—
775. FUGGER JAKAB egyoldalú bronzérme, balra néző fejjel. 1518. 59 mm.	25.—

		Kikiáltási ár pengőben
776.	GONZAGA FERDINAND EMLÉKÉRME. A hátlapon Herkules a hydrával küzd. Nagy bronzérem. 71 mm.	25.—
777.	STABIUS, JOHANNES, I. Miksa német-római császár poétája. Bronzérem, 65 mm. Lyukas	20.—
778.	RICHTER PÁL ALBERT, ovális ólomérem, 1693. Szembenéző mellképpel, a hátlapon címer, alatta város látképe. 44×38 mm.	5.—
779.	BIZZA, Fundator Contantinopo. Bronzérem, 51 mm.	15.—
780.	DATAS, CAROLUS, OVÁLIS BRONZÉRME. Egyoldalú. 55×45 mm.	5.—
781.	DÜRER-PLAKETT. Bronz, 38×38 mm.	10.—
782.	PANNONHALMA FELÉPÍTÉSÉRE VERT EZÜSTÉREM. 38 mm.	35.—
783.	GERL ZSÓFIA. Egyoldalú bronzplakett. Gerl K.-tól. 109×82 mm.	20.—
784.	BELHÁZY N. JÁNOS, min. tanácsos. Egyoldalú Bronzplakett Gerl K.-tól, 1895. 118×85 mm.	20.—
785.	MÁRIA TERÉZIA NAGY EZÜSTÉRME, az adók reformjára Erdélyben. 1765. 59 mm.	40.—
786.	MÁRIA TERÉZIA BRONZÉRME az adók reformjára Erdélyben. 59 mm.	10.—
787.	MÁRIA TERÉZIA ÓNÉRME az adók reformjára Erdélyben. 59 mm.	10.—
788.	MÁRIA TERÉZIA NAGY EZÜSTÉRME, a polgári törvénykönyv reformjára, 1765-ben. 59 mm.	50.—
789.	MÁRIA TERÉZIA NAGY BRONZÉRME, a polgári törvénykönyv reformjára, 1765-ben, 59 mm.	10.—
790.	MÁRIA TERÉZIA NAGY EZÜSTÉRME, a katonai határok emelésére Erdélyben. 1762. 59 mm.	40.—
791.	MÁRIA TERÉZIA BRONZÉRME, Erdély nagyfejedelemséggé emelésére. 1765. 59 mm.	8.—
792.	MÁRIA TERÉZIA ÓNÉRME, Erdély nagyfejedelemséggé emelésére. 1765. 59 mm.	8.—
793.	MÁRIA TERÉZIA BRONZÉRME, a mezőgazdaság fellendülésére Erdélyben. 59 mm.	12.—
794.	MÁRIA TERÉZIA BRONZÉRME, az udvari hivatalok visszaállítására Erdélyben. 1762. 59 mm.	10.—
795.	MÁRIA TERÉZIA NAGY EZÜSTÉRME, a pénz feljavulására Erdélyben. 1747. 69 mm.	50.—
796.	II. JÓZSEF BRONZÉRME, Erdély látogatására. 1773. 49 mm.	6.—
797.	II. JÓZSEF BRONZÉRME, Erdélyből való elutazása emlékére. 1773. 49 mm.	6.—
798.	EMLÉKÉREM a Nagyszebeni Lövészegylet 25 éves jubileumára. Ezüst, 1869. 33 mm.	8.—
799.	A MAGYAR ORVOSOK GYŰLÉSE EMLÉKÉRE KOLOZSVÁROTT 1844-BEN VERT ÉREM. Ezüst.	12.—

		Kikiáltási ár pengőben
800.	GAZDÁSZATI ÉS IPARKIÁLLÍTÁS KOLOZSVÁRT. 1857. Bronzérem. 53 mm.	5.—
801.	MAROSVÁSÁRHELY, BETHLEN GÁBOR SZABADKŐMŰVESPÁHOLY ARANYOZOTT BRONZÉRME. 42 mm.	8.—
802.	A KOLOZSVÁRI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA KITÜNTETŐ ÉRME. Ezüst. 53 mm. .	12.—
803.	MEDICI, LAURENTIUS, 1492. Bronzérem, jobbra néző mellképpel, hátlapon két fekvő állat . . .	18.—
804.	MEDICI KATALIN nagy bronzérme, jobbra néző mellképpel, hátlapon nyolcágú csillag kígyókörben, felette korona. 78 mm.	18.—
805.	MEDICI, CAMILLA MARTELLIA, balra néző mellkép, a hátlapon Ad. Delicias Tantum. Bronzérem, 81 mm.	18.—
806	MEDICI, LAURENTIUS, 1492. Jobbra néző mellkép, hátlapján szabadság-kalpag két tőr között. Bronzérem, 80 mm.	18.—
807.	MEDICI ANNA, bronzérme. Balra néző mellkép, hátlapján sugárzó hold. 80 mm.	18.—
808.	BERRETINO, PIETRO, festőművész (1596—1669). Bronzérem. F. Cherontól. Jobbra mellkép, a hátlapon Genius. 72 mm.	30.—
809.	FOLKES MÁRTON, a londoni tudományos társulat elnöke (1754). Bronzérem, Dassier-től (1740), jobbra néző mellkép, hátlapján négy sor írás. 54 mm.	7.—
810.	II. HENRIK FRANCIA KIRÁLY (1546—1559). Bronzérem, jobbra néző mellkép, a hátlapján balra néző, álló király. 59 mm.	6.—
811.	VISCONTI FABIO, II. Fülöp tanácsnoka. Ezüstérem. Leone Leonitól, balra néző mellkép, hátlapján felhők között ülő Mars előtt térdeplő ember. 62 mm.	120.—
812.	KÜLLÖNBÖZŐ ÉRMEK. 5 bronz és 3 ólom. XVII. sz. (8 drb)	12.—
813.	HANOLT LUCAS. Egyoldalú bronzérem. 1519. 46 mm.	25.—
814.	KUNCZ SEBALD, HÁROM FIÁVAL. Egyoldalú ólomérem. Hans P. Linhart-tól. 91×71	15.—
815.	FRANCISCONUS GENERIS BERNARDINUS. Ólom. 1530. Lyukas.	12.—
816.	HOLZSCHUHER SIGM. GABRIEL. Bronzérem. 1642. J. B. Braun-tól. Mellkép, hátlapján címer. . .	18.—
817.	BRANDENBURG CHRISTIAN. Ovális ólomérem. 1614. Hátlapján szarvas kígyóval. 42×35 m/m. . .	12.—
818.	ZOLIKOFF JOACHIM. Svájci patricius. Ezüst emlékérme. 1630. Szembenéző mellkép, hátlapján címer. 44 mm.	30.—

		Kikiáltási ár pengőben
819.	GEIER MÁRTON. Ovális ezüstérem. Lauch Baltazár-tól. (1664—1694.) Szembenéző mellkép, hátlapon Isten báránya.	25.—
820.	TILLY JÁNOS, hadvezér, ovális ezüstérme füllel. 1632. 33×25 mm.	20.—
821.	GUSZTÁV ADOLF svéd király, ovális ezüstérme. Hátlapján Krisztusfő. 29×35 mm.	30.—
822.	GUSZTÁV ADOLF svéd király halálára vert nagy ezüstérem. 1634. A király diadalszekéren balra, hátlapján a halott király fekszik, háttérben csatajelenet. 78 mm. 136 gr.	175.—
823.	GUSZTÁV ADOLF svéd király nagy ónérme. A király páncélos alakja, szemben, a hátlapon 12 sor írás. 99×72 mm.	50.—
824.	GUSZTÁV ADOLF svéd király nagy ezüst érme S. Dadler-től. Riga bevételének emlékére. A király lóháton jobbra, a hátlapon az ostromló csapatok, háttérben Riga látképe. 58 mm.	25.—
825.	GUSZTÁV ADOLF svéd király 3 különböző émlékérme. Ón és bronz.	15.—
826.	IX. KÁROLY FRANCIA KIRÁLY (1560—1574) ezüst érme 1572. A hátlapon Hercules a hydrával. 52 mm.	30.—
827.	V. ALBERT BAJOR KIRÁLY (1550—1570). Nagy bronzérem 1558. Jobbranéző mellkép, a hátlapon a vár falai felett lebegő angyal. 120 mm. . . .	120.—
828.	IV. ULÁSZLÓ LENGYEL KIRÁLY nagy ónérme S. Dadler-től. 1636. Az oroszok felett aratott győzelmére és a svéd-török békekötés emlékére. 80 mm.	25.—
829.	FRIGYES ÁGOST lengyel király (1807—1815) aranyozott bronzérme.	10.—
830.	I. MIKSA ÉS MÁRIA, német római császár és neje. Ezüst. 1486. Mindkét oldalán mellkép. 49 mm. . .	24.—
831.	V. KÁROLY NÉMET RÓMAI CSÁSZÁR ólomérme, mellkép kormánypálcával és birodalmi almával, a hátlapon két oszlop felett birodalmi korona, alatta egyfejű sas. 55 mm. (Lyukas.)	15.—
832.	I. FERDINÁND ÉS MIKSA TRÓNÖRÖKÖS ezüstérme. 1550. Deschler-től. Mindkét oldalán balranéző mellkép. Aranyozás nyomaival. 40 mm.	60.—
833.	II. MÁTYÁS, ezüst érme, (1608) koronázására. A hátlapján balra repülő gólya. 47 mm.	35.—
834.	II. MÁTYÁS (magyar öltözetben). Ovális aranyozott ezüstérem. A hátlapon a hesperidák kertjét őrző sárkány. 43×35 mm.	100.—

	Kikiáltási ár pengőben
835. SZAPOLYAI JÁNOS ZSIGMOND (1559). Egyoldalú ezüstözött vörösréz. Szembenéző mellkép. 85 mm.	75.—
836. BRASSÓ VÁROS TALLÉRCSEGELYE 1601. . .	75.—
837. BÁTHORI GÁBOR (1608—1611) egyoldalú szebeni szükségtallér. 1611.	45.—
838. BÁTHORI GÁBOR (1608—1611) egyoldalú szükségtallér. (1611.)	20.—
839. BETHLEN GÁBOR (1613—1629). Ovális ezüstérem. 42×35.	60.—
840. BETHLEN GÁBOR (1613—1629). Kerek ezüstérem. 37 mm.	20.—
841. I. RÁKÓCZI GYÖRGY (1638—1648). Gyulafehérvári dukat. 1646. (Verdefényű.)	55.—
842. II. RÁKÓCZI GYÖRGY (1648—1660). Nagybányai tallér. 1648. Ugyanaz 1660-ból. (Hibás.) 2 drb. . .	16.—
843. II. RÁKÓCZI GYÖRGY (1648—1660). Kolozsvári tallér. 1660.	75.—
844. APAFI MIHÁLY (1661—1690) segesvári tallérja. 1672. S. B.	50.—
845. APAFI MIHÁLY (1661—1690) gyulafehérvári tallérja. 1681. A—I.	18.—
846. APAFI MIHÁLY (1661—1690). Gyulafehérvári tallér. 1683. A—I.	18.—
847. APAFI MIHÁLY (1661—1690). Gyulafehérvári tallér. 1684. A—I.	22.—
848. VI. KÁROLY (1711—1740). Fél tallér Erdély részére. 1621. Rákóczi Ferencz. (1704—1711.) K. B. Körmöcbányai forintos 1704 és 1705-ből. Az utóbbi Madonna ellenjegygyel.	35.—
849. CASTALDO JOH. BAPT. (1551—1556). Erdély katonai kormányzója, bronzérme. A hátlapon női alak. Lyukas.	30.—
850. CASTALDO JOH. BAPT. (1551—1556). Erdély katonai kormányzója. Aranyozott ezüstérem, füllel. .	65.—
851. CASTALDO JOH. BAPT. (1551—1556). Erdély katonai kormányzója. Ónérme. A hátlapon 4 álló alak. 45 mm. (Lyukas.)	30.—
852. CASTALDO JOH. BAPT. (1551—1556). Erdély katonai kormányzója. Bronzérem. Lippa bevételére. A hátlapján győzelmi jelvények mellett genius . .	35.—
853. II. RÁKÓCZI FERENC, (1703—1711) ezüst emlékérem. A hátlapján Herkules küzd a hydrával. 50 mm	50.—
854. II. RÁKÓCZI FERENC, (1703—1711) érmei. Ezüst. 1705. 43 mm. — Ólom. 1703. 41 mm. — Básta György (1603) ólom, ovális. 40×33 mm. Összesen 3 darab	25.—

		Kikiáltási ár pengőben
855.	I. LIPÓT. (1690—1705). Erdély bekebelezésére bronzérem, 63 mm	60.—
856.	MÁRIA TERÉZIA (1740—1780), Erdély hódolatára. Ezüstérem, 50 mm	20.—
857.	A MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓK KOLOZSVÁRI GYÜLÉSÉRE. 1844. Ezüstérem, 45 mm	15.—
858.	LŐCSEY, 1914. Egyoldalú bronzérem. A vörös ördögök huszárrohama. 80 mm	12.—
859.	I. KÁROLY ANGOL KIRÁLY (1625—1649), lefejezésére vert emlékérem. Ezüst, a hátlapon hétfejű szörny, alatta a király feje	18.—
860.	II. VILMOS, németalföldi király (1647—1650), Egyoldalú bronzérem. A király szembe néző mellképével, 65 mm	6.—
861.	QUEDLINBURGI DOROTHEA, szász hercegnő (1610—1617), tallérja	20.—
862.	JÁNOS GYÖRGY, szász király, ezüstérme, 1686. A király lóháton, hátlapján címer, 36 mm	8.—
863.	GUSTAV ADOLF SVÉD KIRÁLY, önérme. S. Dadler-tól, 1632. 44 mm	5.—
864.	SCHVEITZI BUNDESTALER Tell Vilmos emlékére. 47 mm	12.—
865.	PIRKER GÁSPÁR, Egyoldalú önérem. 1526. Balra néző mellképpel, F. Hagenauer müncheni mestertől. (1525—1527), 60 mm	25.—
866.	SEYRINGER LENHARD. Egyoldalú bronzérem. (1526), balra néző mellképpel. F. Hagenauer müncheni mestertől. (1525—1527), 80 mm	25.—
867.	DÜRER ALBERT, Egyoldalú ólomérem, öreg férfi mellképével; jobbra Dürer monogramja. 47 mm	15.—
868.	GUTTÄTER HANS, (1539?), Egyoldalú ólomérem, jobbra néző mellképpel. Malthes Gebel-től, 33 mm	25.—
869.	IMHOFF ANDRÁS ÉS RIETER JÁNOS, Ólom emlékérme. Mindkét oldalon mellkép. 40 mm	20.—
870.	VEHLIN HANS, Bronz, (1554), szembe néző mellképpel, a hátlapon címer. Hans Kels-től, 42 mm.	20.—
871.	FONTANA DOMINICUS, építész (1607), Bronz, emlékérme, 1589, a hátlapon 4 obeliszk. 38 mm. Lyukas	16.—
872.	GALL FERENC JÓZSEF, orvos, Ezüstérem, 1805, Loos-tól. 39 mm, 19 gr.	8.—
873.	ÓNÉREM, 5 különböző darab, XVI—XVIII. század. Régi darabok	12.—
874.	BERNDORFI LAND-, OBST- U. GENÜSEBAUVEREIN, Ezüstérem Scharftól. 64 mm, 171 gr.	75.—
875.	A KÖLNI DOM FELÉPITÉSE EMLÉKÉRE. 1880. 51 mm., aranyozott bronz	6.—

	Kikiáltási ár pengőben
876. EMLÉKÉREM I. Vilmos német császár születése évszázados emlékére. Bronz, 1897. 75 mm. . . .	10.—
877. FRIGYES VILMOS NÉMET TRÓNÖRÖKÖS nagy aranyozott bronzérme. 1888. jobbra néző mellképpel. 65 mm	10.—
878. II. VILMOS CSÁSZÁR nagy ezüstözött bronzérme, 1894. Balra néző mellképpel. A hátlapon a berlini Reichstag épülete. 100 mm	20.—
879. II. VIMOS CSÁSZÁR bronz érme a Nord-Ostseekanal befejezésére. 60 mm.	6.—
880. II. VILMOS CSÁSZÁR nagy aranyozott bronzérem balra néző mellképpel. A porosz királyság 200 éves emlékére. 1701—1901. 81 mm	15.—
881. II. VILMOS CSÁSZÁR bronzérme 1904, balra néző mellképpel, 70 mm	12.—
882. BISMARCK OTTÓ HG nagy bronzérme, 1894-ből, balranéző mellképpel, a hátlapon címer, 115 mm .	30.—
883. BISMARCK OTTÓ HERCEG, nagy ezüstözött bronzérme. Balra néző mellképpel, a hátlapon a berlini Reichstag épülete, 100 mm	25.—
884. BISMARCK OTTO HERCEG, nagy bronzérme. 1898. Jobbra néző fejjel, a hátlapon a birodalmi sas. 90 mm	20.—
885. BISMARCK OTTO HERCEG, bronzplakett, 1905. Balra néző mellképpel, 75×51 mm	8.—
886. BISMARCK OTTO HERCEG. Bronzplakett (1815—1915), balra néző mellképpel. 74×54 mm . . .	8.—
887. VII. EDUARD ANGOL KIRÁLY és ALEXANDRA KIRÁLYNÉ nagy bronzérme, 1902. A királyi pár balra néző mellképével. 20 mm	15.—
888. A ST. LOUISI VILÁGKIÁLLITÁSON Németország részvételének emlékére készült nagy bronzplakett. 1904. 103×75	25.—
889. RÁKÓCZI FERENC FEJEDELEM EZÜST FORINTJA, 1705	8.—
890. RÁKÓCZI FERENC EZÜST FORINTJA, 1706 .	10.—
891. EZÜST DÉNÁROK. Magyar, a XV—XVII. századból. 235 darab	30.—
892. EZÜST DÉNÁROK. Magyar, a XIV—XVII. századból, 246 darab	32.—
893. RÁKÓCZI JULIA, Ferenc húga, Aspremont grófnő zboróí uradalmának ROBOTJEGYEI, 4 darab. Különböző színű üveg	16.—
894. RÁKÓCZI JULIA, Ferenc húga, Aspremont grófnő, zboróí uradalmának ROBOTJEGYEI. Három különböző darab. Színes üvegek	15.—

		Kikiáltási ár pengőben
895.	RÁKÓCZI JULIA, Ferenc húga, Aspremont grófnő zborói uradalmának FÉLNAPOS ROBOTJEGYEI. Négy darab, különböző színű üveg	20.—
896.	RÁKÓCZI JULIA, Ferenc húga, Aspremont grófnő, zborói uradalmának TENGELYROBOTJEGYEI. Négy darab különböző színű üveg	16.—
897.	EMLÉKÉREM. Ezüst, orosz, 415 gr. 3 darab. (Kertészeti kiállítás, 1894. Koronázás 1894. és Katalin cárnő érme.)	52.—
898.	EMLÉKÉREM. Ezüst, 335 gr. 3 db. (Bécsi gazdas. egylet 1890, császárjubileum, 1898, szarvasmarha kiállítás. Bécs, 1895.)	40.—
899.	EMLÉKÉREM. (Dijoni földmívelésügyi kiállítás, 1863 és génuai kiállítás, 1896.) Ezüst, 126 gr. 2 db.	17.—
900.	EMLÉKÉREM. (Lueger 1907. és Ernő főherceg esküvője, 1913.) Ezüst, 139 gr. 2 darab . . .	18.—
901.	EMLÉKÉREM ÉS PLAKETT. 8 különböző darab. Ezüst, 154 gr.	16.—
902.	SAMASSA EGRI ÉRSEK EMLÉKÉRME, 1898. Ezüst	14.—

UJ TÜKÖR 1980/XVII/28.sz



SZÉKELY ANDRÁS

Művész hazája az egész világ...

A múltkoriban kezembe került egy Karacs Ferenccel, a magyar pedagógiatörténetben híressé vált Karacs Teréz apjával foglalkozó cikk, s ebben szó esett Kazinczy és Karacs levélváltásáról. Karacs Ferenc grafikus volt, rézmetsző és térképrajzoló, Kazinczy lelkében meg az írói és irodalomszervezői munka alá rejtve mindig ott égett a megkezdett és félbehagyott művészpálya nosztalgiájának parazsa. Karacsot külföldre hívták dolgozni, történetesen a cári udvarba. Barátja küldte, mondván, hogy „művész hazája az egész világ". De Karacs csak azért is Budán maradt. Ahol is halála után jelent meg legfontosabb műve, ráadásul Hunfalvy János neve alatt — ez olvasható abban a tizenkét sorban, amelyiyel a négykötetes *Művészeti Lexikon* méltatja, hiszen azért mégsem felejtették el a szakemberek. Az emlékező cikknek kimondva-kimondatlanul volt valami olyan mellékíze, hogy „Karacs derék magyar ember volt, mert itthon maradt a fenekén". Amiben van igazság. De Zichy Mihály is grafikus volt, és őt se érzem kevésbé derék magyar embernek, pedig elment Szentpétervárra. Volt igaza Karacsnak abban, hogy a magyar művészetet Budán kell művelni, de volt igaza Kazinczynak is. Ha a nemzeti művészetet *bizonyos szint felett* művelik, az egyetemessé lesz: jut is, marad is.

Gyakran szoktam rágódni ezen a „művész hazája az egész világ"-kérdésen. Épp azért, mert mindig is a nemzeti művészet kérdése izgatott. Zöldfülű kritikus koromban egy igen tehetséges festővel — azóta, ha jól tudom, Essenben főiskolai tanár, és még annyi minden történhet vele — azon meditáltunk, hogy akkor lesz itt a párizsi vagy New York-i iskolához fogható modern művészet, ha *budapesti iskola* születik. Én még bízom ebben, ő valószínűleg kevésbé, különben nem élne most az NSZK-ban. Nem nevezem nevén, ugyanis eddig nem sikerült információt szereznem arról, hogy az illető közönséges disszidensnek számít-e még, vagy már a „kultúránk a világban"-rovatba tartozik.

A disszidálás, persze, csak amolyan köznapi kifejezés. az ilyen embert jogásznyelven „a külföldön tartózkodás szabályait kijátszó"-nak illik nevezni. Az új Büntető Törvénykönyv (217. § b) pontja szerint az illető „bűntettet követ el és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő". Ugyanúgy, mint például aki kettős házasságot köt (192. §), bordélyházat tart fenn (205. § 2. pont) vagy például nagy mennyiségű pénzt hamisít (306. § 2.). A különbség csak az, hogy az előbbi egy-két-három évet — épp a dolog természete miatt — nem szokták leülni.

No már most, én meg tudom érteni a törvény álláspontját is. Az állam és polgárai — „józan paraszti" közgazdasági elképzeléseim szerint — valamiféle üzleti kapcsolatban is állnak egymással. Az állam gondoskodik arról, hogy legyen képzett bába, mielőtt még a világra jönnénk, és sírkertet meg krematóriumot tart fönn, hogy a végső perc után se kerüljünk kínos helyzetbe. Minden állam ezt teszi, többé-kevésbé, gondoskodik a gyerekről, betegről, öregről. Aztán amikor az ember felnőtt és egészséges, megfizeti mindennek a költségét közvetett és közvetlen adók formájában. Disszidálni meg épp ebben az időszakban szoktak a külföldön tartózkodás szabályait kijátszók — és ki szereti, ha az adósa meglép? Ami a dolog érzelmi részét illeti: valamilyen kényszerítő érzelmi-világnézeti ok nélkül, csak a magasabb jövedelemért hazát cserélni a szó szoros értelmében haza*árulás*. Tehetséges embernél kiváltképp. Ez a magánvéleményem, bár nem biztos, hogy népszerűvé tesz... Sokkal népszerűbb nézet azt mondani, hogy az innen oda költözés „emberi jog". A világ leggazdagabb országainak ez az álláspontja. Megtehetik. Egyrészt azért, mert amúgy is gazdagok, másrészt azért, mert a jog gyakorlása számukra kiváló üzlet: ha el is vesztenek valakit, készen kapják utánpótlásként a legnagyobb nemzeti kincset, a „kiművelt emberfőt". Az USA Angliából, Anglia Afrikából, Afrika — sehonnan. Így aztán a szegény országok vagy „zsarnok módon" lezárják határaikat, vagy még szegényebbek lesznek.

A dolog azonban mégsem ilyen egyszerű. Erkölcsi szempontból nehezen tudnék egyenlőséget tenni egy óriási laboratórium lehetőségeire vágyó, megszállott kutatóorvos és egy óriási jövedelemre vágyó gyakorló orvos „kinnmaradása" között. A művészeknél még cifrább a helyzet. Nemrég megjelent például egy magyar művész grafikai mappája, 1958-ban, Párizsban készült kollázsokból. A művész bizony útlevél nélkül jutott Párizsba — elvileg akkor egy bűntett következményeit lapozgatjuk? Igaz, hogy elévült bűntettét, de akkor is... Ha a múltba fordulunk példákért, a dolog szinte abszurddá válik: leginkább magyarnak, nemzetinek érzett művészeink életük javát külföldön töltötték, műveik javát ott alkották — Munkácsy, Paál, Színyei Merse, Rippl-Rónai, Csók, Kernstok, Czóbel... Még Derkovits se lett volna Derkovitssá a bécsi időszak nélkül. És tudjuk, nem egy-egy hónapot töltöttek külföldön két-három évenként.

A törvény arról szól, aki „tartósan külföldön marad, és ezzel a Magyar Népköztársaság érdekeit jelentősen sérti". Interpretáló művészeknél gyakori a több éves külföldi szerződés. Sérti-e érdekeinket, ha egy-egy *alkotó* művész is megpróbál (az alap támogatása nélkül) ugyanilyen módon fennmaradni a nemzetközi műtárgypiac hullámaiban? Azt hiszem, nem. Hiszen vagy világhírű lesz és büszkék lehetünk rá, vagy előbb-utóbb hazaevickél. De bizonyára többet fog tudni, mint azelőtt. Ez pedig legfeljebb néhány konkurrens művészkolléga érdekeit sértheti, nem a Magyar Népköztársaságét...

Nemrég egyik grafikusunkról — épp az Új Tükörben — olvastam, hogy virtuóz; meg is vettem Omár Khajjám verseinek új kiadását, a grafikus húsz évvel ezelőtti, virtuóznál is pompásabb rajzaival díszítve. Mai tevékenységében inkább azt a bámulatos ügyességet méltányolom, amellyel a paragrafusok dzsungeljében megteremtette a módját, hogy egyszerre legyen művész, „világpolgár" és a mi államunk polgára is.

Mert jelenleg úgy állunk, hogy ha Hollósy Simon élne, örmény külseje és virtuóz hegedűjátéka segítségével magyar állampolgárként elbazseválhatna évekig valamely „madjarosch" müncheni vendéglőben — de napközben aligha tarthatna fenn szabadiskolát a téli idényben. Igaz, nyáron is bajban volna. Találni Nagybányán, főszezonban egy szabadiskolára való szállodai szobát?

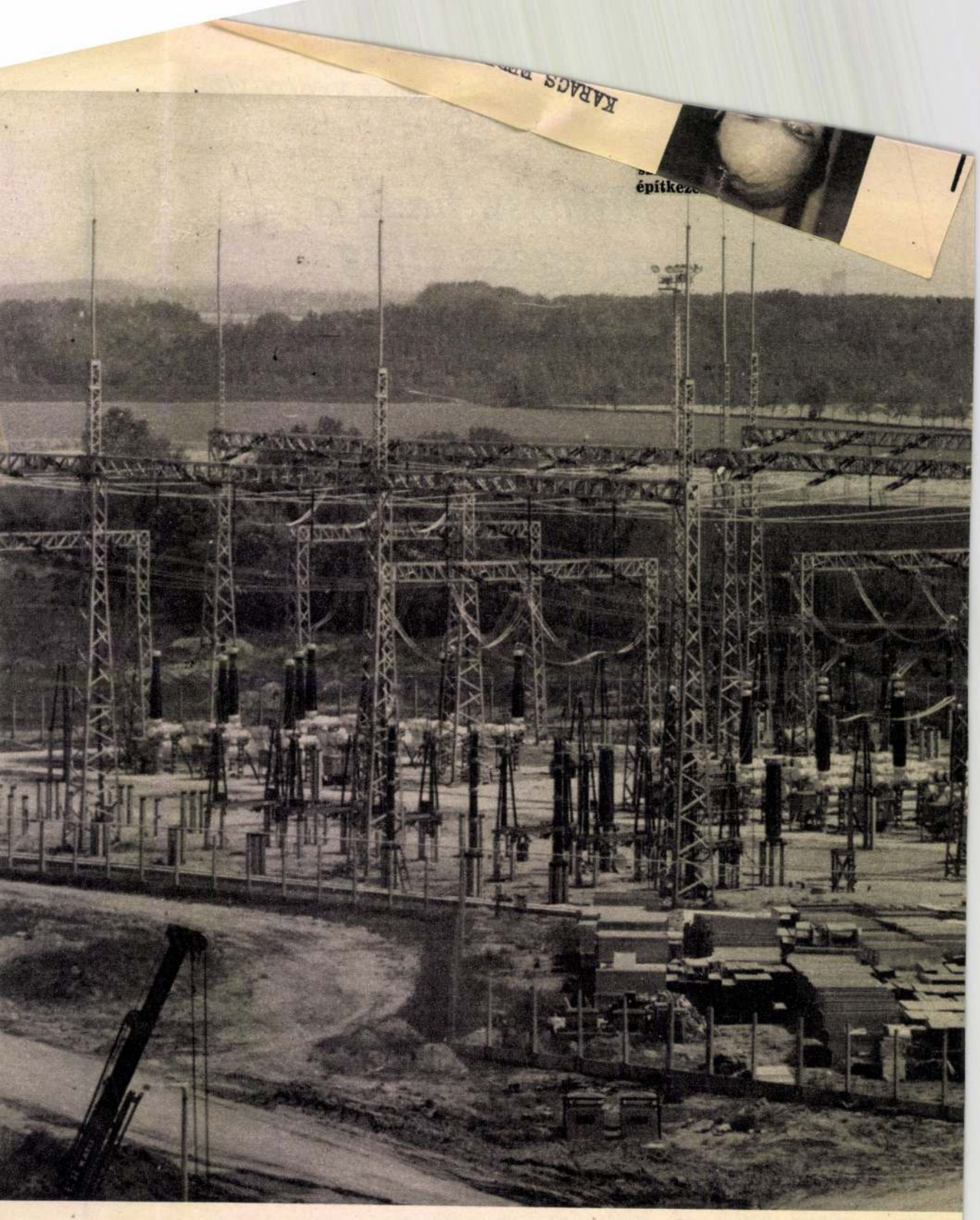

MAGYAR PÁL

AZ EMBE
ÉS A SU

„A sok pletyka egy kicsit a mi hibánk is, mert jobban kellett volna tájékoztatni a közvéleményt." A Paksi Atomerőmű-beruházás kormánybiztosa, Szabó Benjámin mondta ezt egy alkalommal. Arra utalt, hogy tisztázatlan fogalmak szövődnek az atomenergia előállítása és felhasználása, az atomfegyverek pusztítása, a sugárártalmak, sugárbalesetek köré. A tájékozatlan nagyközönség aggodalmait Nyugaton mesterségesen táplálják, az atomerőművek vélt veszedelmeit a politikai csatározásokban is felhasználják. Az ott elhangzó fenyegető, izgató jelszavak olykor felénk is visszhangra találnak. Idehaza tízezer ember munkájával épül a Paksi Atomerőmű s a tervidőszak végére villamosenergia-ellátásunk egyötödét szolgáltatja. Az országgyűlés törvényt hozott az atomenergiáról, biztonságos előállításáról és felhasználásáról. Időszerű tehát a kérdés, amivel dr. Sztanyik B. Lászlót kerestük fel, az Országos Fréderic Joliot-Curie Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet igazgatóját.

Beszélgetés a Paksi Atomerő

Karacs Ferenc

Irod.: Karacs Teréz: Jegyzetek
Karacs Ferenc életéből 1885.
/Kézirat a debr. Ref. Kollégium
Nagykönyvtárában/

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bögel József/
1961. Debrecen 86. l.

Karacs Ferenc,rézmetsző,1770-1838 M.D.K.

18-19.Két magyarnyelvü kódexlap facsimiléje.Mindkettő jelezve:Karacs metsz." 19.7+117. cm.Ltsz.58.440.- 20.1+12 cm.Ltsz.58.532. Magy.Tört.Képcsarnok 201.o. Rézlemezek.

Jennerné ilhelmb Gizella-Rózsa György: A magyar Történeti Képcsarnok rézlemez gyüjteménye. 197.o.

Folia Archaeologica.XI.1959.Bpest.Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp.

M.N.K.

Karacs Ferenc, rézmetsző, 1770-1838

1-15. Írásmintákheinich David Caesar szépiráskönyvéhez, Egyet. Nyomda kiadásában 1815 körül. Latin, görög, cirill betük. Egyes számok hiányzanak. Jelzés: "Fr. Karacs sc.". A Az 56.540. ltsz lapon: "Jos. Fischer scripsit. - Franc Karacs sculp." Átlagos méret: 25+39 cm. Ltsz. 56.535-549. Rézlemezek. Magy. Tört. Képcsarnok. 201..o.

Cennerné Wilhelmb Gizella-Rózsa György: A Magyar Történeti Képcsarnok rézlemez gyüjteménye. 197.o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzömüv. lap. Kiadóváll. p.

KARACS FERENC, térképész, /1771-1838/

Karl Ulbrich dr. "Allgemaeine bibliographie des Burgen landes" c. művének II. részében községi térképek, főleg 1770 után. Többségükben a kismartoni Eszterhazy és a vö vörösvári Erdődy uradalamk birtokaira utalnak-köztük van Karacs által készített térkép is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.szám, Szombathely

KARACS Ferenc

FODOR Ferenc: A magyar térképirás.
Bp. 1952-1954. 1-3. kötet

121, 122, 126, 127, 163, 173, 174, 186. 2R

Kovacs Ferenc

résmetsző

nevét Lányi Sámuel pesti baráti körével kapcsolatban emliti

Dr.Bendefy László: Lányi Sámuel életútja.
Művtört.Ért.1971.3.sz. 213-223.o.

219-22o.l.

Karacs Ferenc

rézmetsző

az első magyar Európa-atlasz alkotója

(foto)

Országos-Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc.

Az 1838-ban elkészült
Magyar Európa-atlasz
első két oldala

Ország-Világ 1967/43 15 old.

1

Karacs Ferenc

Az első magyar Europa atlasz készítéséhez Karacs Ferenc rézmetsző művész 1834-ben 60 éves korában fogott hozzá. Mérnöki diplomát szerzett, de meg a debreceni kollegiumban megtanulta a rézmetszést is. Bécsben felfedezték kivételes művészi képességeit. Hívták Münchenbe a képzőművészet akkori központjába, a Németalföldre és a művészetet kedvelő I Sándor cár udvarába is.

Hl. Lányi Piroska: Egy térképért-egy életet.

Ország-Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc 2

De a müvészi hirnevet kináló jövő nem
kápráztatta el. Valamennyinek azt felel-
te amit Kazinczy Ferencnek: „Ha minden
magyar müvész külföldön virágoztatja
tehetségét, akkor a magyar müvészet so-
hasem vörül fel. 27 éves korában haza-
jött Pestre, hogy térképek metszésével szol-
gálja hazája kultúrájat. Az Ősz utcában
– a mai Szentkirályi utcában – épitett há-
zat.

H. Lányi Piroska: Egy térképért – egy életet.

Ország-Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc 3

Itt dolgozott évtizedeken át, és itt fogadta barátait is. Vendégszerető otthonába a Reformkor összes kiváló emberei megfordultak. Irodalmi, nyelvújítási és politikai viták folytak itt, lelkes küzdelem az ország megújhodásáért. Gyakran megjelentek házukban a pesti szürészek is. Még tehetséges fiatal költőknek is, művészeknek is jutott ingyenes szállás otthonukban.

H. Lányi Piroska: Egy térképért egy életet.

Ország-Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc 4

Szerény kis szobájukban húzódott meg a fiatal Katona József is. Itt írta Bánk-bán-jának két felvonását. Hat gyermeket nevelt fel, négy lányt és két fiút. A maga módján mindegyik kiváló volt. Idősebb fiát Ferit lángésznek tartották, 22 éves korában már Pest vármegye főmérnöke volt. és fényes pálya előtte.

Hl. Lányi Piroska: Egy térképért - egy életet.

Országi-Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc 5

És ekkor történt életükben a tragikus fordulat: Feri egy súlyos betegség következtében megzavarodott és mint magatehetetlen elmebeteg élt még négy esztendeig. Karacs megadással viselte a súlyos csapást, lankadatlan buzgalommal folytatta a tervezett világatlasz térképeinek metszését.

H. Lányi Pirioska: Egy térképért - egy életet.

Ország-Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc 6

Se előre haladott vizibetegsége, se a lelki fajdalom nem gátolta abban, hogy éjszakákon át, gyertyafény mellett dolgozzék. 13 térkép már elkészült, de nem tudta folytatni, mert minden pénzét elköltötte a réztáblákra. Hiába szolaltak fel érdekében a kor nagy tekintélyű férfiai, szavuk nem talált meghallgatásra.

Hl. Lányi Piroska: Egy térképért - egy életet.

Országos - Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc 7

A mű 1838-ra mégis elkészült. Nem a tervezett világatlasz, csupán Európa Magyar Atlasza, 21 réztáblán. Ott állottak sorban a táblák az Ösz utcai ház emeleti műtermében, amikor 1838 március 13-án jött az árvíz. Karacsék otthonukba maradtak, csak lányaikat mentették a szomszéd háztetőre.

H. Lányi Piroska: Egy térképért - egy életet.

Ország-Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc. 8

Már az első emeletig ért a víz, amikor az ablakon át belépett Wesselényi Miklós, hogy megmentse őket. Csak a lányainkat mentse meg! Mi nem hagyhatjuk, beteg fiúnkat, én pedig réztáblaimmal akarok élveszni, vagy élni. Nem hagyhatom el műveimet - felelte Karacs Wesselényi sürgetésére. Ezekkel a szavakkal Karacs valóban élete felett döntött.

Il. Lányi Piroska: Egy térképért - egy életet.

Országi-Világ 1967/43 15 old.

Karacs Ferenc 9

Az átnedvesedett házban meghült és egy hónap múlva, 1838 április 14-én meghalt. Négy hónap múlva követte őt Feri a gyogyithatatlan beteg, és rá egy hónapra tifusz áldozata lett a fiatalabb fiú Árpád is. Az özvegy még a tragikus sorscsapások után is talpra állt. Rá várt a feladat, hogy férje életének főművét, ru ropa Magyar Atlaszát kiadassa.

H. Lányi Piroska: Egy térképért - egy életet.

Országi-Világ 1967/43 15old

Karacs Ferenc 10

A réztáblákat többen megakarták vásárolni, de ő nem adta el azokat. Halála után lányai eladták a 21 réztáblát Müller könyvárusnak. A nagy mnért igen szerény összeget kaptak, de vigasztalta őket a remény, hogy a térképek megőrzik apjuk emlékét. De mint Karacs Ferez, a kiváló pedagogus és író, a visszaemlékezéseiben megjegyzé „A szükkeblű üzér ettől is megfoszta a sírban nyugvót".

H. Lányi Piroska: Egy térképért - egy életet.

Ország-Világ 1967/43 15 old

Karacs Ferenc 11

Az „Európa Magyar Atlasza" ennek kiadványon még szerepelt az alkotó Karacs Ferenc neve, de az új kiadó, Heckenast a „metszette és kiadta Karacs Ferenc" szöveget törölhette és Hunfalvy János neve alatt adta ki a Karacs által metszett térképeket is.

H. Lányi Piroska: Egy térképért – egy életet.

Orszag-Világ 1967/43 15.

Karacs

1820-ban készitett metszetet Illyés Ágostonnak a szegedi Dömötör templomról alkotott rajzáról.

Szabolcsi Hedvig: Magyarországi bútormüvészet, Budapest, 1972

7 il

Karacs Ferenc

Térkép- és rézmetsző (1770-1838).

Berzsa László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

5201

Karacs Ferenc

Rettegi Istvánné: A püspökladányi Karacs Ferenc Iskolamúzeum. - A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve,1966-67. Debrecen, 1968. 701-712.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-162.l.

165.l.

KARACS FERENC,grafikus,1770-1838

A Kölcsey érem készitésénél reá is gondoltak,hogy ő készitse el,de bizonyára összetévesztették a rézmetszészést a vésnöki munkával,mert ezzel ő sohasem foglalkozott. 63.old.2.jegyz

FEJÖS IMRE: Kölcseynek szánt emlékérem 62.old

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LIV-LV.évf. 1955-1956
Akad.Kiadó,Bpest. 1956

Karacs Ferenc

XVIII. századi debreceni

rizmetrső

„A magyar grafika történetéből"

Pestmegyei Hírlap 1969 julius 20

S. old.

Karacs Ferenc

Horatius /repr./ grafika

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961. Debrecen Képjegyzék 92.

M.D.K.

Karacs Ferenc, rézmetsző

Katalógus.1.- Hild rajzát a Nemz.Múz.Hatvani utcai épületének földszinti és emeleti alaprajzáról rézbe metszette. 217.o. Tört. Képcsarnok

Fejős Imre: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai. 213.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Karacs Ferenc

1963 APR 13.

1021

Kartográfia

1838. április 14-én halt meg Karacs Ferenc kartográfus, rézmetsző művész, több magyar térkép rajzolója, kiadója.

— ERATOSZTHENÉSZ?

— II. Ramszesz fáraó 33 évszázaddal ezelőtti térkép papíruszai a nubiai aranybányákat ábrázolják. Az iraki Kirkukban i. e. 2600-ból való térképet találtak. A tudományos térképészet, földmérés kidolgozója i. e. 27-től 195-ig Alexandriában élt görög Eratoszthenész. Ő rajzolt először fokhálózatot, ábrázolta a térítőket, a sarkköröket. Érdeme: tényekkel bizonyította: a Föld gömbölyű. Elsőnek számította ki a délkör hosszát: a Föld kerületét.

— SZÉLESSÉG, HOSSZÚSÁG?

— A földgömbön Eratoszthenész óta szélességi és hosszúsági fokok hálózatának segítségével tájékozódnak. Vagyis: a Föld két sarkát összekötő egyenesre — a Föld forgástengelyére — merőlegesen középen fektetett sík a földgolyót két egyenlő részre: északi és déli féltekére osztja. A kettőt elválasztó körvonal az Egyenlítő. Az Egyenlítővel párhuzamosan a sarkok felé egyenlő távolságokra a földgömbfelületi újabb körök a szélességi körök. Az északi és a déli féltekén egyaránt 89. Az Egyenlítő a 0 szélességi fok, az Északi-sark az északi szélesség, 90, a Déli-sark pedig a déli szélesség 90 fokra.

— MERIDIÁN?

— Az Egyenlítő — a kör kerülete — 360 fokra osztható. A meridián 180 kör, az Egyenlítő minden egyes fokán és a sarkokon is keresztül megy. Ez a földrajzi hosszúsági kör, más néven a délkör. A 0 fokos meridián, nemzetközi megegyezés szerint, a Londontól délre levő greenwichi régi csillagvizsgálón halad át. Ettől keletre és nyugatra 180—180 a hosszúsági fok. Budapest az északi szélesség 47, a keleti hosszúság 19 fokán fekszik. A Nap vagy a csillagok delelési magasságából határozzák meg a földrajzi szélességet. A földrajzi hosszúságot pedig pontosan járó órával, úgynevezett kronométerrel számítják ki.

— A HEREFORDI TÉRKÉP?

— A későbbi korokban a keresztény térképeken a Föld nem gömbölyű. Korongalakú. A földabroszok benepesülnek meseországgal, kutyafejű emberekkel, fantasztikus állatokkal. Az 1260-as angliai Hereford térképen például a Kaspi-tenger (itt az Északi-óceán öble) szigetén ötméteres gigászok laknak, éjjelente hatalmas füleikkel takaróznak. A nagy felfedezők, Kolumbusz, Magellán és társaik már irányító-térképeket használtak. Gerhard Kremer — ismertebb nevén Mercator — 1569-ben megjelent hajózási világtérképénél a hajósoknak „csak" arra kellett ügyelni, hogy az irányító szerint mindig azonos szög mellett haladjanak.

— KARACS FERENC?

— A kartográfia központja sokáig Hollandia és Németország. (A szó az egyiptomi charta és a görög grafein egyesítése.) Magyarországon a legrégebben ismert honi térképet Lázár deák készítette 1550 és 1510 között. Erdély térképét Honterus János 153?-ben Baselben nyomatta ki. A térképek használatát az iskolákban Rákóczi Zsigmond rendelte el. 1805-ban József nádor pártpogoltja. Lipszky huszárkapitány felmérte az országot. Az első magyar atlaszt, 60 lapon, a XIX. század első évtizedében Görög Demeter adta ki. Az első magyar földgömb Nagy Károly csillagász 1840 körüli munkája. Karacs Ferenc Debrecenben, Bécsben tanult, Budapesten élt. Magyarország földképét 1813-ban bocsátotta közre. 1830-ban kezdte rajzolni Európa Magyar Atlaszát.

kluhjában“



Felkai László

— *A HÉT ELEJÉN sokan gratuláltak nekem.*

— *Sok jót a következő századik válogatottságig...*

— *Még az első százat sem értem el.*

— *De hiszen, most, Hollandiában leszel századszor válogatott.*

NYOLCADIK ÉVE JÁTSZOM a magyar válogatottban. Hogy hogy kezdődött? Apám mindhármunkat, Imrét, engem és ikertestvéremet, Pétert 1953-ban levitt a Sportuszodába, a Fradihoz. Vízilabdázni akartok, vagy úszni? — kérdezte. A vízilabdát választottuk. Nem sok önkritika kellett hozzá, hogy hamarosan belássam, kézzel jobban irányítom a labdát, mint lábbal. 1960-ban az NDK ellen — elég váratlanul — betettek a válogatottba. Fedezetet játszva lőttem egy gólt is. A mérkőzés után megrohantak: ideges voltál? Boldog voltam — ideges nem. Közismert a nyugodtságom, semmi sem tud kibillenteni. Még az olimpiai döntő sem. Nyugodt vagyok, tudom, mit kell csinálnom, nem kapkodom el a lehetőségeket. Azt mondják, úgy játszom, hogy észre sem vesznek, természetes, hogy gólt lövök és nem lőnek kapura mellettem... Olimpiai, Európa- és kétszeres főiskolai világbajnok vagyok.

A SPORTOLÁS MELLETT arra is jutott időm, hogy elvégezzem az egyetemet, elektromérnök vagyok, és a Növényolajipari és Mosószergyártó Országos Vállalatnál dolgozom. Sokan kérdezik, faggatnak: mi lesz Mexicóban? Ismerem a csapatot, játékostársaimat, nyugodtan kijelenthetem: dobogón leszünk. Persze, ez a mostani játékunk alapján elég öntelt nyilatkozatnak számít. De mi tudunk ennél jobban is játszani. Hogy meddig játszom még? Még egyszer olimpiai bajnok akarok lenni, hogy sógorjelöltem, Bolvári Antal kétszeres olimpiai bajnok, ne előzzön meg. Tokió óta sokat változott a játék, ami nem kedvez nekünk. Nagy feladat hárul rám az állandó négyméteres-lövésekkel. Remélem, nem fogok hibázni... Világválogatottnak is beillő a „Százasok klubja”, amelynek dr. Kárpáti, Markovits, Boros, Kanizsa, Dömötör, dr. Konrád II., Gyarmati, Németh után most már én is tagja vagyok...

Lejegyezte:
Lantos Gábor



Karacs

Betű - és rézmetsző,
e nemben Magyarországon
a legkiválóbb

Schams: Peetz
288. l.

-an 26.10 "

---

en: 643.60 Pengő.-

Soványi Ferbert
várbizottság pénztárnok.

Karas Ferenc, „rézmetsző"

A 19. sz. első felének kiemelkedő jelentőségű rézmetszői közül Karas Ferenc a térképrajzolásban jeleskedett.

Keleti Béla: A rézmetszet mint könyvillusztráció
13–17. l.

A Könyv
[Könyvbarát] Bp. 1955. január V/1

MDK

Karacs Ferenc festő
1771–1834.

„Mercurius" (rézmetszet)

Déri Museum Debrecen. Vezető a képtárba Bp 1952. 5. lap.

MDK

Karacs Ferenc rézmetsző

Első térképeit, egy 34 lapból álló gyűjteményt még debreceni diák korában rajzolgatta. Teológusnak készült. Mérnökhallgatóként a fővárosba kerül, majd Bécsbe megy; itt Czetter és Junker Keresztély oktatják.

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.
Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 116. l.

MDK

Karacs Ferenc térképei

Saját állítása szerint a térképrajzolást és az ércbe való metszegetést az iskolában kezdte meg. (L. Karacs Ferenc: Jegyzetek Karacs Ferenc életéhez. 1885. Kézirat a debreceni Kollégium nagykönyvtárában.)

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.
Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 116. l.

OIDK

Karacs Ferenc rézmetsző

Püspökladányi születésű. Elsősorban térképeket készített. A debreceni református kollégiumban végezte tanulmányait. Mint tógátus diák 1787-ben írta alá a főiskolai törvényeket. (Csedy Istvánné: A rézmetszés művészete a debreceni református kollégiumban.)

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából. Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 115-116. l.

04DK

Karacs Ferenc rézmetsző

Katona József az ő házában írta a Jenzsákem pusztulását. Szakít a mérnöki pályával. (Egy rézmetszete – [redacted] Horatiust ábrázolja – repr.)

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.
Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 116-117. l.

HDK

Karacs Ferenc rézmetsző

Az [redacted] orosz címnek ajánlották. Huszonöt éves korában hazajött, 32 éves korában megnősült. Háza az akkor Ősz utcának nevezett mai Szentkirály utcában volt. Járták hozzá Virág Benedek, Kulcsár István, Dóbrentey Gábor, Horváth István, Ferencry István, Beregszászi Nagy Pál.

Tóth Ervin: Tejeredet Debrecen grafikai múltjából.
Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 116. l.

MDK

Karacs Ferenc rézmetsző

3 cm-es körben egymás mellett elkészítette a Miatyánkot, üdvözlégyet és Hiszekegyet. Elkészítette különböző iratok, köztük a Halotti Beszéd pontos mását. A másolatokat Oklevél Hasonmások Gyűjteménye címmel gyűjtötte össze.

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.

Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 119.1.

MDK

Karacs Ferenc rézmetsző

(A cikk idéz feleségének a Tudományos Gyűjtemény szerkesztőségéhez írt leveléből.) 88 metszetét tartják nyilván. Készített illusztrációs célból mezőgazdasági ábrákat; 1833-ban 3 cm-es körbe karcolta a tízparancsolatot, 1 cm. területre a Miatyánkot.

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.

Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 119. l.

MDK

Karacs Ferenc rézmetsző

A Bécsben elő Görö Demeter támogatta (Pataky Dénes könyvéből). Főbb munkái: Magyarország és a hozzákapcsoltatott Horvát és Tótországoknak és a Határőrző katonai vidékeknek, nemkülönben az Erdélyi nagy fejedelemségnek közönséges táblája. (Pest.) Másik: a 21 táblából álló Európa Magyar Atlasa; utóbbi 1838 tavaszán jelenik meg

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.

Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 118-119. l.

M.-D.K.

KARACS Ferenc rézmetsző

(1771-1838)

Kedvelt területe a térkézmetszés

Czatter Sámuel tanítványa

Köréből került ki Beregszászi Nagy Pál

Ganthen-Németh-'égvári-Zádor:Magyar müvészet 1800-194
Bp. 1958. 119.l.

M. D. K

KARACS Ferenc rézmetsző

ő indította el a debreceni rolle-
giumban a rézmetsző diárór tárva-
ságát -

Benda Kálmán - Irinyi Károly: A 400
éves debreceni nyomda Bn. 1961. 121. l.

Karacs Terenc, vézmetsző 17 ok

Karacs Teréz (1808-1892), a nőnevelés egyik úttörője visszaemlékezéseiben említi meg atyját, a vézmetszőt.

Karacs Teréz: Virág benedek 18-19. l

KNYVBARÁT, Bp. 1956. szeptember VI/9

Karats Ferenc, [rézmetsző:] M Oh

1820-ban rézbe metszette a szegedi csonka torony képét. (Illyés Ágoston rajzolta.)

Karoknay István: Apu, mi ez? 23. C

Család s' iskola, bp. 1961. január XII/1

(1770-1838)

Karacs Ferenc térképrajzoló.

1781-től Debrecenben tanult.
1793: Pestre ment. Mértani rajzon és egy latin nyelvű ókori történeti atlasz táblái mozdatak fenn Tőle (1789)

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

23 oldal

MDK

Karacs Ferenc, gróf. ?

2,3,4,5, földrajzi „mappák, földtani és rézbányai rajzai?
Ezenkívül kiadott Karacs Ferenc írásmintákat is.

Naményi Lajos -139.: Karacs Feren ?
Művészet.1964. 347.l.

Karas Ferenc

Ill. metszetét tartanak) nyilván
kövegeket is másolt (pl: Halotti
Beszéd) és rézbemetszett.

A Képzőművészeti Debrecenben, 1961.

65 oldal

Karacs Ferenc rézgrafikus.

Debrecenben működött a XIX. sz. elején. Tanulmányait a ref. Kollégiumban végezte. Itt kezdett térképet rajzolni és metszeni. Mint mérnök hallgató Pestre került, majd Bécsbe ment, ahol rézmetszést tanult Czetternél és Junker Keresztélynél. 25 éves korában hazajött 32 éves: megnősül. Pesten telepedett le a kentkirályi (akkor Ősz) utcában.

A képzőművészetek Debrecenben, 1961. 63 oldal
64

Karacs Ferenc

Horatius (metszet, repro)

A képzőművészeti Debrecenben, 1961

92 kép

Karacs Ferenc, MDK

püspökladányi ifju, aki egész tanulói pályáját a debreceni kollegiumban töltötte, s ki köré egész rézmetszö társaság alakult, az ö vezetésével önálló munkát is adtak ki a diákok.

Egyiknek cime:"Oskolai uj Átlász az alsó classisok számára metszödött és nyomtatódott a ref. Collegiumban tegátus diák ifjak által T.T.Prof. Buiai Ésaiás classisnus. vigyázása alatt Debrecenben 1780."

Debreceni rézmetszö diákok.
Müvészet.1902. 294.1.

MDK

Kacsics Ferenc.

A magy. tanügy a XVIII. sz. végén pezsdült fel. A debreceni kollegium idősebb diákjai minéjobban szövetkeztek az iskola szellemi fejlesztésére. 1791-től 1806-ig „mintegy 30 tankönyv és klasszikus iró ediciója került ki a debreceni nyomdából.-Ezalatt kezdik gyakorolni a rézmetszést. K.F. volt az első tagátus ifju, ki rézmetszéssel kezdett foglalkozni.

Debreceni rézmetszö diákok.
Művészet.1902. 294.l.

MDK

Karacs Ferenc rézmetsző

Bártfai Szabó L.: Gróf Széchenyi István müvész kortársai és barátai. Magyar Müvészet 1930. 586-588.l.

M.D.K.

Karacs Ferenc
reimetsző-művész

Karacs Ferenc reimetsző és felesége
Takács Éva írónő lázában a
kor legjobbjai találhatók: Virág
Benedek, Karinczy, Vörösmarty stb.

Gyenes István: Évától — Tyereskováig
Nők Lapja, 1964. július 18 – 15 lap.

Budapest

Pest, Ősz utca/ma Szentkirályi utca/
- Karacs Ferenc lakása -

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
294-295.
"Debreceni rézmetsző diákok"

Karacs Ferenc MDK

térkép- és irásmetsző

Szépm. Muz. Graf.Oszt. 87. kiáll. 1954.

MDG

Karacs Ferenc rézmetsző

Szinte haláláig dolgozott egy európai atlaszon, de készített miniatűr tapocskákat is. Debreceni vonatkozású munkáit a kollégium könyvtára őrzi.

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából

Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 114-l.

MDK

Karacs Ferenc, vérmetnő,
illusztrátor,
térképrajzoló

H. Lányi Piroska regényének hősnője Takáts Éva, a reformkor kiválósága. Jelentős szerep jut a regényben is férjének: Karacs Ferencnek.

— bb —: Széchenyi dedikált 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. ápr. 14.

M.D.K.

Karacs Ferenc, rézmetsző

Haladószellemü müvész, sokszor fordúl meg a Vay családnál Pesten, ahol Egger festő nevelő. 264.o.

Lengyel Imre: Wilh. Egger pinxit 1825. A Lilla arcképfestőjéről. 257.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966
Alföldi Nyomda. Debrecen

MDK

Karacs,

Fényes Elek 1836-ban megjelent forrásművében: "Magyarországnak s a hozzákapcsolt tartományoknak mostani állapotja statistikai és geographiai tekintetben", a jeles művészek sorában említi.

Pogány Ö.G.:M.szobrászat a 19.sz. első felében. Dp.1939. 26.l.

MDK

Karacs, rézmetsző

a Miatyánknak egy pénzdarab nagyságu rézlemezre való pontos lekalligrafálása.
Müvészeti kérdések állandó rovat hiányában is sürün szerpelnek az egykoru ujságokban. 1833-ban igy kereg valaki. .... hazám, mikor fogsz figyelmeddel lelket, s erőt adni,h.....
A müizlés még fejletle.

De.Biró Béla:
Pesti müvészeti közélet száz év előtt.
Képzőmüvészet. 1930. 35. sz. 233-242.l.

Karacs

rézmetsző

Katalógus V/10 Zrinyi Miklós mellképe ovális keretben, fordított beállításban. Aquatinta 16.7 x 10.4 cm. Szignatúra: Karacs metsz. 1804. ~~205 old~~ 205 old.

Cennerné Wilhelmb Gizella: Zrinyi Miklós, a költő arcképeinek ikonográfiája. 187.o.

Folia Archaeologica. XVI.1964. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bpest.

-1-

M.D.K.

Karacs Ferenc, rézmetsző

Ősz (ma Szentkirályi-) utcában levő otthonában a XIX. sz. első felének írói és művészei találkoztak. Karacs mérnöknek készült, majd mint rézmetsző Bécsben kiváló grafikusoknál tanult és csábító ajánlatokat kapott tűnczenből, Németalföldről, a cári udvartól – de ő harajok s térképmetsző, szerény jövedelem és nagy család mellett szeitette a rászorulóművek./.

BUDAPEST, 1968. VI.évf. 5. sz. 22-23.old.

M.D.K.

Karacs Ferenc, rézmetsző

... vészeket. Katona József nála írta meg a „Bánk bán" nagy részét, és „Jeruzsálem pusztulását"

H. Lányi Piroska: Irói összejövetelek. Pest-Budán

BUDAPEST, 1968. VI.évf. 5. sz. 22-23. old.

Karaes Ferenc

Bartfai Szabó László:

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN MŰVÉSZ KORTÁRSAI ÉS BARÁTAI

I.

MAGYAR MŰVÉSZET
1930, 526-82. l.

Széchenyi nagy költséggel és fáradsággal járó külföldi útjának mindegyikét előre meghatározott cél eléréséért, gondos előkészület, beható irodalmi tanulmányok után és pontosan megállapított útirend szerint tette meg.

1818 július 13-án a nála alig fiatalabb festőművész, Ender János társaságában indul meg Bécsből, hogy az olasz művészet emlékeit a tehetséges festő útmutatása mellett megismerje. Az utazás első állomása Padua, melynek Szent Jusztina templomában *Paolo Veronese* oltárképében gyönyörködnek. Az Angyalok bukása képhez Széchenyi olyan beható esztetikai magyarázatot fűz naplójában, hogy fel kell tételeznünk gondos művészeti előtanulmányokat, s ezek alapján kialakult művészeti felfogást.

Firenzében *Benvenuto Cellini Perseusát* görbe lábai miatt nem találja szépnek, s tud arról is, hogy *Canova* helyes művészi ízléssel nem is az ő szobráról vett mintát Perseusához, hanem a belvedere-Apollóról, amelyet egyébként Széchenyi szintén nem tart abszolút becsű emléknek. Beismeri azt, hogy a szobrászok munkája nehéz, mivel a mű minden oldalról kritikát áll ki, a festményt ellenben csak egy irányból szemlélik, s a festő művészete annál nagyobb, mentől inkább tud csalódást előidézni a képzelet számára.

Catel Franz német festő munkáit: a *Pantheon megnyitását* és a *Három apácát*, bár Apponyi Antal gr. 70 aranyat fizetett értük, egyszerűen szépeknek mondja.

Firenzében megismerkedik *Fabre François* francia és *Benvenuti Pietro* olasz festőkkel, továbbá *Poussin Caspar* francia képeivel. Egész délelőttöt tölt el *Fabre François* műtermében és könyvei között. A Palazzo Pitti remekműveit egyenként felsorolja naplójában, ahol nagy örömmel jegyezte fel azt is, hogy Ender Apponyiék gyermekeit, Rudolfot és Gyulát igen jól eltalálva festette meg.

1818 augusztus 3-án érkezik a kis társaság Perugiába, amelynek festményekben való bővelkedése feltűnik.

Rómában a Vatikán álomnak tűnik fel előtte, amelyet nem lehet eléggé tanulmányozni. Megcsodálja Rafael *Szent Annáját*; úgy véli, ha a festőket osztályozni lehetne, első sorba kerülne Rafael, azután nagy ür következne, s csak azután jönnének *Michel Angelo*, *Caravaggio*, *Leonardo da Vinci*, *Domenichino*. *Rubens* szerinte óriási tehetség, képei jelenségek, de a művész lusta, nem dolgoz ki semmit teljesen.

Az egykorúak itéletével szemben *Thorvaldsen Bertelnél* nagyobbnak tartja *Canovát*, de hosszú időt töltött el a nagy dán szobrász műhelyében is, leírja melyik szobor hova készül s reá milyen hatással van. Megjegyzi, hogy a kiváló művész *Granet François* megmaradt műveinek is franciának.

Canova neve akkor már világszerte ismert, 1805-ben Esterházy Miklós herceg vendége gyanánt Kismartonban is járt,[1] s a művész akkor éppen Esterházy Leopoldina síremlékén dolgozott. Széchenyi az akkor élő legnagyobb szobrásznak tartja, megcsodálja: milyen könnyen bánik a kővel, s úgy érzi, a női alakokba annyi lágyságot tud belevinni, hogy beléjük lehet szeretni. Megvallja, ha szobrai közül eladó lenne csak egy is, ő még vagyona megterhelésével is szerezne belőlük, nem menne tovább Görögországba. Észreveszi azt is, hogy a művész kérkedik tudásával, szereti műveit előnyösen beállítani, de az is való, hogy sokfélét és sokat készít. Telítve van az isteni adománnyal, mindenbe életet tud önteni.

Arról a vágyról, hogy a híres szobrász művei közül valamit megszerezzen, nem mondott le. Ender művészete az utazás alatt szerzett tanulságok nyomán egyszerre magasba szökkent, s 1820-ban állami ösztöndíjjal kiküldték Rómába. Széchenyi ezen

[1] V. ö. Dr. Csatkai Endre: Canova magyar mecénásai. *Magyar Művészet 1925.* I. évf. 3. szám. 130—132 old.



JAKAB ÉS BENJAMIN TÖRTÉNETE. Részletfölvétel. XIII. sz. 2. fele
Szt. Márk-bazilika Velence. Északi átrium. Photo. Alinari

alkalmat felhasználva, figyelmezteti Endert, hogy a neki négy éven át ígért 200 arany évi segélyért nem írt neki, s egyben arra kéri, hogy körülbelül 200 aranyért vegye meg részére Canova valamelyik mellszobrát.

Ender válasza e levélre hiányzik. Igy nem tudjuk megállapítani, mennyiért vette meg a gróf részére a *Beatricet*, melynek első példányát 1818-ban mintázta Cicognara Leopoldo részére, s amely Széchenyinek igen megtetszett.[1]

Valószínűleg ugyanakkor szerezte meg részére Ender a cenki kastély másik Canova-szobrát is, az *Aspasiát*. Ebben a művész a Firenzében levő híres *Venust* ismétli meg némi változtatással. A szobrot Széchenyi 1833 április 27-i végrendeletében az Akadémiának szánta, később nejére hagyta.[2] Ugyanezen alkalommal megbízta Széchenyi Endert azzal is, hogy atyjának, mint a Nemzeti Múzeum alapítójának életnagyságú képét a Múzeum számára fesse meg. A megállapodás 200 aranyról szólott, s a művész a képhez felhasználta Széchenyi Ferencnek ma is meglevő, általa festett arcképét. Miután a bemutatott vázlatot Széchenyi elfogadta, hozzáfogott a kivitelezéshez. 1823 november 22-én jelzi, hogy a kép majd teljesen elkészült, csupán néhány részlet (az alapító oklevél kezdő sorainak, a Múzeumról szóló törvény szövegének, a családi címer színeinek tisztázása) van még hátra. A levélből kitűnik, hogy az eredeti terv szerint a könyvtár bejárata fölé a magyar címer került volna, a családé a könyvszekrényre, hogy I. Ferenc király szobrát a magyar törvénykönyvvel a kezében tervezték, végül, hogy a képen balról látható kőasztal Sphinxei a tudás symbolumait jelképezik. Hogy az uralkodó szobrát[3] ki és hol készítette, a levélből nem tűnik ki. Széchenyi valakivel lerajzoltatta, s így került a képre.

A következő év (1824) elején a művész arról értesíti megbízóját, hogy Széchenyi Ferenc képe teljesen készen van, rajta a gróf által kívánt módosításokat elvégezte, s némi száradási idő eltelte után a képet elküldi Bécsbe.

A néhány hétből több hónap lett. Szeptember 15-én a gróf sürgetésére indítja útnak a művész a képet a mintául szolgáló kisebb arcképpel együtt. Kisérőleveléből az is kitűnik, hogy Ender azidőszerint két nagyobb képen dolgozik: *Bacchus és Ariadne talál-*



CANOVA, ANTONIO (1757—1822): ASPASIA

[1] Ferrazzi I. Manuale dantesco, Bessano 1865, II.-k. A szobornak meglehetősen hibás képét közli az Amorie ruine di Dante, Mantova 1823. c. mű Beatrice Portinari körirattal.

[2] A Canova hazánkban levő műveiről szóló *egykorú* irodalomban becsesek: Harsányi Pál – Canova búslakodó Geniusa Gyömrőn, Sas, 1832. X. 43. l.; Canova művei Magyarországon, Új magyar múzeum 1850, I. 699. l.

[3] Megvan a Múzeum könyvtárának Széchenyi-termében.

Beatrice c. kobra
repr. u. o. 589. l.

kozásán Naxos szigetén, továbbá a *Szent asszonyok Krisztus sírjánál* címűeket, amelyek befejezése után Bécsbe akar visszatérni. Felhívja egyúttal a gróf figyelmét a tárlaton látható *Judith* című képére is.

Kétségtelenül Széchenyi javaslatára festette meg az Akadémia Kazinczy Ferenc arcképét Enderrel 1828-ban. Döbrentei egyik leveléből (1831 szept. 25.) kitűnik, hogy a képet Heinrich János fizette ki, s tőle kellett azt később kiváltani.

Széchenyi közéleti tevékenysége a harmincas évektől vesz nagy lendületet, s ha sokszoros elfoglaltságában alig tud időt szakítani a művészeti elmélyedésre, s egyéb magyar közintézmények feltámasztása és megerősítése érdekében igénybevett vagyonából nem is áldozhat sokat a művészet pártolására: vonzódását a kiváló művészeti emlékek iránt mindvégig megőrzi szívében s lehetőleg igyekezik a kisded korát élő magyar művészet útját egyengetni.

1831 tavaszán megbízta Andrássy György grófot, szerezze meg részére a londoni Vigadó tervrajzát, hogy a pesti építésénél fel lehessen használni. Andrássy április 22-én tudósítja, hogy a megbízatást elvégezte. Ezen év nyarán *Karacs Ferenc* rézbe metszette az Akadémia tagsági oklevelét, s egyidejűleg, december 11-én az Akadémia megbízta azzal, hogy a működni kezdő intézet címerét terveztesse meg. Széchenyi Bécsben élő művészlelkű barátja, Waldstein János útján ismét Enderhez fordult, elmondta neki tervét, hogy t. i. női eszményképét, Zichy Károlynét kívánja megörökíteni a címerképen, aki mint Hungária táplálja a tudományt jelképező sast.

Ender három tervezetet készített. Az elsőn a gróf eredeti eszméjét vázolta meg, — ezt festette meg, azután nagyban olajba is, — a második tervezet két női alakot ábrázol, az egyik a tudomány megszemélyesítője magasabb hivatására inti Hungáriát, aki az ország címerét tartva lábainál ül, a harmadik színes vázlaton Hungária bal kezében címert, jobbjában fölemelt égő fáklyát tart.

Stöber Ferenc acélmetsző két tervet készített. Az egyiken Hungária kehelyből itatja a lábainál ülő sast, a másikon Hungária fején rózsakoszorúval, páncélba öltözve, baljában az ország címerével díszített pajzsot, felemelt jobbjában kelyhet tart, a sas jobb lába mellett ül. Ezt az alakot véste ki Stöber a címerbe azon változtatással, hogy a sas a női alak fölé, a kehelyből inni törekvő ábrázolásban került a képre. Az olajfestményt Ender 1834-ben fejezte be, Széchenyi a június 4-iki ülésen adta át az Akadémiának.[1]

Meg kell még említenem, hogy 1823 őszén Johann *Dannecker*-től vett egy domborművet, amelyet a művész Széchenyi bécsi lakásán adott át, *most a cenki kastélyban van.* Hogy mennyiért vette, nem lehet följegyzéseiből megállapítani, sem azt, mit ábrázol.[2]

A magyar iparművészet fejlesztését célozta az, hogy a fejlett angol agyagipar mintáit hazánkba áttelepíteni igyekezett. Erre vall 1833 november 1-én benyujtott folyamodványa a helytartótanácshoz:

Nagyméltóságú m. kir. Helytartótanács!

Alólírt herceg Brecenheim számára külömbféle cserépedény mustrákat Angliából hozatni rendelt, melyek a triesti cs. kir. harmincad által dto. 26 Augusti 1833, 15837. szám alatt küldetnek.

Mivel ezen cserépedények azon célból szereztettek, hogy a nevezett herceg műhelyeiben mívpéldául szolgáljanak, annálfogva fabricatumaink javítása e részben is eszközöltessék. Bátorkodom a nagyméltóságú m. kir. Helytartótanácsnak alázatosan esedezni, méltóztassék azok behozattatását a harmincadi vám elengedése mellett kegyelmesen megengedni.

A nagyméltóságú m. kir. Helytartótanácsnak legalázatosabb szolgája

Pesten, 1. Novemberben 1833.

gróf Széchenyi István
herceg Brecenheim nevében.[3]

Cenki kastélyának átalakítását és kibővítését *Hild József* és *Pollák Mihály* tervei alapján végezteti 1834—1838 közt, temérdek pénzt ölve bele. A munkát Glicher bécsi vállalkozó intézi, a márvány kandallókat Bentolini firenzei szobrásztól, a bútorzatot Danhauser özvegyétől, aki a Favoriten-Strassen rendezett be asztalosműhelyt, szerzi be. A díszítést és festést *Postler*

[1] V. ö. Viszota Gy. leírásával, Akadémiai Értesítő 1904. 169. füzet.

[2] L. Széchenyi naplói II. k. 415. l.

[3] Eredeti. Országos levéltár, helytartótanácsi osztály. 1833/30971. sz.

599, 597, 598.

Grafika, rézmetszet, XIX sz.e.f.

Karacs Ferenc: Mária Terézia arcképe
1810

Századok, 1874.84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Rézmetszet

Halotti beszéd

Karacs Ferenc

Századok 1874. X 285 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Pótlás/

Grafika, rézmetszet, XXXXXXXIX sz.e.f.

Karacs Ferenc: Horatius mellképe, 18oi

Századok 1874.84-1o2 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

Rézmetszet

Horváth István arcképe

Karacs Ferenc

Századok 1874. X 285 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Pótlás/

Grafika, rézmetszet, XIXXIXXIX sz.e.f.

Karacs Ferenc:Latium, 1800

Századok 1874.84-102 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

Grafika, rézmetszet, XIX sz.e.f.

Karacs Ferenc: Cseh-Szombathy József medic. dr. arcképe 1815

Századok, 1874.84-1o2 o.

Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

Grafika, rézmetszet, XXXXXXXIX sz.e.f.

Karacs Ferenc: Gyürky István sirhalma
1808

Századok 1874.84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Grafika, rézmetszet, XIX sz.e.f.

Karacs Ferenc: Magyar nemtő /cimrajz/
1817

Századok, 1874.84-1o2 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

Grafika, rézmetszet, XXXXXXXIX sz.e.f.

Karacs Ferenc: Zoltán kastélya:Solymos vára, 1803

Századok 1874.84-102 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

Rézmetszet

A "pesti törvénytanuló ifjuság részére"

Karacs Ferenc

Századok 1874. 285 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Pótlás/

Grafika, könyvdiszités, XIX sz. e. f.

KKK Karacs Ferenc réz- és betümetsző oklevél-metszetei és irásmintái

Századok 1874. KKKI64 84-102 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

K a r a c s Feren(ézmetsző

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
294–295.
"Adatok.."

Karacs rézmetsző.

Tud. gyűjt.

1819., V., 117. l.

K.: Bérekesztése a honnyi Mivészekről és az ő Mivészkről való farali Tudósításoknak.

Karacs Ferenc, grafikus

Honművész, 1833. 238-239.

Magyar szorgalom...rajzolatja

Karacs Ferenc, grafikus

Honmüvész, 1833. 131-133.

Mesterség, müvészet...

Karacs Ferenc, grafikus

Honművész, 1833. 34-35.

Takács Éva: Az áldozat.

K a r a c s Ferenc rézmetsző

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
294–295.
"Debreceni rézmetsző diákok"

Karacs Ferenc, grafikus

Hasznos Mulatságok, 1817. I. 330-334.

A rézmetszés

Karacs Ferenc, grafikus

Haszn os Mulatságok , 1817.I.265-266.

Tessedik Sámuel...

Karacs Ferenc, grafikus

Haszhos Mulatságok, 1818.II.3o4-3o5

Caesark a Szép-irás mestere.

Karacs Ferenc, grafikus

Hasznos Mulatságok, 1819.I.65-66.

Kő-nyomás.

Karacs Ferenc, grafikus

Hasznos Mulatságok, 1821.I. 407-408.

Szép-mesterségek

Karacs vézmetrző.

Tud. gyűjt.

1819. V., 114-119.

Karacs Ferenc írásmetszö.

Figyelmezö. 1838. II. 276.

Karacs Ferenc nemetrai.

Tud. gyűjt.
1817. II., 175.
8. Uj mivek is könyvek.

Karáts Ferenc rézmetszö, Pest.

Magy. Hirmondó. 1801. ?? valoszinüleg
okt. vagy. nov. számba

Művészek, XX. sz. 1. (1900-1919)

Holló'sy Simon festő (1857-1918)

Hungarian Quarterly, 1940.

Vol. VI. No. 4. 727-733 o.

Farkas Zoltán: Nagybánya, a Barbizon.

Karacs Ferenc rézmetsző

Századok 1874. 285 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Pótlás/

Karacs Ferenc rézmetsző, betümetsző,
térkép-metsző /1771-1838/

Századok 1874 82-104 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Karacs Ferenc, metsző./Térkép/

XVIII. száz.

Magy. Hirmondó. 1798. XIII. szak. III. 27.

432. l.

Müvészek foglalkozása, 1900-1919.

Rajztanári oklevél:
C z e n c z János, 1911.

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Bécs.

Magy.Hirmondó.1798. XIII.szak.III.27.
432.l.

Karacs Ferenc metszö térképeiről.

Czencz János festő
1885 -

"Tükör előtt"
/:Halmos Izor-féle dij,1914:/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83. és 87.
"A Műcsarnok téli kiállitása"
Illusztráció: 16.

Bécs.

Magy.Hirmondó.1801. ?? valoszinüleg
okt.vagy nov.szám

Karacd

Karáts Ferenc rézmetszö irási mintája.

~~Művészek, XX. sz. I. f:~~

Hollósy Simon festő (1857-1918)

Minoin, 1948. Automne, no. 4.
6-14 l.

Rabinovszky Mónus: A modern ma-

Riemetnet. Karaus Ferenc: Köppi Sándor orvos képe.

Tnd. gyűjt.

1817. II., 175.

Uj minek i könyvek.

Pesti vez. Ekklesia. Rizmunt. Thomas.

Tur. gyűjt.

1897. [illegible]

[illegible] mivel és könyvek.

KARACS /FERENC/

metszette rézbe Szokolay Hártó János Kecskemétet ábrázoló rajzát Pesten, ~~XIX~~ 1829-ben. Sárközi György molnár felszabaduló levelét disziti. /repr. u.o./

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 53. l.

Karacs Ferenc rézmetszö. 1823.

Művészet. 1905. IV. 415/16. l.

Karacs Ferenc, grafikus

Művészet, III., 1904. 346-47.

Adatok művészetünk történetéhez

Karass rézmetszö.

Mübarát.1921.I.28-29.1.

Karacs Ferenc rézmetszö.

Pesti Hirlap.1841.49.sz.409.l.



Ma 100 éve halt meg a legelső magyar rézmetsző

Földesi Karacs Ferenc élete — Vasárnap leplezték le Püspökladányban emléktábláját

Püspökladány, ápr. 14.

Vasárnap leplezték le Püspökladányban *Földesi Karacs* Ferenc rézmetsző és térképrajzoló művész emléktábláját.

Száz évvel ezelőtt, április 14-én halt meg a nagy rézmetszőművész,

akinek nemcsak tragikus magyar sorsa, de jelleme, élete s a magyar kultúra megalapozásában hozott áldozatos munkássága is megérdemli azt a márványt, *amelyet most a tizenkilencedik század legnagyobb magyar térképészének szülőházán elhelyeztek.*

Elindul a togátus diák

Földesi *Karacs* Ferenc, aki valószínüleg 1770-ben született s akinek *első írásos nyomára 1787-ből keltezve akadunk*, április 26-án írta nevét a debreceni kollégium anyakönyvébe mint togátus diák.

Ő volt Csokonai Vitéz Mihály lakótársa

és tarárai már korán felfedezték benne a művészetek iránt való hajlamot. Első munkáját a debreceni református kollégium őrzi. Rajzai oly tökéletesek, hogy *Dóczi* Imre tanár szabadkézi rajzait tévesen rézmetszeteknek minősitette.

Karacs ifjúságának idején a térképek drága külföldi munkák voltak, igy a nagyobb és ügyesebb kezü diákok kötelességévé tették, hogy térképeket rajzoljanak a kisebbek számára.

Karacs másodéves togátus korában rajzolta azt a 34 lapból álló térképgyüjteményt, amelyet még ma is büszkén őriz a debreceni kollégium nagy könyvtára.

Teológiai tanulmányait befejezve margittai rektorrá választották, majd három évvel később nem törődve az előitéletekkel, szakitott a lelkészi pályával, Pestre jött, hogy mérnökké képeztesse ki magát. Itt tartózkodásának első éveiben már ismertté vált, mint rézmetszőművész s rövidesen elhalmozták megbizásokkal. *Mitterpacher* és *Dugonics* tanárok biztatására egy évvel később már Bécsbe ment, hogy a rézmetszés müvészetében tökéletesitse magát. Kora első mestereitől, *Czettertől* és *Junkertől* vett leckéket, akik felismerték tehetségét, barátságukkal tisztelték meg s *az orosz udvar figyelmébe ajánlották.*

— A művész nem egy hazáé, hanem a világé s ott az Ur érdemei szerint leend jutalmazva — biztatta öt *Kazinczy* Ferenc.

— Ha minden magyar művész külföldön virágoztatja tehetségét, akkor a magyar művészet sohasem virul fel — válaszolta *Karacs.*

Nem is fogadta el sem az orosz, sem a német udvar meghivását.

1795-ben már pesti műhelyében dolgozott s akkor már tisztán látta elhivatottságát. Már nemcsak kizárólag térképmetszéssel foglalkozott, hanem a magyar földrajztudomány fejlesztésének szentelte életét.

Jellemző, hogy

művészetét a katolikus főpapság értékelte leginkább

s ugyancsak ők halmozták el olyan megrendelésekkel, amelyek aztán anyagi szabadságát megalapozták. Abban a korban minden katolikus iskolában Karacs-térképekről tanult a fiatalság.

A Karacs-házban irta Katona József Bánk bánt

Földesi Karacs Ferenc 1802-ben nősült meg. *Takács* Ádám gyóni lelkész Éva nevü árváját vette nőül.

Művészete eleinte annyit jövedelmezett, hogy pár év alatt telket vásárolhatott a józsefvárosi Ősz-utcában s arra szép emeletes köházat épittethetett saját tervei alapján.

A Karacs-ház rövidesen találkozóhelye lett a kor és a magyar főváros legnagyobb íróinak és művészeinek.

Marczinkay, Szentgyörgyi János, *Simó, Schöff, Richter, Donáth* képfestők mellett *Virág* Benedek, *Jankovics* Miklós, *Fáy* András, *Vörösmarty, Bajza, Szókay és Döbrentey* voltak a Karacs-ház leggyakoribb vendégei.

Katona József 1811-től 1815-ig ingyenes lakója volt a Karacs-háznak s itt irta meg a Bánk bánt.

A sorozatos csapások megörték a művészt

Életének alkonyán anyagi viszonyai megromlottak s életének legnagyobb munkáját,

Európa magyar atlaszát tiz évig készitette, de már csak felesége adhatta ki.

1834-ben megörült Ferenc nevü fia, Pest vármegye tiszteletbeli főmérnöke, aki egyúttal a szemefénye is volt. Utána hamarosan kisebbik fia halt meg tüdővészben. A sorozatos csapások úgy megtörték az agg művészt, hogy

az 1838. évi nagy árvíz alkalmával, amely házának elsőemeleti párkányáig emelkedett, nem volt hajlandó elhagyni szobáját és apatikusan nézte végig, mint mentik ki leánygyermekeit.

— En réztábláimmmal akarok elveszni, vagy élni. Nem hagyhatom el müveimet — mondta *báró Wesselényi* Miklós sürgetésére.

Erőhatalommal sem tudták kivinni az összeomlásssal fenyegető házból s az ablakából nézte végig, mint roskadnak össze egymásután az Ősz-utca házai.

Kint tombolt az ár, ő pedig bent dolgozott Európa atlaszán, amihez hasonló nagy alkotást aligha mutathat fel kartográfiai irodalmunk.

Karacs Ferenc kétségtelenül korának legnagyobb rézmetszője volt s hogy képességeit nem érvényesithette kellőképpen s hogy iskolát nem alapithatott, annak okát az akkori magyar közállapotok áldatlanságában kereshetjük.

Utána térképészetünk könyvkiadók kezén tengődött, amig *Kogutovicz* Manó új életre nem hivta a ma már szépen virágzó térképészeti müintézetünket.



KARLOVSZKY BERTALAN FESTŐMŰVÉSZ TEMETÉSE

Hatósági rajtaütés egy Soroksári-úti zsírgyárban

A lefoglalt zsírmintát felküldték a Vegyvizsgáló Intézetbe

Egy rendőr és több feltürt kabátgallérú férfi fogta körül ma délelőtt kint a Soroksári-úton a 74. számú házat. Ez a ház egyszerű műhelyépület, amelynek kéménye állandóan füstöl.

— Ez a zsírgyár — mutatott rá a rendőr a füstölgő kéményű épületre és a következő percben már az egész csoport zörgetett az utcai kapun.

Ez a csoport, amely rajtaütött a Soroksári-úti zsírgyáron, hivatalos bizottság volt. A karhatalmat képviselő rendőrökön kívül tagjai voltak a IX. kerületi előljáróság egy kiküldöttje, két állatorvosa és a hentes ipartestület főtitkára. Azt jöttek megnézni, *mi igaz azokból a feljelentésekből, amelyek az utóbbi napokban az előljáróságra befutottak arról, hogy*

ebben a soroksári úti zsírgyárban annak tulajdonosa, Hunyady Mátyás minden engedély nélkül rothadó csontokból, állati belekből, különböző vegyi eljárással zsírt készit.

A feljelentések különös módon jutottak az előljáróság tudomására. Nem rég ugyanis *Hunyady* Mátyás egy volt alkalmazottja munkabérpert indított gazdája ellen. Ez az alkalmazott, aki hosszú időn keresztül a Soroksári-úti zsírgyár feldolgozó munkása volt, *beperelte a gazdáját három vasárnapi külön munkadijért.*

A Soroksári-úti zsírgyár ugyanis olyan üzemet fejtett ki, hogy nem lehetett olyan nagy ünnepnap, se vasárnap, amelyen a munkát abbahagyta volna. Ezért a feldolgozó mesternek is vasárnap egész nap dolgoznia kellett. Ezekért a vasárnapokért külön órát számitott. Hunyady Mátyás azonban kijelentette, hogy *külön órát nem fizet, a vasárnapi munka bére is benne van a heti fizetésbe.*

Igy indult meg a per és igy jutott ebből a perből tudomására az előljáróságnak, hogy mi történik a Soroksári-úton.

Ilyen előzmények után ütött ma délelőtt rajta a bizottság Hunyady Mátyás zsírgyárán. A bizottság átnézte az egész telepet,

lefoglalt nyolc láda zsirt 220 kilogramm súlyban,

amely már elszállitásra és eladásra volt előkészitve. *Lefoglaltak három üstöt is, amelyben éppen főtt másfélmázsányi zsír és körülbelül két mázsa oszladozó csontot, húsmaradványt és állati belet találtak: ebből készült a zsír.*

Ahogy a szakértő bizottság megállapította, a Hunyady-féle zsírgyárból ezekből a csont- és húsmaradványokból és állati belekből különböző vegyi eljárással vontak ki zsiradékot és ebből gyártották ezután a szépen fehérített és csomagolt zsírt.

Minden valószínűség szerint oltott mésszel — ebből is nagy tömeggel találtak a Soroksári-úti gyártelepen — vonták ki a csontból, bélből és húsmaradványból a zsiradékot

és ebből készitették további ügyes vegyi eljárással a Hunyady-féle zsírt, amely szemre szép volt és gusztusosan csomagolt, de *hogy az egészségre milyen hatása lehetett, azt majd a vegyi vizsgálat állapitja meg.*

A lefoglalt készzsírból, az üstben főtt zsírból és a csontokból, belekből ugyanis

a bizottság mintát vett és azt a vegyvizsgáló intézetbe küldötte.

A bizottság kérte, hogy haladéktalanul tartsák meg a vizsgálatot és tegyenek jelentést annak eredményéről a IX-ik kerületi előljáróságra. Igy valószinüleg még a husvéti ünnepek előtt intézkedés történik a soroksáriúti zsírgyár ügyében. Amennyiben a vizsgálat szerint egészségre különösen ártalmas a soroksáriúti csont- és bélzsír, *nemcsak közegészségügyi kihágás címén indul meg az eljárás, hanem bünvádi utra terelik az ügyet.* A vegyi vizsgálat eredménye után a IX. kerületi előljáróság azonnal meghozza a végzését a különös zsirgyár ügyében.

Emelkednek a húsárak

A mai *ferencvárosi sertésvásár*

összes felhajtása 860 darab, az irányzat változatlan.

Az eladások a tegnap kialakult alacsony árszinten történtek. A húsvásáron a kereslet kissé növekedett és ezért

drágulást várnak.

Kezdő árak. *Prima uradalmi zsirsertés 110—111, prima szedettsertés 104—105, öregsertés 90—96, angol tőkesertés 103—105 fillér különként.*

— **A felvidékiek diszhangversenye.** A „Volt Felvidékiek Egyesülete" Diszhangversenye a Zeneművészeti Főiskola nagytermében fényes külsőségek keretében zajlott le. A zsufolásig megtelt teremben ott láttuk az estély diszvédnökével *József* kir. herceggel az élén társadalmi életünk előkelőségeit nagy számban. Az ünnepélyt: *Harsányi* Zsolt iró lendületes szép beszéd keretében nyitotta meg. A fellépő művészeket a közönség nagy tapssal jutalmazta.



A Duce vendége, Gimma afrikai szultán előtt elvonulnak a diszcsapatok

Luise RAINER és William POWELL remek filmvigjátéka
MASKERADE
Rendezte: Robert Z. Leonard
(Metro-Goldwyn-Mayer-film) kizárólagos joggal
(Bécsi bál) Mától Lloyd

Mátyásföldi házhelyparcellázási iroda
1000 villatelek, 15—20 pengő havi részlet
150 □-öles telek ára
825—1200 pengő
József-körút 22. Telefon: 13—91—43.
Az udvarban. Irodai óra kedd, péntek 3—5 óráig.

Ezek a belgrádi legények,

akik a Husvéti Torna meglepetései akarnak lenni

Az idei Husvéti Torna a szlávság jegyében zajlik le Budapesten. Hiszen két szláv csapat szerepel, még pedig egy északi, a *Slávia* és egy délszláv, a *Beogradski*. Az ünnep müsora igy alakul:

Vasárnap: ¾3 ó. Ujpest—Beogradski
¾5 ó. Hungária—Slávia.

A hétfői müsorban a vesztesek és győztesek játszanak egymás ellen. A Slávia csapatát már bemutattuk olvasóinknak. Most a délszláv szomszédaink reprezentáns csapatát kell bemutatnunk. Hiszen eddig úgyszólván csak hirből ismeri a budapesti közönség a Beogradski együttesét.

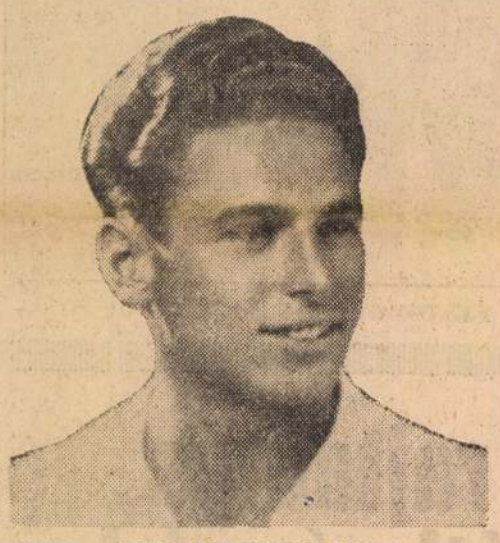

LEHNER GUSZTAV,
az eszéki származású magyar fiú, a jugoszláv válogatottban már évek óta „bérli" a balfedezet posztját. A Beogradski egyik főerőssége.

Ezelőtt tíz évvel volt Budapesten a belgrádi élcsapat. Akkor a Ferencvárossal játszott KK-mérkőzést és 7:1 arányú súlyos vereséggel távozott Budapestről a magyar futball tanítványa. Hiszen akkor még tanítványnak számitottak a szerb fiúk. Ma már más a helyzet. A Beogradski nemzetközi eredményei azt mutatják, hogy a szerb játékosok az elmult évtized alatt sokat tanultak és

felérkeztek az európai klasszis-csapatok soraiba.

Emlékezhetünk még a mult évben Budapesten játszó jugoszláv válogatott balösszekötő csatárára. Milyen okos, modern futballt játszott a szerbek válogatott balösszekötője. *Vujadinovics Gyorgye* volt ez a csatár, akit most a Beogradskiban viszont fogunk látni. Vujadinovics egyébként az egyik belgrádi napilap munkatársa. Az ő tollából erednek ezek a sorok, amelyek a budapesti Huvéti Tornával foglalkoznak:

„Budapest — irja Vujadinovics — azt hiszi, hogy Belgrádban még mindig 1928-at irnak, amikor még sétagaloppnak, nyaralásnak számitott a magyar csapatok számára egy-egy találkozás a belgrádi csapatokkal. Nem baj, csak higyjék! Annál kellemesebb (nekünk) meglepetésben lesz részük húsvétkor.

A belgrádi csapatok az utóbbi években Európa minden országában szivesen látott vendégek voltak már, csak a budapesti paradicsom kapui voltak előttünk zárva.

Nem hittek bennünk, tudásunkban és az anyagi felelősséget nem merték vállalni értünk Budapesten. Pedig Budapestre jobban vágytunk mindig, mint bárhová a világon. Budapesten megmutatni! Ez a legnagyobb feladat, a legserkentőbb virtus minden szerb fiú számára! Szomszédok vagyunk, jó barátok is vagyunk, hiszen erről tanuskodhat néhány tucat Belgrádot járt magyar futballista. Éppen ezért szeretnénk Budapesten úgy játszani, hogy a szerb futball egyszer már polgárjogot nyerjen Budapesten is. A magyarok



VUJADINOVICS GYORGYE,
a Beogradski és a jugoszláv válogatott balösszekötője. Ő a csapat építő, előkészitő csatára.

elismerése a legédesebb ürmösnél is boldogitóbb mámort jelenti a számunkra."

A szerb nép őszinte és egyenes. *Vujadinovics* szavai szivből fakadók. Aki ismeri a belgrádi futball mai erejét, az igazat is ad ezeknek a véleményeknek. A Beogradski, ha mással nem, jó játékkal fog meglepetést okozni Budapesten. Azonban egyéb meglepetés sincs kizárva!

Az üllői úti arénában

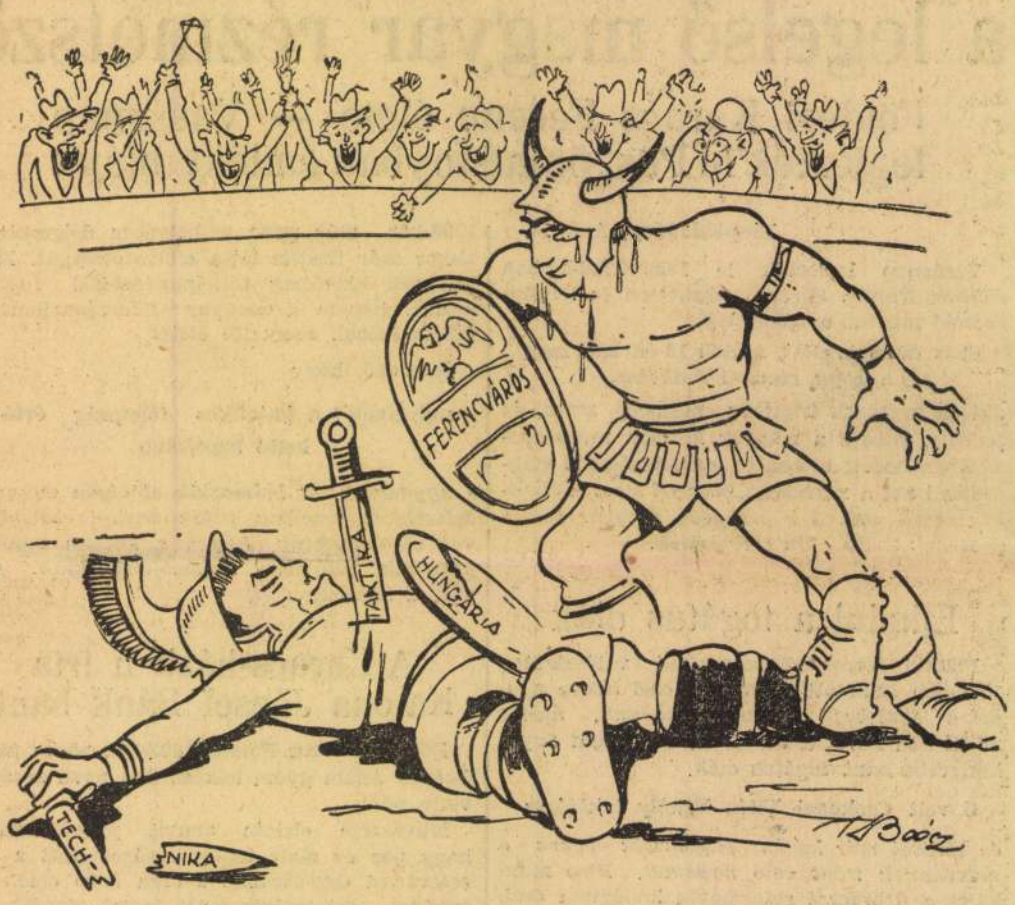

A GYŐZTES: Milyen szerencsém volt, hogy az én kardom erősebb volt, mint az övé!

LÓVERSENY

Csütörtök: A Pestvidéki utolsó versenynapja Megyeren

A megyeri megnyitó miting csütörtökön befejezést nyer. Vasárnap már a Lovaregylet rendezésében lesznek versenyek.



Az utolsó pestvidéki nap programja szokatlanul gyenge. Hét futam kerül lebonyolitásra s kiemelkedő eseménye sincsen a müsornak.

Hadseregi gátverseny vezeti be a napot, melyben Gyöngyvér kimagasló esélyt visz starthoz. A második futam szintén gátverseny, ebben Valentin és Lectica párharcát várjuk. A Hadseregi sikverseny-hendikepben Maros nagy súlya ellenére is nyerhet Bakter és Dévény ellen, mig a Kastélyosdombóidijban Síber, ha eljön a géptől, verhetetlen. Pálinka és Ciráda az ellenfelei.

Az Urlovas-hendikep igérkezik a nap legszebb versenyének, itt nyolc ló indul s az engedményeket is figyelembe véve, Bokréta nyerhet, Sárkány és Africanus ellen.

A Welter-hendikep Nicolette zsákmányának igérkezik, mig a müsort bezáró Hendikepben, Kibocsátó és a Nardai-lovak várhatók a finisbe.

A versenyek három órakor kezdődnek s az utolsó különvonat két óra harminckét perckor indul a Nyugati pályaudvarról.

I. HADSEREGI GÁTVERSENY-HENDIKEP.

2400 M.

—	1.	Dévény	76½
v. Muhr fh.	2. (5)	Gyöngyvér	69½
Mach. hd.	3. (6)	Mankó	68½
Demkó fh.	4.	Vihar	66
Matuschk. fh.	5. (2)	Négus	62
Stielly hd.	6. (3)	Vénus	60½

Jelöltjeink: Gyöngyvér—Mankó.

II. GÁTVERSENY. 2400 M.

Cseszkovics	1.	Regulus	64½
—	2.	Wait-a bit	65½
Pintér	3.	Valentin	74
Stankovits	4.	Mese	64
Stecák	5.	Lectica	62

Jelöltjeink: Valentin—Lectica.

III. HADSEREGI SIKVERSENY-HENDIKEP.

1600 M.

Mach. hd.	1. (3)	Maros	85
Demkó fh.	2.	Bakter	79
Stielly hd.	3. (1)	Dévény	74
Matuschk. fh.	4. (5)	Vesta	70½
v. Muhr fh.	5. (4)	Carmen	69
—	6.	League of Nations	67½
v. Czánth hd.	7.	Laborc	65

Jelöltjeink: Maros—Dévény—Laborc.

IV. KASTELYOSDOMBÓI-DIJ. 1850 M.

Kajári	1.	Fruit-Stall	50½
Kolonics	2.	Síber	45
—	3.	Kópia	61½
Esch T.	4.	Laci	50½
—	5.	Blackie	50½
Esch Gy. II.	6.	Bon Pas	68½
Horák	7.	Pártfogó	61½
?	8.	Blonde Kathrein	49
Mányi	9.	Ciráda	59½
—	10.	Inflangranti	45
?	11.	Dugó-Dani	45
—	12.	Fergeteg	52½
—	13.	Gellért	68½
Bihari II.	14.	Pálinka	58½

Jelöltjeink: Síber—Pálinka—Ciráda.

V. URLOVAS-HENDIKEP. 1100 M.

Stielly hd.	1.	Crotaegus	76½
Tulajdonos	2.	Bokréta	73½
Vulkó fh.	3.	Sárkány	73
Zangen	4.	Dénes	71½
v. Muhr fh.	5.	Limanova	65½
Mach. hd.	6.	Ditró	64½
Gede alh.	7.	Csodás	61½
—	8.	Kibocsátó	59½
?	9.	Páncél	58½
Prehal	10.	Africanus	55

Jelöltjeink: Bokréta—Zangen-idomitás.

VI. WELTER-HENDIKEP. 1600 M.

Esch Gy. II.	1.	Pitypalaty	60½
Alt	2.	Fütykös	60½
Esch T.	3.	Gyergyó II.	56½
Bihari II.	4.	Nicolette	53½
Horv. K. II.	5.	Bonvivant	53
Esch T.	6.	Dálnok	49
Pfendler	7.	Óhaj	49
?	8.	Addis Abeba	46½
Kolonics	9.	Kegyetlen	46½
Kajári	10.	Panama	42½

Jelöltjeink: Nicolette—Óhaj—Kegyetlen.

VII. HENDIKEP. 1000 M.

Horv. K. II.	1.	Minek?	61
Zsíros	2.	Babvirág	60½
Bakonyi	3.	Hedie	58½
Esch T.	4.	Bokréta	54½
Pfendler	5.	Borzas	50
Esch T.	6.	Nóra	49½
Klimscha J.	7.	Kundry	47½
?	8.	Adisababa	46½
Kajári	9.	Kibocsátó	42
Mátyus	10.	Páncél	41

Jelöltjeink: Kibocsátó—Borzas—Kundry.

Miért lett kíméletlen Károlyi?

Károlyi a legutóbbi mérkőzésén Dionisio ellen cseppet sem volt elnéző, alaposan kikészitette ellenfelét. A közönség köréből ezért többen ki is fütyülték. Beszéltünk Károlyival, aki igy nyilatkozott:

— *Elhatároztam, hogy elkövetkező mérkőzéseimen kíméletlen leszek. Eddig én voltam az, aki mindig szabályos fogásokat alkalmaztam. Most azonban látom, hogy ellenfeleim állandóan szabálytalanul dolgoznak, tehát én sem leszek kezes bárány. A jövőben kíméletlen leszek.*

A csütörtöki müsor igy alakul: *Károlyi—Curtis* a „bohóc" ellen, *Passmann—Fischer, Konstantinov*, „a nők kedvence"—*Nygreen, Al Sparks—Martinville, Mike Brendel—Arif* ellen áll ki.

A mérkőzések ½9-kor kezdődnek a Fővárosi Nagycirkuszban. Pénteken a versenyek szünetelnek.

A kézilabda nagy Husvétja!

A magyar kézilabdázók régi ellenfelükkel, az osztrákokkal a változott viszonyok folytán

Budapest—Bécs

elnevezés alatt vivják meg az év legnagyobb mérkőzését április 17-én délután 3 órakor a BSZKRT-sporttelepen. Ez a mérkőzés már előjátéka a júniusi bécsi világbajnoki tornának. A férfi és női nemzetközi mérkőzés előtt az MKESz csikó-válogatottja a KISOK jól felkészült csapatával mérkőzik.

ÉRDEKES...

A Ferencváros csapata ma a Verein für Rasenspiele csapatával mérkőzik Mannheimban.

Nolte, a német vizipólókapitány elrendelte, hogy négy bécsi válogatott vizipólójátékos vegyen részt Darmstadtban a német vizipólójátékosok gyakorlati tanfolyamán. Ez a vizipóló-gyülekezet pünkösdkor lesz. Biztos bécsi résztvevők eddig: Lergetporer, a csatár és Wenninger, a kapus.

Svájc futballszövetsége elhatározta, hogy Frigeriot, aki most a Havre AC francia csapatban játszik, a Világbajnokságra beállitja válogatottjának középcsatár posztjára.

Hogy Ausztria futballválogatottja összesen 191 válogatott mérkőzést játszott. 91 alkalommal győzött, 63-szor vesztett és 37-szer döntetlenül játszott.

A hires olasz Mille Miglia, vagyis az 1000 mérföldes autóversenyt az olasz hatóságok betiltották. Túl sok halálos katasztrófa történt a rendkivül nehéz útvonalú versenyen az utóbbi évek folyamán.

Az angol Cobb eg akarja javitani Eyston által felállitott abszolut autó gyorsasági világrekordot. Az Eyston 505 Km-es sebességével szemben egy Railton által konstruált kocsival 560 km óránkinti sebességet akar elérni.

Gau No. XVII.

Von Tschammer und Osten német birodalmi sportvezér elrendelte az osztrák sportszövetségek beolvasztását a Német Birodalmi Sportszövetségbe. Ausztria ezentúl, mint a Német Birodalom 17-ik Gauja szerepel Németausztria névvel. A Gau No. XVII. a következő kerületekre oszlik: *Bécs, Felső- és Alsóausztria, Salzburg, Tirol, Voralberg, Steijer, Kärnten* és *Burgenland*.

A XVII. Gau vezére dr. *Friedrich Rainer*. A Gau szaktanácsadói között régi név csak kettő szerepel. A futball és a krikett élén *Janisch* Hans kapitány, az amatőrök nálunk is ismert vezére, az úszás vezetésére pedig *Kubai* Sándor mérnököt nevezték ki.

KALMÁR JENŐ,



a Hungária csatára meggyógyult és a Húsvéti Tornán vasárnap már játszik a Slávia ellen.

Vegye igénybe az Esti Ujság Utazási Irodáját: VIII., József-körút 5.

s nem kérkedésből, hanem példabuzdításból említem meg, hogy számos fiatalon lőn atyám emberbaráti részvéte által lőn segítve. Nem mindig pénz, hanem jó tanács s szíves befolyás által is lehet embertársunkon tetemesen segítni s jól esett mindig ennek az illetők általi megismerése, sőt még itt is részesültem oly kedvező nyilatkozatokban, hogy még most is tiszteletben tartatik némely iróasztal fölött jó atyám arczképe azok által, kik nemes lelkét fölismerték.

Művészetét egész szenvedélylyel űzé, de azt mindig fájlalá, hogy annak nem terve szerint élhetett. Ő saját műveivel szerette volna gazdagítani a magyar nyelven kiadott térképekben szerény magyar hazát, de ehhez hiányzott a kellő költség, s így a nemes lelkű művésznek legszebb tervei füstbe mentek. Csupán Európának 21 lapból álló térképe, egy kis iskolai atlas, Magyarországnak nagy fali térképe s egy 4 foku angol irásmód szerinti saját modorú iratpéldányoknak lehetett kiadójává.

Az Europa-atlas 21 lapnyi réztábláit szülőim halála után Müller kereskedő úr vette meg. Nagyon sajnáltuk, hogy ezen térképek nem juthattak el oly kezekbe, hogy folytonos nyomtatás által most is használhatna iskolai tanulmányoknál. A Magyarország térképeinek részeit szintén Müller vette meg, de úgy hiszem egész pihenésben vannak.

Ezeken kívül mások megbízásából készített művei közül emlékem segedelmével megnevezhetem még: Lipszki nagyszerű Magyarország térképét számos alakban, úgyszinte Magyarország megyéinek egyes térképeit. Kulcsár István „Hazai Tudósítások" cz. hetilapjához időnként a kor érdeke szerént több térképet metszhetett. Továbbá több érseki és püspöki megye nagyszerű térképeit, mint emlékszem: az esztergomi, a váczi, a kalocsai, szombathelyi, veszprémi, diakovári, zágrábit. Lehetett több is, melyekre én nem emlékszem, mivel többé nem birom kedves atyám általunk egybegyűjtött műveinek minden darabját. A pesti vízár, majd az 1848-iki viszontagságos év szétszórá, hiányossá tevé ezen emlékünket. A fönt említetteken kívül még jeles dolgozatai közé tartoznak a budai királyi egyetemi nyomda-intézet számára metszett gyönyörű iratpéldányok igen számos lapon s még a tudóstársaság oklevelei és számos magán megbizás következtében készített művek.

Fáradhatatlanul szorgalmas volt ő, nyáron reggeli 4 órától, télen 7 órától alkonyatig iróasztalánál volt látható. A társaságot szerette, az esteli órákat jeles férfiak körében tölté: Horváth István, Virág Benedek, Fáy András, Vitkovics, Tratner, a derék Somogyi Sándor stb. urak valának általa a legkeresettebbek. Közös gyülde pedig a régibb korban Eggenberger könyvkereskedése vala és a Tratner-féle nyomda. Még akkor Casino hiányában ily helyen történtek a találkozások. Gyermekeit szerette, nejét a legnemesebb szeretetteljes tisztelettel becsülé, kit még olyankor is látható társul vitt magával, midőn országos férfiakat pld. követeket látogatott meg. Ezen gyöngéd házassági viszony házunkban a leggyöngédebb családi kört alkotta. Összesen Karacsnak 4 leánya s 2 fia ért nagy kort. Mária és Róza nővéreim a legnagyobb és legkisebb, nőkké lettek. Ferencz 27 éves, Pestmegyében tiszteletbeli főmérnök, ifjabbik Árpád 17 éves épen orvosi pályát kezdendő, deli testtel 1838 aug. 15-én—20-án meghaltak, saját házunkban s a jó anya ápolása alatt, az ifjabbik hagymázban.

Karacs Ferencz folytonosan viruló egészségére nagy befolyással volt kedves, kitünő tudományos fiának 1834-ben történt elmezavara. Bölcs megadással hordozta jó apám a sors ezen csapását. Ezen sötét probálgatás után oly nyájas-vidáman üldögélt estende sajátkezüleg ültette gyümölcsfái alatt; de mindegyre zárkozottabb lett, míg végtére erős testit a bánat és kora megtöré s majd három évig tartó májbajból vizkorba esett, s két fia halála előtt 4 hóval 1838-iki ápr. 14-én szállt sirba éppen 1 hóra a nagy árviz után.

Kedves szüléink a vízár vésznapjaiban sem hagyák el házunkat, noha egész környékünk az őszutczában egy omladék volt. Midőn a nagylelkű b. Wesselényi Miklós maga is nogatá annak elhagyására, így szólt: köszönöm a részvétét; én nagy réztábláimmal együtt akarok elveszni, vagy azokkal együtt élni.

Az utczák még csaknem járatlanok voltak temetésekor, mégis százak adták meg néki a végtiszteletet. Az egyházi szertartás végeztével Kunos Endre szép emlékű fiatal költő mondott a halotthoz méltó emlékbeszédet, mely a Rajzolatok czímű szépirodalmi lapban meg is jelent. Eltemettetett az Orczikert közelében eső sírkertben, mellé 4 hó mulva 2 fia, végre 8 év elteltével nője Takács Éva.

Atyám s anyámnak azon sokszor ismételt mondata, hogy „szíves akarattal az emberiség javára annak legcsekélyebb polgára is tehet valami jót", mind a 6 gyermeke keblében mély gyökeret vert; sőt ezek után unokáiéban is (kik jelenleg 8-an vannak) azon ösztön ébresztetett, hogy jeles szülőik példáján buzdulva, kis körükben mindig a műveltség, a közjó érdekének előmozditásával párositva működjenek.

Irám Kolozsvárott április 23. 1863.

Karacs Teréz nevelőnő.

BOGDÁN GOTFRID. Kassai képíró, akiről az 1689—1710. évre terjedően emlékeznek meg a városi levéltár iratai, s aki mint oltárképfestő működött a Felvidéken. A Kassán az 1653-ik évben a jezsuita-collegium kebelében létesült Sodalitas Beatae Mariae Virginis névkönyve őrizte meg egy művét. A könyvben ugyanis a tagok cimerei le vannak festve; ezek közt van Bogdáné is, mely az ő ecsetje alól került ki s a miniatür festés remeke. A kép, mint arról a rajtalevő felirat, illetve az ebben rejlő chronostichon tanuskodik, az 1691-ik

ha fényes kilátással nem kecsegtetik. Karacs ilyen művészek egyike volt, s örömmel engede a lelkesítő szózatoknak, s azt nem is bánta meg soha. Karacs Ferenc ezekkel nem bírt, de élvezé az élet mind azon nemes örömeit, melyeket az ezekkel bírók élvezhetnek, ha úgy betöltik polgári kötelességüket, mint ő betölte; ha oly szerető családot tud maga köré nevelni, mint ő tudott; ha oly tiszteletet tudott becsületessége által kivívni, mint ő tudott.

Lemondván a mérnöki pályáról, Bécsbe ment, hol a rézmetszetben bővebb kiképeztetést nyert, az eddig csak önszorgalma által képezett műkedvelő ott a legelső művészek utasításával élt, majd bemuttatott az országgyűlés folyta alatt az összegyűlt nemzet jeleseinél, személye és művei itt lelkesen és buzdítva fogadtatott s több felől buzdítást kapott, hogy elegendő munka által jövendője jövedelmessé is tétetik. Lelkes buzdítói voltak Fenséges József az ország nádora, gr. Széchenyi Ferenc, István atyja, gr. Teleki László (az öreg), Báró Vay Miklós, Pécsi alnádor, Cziráky országbiró, Szilassi József hétszemélynök, a főpapi rendből minden Érsek és Püspök, kik közül az utóbbiak nagyszerű munkákkal is megbízzák, úgymint érseki s püspöki megyei térképének rézbe vésésével. És míg a derék, lelkes magyar úrhölgyek is kedvezésükbe vevék a magyar művészt s ha többet nem tehettek érte az akkori kor szűk kívánatai szerint, legalább sok száz úrnőnek látogatási jegyet készített.

Szükségesnek tartom azt is feljegyezni, hogy Pesten telepedett meg apám, hol nőül vevé, 1802-ben a tudós Takács Ádám (már akkor árva) leányát, Évát.

Atyám nem egyszer kapott élete folytán meghívást külföldre, földképkiadó társulatnál előnyös díjazási kísérlettel. Atyám semmit nem fogadott el, ő magyar rézmetsző akart maradni. Már Bécsben léte alatt alkalma nyilt vala Oroszországban a művészetet pártoló s a művészeket nagyon terjeszteni akaró Sándor cár alatt nagyon jövedelmes állomásba juthatni, több társai mentek ki, köz ük egy magyar barátja is, Czetter, ki ott vagyonossá is lett. Apám inkább akart hazájában bizonytalan mellett működni, mint azon kívül fényes kilátásokra szerződni.

Akadtak, kik jó apámat kárhoztatták ezen hazájához hő ragaszkodásáért, mondván, hogy a művész nem egy nemzeté, hanem az egész világé. Azon időben még azon eszme élt, hogy a magyar művész akkor él hazája fényére, ha tehetségét a külföldön ragyogtatja. Így lőn sok szép magyarhoni tehetség a külföldé, sőt még magyar írók voltak, kik elméjök termékeit deákul vagy németül adták ki, hogy annál több olvasója legyen. Apám, azoknak, kik így kárhoztatták: Mért temeti Magyarországon el tehetségét, hol a művészetnek még nincs virágzó földe s. a. t. ezt válaszola: Ha minden magyar művész külföldön virágoztatja művészetét, akkor a művész csak a maga sorsán javit s nem mozdítja elő nemzete csinosodását. Apámat minden tetteiben hazaszeretet vezérlé s ezen tekintetben is hű és buzdító társa volt anyám Takács Éva, az irónő.

Karacs Ferenc nemcsak mint művész, hanem mint minden jónak s szépnek köréhez képest előmozdítója, hő pártolója hazaszerte híressé lett s mind a mellett, hogy nem bírt főrendű házzal és vagyonnal, felejthetetlen atyámban a haza mégis a művészet, az irodalom, a színészet hű terjesztőjét nyerte, melyre kiterjedt ismeretségénél fogva tere is volt. Az ország minden házából az irodalom termékeire az előfizetőket s nekünk gyermekeinek foglalatosságainak egyik ágát képezé a hozzánk, csomóba küldött folyóiratok, s más irodalmi termékek célhoz juttatása. Miután akkor még nagyon szokásos volt a postai küldéseket mellőzni.

Apám háza, melyet még 1809-ben maga építtetett (a Józsefkülvárosi őszutcában), a tudós öreg Virág Benedek s derék Kulcsár István által Karacs tuskulanumának neveztetett, igen keresett volt, az öreg és fiatal műveltebb férfiaknak kedvelt gyüldéje volt, hol apa, anya s gyermekekben egyaránt fesztelen társalgót nyertek.

Jó apám épen olyan kedélyes s kedves társalgó volt legkésőbb koraigban a fiatalság közt, a mily komoly, férfias az öregek körében. Hazafiaság, művészek, irodalom voltak beszéd tárgyai. Különös kedvencei voltak Göröghon és Róma nagyjai s ezeket velünk már gyermekkorunkban megismertették jó szülőink. Gyermekkori olvasmányainkul a nagy emberek életrajzaik voltak számunkra kitűzve.

Apám és anyám ifju korában fejlett ki Amerika függetlensége, ők ezen kor történetének első tanui, tiszta, józan légkört alkottak családi környezetükben s igy mi a mindennapi életen valamivel fentebbi életrétegben nőttünk fel. Anyám még némelyek által kárhoztatva is lőn leányai nevelése körüli elveiért. Atyám széplelkűleg ezen kétkedőknek ezt szokta mondani: Szerencséssé senkit nem lehet nevelni, hanem azzá igen, hogy szerencsét és szerencsétlenséget egyaránt képes legyen elviselni.

Atyám elvből, mit csak honit kaphatott, honit viselt s viseltetett velünk, gyermekkorunktól fogva. Vásznat felső magyarországit, kendőket gácsit, pamutszövetet sasvárit s. a. t. mondván: ha Magyarhon lakója mind szerinte tenne csakhamar jóllét virágoznék a kézművesek s gyárosok közt s általok hazánkban. Megjegyzendő, hogy ezt apám 70, sőt már 75 éve előtt is mondá s akkor is, midőn még nőink, sőt férfiaink is az előítéletességig csak a külföldit pártolták, midőn még a hazában készült lábbelire is ezt kelle írni, Páris s a pecsétviaszra ezt kelle nyomni London, ha kelendővé akará tenni a készítője.

Számos ifjúnak, kik Pestre tanulmánypályát végezni jöttek, Karacs Ferenc valódi őre, apja volt, számos apák szülőimre bizták Pesten tanuló fiaikat

Művészet 1912.

Karacs Ferenc

metszette Lipszky magyarországi térképeinek egyes lapjait 1803 után.

Rexa Dezső: A pestbudai Lipszky.
Pestbudai Múzeum.

1947. 1. sz. 17. h.

r Gyula úrnak,

bizottsága elnökének,

Budapest.

us hó 16-án, 160. sz. a. kelt becses át-
l van szerencsém Éber László dr. elő-
ját 61 K. 20 f.-re, Lux Kálmán másod-

Karaes Ferenc

l.

Rabad Müvenet

1949. 2-3. sz. 120. l.

121. l.

Budapest, 1911.

Karaes Ferenc
rézm.

lásd

Varga Zsigmond dr.
A debreceni ref. fő-
iskola nagykönyvtá-
ra írásban és kép-
ben. Debrecen.
1934. 86 l.

18026/1915. számv. sz.

XIII. ügyosztály.

Nagyméltóságu

báró F O R S

a Müemlékek Or

Mult évi november h

sz. és 12-én 510 sz. a. kelt be

dr. Róth Viktor biz. levelező

Karacs Ferenc

Zrinyi Miklós a
Kőltő
Aquatinta
fentitől

Zrinyikiáll
47. l.

tár. Esztergom, II., 1875. 45. szám. —
23. l. — Maszlaghy II., 208. szám. –
pold—Homor 97. l. — Gerevich PA,
249. l. — Rónay, Maria: Die Schätz
Christlichen Museums in Esztergom. A
gyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—L
56. l.

Xavéri Szent Ferenc haldla

Vászon, olaj, 135×95 cm.
Jelezve jobbra: Gebhard Flatz, 1874.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki
tár. Esztergom, II., 1875., 45. szám
Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtá
Magyar Sion, VII., 1876., 37. l. — Föld
István: Az esztergomi érseki képtár. Fő
Lapok, XIII., 1876., 760. l. — —ó: Az es
gomi hercegprimási képtár. Magyar Ko
III., 1879., 20. szám. — Rényi 23. l. —
Az esztergomi érseki képtár leírása. Új
gyar Sion, XVI., 1885., 771. l. — Maszl
II., 212. szám. — Lepold—Homor 97.
Gerevich PA, 249. l. — Rónay, Maria:
Schätze des Christlichen Museums in Es
gom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. —
pold—Lippay 56. l.

Szent Cecilia

Vászon, olaj, 130×95 cm.
Jelezve lent: Gebhard Flatz pinxit MDCCCLX
Simor prímás rendelte a művésznél.
A Műcsarnok ünnepélyes megnyitásán ki
állítva.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki
tár. Esztergom, II., 1875., 45. szám.
Maszlaghy: Az esztergomi érseki kép
Új Magyar Sion, VII., 1876., 37. l. — F
váry István: Az esztergomi érseki kép

500 **Szabély Antal.** Birálati észrevételek Klass Mártonnak a pestmegyei és kunsági belvizek levezetése céljából készitett csatornatervére. Kalocsa 1883. 8° 30 l. . . . . 300.—

501 **Tervezmények** a csatornázásokról, árvizmentesitésről, a közlekedésnek Pest-Budától a Fekete tengerig 100 mértfölddel való megrövidítéséről. 8° Bp. 1866. 43 l. Pp. . . . . 100.—

502 **Vasvári-Kovács Ferenc.** Budapest, Szeged s más alföldi városok árvizmentesitése. 8° Bp. 1881. 22 l. fv. 120.—

503 **Viczián Ede.** A soroksári Dunaág vizereje. Ábrákkal és táblázatokkal. 2° Bp. 1911. 126 l. v. . . . 160.—

504 **Vizer István.** Szózat a hazához a duna-tiszai csatornáról, pesti kikötőről 's Budapest az árvizek elleni megóvásáról. 8° Pest 1845. 40 l. fv. . . . . 150.—

505 **Zichy Jenő.** A Duna-Tiszai, vagyis a Pest, Szeged, Szabadka és Kulaközti csatorna ügyében. Pest 1868. 8° 1 melléklettel. 51 l. . . . . 120.—

Hidak.

506 **Clark Adam.** Einige Worte über den Bau der Ofner-Pesther Kettenbrücke . . . Bp. 1843. 8° 37 l. . . . Eladva

507 **Czekelius Aurél Szántó Albert.** A bpesti Ferenc József-hid épitésének története. Képekkel. Bp. 1896. 29 l. v. . . . . 360.—

508 **Devecis Ferenc.** Az «Eskü-téri» hid Budapesten. Bp. 1894. 8° 31 l. 1 melléklettel . . . . . 100.—

509 **Győri Sándor.** A' Buda 's Pest közt épitendő álló hidról. Pest 1832. 4° 39 l. Karacs két rézmetszetü táblájával . . . . . Eladva

510 **Jelentés** a . . . Margitsziget csucsánál épitendő hid tárgyában. 1872. 4° 19 l. Tervrajzzal . . . . . 120.—

511 **Seefehlner Jul.** Fabrication des maillons de chaine en acier Martin utilisés dans la construction du pont suspendu d'Eskütér . . . Paris. Fol. 10 l. Képekkel . . . . . 100.—

512 **Szántó Albert.** A budapesti margitszigeti szárnyhid épitésének története. Képekkel. 4° Bp. 30 l. vsz . 100.—

513 **Zelovich Kornél.** A budapesti lánchid. 8° Bp. 1899. 40 l. . . . . 120.—

Lakás-kérdés.

514 **Lakás-kérdés.** 1. Tasner D.: Pesti lakás-reform. 1870. — 2. Fodor J.: A lakásügy Budapesten. 1883. — 3. Neményi A.: Jelentés a bpesti lakásügy tár-

gyában. 1883. — 4. Fodor J.: A lakásviszonyok befolyása a cholera és typhus elterjedésére. 1884. — 5. Gerlóczy K.: Előterjesztés a bp. lakásviszonyok rendezése tárgyában. 1893. — 6. Bródy E.: A budapesti lakáskérdés. 1909. — 7. Forbát J.: A lakáskérdés és Bp. jövője. 1906. — 8. Ferenczi J.: Közvégi lakáspolitika... 1910 . . . . . 240.—

515 **Konvolut.** — Építési rendszabály 1870., 1875., 1877. Zsufolt lakások 1893. Munkáslakások 1899., 1911. Lakásviszonyok 1909. Gellérthegyi házak . . . . 120.—

516 **Pesther Häuser.** Schema... Pesth 1852. 16° 136 l. 360.—

Vasút, pályaudvarok.

520 **Gyüjteménye,** Bp. szfv. közlekedés ügyére vonatkozó okmányok — I., II., III. k. Bp. 1901. 4° . . 150.—

521 **Jelentés** az orsz. közlekedési eszközök hálózata tárgyában. 1873. 4° 85 l. Térképpel . . . . . 120.—

522 **Reymond-Schiller L. — Zipernovszky K.** A magyar metropol vasut. Három rajzm. Bp. 1895. 8° 31 l. . 100.—

523 **Vasut, pályaudvarok.** 1. A közmunka- és közlekedési m. k. ministernek... jelentése Buda-Pest összekötő vasutja... tárgyában. 1871. — 2. Keserics C.: Die Budapest-Semliner Eisenbahn. 1879. — 3. Balázs M.: Bpest gőzmozdonyu közuti vaspálya-hálózata. 1886. — 4. Weiss B.: Bpest érdekei és a keleti vasutak. 1887. — 5. Kain A.: Bpest forgalmi viszonyainak rendezése... 1902. — 6. Ney D.: A Bpesti Közuti Vaspálya Társaság... 1904 . . . . . 180.—

524 **Zielinski Szilárd.** Budapest forgalmi viszonyainak rendezése és a központi fővasut terve. 47 ábrával. Bp. 1902. 4° 133 l. . . . . 200.—

Világitás.

525 **Egger B.** és **Schuckert.** Néhány szó Bp. főv. villanyvilágitásáról. 8° Bp. 1892. 15 l. . . . . 100.—

526 **Világitás.** 1. Utasitás a légszesz használata körül... 1869. — 2. Die Gasfrage in Pest. 1870. — 3. Belföldi kőszén-fajok vizsgálata légszesz és koksztermelési szempontból. 1879. — 4. Néhány szó Bpest főv. villanyvilágitásáról. 1892. — 5. Pártényi J.: Utmutatás az elektromos világitás berendezésére. 1894. — 6. Kajlinger M.: A budapesti gázkérdés. 1908. — 7. Forbáth J.: A bpesti gázkérdés ujabb fejleményei. 1909 . . . . . 180.—

Karacs Ferenc

Szalay Ágoston néhány
tanuló társával pogász korában
a legrégibb magyar nyelvem-
léket, a halott beszédet,
fentivel metszette rézre-

Szalay Imre: Szalay
Ágoston régiségjegyzete-
ménjének ismertetése
Századok 1877.
587. l.

Báró Fors

„Műemlék szla

Ezennel ~~példányban, de~~

Meiszner Miklos

Hatezerhatszázhus

fizet ott le pénztárunknál, mely összeget külö

C számláj a javára könyvel

K 6624.13

Karacs Ferenc

rezim

l.

Hittevanggimn

187.1

Karacs Ferenc (XVIII. sz.)

A debreceni kollégiumban működő
„Rézmetsző Társaság" vezetője

Gy. F: A magyar grafika története

Nyugat 1919 VII. 18

Karacs Ferenc

Karacs Ferenc

régmetető

pesti hárá ról (Katona József itt lakott) (mai trautkirály u. 23)

Rombányi István:

Katona József pesti lakása

Historia 1930 jun. 87-96. l.

tudományos kutatóvágya aristotelesi skolasztikus hagyományokkal. Munkája egyik felötlő színfoltja könyvtárunknak. A másik nemkülönben érdekes könyvünk az, amelyet NAGY-ALMÁSI MÁRTON *Perelii Refutatio* címen jegyez be. Talán felvethetjük azt a lehetőséget, hogy ez GOMEZ PEREYRA XVI. századi spanyol orvos *Antoniana Margarita* című munkájának valamelyik, esetleg névtelen cáfolata. (V. ö. FR. BURE: *Bibliogr. Instructive des Livres rares*, 7 vol. Paris, 1753. 1291, 1292, 1293. szám.) PEREYRA jóval DESCARTES előtt tagadta a régi aristotelesi skolasztikus tételt az állatok szenzitív lelkéről, s őket egyszerű gépeknek tartotta. Egészen természetes, hogy ez a merész állítás teológusok részéről többszörös cáfolatban részesült. Megjegyezni kívánjuk azonban, hogy azonosításunk nem egyéb feltevésnél, sőt ellene mondani látszik a jól olvasható Chr. (bizonyára Christianus) kereszt-

[3] V. ö. RÉVÉSZ IMRE: Debrecen lelki válsága. Századok LXX. 55. l. U. ő: Magyar ref. egyháztörténet, 1938. 153. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 JUN 19
Somogyi Néplap

Karácsonyi Géza
Szobrám

Bajor Gizi egykori lakásában

Színészmúzeum

1021

Az ország igen érdekes és a maga nemében páratlan múzeumi kiállítása Budapesten, a *XII. ker., Stromfeld Aurél út 16. sz.* villában, *Bajor Gizi* egykori lakásában található. Itt három nagy hírű művésznő, a névadó, valamint *Jászai Mari* és *Márkus Emília* emlékét 1952. február 12-én állandó kiállítással örökítették meg. Azóta látogatók tízezrei zarándokoltak el — emlékezve a színpad felejthetetlen művésznőire. A közelmúltban színészeink között mozgalom indult a kiállítás kibővítésére és fölfrissítésére. A lelkes szervező és irányító munkát *Gobbi Hilda* vállalta magára. A szorgalmas kutató- és gyűjtőmunka eredményeként május 26-a óta újra fogadja a látogatókat a múzeum.



A Vígszínház 1932-es előadása. Bruckner: Angliai Erzsébet. Rajnai Gábor és Gombaszögi Frida.

A régi kiállításból megmaradt Jászai Mari és Márkus Emília emlékszobája. A Bajor Gizi-emlékszobába vezető átjáró részt a régi Nemzeti Színház két neves művészének, *Pethes Imrének* és *Kiss Irénnek* az emléktárgyaival egészítették ki. (Az idősebbek máig emlegetik Pethes, Cyrano-alakítását és Kiss Irén több nagy komikus szerepét.) A Bajor Gizi-emlékmúzeumban minden tárgy és bútor a nagy művésznő keze nyomát őrzi. Minden az ő elrendezése, ízlése szerint maradt ránk.

A Bajor Gizi-emlékszobához csatlakozik a fölszabadult lakásrész, mellyel a kiállítást a rendezők bővítették. Itt olyan nevekkel találkozhat az érdeklődő, mint *Somlay Artur, Uray Tivadar, Timár József, Ódry Árpád, Csortos Gyula, Törzs Jenő.* (Igen érdekes emlék a művészek által oly gyakran látogatott, régi New York kávéház egy asztala, széke és lámpája, vagy a régi Nemzeti Színházból a díszpáholy egy támlásszék.)

A kiállításban minden tárgynak lelke és fölemelő hangulata van. Felejthetetlen Ódry íróasztala, rajta a dedikált könyvek, szerepek, kisebb használati tárgyak sora. Csortos Gyulát karosszéke, pecsétgyűrűje, kitüntetése és a *Liliom* híres csíkos trikója idézi. Sok szép festmény is bekerült a múzeumba, híres színészek híres szerepeiről. Hogy csak néhányat említsünk: *Bartos Gyuláról Karácsonyi Géza* szobra, *Hegedüs Gyula* portréja, melyet *Karvaly József* készített, vagy *Törzs Éva* pasztellje apjáról.

A kibővített részben további 12 neves művésznek (köztük *Rózsahegyi Kálmánnak, Jávor Pálnak*, a *Gózon—Berky* házaspárnak) kedves használati tárgyait, emlékeit, híres szerepek képeit látjuk.

Megtaláljuk *Gombaszögi Frida* színpadi ékszereit, apróságait, leveleit. *Tőkés Anna* Gertrudis-jelmeze, és a *Latabár Kálmánról* készített *Kisfaludi Strobl*-portré is felejthetetlen látnivaló.

Külön hangulatot ad, és a külföldi látogatóknak is újszerű, hogy magnetofonról mindazoknak a művészeknek a hangja megszólaltatható, akikre a Bajor Gizi Színészmúzeum szép és modern, újjárendezett kiállítása emlékezik.

D. B.

WM 74

Meglepetések a fordulóban

NDK—CHILE 1:1 (0:0)

Nyugat-Berlin, 20 000 néző. Vezette: Angonete.

Góllövők: Hoffmann, illetve Ahumada.

Jugoszlávia—Zaire 9:0 (6:0)

Vezette: Delgado.

Góllövők: Bajevics (3), Dzsajics, Surjak, Katalinski, Bogicsevics, Olblak és Petkovics.

NSZK—Ausztrália 3:0 (2:0)

Hamburg, 60 000 néző. Vezette: Kamel.

Góllövők: Overath, Cullmann és Müller.

Brazília—Skócia 0:0

Vezette: Van Gemert.

Eszéken jártak a K. Dózsa röplabdázói

Az eszéki Zseljeznicsar meghívására szombaton és vasárnap Jugoszláviában szerepelt a Kaposvári Dózsa férfi röplabdacsapata. Eszéken a hadsereg spartakiád keretében állt rajthoz a K. Dózsa legénysége is.

Az első versenynapon a jugoszláv hadseregválogatott ellen lendületes játékkal 2:1-re nyert a kaposvári csapat. Rendkívül izgalmas volt a Zseljeznicsar—K. Dózsa mérkőzés vasárnap, melyen a vendéglátók bizonyultak jobbnak 3:2 arányban. A Dózsa a 3. és 4. szettet nyerte meg. Az 5. játszmában 15:13-ra maradt alul Kaposvár, amely elnyerte a közönség tetszését.

A K. Dózsa és a Zseljeznicsar vezetői megállapodtak, hogy tovább erősítik a két sportkör kapcsolatait.

Tenisz

Keszthely—K. Vasas 6:3

A tenisz csapatbajnokság NB III osztályában folytatódott a küzdelemsorozat. A Kaposvári Vasas csapata Keszthelyen balszerencsés vereséget szenvedett. Két egyes számban mérkőzéslabdája volt a kaposvári versenyzőnek. Tóth István és Veres Csaba azonban a döntő pillanatban nem tudta a nagy lehetőséget kihasználni. Az újonc Vasas ezzel a vereségével elég nehéz helyzetbe került.

Mérkőzések: Gelencsér—Harmath 0:6, 0:6, Somogyi—dr. Regős 7:5, 6:0, dr. Tóth—Ács 4:6, 6:2, 6:2, Teleki—Tóth 3:6, 6:3, 8:6, Berki—Dobrovoczky 6:0, 6:2, Bálint—Veres 4:6, 7:5, 6:2. *Párosok:* Gelencsér, Tóth—Harmath, Tóth 0:6, 1:6, Somogyi, Berki—Dobrovoczky, Hegedűs 6:1, 6:2, Teleki, Nagy—dr. Regős, Ács 5:7, 8:6, 6:8.

KESZTHELY—BALATONBOGLÁR 5:4.

Vasárnap a Balatonboglári MEDOSZ csapata is Keszthelyen szerepelt, és nem több sikerrel járt a városban, mint a K. Vasas. A legkisebb különbséggel ugyan, de vereséget szenvedett az eddig pontveszteség nélkül álló B. MEDOSZ.

Patkolókovács-műhely – felszerelést, szerszámokat keres.

megvételre
az mg. főiskola
lovasiskolája.
Kaposvár, Pf: 16.
(14626)

MDK

Karácsonyi Géza

Elhagyott, márványkőből

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 13.1.

Karácsonyi Géza MDK

Gyermekfej, márvány

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Karácsonyi Géza MDK

Láncszakitó, bronz

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Karácsonyi Géza

Hiuság.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CVI.A Munkácsy-céh
II.Reprezentativ Kiáll.Bpest.1929.Okt.hó
Kat.15.1.

MDK

Karácsonyi Géza, szobrászm.

Alkonyat. Márványszobor.

BóR.-né urnö. Bronzplakett.

Hajnal. Márvány. Szobormü.

KMT 1912/13 téli kiáll. Kat.58.1.

Karácsonyi Géza

Műcsarnok téli tárlatán
"Fürdés előtt" c. kis plasztikája szerepelt.

PH. 929. XII. 24.

Karácsonyi Géza MDK

Elhagyott, márvány

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Karácsonyi Géza

MDK

Andante, márvány

Műcsarnok 1936 A nő a művészetben c. kiáll.

KARÁCSONYI GÉZA, éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp önarckép-plakett sorozatának egyik darabja Karácsonyi önportréja.-Ezen a művész mesterségét is tudomásunkra adja egy szobor megjelenítésével önarckképe mellett.-Felirat:K.G./Cinka Panna szobrával/.
A MNM.-ban van.98+99 mm.-Leirás: Ltsz:41/963/86. 29.old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplaketjei 24.old

AZ ÉREM, XXXII.évf. 1975-1. sp. 1975

KARÁCSONYI GÉZA, éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa elérhető összes magy.szobrász-éremművéstől megrendelte önarcképüket 100+100 mm.plaketten.-A gyüjt.a MNM.-ban van. 116.drb. A sorozathoz tartozó önarcképplakettek:
KARÁCSONYI GÉZA.-Felirat:KARÁCSONYI.-MNM.-98+99 mm.-
Leírás: HP. 3012. 31.old

ZOBZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

AZ ÉRME, AXXII.évf. 1975.-1. Bp. 1975

KARÁCSONYI GÉZA, éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa elérhető összes magy.szobrász-éremművéstől megrendelte önarcképüket 100+100 mm.plaketten.-A gyüjt.a MNM.-ban van. 116.old
A sorozathoz tartozó önarcképplakettek:
KARÁCSONYI GÉZA.-Felirat:K.G./Cinka Panna szobrával/.
MNMa-98+98 mm.-Ltsz.:41/963/86. 31.old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

az ÉREM. XXXII.évf. 1970.-1. Bp. 1975

Karácsonyi Géza, Bp. VIII. Népszinház-u.8-lo, Felső Ipariskola

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

MDK

Karácsonyi Géza

Római nemzetk. kiáll. kat. 1911. 219-222 l.

Karácsonyi Géza
Nővérek, márvány

Ernst-Múzeum OMAI. /jubiláris/ kiállitása. 1932.
május, 2o l.

1916., júl. 20, 4. l. — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich PA, 253. l. — Lepold—Lippay 57. l.

SKOVICS IGNÁC (1854—1915)

polafreskóterv
cm. átmérő.)

ltozati freskóterv
cm. átmérő.)
01-ben készült.

CHMITT JÓZSEF (működött 1804—1854 között)
yrker érsek arcképe
ászon, olaj, 62×48 cm.
elezve jobbra lent: Schmitt 1831.

ZENTGYÖRGYI JÁNOS (1793—1860)
Virág-csendélet (63. kép)
Ovális, vászon, olaj, 110×84 cm.
elezve jobbra lenn: Joan Szentgyörgyi pinxit.
Simor prímás vásárolta, 1876.
Esztergom, 1876. III. évf., 47. szám. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 844—845. l. — —ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Maszlaghy II., 173. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar festők a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 553. l. (Képe 553. l.) — Lepold—Homor 98. l. — Gere-

MDK

Karácsonyi Géza szobrász

-Feleségem arcképe
Alkonyat
Irénke
Gránátvető
Merengés
G.A. arcképe

Ernst Muz. LV. kiáll. 1922. szept. 5-6 l.

MDK

Karácsonyi Géza szobrász

Elhagyottan
Vágyódás
Bachansnő
Tükrösnő, bronzban, ezüstben
Rab Erdély
Hajnal

Ernst Muz. LV. kiáll. 1922. szept. 5-6 l.

MDK

Karácsonyi Géza szobrász

Fáraó, bronzban
Bánat
Női arckép
Hiuság, bronz
Családom
Lánctépő

Ernst Muz. LV. kiáll. 1922. szept. 5-6 l.

MDK

Karácsonyi Géza szobrász

Muzsa
Arckép
Démon
Arck ép
Palkó

Ernst Muz. LV. kiáll. 1922. szept. 5-6 l.

MDK

Karácsonyi Géza szobrász

Gyerekek
Apa és fiu, bronzban
Éva. Torso

Ernst Muz. LV. kiáll. 1922. szept. 5-6 l.

Karácsonyi Géza MDK

Tanulmány, szobormü

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

MDK

Karácsonyi Géza

Gyermekfej. Márványszobormű.

Képzőm.Társ. 1910/11. téli kiall.kat. 43.l.

MDK

Karácsonyi Géza, szobrászm.

184. Fejtanulmány.

190. Arcmástanulmány. Mgt.

KMTára. 1928/29. téli kiáll. Kat. 14.l.

MDK

Karácsonyi Géza

Kisleányom, tanulmány. Márvány.

KMT. 1912/13. téli kiáll. kat. 62.l.

MDK

Karácsony Géza

Művével résztvett a kiállitáson.

KmTárs. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 26.lap

MDK

Karácsonyi Géza

Elhagyottan. Márvány

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. lo.l.

Karácsonyi Géza
szobrász

Képszava 1922. szept. 29. 5. o.
A sportkiállítás az Ernst-Múzeumban

Karácsonyi Géza szobrász.

Műbarát. 1922. II. 204-205. l.

Karácsonyi Géza
nővére
VIII. Bangha Béla
u. 18.

MKSz 1947

Karácsonyi Géza

nagyváradi szobrász

U. 986.

Nagyváradi Napló.

1913. dec. 6.

(A nagybányai festők és a nagyváradi művésztelep.)

da Murano)

1114. A. Vivarini (műtermében):

A mester működött a X

Magdolna.

Derékon alól látható, csakne
zében arany kelyhet és baljában pá
nát és fejét dicsfény veszi k
gas, palástja paszománts zegésű. A k

(tempera)

Fa, méretei 50: 32 cm.

Vétetett 1894: VII. 10-én Ar

Elszámoltatott: 1894: XII. 1

Az elszámolásra nézve l. a

1894: VII. 15-én Szalay I.,
vételhez hozzájárultak.

Lvisel

904: IV. 25.

Karácsonyi Géza

Ú. 1325

Tiszántúl (Nagyvárad).
1914. márc. 29.
(K. műsermester.)

3963. William Hogarth.
Sz. Londonban 1697 deczemb
oktober 26-án.

Lady Thornhill arcz

Térden alólig, kissé
ülve van ábrázolva. Jobb kezé
te lévő kerek asztalon nyugta
barna. Öltözete: fodros főköt
vállkendő és bő selyem ruha e
jain széles fehér fodorral. A
zott.

Vászon, méretei 126.4:
Vétetett az 1910 novemb
lapján az Artaria et Co. czégt
~~vétetett 1911 január 1-én.~~ --
~~31-én~~ 11-en (2190-910).

Vét 122883-910

Karácsonyi Géza

szobrász u. 1346.

Antal Sándor =

Karácsonyi Géza
és szobrai -

Nagyváradi Napló

1914. márc. 22 -
Archegyél és képekkel.

1913. szept. Rezett Nagyváradra, hol a fa- és fém-ipari szakiskola tanára. Szobrász, rajzoló, író. Lucifer, Keresztly Kornél gyermekei, Gerő Armin, Fehér Dezső és Pascal plakettjei, Szontagh Gusztár, Antal Sándor és dr. Nagy Mihály portréi, F

F Merengő, Hajnal, Alkonyat és Vágyódás c. kompozíciói.

Ismeretlen festő.
A XIX. századból.

731. Wesselényi Miklós.

látható) fordult
Mellig(s jobbra ~~néz~~. Rövid
gyült, szeme barna, szakálla leberet
kendője fekete, atillája zsinóros.

Vászon, méretei 71: 57.8 c
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

904: V. 5.

Karácsonyi Géza

U. 1329

Nagyvárad

1914. márc. 29.

(Étsy Emilia

mellszobra.)

fentitől

Ismeretlen festő.
A XIX. századból.

728. Vukovics Sebő.

(látható, kissé fordult

Mellig, jobbra ~~néz~~. Előre
vegyült, szemöldöke fekete, szeme s
~~nyakkendője~~ csomóra kötött, F atilláj

Vászon, méretei 70.5: 58
Az 1848/9-iki szabadságha
Átvétetett az 1896: IV. 8

F nyakkendőj

904: V.5.

Karácsonyi Géza

szobrász

a magyváradi fein és faszoborkola tanára

U. 1280

Magyvárad

1914. marc. 4.

(K. uj szobra.)

Keresztby Kornél

harom fianak egy csoportban való szobrárol.

van szó

Karácsonyi Géza

Hobrätt

U. 1011.

cród

Nagyvárad, 1913.

dec. 25. (Hogy teremt-
sünk Nagyváralon
művészi életet?)

Müv.

XXXIV

1 Rôt. folio

Baudot,

A. de

La sculpture française

au moyen âge et à la renaissance.

Ouvrage publié sous la direction de —

Comprenant environ 400 motifs

photographiés par Mieusement

Deuxième édition

Karácsonyi Géza

Nobrász

1913. Karácsonyán második koll. kiállítása Nagyváradon.

Pihenő munkás, Sángtörő, Legyőzött Lucifer, Bosszú, Szökőkút terv, Vágy, Hajnál, Báj, Gyermek studiumok, Antal Sándor portréje, Demeter Róbert festő arcképe, Szontagh Gusztáv képmása

Nagy Mihály dr:

A nagyváradi művészet bemutatkozása.

Szabadság (Nagyvárad)

1913. dec. 21.

U. 1048

4910

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Ákos, Sílágy vm.	Ev. ref. templom; északi oldal; a lap másik oldalán nyugati oldal.

tovább Karácsonyi Géza

19. l.

Keszler Aurél

magyar (?)

l. Cinpe 1934. II.

3919. Komlóssy Ferencz.
Sz. Temesvárott 1817

Erdőrészlet.

~~A lombos erdőrészl~~
partján, ~~egy~~ galyat kötözget
~~tyúk~~fa, jobbrol pedig ~~[illegible]~~
ladó vadász köti le figyelm
~~tan ábrázolt asszony~~ asszony nak: fe
ujjakkal és kék kurta szokn
kurta kabát, ~~[illegible]~~szük nadrág,
káját bal vállon tartja. A
zolt tájék égboltja felhőzö

Vászon, méretei 60.7
Hirsch István ~~[illegible]~~ 1910

Hag 1910 Hirsch F 12. Kr

Karácsonyi Géza

rajztanár, szobrász. U. 855

Nagyvárad. 1913. okt. 5.
(Szobrok és fényképek)

Koll. kiáll. Nagyváradon.
Ekkor 35 éves, 15 évi mű-
ködik. A tanári diploma
megszerzése után Párisban a Julien
akademián, később az École des
Beau-Artsban tanult. Haza-
térve
Kallos Edé-
nél dolgozott
Műveiből
Marosvásár-
helyen rendez-
te első
kiállítását

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
Érk. 1930 szám. 266 1930 szám. 11. hó. 11. n.

Vágyódás, Hajnal, Alkonyat c.
szobrait ekkor készítette. 1913-ban a
nagyváradi fa és fémipariskola
tanára lett. Itteni koll. kiállítam
30 műre volt kiállítva. Jelentéke-
nyebbek: Fátum, Lánctörő, Merengés,
Pihenő munkások, Muzsa, Szánuzott és Madonna.

A m.kir.vallás- és közokta

ügyszám alatt kelt s a keb

osztályhoz intézett rendel

Felhivom, hogy a M
postatakarékpénztárnál vezetett
1939.évi április havi javadalma
I./ a 127.688 sz.csekkszámla-te
Beszerzési költségekre.....
Elhelyezési költségekre.....
Összesen
azaz: Egyszáznyolczvan pengőt.

II./ a 127.689. sz. csekkszámla
Kiküldetési költségekre 20 P. az

Budapest, 1939. március hó

dr.Lovag Ybl Ervin s.k.min

A hivatalos

Karácsonyi Géza szobrász

"Az Ernst Muzeum csoportkiállitása" cimmel Szokolay Béla négy művészről ir:
Aba Novák Vilmos és Jeges Ernő művészetében a mai expresszionizmus hibái és erényei megvannak.

Szinyei-Merse Rózsi festőnő és Karácsonyi Géza szobrászművész "szolidabbak, de egyuttal konvencionálisabbak is. A festőnő műveiből lágy és szeliden női harmonia sugárzik, a szobrászra a kompoziciók kereksége és a létrehozás lelkiismeretessége jellemző."

Élet, Bp. 1922. okt. 15. XIII.évf. 21. sz. 510. lap.

Karácsonyi Ilona

Esztergomi Modern Művészetek Múzeuma - terve dicséretben részesült a MÉSZ diplomaterv-kiállításán

Magy ar Nemzet 1973 október 4. 3.old.

1021



HÁZSOR

Karácsonyi Imre

Fejér megyei Hírlap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17,
Telefon: 188-296, 188-307
FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

... hányszor ... alja útjukat ostoba előítélet — a másoké, de a sajátjuké is?

Milliók előtt tárultak fel az értelmes élet, a tudatos, eredményes közéleti tevékenység és a boldogabb magánélet lehetőségei. De hányan nem ismerik még fel ezt a nagy lehetőséget, hányan vonulnak vissza magányuk sáncai mögé? És hány olyan helyi vezetőnk van még, aki ahelyett, hogy segítene a közösség tevékeny, alkotó tagjává nevelni minden embert, inkább távoltartja a „nehéz embereket", a nyugtalanokat, a birálókat a szocialista kollektívák erőközpontjaitól, mert tekintélyét félti tőlük?

Tevékenyen működnek tömegszervezeteink, a dolgozók aktivitásának hatalmas keretei. De mindenütt következetesen munkálkodnak-e azért, amire létrejöttek: hogy megtanítsanak minden egyes embert arra, miként váljék a közösség és a saját sorsa eredményes kovácsává? Szakszervezeteink, ifjúsági szervezeteink, nőtanácsaink, népfront-bizottságaink ott vanak-e mindig a bajba-gondba, testi vagy lelki szenvedésbe merült ember mellett, hogy jó szóval, tettel, anyagiakkal, együttérzéssel és tanáccsal segítsenek, a válságos napokban támaszt nyújtanak?

Ismerjük Lenin életét? Persze, ismerjük: tudjuk róla, hogy az első szocialista állam megteremtéséért vívott harc vezére, az újtípusú, forradalmi munkáspárt életrehívója volt. Világtörténelmi alak — mondjuk — joggal. De eleget gondolunk-e arra, hogy szinte mindennap hosszú órákat töltött azzal, hogy kenyeret szerezzen éhező asszonyoknak, hogy a legapróbb ügyben sem tűrte az igazságtalanságot, hogy a sofőrje egészsége nem kevésbé fontos volt számára, mint az, hogy Pavlov, a tudós, folytathassa munkáját, vagy hogy Gorkijjal az íróval türelmesen órákat vitázzon, akkor is, ha előre tudta: nem fogja meggyőzni az írót.

A marxizmusnak mindig az volt az első ... mögött születik: a tö... a tömeget pedig egyes — ok... bé okos, harcosabb és kevé... emberek teszik. És a törté... nem független, dehogy is ... hogy milyenek ezek az emb... írta Marx? Az emberek ... lehet más, mint saját tevé... ta. Nos, a feladat éppen az... doguló lénnyé tenni az emb... matban önmaga valódi mi... legjobb lehetőségeinek tudat... képes azokat ki is fejteni. Ez ... nem lehetséges másképpen, mint az egyes ember társadalmi és egyéni életéről történő sokoldalú gondoskodás és segítőkészség révén, az egyén körülményeinek folytonos javításával, az embernek a szocialista kollektívába, a szocializmus építésébe, a közéleti tevékenységbe való bevonásával.

Ez az út egyben a bizonytalanságtól, az előreláthatatlantól való félelem fokozatos háttérbe szorításának, a vallás alapjaként még sok ember életében jelenlevő szorongás leküzdésének útja is. Ne feledjük: a felvilágosító szó, a meggyőző érvelés maga is csak akkor hull fogékony talajra, ha a szív már fogékonnyá vált: ha az ember gondjai elől nem kényszerül a templom zúgában menekülni, ha bizonyosságot szerez afelől, hogy ezek a gondok másokat is érdekelnek, ha érzi a közösség hatékony támogatását nemcsak akkor, ha jól megy sora, de akkor is, ha bajba került.

A marxisták nem alamizsnának tekintik ezt a segítséget, és nem valamiféle üdvösségszerző eszköznek. A szocialista építés objektív szükséglete ez, és az új világ gyorsabb épülésébe, minden rendű és rangú illuzió, előítélet gyorsabb elhalásában kamatozik. De ne resteljük: az igazán emberi szív a kommunista ember szükséglete is, azé az emberé, aki csak akkor érezheti magát boldognak, ha tett valamit azért, hogy mások ne legyenek boldogtalanok.

...szó ...ik, ...a- ...os ...m ...az ...b ...z- ...

...gújabb szerepe Olga Lepesinszkája kedvenc szá-

GAZ

A népek barátságának és testvériségének virágos kertjében új virág nyílott: a román—magyar nagyszótár, amelyet Bukarestben adtak ki. E mű a két gazdag és szakadatlanul fejlődő nyelvnek, a magyarnak és a románnak, legújabb szótári foglalata. Az első magyar—román szótár a 17-ik században készült, Erdélyben. A múlt évszázad elején, 1860-ban, Samuil Micu Klein latin—román—német—magyar négynyelvű szótára került forgalomba. Baritiu magyar—román és román—magyar szótára először 1869-ben, majd 1893-ban jelent meg. Ezt követően Putnoky Miklós és Ion Ghetie, végül — 1925-1927-ben— Cherestesiu Victor román—magyar és magyar—román szótára szolgálta a növekvő szükségleteket.

1021

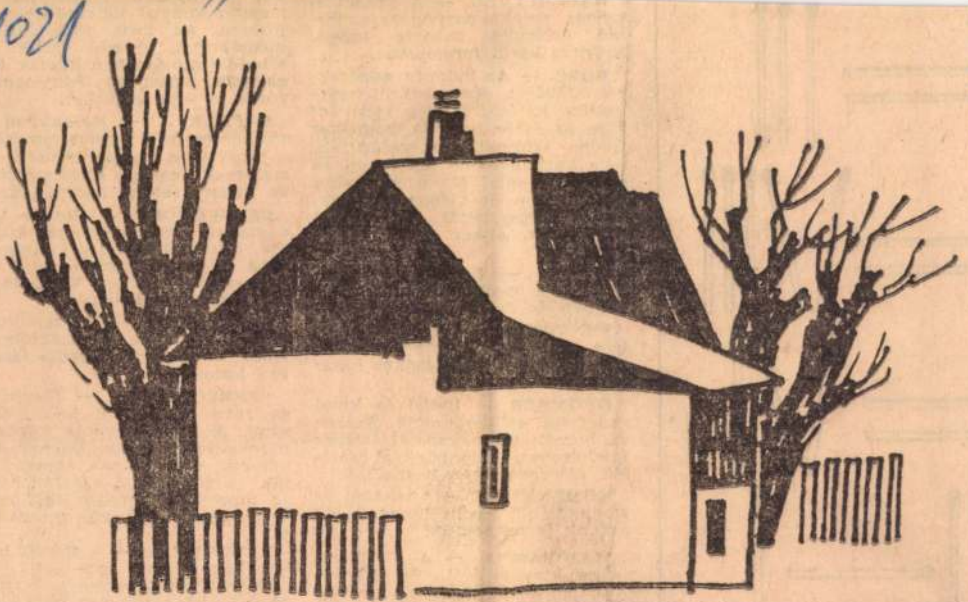

(Karácsonyi Imre rajza)

HIRLAP

1971 ÁPR 1.1

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAPÍRÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 41
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kazánsonyi Jutze

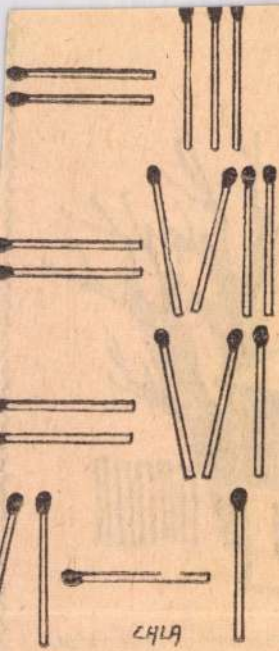

5 + 1 = 6,
3 = 5 — 2.

BABÉRLEVEL
tenger északi
mő örökzöld
Szárítva kerül

BORS. — Az
ről, Jáváról, S
mazik. Kétféle
kete és fehér
zölden szüretel
héja barnás-fek
megráncosodik.
8—10 napon át
napon megszár
ledörzsölik, ak
nyerünk.

FAHÉJ. —
nőségű a cey
bokban és őrö

FENYŐMAG.
ban kékes-fek
sok főzéséhez,
náljuk.

GYÖMBÉR.
akácfajta gyök
va hozzák forgalomba. Húsleves ízesítéséhez, különböző tésztafélék fűszerezéséhez használjuk.

KÖMÉNYMAG. — Angliából és Hollandiából került hozzánk, de nálunk is termesztik.

MAJORANNA. — A Földközi-tenger mellékéről és Közép-Ázsiából került hozzánk, nálunk is termesztik. Lemorzsolt és szárított levele aromás fűszeres illata, valamint sajátosan kellemes íze miatt kedvelt fűszer.

MUSTÁRMAG. — Apró, sárgásbarna, gömbölyű mag. Páclevekbe használjuk. Lisztté őrölve a mustár alapanyaga.

háromszor leszedik, gyenge tűz mellett, vagy napon megszárítják, héját feltörik, a belét, hogy az avasodástól megóvják, mész és tengervíz keverékében áztatják.

TÁRKONY. — Hazánkban konyhakertekben termesztik, de nedves réteken vadon is megterem. Leveleit finomra vágva saláták, mártások ízesítéséhez használjuk.

VANÍLIA. — Hazája Amerika trópusi része. Szárított állapotban, fekete rudacskákban kerül forgalomba. Finom zamata és kellemes illata miatt tészták, sütemények kedvelt ízesítője.

HIRLAP

1021

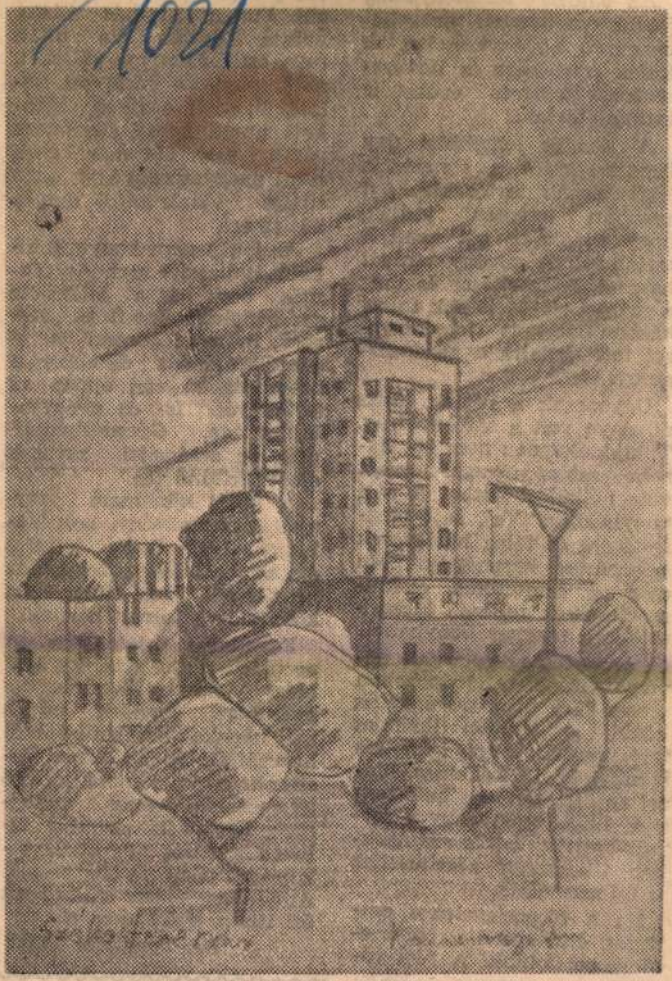

Karácsonyi Imre rajza

1984 NOV 29
FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Az emberi l
ősidők óta hasz
és egyéb növér
ételek ízesítésér
zésére. Érdem
számon tartani.

A komlót le
ismerik, mint
legfontosabb ta
azonban kevesen
hogy illóolajat, ső
tartalmaz. A növén
használjuk ízesítésre
a század elején is s
házban ízesített há
ret tett asztalra a g
szony.

Ugyancsak a régiek fűszernövénye volt a sáfrányvirág. Tulajdonképpen nem íz-, hanem színezőanyagai miatt volt nélkülözhetetlen a régi konyhákban. Vaj, sajt megfestésére és főleg húslevesek színezésére használták. Ma már a szintetikus élelmiszerfestékek teljesen kiszorították a magyar konyhából.

A szegfűszeg gyarmati növény virága. A trópusokon terem és a fűszernövényeink közül a legtöbb illóolajat tartalmazza. Ezért igen kis mennyiség is kellemes illatot és ízt ad a befőtteknek, likőröknek, vagy a forralt bornak. Egyes országokban illatszerek készítéséhez is felhasználják.

Ha a fűszerleveleket említjük, elsősorban a babérlevélre gondolunk. A régi rómaiak a dicsőség jelképeként ajándékozták a babérágakoból font koszorút. Ma

az „üröm" tartja
a szólásmondás és ebben a keserűségben van éppen az ürömlevél íz- és gyógytulajdonsága. Gyomorbántalmak és emésztési zavarok esetén kitűnő tea.

A fahéj közismert gyarmati fűszernövény, sokoldalúan alkalmazzák a tejes ételek, befőttek, sütemények készítésnél. Igen finom ízt kölcsönöz a forralt bornak.

Egyetlen sajátos, erősen aromás illatú gyökeret kell még megemlítenünk, a gyömbért. Égetően csípős ízű, uborka, tök befőzésénél használják és likőröket ízesítenek vele, mert kitűnő gyomorerősítő-szert tartalmaz. Emésztési zavarok, telítettség érzés és étvágytalanság ellen használják. Angliában igen közkedvelt ősi ital a gyömbéres sör.

Dr. Zempléni Tibor

1	2	3		4

Kardosnyi Irén

1021

KIÁLLÍTÁSOK

Együtt és külön-külön



Karácsonyi Irén: Öreg fák

Három művész, három egyéniség, három kiállítási helyiség... Miért írok mégis együtt róluk, mintha egy közös tárlat résztvevői lennének? Annak az egyre növekvő társadalmi érdeklődésnek okán, mely mindegyiknek nyilvánosságot teremtett: Karácsonyi Irén képeinek a Hazafias Népfront XI. kerületi bizottsága adott otthont a Karinthy Frigyes úti kiállítási termében; Kovácsik Gyula alkotásait a pedagógus szakszervezet V. kerületi bizottsága mutatta be József Attila utcai klubhelyiségében; Borbély László művelt pedig a IX. kerületi tanács ötletes kiállító helyisége, a Mester utcában levő Ferencvárosi Pincetárlat fogadta be. Mindegyik kamarakiállítás arról győzhette meg a látogatókat, hogy a bemutatott festők valóban rászolgáltak az elismerést és további ösztönzést nyújtó nyilvánosságra.

KARÁCSONYI IRÉN

már nyugdíjban van, de most is állandó látogatója a pedagógus művésztelepeknek. Évről évre találkozhattunk vele a híres vörösberényi műhelyben, és ennek megszűnte után szívesen időzött a keszthelyi telepen. Mostani kamarakiállításán a táj szavát értő elmélyült természetélmény fogja egybe a festmények sorát. Karácsonyi Irén a finom, lágy harmóniáknak éppúgy művésze — példa erre a *Hideg tél* című kép és ellenpontjaként a *Hóolvadás* —, mint a harsányabb, élénkebb színkompozícióknak, amint ezt a *Vásár* című képe bizonyítja.

KOVÁCSIK GYULA

a Bolyai Textilipari Technikum dolgozója. A festészet iránti vonzalmat nagyapai örökségként hozta magával. Kedves, újra meg újra megfogalmazott témái: a Balaton, az erdő, az alföldi táj. Pontosan és érthetően beszél, a részletek és az egész összefüggését éppúgy megmutatva, mint a dolgok, a fák, a fűvek, a vizek színét, hangulatát, vonzását.

BORBÉLY LÁSZLÓ

Mátyásföldön tanít. A fiatal pedagógus képzőművészek nemzedékét képviseli. Tavaly Kispesten mutatkozott be önálló tárlattal. Ez a kiállítása újabb figyelemre méltó állomása emelkedő művészetének. Kedvelt és mind biztosabb, árnyaltabb technikája a monotípia. A fekete és fehér szuggesztív játékával „színes útinaplót" tár elénk, amelynek lapjain a magyar tájak szépségére éppúgy rácsodálkozhatunk, mint lengyel, francia, olasz vidékek és városok sugallta élményekre.

Fényi András

1049 MÁV 1975

Pedagógusok Lapja

Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SAJTÓFIGYELŐ

Magyar Hírlapkiadó

Legutóbbi szám[illegible] adtunk arról, hogy június–július 2. között országos találkozóra gyűlnek össze Egerben a pedagógus természetjárók. Ismertettük a változatos programot is. Hadd egészítsük ki most ezt a természetjáró találkozók egy hagyományos programpontjával: a gyöngyösi Pedagógus Sportkör szervezésében baráti tapasztalatcserére, sportversenyekre hívtak bennünket.

[illegible]olítják le [illegible]s tájékoztatót [illegible] bármely [illegible] járó szakosztály [illegible]nyzője indulhat, [illegible]vosi igazolás birtokában. A nevezést június 1-ig kell beküldeni az alábbi címre: *Pedagógus Sportkör Elnöksége, Király Béla. Gyöngyös, Róbert K. út 12. szám.*

Baráti torna

Meleg hangú meghívólevél érkezett Nagyecsedre a csengeri gimnázium tantestületétől. A két középiskola jó kapcsolatának elmélyítése érdekében baráti tapasztalatcserére, sportversenyekre hívtak bennünket.

Válaszként április 20-án, vasárnap tíztagú „küldöttségünk" megérkezett a csengeri állomásra.

A szívélyes fogadtatás után máris megkezdődött a vetélkedő, először a sakktáblák mellett. A tornateremben ezalatt a többiek a lövészethez készülődtek. A sakkban döntetlen eredmény született, viszont a lövészetben a vendéglátók bizonyultak jobbnak 177:120 arányban.

Nagy volt a harc a zöld asztalok mellett is. Asztaliteniszben szakszervezeti titkárunk, *Jakab György* 3:2-es győzelmehez segítette a nagyecsedieket.

A nap fénypontja a kispályás labdarúgó-mérkőzés volt. A két iskola szakszervezeti bizottságának kezdeményezése — ez valamennyiünk véleménye — gyümölcsözőnek bizonyult.

Szentpéteri Zoltán

Hirdetés

Rovargyűjteményeket, növénygyűjteményeket utánvéttel szállít **PREPARÁTOR,** Budapest, XIV., Semsey Andor utca 13. I. 1.

Kőszegen két szoba összkomfortos, boyleres, remek fekvésű modern főbérleti lakásomat áthelyezés miatt elcserélném megfelelő keszthelyivel vagy budapestivel augusztusra. **Malachowsky László, Kőszeg, Vár.**

Balatonszemesen parthoz közeli villában 3 és 4 ágyas szoba 1—2 hétre is kiadó június 20-tól. Érdeklődni lehet **Máté Jánosnénál, Budapest, XV., Arany János utca 69.**

Harmónium javítása, romos felújítása — garanciával zongorahangolás —, vidékre leutazom. Hibás harmóniumot veszek. Szakiskolai végzettséggel.
POKORNYI KÁROLY
Újpest, Rózsa utca 59.

Májusi ünnepek

A vízszintes 1., 60., valamint a függőleges 14., 19., 27. sorban egy-egy májusi ünnepet rejtettünk el. Beküldendő a fenti sorok megfejtése legkésőbb június 20-ig a Szerkesztőség címére: Budapest, VI., Gorkij fasor 10. A megfejtéseket levelezőlapon kérjük beküldeni.

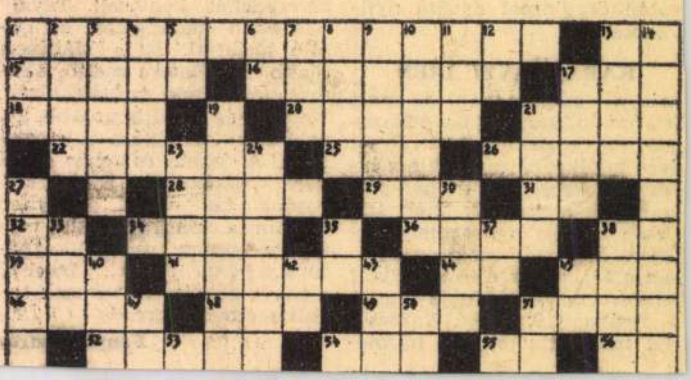

Karácsonyi Irén
Kerényi Jenő

*** Megnyilt a római magyar akadémia növendékeinek kiállítása.** *Rómából* jelentik: Hétfőn nyilt meg a római magyar akadémia növendékeinek ezidei képzőművészeti kiállítása a *Palazzo Falconieri* termeiben. A kiállítás megnyitásán megjelentek a két magyar követség tagjai, a diplomáciai testület több tagja, több olasz akadémikus, a külföldi tudományos és művészeti intézmények vezetői és a római társadalmi és művészeti élet sok előkelősége. A kiállításon mintegy 150 kép és szobor került bemutatásra és a fiatal magyar művészek igen értékes művészi anyaggal mutatkoztak be a római közönség előtt. A kiállító művészek a következők voltak: *Durey* Tibor, *Bartha* László, *Szabados* Jenő, *Bernát* János, *Kardosonyi* Irén, *Lorberer* Annie festőművészek; *Kerényi* Jenő, *Varga* Ferenc, *Bárkányi* Julia és *Szörényi* Tibor szobrászok, valamint *Gerő* László építészmérnök és *Antal* Tibor építő-iparművész. A magyar kiállításnak már az első napokban is igen sok látogatója volt és már nem egy kép és szobor talált vevőre.

Magyarság
1938. V. 26.

NAPOS OLDAL

Kirándulás-rendelet

A Magyar Kirándulásügyi Minisztérium megbízásából 1938/1244. kmft. szám alatt ezennel és azonnali hatállyal elrendelem, hogy:

1. A Kiránduló, aki a szombat reggeli, avagy délutáni sajtóból, esetleg rádió utján, vagy bármi más elképzelhető módon a vasárnapi időjárásjelentést tudomásul veszi és arról értesül, hogy vasárnapra nyugat-északnyugati időbetüremlés és helyenkint zivataros esőzónahajlam várható — ne legyintsen kicsinylőleg a kezefejével és ne mondja, hogy: „Á, én erre ugyse adok semmit, csak gyerünk!"

2. De viszont ha nem olvasott, vagy hallgatott időjárásjelentést és reggel, az ablakon kinézve, az ecélkék égen tenyérnyi bárányfelhőt lát, akkor ne mondja megkönnyebbülten, hogy: „Á, csak feküdjünk szépen vissza aludni, ugyis eső lesz, majd inkább délután elmegyünk moziba."

3. Ha azonban a Kiránduló már expedicióra szánta magát és ott áll a hüvösvölgyi villamosnál, elől, ne csináljon nagyobb diplomáciai bonyodalmat abból, ha társaságának egynémely tagja nem elől akar felszállni, hanem hátul és ne legyen tulságosan meglepve azon se, ha a villamos nem várja meg, amig a társaság meghozza a jegyzőkönyvi véghatározatot, hogy elől szállnak-e fel, vagy hátul, hanem fogja magát és elmegy.

4. A Kiránduló ne csodálkozzék azon, hogy amikor társaságával felszáll a villamosra, azt azonnal birtokába veszi és ennek jeléül a kocsi egyik végéből a másikba tréfás jelmondatokat ordit át és kirándulótársait jókedvüen mellbedögönyözi, akkor egyes, a társasághoz nem tartozó idősebb Hölgyek és Urak kissé értetlenül néznek egymásra és a villamoson utazó németajku tejeskofák álmélkodva mondják: „Jesszaszná, szán té olle teppet?"

5. A Kirándulónak, aki odahaza azt határozta, hogy a társaság a Szép Juhásznéhoz megy, kuglizni, ne egy megállóval a Szép Juhászné előtt jusson az eszébe, hogy nem volna-e jobb talán mégis inkább gyorsan leszállni és a Cserkészpark mellett átvágva, felmenni a Hárshegyre, bridzsezni?

6. De viszont ha a társaság a programhoz tartja magát és a kiszabott uton megy, térkép után, akkor ne származtasson a Kiránduló lovagias ügyet abból, hogy vajjon a kék vonallal jelzett müuton haladjunk-e, vagy inkább a pontokkal jelzett gyalogösvényen át és ne lepődjön meg a Kiránduló tulságosan azon se, ha mindenütt pontosan a térkép után haladva végül is ugyanoda jut vissza, ahonnan elindult, mert a föld tudvalevőleg gömbölyü.

7. A Kiránduló közben táplálkozhatik is, mert hiszen azért megyünk, hogy együnk, de viszont vegye tudomásul a Kiránduló azt is, hogy enni nem elég, kicsit azért menni is kell.

8. Evés után ne teregessünk a virágok közé zsiros staniclikat, abban a hiszemben, hogy azok a mezőt trágyázzák és ne ültessünk szanaszét csirkecsontokat, mert azokból csirke ugyse fog kikelni soha.

9. Minden óránknak szakasszuk le virágát, de ne minden másodpercünknek, főleg odafele — ne csoportosítsuk a társaságot az országutak kellős közepén nappal szembe, fényképezni és e célból ne feküdjünk az arra haladó autójárművek kerekei alá, csak azért, hogy a csoportot még a másik oldalról is gyorsan lefényképezhessük.

10. A Kiránduló vegye tudomásul, hogy a fának nincs szive, nem is kell neki, ennélfogva ne is véssen bele ilyesmit erőszakkal és aznapi dátummal, továbbá azt se felejtse el a Kiránduló, hogy hazai történelmünk Nagyjainak szabadtéren elhelyezett szobrai és emléktáblái akkor is elég diszesek és ünnepélyesek, ha a Kiránduló nem irja rájuk tintaceruzával, hogy: „Itt voltunk, Jenő, Manci."

11. A Kiránduló ne higyje azt, hogy a Nagy Természet a fővárosi polgárt nem fogadja ölébe, csak piros szoknyában, zöld köténnyel, rövid nadrágban.

12. Végül ne essen a Kiránduló a következő három nagy tévedésbe:

a) hogy a gyerekek a szabadban nem épp ugy unják és utálják a kártyázó felnőtteket, mint odahaza;

b) hogy az Urakat a szabad levegő feljogositja a Hölgyek hátának barátságos veregetésére, szódásüvegekkel való lespriccelésére, a Hölgyek által hozott ennivalók minden ellenszolgáltatás nélküli elfogyasztására és olyan viccek elmesélésére, amelyek hallatára egy háromkapitulációs huszárőrmester is csak pironkodva merne nevetni;

c) hogy a nőtlen Urak egy ilyen kirándulás alatt, de legkésőbb a legközelebbi kiránduláson annyira elgyöngülnek, hogy a társaság hajadon tagjainak kezét feltétlen bizonyossággal megkérik.

A rendelet tizenkét pontját a Kirándulásügyi Minisztérium megbizásából fenti szám alatt ezennel közhirré teszem és a Kiránduló Társadalomnak a legnyomatékosabban figyelmébe ajánlom.

Zágon István,
tárcanélküli filiszter.



Kiránduló ruha 4.90
női, magyaros forma, köténnyel ...
Short, 3.80
női, napozóval, szintartó ... ...
Strandruha, 6.80
női, szép minták és formák ... ...
Strandköpeny, 7.80
női, élénk csikozással ... ...
Gyermek napozó 1.25
nadrág, mosóból 4-7 cm. ... ...
Strandkarton, —.88
szintartó, pizsamára, köpenyre ...
Lenvászon, 2.80
nyári kosztümre, kabátra ... ...
Strandkendő, —.88
gyönyörü szinek és minták ... ...
Tropikál férfiruha 29.80
könnyü, szellős (tabát-nadrág) 36.80
Nyári kalap, 1.68
férfi ... ...
Tógó férfi kalap, 5.50
nyári ... ...
Tropikál férfi ing, 3.80
rövid ujjal ... ...
Short, 6.90
fértl, jószabásu ... ...
Fürdőtrikó 1.98
női, melltartós ... ...
Fürdőtrikó, 3.80
férfi ... ...

Fürdősapka, —.58
gumiból, divatos ... ...
Strandpapucs 1.50
... ...
Strandtáska, divatos, gumirozott kockás taftanyagból 2.90
Napvédő szemüvegek, —.22
nagy választékban ... ...
Strandkazetta, 1.20
erőlemezből ... ...
Hátizsák, 2.60
erős vászonból, bőrszijjakkal ... ...
Strandszandál, 3.—
női, fatalpu, divatszinekben ... ...
Strandszandál, 4.—
férfi, fatalpu ... ...
Strandzsöllye 5.80
főzött füzből ... ...
Kertiasztal, 12.—
főzött füzből ... ...
Heverő, 18.50
kényelmes széles forma ... ...
Nyugágy, 7.20-tól
nagy választékban ... ...
Gumikarika, 1.50
legszebb strandjáték ... ...
Strandlapda, 1.40
felfujható ... ...
Homokveder, —.95
forma, szita és lapát ... ...
Motorcsónak, 1.95
fából, óramüvel ... ...

Szövetkezeti Bolt ÁRUHÁZ A HANGYA
RÁKÓCZI ÚT 36. BORÁROS TÉR 1. KÖTELÉKEBEN

Megnyilt
a római Magyar Akadémia ösztöndijas művészeinek kiállitása

Római tudósitónk jelenti: Villányi Frigyes báró követ tegnap nyitotta meg a római *Királyi Magyar Akadémia* ösztöndijas festő- és szobrászművészeinek kiállitását a *Falconieri*-palota disztermeiben. Tizenegy fiatal magyar jelentkezik itt olyan kész tudással és érett mondanivalóval, mintha mindegyik külön-külön érezné és vállalná azt a szellemi felelősséget, amelyet a magyar ecset és véső számára a külföldi szereplés jelent. A festők között ugy mennyiség, mint minőség dolgában *Duray Tibor* vezet, aki a római magyar iskola büszkeségének, *Aba Novákuak* a tanitványa s mesterétől sok erőt és markánsságot örökölt, ha legfrissebb vásznain sokszor már a *Szönyi—Bernáth*-stilus lágyabb lirája felé is hajlik. Többször felvetitett cinóbervörös szineit a *„Civitavecchiai Hajófestők"* cimü kompoziciójában lángoltatja fel a leghatásosabban; figurális ceruzarajzai is megkapóak. A *Réti*-tanitvány, *Szabados Jenő* csupa római témát hoz, hétköznapi, prózai jeleneteket, utca-szcénákat, az ecset költői zománcával átvonva. Megáradt Tiberisképe, a „sárgaarcu" Tiberis mustárszinü hullámaival s egy agávés és papos vászna különösen finomak. *Bartha László* olaszos karakterü, szines grafikái, jellegzetes *Római Alkony*-a s misztikus hatásu önarcképe a Janiculus-domb hátterével, figyelemreméltó, épugy, mint *Gerő László* sziciliai vedutái s *Bernáth János* szinszóró római akvarelljei. A festőnők közül *Karácsonyi Irén* római tájképeit s különösen a nyolc képpel szereplő *Lorberer Annie*-t kell kiemelni. Utóbbi *Ciracolo* szenátor leányának érdekesen megoldott portréjával és vörösháttérü, bizarr önarcképével még sok jót igér.

A szobrászok között *Vargha Ferenc, Szörényi Tibor* és *Kerényi Jenő*, az épitészek között *Antal Tibor* produkálja a legértékesebbet. *Varghának* egy *Rampolla* kisasszony feje, egy naturalisztikus ószvérszobra s különösen a *Menekülés* cimü terrakottája ragad meg. *Szörényi Tibornak* köben elgondolt, zárt formákkal ábrázolt *„Álmodozója"* s bravuros férfi mellszobra lendületes, *Kerényi Jenő Amforás Lánya* s *Barkányi Julia* akttanulmánya is.

Antal Tibor épitészeti vázlatai, szines tervrajzai azért is érdekesek, mert mint problémával, azzal foglalkoznak, hogy a modern, racionális formamegjelenéseket az olasz miliőhöz alkalmazzák. Igy több palazzina- és villatervet látunk, egy festő házának époly praktikus, mint poétikus elgondolását s gipszből megmodellálva, egy comói tájba megkomponált templomot, amely a XX. század vonalait harmónikusan olvasztja össze a comói trecento templomok formáival. **(M. E.)**



Érdekes nő vendégek az eucharisztikus kongresszuson

Beszélgetés Florence Barryval és Christine Spenderrel

Repülőgépen érkeztek Londonból és Budapesten adtak találkozót ausztráliai és irországi munkatársaiknak *Florence Barry*, a Szent Johanna szociális és politikai női világszövetség főtitkára és *Christine Spender*, a „Catolic Citizen" c. katolikus világlap főszerkesztője.

Alighogy megérkeztek, pár óra mulva a budapesti Feministák Egyesületében tartottak előadást. Az előadás után sikerült a két érdekes angol hölggyel hosszasabb beszélgetést folytatnom.

Florence Barry kedves szerénységgel, de határozott céltudatossággal számol be hatalmas munkaprogramjukról:

— A nemzetek szövetségének, illetve a Népszövetségnek egyik bizottsága a világ összes nőjének szociális, gazdasági és politikai helyzetét tanulmányozta. A kutató munka a „S' Joan's Social And Political Alliance" feladata és szövetségünk szervei nagy felkészültséggel működnek Nagy-Brittanniában, Franciaországban, Braziliában, Afrikában, Ausztráliában és Dél-Amerika államaiban.

— Mi volt az első célkitüzésük?

— Ami minden nagyobb nőmozgalom legszentebb célja lehet: *a nők egyenjogusitása*. A mi szövetségünk a katolikus nők szervezete, mely *faji és pártkülönbség nélkül harcol a női jogokért*.

Christine Spender finom vonásu, fiatal arcán elszántság villan fel, amikor ő is hozzászól.

— Harcolunk, de a mi eszközünk, a mi célunk a: *Béke!* Most is azért jöttünk ide, hogy a világ békéjéért imádkozzunk e nemzetközi közös, szent oltárnál.

— Ima és munka! Harc a békéért! — füzi hozzá *Florence Barry*. — 1911-ben és 1912-ben hirdettük először a braziliai és ausztráliai kongresszusokon a katolikus szellem védőpajzsával felfegyverkezve a nők egyenjogúságának, a szeretet győzelmének és az igazság szükségességének igéit.

Három generáció asszonya küzdött Angliában, amig az angol nő hozzájuthatott a szavazati joghoz. Ezzel kapcsolatosan felejthetetlenül él az angol női mozgalom harcosainak a lelkében a nagy magyar katolikus papnak, *Gieswein Sándornak* az emléke, aki felvilágosodott elméjével nagy felfünést keltett Angliában is, amikor a női politikai jogokért síkra szállt. De büszkék lehetnek a magyarok feminista nagyasszonyaikra s köztük *gróf Apponyi Albertnéra* is, aki remek genfi beszédével az egész világ tiszteletét kiérdemelte. És őszinte vonzalmat keltettek bennünk *Mellerné Miskolczi Eugénia* és *Sebestyénné* is, akikkel 1920-ban Genfben együtt harcoltunk.

Christine Spendertől lapja felől érdeklődünk:

— A Catolic Citizen egyik hivatalos organuma a Szent Johanna Szövetségnek. Első célunk a politikai egyenjogúság elérése volt. A második rohamot a női munka egyenértékléséért indítottuk meg. Ugy a fehér, mint a szines nő jogaiért egyformán küzdünk.

— Melyek a legfőbb szempontjuk a szines nőkre vonatkozólag?

— Elsősorban a *polygámia megszüntetése*. De époly fontos, hogy gátat vessünk a leánygyermekek korai férjhezadásának, hisz nem egyszer már csecsemőkorban vásárolják meg a házasársakat, illetve a háremtöltelékeket. Küzdünk az özvegyen maradt nők önrendelkezési jogáért is, mert az afrikai törzsek között az özvegy nő gyermekeivel együtt a legközelebbi férfi rokonra örökségképpen szállhat, a nő beleszólási joga nélkül. Küzdünk még a lelket, testet rontó népszokások ellen is.

— Milyen eszközök és módok állnak rendelkezésükre?

— A kormányzósági tisztviselők, papok, misszionáriusok, orvosok, ápolók, tanitók és más szociális munkatársak segitenek megfigyeléseikkel, tájékoztatásukkal, jelentéseikkel és előkészitő munkával. Minden országban vannak munkatársaink.

— A magyarországi Szoroptimista Szövetség elnöknője, *Dr. Spúrné Bárdos Féltoronyi Magda*, a mi kedves vendéglátónk is sokszor sietett segitségünkre felvilágositó munkájával. *A magyar nők szociális munkáját igen nagyra becsüljük s mindig örömmel és meleg barátsággal gondolunk úttörő munkájukra.*

Az érdekes angol vendégek, ausztráliai és irországi barátainkkal együtt elhatározták, hogy meghosszabbitják budapesti tartózkodásukat, mert jobban meg akarják ismerni a vendégszerető Magyarországot és ki akarják mélyiteni a hatalmas és káprázlató eucharisztikus kongresszus örökre lenyügöző élményeit.

Sz. Solymos Bea.

A román miniszterelnök nagyszabásu visszaélést leplezett le Csernovitzban

Bukarest, máj. 28. Cristea Miron miniszterelnök lengyelországi utjáról visszatérőben váratlanul megszakitotta utját Csernovitzban. Mint kiderült, a miniszterelnök Csernovitzban *meglepetésszerü felülvizsgálást végzett* és ennek meg is volt az eredménye. Megállapitotta ugyanis, hogy a város vezetőségének jórésze *sorozatos visszaéléseket követett el*. Ebből a város vezetői évek alatt *nagy vagyont gyüjtöttek*. *Cristea Miron* miniszterelnök most Bukarestbe visszatérve a minisztertanácsnak beszámolt meglepetésszerü vizsgálata eredményéről.

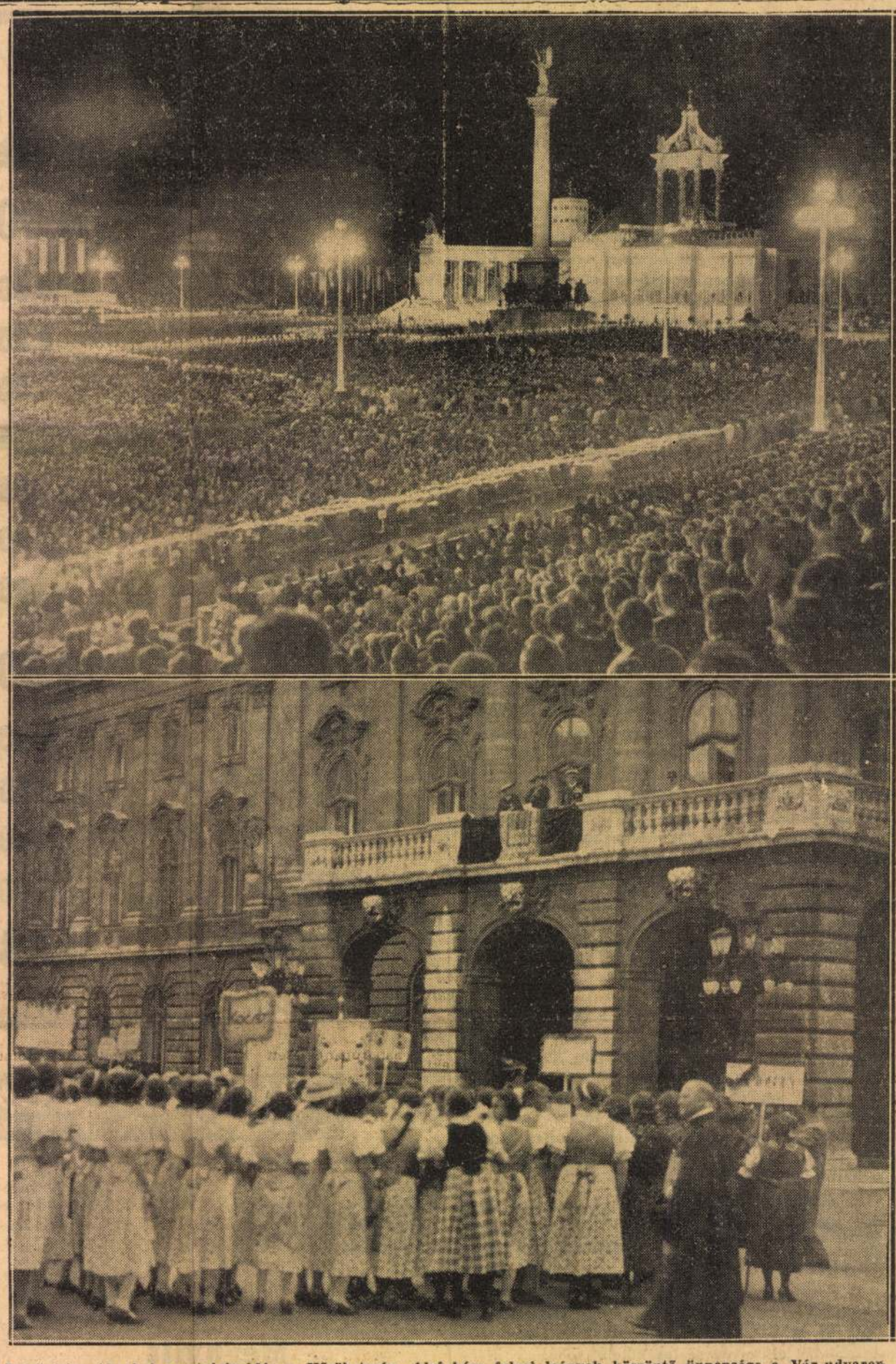

Felső kép: éjszakai szentségimádás a Hősök-terén. Alsó kép: falusi leányok köszöntő ünnepsége a Vár-udvaron Horthy Miklós kormányzó és Horthy Miklósné előtt. A kormányzói pár mellett gróf Zichy Rafaelné.

Lapbetiltások

A *Magyar Távirati Iroda* a következő lapbetiltásokat jelenti:

A *m. kir. belügyminiszter* 170.760/1938. VII. a. számu rendeletével a *Rákospalotán Bitskey Miklós* felelős szerkesztésében es kiadásában megjelenő és a budapesti Held-nyomdában (II., Mecsek-u. 8.) előállitott „*Palotai Kurir*" c. időszaki lap *további megjelenését és terjesztését* az 1912. évi LXIII. t.-c. 11. §-ának 4. bekezdése értelmében, az 5484/1914. M. E. sz. rendelet alapján, az országnak az 1922. évi XVII. t.-c. 6. §-ával védett érdekeit veszélyeztető és a lap folyó évi május hó 19-én megjelent 18., valamint e hó 26-án megjelent 19. számában közzétett közleményei miatt *betiltotta*.

A *m. kir. belügyminiszter* 170.759/1938. VII. a sz. rendeletével a Budapesten *Mester Sándor* felelős szerkesztésében és a Pesti Napló r.-t. kiadásában (felelős kiadó: dr. Szegő Elemér) megjelenő és az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomdájában előállitott „*Pesti Napló*" cimü napilap további megjelenését és terjesztését az 1912. évi LXIII. t.-c. 11. §-ának 4. bekezdése értelmében, az 5484/1914. M. E. számu rendelet alapján, az országnak az 1922. évi XVII. t.-c. 6. §-ával védett érdekeit veszélyeztető, a lap folyó évi május hó 28-án megjelent 120. számának vezetőhelyén közzétett közleménye miatt *egyhónapi időtartamra (azaz folyó évi május 29-től junius hó 27-ig bezárólag) betiltotta*.

*

Ezen utóbbi betiltás okáról a Pesti Naplónak, testvérlapjában, a Magyarországban szombaton délután megjelent következő nyilatkozata nyujt felvilágositást:

A *Pesti Napló* mai, szombati, május 28-iki számának „Lázitás az anarchia ellen" cimü vezércikkébe rendkivül sajnálatos és félreértésekre könnyen alkalmat adó sajtóhiba került. A kéziratnak következő mondatát: „A szélsőségek hangadói közt nem látjuk a vitézeket", a nyomda a következő szöveggel szedte ki: „A szélsőségek hangadói közt látjuk a vitézeket", — elhagyta tehát a „nem" szót s ezáltal végzetesen megváltoztatta a mondat és a hozzá füződő megjegyzések értelmét. A *Pesti Napló* szerkesztősége nyomatékosan hangsulyozza, hogy ettől a sulyos sajtóhibától teljesen távol áll s az egész vezércikk szelleme, tendenciája ezuttal is az alkotó munkát szolgálta. Nem is tételezhető fel, hogy a *Pesti Napló* előkelő publicisztikai gárdájának bármelyik tagja vétheine bárminő vonatkozásban a nemzeti érdekek és az épitő munka szelleme ellen.

Kedden megkezdi tevékenységét a francia parlament

Párizs, május 28. *(A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.) Kedden ismét megkezdi tevékenységét a parlament.* A szenátusnak elsősorban több szociálpolitikai törvényjavaslatot kell elintéznie, amely a Daladier-kormány időszerü munkaszabályzatának kiegészitő része. E javaslatok egyik legfontosabbika az együttes szerződéseknek a mezőgazdasági üzemekben való alkalmazására vonatkozik. A kamarának jóvá kell hagynia a kormány által, a neki adott általános felhatalmazás alapján, kibocsátott gazdasági és pénzügyi rendeleteket. Bizonyos szocialista körökben ujabban ismét azt a jelszót hangoztatják, hogy a pártnak választania kell a hatalom átvétele és az ellenzékbe vonulás között. *Blum Leon* mindent elkövet ennek az irányzatnak leszerelésére és arra igyekszik rábirni a szocialistákat, hogy a mostani körülmények között ne hagyják abba a kormány támogatását. *(Sz.)*

Paul-Boncour, a marseillei per ügyvédje, Belgrádba utazik

Bukarest, május 8.

Paul-Boncour volt francia külügyminiszter *bukaresti látogatása után Belgrádba megy*, ahol *Mária* anyakirálynéval tárgyal a marseillei királygyilkosok ellen indított bűnper ügyében. *Paul-Boncour*, mint ismeretes, az ügyben *Mária* királyné ügyvédje.

A napozás A. B. C.-je

megtanít mindenkit arra, hogy olyan krémet használjon, amelynek segítségével egyenletes, szép barna szint kaphat. A Johann Maria Farina gegenüber dem Rudolfplatz cég barnaszínű ROSITA krémje ideális napbarnító. A ROSITA krém maradéktalanul szívódik be a bőrbe és nem képez fénylő, zsíros felületet. Megvédi a bőrt a leégés kellemetlenségeitől és fájdalmától; az időjárás káros hatásával szemben érzéketlenné teszi. ROSITA illattal és menthollal kapható, mely utóbbi hűsít és megóv a szúnyogoktól. Doboza 0.60, 1.20, 2.20 pengő. Kapható minden szaküzletben és a Rudolfplatz magyarországi vezérképviselőjénél: Markovits drogéria, VI. kerület, Andrássy út 81. szám. Kérjen cégemtől mintát.

A gondolatszabadság és az alkotmányjogi reformok ügye a pénzügyi bizottság előtt

Bethlen felszólalása és Lázár igazságügyminiszter érdekes válasza — A bizottság elfogadta az igazságügyi költségvetést

(Saját tudósítónktól.) A képviselőház pénzügyi bizottsága *Bud* János elnökletével tárgyalta az 1935—1936. évi költségvetést. Először megválasztották *az előadókat*. A költségvetés főelőadója és a pénzügyi tárca előadója *Zsindely* Ferenc, a miniszterelnökségé *Hegedüs* Kálmán, a külügyé *Lakatos* Gyula, a belügyi *Molnár* Imre, a honvédelemé *Farkas* Elemér, a földmüvelésé *Krudy* Ferenc, a kereskedelemé *Knob* Sándor, a kultuszé *Szinyei-Merse* Jenő, az igazságügyi tárcáé pedig *Krüger* Aladár lett.

Az igazságügyi tárca költségvetését kezdték tárgyalni. *Krüger* Aladár ismertette a tárgyat, *Buchinger* Manó, azután *Pesthy* Pál beszélt. Beve zetőben sürgette a gazdaadósságok rendezését és a tagosítást. Az ország közgazdasági életének alapja a földbirtok és ennek prosperitását mindenképpen biztosítani kell.

Bethlen kérdései

Gróf *Bethlen* István feltette a kérdést: hogyan állunk az úgynevezett *közjogi reformokkal* és választ kért az igazságügyminisztertől abban a tekintetben, *mi a kormány terve a közjogi reformoknak azzal a részével, amelynek előkészítése az igazságügyi tárca hatáskörébe tartozik*, főként tehát *a kormányzói jogkör kiterjesztése és a felsőház átalakítása* dolgában. Felteszi a konkrét kérdést: *szándékozik-e a kormány a felsőház jogkörét kiterjeszteni* s ha igen, az ilyenirányú reformmal kapcsolatban *meg akarja-e változtatni a felsőház jelenlegi összetételét.*

Bethlen István második kérdése: a kormány hajlandó-e és szándékozik-e ezeket a közjogi reformokat *már legközelebb* a parlament elé terjeszteni vagy megvárja, míg a belügyminisztérium által előkészítendő választójogi reform a Ház elé kerül.

Ezután a *tagosítás* kérdéséről szólt. Főképpen arra hívta fel a figyelmet, hogy a tagosítás eljárási és pénzügyi részének előkészítésével egyidejűleg a tagosításra vonatkozó anyagi jogszabályoknak felülvizsgálása és megfelelő átalakítása is szükségessé válik. Az a kérése, hogy az igazságügyi kormány ne tekintse a tagosítás kérdését tisztán pénzkérdésnek, hanem tekintse elsőrangú jogi kérdésnek is

A harmadik kérdés, amellyel gróf *Bethlen* István foglalkozott, a *sajtóreform* kérdése volt. Ez nagy politikai kihatású kérdés — mondotta. — Ezzel kapcsolatban is kéri, hogy az igazságügyminiszter *ismertesse elgondolásait*. A sajtóreformot több szempontból lehet elkészíteni. Lehet olyképpen, hogy *kiirtják a sajtóélet terén mutatkozó visszaéléseket*, de lehet úgy is, hogy *elnémítják a sajtó szabadságát*. Ez utóbbi irányú reform ellen ő maga részéről *az alkotmányosság nevében tiltakozik*. Jelenleg — mondotta — *a sajtó egy része meg van rémítve azoknak a különböző szállongó híreknek hatása alatt, amelyek a kormány sajtóreformelgondolásai körül terjengenek*. Ez az egyik oka annak, hogy a sajtónak ez a része nem mer élni a kritikának azzal a szabadságával, amelyre alkotmányos országnak *feltétlenül szüksége van*. Világos és határozott választ kér az igazságügyminisztertől abban a tekintetben, hogy a készülő sajtóreform *milyen elvek alapján készül el s megőrzi-e a bírálatnak, valamint a gondolatközlésnek a szabadságát*. Gróf *Bethlen* István végül a vegyes döntőbíróságok működtetése tekintetében néhány szakkérdéssel foglalkozott.

Lakatos Gyula elismeréssel méltatta az igazságügyi tárca kitűnő adminisztrációját. A reformok során nézete szerint az igazságügyi tárcának kell a legóvatosabbnak maradnia.

Ulain Ferenc egyes konkrét panaszokra hívta fel a figyelmet és szóvátette *egyes bírák nem megfelelő érintkezési módját a felekkel.*

A miniszter beszéde

Ezután *Lázár Andor igazságügyminiszter* mondott hosszabb beszédet. Megígérte, hogy éppen úgy, mint eddig, a jövőben is nagy súlyt fektet az adminisztrációra, az igazságügyi felügyeletre és elfogadja a vitában hangoztatott véleményt, hogy a helyes igazságszolgáltatás első feltétele az *elsőfokú bíráskodás erősítése és javítása*. A gazdasági és társadalmi élet tempója nem bírja el a peres vagy perenkívüli bírósági tárgyalások túlságos elhúzódását. *Szükséges a tempó növelése*. A perrendtartás átdolgozása elég előrehaladott stádiumban van. Az első fokot bizonyos mértékig tehermentesíteni fogják a teljesen bagatell jellegű ügyektől, másrészt a törvényszéknél szélesebb körre kiterjesztik a társasbírósági rendszert. A fellebbviteli eljárás átalakítása terén arra törekszik, hogy az általános elv *az egyfokú fellebbvitel* legyen, megtartván a legfőbb bíróság jogi irányító szerepét, de lefaragva annak túlságos kiterjedését. Ennek a kérdésnek a polgári perrendi részét tervezet alakjában már feldolgozták.

Bejelentette a miniszter, hogy *az új ügyvédi rendtartás* tervezetét még a nyár folyamán az érdekeltség elé nyujtja. A közjegyzői rendtartás munkálatai előkészítés alatt állnak.

Lázár Andor ezután *a tagosítással* foglalkozott. A tagosítás komoly és fokozottabb mértékben való folytatása a nemzeti termelést igen nagy mértékben érinti. Az eljárás anyagi jogi szabályozása felülvizsgálatra és változtatásra szorul, az erre irányuló munkálatok igen előrehaladott állapotban vannak. Az eljárási jog új szabályozását a legrövidebb időn belül kiadják rendelet formájában. Ebben gondoskodni fognak elsősorban *a tagosítási költségek igen lényeges leszállításáról, az eljárás tempójának gyorsításáról és végül arról, hogy a tagosító érdekeltségek csak akkor legyenek kötelesek megkezdeni a tagosításra adott előlegek visszatérítését, amikor már a gazdasági előnyökhöz hozzá is jutottak*. Az az egymillió pengőnyi összeg, amelyet a pénzügyminiszter erre a célra 1935/36-ban rendelkezésre bocsát, lehetővé teszi *30—35 község tagosításának megkezdését.*

Az *új sajtótörvénnyel* kapcsolatban a miniszter a következőket mondotta:

— Gróf *Bethlen* István képviselőtársam azt kérdezte, hogy mik azok az általános elvi jelentőségű irányok, amelyeket a megalkotandó sajtótörvényben a magam részéről követendőknek tartok. Azt hiszem, nem volna helyes itt részletekbemenő nyilatkozatot tennem, mert hiszen az errevonatkozó tervezet még nincs letárgyalva. Hangsúlyoznom kell, hogy a sajtó útján elkövetett visszaéléseknek igen jelentős része az úgynevezett *tiltott közlés*. A közérdek megkívánja a *közérdekű gondolatok szabad nyilvánítását. Azt teljesen lehetetlennek tartanám, ha valaki a sajtótörvény útján a gondolatszabadságot gúzsba akarná kötni.* Ehhez a magam részéről, mint igazságügyminiszter, talán nem is kell hangsúlyoznom, *semmi körülmények között sem csatlakozhatom*. Ellenben, hogy a *családi életnek, a magánéletnek* a közérdekkel semmi összefüggésben nem álló indulatokat vagy érzéseket csiklandozó részét per longum et latum tárgyalja a sajtó, kizárólag anyagi üzleti érdekből, *ezt a sajtószabadsággal semmiféle összeköttetésben állónak nem látom. (Élénk helyeslés.)*

Helyesen jegyezte meg Ulain képviselőtársam, hogy nemcsak politikai természetű kérdések azok, amelyek a publikumot, a magyar nemzetet érdeklik, de a magyar nemzetet a maga egészében és egyénenként jobban érdekli az, hogy az ő becsületében szabadon ne gázolhassanak és hogy az ő magánéletét ferde beállításban, intimitásaiban ne tárgyalhassa a sajtó és hogy az ilyen cselekmények megfelelő megtorlásban részesüljenek. Egészen más a sajtónyilvánosság és más a bírói tárgyalások nyilvánossága. A kettő nem szükségképpen azonos.

Az egyik szónok *a gyüjtőfogház* állapotával kapcsolatban hangoztatott kifogásokat. A miniszter közölte, hogy a helyzetről a jövő hét folyamán személyesen fog meggyőződni.

— A gazdahitel fenntartása nagyon fontos kérdés, — mondotta továbbiakban *Lázár* miniszter. — Ebben a vonatkozásban a pénzügyminiszter és a földmüvelési miniszter úrral tárgyalásokat folytatunk és az októberi terminus előtt *megnyugtató eredménnyel* fogunk a közvélemény elé állni.

— A gróf *Bethlen* István által felvetett közjogi és alkotmányjogi kérdések *általános politikai természetűek*. Ezekre vonatkozólag a lefolytatott tárgyalások során, amelyekben gróf Bethlen is résztvett, *alakultak már ki bizonyos elgondolások*. Engedje meg Bethlen képviselő úr, hogy arra kérjem: *ezt a kérdést a költségvetés általános vitája során méltóztassék megismételni*, amikor az általános politikát irányító *miniszterelnök úrnak* módjában lesz erre megfelelő választ adni.

A miniszter felszólalása után a bizottság az igazságügyi tárca költségvetését *általánosságban*, majd *Bethlen, Lakatos* és *Csilléry* felszólalása után részletesen is elfogadta.

A pénzügyi bizottság csütörtökön a kereskedelmi és földmüvelési tárca költségvetését tárgyalja.

Kornis Gyula a Pázmány-egyetem új rektora

(Saját tudósítónktól.) A Pázmány Péter Tudományegyetem minden fakultásán egy héttel ezelőtt megválasztották az egyes karok dékánjait: a hittudományi kar dékánja *Tóth* Tihamér, a jogi karé *Moór* Gyula, az orvosi fakultásé *Darányi* Gyula és a bölcsészeté *Melich* János egyetemi tanár lett. Ugyanakkor karonként *négy elektort* is választottak, akik szerda délben 12 órakor az



Kornis Gyula



Tóth Tihamér



V. Moór Gyula



Dr. Darányi Gyula



Melich János

egyetem aulájában *Kenyeres* Balázs ezidei rektor elnökletével megválasztották az 1935/36. tanév, a Pázmány Péter Tudományegyetem háromszázadik, jubileumi évének rektor magnificusát. A rektort és dékánokat eddig mindig június elején választották meg, az idén azonban a kultuszminiszter leiratára egy hónappal előbb történtek meg a választások. Május 12-ikén lesz ugyanis az egyetem jubiláris közgyülése és azon már publikálni akarják az új tanács névsorát.

Minden évben más és más fakultás professzorai közül választják meg a rektort; 1935/36-ban a bölcsészet és hittudományi kar következik. A bölcsészeti kar professzorai közül az elektorok *Kornis Gyulát választották meg rektornak.*

Kornis Gyula, aki most tölti be ötvenedik évét, Vácott született, ott végezte középiskolai tanulmányait, majd tizenötéves korában a piaristarendbe lépett. Evekig volt Angliában tanulmányúton, majd 1907-től 1914-ig a budapesti piarista gimnáziumban tanított. 1914-ben a pozsonyi egyetemen a bölcselet tanárává nevezték ki. Az összeomlás után a budapesti Tudományegyetem hívta meg 1920-ban a filozófia tanárának, 1927-től 1931-ig mint a vallás- és közoktatásügyi minisztérium államtitkára a középfokú oktatást irányította. 1931-ben Vácott képviselővé választották. A parlamentben gyakran szerepelt feltűnéstkeltő és nagy hozzáértést tanusító kultúrpolitikai és külpolitikai beszédekkel. Hatalmas irodalmi munkásságában a filozófia és neveléstudomány, a kultúrfilozófia, történelem és a hazai művelődéstörténet körében igen sok kiváló művet alkotott, amelynek egy részét német, francia és angol nyelvre is lefordították. A most összeült képviselőház első alelnökévé választotta.

PREMIER MA!
Szárnyas titánok
Az izgalmak és a szenzációk filmje
WARNER BAXTER ■ CONCHITA MONTENEGRO
RADIUS
FOX
CAPITOL

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!



Szerdán a petíciók sorát nyujtották be főképpen kormánypárti képviselők ellen. Sok bukott ellenzéki jelölt szeretné, ha most ellene peticionáltak volna bármelyik ellen.

Hét címzetes alpolgármestere is lesz a fővárosnak. A fővárost tehát a címek terén is szanálják.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Ötvenezer választási bolettának még nincs gazdája.« »Nem baj. Majd később jelentkeznek a halottak.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon a nyugalomba vonuló hetvenéves híres tanároknál többet tudnak a harmincötesztendősök?«

A nap hőse: Farczády Irisz, aki a spanyol ügyvivőnél vizsgázik. Mindenesetre ingyen kap egy pár kitűnő spanyol nyelvleckét.

Gázmaszkos manekent mutattak be Párizsban. A hölgyközönség örömmel vette tudomásul, hogy úgy a sovány, mint a kövér nőknek nagyszerűen áll az új divat.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Nagy sikert aratott a posta olcsó telefónja.« »Nem szabad sokat hangoztatni! Még képesek postafordultával felemelni az árát.«

Mindenben első a Pesti Napló

— **Kozma Miklós belügyminiszter ünneplése.** A Magyar Távirati Iroda igazgatósága volt elnökigazgatójának, vitéz leveldi *Kozma* Miklós belügyminiszternek tiszteletére kedden este szűkkörű baráti vacsorát rendezett a Gellért-szálló különtermében. *Láng* József kincstári főtanácsos, a Magyar Távirati Iroda igazgatóságának alelnöke, meleg szavakkal üdvözölte Kozma Miklóst, aki tizenöt év alatt felvirágoztatta a Magyar Távirati Irodát és Isten áldását kérte államférfiúi működésére is. Kozma Miklós belügyminiszter meghatottan mondott köszönetet és megemlékezett arról, hogy *ugyanebben a teremben, ahol most beszél, volt tizenöt év előtt Horthy Miklós fővezér hivatalos helyisége*, amikor gróf *Teleki* Pál akkori miniszterelnök előterjesztésére őt a Magyar Távirati Iroda élére állították. Az ott eltöltött tizenöt esztendő megedzette őt mai feladatkörének ellátására és mindenkor hálával gondol azokra a férfiakra, akik működésében támogatták. *Bernát* István felsőházi tag indítványára a vacsoráról üdvözlő táviratot küldöttek gróf Teleki Pálnak.

— **Bajtársi és iskolai találkozók.** A *zombori volt 23. gyalogezred* az országzászló hősi emlékmű felavatásával egyidőben Bácsalmáson tartja találkozóját. — A *volt cs. és kir. 48 gyalogezred* bajtársi összejövetelét csütörtökön este a *Kovácsevics* vendéglőben tartja. — A *Budapesti Kereskedelmi Akadémia* 1915. évben érettségizett felső C osztálya június 15-én a *Gundel* étteremben tartja találkozóját. Előzetes értesítést kér *Krausz* Jenő, Hitelbank. — A *Rimaszombatban* 1905. és 1910. években érettségizettek május 11-én este az *Országos Kaszinóban* találkoznak. Értesítést kér dr. *Kerekes* Tibor *Keleti Károly* u. 15/B. — A *Bencés Diákszövetség* csütörtökön este ½9-kor a margitszigeti *Márkus* vendéglőben tartja összejövetelét. — A *Markó-uccai főreáliskola* 1895. évben végzett hallgatóit *Hajós* Alfréd építészmérnök (Báthory u. 5.) kéri, hogy címeiket a 40 éves találkozó megbeszélése végett vele közöljék.

— **Hóman kultuszminiszter Berlinbe és Varsóba készül.** *Hóman* Bálint kultuszminiszter júniusban nagyobb külföldi útra indul. *Berlinbe* és *Varsóba* utazik, ahol a magyar-német, illetve magyar-lengyel kulturális egyezmény végrehajtásáról fog tanácskozni.

— **Somogyi Béla — közjegyző.** Az igazságügyminiszter vitéz dr. *Somogyi* Béla budapesti gyakorló ügyvédet, a letenyei kerület volt országgyülési képiveslőjét a budapesti V. kerület első körzetében királyi közjegyzővé nevezte ki.

— **A postaigazgatóság nyilatkozata a fővárosi választási igazolványok kézbesítéséről:** »A május 7-iki délutáni és 8-iki reggeli lapok egyrészében az a hír látott napvilágot, hogy a törvényhatósági választási igazolványok kézbesítését e héten, pénteken vagy szombaton a posta megkezdi. Ez a hír tévedésen alapul. Az új városházán még gőzerővel folyik a szavazóigazolványok lajstromozása, úgyhogy a posta *előreláthatólag csak a jövő kedden* fogja a szavazólapok kézbesítését megkezdeni«.

— **Sipőcz Jenő — orvoskari díszdoktor.** A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy a budapesti Pázmány Péter tudományegyetem dr. *Sipőcz* Jenőt, Budapest székesfőváros főpolgármesterét közéleti, különösen a székesfőváros közegészségügyének és közegészségügyi intézményeinek előbbrevitele terén kifejtett eredményes működésének elismeréséül *az orvostudományok tiszteletbeli doktorává* avassa és részére a tiszteletbeli doktori oklevelet kiszolgáltassa.

— **Címadományozás.** *Székesfehérvárról* jelentik: *Shvoy* Lajos megyéspüspök özvegy *Heissler* Béláné született *Kapossy* Mária sárosdi tanítónőnek harmincévi buzgó működése elismeréséül az *igazgatói címet* adományozta. Az erről szóló okiratot bensőséges ünnep keretében *Kéri* Ferenc prépost adta át a kitüntetettnek.

— **Változás az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság elnöki székében.** A belügyminiszter dr. *Jeszenszky* Andor miniszteri tanácsost, az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság elnöki tiszte alól elismerésének kifejezése mellett felmentette, s helyére dr. *Szöllőssy* Alfréd miniszteri osztálytanácsost nevezte ki a mozgóképvizsgáló bizottság elnökévé.

— **Jegyzőválasztás.** *Gyömrőről* jelentik: A pestmegyei Péteri községben a megüresedett vezetőjegyzői állásra *Márkus* József péterii adóügyi jegyzőt választották meg.

— **Autóbaleset érte dr. Marton György budapesti ügyvédet.** Dr. oroszi *Marton* György budapesti ügyvédet, aki kedden délután Miskolcról Edelénybe akart menni autón, baleset érte. Az autó, amelyet a sofőr vezetett Sajószentpetervár és Edelény között, kormánytörés miatt nekiment az ártéri hídnak, a hídfőt ledöntötte, majd a híd korlátjának futott. Az autó összetört, az ügyvéd és a sofőr zúzódásokat szenvedett.

— **Mintavásári különvonatok.** A MÁV a kereskedelemügyi miniszter rendeletéből a Budapesti Nemzetközi Vásár alkalmából *május 12-én*, ötszáz utas jelentkezése esetében a következő vásári különvonatokat indítja: 1. *Sopron és Győrből Budapest déli pályaudvarra.* A menettérti jegy ára Sopronból 6.50 P, Győrből 4.80 P. 2. *Pécs és Kaposvárról Budapest déli pályaudvarra.* A menettérti jegy ára Pécsről 6.50 P, Kaposvárról 5.80 P. 3. *Hódmezővásárhely és Szegedről Budapest nyugati pályaudvarra.* A menettérti jegy ára Hódmezővásárhelyről 6.20 P, Szegedről 5.50 P. 4. *Gyula és Békéscsabáról Budapest nyugati pályaudvarra.* A menettérti jegy ára Gyuláról 6.—P, Békéscsaba, Mezőtúr, Gyoma, Békésföldvár és Mezőberényből 5.70 P. 5. *Debrecenből Budapest nyugati pályaudvarra.* A menettérti jegy ára 6.20 P. 6. *Nyiregyháza és Sátoraljaújhelyről (Szerencsen át) Budapest keleti pályaudvarra.* A menettérti jegy ára 6.90 P. 7. *Miskolc, Eger és Gyöngyösről Budapest keleti pályaudvarra.* A menettérti jegy ára Miskolcról 5.50 P, Egerből 4.80 P, Gyöngyösről 3.90 P. 8. *Kőszeg és Szombathelyről Budapest keleti pályaudvarra.* A menettérti jegy ára Kőszegről 7.— P, Szombathelyről 6.80 P. A fenti vonatoknál a menettérti jegy árában a vásár belépődíja már bennfoglaltatik. Közelebbi felvilágosításokat a tekintetbejövő városokban levő menetjegyirodák adnak, melyeknél a menettérti jegyek meg is válthatók. E vonatokon mindennemű kedvezményes-, vagy szabadjegy érvénytelen.

— **Két pék tisztességtelen versennyel vádolja a pékkartellt — a vádlottak padjáról.** A pékkartell két tagja, *Ruzicska* Ede és *Noszlopi* Tivadar rágalmazási és becsületsértési pert indítottak *Weisz* István sütőmester és *Weisz* Béla kenyérkereskedő ellen, mert a két pék azt állította, hogy *a pékkartell piszkos módon, aljas indokból tisztességtelen verseny bűntettét követi el. Hennel* járásbíró előtt a vádlott pékek és ügyvédjük *a valódiság bizonyítását* kérték és ezt a járásbíróság el is rendelte.

— **Orvosi hír.** Dr. *Pauncz* Tivadar nőorvos-szülész, rendelőfőorvos, VI., Teréz körút 25. sz. alól V., Pannónia ucca 10. sz. alá költözött. Telefón: 18—9—59.

— **Pátzay és Koszta nyerte a nemzeti kiállítás kis aranyérmét.** A kultuszminiszter a Műcsarnok nemzeti kiállításának két kis aranyérmével *Pátzay* Pál szobrászművészt és *Koszta* József festőművészt tüntette ki.

— **Házasság.** Nemes Csathó Andor m. kir. miniszter-elnökségi miniszteri tanácsos és ivachnófalvi Rády Paula leánya, *Andrea*, és nemes id. Gözsy Géza ny. pénzügyi főtanácsos és felesége Major Vilma fia, ifj. *Gözsy* Géza okleveles gazda, m. kir. pénzügyi gazdasági szakértő e hónap 11-én este félhét órakor tartják esküvőjüket a krisztinatéri római katolikus plébániatemplomban.

Fabinyi Magdát, dr. Fabinyi Rudolf budapesti állami elmegyógyintézeti igazgató leányát eljegyezte dr. *Istók* János, a balassagyarmati vármegyei kórház osztályfőorvosa.

= **Megismétlik a Dáma előadását.** A *Női Ruhakészítők Országos Szövetsége* nagyszabású divatrevűt mutatott be a »Dáma« című színdarab keretében. A nagysikerű divatrevűt vasárnap délelőtt ½11 órakor megismétlik a Fővárosi Operettszínházban. Nemcsak a Nemzetközi Vásár közönsége érdeklődik, hanem külföldről is sokan jelentették be részvételüket.

= Makacs székrekedés, vastagbélkatarrus, puffadás, vértorlódás, anyagcserezavarok, sárgaság, aranyeres csomók, csípőfájás eseteiben a természetes »Ferenc József« keserűvíz — reggel és este egy-egy kis pohárral bevéve — rendkívül becses háziszer.

JÉGSZEKRÉNY ÚJDONSÁGOK P 10-TŐL KIÁLLÍTÁSON 428. FÜLKE
WIESEL jégszekrénygyár Vilmos császár út 52

— **A hercegprímás itthon.** *Serédi* Jusztinián bíbornok hercegprímás szerdán Rómából *visszaérkezett Esztergomba.* Az eddigi intézkedések szerint vasárnap a hercegprímás fogja pontifikálni az egyetemi templomban a Pázmány Péter tudományegyetem alapításának 300-ik évfordulója alkalmából az ünnepélyes hálaadó szentmisét.

— **Tavaszi Szalón.** A Szinyei Társaság zsürije által rendezett *Tavaszi Szalón* szokásos, idei kiállítása szerdán délben nyilt meg a Nemzeti Szalón termeiben. Mint a multban, ezúttal is egész sereg fiatal tehetség munkáit sorakoztatja fel színes és változatos együttesben. Jórészt olyanokat, akik elhagyva a realista-impresszionista ábrázolás kissé kiszikkadt formáit, a posztimpresszionista törekvések irányában tájékozódnak. Persze, sok köztük még a kereső s az elismert mai mesterek (*Szőnyi, Derkovits, Bernáth, Berény, Aba-Novák*) stílusának utánérzője, de mindenesetre örvendetes jelenség, hogy legtöbbjük — és ép a legtöbbet ígérőek csoportja — *a tiszta festőiség* kultuszát igyekszik kiépíteni magában. Különösen artisztikusak *Anna* Margit finom, világos-halk színfoltokba, széles síkformákba tagolt temperái, *Beck* Judit friss pasztelljei, *Marosán* Gyula mozgalmas figurálisai, *Bartha* László tér- és fényproblémákat könnyedén kezelő tájképei, *Pohárnok* Zoltán erős formaérzékre valló olajfestményei, *Kemény* László, *Filep* Jenő, *Kokas* Klára, *Csabai Rott* Margit, *Karácsonyi* Irén, *Kelemen* Emil, *Ábrahám* Kató, *Vajda* Klára, *Halvani-Perlusz* Gyula képei, *Gulyás* Ferenc, *Redő* Ferenc és *Roisz* Viktor grafikái. A nagyszámban és meglehetős nívós anyaggal felvonuló szobrászok közül főkép *Dargóczi* Mihály, *Turáni Kovács* Imre, *Forgách-Hann* Erzsébet, *Fáy* Lóránt, *Matos* Lajos, *Mikus* Sándor, *Örkényi Strasser* István, Strasser Clarisse és a rendkívül tehetséges *Szűcs* István válik ki. *—io.*

*

Szerdán 12 órakor volt a X. *Tavaszi Szalón* kiállításának megnyitása a Nemzeti Szalónban. A kiállításon nagyszámú, előkelő közönség jelent meg; a székesfővárost dr. *Liber* Endre alpolgármester, dr. *Némethy* Károly tanácsnok és *Csánky* Dénes főigazgató, az Irodalmi és Művészeti Tanácsot pedig *Ugron* Gábor elnök és *Tihamér* Lajos min. tanácsos képviselte. A kultuszminisztérium részéről dr. *Tasnádi-Nagy* András államtitkár nyitotta meg a kiállítást. Az államtitkárt *Csók* István, a Szinyei Társaság elnöke hosszabb beszéddel üdvözölte. *Tasnádi-Nagy* András válaszában hangsúlyozta annak a nagy, önzetlen munkának az értékét és jelentőségét, amellyel a Szinyei Társaság most már tizedik éve támogatja a fiatal magyar művészeket munkájukban.

— **Megalakult a Nep orvoscsoportja.** Szerdán este többszáz orvos részvételével megalakult a nemzeti egység pártjának orvoscsoportja. Dr. *Barla-Szabó* József elnökölt. Bevezető beszédében kifejtette: *az orvosi karnak az az érdeke, hogy kezébe vegye a vezetést az egészségpolitikában.* Az orvosok nem maradhatnak meg többé a gyógyító munkánál, mert a jövő új orvostípusa a nemzet testi és lelki egészségéért munkálkodó *szociális orvos.* A munka megindítására önmagától kínálkozik és adódik az alkalom a miniszterelnök nemzeti munkaterve keretében. Dr. *Antal* Lajos, az OTBA főorvosa ismertette a Nep orvoscsoportjának programját. Nem akarnak napi politikát belevinni az orvosi rend problémáiba. — mondotta — hanem az a törekvésük, hogy az égetően sürgős elintézésre váró orvosi kérdések politikai alaptámaszt is nyerjenek. A Nep orvoscsoportja értékeli az egészségügyi individualista rendszerek értékeit, ugyanakkor elismeri a kollektív egészségügynek a társadalom biológiai szerkezetére gyakorolt kedvező hatását, küzd tehát a kollektív egészségügynek tökéletesebb rendszeréért és a tökéletesebb rendszerben a magyar orvos munkájának méltóbb elismeréséért. A kormány és a párt nevében *Zsitvay* Tibor üdvözölte az orvosokat, majd több felszólalás után megalakultnak jelentették ki a nemzeti egység orvoscsoportját.

— **Goerdeler lipcsei főpolgármester és birodalmi ármegállapító biztos Budapesten.** Dr. Karl *Goerdeler,* a német birodalom ármegállapító biztosa és Lipcse város főpolgármestere május hó 10-én délután 6 órakor a Magyar Külügyi Társaság termében (Országház XI. kapu) németnyelvű előadást fog tartani *»Wirtschaft und Arbeitbeschaffung in Deutschland«* címen.

— **Gyenes Lajos és Várnay Marianne nyerték az OTI szegedi székházpályázatát.** A Társadalombiztosító Intézet annakidején zártkörű eszmei tervpályázatot írt ki a *szegedi székházára.* A beérkezett 11 pályaművet az elnökség, mint bírálóbizottság felülvizsgálta és *az első díjat egyhangúan ifj. Gyenes Lajos budapesti és Várnay Marianne szegedi építészeknek ítélte.* Az igazgatóság május 3-án tartott ülésében az elnökség javaslatát magáévá tette és a tervezés-művezetés teendőivel *Gyenes* Lajost és *Várnay* Mariannet megbízta. A véghatározatot már kézbesítették, így rövidesen megindul az OTI szegedi székházának építkezése, amelyre Szeged városának iparostársadalma már régen vár.

NÖVÉNYKLINIKA
szobanövényeit, kaktuszait (utányosan, szakszerűen átülteti, ápolja, erkélydíszítéseket, sírkiültetéseket ízlésesen rendez, muskátlikat igen olcsón szállít. Budapest, Németvölgyi út 10. Telefón: 54—4—47. Kertészeti telep: Pestszenterzsébet (Klinger major) T.: 47-6-97





A magyaros blúzhímzés-pályázat alkalmával a Fonal és Hímzőipari Rt. által elkészített blúzok. Fent balra: Érchegyi Irén (I. díj), középen: Karácsonyi Irén (III. díj), jobbra: ifj. Richter Aladárné (II. díj) tervei. Lent balra: Beszédes László (Vásárlás), jobbra Grósz Imre (III. díj) tervei. — Blusen. Entwürfe von oben links: I. Érchegyi, in der Mitte: I. Karácsonyi, rechts: Frau A. Richter jun., unten links: L. Beszédes, rechts: E. Grósz. — Blouses. Above to the left: Designs of I. Érchegyi, in the middle: I. Karácsonyi, to the right: Mrs. A. Richter jun., below to the left: Designs of L. Beszédes, to the right: of E. Grósz.

Muskátli 1935

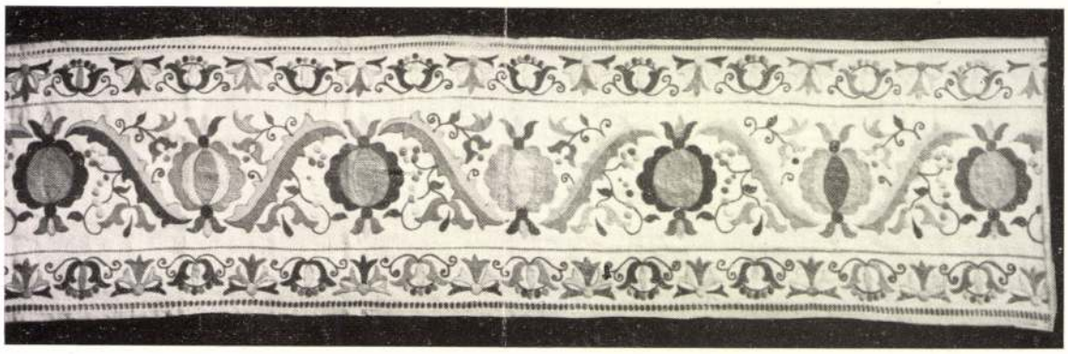

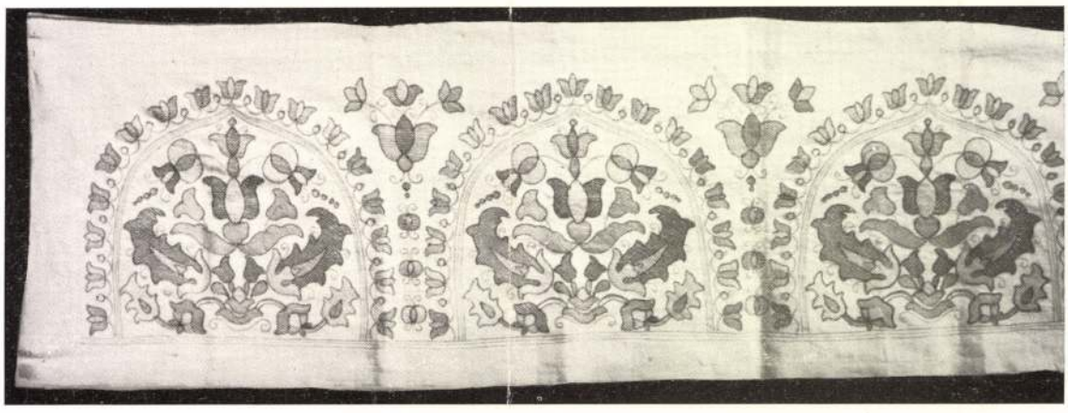

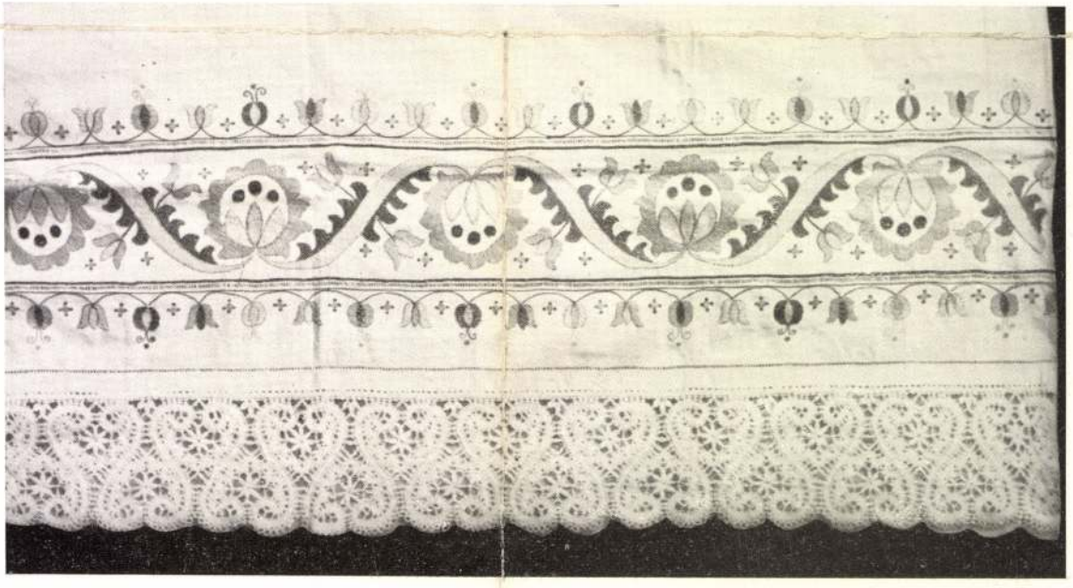

Úri hímzések. Az Új Idők kézimunkakiállításán kiállította Szontagh Aranka. — Herrschafts-Stickereien (im Gegensatz zu den Volks-Stickereien). — Gentry embroideries (as compared to peasant embroideries).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Karácsonyi Irén

MAGYAR NEMZET

1969 MÁJ 11

Karácsonyi Irén festőművész kamarakiállítása megnyílt a XI. kerületi népfrontklubban.

1021

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 387-748, 340-726

1975 OKT 31

ESTI HÍRLAP

Karácsonyi Irén kiállítása

1021

□ KARÁCSONYI IRÉN festőművész kiállítása ma délután fél hatkor nyílik a Fényes Adolf-teremben. Megnyitja: Kratochwill Mimi művészettörténész.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1989 MÁJ. 8.

Karácsonyi Irén festőművész kamarakiállítását május 9-én délután nyitják meg a Hazafias Népfront XII. kerületi bizottságának rendezésében a Karinthy Frigyes út 9. szám alatti Népfront-klubban.

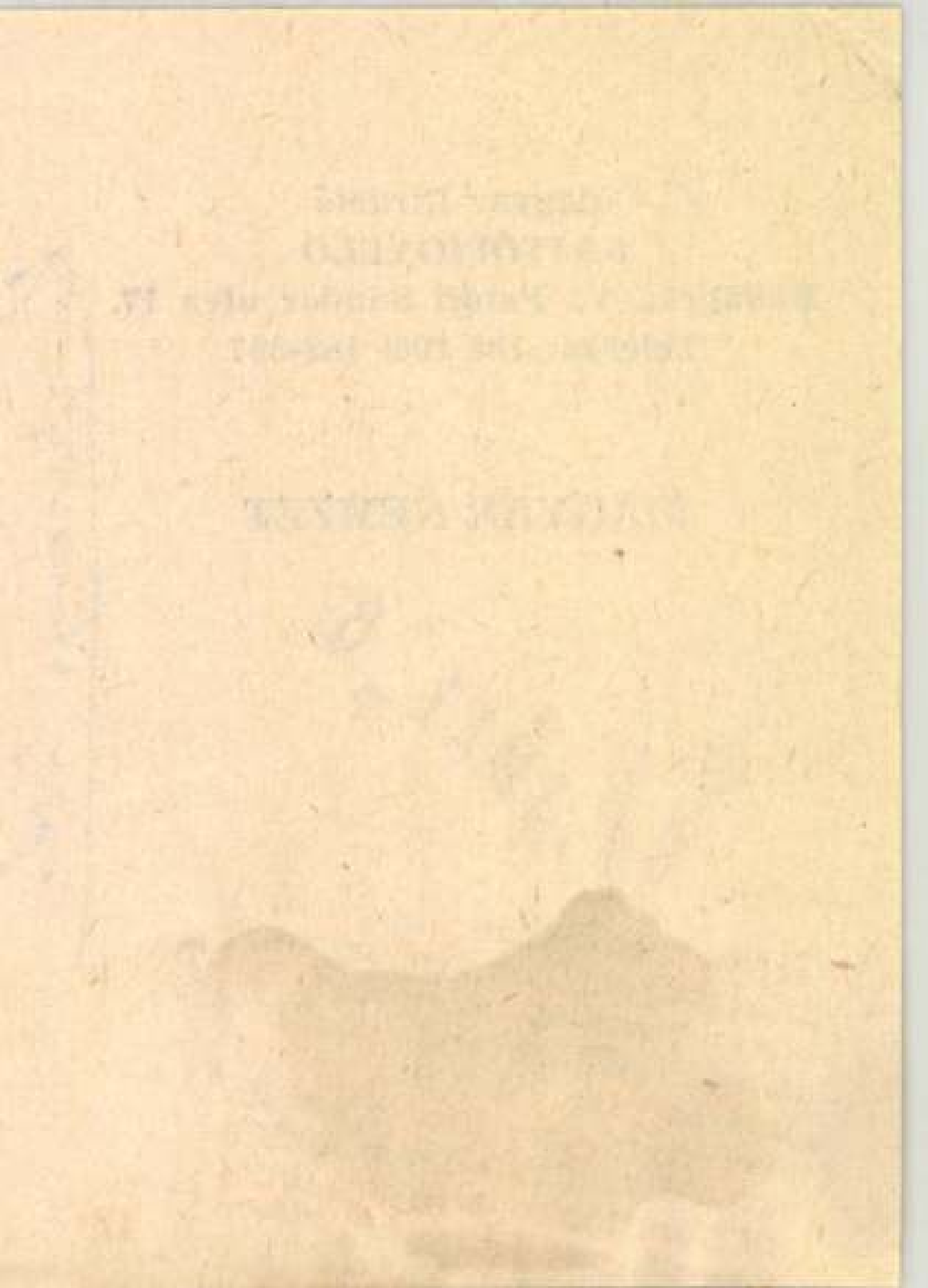

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 OKT 6.

ESTI HIRLAP

B. Karácsonyi Irén

□ B. KARÁCSONYI IRÉN festőművésznő kiállítása nyílik a Képcsarnok Derkovits Termében (Budapest, VI., Lenin körút 63.) 1966. október 8-án, szombaton délután 1 órakor.



Fk.: Köteles István

8795 66 FNyV 6 t



B. Karácsonyi Zsolt

MEGHÍVÓ

A KÉPCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

B. KARÁCSONYI IRÉN

FESTŐMŰVÉSZNŐ

KIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1966. OKTÓBER 8-ÁN,
SZOMBATON DÉLUTÁN 1 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

OELMACHER ANNA

MŰTÖRTÉNÉSZ

DERKOVITS TEREM
BUDAPEST VI. LENIN KÖRÚT 63

Kara-Kron Jenő

"Grafikai kiállitás a Nemzeti Szalonban" cimmel a lap "Képek" c. rovatában közölt kritika felsorolja a tárlaton szereplő művészeket: "Finom, eredeti és értékes alkotással" szerepel:
Pogány Villy, Vadász Miklós, Kara-Kron Jenő, Olgyai Viktor, Undi Mariska, Körösfői Kriesc Aladár és Nagy Sándor.
"Stilusos linoleumával" Tipary Dezső, szines fametszeteivel Kövér Gyula keltett feltünést Külön elismerésben részesiti: Kővári és Major Jenő munkáit.

ÉLET, Bp. 1911. január–junius. III. évf. I. kötet. 386. lap.

Kara Lajos, [„faragó művész"]
[faragó népművész!]

Megemlítve fodor András „Kara Lajos faragó művészről" készült írása."

Tüskés Tibor: Mércéje: tehetség és emberség
1107 - 1111.

JELENKOR, Pécs, 1973. dec.

XVI
12.

M.D.K.

Kara Lajos, fafaragó népművész

nevét említi:

Huba László: Budapest - Somogy - Zala

Bp. /é.n./, Panoráma, /Magyarország írásban és képben 11.köt./

40. old.

Kara-Kron Jenő

A Grafikai kiállitáson szerepelnek még:
Pálla Jenő: vizfestményei nagy tudásra vallanak.
Aiglon: "Opiumálmaiból" hiányzik az a közvetlenség, melyek előbbi munkáit jellemezték.
Tichy Gyula: munkái sablonosak, korábbi müveire emlékeztetnek.
Lénárd Róbert: rézkarcai kiválóak, igen szépek.
Lakatos Arthur: pasztelljei biztos stilusérzékről tanuskodnak.
Jaschik Álmos: rendkivül érdekes egyéniség, de rajzait túlzsufoltaknak látja a kritika.
Vida Árpád: a tárlat legszebb akvarelljeit mutatta be.
Fenti müvészekről igy vélekedik a cikkiró.

ÉLET, Bp. 1911. január-junius. III.évf. I.kötet 386. lap.

MDK.

B.Karácsonyi Irén

Kiállitási hiradás

Pesti müsor 1966 okt.2o.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

olajf.:

Halászok

Téli táj

Fiuarckép

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

olajf.:

Árviz

Fák a vizben

Dunakanyar

Őszi kukoricás

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

akv.,gouache:

Esőben

Tél

Hangár

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

akv., gouache:

Hajóhinta

Esti készülődés

Bogáncsok

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

akv., gouache:

Kutnál

Öregasszony

Ősz

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

akv., gouache:

Hajógyári részlet

" csendélet I.

" " II.

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

olajf.:

Zöld csendélet

Őszi Nagymaros

Hófoltok

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

olajf.:

Vasalóház

Facsonkok

Fairtás

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

olajf.:

Hálószedés

Ágnes

Gömbakácok esti fényben

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

Karácsonyi Irén MDK.

Őszi munka, olf.

Kukoricatörés, olf.

Műcsarnok 1959 Képzőművésznők nemzetközi kiállí.

Karácsonyi Irén MDK

Öregasszony, tanulmány, gouache

Festőnő, gouache

Mücsarnok 1958 Magy. Képzőművésznők kiáll.

B. Karácsonyi Irén, festő MDH

Kiállítása nyílik 1966. okt. 8-án a Derkovits Teremben.

— : Kis hiradó 2

ESTI HIRLAP Bp. 1966. okt. 6.

Karácsonyi Jréu

1931.

Ki tud róla?

Z É K

aktól az 1922. évi április havában a
nyleges szolgálatban álló állami tiszt-
i igényelt kedvezményes jegyekről.

4.				5.	6.
yeltetik az év					
17.	18.	19.	16–19 hetére összesen db.	Az összesen igényelt hetijegyek ára: 30 kor.	Jegyzet.
tére db.					
	1	1	4	120 kor.	

KARCZAG ZOLTÁN

91. Korareggel, tempera 160.—
92. Dömösi táj, tempera 160.—

KAPUSSY GYÖRGY

93. Római-fürdő partja, olajf. 450.—
94. Főző leányka, olajf. 600.—
95. Pesthidegkuti tájék, olajf. 300.—

KEMÉNY LÁSZLÓ

96. Baromfiudvar, olajf. 500.—
97. Magános fa viharban, olajf. 500.—

KERNSTOKNÉ ,TELCS GINA

98. Női fej, műkő mgt.
99. Férfi fej, műkő mgt.

KUTASSY IMRE

100. Búzakeresztek, olajf. 900.—

LÁZÁR SZILÁRD

101. Belvárosi részlet, pasztell 150.—
102. Tél, pasztell 200.—

LÓKAYNÉ, EGYED ERNA

103. Háború, szines rajz 120.—

MAJOR JÓZSEF

104. Zsiroshegyen, vizf. 200.—
105. Szolnoki park, vizf. 200.—

MARKUP BÉLA

106. Párduc, bronz 250.—
107. Mária, kerámia 250.—

H. MATTIONI ESZTER

108. Tisza, tempera 800.—
109. Virágcsendélet, tempera 350.—

MÁRFFY ÖDÖN

110. Kikötő, olajf. 800.—
111. Tengerpart, olajf. 800.—

MENDE GUSZTÁV

112. Kőrösmezei táj, vizf. 280.—

MENDLIK LAJOS

113.	Balaton ősszel, vizf.	200.—

MUSZÉLY ÁGOST

114.	Erdélyi virágok, olajf.	150.—
115.	Gyümölcsök, olajf.	200.—
116.	Hargita, olajf.	200.—
117.	Lombhulláskor, olajf.	150.—

NOVOTNY EMIL TÓBERT

118.	Holt Tisza, olajf.	500.—

PAP GYULA

119.	Balatoni táj, olajf.	600.—
120.	Anya gyermekével, olajf.	500.—
121.	Csendélet napraforgóval, olajf.	600.—

vitéz PATAKY FERENC

122.	Rakodás, tempera	500.—
123.	Szieszta, tempera	500.—

PÁDLY ALADÁR

124.	Téli táj, olajf.	500.—
125.	Téli táj II., olajf.	500.—

PÉCHYNÉ, RÓNAY KYNGA

126.	Szovátai Medve-tó, vizf.	mgt.

POHÁRNOK ZOLTÁN

127.	Pataknál, olajf.	800.—
128.	Társaság, olajf.	1200.—

PÓKÁSZ ENDRE

129.	Háziasszonyom Jászapátiban, vizf.	350.—
130.	Apróhirdetések, vizf.	200.—

PORTER PAULA

131.	Budai részlet hóban, olajf.	300.—
132.	Keleti csendélet, olajf.	500.—
133.	Télutó, olajf.	400.—

PROHÁSZKA JÓZSEF

134.	Tájkép, olajf.	700.—
135.	Nagy fa, olajf.	800.—

RADNAI JÓZSEF

136.	Békásszorosi részlet, olajf.	250.—

RÁCZ-KÁLMÁN

137. Zagyva vize, ola jf. 400.—
138. Tihany, vizf. 200.—
139. Délutáni fény a Balatonon, vizf. 250.—

REICHENTÁL FERENC

140. Antwerpen, olajf. 600.—
141. Udvar, olajf. 500.—

RÓNA EMY

142. Egy asszony, tempera 400.—

muraközi RÓZSAY-RADNAY MIKLÓS

143. Nyári reggel, olajf. 300.—

RÖÖKK KÁROLY

144. Fényvisszaverődések, olajf. 800.—
145. Olvadás, olajf. 1500.—

RUBOVICS MÁRK

146. Balatoni hangulat, olajf. 300.—

RUZICSKAY GYÖRGY

147. Hüvösvölgy, pasztell 700.—

SCHOLZ ERIK

148. Öreg paraszt, tempera 200.—
149. Csendélet, tempera 120.—

dományiki SPÁNYIK KORNÉL

150. Interieur, olajf. 150.—
151. Műteremsarok, olajf. 2000.—

SPINDLER LÁSZLÓ

152. Rálátás a Tabánra, olajf. 250.—

SZABÓ IVÁN

153. Kendős női fej, gipsz fában 700.—
154. Kosaras asszony, műkő 600.—
155. Báránykás pásztor, műkő 600.—

SZEGEDI MOLNÁR GÉZA

156. Délutáni napsütés a Balatonon, tempera 800.—

SZENDY ARISZTID

157. Bánki-tó, tempera 500.—
158. Bözsi, tempera 300.—

SZILVÁSY-SIMON MARGIT

159. Öreg magyar, tempera 350.—
160. Técsői táj, tempera 400.—

SZULY ANGELA

161. Pihenés, tempera 200.—

TELCS EDE

162. Önarckép, olajf. mgt.
163. Portré, olajf. mgt.

TÓTH B. LÁSZLÓ

164. Fasor, tempera 200.—

UDVARY PÁL

165. Széna rakodás, olajf. 500.—
166. Halászhajók, olajf. 500.—
167. Őszi hangulat Tihanyrévnél, olajf. 800.—

VÁRKONYI FERENCZI LÁSZLÓ

168. Kertrészlet, vizf. 250.—

farádi VERES IZABELLA

169. Budapest látképe a Gellérthegyről, vizf. 500.—

VESZPRÉMI RÓZSI

170. K. E.-né arcképe, olajf. mgt.
171. Kalmár Béla arcképe, olajf. mgt.
172. T. P. arcképe, olajf. mgt.

VIDOVSZKY BÉLA

173. Szolnoki Zagyva-part, olajf. 1000.—
174. Májusi nap, olajf. 600.—

VÖRÖS GÉZA

175. Harangvirág és liliom, olajf. 1200.—

WINKLERNÉ, SZILÁDY MARGIT

176. Berber házaspár, olajf. 1600.—

ZÁHONYI GÉZA

177. Virágzás, olajf. 800.—

ZÁRAI LUCY

178. Utca Egerben, olaj-tempera 250.—
179. Sétány a csatorna mellett, olaj-tempera 250.—

Nemzeti Szalon 1942. őszi tárlat.

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

ANDRÁSSY KURTA JÁNOS
1. Szent László, gipsz fémben 3000.—
2. Szabó Dezső, erdélyi kő 1800.—

ASZÓDI WEIL ERZSÉBET
3. Dráma az utcán, rézkarc 80.—
4. Kunsági major, rézkarc 80.—

R. BARABÁS GIZELLA
5. Reggel a Balatonon, olajf. 400.—

nagyborosnyói BARTHA LÁSZLÓ
6. Favágók, olajf. 1000.—
7. Alkonyatkor, olajf. 1100.—

BÁLINT ÁRPÁD
8. Tanulmányfej, olajf. 500.—

BECK Ö. FÜLÖP
9. Madách, gipsz 1500.—
10. F. Baba mellszobra, terrakotta 500.—
11. Móricz Zsigmond, bronz 1000.—
11/a Ujabb plakettek, bronz eladók

BECK S. ELZA
12. Falusi ház, szines rajz 180.—
13. Budai részlet, szines rajz 300.—
14. Fürdőben, szines rajz 500.—

BERÉNY RÓBERT
15. Magányos horgász, olajf. mgt.
16. Arckép, olajf. mgt.

BÉNYI LÁSZLÓ
17. Erdélyi falu, tempera 500.—
18. Felsőbányai táj, tempera 500.—

BIAI FÖGLEIN ISTVÁN
19. Rózsák, olajf. 600.—

BIRÓ JÓZSEF
20. Pilátus Fürigenből (Svájc), olajf. 1000.—
21. Tópart Svájcban, olajf. 600.—

BOKOR VILMOS
22. Napos téli délelőtt, olajf. 400.—

BOLDOGFAI HAJGATÓ FERENC

23. Utcasarok, olajf. 500.—
24. Hazafelé, olajf. 1000.—
25. Lovak a fák alatt, olajf. 600.—

BÖSZÖRMÉNYI JÁNOS

26. Tópart, olajf. 200.—

CONRÁD PÁL

27. Tájkép, olajf. 250.—
28. Révület, olajf. 250.—

CSABAI ROTT MARGIT

29. Téli táj, olajf. 300.—

CSÁK ANTAL

30. Győr környéke, olajf. 120.—

CSÁNYI LAJOS

31. Öreg fűzfa, olajf. 350.—

DABÓCZI MIHÁLY

32. Magvető, gipsz nemes anyagban 350.—
33. Marokszedő, gipsz nemes anyagban 350.—

DEMECZKYNÉ, VOLF IRMA

34. Repceföld, vizf. 200.—
35. Frissen esett hó, vizf. 200.—

DOBAY FERENC

36. Szőlőfürtök, olajf. 600.—

DOMBROVSZKY-SZATHMÁRY LÁSZLÓ

37. Reggel, vizf. 100.—
38. Kertek mentén, vizf. 120.—

EDVI ILLÉS GYÖRGY

39. Plakették, gipsz bronzban 40.—, 25.—, 25.—

EMÁNUEL BÉLA

40. Palicsi tó, olajf. 500.—

ENDRŐ MARGIT

41. Kislány, kerámia 24.—
42. Balett, kerámia 22.—
43. Kalocsai nő, kerámia 28.—
44. Kalocsai férfi, kerámia 22.—
45. Marika, kerámia 24.—

46. Gyermekfej, kerámia 10.—
47. Mókus, kerámia 10.—

ERDŐS LAJOS
48. Tanulmány, krétarajz 60.—
49. Népligeti részlet, krétarajz 50.—

ÉLESS ISTVÁN
50. Domboldal, vizf. 400.—
51. Halak, vizf. 400.—

FARKASFALVY IMRE
52. Emmike, vizf. 500.—

csallóközi FARKAS LŐRINC
53. Falusi utca, olajf. 400.—

FELEKI-FETTER FRIGYES
54. Szántás, tempera 500.—

FESZTY MASA
55. Halászkunyhó a Vágmentén, szénrajz 300.—
56. A Vár legrégibb háza, szénrajz 200.—

FÉNYES ADOLF
57. Villa az erdő szélén, olajf. eladó

FRANK FRIGYES
58. Mimi, olajf. 1200.—
59. Virág az asztalon, olajf. 800.—

GAÁR VILMOS
60. Reggel a Dunán, olajf. 450.—

GALLÉ TIBOR
61. Tihany, krétarajz 300.—

Z. GÁCS GYÖRGY
62. Visegrádi kanyar, tusrajz 120.—
63. Fények a Dunán, tusrajz 120.—

GUZSIK ÖDÖN
64. Macskák a padlásfeljárónál, olajf. 1200.—
65. Az ujságárus tereferél, olajf. 550.—

GÁBOR MARIANNE
66. Naplemente után, olajf. 550.—
67. Rózsaszin hálókabát, olajf. 550.—

GYULAY DEZSŐ

68. Mártonhegyi kilátás, pasztell 260.—

Z. HADZSY OLGA

69. Aradi vértanuk börtöne, vizf. 280.—
70. Garmischi részlet, vizf. 320.—

dévaványai HALASY TIBOR

71. Lágymányosi hangulat, olajf. 600.—

HANGAI SZABÓ MIKLÓS

72. Virágcsendélet, olajf. 800.—

HATVANI PERLUSZ GYULA

73. Gyergyószentmiklósi táj, pasztell 300.—
74. Felszakadó felhők a Gyilkos-tó felett, paszt. 600.—
75. Erdélyi táj, pasztell 400.—
76. Kilátás a Bükkösről, pasztell 400.—

HÁRY GYULA

77. Tabán felől a Királyi Palota, olajf. 3600.—

HENCZNÉ, DEÁK ADRIENNE

78. Júniusi pompa, olajf. 1200.—

HERMAN LIPÓT

79. Ólak, olajf. 600.—
80. Virágcsokor, olajf. 1400.—
81. Tájkép a Börzsönyből, olajf. 600.—

HOLMOK MARGIT

82. Sashegy, tempera 200.—
83. Parkrészlet, tempera 260.—
84. Cserjék, tempera 250.—
85. Alkonyat, tempera 200.—

HORVÁTH ZOLTÁN

86. Komp a Bodrogon Tokajnál, olajf. 600.—

ISTÓKOVICS KÁLMÁN

87. Dunapart, tempera 800.—
88. Malom, tempera 1200.—

KARÁCSONYI IRÉN

89. Erdélyi táj, vizf. 200.—
90. Koratavasz, vizf. 200.—

Karácsonyi Irén

festő

4 műve kiállítva

ired

Esposizione dei pensionati della R. Accademia D'Ungheria. 1937–38. Roma, 1938

Könyvtáramban

Maracanzi Ren-
gato
4 nuove Kitalitia
vol
2
Esposizione dei
pensionati della
R. Accademia
D'Ungheria. 1937
38. Roma, 1938

Königstätter

MDK

Karácsonyi Irén

Vásár, gouache

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Karáczonyi Irén

Útépítők

Guache

[Gouache]

Repr.

Abudapesti pedagógusok képzőnszűvén Flúdiója 1953-1963
Bez. Vajkai Aurél Bp 1963.

B. Karácsonyi Irén

A Stúdió tagja

A budapesti pedagógusok képzőművén stúdiója 1953-1963. Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.

38 o.

Karáczonyi Irén

Rént vett 1960-ban az 50. Nemzetközi Nőnap és felszabadulásunk 15. Ünfordulója tiszteletére rendezett kiállításon a Műcsarnokban.

A Budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója 1953-1963. Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.
21.o

Karácsonyi Arén

A Stúdió alapító tagja

A budapesti pedagógusok képzőművén~~ek~~ stúdió-ja ~~Bev~~ 1953-1963. Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.
29.o

Karácsonyi Irén

A múlt év őrzén a Mezőgazdasági Múzeumban nyílt meg a „Mezőgazdaság a képzőművészetben" c. kiállítás, melyen a halászatot is ábrázolták. – A művész görcsös fák köré helyezi el a varsákat. (említve)

Lasonci Miklós: Képek, szobrok a halászatról.

Halászat, 1976. dec.

MDK

Karácsonyi Irén

Péter A: A hónap kiáll. Tükör, 1936. máj. 379 l.

MDK

Karácsony Irén

Háztetők, olaj
Tehenek, "
Tanulmány, "

XII. Tavaszi Szal. M. Szal. 1937. máj.

lo 1.

MDK

Karácsonyi Irén

leányközépiskolai rajztanári oklevelet kapott.

Képzőműv. Főisk. Évk. 1930-31. 90 l.

Karácsonyi Irén, okl. ruhaterv

Magyar Iparmüvészet 1934. 2o7 l.
A magyarok öltözködési mozgalom orsz. bizottságának ruhatervpályázatának eredménye.

Korácsonyi István

1900/901 II. - 1904/5

Ferképzomfoiskavk

97.1.

közé iktatott négyzetes gerendázatdarab tesz érdekessé és újszerűvé; a mellékhajók itt is függőkupolákkal vannak lefödve. A S. Lorenzo munkái közben bízták meg B.-t a Pazziak családi kápolnájának megépítésével. Ez pendentifos kupolával s kétoldalt csatlakozó dongával lefödött helyiség, amelynek alaprajza is, architektonikus rendszere is az aranymetszés törvényein épül fel. Hatása nemes és harmonikus, és különösen szép az előcsarnok, gazdag kiképzésű boltozatával. A Pazzi-kápolna finom, de nem egészen kiforrott homlokzata az egyetlen homlokzat, amelyet a mester be tudott fejezni.

A S. Lorenzo mellett legnagyobb egyházi műve, a dominikánus S. Spirito, csak alap-diszpozíciójában B. műve, a kivitel túlnyomó része a halála utáni időkre esik. Az architektonikus rendszer itt még fejlettebb, tisztultabb, s az egymás mellé csatlakozó apsidiolák sora az alaprajzot mozgalmassá és változatossá teszi. A S. Spirito arról is nevezetes, hogy kupolája alatt, magasfrízű gyűrű alakjában, megjelenik a pendentifos kupola tambourjának őse. Ha a felsorolt művekhez hozzávesszük a nyolcszögű alaprajzú Tempio degli Angioli-t, amelynek befejezetlen falai alig emelkednek embermagasságnyira a talajszín fölé, s a B. egész oeuvrejét megkoronázó, a csúcsíves szellemet és az új építészet formáit érdekesen összeegyeztető dómlaternát, — ki is merítettük a mester hiteles műveit. Több, régebben neki tulajdonított alkotás, elsősorban a Pal. Pitti és a fiesolei Badia, nem hozhatók kapcsolatba B. nevével. Alkotásainak száma nem nagy, de mindaz, amit alkotott, az építészet legfontosabb emlékei közé tartozik s B.-t, aki már kortársai előtt is az újabb kor legnagyobb építészének hí-

Darácsonyi Irén

Bemutatott műve:

„Vásár," gouache," 20.5 x 29.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968

91

Karácsonyi Ivén festi

Zamora Ziállítást majus

9-én nyitják meg a Horafics Népfront

XI. ker Ulubjában (Karintky F. út 9)

Magyar Nemzet

1969 május 8

MDK

Karácsonyi Irén: Gyümölcsös, olf.
Falusi leány, olf.
Balatoni táj, olf.

Nemzeti Szalon, 1936. ápr.
XI. Tavaszi Szalon

Karácsonyi Irén MDK

Nyüvik a kendert, vizf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Karácsonyi Irén MDK

Asszonyok a mezőn, vizf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Karácsonyi Irén festő

A Harapias Nyomdai XI-kerb. kerbjában

Kiállítása nyílt

Szocialista Művészetért 1969 VII. sz.

B. Karácsonyi Irén, festő MDK

A Derkovits Teremben nézhető meg kiállítása.

—: A hét végi kulturális programból 12.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. okt. 22.

Karácsonyi Irén

MDK

Aratás, vizf.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c. kiáll.

B. Karácsonyi Irén, festő MDL

Tárlata nyílik meg a Derkovits Teremben.

-: Grafika, kerámia, festmény 2

ESTI HIRLAP Bp. 1966. okt. 5.

Karácsonyi Iván

festőművész

Szinyei Társaság Tavaszi Szalon kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Érdekes arcképtanulmány.

Pesti Tirlap
1935.V.9.

Karácsonyi Zsó

festőművész

Szinyey-Merse Társaság Tavaszi Szalon kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Szép arc - képe. -

U j s á g
1935.V.10.

B. Karácsonyi Irén

f. szőr

M.D.K.

Fiatalon megjárta Rómát,
a fiatalok kiadatásán is
szerepelt egy-egy darabbal
gyakran. Tanitott és saját
gyereheit nevelte eddig. Most
alkalma nyílt dolgozni.

Odmacher Anna: B. Karácsonyi Irén képei...
Művészet, 1967. julius – 39 kap.

M.D.K

B. Kavácsonyi Irén
festő

Kiállításán bemutatta az
arvizben állófákat, a nagy-
marosi fasort, a Duna hangok
ezer arcát, Gyermekei archépe,
portrék, a „Kendős nő" szerepel
a tailaton.

Oelmacher Anna: B. Kavácsonyi Irén képei
Művészet, 1967. julius - 39 lap.

M.D.K

B. Karácsonyi Szécsi
festő

A művésznő a Dechovits
Terembe vendezett tárla-
tot. — „Arvíz" (repro)

Oelmacher Anna: B. Karácsonyi Szécsi képei . . .
Művészet, 1967. julius — 39 kep

M.D.K.

B. Karácsony Irén festő

Háló leszedés c.

műve az Állami Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállí
tásán bemutatva,
vásárlás a MNG részére.

Tájékoztató az Állami Képzőművészeti Vásárlások III
Ki
Kiállításáról. MNG anyagának vásárlásai 1.1.

MDK

B.Karácsonyi író festő

akv.,gouache:

Bucsu

Aszfaltozók

Ajtóban

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

B. Karácsonyi Irén

festőművész kiállitása. Bp, Derkovits Terem. - Ism: Oelmacher Anna, Művészet, 1967.8.évf.7.sz.39.l.

Az 1967.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Írt. 197o.1.sz. 68-1o7. l./

91. 1.

Karácsonyi Iván festő

Vállítása a Fényes Adolf

Teremben 1975. október 31 – november 23-ig

– Katalogus a könyvtárban –

Karácsonyi Mese festő

A XI. ker. Nép Front Klubban

kiállítása nyílt

Pesti Műsor 1969 V. 15.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

akv.,gouache:

Hazafelé

Konduktor

Csónakosok

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

akv., gouache:

Hajókészités

Csónak a nádasban

Pihenő csónakok

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

akv.,gouache:

Reggel

Fák és boglya

Ősz a gyümölcsösben

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

B.Karácsonyi Irén festő

olajf.:

Hálók

Ablakos csendélet

Kendős nő

B.Karácsonyi I. kiáll. Derkovits-terem 1966.okt.

MDK

Karácsonyi Irén, festö

445. Aratás. Vizf.
448. Aratás. "

Mücsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. "A Magyar Müvészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 18.1.

MDK

Karátsonyi Irén

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa 27 l.

MDK

Karácsonyi Irén

Erdélyi táj, vf.

Koratavasz, vf.

Őszi tárlat. N. Szal. 1942. okt.

MDK

Karácsonyi Irén

Reggel a domboldalon.

V.Nemzeti képzőm.kiáll.1939.Kassa.22.l.

MNK

Karácsonyi Irén

A magyaros öltözködési mozgalom országos bizottságának ruhatervpályázatán a c/ ruhacsoportnál (estélyi) tervét oklevéllel tüntette ki a birálóbizottság.

Cikk: Pályázatok.
Magyar Iparművészet, 1934. 207.l.

MDK

Karácsonyi Irén

Mezőkövesdi lepedőszél, repr.

Kövessi Edit: Kalotaszegi irásos varrottas a modern lakásokban. Muskátli 1935. 123.l.

MDK

Karácsinyi Irén, festö

442. Asszonyok a mezön. Vizf.

446. Nyüvik a kendert. "

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészetért".Képzöm.Kiáll. 1942. jun.6.-22. Kat. 18.l.

Латсеньуі Іген, Гаець

446. Авакянц а мелюк. Vlac.

449. Мўўлік а кендегі. "

Karácsonyi Irén MDK

Erdélyi táj, vizf.
Koratavasz, vizf.

Nemzeti Szalon 1942. okt.
Őszi Tárlat Tagkiállitás

Karácsonyi Irén

M.D.K.

Méltatás.

Dutha Mária: Képzőművésznők nemzetközi kiállítása
Magyar Nemzet, 1960. febr. 28.

MDK

Karácsonyi Irén, festő.

Kettős arckép, of.

Gyümölcsösben, "

Neuv. Szal. Műv. E. - Szinyei Társ. X. tav. kiáll. - 1935 V. 8-19. Kat.

Karácsonyi Irén, festő MDK

Tavaszi Szalon kiáll.
Pesti Napló 1935. máj. 9.

MDK

Karácsonyi Irén

Behordás, aquarell-temp.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Sat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 19.1.

MDK

Karácsonyi Irén

Dutka M.: Képzőművésznők kiállitása a Mücsarnokban.
Magyar Nemzet 1959. márc. 11. 7.l.

Karácsonyi Jenő

Öni munka, olj, 50×65
Kutovicatörés, olj, 70×90

Képzőművésznők nemzetközi kiállítása. 1960. Bp.

Karácsonyi Irén MDK

Behordás, aqu.temp.

Mücsarnok 1940 A magyar müvészetért c.kiáll.

Karácsonyi Irén

A Nemzeti Szolombam rendezett „Javani Szolon" hállításom szerepel.

N. U. 936 IV. 24

MDK

Karácsonyi Irén

Őszi munka, of.

Kukoricatörés, of.

Képzőművészeink Nemzetk. kiáll. 1960. Milco.

Karácsonyi Irén MDK

Leány korsóval

Mücsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Karácsonyi Iréa

~~Antal Tibor~~

~~Ópitéz~~

~~Bárkányi Julia~~

~~Bartha László~~

~~Bernát János~~

Duray Tibor

Gerő László

Karácsonyi Iréa

Kereinyi Jenő

Lorberer Anna

Szabados Jenő

Szöreinyi Tibor

Varga Ferenc

Esposizione dei pensionati della R. Accademia d'Ungheria 1937-38. Roma 1938

Kovács

Grosvenor

2037. (Thomas:

~~Die Schatten der Dämmerung.~~

Az alkony

A felkelő holdtól megvilági
lalja el, melynek házai közül balr
válik ki. Az épületek ablakai ki var
úton hátrafordult asszony halad,
Az itt-ott látható fák jegeny
~~portot~~. A háttért hegyek foglalják
jobbra: „GROSVENOR THOMAS 1901“.

Vászon, méretei 122: 182.5

Vétetett 1901: VII. 12-é
(419/901.) Elszámoltatott 1901:
Az elszámolást elfogadta
(569/902.)

904: IV. 29.

München ben az 1901-diki VIII. Inter

47891-901

ámér Tajos s.k. miniszteri tanácsos.

os másolat hiteléül:

iszteri iroda s.tiszt.

vábbi eljárás céljából másolatban megküldöm.

Budapest, 1931. szeptember hó 3-á.n.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Tihamér Lajos s.k.

miniszteri tanácsos.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri iroda s.tiszt.

Karácsonyi Imre

hérasfalvai

Kusámia vára

Országos diák hány [illegible] [illegible]
Hódmezővásárhely 1965 kat hev
Orosz Kálló

11

Karácsonyi Imre

A múlt év őszén a Mezőgazdasági Múzeumban nyílt meg a „Mezőgazdaság a képzőművészetben" c. kiállítás, melyen a halászat ábrázolása is nagy szerephez jutott. A művész „Nádvilág"-ján is haltól vibrál a hálóval rácsozott víz. (említve)

Lasonci Miklós: Képek, szobrak a halászatról.

Halászat, 1976. dec.

SZABO ZOLTÁN

EGY FIATAL ÖRDÖG MAGYARORSZÁGON

(E könyv hőse és írója az előző közleményekben bemutatkozott, egy éjféli órán megérkezett a földre, egy némettől német katonaruhát vett, majd nem tudván mihez kezdeni, az országúton felkapaszkodott a közeli falucska templomának a tornyába. Onnan áttekintette, hogy mi folyik a falucskában a háztetők alatt. Az élet semmi jelét nem tapasztalván — a falubeliek mindnyájan az igazak álmát aludták —, álmaikat vette szemügyre. Meglepetve látta, hogy a falucska lakói németül álmodtak. Egyikük például nyilvánvaló vágyálmában német alapossággal pusztította el szomszédja ebédlőasztalát. Ezen az ifjú ördög eltünödik.)

Negyedik közlemény.

Emberem álmában nagy nyugalmat és elégedettséget érzett, amikor a volt ebédlőasztal utolsó szilánkja is hamuvá vált a kandallóban. Ördögi szivemet öröm töltötte el. Láttam, hogy a jól végzett munka tudatát az is megadja neki, ha alaposan elpusztít valamit. Mi, ördögök kedveljük azokat az embereket és azokat a népeket, amelyek módszeresek és alaposak a pusztításban. Ezért kedveljük a németeket.

A falucskát, úgy látszik, túlnyomórészt németek lakták.

Legalább is a halandók álmaiból ezt következtethettem.

Ezek az álmok furcsán gomolyogtak elém. Pokolbeli középiskoláimból emlékszem Homérosz eposzának egy jelenetére, ebben Odysszeusz leszáll az alvilágba és egy lába elé táruló gödörben fekete kavargásban áradnak eléje a holtak lelkei. Ilyenformán kavarogtak előttem az élők álmai. Némelyikben nem találtam semmi különöset, olyan emberi hibákról árulkodtak, amelyek meglehetősen hétköznapiak. Egy öreg sváb asszony lidércnyomásos álmát például a lelkifurdalás sugallta.

Az öregasszony néhány nappal korábban közvetve oka volt annak, hogy egy fiatal lány a kútba ugrott a faluban. Ő indította el ugyanis azt a pletykát, amely miatt a falu szájára vette a leányt. Kicsapongó élettel vádolta, illetve rágalmazta meg a fiatal hajadont, akinek az élete napról napra türhetetlenebbé vált a faluban. Végülis öngyilkos lett. Érthető, gondoltam, ördögi értelemmel, hogy az, aki a halál okozója volt, lidérces és nyomasztó álmokat lát! Az öregasszony álmában lenn járt a pokolban. Persze az alvilági birodalmat nagyonis naivul képzelte el. Némi meglepetéssel észleltem azonban, hogy bűntudatának, amely álmában a pokolra juttatta, nem az az oka, hogy halálba kergetett egy leányt.

Az öregasszony azért érezte magát bűnösnek, mert az elmult pénteken megszegte a böjtöt és nem tudván ellenállni a kísértésnek, megevett három szelet sonkát.

Derüsen mosolyogtam.

Jókedvem fokozódott, amikor az öregasszony férjének álma kavargott felém. 70—75 év körül járhatott. Arca így álmában élénken s őszintén fejezett ki olyan jellemvonásokat, amilyeneket egy élet bűnei írnak öregek arcára. Orra hegyes volt és szimatoló, szeme körül ráncok vallanak arra, hogy ötven év óta gyanakvással és bizalmatlansággal pislogott a világra. A vén ember álmában derüsen mosolygott. Ez meglepő volt, mivel temetésről álmodott. Igaz, hogy nem a saját temetéséről.

Azt álmodta, hogy második szomszédja, aki három évvel fiatalabb nála, hirtelen meghalt. Szája körül a diadalérzés vonásai rajzolódtak ki. E diadalérzést az sugallta, hogy ime túlélte szomszédját, holott az fiatalabb volt nála. Ez jókedvre derítette, s jókedvét csak az rontotta, hogy nem méltóképpen vesz részt a temetésen. Mert itt — morfondírozott álmában —, ebben a magyarországi faluban nem értenek a temetéshez. Bezzeg Németországban ott értenek az ilyesmihez. Álma hirtelen Szászországba dobta, hol egy, az övéhez hasonló falucskában éppen temettek. Elől haladt a koporsó, mögötte a gyászolók, vagyis azok, akik magukban örvendeztek azon, hogy a halottat túlélték.

Ám a gyászolók nem úgy haladtak előre, rendetlenül, mint egy összetereit nyáj. Szervezetten temettek. A koporsó után közvetlenül szipogó és aránylag még rendetlen csoport haladt. A család. A vénember szívét nem az ő látásuk töltötte el gyönyörűséggel. Hanem az, ami ezután következett. Feketébe öltözött tűzoltózenekar vonult feszes léptekkel s nagy réztrombitákkal, majd a kíséret zárt és szabályos négyszöge. A falu népe katonai díszlépésben és sötétszínű egyenruhákban merev arccal kísérte ki a holtat.

Az élen egy nagytermetű idősebb német férfiú haladt.

Kezében egy gyászfátyollal lekötött táblát emelt magasra. A táblán ez a felírás ékeskedett: „Braunberger Militärbegräbnis Verein": braunbergi katonai temetés egylet . .



Földi dolgokban még némileg járatlan ördögi eszemmel hosszan el kellett tünődnöm azon, hogy mit jelent ez a felírás? Végre rájöttem. A falu németjei összeálltak, mert tudják, hogy egyesülésben az erő. Katonai szervezetbe álltak össze, mert elvégre, mit ér az erő, ha nem egyenruha fejezi ki. Mármost miféle ünnepélyes alkalom lehet egy faluban, amelyre ezt az egyenruhát föl lehet venni. Nyilvánvaló, hogy a falubeliek temetése ilyen. A falusiak tehát — német ésszel — „katonai temetkezési egyletet" alapítottak, egyenruhát, katonai sapkát vettek, zenekart szerveztek. Ha az egylet tagjai közül meghal valaki, azt az egylet életbenmaradt tagjai katonai temetésben részesítik. Hogy ez megfelelő fegyelmezettséggel történjék, a tagok időről időre temetési gyakorlatot tartottak. Ördögi szemmel nézve — így gondoltam — pártolandó egyesület ez. Elvégre, ha az összes élők legkedvesebb szive vágya: egyenruhaviselés és katonazenés masirozás teljesül, valahányszor egyikük távozik az élők sorából: mindnyájan kívánni fogják egymás halálát. Akkor is, ha ezt különben nem tennék. Az ilyen egyesületeket pártolni kellene a pokolból, s esetleg némi anyagi, vagy legalábbis erkölcsi támogatásban részesíteni . . .

Ezt gondoltam, amikor a vénember sóhajtása visszatérített álmához. Azért sóhajtott fel, mert a Németországban tett álombeli útja szomorú gondolatokat sugallt neki. Hogy íme milyen elmaradott és balkáni viszonyok uralkodnak itt, Magyarországon, ahol még az ilyen sváb faluban sincs oly egyesület, amely a halottakat katonai temetésben részesítené. Kétségtelen — morgott álmában a vénember —, elmaradott ország ez, barbár népség — ideje, hogy a németek kimüveljék . . Társai közül többen azt álmodták, hogy a szomszéd magyar falu egy-egy gazdájától már sikerült megvenniök a földet. Egy különösképpen vallásos fiatalaszszony boldogító álmot látott: fia felnőtt, pappá szentelték, s ezáltal ő biztos lehetett abban, hogy akadály nélkül fog üdvözülni. Egy fiatal hajadon, aki álmában meg nem engedett dolgokat mívelt, valószínűleg hirtelen föllkelt lelkifurdalásának hatása alatt azt álmodta, hogy a falucska oltárát díszíti fel. Ezek az emberi álmok elálmosítottak.

Mert az emberek rosszul tudják, hogy az ördög nem alszik. Az ördög is elalszik néha, igaz, hogy többnyire csak akkor, ha nincs rá szükség. S láttam, hogy semmi értelme annak, hogy e sváb falucska álmaiba a bűn elemeit belekeverjem, mert ez úgyis megtörtént már. Alapos ifjú ördög lévén azonban, még betekintettem a falu papjának álmaiba is. Amit láttam, azon megnyugodtam. A plébános édesdeden mosolygott álmában, én is elmosolyodtam. Mivel láttam, hogy a falu lelkipásztora még álmában sem gondol arra, hogy nyájára kellene vigyáznia. A pap a másnapi ebéddel álmodozott: másnap vasárnap volt.

Láttam, hogy a falu templomtornyában nyugodtan álomra hajthatja fejét az ördög.

(Folytatása következik.)

PARASZTMŰVÉSZEK



Tóth Mihály remekbe faragja az új Lehel-kürtöt.



A híres magyar fafaragás ősi földjén, Somogyban fordultunk meg az elmult héten.

Manga János dr., a Néprajzi Múzeum szakértője kalauzol el a pusztai művészek között, akik annyiféle nyelven, annyiféle stilusban dolgoznak, mint a városi művész. Csak a laikus hiszi, hogy pásztorfaragás — pásztorfaragás, mind egyforma.

Kara Lajos például, aki mindössze huszonkét éves, s hat esztendős kora óta farag, minden évben új és új technikai, meg motivum-gazdagodást ér el. Ugy leste el a faragás alapelemeit, egy vándoroktató kezéről, aki a nagyobbakat tanitgatta faragni s a kicsit meg se tűrte a tanulók közt. A tanítványokból egyből se lett valamirevaló faragótehetség, de a kis Kara Lajos, aki ablakon át, leskelődve avatódott be a műhelytitkokba, a legügyesebb faragóművész messze földön.

— Egy-egy faragó életén belül is vannak változatok — magyarázza a szakember —, néha egyik évről a másikra is megváltozik az ábrázolási stilus és a kifejezési forma Mennyivel inkább megfigyelhető ez különböző emberek munkáiban. Az idősebb pásztornemzedék a hagyományos, szinte már-már dogmatikussá lett formakincs szerint farag. Kara Lajos s a többi fiatal parasztművész egy lépcsővel már feljebb jutott, újszerűbb, hogy úgy mondjam, modernebb művészi ideált képvisel.

Megkérdezzük, hogy mi az oka annak, hogy figurális szobrászatot parasztművészek nem mívelnek.

— A parasztszobrászok művészete jellegzetesen alkalmazott művészet. Használati eszközeiket, ivókulacsukat, sótartójukat, botjukat, székük et faragják meg csinosabbra. Szebbé tenni a életet, erre törekszenek s ezért a művészet náluk valami praktikus jelleget kap, nem önmagukért való dolgokat alkot. Az újabb időkben ugyan akad-

Kara Lajos: A vérszerződés.
(Dobozfedél.)



Készen a tégla Budapest újjáépítéséhez

Ennyi új cserép elég ahhoz, hogy egy lakást megvédjen az esőtől *(fent baloldali kép)*



A formázógépből szellős szárítóhelyiségbe kerül a cserép. Ügyes női kezek rakják fel a kényes, törékeny friss árut.



Egy csillerakomány friss cserép. Még meleg, most jön a kemencéből

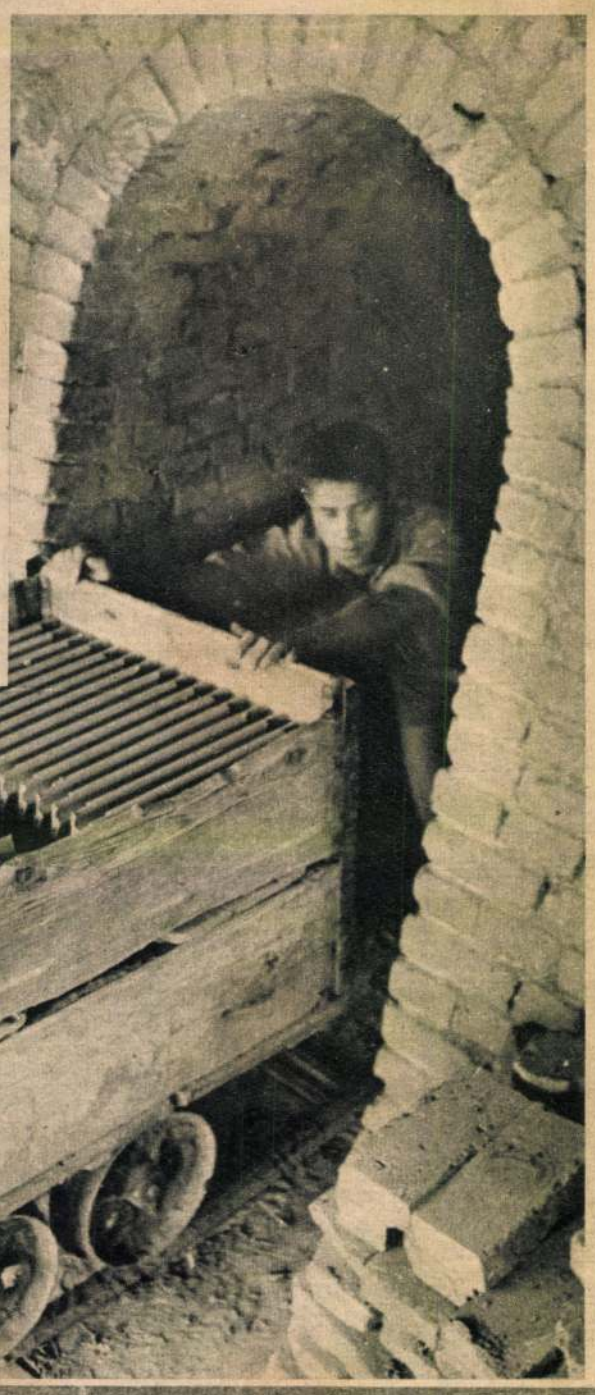

arra jellemző, hogy egyetlen automata cserépsajtológép tíz óra alatt 36 ezer tetőcserepet képes préselni s ehhez a munkához csupán három munkásnőre van szükség. Cseréppréselő automata pedig összesen tíz van az óbudai gyárban.

Szükség is van erre a nagyarányú munkateljesítményre, mert Budapestnek magának 40 milliksége. Éppen ezért a agy vidéki üzem is megeg pesti házak részére a j fedél alá kerül Buda- az őszi eső a rokkant kijavítani a megsérült



A cserépformázó automata munkában. Teljesítménye: percenkint 60, óránkint 3600, tíz óra alatt 36.000 cserép.



„Szajnaparti" könyvesbolt egy ablaktalan kirakatban



Nem változott a belvárosi könyvkereskedés képe

KÖNYVEK SORSA 1945 JUNIUSÁBAN

Kik vásárolnak ma könyvet? A júniusi könyvnapok emléke egyszerre elénkdobja ezt a kérdést, amelyre a kétes értékű aktualitáson túl, időről időre amúgyis válaszolni kell. Könnyű még emlékezetünkben felidézni a könyv „ünnepének" ezeket a napjait, amikor színésznők, írók és publicisták sátrakba vonulva kellették könyveiket Budapest terein.

Vajjon az irodalom ünnepe volt-e ez, a kiadóké, vagy a könyvé? — ne bolygassuk a kérdést. A művészetek ilyesfajta összefogása alapjában vásári és vidám. Tetszik, ha tehetséges színésznők, tehetséges írók műveit ajánlgatják a mosolyukon horogra akadó közönségnek s még abban is van némi báj — a közönségesség naiv bája — hogy Kemény Zsigmond tanulmányai, vagy Madách összes munkái címlapján ajánlásként az ismert operettprimadonna neve található. Ha keserű is az íze annak, hogy a könyv kelendőségének ilyen ára is lehet, mégis remény van rá, hogy az eladott példány olvasóra akad. Az irodalom közvetlen érintkezésben a vásári külsőt: a ponyvát, a színészkultuszt és a kannibáli tálalást levedli, mint a lábadozó kanyarós a rossz bőrt. Ha ez kell, hát a legközelebbi könyvnapon, amely — hír szerint — egy hónap mulva lesz, jöjjenek csak a színésznők, a publicisták, a politikusok s a hivatalok urai: csalogassák jobb hijján a vásárlókat fokozott hévvel.

Ez is kevés, hogy segítsen. Azt lehetne mondani ugyanis, hogy a könyvesbolt nem az a hely, ahol a közönség a kereskedőtől könyvet vásárol, hanem az, ahol a közönség elad a kereskedőnek. A nagy antíquár raktárakból csak néhány összetaposott példány maradt. Mondják, a közönség kezéből meglepő ritkaságok kerülnek vissza, rég elfogyott kiadványok, évek óta beszerezhetetlen kötetek. Az állványok újra megtelnek velük.

Persze azért a közönség is vásárol. De mást keres a könyvben és más választási szempontok vezetik, mint a háború alatt. A történelmi regény, az életrajz, az emlékirat halott műfaj, a regény is elhagyottan várja vissza híveit.

Életrajzot, történelmet nem, regényt alig — mit vásárolnak mégis az emberek? Szakkönyveket, szótárakat, mesterségbeli irodalmat és bár nem nagy számban, költőket — feleli a szakma. József Attila összes versei, Szerb Antal: Száz vers című antológiája aránylag kelendő, nyilván az irodalmi estek és délutánok miatt. Az irodalom kelendősége a szórakozásért, magáért az irodalomért, a helyzethez viszonyítva meglehetősen visszaesett. Pedig nagyjából a régi réteg vásárol, új közönség alig akad még.

A kiadók lassan indulnak. És kiadványaik jórésze ismeretterjesztés vagy magasabb értelemben vett publicisztika. Cserépfalvi ugyan szépkiállítású könyvvel kezdte: Gorkij: Gyermekéveim és Aldanov: A kulcs. Singer és Wolfner is szép sorozattal lepte meg a piacot, L'art Hongrois címmel Derkovits, Csontváry, Nagy István, Ripl-Rónai reprodukciókkal Megjelent még egy antológia az orosz költészetből és nyomás alatt József Attila forradalmi versei. A Szikra könyvkiadó kiadványai: Sztálin rövid életrajza, a Szovjetunió kommunista pártjának története. Sztálin írása a dialektikus és a történelmi materializmusról stb. Az érdeklődés középpontjában ezek állnak és még egy könyv, talán a legkelendőbb: Honti Rezső: Orosz nyelvtan és szótár.

A könyv körüli séta ezt a lázleletet mutatja. Mi lesz ebből? Szegény országban csak lelki szegények élhetnek? Vagy nemcsak anyagiakon múlik, hanem szellemi kényelemszereteten, közömbösségen, a gépesített kultúra veszélyein az irodalom elhagyatottsága? Lesz-e új könyv? S ha lesz, ki fogja megvenni — az, aki iránymüvészetet keres, indulót és plakáthatást, vagy az örök olvasó — akármilyen rétegből kerül ki — aki a művészetet nem diktálni, hanem átélni akarja? Gazdagodik, növekedik-e emberségünk az írott szó által? A könyv sorsa előttünk alakul, de mindnyájunkon áll.

Lengyel Balázs

Két, romok alatt megmaradt könyv és egy előadóest

Idézi HALÁSZ GÁBOR és SZERB ANTAL EMLÉKÉT

A kiégett és összedűlt Franklin-házban az eltakarítás és kiásás közben két kiszedett lenyomtatott könyv anyagát, úgynevezett krúdáját találták meg. Éppen csak be kell tördelni, fűzni, kötni. Két halotté. Az ő műveiket őrizték meg a tűztől a pincelejáratot lezáró romok. Az egyik Szerb Antal regénye; Halász Gáboré a másik kötet. Mindketten közös sorsot értek. Most egyszerre szólalnak meg. Az emlékest, melyet Szerb Antal tiszteletére egy szakszervezet rendezett, olyasformán volt emlékest, hogy vártuk, rendezőként előlép Szerb Antal a függöny mögül. Barátai beszéltek róla híveinek és tisztelőinek. A szép terv — mint azt Tolnai Gábor bevezetőjében kifejtette — ez volt: rendezzen ő maga; versantológiájának, a „Száz vers"-nek darabjait szavalták. Csupa általa kiválasztott, becsült és szeretett verset. Ascher Oszkár pompás művészete is azt idézte fel egyéniségéből, ami eleven lényege volt: a tudós és az író ötvözetét. Irodalomtörténetének egyik tündöklő fejezetét mondta el: a Zrinyi Miklósról szólót. Egyedül Illés Endre elmélyült, igényes tanulmánya emlékeztetett arra, hogy közvetlen, kisfiús mosolya, pompás okossága és kedves, enyhén frivol szelleme nincs többé. Enélkül ez az emlékezés csupán kultúrált előadóest lett volna — a távollevő író tiszteletére. S ha közben mégis megérkezik, kedves, irónikus megjegyzései sem maradtak volna el az igyekvő, de betanítatlan előadók értetlenségéről, a rendezés botlásairól.

L. B.

1. Ez volt a magyar könyvkiadás egyik legelső műhelye: a Franklin Társulat.



2. A beomlott ház alatti bénán hever az emberi felvilágosodás leghatásosabb eszköze: a sajtó.

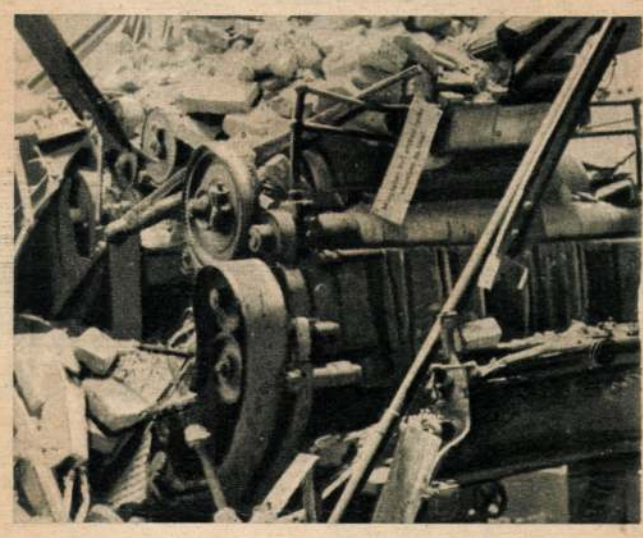

3. Lenn a föld alatt épen maradtak a halott Szerb Antal, és Halász Gábor könyveinek ívei. S várják, hogy olvasó kezébe kerüljenek.



SOMOGYORSÁGBAN



Ékes, faragott pásztorbot. Kovács István munkája.

tak egyes faragó-mesterek, akik figurákat is faragtak s ennek jellegzetes, érdekes oka van. Itt van a közelben Lispe, az olajforrások központja. Angol-amerikai mérnökök éltek itt sokáig, akik szívesen vásárolták a faragásokat s bíztatták a pásztorokat, hogy ilyent, meg olyant faragjanak. Faragtak is, egyből olyat, hogy nem kellett szégyenkezniök vele.

— Mi különbség van hát hivatásos képzőművész és ösztönös parasztművész között?

— A képzőművész munkájában egyénisége jut kifejezésre, mindenben egy lélek belső sugallata tükröződik. A parasztművész alkotásai a közösséget tükrözik. Ezen belül persze az egyéniségnek is vannak változatai, de a parasztművészet zenében, dalban, festésben, faragásban, öltözködésben mindenekelőtt a közösséget fejezi ki s a közösséghez szól.



Kara Lajos: Paradicsom.

Képes Világ 1945. jún. 8–15.

Pipacsok a búzában

A tolnamegyei Zombán kezdetben csak egyetlen párt alakult meg. Az ottani Nemzeti Bizottságban azért a község pártonkívüli elemei is képviseletet kaptak. Igy került be a Bizottságba az „Uri kaszinó" két képviselője is. A demokrácia nagyobb dicsőségére.



Az egyik miszlai uradalomban a földosztás idején egy festőművész is vendégeskedett. A földigénylő bizottságnál ő is jelentkezett és mindjárt 100 holdat kért magának bolgárkertészet céljaira — természetesen a vendéglátó föld-



birtokos uradalmából. A bizottsági tagokat azonban nem hatotta meg a művész föllángoló földszeretete. Szemük sarkában hunyorgó gúnnyal rövid, de határozott választ adtak neki:

— Már mi csak annak adjuk a földet, aki maga megdolgozza Ha a művész úr zöldségben, gyümölcsben akar gyönyörködni, fessen magának . . .

Az egyik parasztpárti képviselő beszéli:

Hódmezővásárhelyen megállok egy borbélyüzlet előtt. „Gombos Gyula" — olvasom a cégtáblán a tulajdonos nevét. A név a rossz emlékű, hitlerista magyar miniszterelnököt juttatja eszembe. Benyitok, majd kezet rázok a jóvágású alföldi magyarral.

— No — mondom neki tréfásan — Önt mindössze négy pont választja el Gömbös Gyulától.

— Tévedés uram — vágja rá nyomban — engem bizony kilencvennégy választ el tőle.



Az egyik polgári párti képviselő a demokráciát értelmezgette a gazdák előtt az egyik tiszamenti városban.

— Közös nevezőre kell hozni az egyes társadalmi osztályokat — ismételte a régi politikai szólamot.

Közebédnél azután feláll az egyik aranykalászos gazda s rátér a szónok beszédére is:

— Ravasz dolog ez kérem, ez a közös nevezőre hozás. Találkoztam vele a Népfőiskolán. Különböző értékű történeket kellett összeadnunk s a tanítónkkal közösben addig mesterkedtünk, amíg azután megleltük a közös nevezőt. De mi történt? A művelettel a történek értéke nem változott meg az összeadásnál. Mi bizony olyan demokráciát szeretnénk már, ahol nemcsak a nevező közös, uraim, hanem a számláló is . . .

Az egyik tiszántúli falu földigénylő bizottságához 70 éves magyar nyujtotta be kérvényét. Abból idézzük szó szerint az alábbi részletet:

„Ha én 70 éves koromban csak magam mertem kiállni a porondra és máig hirdetni, hogy ne féljenek; ami régen volt, az többé vissza nem jő soha — hát én is akarnék valami kis juttatásban részesülni . . . Itt van ez a 400 öl kis szőlő, akitől a földosztó bizottság megfosztotta a régi tulajdonost. Ezt nem mint jutalmat kérem ténykedésemért, hanem jogosnak érzem magam rá. Mert nekem csak 200 öl négyéves kis szőlőm van. Dehát kinek volna nagyobb szüksége egy kis italra, mint nekem 70 éves koromban, hogy én is minél tovább élvezhetném ezt a szabadságot, amit már olyan régen vártam? Mert hol van megírva, hogy egy 70 éves embernek nem jár semmi . . . Azt is mondják, hogy nincs feleségem, magános embernek pedig nem jár. De hát hol van az megírva, hogy én még nem nősülhetek meg? Nem tudják, hogy mit mondott Jókai: Öreg ember nem vén ember . . . Különben is — annál inkább köllene egy kis bor az őszre, mert öregek vagyunk . . . Erre nézve kérek választ, vagyis intézkedést, még a mai napon . . ."



Egy sárszentlőrinci öreg paraszt beszéli:

— A napokban bent jártam a megyei földbirtokrendező tanácsnál. Hát látom, hogy az előszobában ott sorjázik egy csomó földbirtokos, meg pap. Megpillantom köztük Eszterházy herceget is. Tele volt panasszal. Ezt adta elő az uraknak. Nemrégen még hatalmas földjei, pusztái voltak. Most — azt mondja — nincs semmije. Egy szamarat kért a megyei tanácstól. Élelmiszert akart vele szállíttatni Pestre — így mondta. De a megyei tanács nem teljesítette kérését. Biztosan így akar utazni Pestre — azt gyanították. Ma pedig nem olyan időket élünk, hogy a szamár herceget szállítson. Kell az ma hasznosabb célra.



Békésen szociológiával is foglalkoznak a tanulnivágyó földművesek. Egyik-másik „úr" azonban ma is iparkodik még óvni őket a „mételytől". Többek közt Marx-ot kárhoztatják, amiért „felfedezte az osztályharc gondolatát".

— Ezen én már csak mosolygok — mondja az egyik békési parasztlegény. A nagyapám jut eszembe. Valami új betegségről olvastam egyszer az egyik lapban s mondom neki: Nagyapó, egy híres orvostanár valami új betegséget fedezett fel. Az öreget elöntötte a méreg s dühösen mondta: A tűz égesse meg azt az orvost, hát nincs még nekünk elég betegségünk! . . .

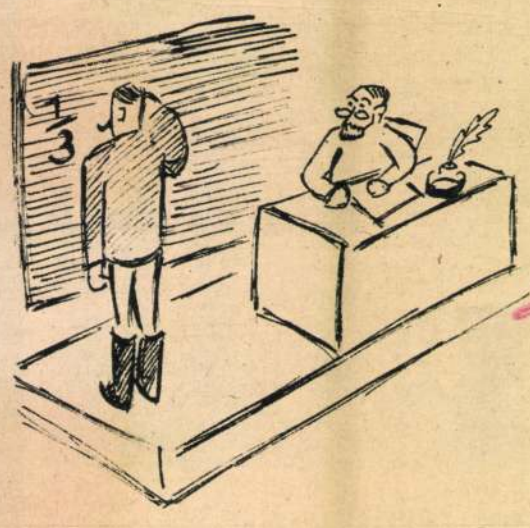



A németekre még mindig visszatér a nép. Büszkén meséli egy kecskeméti gazda:

— Tőlem ugyan nem raboltak el azok a gaz németek se pénzt, se ékszert, se ruhát, pedig, hála Istennek, volt mindegyikből. Elástam mindent, mikor kiürítették a várost . . .



Azután lemondóan teszi hozzá:

— Csak az a baj, kérem, nem tudom, hová ástam el őket.. Mert az igazat megvallva, be voltam csiccsentve. Utóvégre a boromat se hagyhattam azokra a gaz lelkekre . . .

FRANCIA ÍRÓK

A háború alatt

Jean Richard Bloch francia író moszkvai cikkéből vesszük a következő adatokat a háború alatti francia irodalomról:

„Pierre Jean Jouve abban az apokaliptikus stílusban, amely egyéni sajátossága, Svájcban írta szabadságszerető s zsarnokgyűlölő verseit." „Egy katolikus költő: Pierre Emmanuel ugyancsak aktív szerepet játszott a partizánok között, frontharcos és a dromei felszabadítási bizottság tagja volt."

★

„Az erőteljes katolikus regényíró, Georges Bernanos, az ellenállási mozgalom egyik legnagyobbhatású hangadója volt. Bernanos már München után elhagyta Európát, kijelentvén, hogy „nem akar résztvenni egy olyan földrész életében, amely eljátszotta becsületét."

★

„Gyengébb hangon, ám nem kevesebb meggyőződéssel emelt szenvedélyes vádat Vichy és a fasizmus ellen Georges Maritain, a katolikus essai-író.

★

„Aragon versesgyüjteményét (Le crèvecoeur), a megszállás alatt a németek betiltották: e kötetét Svájcban és Angliában adták ki s titokban terjesztették Franciaországban. Ugyanez történt két másik verskötetével. Aragon a francia nép fájdalmát és reményeit s a Szovjet-Unióba vetett bizalmát tökéletes formában, néha nagy erővel, máskor némileg keresett hangon, nagyértékű történelmi példák leple alatt fejezte ki. Vercors partizánjainak egy hadijelentése Arangont azok közé az írók közé sorolja, akik a maquik morálját műveikkel emelték."

★

„André Malraux éppen páncélostiszti tanfolyamot végzett az 1940-es összeomlás idején. A tiszti iskola tagjait bekerítették s egy csata során, amelyben Malraux könnyebben megsebesült, elfogták. Malraux megszökött s 1941 tavaszától kezdve Dél-Franciaországban tartózkodott. Párisban annakidején úgy hírlett, hogy regényén dolgozik. 1943-ban csakugyan megjelentette egy regény első kötetét Lausanneban. A felszabadulás után hivatalosan közölték, hogy Malraux Dél-Franciaország különböző kerületeiben szervezési munkát végzett, szorosan együttműködött az angol titkos szolgálattal, s e területek fegyverrel való ellátását ejtőernyős összeköttetés útján biztosította. Malraux maga mesélte el, hogy miként sebesült meg és fogták el egyízben angol ügynökök között. A halált úgy sikerült kikerülnie, hogy angol tisztnek mondotta magát. Párisba vitték, ott megszökött és ismét visszatért Dél-Franciaországba. Mint „Berger őrnagy", az elelzász-lotaringiai partizánosztagokat szervezte meg s 1944 júniusában és júliusában vezette azokat a hadműveleteket, amelyekkel sikerült megakadályozni, hogy a „Reich" páncélos-hadosztály eljusson Normandiába. Később a Vogézek frontszakaszán az elzász-lotaringiai brigád parancsnoka volt.

A háború után

Kevés irodalmi hír jut el hozzánk Franciaországból. Azt tudjuk, hogy a négy év után végre igazi arculatukban — az ellenállás arculatában — mutatkozó költők ismét azt a szép szerepet játszszák, mint mikor verseik titokban kézről-kézre jártak. Ezek a versek előkészítői voltak a fegyveres felkelésnek.

Így sokat beszélnek Paul Eluard-ról. Nemrégen kiadott egy verseskötetet. „Au rendez-vous allemand" címmel. Alkalmi verseknek nevezhetjük ezeket, az utolsó évek eseményeinek hatása alatt születtek. Komoly költői értékük van.

Corea kiadásában nemsokára megjelenik egy érdekes verseskötet Georges Duhamel előszavával. Írója André Chennevière. Apja nagy szerepet vitt Jules Romain és Vildrac közreműködésével a francia költészet újjászervezésében 1910 és 1937 között. André Chennevière szerkesztette 1937-ben a „Humanité" irodalmi rovatát. 1939-ben belépett az angol hadseregbe, majd miután megsebesült, visszatért Párisba. Tagja lett az ellenállási mozgalomnak, Páris barrikádjain harcolt és esett el a Gare de l'Est előtt. 1940/1944-es gyüjteménye jelzi kettős szerepét: a költőét és harcosét.

Végül a költők folyóirata, a „Cahier du Sud" kiadja azokat a szövegeket, melyeket a cenzura a megszállás alatt tőlaide" Louis Parrot-tól; vagy Ives Bouslaide Louis Parrot-tól; vagy Ives Bousquet „Capitale du roman"-ja. Az ellenállási mozgalomról írnak Jean Ballard, a „Journé d'août 1944" és Jean Tortel „Poésie et Résistance"-ban. (F. Gachot.)

116	200	152	200	188	40
117	25	153	400	189	15
118	1500	154	50	190	40
119	500	155	400	191	50

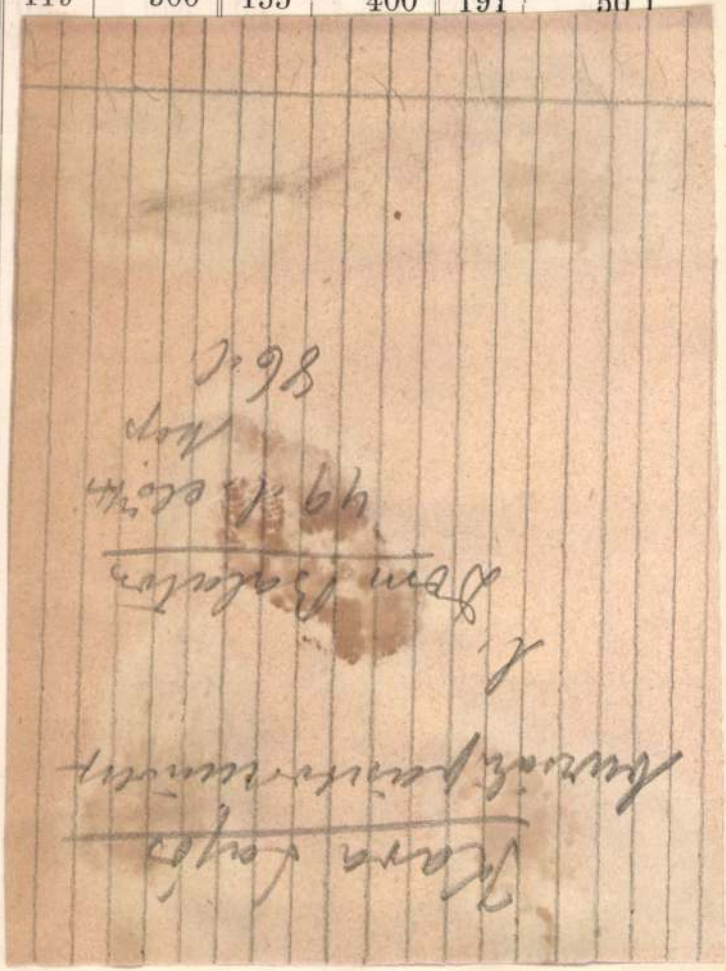

240	50	293	250	346	40
241	25	294	50	347	25
242	40	295	60	348	50
243	50	296	60	349	40
244	60	297	30	350	30
245	40	298	25	351	50
246	30	299	60	352	25
247	30	300	50	353	25
248	50	301	40	354	40
249	200	302	25	355	50
250	40	303	25	356	150
251	25	304	25	357	40
252	30	305	30	358	30
253	100	306	50	359	30
254	50	307	30	360	75
255	40	308	40	361	100
256	50	309	50	362	50
257	100	310	50	363	300
258	50	311	25	364	25
259	50	312	25	365	25
260	40	313	90	366	100
261	75	314	25	367	25
262	30	315	75	368	50
263	50	316	100	369	40
264	25	317	75	370	30
265	50	318	60	371	100
266	75	319	50	372	30
267	50	320	30	373	100
268	30	321	40	374	75

Kara László

A gyergyószentmiklósi Kossuth-szobor zsürije egyetlen pályaművet sem talált a kivitelre teljesen alkalmasnak s úgy döntött, hogy újabb szűkebbkörű pályázatot hirdet a három legjobb munka szerzői: Siklódy Lőrinc, Kara László és Gaál Nándor – Nemessányi Antal között. Ezt a három munkát egyidejűleg 500 – 500 K jutalomban részesítette.

Művészet 1911. 388. l.
nincs ced.

Kara Mihály

mobrány

U. 800.

Ferenczi Ist

Világ folyása

▽ ▽ ▽

Mióta közzétették azokat a jegyzékeket, amelyeket Japán és az Egyesült-Államok kormányai a kaliforniai földtörvény dolgában egymással váltottak, a bevándorlás problémáját még sulyosabbnak látják az Egyesült-Államok vezető férfiai A kaliforniai földtörvény értelmében, tudvalevően, japán Kaliforniában földet nem vásárolhat. A mikádó kormánya ezt az intézkedést ellentétben lévőnek látta a két állam kötötte szerződéssel, amelynek értelmében a két állam egyformán bánik el alattvalóikkal. Tiltakozott tehát a törvény ellen; de az Egyesült-Államok kormánya — egyrészt, mert nem akart egyik államának belső ügyébe beleavatkozni, másrészt, mert a japánoknak a nyugati részen való terjeszkedését ő is aggodalommal szemlélte — nem vette figyelembe a tiltakozást. Egyik jegyzék a másikat érte — megállapodni azonban nem tudtak. Most megint valami kivezető ut megtalálásán törik fejüket és addig is, mig ez sikerülni fog, a nyilvánosság elé vitték a jegyzékeket. Ebből az alkalomból állapitják meg, hogy az Egyesült-Államok legsulyosabb problémáinak egyike a bevándorlás, Japánnal szemben faji előitéletek is szóhoz jutnak ugyan, a déli és a délkeleti Európából kivándorlottakkal szemben azonban éppen olyan erős az ellenszenv. Általában az a vélekedés, hogy az Egyesült-Államoknak *nincsen többé bevándorlásra szüksége.* Az eddigiek sem tudják teljesen fölszívni, ugy hogy az ujabb elemek asszimilálatlanul a legnagyobb veszedelemmé nőhetnek.

—

Európában általános az a hit, hogy az angol biróság itéleteit határtalan tisztelettel fogadják Angliában és azok fölülbirálása az angol állampolgársággal ugyszólván összeférhetetlen. Az angol lapok legutóbb ismét ennek ellenkezőjét bizonyitották. Egy gazdag ur automobiljával elgázolt egy szegény asszonyt. A biróság ötszáz korona pénzbüntetésre itélte. A sajtó harapós magyarázatokat füzött az enyhe itélethez; egyik-másik ujság pedig egyenesen megtámadta az üggyben vizsgálatot vezető és itélkező birákat. Azt a vádat emelték ellenük, hogy tekintettel voltak a vádlott társadalmi állására és az áldozat nyomorult voltára.

— Nem valók az olyanok birói székbe — ez volt a kritika lényege, — akik az embereket ruhájuk és vagyonuk szerint itélik meg. Fogalmuk sincs arról, hogy ilyen *bünösen pártos itéletekkel mint korbácsolják föl a forradalmi elégedetlenséget a népben.*

A kemény hangu cikkek iróit nem fogták pörbe.

—

A francia nacionalista sajtó már régóta panaszolja, hogy idegen munkások és idegen vállalkozók lepik el Franciaországot. Az idegenek közül különösen a németek nem tetszenek neki, mert kémeket és az invázióra készülő német hadsereg előőrseit látja benne. Némelyik ujság még azt is kideritette, hogy a fontosabb sztratégiai vasutvonalak közelében csak azért telepedtek le német vállalkozók, hogy német-francia háboru kitörése esetén a vonalat nyomban használhatatlanná tegyék. Az erről való vita a mult héten a képviselőházba is bevonult, ahol jobbpárti képviselők tették szóvá az idegenek bevándorlását. A kérdést nem a német kémkedés szempontjából hegyezték ki. A francia munkások érdekeit mondották veszedelemben lévőnek, ha az állapotokon nem segitenek. Franciaországban ma körülbelül 600.000 idegen munkás él; északon belgák, délen olaszok, nyugaton némelek és svájciak dominálnak. Magában Párisban is igen sok külföldi dolgozik, ugy, hogy a francia munkások már nem birnak velük versenyezni. Nem csupán azért, mert a külföldi olcsóbban dolgozik, hanem azért is, mert ezek semmiféle adót nem fizetnek. A fölszólalt képviselők azt követelték, hogy az idegen munkásokat adóztassák meg. Hivatkoztak Németországra, ahol a külföldi munkás azonfölül, hogy rendőri zaklatásoknak van kitéve, takaros adót is fizet. *Ferry* belügyi államtitkár válaszolt a fölszólalóknak. Azt mondotta, hogy a fönnálló nemzetközi szerződések megkötik a kormány kezét és igy egyelőre semmit sem lehet tenni. Mindamellett a kérdést alaposan meg fogják vizsgálni.

Mit irnak a reggeli lapok?

Az Ujság a jövő teendőkről cikkezik. Nem szabad elveszitenl józan eszünket, nem szabad rögtön háborus megtorlásra gondolni, de az elvadult szerb viszonyokkal szemben nem lehetünk többé olyan civilizáltak, mert ez együgyüség.

Az Alkotmány a nemzet gyászával kapcsolatosan Ferenc Ferdinánd egyéniségét jellemzi meleg szinekkel.

A Budapesti Hirlap az osztrák rendszer csödjéről ir. A szerbek üldözése, az ulólagos letartóztatások, nem használhatnak. Gyökeres rendezés kell oda, az pedig csak egy van, amelyet a koronázási eskü praeskribál. Magyarországhoz vissza kell csatolni az annektált tartományokat és az uszitó osztrák rendszer helyett a magyart kell életbe léptetni.

A Népszava tiltakozik az ellen, hogy a borzalmas merényletet statáriummal, öldöklésekkel, esetleg háboruval tetőzzék.

A Pester Lloyd a nagyszerb propaganda perfidiájáról, a szerb türelmetlenségről, féktelen elvakultságról cikkezik és elmélkedése végső következtetése az, hogy minél erősebbnek kell lennünk, minél erősebb hadsereggel kell birnunk.

A Pesti Hirlap a kihullott fejedelmi vér nyomán támadt tanuságokat összegezi. Legszembeötlőbbek közül, hogy a magyarok részvéte a legőszintébb, a rebellisnek tartott magyar nemzet hűsége a legmegbizhatóbb A magyarság a dinasztia legnagyobb ereje, tehát uj rendszert kell teremteni: erősiteni a dinasztikus elemet.

A Pesti Napló arról cikkezik, hogy a dinasztia védőpajzsa Magyarország és a magyar nemzet.

A Világ a gyászos esemény kapcsán arról elmélkedik, hogy sorsunk és jövönk ismeretlen.

ESTI UJSÁG
Apróhirdetési levelezőlapok minden dohánytőzsdében kaphatók.

A drága tenorista

— Kártéritési per az Opera ellen. —

(Saját tudósitónktól.) A Magyar Királyi Operának ujabb pöre akadt egy felbontott szerződésből kifolyólag. A felperes *Walter* Károly tenorista, aki 25.000 korona vinkulum kifizetését kéri az Operaháztól. A pör előzményei ott kezdődnek, hogy az állami dalosszinházban folytonosan aktuális tenoristahiányt egy külföldi müvész szerződtetésével óhajtotta megoldani az igazgatóság. A vendégszereplők között volt *Walter* Károly olasz operaénekes is, akit szerződtettek. A hamarosan megkötött szerződés szerint a tenorista évenkint nyolc hónapon át köteles énekelni, havonta legfeljebb tizenkétszer. Minden fellépéséért háromszázhusz koronát kap, havonkint pedig háromezerkétszáz koronát biztositanak számára. A szerződést 1913. augusztus 9-én irták alá, azzal a kikötéssel, hogy az csak akkor bontható fel, ha az Opera az első hónapban háromszor felléptette a tenoristát. A felmondás végső határnapja október 30., a vinkulum 25.000 korona.

Az Opera igazgatósága pontosan október utolsó napján kézbesitette is a felmondó levelet a tenoristának, aki a szerződés ilyen módon való felbontását egyoldalunak jelentette ki. Dr. *Sömjén* Géza utján pört inditott és kára megtéritésére követeli a tekintélyes vinkulumot. Walter Károly azt állitja, hogy eleget tett kötelezettségének. Már 1913 szeptember 28-án megkezdte müködését, részt vett a próbákon és főpróbákon és fellépett két izben. Az első hónapban már kifizetendő lett volna számára a 3200 korona. De a legfontosabb a dologban az, hogy az Opera eljárása folytán szerződés nélkül maradt.

Az Opera ezzel szemben egészen egyszerüen azt mondja, hogy kénytelen volt felbontani a szerződést, mert Walter a *Walkür*-ben és a *Faust*-ban határozottan megbukott. A próbákon *Kerner* és ifju *Ábrányi* Emil karnagyok kijelentették, hogy a tenorista nem felel meg a müvészeti követelményeknek és nem ajánlják felléptetését sem. *Bánffy* Miklós gróf kormánybiztos még ez után sem akarta felbontani a szerződést és csak akkor határozta el magát erre a lépésre, mikor a lapok egyhangulag kicsinylőleg irtak a müvész szerepléséről. A kormánybiztos *Vidor* Dezső titkár utján 1500 korona tiszteletdijat ajánlott fel Walternek, aki követelte a 3200 korona kifizetését. Az alkudozások során az Opera hajlandó lett volna 2000, majd később 3200 koronát kifizetni. Közben azonban megtörtént a felmondás és igy Walter nem fogadta el az egyhavi gázsit.

A kormánybiztos kijelentette, hogy nem bontotta fel egyoldaluan a szerződést, mert annak tizennegyedik pontja szerint az első fellépés után, amennyiben a müvész nem felel meg a követelményeknek, joga van elbocsátani. Mindazonáltal hajlandó a 3200 koronát ez idő szerint is kifizetni. A tenorista pöre elöször a VI. kerületi járásbiróság elé került, de a biróság illetékesség hiányában megszüntette az eljárást. Az ügy most a polgári törvényszék előtt van és ha a felek tárgyalásai nem lesznek eredményesek, *Födi* Károly biró legközelebb tanácsülésbe viszi a pert.

A gyergyószentmiklósi Kossuth-szobor

— Müvészet és lokálpatriotizmus. —

(Saját tudósitónktól.) A magyar temperamentum egyik sajátossága, a pörösködési szenvedelem már sok esetben állitotta dilemma elé a bíróságot, de olyan fogas kérdésben már régen nem szólitották igazságtételre a birókat, aminőt egy szobrászmüvész vetett föl.

Kara Mihály szobrász beperelte négyezer korona kártéritésért *Sümegi* Vilmos képviselőt és Gyergyószentmiklós tiz elökelő polgárát azon a cimen, hogy nem őt bizták meg a város piacára tervezett Kossuth-szobor elkészitésével.

Három évvel ezelőtt történt, hogy a gyergyószentmiklósi Kossuth szobor-bizottság pályázatot hirdetett az emlékmüre. A pályázat eredménye az lett, hogy *Kara* Mihály, *Gaál* Nándor, *Nemessányi* Andor és *Siklódy* Lőrinc szobrászokat szükebb pályázatra utasitották Az uj feltételek szerint a müvészek alkotásai a budapesti Mücsarnokban állitandók ki, hogy a biráló bizottság megtekinthesse s meghozhassa döntését itt a fővárosban.

Kara Mihály keresetében azt állitja, hogy a szoborbizottság nem tartotta meg ezt a feltételt, mert akként intézkedett, hogy a négy müvész gyergyószentmiklósra küldje el pályamüvét. Ez az intézkedés Kara szerint beleütközik a pályázati feltételekbe, és annyira igazságtalan és müvész-érdeket sértő volt, hogy a fővárosi birálóbizottság öt müvésztagja: *Róna* József, *Ligeti* Miklós, *Szamovolszky* József, *Dvorák* Ede és *Karlovszky* Bertalan el sem ment Gyergyószentmiklósra.

Keresetében Kara kifejti, hogy Siklódy alkotása korántsem volt jobb a többinél és elbirálásánál nagyon is érvényesült a lokálpatrotizmus. Ennek a kérdésnek a fölvetése valószinüleg arra a határozatra fogja a törvényszéket rábirni, hogy szakértői szemlét fog elrendelni, ami mindenesetre páratlanul álló dolog lesz egy már felállitott szobor dolgában.

Kara különben azt állitja, hogy neki *33%-nyi esélye lett volna* a pályázat elnyerésére. Minthogy pedig Siklódy 30.000 koronát kapott a szobor elkészitésére, amelyből neki 12.000 korona tiszta haszna maradt, ebből az következik, hogy a 33%-nyi esély cimén *Karát 4000 korona kártérités illeti meg.*

Sümegi Vilmos a tényeket nem tagadva, azt a jogi álláspontot foglalja el, hogy a felperesnek nincs joga a keresetre, mert a pályázat odaitélése a szobor bizottság szuverén joga és ha kár származott felperesre, annak oka ő maga, mert pályamüvét nem küldte el Gyergyószentmiklósra. A törvényszék legközelebb dönt a szakértői szemle és bizonyitás elrendelésének kérdésében.

— **Az uj dreadnoughtok.** Bécsi tudósitónk jelenti telefonon: Mint a *Zeit* jelenti: Az elhunyt trónörökös legutolsó fontos rendelkezése az uj dreadnought-hadosztály épitésére vonatkozó összes részletek megállapitása volt. Konopistban Vilmos császár ottléte alkalmával tanácskozást tartottak, amelyen a német császáron és a trónörökösön kivül a német haditengerészet főparancsnoka, Tirpitz tengernagy is részt vett. A német császár ez alkalommal néhány utmutatást adott, amelyekhez a trónörökös is hozzájárult. Az uj hadihajókat tehát az elhunyt trónörökös utasitása szerint fogják épiteni. Az ajánlatokat a legközelebbi időben fogják kiirni. Két dreadnoughtot Triesztben, kettőt pedig Fiuméban épitenek.

— **Isten veled világ!** Ma korán reggel az alsó Margit-rakparton hangos kiáltás hallatszott:

— *Isten veled világ!*

A járókelők megdöbbenve vették észre, hogy egy iparosnak látszó férfi a Dunába ugrik. Többen utána eveztek, de nem tudták kimenteni. — Tegnap este egy másik hasonló öngyilkosság is történt. Adamovits József cipészsegéd a Fővám-térnél beleugrott a Dunába. Az életunt embert kimentették és a Rókus-kórházba vitték.

— **Az amerikai magyarok készülődése.** Newyorkból táviratozzák: Az amerikai magyarság körében egyre folyik az agitáció, hogy Károlyi Mihály grófot és a függetlenségi párt küldötteit minél fényesebben fogadják és a gyüjtés minél eredményesebb legyen. Vasárnap megkezdték a west-virginiai nagy bányatelepeken is az agitációt és Gary W. Vaban, valamint Santh-Betlehemben nagyszabásu népgyülések voltak. Pittsburgban és Homesteadban is teljes erővel folyik a gyüjtés.

— **Pánik a párisi földalatti villamoson.** Párisból táviratozzák: A földalatti villamos fővonalán kigyuladt rövidzárlat következtében egy kocsi motorja. Az utasokon óriási rémület vett erőt, kiugráltak a kocsiból és végig az alaguton a kijárathoz menekültek. A felszálókon váró utasokon szintén rémület vett erőt, ugy, hogy egymást taposva menekültek. A nagy tolongásban *számos nőt és gyermeket legázoltak*. Többen sulyosan megsebesültek. A kocsi, amelynek motorja kigyuladt, félig elégett.

— **Rémuralom Mexikóban.** Mexikóból táviratozzák: Még csak most derült ki, hogy a szombatról vasárnapra virradó éjjel Mexikó-Cityben 2 templomot, 11 tisztet és 24 altisztet és közlegényt végzetesen kivégeztek Huerte. Mexikóban a helyzet egyre rosszabbodik. A felkelők meg akarják támadni a vizivezetéket, s ez kimondhatalan veszedelmet jelent a városra. Az elektromos müvek munkásai sztrájkba léptek. Ha a sztrájk nem szünik meg, a munkát be kell szüntetni a többi gyárakban is. Az angol lakosság elhagyta a várost. Huerta csapatai és Zapata táborok serege között a legközelebbi napokban döntő ütközetre kerül a sor.

— **Testvérek tragédiája.** Berlinből táviratozzák: Benera Erna énekesnő néhány nappal ezelőtt egyik beteg leányával Olaszországba utazott. Berlinben nevelőnő őrizete alatt maradt 10 éves leánya és 12 éves fia. A fiu tegnap valahogyan egy töltött revolverhez jutott, ráfogta a nővérére. A revolvert elsütötte, s a leánykát a golyó sziven találta. A fiu erre megőrült.

— **A csillagos ég julius havában.** Kalocsáról jelenti a Haynald-obszervatórium: Julius havában este 8 órakor a Herkules csillagképe éppen a délkörben, közel a zenithez látható. Igen mélyen alatta, a láthatár felett a Scorpio Antares nevü vöröses csillaga tündöklik. A Herkulestől nyugatra még igen magasan a Korona látható és mélyebben Bootes fényes Arcturus nevü csillagával. Nyugaton csekély magasságban a Spica nevü csillag tünik fel és északnyugaton az Oroszlán már letünőben van. A Göncölszekér északnyugaton középső magasságban áll. Kelet felé Herkules után a Lyra csillagképe következik, Vega nevü fényes csillagával, melyhez még tovább kelet felé a Hattyu csatlakozik. Északon igen mély állásban a Perseus, a Cassiopeja és a fényes Capella ismerhető fel. A *Mercur* julius hónap első felében az esti égen kereshető fel. A hónap 16-ik napján már együttállásba kerül a Nappal és nem látható, azután pedig a reggeli égen jelenik meg. A *Venus* juliusban az esti égen tündöklik és csak 10 óra felé nyugszik le. Julius 25-én együttállásba kerül a Holddal. A *Mars* az esti égen nyugaton látható, az Oroszlán Regulus nevü csillagának tájékán. Csak 10 óra után nyugszik le. A *Jupiter* juliusban este 10 óra körül kel. Éjjel 2 órakor megy át a délkörön és reggel 7 órakor nyugszik le, tehát egész éjjel látható. A Capricornus csillagképében áll. A *Saturnus* e hónapban éjjel 2 órakor kel, tehát a reggeli égen észlelhető. Az Ikrek és az Aldebaran között áll.

— **A börtön kapui és az országház kapuja.** Kassáról jelentik: A szociáldemokrata párt ma este nagygyülést tart Kassán és a gyülésen több budapesti kiküldöttön kivül megjelenik *Bokányi* Dezső is. A városban kiragasztott plakátokban a következő érdekes mondat is bentfoglaltatik: *„Méltóképpen fogadjuk azokat a ferfiakat, akik előtt valamikor csak a börtönök kapui nyiltak meg, nemsokára pedig az országház kapuinak kell megnyilnia“.*

— **A gyujtogató harmincháromtársa.** Szegedről jelentik: Kedden délelőtt monstre-bünpör kezdődött a szegedi törvényszék előtt. Harmincnégy vádlott ül a vádlottak padján, folytatólagosan elkövetett lopás és orgazdaság büntette miatt. Haász Antal nagybánhegyesi uradalmában volt alkalmazva Sütő József éjjeli őr és Nagy Flórián dohánykertész. A két ember 1910-től kezdődően, tehát négy éven keresztül állandóan dézsmálgatta gazdája éléskamráját, padlását és dohánypajtáját, ahová álkulcs segitségével jutottak. Nagymennyiségü dohányt, buzát, kukoricát lopkodtak össze. A lopott holmit részint falubeli, részint környékbeli kisgazdáknak, dohánykertészeknek adták el, akik — a vád szerint — tudván, hogy azok lopásból származnak, potom áron megvásárolták a terményeket. Igy került ugyszólván a fél falu az orgazdaság vádja alá és a harmincháromvádlott között van például mint orgazda, a falu borbélymestere is. A mult év tavaszán Sütő József felgyujtotta gazdájának hat dohánypajtáját, melyekben mintegy 50.000 korona értékü dohány égett el. Kádár Elemér határrendőrségi detektiv nyomozta ki, hogy Sütő a gyujtogató. Ugyancsak ő leplezte le a tolvajokat, Sütő és Nagy személyében, az orgazdákat pedig a többi vádlott személyében. Sütőt az esküdtszék gyujtogatás miatt jogerősen el is itélte öt esztendei fegyházra. A keddi tárgyaláson. Sütő már rabruhában jelent meg Nagy Flóriánnal együtt, ki vizsgálati fogoly. Sütő terhelően vallott az orgazdákra. A harmincnégy vádlottnak külön padokat állitottak fel a tárgyalóteremben. Kihallgatásuk kedden egész nap tartott és ma, szerdán folytatják a tárgyalást.

— **Németek orosz fogságban.** *Eydtkuhnenből* jelentik, hogy *Wirballen német-orosz* határállomáson letartóztattak egy *Seidlitz* nevü német könyvelőt és kisérőjét, mert az orosz határon fényképeztek. Seidlitz azzal védekezik, hogy semmi célja nem volt a fényképezéssel, ámde az orosz hatóságok ugy őt, mint társát fogva tartják.

— **Egy csomó telekvásár.** A következő sorokat kaptuk: B. lapja tegnapi számában „Egy csomó telekvásár“ cim alatt reám vonatkozó közlemény jelent meg, melynek tartalma a való tényállást nem fedi. Téves, hogy a pénzügyi bizottság oly javaslatot terjeszt a közgyülés elé, hogy a beépitési határidő a pönálé elengedése mellett hosszabbittassék meg. A való tényállás, amelyet az iratok igazolnak, az, hogy én a Baross-tér 7. és 8. számu telkeket a fővárostól épitési kötelezettséggel vettem meg, minthogy azonban a lehetetlenül rossz pénzviszonyok között épiteni ugyszólván egyáltalán nem lehet, arra kértem a fővárost, hogy ezen körülményt, amely a véletlen alkalmával előrelátható nem volt, méltányolva, nekem az épitésre két évi haladékot adjon, de nem a pönálé elengedése mellett, hanem felajánlottam a fővárosnak ezen passziv teljesitményért 15.000 koronát. Eme ajánlatomat fogadta el a pénzügyi bizottság és eme ajánlat által a főváros nemhogy károsodnék, hanem egyenesen 15.000 korona tiszta előnyben részesül, mert ha épitkezésre kényszeritene, akkor természetesen nem kapna semmit, csak nekem okozna teljesen felesleges módon nagy veszteséget. Ahhoz, hogy a fővárost az előbb emlitett 15.000 korona előnyhöz juttassam, igazán nincs szükségem protekcióra és ilyet igénybe nem is vettem. Tisztelettel: *Schlesinger* Alajos.

—

x Mielőtt vizhatlan **ponyvát** venne, kérjen ajánlatot a legmegbizhatóbbnak elismert Fischer J. cég zsák- és ponyvagyárától. Budapest, Nádor-utca 31/33.

A MAI TŐZSDE

Érték	Előtőzsde zárlat	Déli tőzsde megnyitás
	Mai árfolyamok	
4%-os konverzió	79 90	79 95
Magyar hitel	776 50	776 —
Osztrák hitel	598 —	598 —
Jelzálogbank	392 50	392 50
Leszámitolóbank	— —	— —
Agrárbank	482 —	487 —
Hazai Bank	276 —	276 —
Magyar Bank	478 —	478 —
Keresk. Bank	— —	— —
Rimamurányi	614 —	614 —
Salgótarjáni	676 —	676 —
It. Kőszénb.	1000 —	1000 —
Közuti	574 50	574 50
Városi	308 —	308 —

Gabona		½12-kor	½1-kor
Buza	októberre	12 6	12 72
	áprilisra	12 5	12 51
Rozs	októberre	9 2	9 21
Zab	októberre	7 5	7 59
Tengeri	juliusra	7 3	7 40
	augusztusra	7 5	7 60

ÉRTÉK. Eleinte a jobb külföldi jegyzésekre kedvezőbb hangulat uralkodott a börzén, aminek hatása alatt az értékek a tegnapi árfolyamok fölött indultak. Ámde a barátságos hangulatot csakhamar a teljes tartózkodás váltotta fel, mert a lapok pesszimisztikus véleménye a szerajevói eseményekről nem valami rózsás szinben tünteti fel a külpolitikai helyzetet. A forgalom jelentékenyen megcsappant, sőt a bécsi piac magatartása nyomán később a teljes üzletcsönd állott be az értékpiacon.

GABONA. A jobb külföldi jegyzések, valamint a külpolitikáról érkezett kedvezőtlen hirek hatása alatt annál is inkább szilárd hangulat kerekedett felül a gabonapiacon, mert az időjárás ismét esővel fenyeget és attól tartanak, hogy az aratási munkálatok, amelyek már amugy is megkéstek az esős idő miatt, még nagyobb késedelmet fognak szenvedni. A fekete rozsda terjedéséről panaszkodnak ma is és ezért helyi vételekre az összes cikkek árai tetemesen emelkedtek.

NYILTTÉR

Kétméteres gyászlobogók

darabja 6 korona, 3 és 4 méteres fekete rúd darabja 1 korona, a pénz beküldésekor szállitom.

LINHART Futó-u. 48.

Telefon József 5—88. szám.

Világos nagy műhely

77 négyszögmé er, mellette egy 36 négyszögm. padlás raktárral

olcsón kiadó.

Budapest, VIII., Futó-utca 48. sz

Apróhirdetési levelezőlapok

az

ESTI UJSÁG

részére minden dohánytőzsdében kaphatók.

Telefonszámok:

Felelős szerkesztő:	*55—81*
Szerkesztőség:	*55—82*
Szerkesztőség:	*55—83*
Kiadóhivatal:	*55—84*
Nyomdai telefon:	*50—20*

Kron Mihály

1905 graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Oroszlán, Ceruzarajz
Vaivosligeti rész, tollrajz

Hercules v. 254.

KARA *(Kron) Mihály*, szobrász és festő, máramarosi származású, * 1880. Budapesten tanult s ugyanitt 1905-től grafikákkal, 1909-től szoborművekkel vett részt a Műcsarnok és Nemzeti Szalón tárlatain. 1919. Gyermekfej c. bronzszobra került a Szépművészeti Múzeumba. 1919. Nagyváradon telepedett le, román állampolgár s a román királyi család szobrásza lett. Tőle való Mária királyné szobra a nagyváradi Bémer-téren és Ferdinánd király lovasszobra u. o. a Szent László-téren.

K. B. I. 526/1

Kengyel, magyar pogácsakor V4. 246.

Ferdinánd cláh király szobra Nagyváradon

— *A Magyarság tudósitójától* —

Még néhány óra és azon a helyen, ahol a városalapitó Szent László király szobra állott, évszázadokon át hirdetve a szent király és a magyar nép dicsőségét: egy uj szoborról hull le a lepel, Ferdinánd oláh király lovasszobráról.

Hogy az ünnepség, amelyen az egész oláh királyi család is résztvesz, külsőségekben is diszes legyen és jó mellékjövedelmet is hozzon a városi uraknak, arról már gondoskodás történt. Kegyeletsértő durva kezekkel eltávolitották helyéről a Szent László-szobrot — nem azért, mintha nem férne el két szobor is a téren, hanem azért, mert az oláh királynak ugyanaz a hely kell, ahol a magyar király szobra állott. De nemcsak a szobrot távolitották el, hanem átalakitották az egész Szent László-teret. Felszedték a piac kőkockáit és parkirozták az egész területet és uj köntösbe öltöztették a térre vezető kis hidat is. A városi tanács vagy négy-öt milliót loptak ennél a kis átalakitásnál, de mindez természetesen csak azért történt, hogy minden szép legyen, amit a király lát.

A leleplezendő szobor hatalmas kőtalpazatán már napok óta készen várja az ünnepi aktust. Emeletes deszkakeritéssel és szuronyos őrökkel óvják a kiváncsi tekintetek elől. A szobor *Kara* Mihály magyar származásu szobrász munkája, akit a vörös hadsereg tiszai összeomlásánál fogtak el az oláhok. De mert a hasonszőrüek hamar megértik egymást, nem bántották. Kara hirtelen Cara névvel oláh lett és felcsapott Mosoi tábornok, majd később az oláh királyi család szobrászának. Ő csinálta Mária oláh királyné szobrát is, amely már régebb idő óta éktelenkedik a Bémer-téren és a madarak randevuhelyéül szolgál. Az uj királyszobor épp olyan silány munka, mint a királynőé.

A király alakja a ló méreteihez képest elenyészően kicsi. A király tábornagyi egyenruhában van. Fejére előzőleg babérkoszorut öntöttek, de ezt a király határozott kivánságára levették.

A király különösen a füle táján tulnagynak tartotta a dicsőség szimbólumait és félt, hogy a magyarok félremagyarázzák a dolgot. A babérok helyére igy csak egyszerü rohamsisakot tett »Caraz mester.

A szobor elég mulatságos és nevetséges, de sokkal mulatságosabbak a szobor talpazatát diszitő reliefek, amelyek részben az oláh király, részben pedig a szobrot készittető Mosoi tábornok haditetteit dicsőitik. Ha ezekre néz az ember, nem tudja, hogy nevessen-e vagy bosszankodjon. Ami ezeken a reliefeken látható, az egyenes és szemérmetlen meghamisitása a történelemnek.

Az egyik kép például azt a történelmi eseményt mutatja be, *amikor Mosoi tábornok üldözi a magyar katonákat*, akik annyira meg vannak rémülve a nagy hadvezértől, hogy azt se tudják, hogyan meneküljenek. Hogy ez mikor volt, azt nem tudja valószinüleg Mosoi ur sem, aki oláhországi offenzivánk alkalmából csapataival együtt ugyancsak vitte az irháját a magyar katonák elől.

Hiába, változnak az idők és ugylátszik, megváltozik a történelem is. »Ha már gyávák voltunk a háboruban, legyünk bátrak legalább a reliefeken — mondja Mosoi ur. A többi képek is tele vannak ilyen magyar érzést, különösen szinmagyar városban sulyosan sértő hazug jelenetekkel.

Ilyen körülmények között nem is csuda, ha az oláhok féltek a szoborleleplezés nem sima lefolyásától, és az ünnepi aktusra már jóelőre teletömték a várost katonasággal és a sziguranca utján százával utasitják ki nemcsak a magyar állampolgárokat, hanem a veszélyesebbnek tartott váradi magyar elemeket is.

Az oláh bátorság emo nagyszerü mozzanatát nem örökitették meg a király szoborfalpazatán.

Kőrössy Béla

Megkezdték a bizonyitási eljárást az Erzsébetvárosi Kör elleni bombamerénylet ügyében

— *A Magyarság tudósitójától* —

A bombamerényletek pörének első részében tegnap befejezték a vádlottak és a sértettek kihallgatását és igy ma *Langer* Jenő dr. elnök rögtön a tárgyalás elején bejelentette, hogy ma a tanuk kihallgatásával az ügyben megkezdik a bizonyitási eljárást. A tárgyalás első tanuja *Rosenauer* Károly müvezető volt, aki a gyanusitott és azóta öngyilkossá lett *Kasnyik* Jánosról tesz vallomást. *Masirevics* János munkás a merénylet estéjén látta Kasnyikot a Dohány-utcában, *Kasnyik* Anna pedig azt vallja, hogy testvére nagy kimerültsége miatt lefeküdt öngyilkos. Előttük Kasnyik *Márffy* vagy *Murosi* nevét sohasem emlitette. *Payer* István plébános, *Radó* József nagybátyja a következő tanu.

Elmondja, hogy Radó rossz fiu volt, aki nagybátyjától is ellopott egyszer 8000 koronát. Mikor ő egyszer az ujságban olvasott a bombamerényletből, Radó azt mondta, hogy *Marosi tudna erről a dologról sokat beszélni.* A fiu a merénylet után két hétre eltünt és csak két hónap mulva találták meg. A fiu később elmondta, hogy Marosi, a Rogátsi drogéria üzletvezetője, ismeri a tetteseket.

Ulain védő: Igaz az, főtisztelendő ur, hogy a robbanás előtti napon Radó önnél volt kint?

Tanu: Igen, otthon volt.

Ulain: A bomba elhelyezésében tehát nem vehetett részt.

A tanu ezután elmondja, hogy Radónál a konyhában egy puskát találtak, amelyet a Jóska gyerek az ébredőktől kapott. 1924 január 30-án a rendőrségen meglátogatta Radót, aki össze volt törve. Rendőrségi vallomását nem olvasták föl előtte, de ő aláirta. A tanu megesketését a biróság nem rendelte el.

Radó édesanyjának és főnökének kihallgatása

Özvegy *Radó* Józsefnét, Radó vádlott édesanyját hallgatják ki ezután, aki kijelenti, hogy *vallomást akar tenni.* Elmondja, hogy a fiu állandóan velük volt, barátai nem voltak, ő pedig az egész merényletről semmit sem tud, mert annakidején megszállott területen tartózkodott. Az elnök ismerteti tanunak a rendőrségen tett vallomását, amely szerint Radó nagyon félt Marositól, ugy hogy az uteára sem mert egyedül kimenni, mert félt, hogy Marosi rossz utra csábitja. Radó József, a tanu fia kérdezi ezután az édesanyját:

— Igaz, hogy a detektivek, akik édesanyámat vallatták, be voltak rugva?

Radóné: Én nem néztem őket.

Dolowschiák ügyészségi alelnök kéri a tanu megesketésének mellőzését. A biróság az asszonyt *nem esketi meg.*

Rogátsy Kálmán drogériatulajdonos a következő tanu, aki elmondja, hogy Marosi segéd és Radó inas a legjobb barátságban voltak egymással. A bombamerényletet utáni napon beszélgettek az üzletben a merényletről és erre Marosi *hangosan nevetni kezdett.* Neki föltétlen meggyőződése, hogy Marosi résztvett a merényletben, de az a véleménye, hogy Radó József nem vihetett csomagot az Erzsébetvárosi Körbe, mert oda be sem engedték volna.

Vasek védő: Honnan tudja, hogy Radó nem vitt csomagot, mikor ön nem volt mindig az üzletben?

Rogátsy: Én csak ebédidő alatt mentem haza.

Ulain védő: Tagja ön a klubnak?

Rogátsy: Igen.

Ulain: És tagja volt a Friedrich-féle klubnak is?

Rogátsy: Igen.

Ulain: Egyszerre?

Rogátsy: Igen.

Ulain: Akkor nem csodálom, hogyha igy vall.

Az elnök ezután Marosit szólitja elé, aki elmondja, hogy Rogátsy nem volt állandóan a drogériában, tehát nem tudhatja, hogy távollétében mit rendeltek. Állitja, hogy rendeltek több izben kölni vizet, amelyet a klubba kellett szállitani.

— Ez az ember tagja volt egyszerre a demokrata körnek és a Friedrich-féle keresztény körnek is. Ez az ember hazabeszél, jellemtelen! — kiabálja Marosi.

— Háromnapi magánzárkát kap, ha ilyeneket mond, — utasitja rendre az elnök. A tanut megeskették vallomására. Az elnök ezután rövid szünetet rendelt el, majd háromnegyed tizenkettőkor nyitották meg ujra a tárgyalást, amelyen Marosi viselkedéséért bocsánatot kért.

Az egyik tanu felismeri Márffyt

Szünet után az első tanu *Elek* Hugó, aki április 3-án a körben a vacsorát rendezte.

Elek Hugó: A portásnak kiadtam a parancsot, hogy a kapu állandóan zárva legyen és senkit ne engedjenek be a terembe. Tizenkét óra után azonban a kaput legnagyobb meglepetésemre nyitva találtam. *Herceg* portással beszélgettem, mikor egyszerre váratlanul feljött egy idegen ember. Barna kabátban volt és látszott rajta, hogy kéthárom napja nem borotválkozott. A furcsa látogató odajött és azt kérdezte, hogy megtartják-e a vacsorát. Herceg portás erre hirtelen odaugrott hozzá és gyorsan azt felelte, hogy igen. A barnakabátos erre gyorsan eltávozott. Én rögtön felelősségre vontam a portást, hogy miért ad ilyen fölvilágositásokat és parancsot adtam, hogy hozza vissza a különös alakot. Herceg ki is rohant, de jelentette, hogy nem érte utól a szakállas embert.

Elnök: Álljanak föl egymás mellé a vádlottak.

A vádlottak a terem közepén fölállanak és ekkor az elnök felszólitja Elek Hugót: Tessék végignézni a vádlottakon. *Fölismeri-e a tanu azt az embert, aki az Erzsébetvárosi Körben járt?*

Elek Hugó erre végignéz a vádlottakon és rámutat Márffy Józsefre: Ez volt az!

Elnök: Határozottan fölismeri?

Elek Hugó: A leghatározottabban.

Márffy erre fölugrik helyéről s izgatottan kiáltja: Nem értem meg az egész vallomást. Méltóságos uram én akkor a bankban voltam. Egész nap a bank pénztárában teljesitettem szolgálatot. A tanu vallomása nem felel meg a valóságnak. Ezután a tanuhoz fordul:

— Határozottan fölismer engem?

— Kérem én ugy emlékszem, hogy hegyed és félkettő között járt ott az ismeretlen, akinek a képe teljesen ráillik az önére.

Márffy: Kérem megállapitani, hogy az Első Magyar Iparbanknál aznap én voltam a pénztáros és egész nap a bank pénztárában tartózkodtam. Kérem azt is megállapitani, hogy a hivatalos órák meddig tartottak.

Elnök: Hát meddig tartanak a hivatalos órák?

Márffy: Egy óráig.

Elnök: A tanu pedig azt állitja, hogy negyedkettő és félkettő között járt ott.

Kiszely védő azután kijelenti, hogy a tanu háromszor tett vallomást és ez a három vallomás egymással *ellenkezik.* A tanu erre kijelenti, hogy a rendőrségtől azt kérte, hogy különszobában, négyszemközt hallgassák ki. — *Bevallom* kérem. — mondja — hogy *abban az időben én is féltettem az életemet.*

Elnök: A klubba szabad volt idegeneknek belépni?

Tanu: A ruhatárban mindenkit igazoltattak, aki nem volt ismerős.

Elnök: Lehetséges tehát az, hogy egy droguistaüzletből csomagot vigyenek be és a csomaghordó szabadon járjon az épületben?

Tanu: Ez teljesen ki van zárva.

Kiszely védő: A merénylet előtt való nap a körben matinée volt. Másnap, tehát a merénylet napjának délelőttjén jártak-e ott szerelők, akik a pódiumot és a székeket elhordták?

Tanu: Kérem ez nagyon sulyos kérdés, nem tudok biztosan visszaemlékezni. Ugy emlékszem, hogy valami munkások, akik szerelőknek mondották magukat, följöttek a körbe és egy föltünően sebhelyes, magas ember volt közöttük.

Kiszely dr.: *Németh* fizetőpincét nem volt gyanus?

Tanu: De igen, iszákos, megbizhatatlan ember volt, el is akarták bocsátani.

Vasek védő: Nem tünt föl önnek, hogy Márffynak szemüvege van?

Tanu: Az is szemüveges volt, akit én láttam.

Vasek: Ezt nem mondotta eddig.

Tanu: Nem is kérdezték eddig.

A védők még több kérdést intéznek a tanuhoz, akinek megesketését a biróság elrendeli. *Ruszkó* Margit mondja el ezután vallomását, akinek *Szász* egyszer azt mondta, hogy lesz még egyszer idő, amikor a zsidók nem fognak nevetni. Szász József azt is mondta, hogy olyan fog történni, ami még nem volt és repülni fognak innen a zsidók. A biróság a tanut megeskette.

Akit megfenyegettek

Sebestyén Ferenc tisztviselő a következő tanu. Elmondja, hogy hétfőn reggel az Ó-utca és Nagymező-utca sarkán egy biciklis ember megállitotta az utcán. Erre egy másik fiatalember is odajött és azt kérdezte tőle, hogy kapott-e idézést a Márffy-perben. A fiatalember azt mondta, hogy ő is kapott idézést, sőt egy fenyegető levelet is küldtek neki, hogy ne menjen el a tárgyalásra, mert baj lehet belőle. A biciklis ember erre azt mondta neki: *Vigyázzon Sebestyén ur és ne valljon Márffy ellen, mert annak rossz következménye lehet.* A merénylet előtt két nappal fölment az Erzsébetvárosi Körbe, ahol a portás egy idegen emberrel valami fütőtestről beszélt. Ő mögéjük állt, de a portás azt mondta, hogy *menjen a fenébe.* Látta az arcát az illető embernek. Az elnök erre ujra fölállitja a vádlottakat és *a tanu rámutat Márffyra.*

Pár kérdést tesznek még föl a tanunak, majd Márffy áll föl és azt akarja igazolni, hogy aznap este Kismegyeren volt. Ulain a tanu megesketésének felfüggesztését kéri, mert a védők bizonyitani tudják, hogy Márffy nem volt Pesten.

— A törvényszéknek nem feladata, hogy egy tanut olyan helyzetbe hozzon, hogy vallomásával egy ember élete fölött dönthessen — mondja Ulain dr. védő. A biróság a tanut *megeskette. Schwartz* Károly tanuskodik ezután. Ott volt mikor a portásnál megjelent az idegen ember és érdeklődött, hogy mikor tartják meg a vacsorát. A tanut szembesitik Elek Hugóval. Majd *Schnur* Henrik mondja el vallomását. Jelen volt az Erzsébetvárosi Körben és a robbanás után *ő rohant le először az uteára.* Nem emlékszik arra, hogy az uteán azt kérdezték volna tőle, *hogy sikerült-e a dolog.* Egy fiatalkoru tanut hallgatnak ki ezután, aki kijelenti, *hogy óhajszerü volt, hogy a zsidókat megverjék Ujpesten.* Tagadja, hogy azért mentek volna Ujpestre, hogy a zsitótemplomot felrobbantsák és Kiszely védő kérdésére elmondja, hogy egy zsidó leány volt a szerelme és ennek egy zsidó fiu udvarolt. Ezt akarta megbosszulni.

Tenniszparti

Márffy kérdez ezután:

— Tud ön arról, hogy engem állandóan detektivek figyeltek már a bombamerénylet előtt?

— Igen.

Márffy: Van önnek tudomása, hogy a miniszterelnök fiaival állandóan tenniszezni jártam?

Elnök: Nem engedem meg a feleletet. Márffy a nemzetvédelmi osztályban milyen tárgyból tartott előadást?

— Arról, hogy hogyan kell hare esetén puskával, késsel és kaszával hadakozni.

Márffy: Tud-e a tanu arról, hogy én a nemzetvédelmi osztályban a hadügyminisztérium politikai osztályának helyzetjelentéseit ismertettem?

— Igen. A tanu végül elmondja, hogy Márffy és Chriaszty a rendőrségen nagyon össze voltak törve. Egy önkéntes főiskolai hallgató mondja el ezután tanuvallomását a biróság előtt, akinél Márffy szintén több az előbbihez hasonló kérdést tesz föl. A biróság ezután a tárgyalás folytatását holnap reggel kilenc órára tüzte ki.

A »MAGYARSÁG« ELŐFIZETÉSI ÁRA
1 HÓNAPRA 40.000
3 HÓNAPRA 120.000
KÉRJEN MUTATVÁNYSZÁMOT!

HÍREK

Uj regényünk

Néhány nap mulva uj regény indul meg a *Magyarság*-ban. Cime: *Győzelem* s szerzője Joseph *Conrad*, akit, amikor néhány héttel ezelőtt meghalt, Anglia összes lapjai ugy búcsuztattak el, mint a szigetország egyik legnagyobb iróját.

Pedig Joseph Conrad nem is volt angol származásu. 1857-ben született Ukrajnában, amely akkor lengyel tartomány volt még s élete attólfogva nem állt egyébből nélkülözéseknél, hányódásoknál, a legfantasztikusabb kalandoknál. Családi nevén Korzeniovskinak hivták s édesatyját, mint az utolsó lengyel fölkelés egyik szabadsághősét, számüzték. Joseph Conrad tizéves volt szülei halálakor s attólfogva nagybátyja nevelteti. A kis diáknak különös álma van a tengerről s alighogy ifjuvá érik, Marseillebe indul.

Tizenkilencéves fejjel mindenre elszántan hajóra szegődik s attólkezdve összevissza hányódik a világ összes tengerein. E kalandjait elmondani csak külön regényben lehetne. Ezalatt tanul meg angolul is, annyira, hogy első könyve is ezen a nyelven jelent meg.

Harminenyolcéves volt Joseph Conrad, amikor *Almayer's Folly* cimen nyomtatásban jött ki a világnak szinte minden tájékát megjárt, csaknem minden részletében más-más égöv alatt iródott ez az első alkotása, amely egyszerre ráterelte az irók és a közönség figyelmét. Attólfogva egyremásra jelentek meg szenzációs regényei. 1898-ban megkapta az angol Akadémia 750 fontos irodalmi nagydiját s rövidesen tagja lett a Királyi Irodalmi Társaságnak.

Joseph Conrad hihetetlenül sokrétü iró. Aki először olvassa, elsőbb csak a rendkivül fordulatos mesét látja benne s csak azután veszi észre a részletek pompás költői szépségeit. Mindig harmónikus és müvészettel teli, megrázó és lenyügöző.

Joseph Conrad müvei közül, amelyeket a Genius-vállalat ad ki sorozatosan, a *Magyarság* a *Győzelem* cimü eredeti regényt szerezte meg első közlésre. A *Győzelem*-re, mely lapunk szerdai számában indul meg, külön is fölhivjuk közönségünk figyelmét.

— **(Ferenc József király emlékezete.)** Néhai *I. Ferenc József* király lelkiüdveért holnap, november 21-én délelőtt 10 órakor a budavári Mátyás-templomban gyászistentiszteletet tartanak. A gyászmisét *Csernoch* János bibornok hercegprimás fogja celebrálni. Az istentiszteleten a kormányzó és a kormány tagjai is megjelennek.

— **(Cimadományozás.)** A kormányzó a pénzügyminiszter előterjesztésére *Morfori* Viktor helyettes-államtitkárnak saját kérelmére történő nyugalombahelyezése alkalmából, sok évi buzgó szolgálata elismeréséül, az államtitkári cimet adományozta.

— **(A belga királyné Párisban.)** *Párisból* jelentik: *Erzsébet* belga királyné ma este inkognitóban Párisba érkezett.

— **(Adományok.)** *Bencze* József ur 100.000 koronát adott át székely nemzeti célokra. Ezt az összeget felhasználás végett *Kölló* Ignác alispán urhoz juttatjuk el. — *Benghy* Helén nyugalmazott postakezelőnő Dunaharasztiról 50.000 koronát küldött be *Vojuleczki* Rezsőnek. — *Wilmann* Ottó (Budapest) *Kovács* református lelkész árvái segélyezésére 50.000 koronát küldött be. Rendeltetési helyére juttatjuk.

— **(Orosz hetilap Ujvidéken.)** *Ujvidéki* jelentés szerint ott *Panics* György szerkesztésével orosznyelvü hetilap indult meg.

VASBUTOR
(így stb.) Haidekker, Üllői-ut 48/8. sz. Fiók: II. ker., Fő-utca 59. szám.

— **(Tanácskoznak és titkolóznak a tisztviselői előleg ügyében.)** A *tisztviselői előlegek* kiutalásáról — mint megirtuk — a *KANSz* ujból tárgyalásokat kezdett a *pénzügyminiszterrel*. Az állami tiszviselők, kezelők, dijnokok, altisztek, szolgák, napibéresek nagy érdeklődéssel várják napok óta, hogy mikor lesz már a tanácskozásoknak vége és hogy csurran-e majd néhány garasnyi előleg, vagy nem. Ezek a nagyfontosságu tárgyalások azonban, amint értesülünk, *már befejeződtek* és a pénzügyminiszter állitólag már meg is állapitott néhány papirkoronányi »előlegtilletményt« és azt »nemsokára« ki is fogja utalványozni. Más hirek pedig arról szólnak, hogy a kormány már régen *elszanálta* az előlegnek szánt összeget, igy hát nem adhat semmit. Ideje volna, ha a pénzügyminiszter a tőle megszokott határozottsággal mondaná meg most már az állam tisztviselőinek, hogy *számithatnak-e előlegre, vagy nem?*

— **(Antal Géza püspök Szigetvárott.)** *Antal* Géza dr., az uj dunántuli ref. püspök látogató körutján Szigetvárra is elérkezett, ahol *Perczel* Győző dr. főszolgabiró és *Batta* Béla járásbirósági elnök, ref. egyházbiró üdvözölték megérkezésekor. Másnap délelőtt a püspök küldöttségeket fogadott, majd istentiszteletet tartott, amely után bankett volt a Keresztény Olvasó Egyletben. Délután 3 órakor a polgári iskolában kulturünnepély volt, amelyen a püspökön kivül beszédet mondott *Peti* Lőrinc tb. esperes, *Rusa* Ernő dr. körjegyző, *Raksányi* Árpád dr. pedig zenedarabokat adott elő. A kulturünnepély után társasösszejövetel zárta be az ünnepi napot.

— **(Vatikáni követünk a pápánál.)** *Rómából* jelentik: *XI. Pius* pápa ünnepélyes kihallgatáson fogadta *Bornemisza* Gyula bárót, Magyarország uj vatikáni követét, aki átnyujtotta meghatalmazó levelét. A pápai kihallgatás után a követ látogatást tett *Gasparri* biboros államtitkárnál, majd a Szent Péter Bazilikába ment, hogy hódolatát nyilvánitsa Szent Péter sirjánál.

AZ IDŐ

A *Meteorológiai Intézet* jelentése szerint az északi depresszió hatása alatt Európa keleti részén a légnyomás tovább sülyedt, ugy hogy *Középeurópa* időjárása a nyugati maximum hatása alá került. Ennek következtében *Franciaországban* és *Németországban* az idő beborult, enyhébb lett és csapadékosra fordult. A keleti maximum elvonulóban van, mig az *Olaszországtól* délre lévő minimum a *Balkán* felé huzódva, a *Fekete*-tenger felé halad. *Hazánkban* tegnap alig fordult elő jelentéktelen havazás. A hőmérséklet kissé sülyedt és éjjel a minusz 5 fok Celsius alá szállott. Leghidegebb volt *Debrecenben:* minusz 12 fok Celsius: — *Jóslás: Nyugati légáramlás mellett átmenetileg enyhébb idő, sok helyütt csapadékkal* (eső és hó). — *A földmivelésügyi miniszterium vizrajzi osztálya jelentése* szerint a *Duna* és *Tisza* igen alacsony vizállás mellett végig apad.

— **(A Magyar Néprajzi Társaság felolvasóülése.)** A *Magyar Néprajzi Társaság* november 26-án, szerdán délután 6 órakor a Magyar Nemzeti Muzeum tanácstermében felolvasóülést tart. A tárgysorozat a következő: 1. *Solymossy* Sándor dr. alelnök: *A néptudomány tárgykőre és módszerei.* 2. *Kiss* Lajos választmányi tag: *A kasza a hódmezővásárhelyi ember kezén.* (Székfoglaló.) Az ülésen vendégeket szivesen látnak. A felolvasóülést választmányi ülés követi.

— **(A Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának felolvasó-ülése.)** A *Magyar Tudományos Akadémia* III. osztálya november 24-én, hétfőn délután öt órakor az Akadémia heti üléstermében felolvasó-ülést tart, amelynek tárgyai: 1. *Kaán* Károly l.-tag székfoglalója: *Elváltozások az Alföld képében.* 2. *Mauthner* Nándor vendég: *A divarin synthesise.* Előterjeszti: *Ilosvay* Lajos ig. és r.-tag. 3. *Gombócz* Endre vendég: *A Populus alba és tremula hybrid kérdése.* Előterjeszti: *Mágocsy-Dietz* Sándor r.-tag. 4. *Zsivny* Viktor vendég: *A recski Lahoca-hegy néhány ásványáról.* Előterjeszti: *Zimányi* Károly r.-tag. A felolvasó-ülést rövid zárt ülés követi, melyen folyóügyeket tárgyalnak.

— **(A KANSz országos választmányi ülést tart.)** Megirtuk, hogy az állami, megyei és városi tisztviselők arra kérték a KANSz központi vezetőségét, hogy hivjon össze *országos nagygyülést*, amelyen panaszaikat előadhassák és helyzetük javitása végett a kormánynál lépéseket tehessenek. Az országos nagygyülés összehivásáról véglegesen még *nem döntöttek.* A KANSz *országos nagyválasztmányát* azonban a központi vezetőség november *26-ára*, csütörtökön délután 5 órára *összehivta.* A választmányi ülésen husz vidéki város tisztviselőkiküldöttje fog résztvenni.

— **(A külügyi sajtófőnök kitüntetése.)** Jelentettük már, hogy a kormányzó bárdosi *Bárdossy* László dr.-nak a külügyminiszteri osztálytanácsosi jelleget adományozta. Bárdossy László dr. a külügyminisztérium fiatal generációjának egyik legképzettebb és legrokonszenvesebb tagja. Vezetője a külügyi sajtóosztálynak és ezen a kényes ponton nagy tájékozottsággal, tapintattal és kemény munkakészséggel látta el kötelességét. Kitüntetésének hirét örömmel fogadták kollégái és mindazok, akik a külügyi sajtófőnök egyéniségét és müködését közvetlenül megismerhették.

Az Ember tragédiájából,
amit Erdélyben betiltottak

ÁDÁM-MADÁCH:

— Fukar kezekkel mérsz, de hisz' oláh vagy!
Egy talpalatnyi föld elég nekem,
Hol az igazság lábát megveti:
Világodat meg fogja dönteni.

— **(A bérkocsik áttérnek az autófuvarra.)** A főváros mai tanácsülésén foglalkozott a bérkocsisok kérelmével, mely szerint 60 uj rendszám engedélyezéséért folyamodtak a tanácshoz. A 60 uj rendszám engedélyezéséhez a tanács ma hozzájárult oly feltételekkel, hogy a bérkocsisiparosok minden géperejü rendszám ellenében vagy 2 kétfogatu, vagy 3 egyfogatu rendszámot kötelesek megszüntetni. A tanács hozzájárul ahhoz, hogy az engedélyezett 60 rendszámból a lófogatu bérkocsisok 20 rendszámot átadjanak a Bérautófuvarozóknak, akik azonban 3000 arany koronában megállapitott megváltási dijat kötelesek fizetni. A bérkocsisok uj autói a bérkocsiállomásokon állnak a közönség rendelkezésére és *sokkal olcsóbbak lesznek*, mint a mai taxik.

— **(A »Turul« Ottó király-ünnepélye.)** A »Turul« Magyar Országos Testedző Egyesület csütörtökön este az István király szálló éttermében *II. Ottó* király születésnapja alkalmából ünnepi társasvacsorát rendezett. A meleg és bensőségteljes összejövetelen ott láttuk a katonai és polgári társadalom kiválóságait, valamint az egyház számos vezető férfiát. Az ünnepi felköszöntőt *Capp* Gusztáv tábornok, országos elnök tartotta, majd bemutatták a jelenlévőknek azt a diszes emlékiratot, amelyet a mai nap alkalmából a fiatal királynak küldenek. A müvészi kivitelü emléklapot *Terlaba* iparmüvész tervezte.

— **(Az oláhok százszámra bocsátják el a magyar tisztviselőket.)** *Szatmárról* jelentik: Az oláh kormány elrendelte, hogy az ittmaradt magyar tisztviselőknek *vizsgát kell tenniök* oláh nyelvből, történelemből és más elemiiskolai tantárgyakból, amélyeket a »modern felfogásnak« megfelelően állitottak össze. Az *erdélyi* magyar tisztviselők évek óta készülnek a vizsgálatokra és nagy önmegtagadással, szorgalmasan igyekeztek megtanulni a vizsga anyagát. Az oláh vizsgálóbizottság most annak ellenére, hogy a tisztviselők legnagyobb része megtanulta az oláh nyelvet, *napnap után buktatja el a vizsgára jelentkező magyar hivatalnokokat*, hogy ezt okul használhassák fel arra, hogy *elbocsássák őket az állásukból.* Ezen az alapon *Szatmármegyében százkilenc tisztviselőnek mondottak fel* december elsejére. Elbocsátják Szatmárról többek között *Papp* Zoltán főjegyzőt, *Antal* Sándor főügyészt, *Pirkler* Ernő, *Székely* Endre tanácsosokat, *Sauermann* István szolgabirót, *Nagy* József adóhivatali főnököt, *Köröskényi* főmérnököt. Azonkivül a *nagykárolyi, nagybányai, felsőbányai* hivatalokból és a vidéki körjegyzőségektől bocsátanak el tömegesebben erdélyi tisztviselőket. Az elbocsátott alkalmazottak a prefektusnál *memorandumban tiltakoztak* a felmondások ellen és a letett esküjükre és a *bukaresti* kormány igéretére hivatkozva kérik az *állásukba való visszahelyezésüket.* Az oláh kormány persze nem igen fogja a kérésüket teljesiteni, mert hisz Oláhországban az igéretek be nem tartása, *a törvények megszegése szorosan összefügg az állam kormányzásával.*

— **(Az iparkamarai titkárok értekezlete.)** Megirtuk, hogy a kereskedelmi miniszter a kereskedelmi és iparkamarák titkárait ezentul minden hónapban ankétre hivja össze. Az első értekezletet ma tartották meg a kereskedelmi minisztériumban. Az első értekezleten az *iparkamarai választásokról* és a *kamarák ujjászervezéséről* tanácskoztak.

— **(Egy diplomata rejtelmei és — vallomásai.)** A kormánynak igazán nem lehet szemére vetni, hogy nem a legmegfelelőbb erőket állitja a megfelelő helyekre. Lám, *Mayer* Jánost is kinevezte rendkivüli követté és meghatalmazott miniszterré, amely exterritoriális állását a kipróbált diplomata csak az imént cserélte fel nagyatádi *Szabó* István árván maradt örökével, a földmivelési tárcával. Még létszámfeletti diplomata korában Mayer János azt a ravasz, messzecélzó kijelentést tette az Eskütt-ügyről, hogy az egész tulajdonképpen semmik semmisége s az egész politikai hólyag már régen a levegőben pattant volna szét, ha ujra meg ujra nem töltenék azt meg legitimista intrikák mérges gázaival. Mára kiderült, hogy Mayer János tudott egyet-mást az Eskütt-ügyről, sőt azt is mondhatnánk, hogy alaposan informálva volt ennek a botránypanamának részleteiről és fordulatairól, mint ahogy illik egy rendkivüli követhez és meghatalmazott miniszterhez. Viszont öexcellenciája a biróság előtt elmondott értelmes vallomásából egy halvány célzással se sejttette, hogy az Eskütt-panamavádak mögött tulajdonképpen ádáz legitimistaármányok sötétlenek. Vallomásából megtudtuk, hogy ő már embrionális fejlődési korszakában is hadakozott az Eskütt-panamákkal, anélkül, hogy diplomata-fantáziájában csak egyszer is felderengett volna az a gondolat, hogy legitimisták terrorizálták bele szegény Nagyatádit a kiviteli üzelmek és szállitások csöndes elszenvedésébe. Hiába, Mayer Jánosnak megvan a magához való esze. Mikor még a legitimistákra gyanakodott, élt a kisgazdavezér, háborgatta az egységes párt emésztési nyugalmát, érdemes volt tehát megvigasztalni és felbiztatni őt azzal, hogy a panamavádak mögött csupán a legitimisták intrikái acsarkodnak. Most már nincs kit ijesztgetni többé a sötétben bujkáló legitimistákkal, következőleg Mayer János célszerüen elfelejtette legott, amit még néhány héttel ezelőtt is blindre állitott. Ja, — hogy is mondja Csontos bácsi? — ez a politika.

— **(A francia Akadémia kitüntetettjei.)** *Párisból* jelentik: Az *Institut de France* Ch. *Fabry* fizikusnak és J. *Richepin* költőnek itélte oda az egyenkint 100.000 frankos *Osiris-dijat.*

— **(A felédet iglói dalárda tisztujitása.)** A szepesi hires *Igló* városból jelentik, hogy az országos hirü *iglói dalárda*, amely annakidején a Budapesten megtartott országos versenyen a II-dik dijat kiküzdötte, feléledt. A *Seltenreich* Hugó kezdeményezésére megtartott tisztujitó közgyülésen a régi tisztviselők közül koruk vagy változott viszonyaik folytán végleges felmentésüket kérték *Folgens* Kornél elnök, *Launer* János pénztárnok, *Pósch* Pál titkár. *Hajts* Béla rendező és *Berzeviczy* Béla kötátáros. Mindegyikről hálásan emlékeztek meg és érdemeiket jegyzőkönyvbe foglalták. Azután egyhangulag megválasztották: Elnökké: *Seltenreich* Hugó, alelnökké: *Reich* Gyula, titkárrá: *Klein* Károly, karmesterré: *Hoppenthal* Mátyás, pénztárossá: *Weszter* Ervin, rendezővé: *Kozlovszky* Kázmér, kötátárossá: *Jurgovszky* Ede, zászlóssá: Schrenkel János. *Fischer* Miklós inditványára a dalárda felvirágoztatása körül nagy érdemeket szerzett *Folgens* Kornélt egyhangu lelkesedéssel tiszteletbeli elnökké választották.

— **(Bajorországban nagy havazások voltak.)** *Münchenі* jelentés szerint a legutóbbi napokban Bajorországban beállott hideg, amely a mult éjjel folyamán *Münchenben* havazást hozott, a jelentések szerint *Nürnbergben, Passauban, Meningenben, Északbajorországban*, valamint a bajor *Algauban* is bőséges havazást idézett elő. Algauban tiz centiméteres magasságban áll a hó. *Alsóbajorországban* a havazás tart.

88 IK KARÁCSONYI VÁSÁR
RIPPEL
JÁTÉKBOLTJÁBAN,
DEÁK FERENC-UTCA 12. SZÁM

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG
10–18
SZOMBATON
10–13
óráig

*

„A jó műnek jövője van"
(Kassák)

mesterműi
GALÉRIA
• HEGYESHALMI •

H–8200 VESZPRÉM, KOSSUTH U. 17.
TELEFON: (88) 329-507 (pr)

A meghívó a Prospektus GM Nyomda (Veszprém) kiadásában
és támogatásával készült



KARÁCSONYI IRÉN

festőművész
(1908–1992)

EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Veszprém
Mestermű Galéria
1993

KARÁCSONYI IRÉN

Marosvásárhely, 1908. július 11.
A budapesti Képzőművészeti Főiskolán Benkhard Ágoston növendéke.
Tanulmányúton Olaszországban és Franciaországban, valamint Svájcban járt.
A háború után mostoha körülmények között rajzot tanít Soroksáron, a Mária Valéria telepen.
1966-ban a Derkovits-teremben van az első önálló kiállítása, később a Fényes Adolf-teremben, majd Sopronban, Debrecenben.
Festői munkásságának színterei: Erdély, Pilisborosjenő, ahol haláláig él, a vörösberényi és nagymarosi művésztelep, Szigliget és Zsennye, amely több mint két évtizeden át második otthona. Évente három-négy hónapot tölt a zsennyei alkotóházban. Festészete s önmaga itt valósággal újjászületik. Mindig a tájban dolgozik, szinte élete utolsó napjaiig kijár a zsennyei park fái közé festeni
† 1992. június 4. Szombathely

*

Szeretettel, Karácsonyi Irénről

Karácsonyi Irén festőművész, ha közöttünk lehetne, 85 éves lenne!
E kiállítás újra finom és meghitt hangulatú megvilágításba helyezi a művésznőt, aki oly csendesen és szerényen élte gazdag életét, és minden bizonnyal újra felfedezik őt.
Minden képe vallomás, akár szenvedélyesen, akár szelíd bölcsességgel beszél teljes érzelem-világáról. Minden képe poézis: érzékeny lelke és tiszta szíve megnemesíti a valóság dolgait és a halhatatlanságba emeli őket, amikor műveiben életre kelti tárgyait, környezetét. Mert azzal a csodálatos képességgel rendelkezett, amellyel észrevette világának szépségeit és ki is merte mondani, elhitető erővel. Őseinek vallotta az impresszionistákat, Van Gogh-ot, Cezanne-t, anélkül, hogy majd egy évszázaddal utánuk, sorukba állt volna. Mondanivalóját lelkének bő áradásával, tehetségével a maga hangján alakította.
Szobrász édesapja, Karácsonyi Géza, baráti körük, Ady vagy Dutka Ákos, és az utánuk jövők, az életelemévé vált alkotói légkört alakították ki körülötte, amely életéből soha nem hiányozhatott. 1938-ban pedig már olyan művész-kollégákkal állíthatott ki római ösztöndíjasként Rómában, a Falconieri palotában, mint Duray Tibor, Bartha László, Kerényi Jenő.
Bálint Endre megható szeretettel beszélt Karácsonyi Irénről: *,,... ha szavakat kellene találnom festészete jellemzésére és igazolására: színeket keres egy olyan világban és időben, amikor már a ,,színskála'' valamennyi hangját ,,leütötték'' az impresszionista és posztimpresszionista instrumentumon, s mégis talált egy olyan fanyar akkordot, amit a magáénak mondhat nyugodtan, amikor a természetet faggatja titkai felől...''*

Élete a munka volt. Akkor volt boldog és akkor felejtette el bánatát és gyötrelmeit, amikor festhetett. Egyik levelében mély igazsággal írja: *,,... Zsennyén dolgozom, nagy szükségem van a kikapcsolódásra és a munkára...''* Műterme, alkotóházakban való munkálkodása mindig vigasztalással és erővel, meg boldogsággal töltötte el, amikor is varázslatos művei megszülettek.

E művekkel pedig ma is közöttünk él Karácsonyi Irén!

1993 november

Kratochwill Mimi

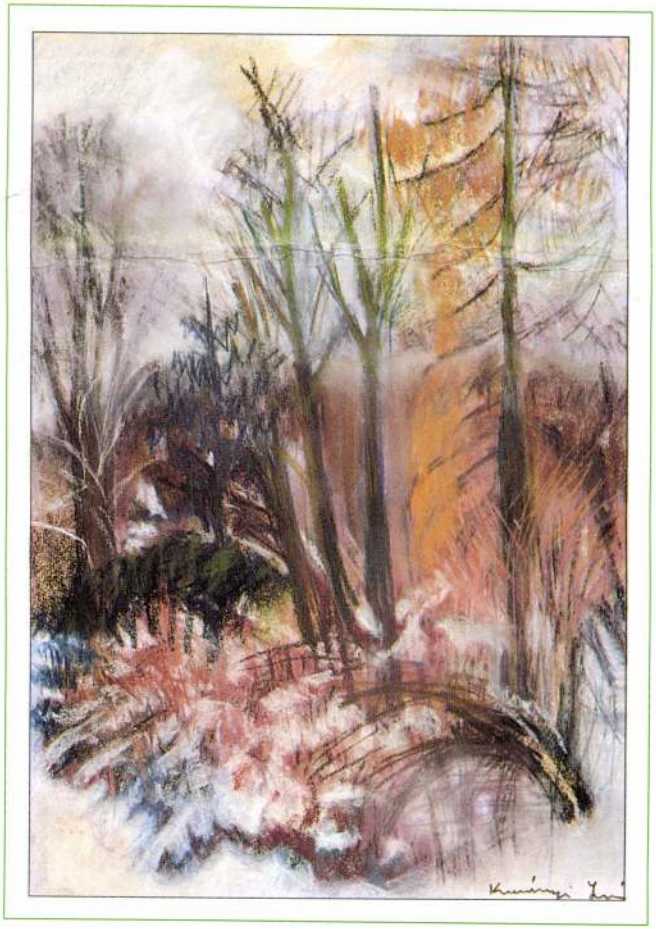

KARÁCSONYI IRÉN: Tél

Fotó: Szelényi Károly

mester mű
GALÉRIA
• HEGYESHALMI •
8200 VESZPRÉM
KOSSUTH U. 17.

Tisztelettel meghívjuk,
szeretettel várjuk

Veszprémben, a Mestermű Galériában

1993. november 30-án, kedden
délután 5 órakor

KARÁCSONYI IRÉN

festőművész
(1908–1992)

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁN

A művészre emlékezik

KRATOCHWILL MIMI
művészettörténész

*

A kiállítás 1993. december 24-ig tekinthető meg

OTP BANK

VESZPRÉM MEGYEI IGAZGATÓSÁG
támogatásával

Karácsonyi hén

Valamikor Csurka is a barátja volt...

Eörsi István Várpalotán

Tegnap délután *Eörsi István* írót, drámaírót, publicistát fogadta Várpalota, a TIT helyi szervezetének Gondolkodó Klubja és a Krúdy Gyula Könyvtár közös, Beszélgetés a világról, Magyarországról és önmagunkról című sorozatának keretében.

A hatvankét éves alkotó elmondta: 1951-ben jelentek meg első munkái, „rettenetesen rossz verseket írtam, volt közöttük amelyik Sztálint vagy Rákosit éltette, kaptam is értük egy József Attila-díjat", bár irodalmi tevékenységét azóta nem ismerték el semmiképp, így „lekvittelődött az ügy".

A budapesti iskola tagját, *Lukács György* egyik legkedvesebb tanítványát 1956-ban nyolc év börtönre ítélték – mert úgy gondolta, a szocializmust lehet „rendesen is csinálni".

Az Ismerd meg hazádat mozgalomtól függetlenül járta be az országot, annak négy börtönét, még horthysta tisztekkel együtt is eltöltött egy-egy cellában néhány esztendőt. A szomszéd priccsről vitték a vesztőhelyre néhány barátját, bár a börtönévek nélkül is elég lett volna, meggátolhatta volna az elmúlt négy évtized, hogy ne írjon, hanem hallgasson.

1968-tól '93-ig nem jelenhetett meg drámája, verseskötete. Annak idején bizakodva engedték el Németországba, hátha nem jön vissza. Visszajött.

Ma az SZDSZ Országos Tanácsának tagja, megjelent kilenc, majd hat drámája. Mondja, valamikor *Csurka István* is a barátja volt, bár ma sem érti, az egykori társak hova juthattak.

A jövő évi választások tétjét nagyon is nagynak ítéli, szerinte itt már nem arról van szó, melyik párt s milyen százalékkal kerül kormánypozícióba.

Eörsi István a tőle megszokott humorral természetesen mindezekhez hozzátette, ha a törökvészt kibírtuk, ez a négy vagy akárhány év már mit is jelenthet...

Ármás János

Karácsonyi vásár Veszprémben

Kereskedők a vásárlókért

Ha az időjárás nem vicceli meg a szervezőket, holnap Veszprémben a hotelparkolóban illetve a Bezerédj utcában megnyílik a hagyományos karácsonyi vásár.

Loksa Imrétől, a a vállalkozók és a város „független" közös képviselőjétől megtudtuk, hogy az immár mintegy 10 éve megrendezésre kerülő vásár szinte ugyanolyan lesz, mint az eddigiek. Száz kereskedő, iparos, kézműves jelezte részvételi szándékát, sajnos az utóbbiak még mindig kevesen vannak. A besorolásnál elsőbbséget a veszprémiek, illetve a hiányszakmák képviselői élveztek.

– Hosszas hadakozás után született meg a döntés: a karácsonyi vásár „kitelepül" a városközpontból – hallottuk a szervezőtől. – Szerencsére nem kellett kivinni a lengyelpiac mellé, egy kompromisszumos megoldásnak a hotelparkoló tűnt (már a húsvéti vásárt is itt tartották), amely forgalmas főút mellett van, étterem, üzletek is körülveszik, és aránylag könnyen megközelíthető. A településfejlesztési bizottság döntésének köszönhetően, idén még az egységes pavilonoktól eltekintettek.

Azt ígérték mindannyian, hogy igyekszenek ízlésesen, szépen feldíszíteni sátraikat, két nagy fenyőfát is felállítanak. A vevőinformációs táblánál készségesen segítenek majd a vásárlók ügyes-bajos dolgait megoldani, a közterület-felügyelet és a rendőrség dolgozóival a rendet, a jó hangulatot biztosítják majd. Az illegális árusokat kizárják a területről, a vevők tehát bízhatnak abban, hogy kizárólag ellenőrzött termékeket vesznek meg, amelyekért a későbbiekben is vállalják majd a szavatosságot a bejelentett árusok.

Tavaly a vásár szerény bevételéből színes televíziót ajándékoztak a gyermekkórháznak, az idénre tervezett még szerényebb nyereségünkből gyermekjátékokkal szeretnék meglepni a kórház kis betegeit.

A karácsonyi vásár december 23-ig tart.

pi–

NAPRÓL NAPRA

Göncz Árpád Hannoverben

Kedden este Hannoverbe érkezett *Göncz Árpád* köztársasági elnök, aki részt vesz a Római Klub 25. évfordulóján rendezendő tanácskozáson. Az elnök szerdán előadást tart, látogatását magánjellegűnek minősítik. A Római Klub tudósok, politikusok, vállalkozók és művészek legrangosabb tömörülésének számít, minden kontinensről száz-száz tagja van. Első ízben 1968-ban Rómában *Aurelio Peccei* olasz közgazdász és jövőkutató kezdeményezésére jöttek össze.

Antall József kezelése

Az *Antall József* miniszterelnök kezelését végző orvoscsoport arról adott tájékoztatást, hogy a miniszterelnök kezelése folytatódik, állapota számottevően nem változott – közölte a Miniszterelnöki Sajtóiroda. A miniszterelnök a SOTE Oktató Kórházában tartózkodik, de a kezelés részét képező sugárterápiát az Onkológiai Intézet Sugárterápiás Osztályán végzik.

Államadósságunk

Hazánk nettó külső államadóssága az 1989-es szint óta gyakorlatilag nem változott – nyilatkozta *Hárshegyi Frigyes*, az MNB alelnöke. Augusztus végén a külső államadósság 15,3 milliárd dollárt ért el. A rendszerváltás időszaka óta ez annyival emelkedett, amennyivel a devizatartalékaink növekedtek. A devizatartalékok az 1989-es év végén 1,7 milliárd dollár körül voltak, és jelenleg 6 milliárd dolláros szinten állnak.

(MTI)

Világnap

Furcsa és csaknem ismeretlen világnap a mai, a békéért bebörtönzöttek napja, azoké, akiket azért vetettek fogházba, mert megtagadták a katonai szolgálatot. A világ békeszervezetei a mai napon számos szolidaritási demonstrációt tartanak, a szolgálatmegtagadók és az emberjogi aktivisták támogatására. Egy világnap, amelynek aligha lesz visszhangja, amelyről nem zengedezik a sajtó, és amelyről magam is csak halkan szólok. Mert a katonai szolgálat lelkiismeretei vagy vallási vagy akármilyen más okból történő megtagadása hagyományosan főbenjáró bűn, még manapság is, mindenütt a világon. Mert az emberiség ma is háborúzik, a szembenálló felek mély meggyőződése, hogy az igazság oldalán harcolnak, az ellenük és népük, országuk, hazájuk ellen irányuló agresszió kivédése miatt fognak fegyvert. Így hát mondjunk csak annyit, reméljük, egy napon nem lesz szükség a békéért bebörtönzöttek világnapjának megemlítésére sem.

gg

Devecser közrendje

A Devecser Nagyközségi Önkormányzat képviselő testülete december 1-jén 16 órai kezdettel nyilvános ülést tart a polgármesteri hivatal tanácskozótermében. Az év vége közeledtével megnövekedett a napirendi pontok száma. A többórásnak ígérkező ülésen elhangzik *Szurics László* rendőr főhadnagy tájékoztatója is, mely a nagyközség közrend- és közbiztonsági helyzetét elemzi.

Bizonyára nagy érdeklődésre tart majd számot *Jokesz István* polgármester előterjesztése az 1994. évi költségvetési koncepcióról. *Dr. Peitl Judit* közjegyző pedig a szociális igazgatásról, szociális ellátásokról szóló rendelet módosítását tárja a képviselő-testület elé. A számos vegyes ügy a közmeghallgatás meghirdetése is szóba kerül.

Cz. J.

Önkormányzati ülés lesz Tapolcán

A tervek szerint 25 téma kerül terítékre a tapolcai képviselő-testület csütörtökön délelőtt 9 órakor kezdődő ülésén.

Az eddigi, ellentétes gyakorlat miatt precedensértékű lehet, ha az első napirend – a városi könyvtár új igazgatójának kinevezése – a nyilvánosság előtt zajlik majd. A tisztségre egyébként csak a jelenlegi igazgató, az állást 26 éve folyamatosan betöltő *Kertész Károly* adta be pályázatát.

A képviselők ezt követően több más mellett értékelik a város költségvetésének helyzetét, nagy vonalakban meghatározzák a jövő évi pénzügyi tervet, megvitatják a lakások és helyiségek bérletét, illetve elidegenítését szabályozó koncepciót, módosítják a háziorvosi körzetek határait, pályázatot írnak ki az Egészségügyi Alapellátási Intézmény és a Járdányi Pál Zeneiskola vezetői posztjára, tájékoztatót hallhatnak a földkiadó bizottság működéséről, határoznak a Városgazdálkodási Rt.-vel lebonyolítandó ingatlancserékről, és megvitatják az ipszilon házakhoz tervezett kispiacra beadott elképzeléseket.

A nyilvános ülést a városháza udvari tanácstermében tartják.

Tolvajt fogtak

Tolvajt fogtak vasárnap este a rendőrjárőrök Balatonfőkajáron. *K. J.* fülei lakos kerékpárral közlekedett, melyen krumplis zsákot szállított. A rendőrök igazoltatták, majd a zsákjából előszedették vele a furcsa „burgonyákat": búvárszivattyú, ruhanemű, étkészlet került elő, melyet a gyanúsított valószínűleg egy balatonfőkajári faházból tulajdonított el, ajtaját felfeszítve. Őrizetbe vették, és büntetőeljárást indítottak ellene.

Kézilabda-eredmény

Döntetlent ért el a magyar női kézilabda válogatott Norvégiában a világbajnokság középdöntőjében. Magyarország-Oroszország 24:24 (12:13). (MTI)

Az államkötvények vételi és eladási árfolyamai a Magyar Nemzeti Banknál

Dátum: 1993. 12. 01.

Kötvény	Vételi nettó árf.	Vételi árf.-hoz tart. hozam %	Eladási nettó árf.	Eladási árf.-hoz tart. hozam %	Felh. kamat 1993. 12.01
1994/A	99,40	–	100,00	–	0,00
1994/B	94,57	23,86	95,37	22,86	16,68
1995/A	90,39	22,26	91,69	21,26	2,56
1995/B	90,50	22,06	91,86	21,06	0,88
1995/C	94,04	23,62	94,94	22,62	14,53
1995/F	92,53	22,79	93,70	21,79	7,08
1995/G	95,61	22,58	96,89	21,58	6,04
1995/H	95,75	22,41	97,08	21,41	4,38
1996/A	90,57	20,90	92,59	19,90	15,28
1996/B	92,93	21,84	94,45	20,84	15,01
1996/C	92,83	21,78	94,38	20,78	14,10
1996/F	92,47	21,52	94,18	20,52	9,49
1997/C	89,93	20,73	92,01	19,73	13,56
1998/A	99,50	–	100,10	–	12,77

Bruttó árfolyam = nettó árfolyam + esedékesség napjáig felhalmozott kamat.
Esedékesség: készpénzfizetés esetén a tárgynap, átutalással történő fizetés esetén a szerződés megkötését követő 5. naptári nap.

A megjelölt árfolyamok az 1994/A kötvény esetében maximum 1 000 000 Ft névértékű kötvény vételére, ill. 1 000 000 Ft névértékű kötvény eladására jelentenek kötelezettséget, a többi államkötvénynél a vételi limit 1 000 000 Ft, az eladási limit 3 000 000 Ft.

MNB Veszprém megyei igazgatósága

Információk:
MNB II. em. 209. szoba.
Tel.: 88/326-435.

Karácsonyi Irén-emlékkiállítás nyílt

Tegnap délután a veszprémi Mestermű Galériában megnyílt *Karácsonyi Irén* tavaly elhunyt festőművésznő emlékkiállítása. Jelen volt a művésznő ötvösművész leánya, *Bartha Ágnes*.

Hegyeshalmi László Juhász Gyula sorait idézte a művészetről és szeretetről, az alkalomhoz illően. Meleg szavakkal méltatta Karácsonyi Irén képeinek természetszeretetét, a műveiből áradó szépséget és harmóniát *Kratochwill Mimi* művészettörténész.

Fotó: Kovácsi



NARANCSAKCIÓ!
A **G-PRODUKT KFT.**
megkezdte SPANYOL NARANCS (NAVELINE) nagykereskedelmi értékesítését
ÁR:
lédig papírkartonban **62 Ft/kg,**
2/1 kg kiszerelésben **66 Ft/kg**
Az árak az áfát nem tartalmazzák
VÁRJUK TISZTELT VÁSÁRLÓINKAT!
ZALASZENTGRÓT, HŰTŐHÁZ
Telefon/fax: 06/83/360-151, 06/83/360-150
(66722/1H)

December 2-án, csütörtökön, extra minőségű
KILÓSRUHA-VÁSÁRT TART A
Gála Bála
Veszprémben a Vízmű ebédlőjében 7–17 óráig, ma, szerdán pedig Ajkán a Kaszinóban 8–17 óráig
(66946/1H)

TESZIKO
8200 VESZPRÉM,
HÁZGYÁRI ÚT 1. TEL/FAX: 88/329-875
NYITVA:
MUNKANAPOKON 10–17,
SZOMBATON 9–12.30-IG

Padlószőnyegek fantasztikus áron!
Végkiárusítás: még az állvány is eladó!
2,50x4,40 m ablakos harmonikaajtó (kisebbíthető) 20 000 Ft!
(66791/1H)



30.000 Ft+ÁFA-val

olcsóbban juthat mobiltelefonhoz.

A WESTEL november 8-tól december 4-ig tartó akciójában a távközlési összeköttetés költségéből 30.000 Ft + ÁFA kedvezményt ad nem budapesti ügyfeleinek.*

** Nem budapestinek azok minősülnek, akik vidéki számlafizetési címmel rendelkeznek.*

WESTEL
RÁDIÓTELEFON KFT.

MOZGÁSBAN AZ ÜZLET.

Budapest: 1111 Karinthy Frigyes út 21. Tel.: 166-9977, 227-3777 Rádiótelefon: (06 60) 3-27087, (06 60) 3-27088 Balatonvilágos: M7-es enyingi elágazás Rádiótelefon: (06 60) 3-27100 Békéscsaba: 5600 Gyóni G. u. 21. Tel.: (66) 448-022 Rádiótelefon :(06 60) 3-84000 , (06 60) 3-84001, (06 60) 3-84002 Debrecen: 4026 Kálvin tér 2/A. Tel.: (52) 318-038 Rádiótelefon: (06 60) 3- 27800 Győr: 9022 Pálffy Dénes u. 1. Tel.: (96) 318-896 Rádiótelefon: (06 60) 3-27400 Miskolc: 3530 Széchenyi u. 70. Tel.: (46) 411-550, 412-770 Rádiótelefon: (06 60) 3-51000 Nagykanizsa: 8800 Deák tér 10. Tel.: (93) 310-460 Rádiótelefon: (06 60) 3-27408 Pécs: 7621 Rákóczi utca 19. Tel.: (72) 445-111 Rádiótelefon: (06 60) 3-27900 Szeged: 6720 Tisza Lajos krt. 2-4.Tel.: (62) 324-304 Rádiótelefon: (06 60) 3-27600 Székesfehérvár: 8000 Várkörút 44. Tel.: (22) 328-717 Rádiótelefon: (06 60) 3-27200 Szolnok: 5000 Baross u. 1. Tel.: (56) 422-232 Rádiótelefon: (06 60) 3-86000 Szombathely: 9700 Marx Károly u. 14. Tel.: (94) 324-420 Rádiótelefon: (06 60)3-77000

AKCIÓ!

DeST

Megbízható minőségű, kedvező árú 2, 2.5, 3, 5, 10, 20 literes marmonkannák, 50, 60 literes hordók közvetlenül a gyártótól!

Cím:
DeST MŰANYAGIPARI Rt.
Debrecen, István út 147.
Tel.: (52) 328-188, (52) 346-173
FAX: (52) 328-818

Szeretnénk segíteni a karácsonyi ajándékok kiválasztásában!

Ehhez ajánlunk:
VESZPRÉMBEN, AZ EGYETEM u. 14. sz. alatti
műszaki és háztartási cikkek szaküzletének kínálatából néhányat

VIDEOTON tv, 51 cm-es képátmérő	32 990 Ft
VIDEOTON tv, txt-es, sztereó	59 900 Ft
Panasonic mini hifi	57 900 Ft
Panasonic sétálómagnó	8590 Ft
ETA hősugárzó	3580 Ft
Párologtató	3410 Ft
Főzőlap	2870 Ft
MORA gáztűzhely	17 450 Ft
Görgős bevásárlótáska	1470 Ft

Háztartási műanyag áruk, konyhai kiegészítő cikkek nagy választékban!

1 + 1 akció! Minden BRAUN borotvához ajándékot adunk!

Mikrohullámú sütők vására, már 15 210 Ft-tól

IDE ÉRDEMES BETÉRNI! JÖJJÖN! VÁRJUK!
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9–18, szombaton 8–12 óráig
Telefon: 06/88/328-690/3-as mellék
Kamatmentes HITELRE is vásárolhat!

(66721/1H)

KERÉKPÁR

KARÁCSONYI VÁSÁR
december 1-jétől
a Bike
kerékpárszaküzletben

- Minden MTB-ből 1000–5000 Ft árengedmény
- BMX minden méretben
- 1 év garancia
- Az üzletben magas színvonalú garanciális szerviz
- A megye legnagyobb kerékpár-választéka
- Udvarias kiszolgálás
- KAMATMENTES RÉSZLETFIZETÉSI LEHETŐSÉG

Veszprém, Budapest út 20.
Nyitva: hétköznap 9–17.30, szombaton 9–12 óráig

(66728/1H)

A Tüzépker Rt. ajánlata

Továbbra is rendkívüli kedvezmény nyugdíjasoknak

A telepi szén- és brikettkészletből történő vásárlás esetén 10% engedményt adunk a fogyasztói árból december 11-ig

Bővebb felvilágosítást a Veszprém megyében lévő telepeink adnak

Vásárláskor az utolsó nyugdíjasszelvényt be kell mutatni

Tüzépker Rt. Győr

TÜZÉP

(66813/1H)

KJH

KÁRPÓTLÁSI JEGY HASZNOSÍTÓ RT.

1. **Kárpótlási jegy értékesítés 100%-on.**
2. **Befektetési adókedvezmény.**
3. **Kockázatmegosztás.**
4. **Biztonságos haszon.**
5. **A legfontosabb azonban, hogy Ön tulajdonos lesz. Ismét.**

KJH. Vegyen benne részt.

Karácsonyi hén fató

K. I. emlékezete

Kiállítás a Mestermű Galériában

Karácsonyi Irén festőmű-
ész, ha közöttünk lehetne, 85
ves lenne.

1908. július 11-én született
Marosvásárhelyen. Szobrász
desapja, Karácsonyi Géza, ba-
ti körük, Ady, Dutka Ákos és
z utánuk jövők az életelemévé
ált alkotói légkört alakították
körülötte, amely életéből soha
em hiányozhatott.

A budapesti Képzőművészeti
Főiskolán Benkhard Ágoston
övendéke. Tanulmányúton
laszországban és Franciaor-
ágban, valamint Svájcban járt.
938-ban Rómában, a Falconie-
-palotában római ösztöndíjas-
ént már olyan művészkolléá-
kkal állíthatott ki, mint Duray
ibor, Bartha László, Kerényi
enő. A háború után mégis mos-
oha körülmények között rajzot
anít Soroksáron, a Mária Valé-
ia-telepen.

1966-ban van az első önálló
budapesti kiállítása a Derkovits-
teremben, később a Fényes
Adolf-teremben, majd Sopron-
ban, Debrecenben. Majd húsz
évvel ezelőtt nyithattam meg ki-
állítását a budapesti Fényes
Adolf-teremben.

A tavaly elhunyt művésznő
mostani veszprémi emlékkiállí-
tását a Mestermű Galériának kö-
szönhetjük, amely az Országos
Takarékpénztár együttérző tá-
mogatásával megrendezte ezt a
tárlatot. Ez a kiállítás újra finom
és meghitt hangulatú megvilágí-
tásba helyezi Karácsonyi Irént,
aki oly csendesen és szerényen
élte gazdag életét, és minden bi-
zonnyal újra felfedezik őt. Min-
den képe vallomás, akár szenve-
délyesen, akár szelíd bölcses-
séggel beszél teljes érzelemvilá-
gáról. Minden képe poézis:
érzékeny lelke és tiszta szíve
megnemesíti a valóság dolgait,



Karácsonyi Irén: Reggeli csendélet

és a halhatatlanságba emeli
őket, amikor műveiben életre
kelti tárgyait, környezetét. Mert
azzal a csodálatos képességgel
rendelkezett, amellyel észrevet-
te világának szépségeit és ki is
merte mondani elhitető erővel.
Őseinek vallotta az impresszio-
nistákat, Van Goghot, Cezanne-
t, anélkül, hogy majd egy évszá-
zaddal utánuk, sorukba állt vol-
na. Mondanivalóját lelkének bő
áradásával, tehetségével a maga
hangján alakította.

Bálint Endre pontosan és
megható szeretettel beszélt róla:
„... ha szavakat kellene találnom
festészete jellemzésére és igazo-
lására: színeket keres egy olyan
világban és időben, amikor már
a ´színskála´ valamennyi hang-
ját ´leütötték´ az impresszionis-
ta és posztimpresszionista inst-
rumentumon, s mégis talált egy
olyan fanyar akkordot, amit a
magáénak mondhat nyugodtan,
amikor a természetet faggatja
titkai felől..."

Szívet-lelket gyönyörködtető
látványban, tökéletes átlénye-
gülésben lehet részünk, ha elme-
rülünk a bennünket körülvevő
képekben, amelyeken fölsejlenek
a művész hat évtizedes festői
munkásságának színterei: Erdély,
Pilisborosjenő, ahol halá-
láig él, a vörösberényi és
nagymarosi művésztelep, Szig-
liget és Zsennye, amely több
mint két évtizeden át második
otthona. Évente három-négy hó-
napot tölt a zsennyei alkotóház-
ban. Festészete s önmaga itt va-
lósággal újjászületik. Mindig a
tájban dolgozik, szinte élete
utolsó napjaiig kijár a zsennyei
park fái közé festeni.

Műtermében, alkotóházak-
ban, a természetben való mun-
kálkodása mindig vigasztalás-
sal, erővel, boldogsággal töltöt-
te el, amikor varázslatos művei
megszülettek. Festményei meg-
szólítanak bennünket.

Kratochwill Mimi

*– Karácsonyi Irén kiállítása
december végéig tekinthető meg
a veszprémi Mestermű Galériá-
ban.*

A kultúra mai és jövőbeni szerepe

Egy Veab-kiadványról

A napi életét élő embert is
gyakran eléri a vágy, hogy iga-
zából megismerje a kort, amely-
ben él. Ezt a kívánságot nem is
olyan régen még alapfokú és kö-
zépfokú tanfolyamok elégítet-
ték ki, melynek során az említett
ember megtudhatta, hogy ha
nem is él még a létező világok
legjobbikában, azért hétmér-
földes léptekkel halad e világ
a Pangloss mester által bizo-
nyított tökéletesség felé. Ezt
pedig vagy elhitte a delikvens,
vagy nem; mindenesetre egy-
szerűbb és kényelmesebb volt
elhinni, bár egy idő után, az
utolsó évtizedben ez már nem
ment.

Nemcsak a mindennapi éle-
tünk során érdekel bennünket
világunk sorsa, hanem ma már
nagyon szükséges, hogy átala-
kuló világunk törvényszerűsé-
geit a tudomány is megpróbálja
feltárni. Erre már csak azért is
égetően szükség van, mivel
olyan folyamatokat kell meg-
vizsgálni, amelyek eddig nem
kerültek tudományos vizsgálat
górcsöve alá, mivel egyszerűen
nem voltak. Ez a folyamat *régi-
ónk és hazánk átalakulása, az-
az a rendszerváltozás.*

Igen nagy öröm tudni azt,
hogy megyénk tudományos mű-
helyei milyen hamar felismer-
ték ennek jelentőségét, és gya-
korlatilag az első pillanattól
kezdve, 1990 óta szerveznek ki-
sebb-nagyobb konferenciákat,
melyeknek témája az átalakulás
és ennek különböző aspektusai.
E tanácskozások anyaga pedig
folyamatosan meg is jelenik,
még ha nem is túl nagy – össze-
sen 300 – példányban.

A konferenciák szervezői: a
Veab gazdaság-, jog- és társada-
lomtudományi szakbizottsága, a
Veszprémi Egyetem társada-
lomtudományi tanszéke és a
TIT megyei szervezete.

Nemrégiben jelent meg az
1992. október 27-én tartott egy-
napos konferencia anyaga. E ta-
nácskozás témája a kultúra volt,
a kultúra jelene és jövője, a köte-
tet *Beszteri Béla* szerkesztette.

Hogy a kultúra sorsa meglehe-
tősen kritikussá vált a nagy
változások után, az mindenki
előtt nyilvánvaló. De ha belegon-
dolunk, az is igaz, hogy erről
a témáról nem lehet örök érvé-
nyűt mondani, különösen akkor
nem, ha egy éppen átalakuló
korszakban vizsgálódunk. Elég
emlékezetünkbe idézni azt,
hogy milyen hihetetlen ütemben
változnak például olvasási szo-
kásaink, hogyan változnak a
standokon a könyvek témái. Há-
rom évvel ezelőtt mekkora ke-
letjük volt a leleplező, politikai
témájú műveknek; ma már ezek
a padláson porosodnak.

E tanácskozás anyaga világo-
san tükrözi ezt az átmeneti ál-
lapotot. Hiszen jól kivehető a
szövegekből, hogy mennyire
nem egyformán határozzák meg
az előadók már a kultúra fogal-
mát sem. A bevezető előadást
tartó *Vitányi Iván* például azt ál-
lítja, hogy *„a kultúra és a társa-
dalom voltaképpen egyazon fo-
galmak"*, míg *Somogyi Ferenc*
szerint e szó egy terület *„tárgyi
adottságait és az adott régióban
élő emberek képességpotenciál-
ját jelenti"*; a konferencián
többször bemutatott *Kornis
Gyula* egykori államtitkár és
akadémikus pedig – életműve
elemzője szerint – ezalatt az
*„értékfogalmat, a tevékenysé-
get, a kultúrára való fogékony-
ságot, a munka eredményét,
vagyis a produktumot érti"*.

Jó is, hogy ezek az eltérések
szóba kerülnek, hiszen ma in-
kább fogalomtisztázó, mintsem
rendszerépítő időt élünk a tudo-
mányok területén. És ebből a
szempontból is rendkívül érde-
kes és termékeny volt e tanács-
kozás. Rámutatott például arra,
hogy a kultúra milyen módon
befolyásolja a jogrendszer ki-
épülését (itt érdekes példa a spa-
nyol kisebbségi jogok párhuza-
ma), a politikát, de szóba került
a „szappanoperák" népszerűsé-
gének megindoklása éppúgy,
mint a kultúrák periodikussága
vagy az egyetemi-főiskolai dip-
lomák száma és értéke.

És végül emeljünk ki két fon-
tos figyelmeztetést. Vitányi
Iván rámutat, hogy bizonyos ér-
telemben *„minden társadalmi,
politikai, gazdasági vagy mű-
szaki forradalmat a kultúra
készít elő, és minden fejlődési,
evolúciós szakaszt is a kultúra
alapoz meg"*. A német *Helmuth
Fleischer* viszont kijelenti,
hogy egy idő után ő bizony a ki-
finomult kultúrára figyelés lát-
tán émelyeg, mert azt látja, hogy
„eközben a politikai kultúra és a
szociális kultúra végveszélybe
kerül", s véleménye szerint Né-
metországbnan jelei vannak a
„szociobarbarizmus irányában
történő elmozdulásnak". Így tel-
jes a kép. Gondolkodhatunk raj-
ta. Elvégre ez a céljuk az ilyen
kiadványoknak.

Brassai Zoltán

Rendezvények

■ **VÁROSI PROGRAMOK, VESZPRÉM**
December 13-án 15.30 órakor a diabetesklubban Mikulás-napi ünnepélyt tartanak. 13-án 17 órakor a csatárhegyi kertbarátkör összejövetelére kerül sor. 14-én délután 4 órakor a Városi Művelődési Központ Laczkó Dezső nyugdíjasklub összejövetelén a környezetvédelem növekvő gondjairól tart előadást dr. Papp Sándor egyetemi tanár, képviselő, biz.-vezető. A 30 éven felüli egyedülállók köre összejövetelén 14-én 18 órától Luca-nap. 15-én 16.30 órakor a természetes életmódkör tartja összejövetelét. A Gizella nyugdíjasklub szerdán 15.30 órától, a Gondűző nyugdíjasklub (Malomkő u. 3.) szerdán 15 órától, a Cserhát nyugdíjasklub csütörtökön 16 órától, a Cholnoky nyugdíjasklub (Cholnoky u. 11/B) kedden 15 órától tartja összejövetelét. Az egészségnevelő torna minden héttőn 16.30 órakor kezdődik a VMK-ban. 17-én 15 órakor a Városi Művelődési Központ színháztermében Ajándékunk karácsonyra címmel nyugdíjasok karácsonya ünnepi műsor. 18 órakor gyermekek jótékonysági folklórműsora gyerekeknek a Litéri Zöldág Táncegyüttes, a Csopaki Kaláris Táncegyüttes, a Kurázsi Táncegyüttes, a Szilágyi Erzsébet Ált. Iskola Néptáncegyüttes és a Veszprémi Táncegyüttes ifjúsági csoportja közreműködésével. Szolgáltatás: a VMK minden csütörtökön 10—16 óráig szabás-varrás szaktanácsadást és szabásminta-szolgálatot tart az érdeklődő, varrni szerető lányoknak, asszonyoknak (Dózsa Gy. út 2.). Kiállítások: a Mestermű Galériában (Kossuth u. 17.) KARÁCSONYI IRÉN festőművész (1908–1992) emlékkiállítása, valamint az alapító kortárs magyar művészek alkotásai héttőtől péntekig 10—18 óráig, szombaton 10—13 óráig megtekinthető.

■ **GYERMEKEK HÁZA, VESZPRÉM**
December 17-én Bolhapiac. A megunt játékaidat, könyveidet eladhatod, elcserélheted! 18-án táncház a Gyermekek Házában. 19-én 10 órától Frucade sportágak vetélkedője, meghívás alapján a Március 15. úti sportcsarnokban. 17-én 15—18 óráig nyílt számítógépes foglalkozás a Gyeremekek Házában. 16-án 16 órától Origami kör — érdeklődő felnőtteknek. Vezeti: H. Vass Ilkáné. 18-án 9 órától kézművesiskola — elméleti foglalkozás. 18-án 9 órától tanuljunk tanulni tanfolyam 8. osztályosok és középiskolások részére. A gyermekkönyvtárban 15-én 14 órakor Görög regék címmel 6. osztályosoknak, 17-én 8 órától A Kőszívű ember fiai című vetélkedő és foglalkozás 7. osztályosoknak. A könyvtár nyitva tartása: héttőtől péntekig 9—17 óráig, kölcsönzési idő 13—17 óráig.

■ **HELYŐRSÉGI KLUB, VESZPRÉM**
14-én 11 és 14 órakor Ání Máni. Mesemusical. 17-én 19 órakor karácsonyi koncert.

■ **LACZKÓ DEZSŐ MÚZEUM, VESZPRÉM**
Időszaki kiállítások: a Gyermekvilág, a gyermekirodalom története című kiállítás december 31-ig tekinthető meg héttő kivételével naponta 10—14 óráig.

■ **EÖTVÖS KÁROLY MEGYEI KÖNYVTÁR, VESZPRÉM**
Nyitva tartás: felnőttrészlegében héttőtől péntekig 10—19 óráig. A gyermekkönyvtári szolgálat ideje: héttőn, kedden, csütörtökön és pénteken 13—18-ig, szerdán 10—12 és 13—18-ig, szombaton vetelét. Kiállítás: 13-án 19 órakor nyílik a Balaton Akadémia Alapítvány kiállítása a művelődési központban. A Barabás Gizella-emlékkiállítás a művelődési központban (Kossuth u. 3.) naponta 10—18 óráig látható. Nemes Attila szobrászművész szobrai az Annabella szálloda parkjában láthatók.

■ **VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, ZIRC**
December 14-én 18 órakor a cukorbetegek klubja, 16-án 18 órakor a kertbarátkör tartja összejövetelét. A városi kórus kedden és pénteken 18 órától tartja próbáját. A gyermek népitánc-csoport szerdánként 17 órakor tartja próbáját. Szerdánként 18 órától a nyugdíjasklub tartja klubestjeit. Héttőn 18 órától haladó német nyelvtanfolyam, kedden 17.30 órától angol nyelvtanfolyam, csütörtökön 17 órától szabás-varrás tanfolyam, 16 órától szövőszakkör, 17 órától csillagászszakkör, 18 órától német kezdő nyelvtanfolyam, pénteken 15 órától kosárfonó tanfolyam lesz.

■ **NAGY LÁSZLÓ MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, AJKA**
December 13-án 10 órakor a díszítőművész-szakkör, 14-én 16 órakor a képzőművészszakkör, 17 órakor a nyugdíjasklub. 15-én 16 órakor a dzsesszbalettcsoport, 13-án és 17-én 15 órakor a sakkszakkör foglalkozása. Naponta 10 órától karácsonyi játszóház a város óvodásainak.

■ **JÓKAI MÓR MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, PÁPA**
December 13-án 18 órától a természetgyógyászklub kóstolóval egybekötött összejövetele a JMK színházépületének előadótermében. 14-én 19 órakor a JMK Kamarazenekarának karácsonyi koncertje az evangélikus templomban. 15-én 18 órakor Ki mit tudor?, a 7—4 Törpe HFT önálló estje a JMK színháztermében. 16-án 18 órakor karácsonyi ajándékkosár a JMK színháztermében. 19-én 10—19 óráig karácsonyváró a polgármesteri hivatal és a JMK közös szervezésében a JMK színházépületében. 19-én a Természetbarát kör téli sétát szervez a gannai kőfejtő—Hangyálos—Bendes-erdő környékére. Kiállítás: január 9-ig héttő kivételével 10—13 és 15—18 óráig látható Tirnovan Ari Vid szobrászművész kiállítása a Somogyi József Galériában. A Kecskeméti Akvárium és Terrárium hüllőkiállítása december 14-től 19-ig látható a JMK Várkastély fsz. 1—3. sz. termében. Nyitva: naponta 9—18 óráig.

■ **PEDAGÓGUS MŰVELŐDÉSI HÁZ, PÁPA**
December 13-án 16 órakor a Volt hadifoglyok klubjának foglalkozásán az 1994. évi munkaterv megbeszélésére kerül sor. 14-én 17 órakor a nők klubjában dr. Szabó Lajos helytörténész Jeles napok demceberben (Miklós-nap, Luca-nap, karácsonyi és szilveszteri népszokások) címmel. 16-án 17 órakor a nyugdíjas pedagógusok klubjában karácsonyi köszöntő az Erkel Ferenc Ének—Zenei Általános Iskola tanulóinak közreműködésével. 18-án 18 órakor a Bakonyi Country Band és a Play—Deck—Ni együttesek hangversenye a Jazz-klubban. A Pápai Nyugdíjasok Egyesülete fogadónapját minden szerdán délelőtt 10—12 óráig tartja a művelődési ház társalgójában. Az Erkel Ferenc Pedagógus Kórus kedden 16.30-kor, csütörtökön 13.45-kor tartja próbáját. Szolgáltatás: 15-én 9—17 óráig Filléres Módi-ruhavásár. 13—14-én 9—17 óráig svájci kilósruha-vásár. A Kaszinó büfé héttő—csütörtök 9—21 óráig, pénteken 9—17 óráig szejövetelét. Kiállítás: december 17-ig a földszinti 5. sz. teremben hologramkiállítás és -vásár. 17-ig akvarellképek kiállítása és vására az emeleti előcsarnokban. A Magyarország szép tájai c. könyvkiállítás a földszinti vitrinben december 31-ig látható. A Karácsony a művészetben című kiállítás december 17-től 31-ig látható az emeleti előcsarnok vitrineiben. Könyvtári szolgáltatás: kölcsönzés kedden és csütörtökön 10—12-ig, ill. 13—17 óráig. A gazdag könyvállomány mellett 130 féle folyóirat várja az olvasókat.

PETŐFI SZÍNHÁZ

December 13-án délután 3 órakor CSIPKERÓZSIKALAND, Veszprém, Gyermekszínház, Z bérlet. Este fél 8 órakor GIZELLA, Veszprém, Németh bérlet. 14-én délután 5 órakor LEAR KIRÁLY, Veszprém, Vetési bérlet. Délelőtt 10 órakor és délután 2 órakor CSIPKERÓZSIKALAND, Szekszárd, művelődési központ. 15-én este 7 órakor A FILHARMÓNIA HANGVERSENYE, Veszprém. Este 7 órakor HYPPOLIT, A LAKÁJ, Vác, művelődési központ. 16-án délután 3 órakor CSIPKERÓZSIKALAND, Veszprém, Gyermekszínház, T bérlet. Este 7 órakor HYPPOLIT, A LAKÁJ, Veszprém, Radnóti bérlet. Este 7 órakor LEAR KIRÁLY, Paks, művelődési központ. 17-én este 7 órakor HYPPOLIT, A LAKÁJ, Veszprém, Petőfi bérlet. 18-án este 6 órakor LEAR KIRÁLY, Veszrém, Bakony bérlet. 19-én este 6 órakor HYPPOLIT, A LAKÁJ, Veszprém, Déryné bérlet. Este 7 órakor DANDIN GYÖRGY, Veszprém, Játékszín, 1. bérlet.

Vásárok

Autóvásárt december 11—12-én és 18—19-én Debrecenben, Pécsett, 12-én és 19-én Celldömölkön, Miskolcon, Nyíregyházán, Szegeden, Szolnokon, Téten, Veszprémben a lengyel piacon és a Shell-kútnál, 19-én Sopronban tartanak.

Gyógyszertári ügyelet

Szombati ügyeleti nyitva tartás 8 és 14 óra között.
AJKA, Kígyó Gyógyszertár, Frankel L. u.
BALATONALMÁDI, György Gyógyszertár, Baross G. u.
BALATONFÜRED, 7/6. sz. Gyógyszertár, Csárda u.
TAPOLCA, Winkler Gyógyszertár, Ady E. u. Telefon: 89/311-175.
PÁPÁN, Fő út 24—26. sz. alatti gyógyszertár.
VÁRPALOTA, Szent György Gyógyszertár
VESZPRÉM, Arany Oroszlán Gyógyszertár, Kossuth u.
ZIRC, Szent Hubertus Gyógyszertár, Kossuth u. 11.
A fenti gyógyszertárak szombat—vasárnap az ügyeleti nyitva tartás után zárt ajtók mögött tartanak ügyeletet.
Ezenkívül minden szombaton nyitva van a VESZPRÉM, Madách u. 4. sz. alatti ARANY HOLLÓ privát gyógyszertár 8—13 óráig, a Kabai János u. 1. sz. alatti GYÓGYÍR gyógyszertár 8—12 óráig, az Iskola u. 3. sz. alatti FEHÉR ŰRÖM gyógyszertár (telefon: 321-170) 8—13 óráig, valamint PÁPA, Jókai u. 7. sz. alatti GRÁNÁTALMA gyógyszertár (telefon: 324-444) 8—12 óráig és Balatonfüreden a Szent Erzsébet gyógyszertár, Vasút. 3.
VÁRPALOTA körzetében: DR. OROS SÁNDOR, Berhida, Kossuth u. 51. Telefon: 355—126.
ZIRC körzetében: DR. DÖMÖTÖR SÁNDOR, Zirc, Fay A. u. 4/A. Telefon: 194.

Orvosi ügyelet

VESZPRÉM városban (Gyulafirátót) hétköznap, hétvégén és munkaszüneti napokon orvosi ügyelet működik. A központi ügyelet hétvégén és ünnepnapokon kiterjed Herend, Márkó, Bánd, Hárskút, Nagyvázsony, Mencshely, Pula, Papkeszi, Vilonya, Hajmáskér, Sóly, Kolorkémia, Szentgál, Nemesvámos, Hidegkút, Barnag, Vörösto térségére. Helye: Veszprém, Cserhát I. épület. Az ügyelet a 422-650-es telefonon hívható. Hétköznapokon a sürgősségi ellátást a helyi körzeti orvos végzi. A központi körzeti GYERMEKORVOSI ÜGYELET szintén Veszprémben, a Cserhát I-es épületben szombaton reggel fél 8-tól héttő reggel fél 8-ig hívható a 425-685-ös telefonon. A központi FOGORVOSI ÜGYELETI szolgálat címe: Veszprém, Halle u. 5/E., ahol éjszakai ügyelet nincs. Munkaszüneti és ünnepnap, valamint hétvégén, szombat—vasárnap az ügyelet reggel 8-tól 14 óráig tart. Telefon: 325-228.
A BALATON-PARTI lakosság sürgősségi betegellátását Alsóőrs, Lovas, Felsőőrs, Balatonvilágos, Füzfőgyártelep, Balatonfüzfő, Litér, Királyszentistván, Balatonkenese, Balatonakarattya, Balatonalmádi, Vörösberény, Szentkirályszabadja, Balatonfőkajár, Balatonalliga, Csajág, Küngös területén balatonalmádi központtal hétvégi központi orvosi ügyelet látja el. Az ügyelet szombat reggel 7-től héttő reggel 7 óráig tart. Cím: Balatonalmádi, Baross G. u. 32., telefonszám: 06(88)338-334. Hétköznapokon este 18 órától reggel 7 óráig Balatonalmádi (Vörösberény) és Szentkirályszabadja területére terjed ki az ügyelet és a fent megjelölt helyen és telefonszámon vehető igénybe sürgősségi ellátásra.
BALATONFÜRED — központi orvosi ügyelet helye: Csárda u. 1., rendelőintézet. Szombat reggel 7 órától héttő reggel 7 óráig a (86)342-468-as telefonszámon hívható. A FOGÁSZATI ügyelet szombaton 8—14 óráig, vasárnap 8—11 óráig tart. Éjszaka fogászati ügyelet nincs.
AJKA — (város és környéke, Halimba ellátására) központi orvosi ügyelet helye: Frankel Leó u. 22., a nagy gyógyszertár melletti körzeti orvosi rendelő. Ideje: szombaton reggel 7 órától héttő reggel 7 óráig, hétköznapokon: este 19 órától reggel 7 óráig. Telefon: 312-012. Fogorvosi ügyelet: szombat—vasárnap 8—14 óráig. Helye: fogászati rendelőintézet.
DEVECSER — (járás ellátására) hétvégi körzeti orvosi ügyelet helye: Pápai mártírok útja 1. Szombat reggel 9 órától héttő reggel 8 óráig a 129-es telefonszámon hívható.
PÁPA városban hétköznapokon, munkaszüneti napokon és hétvégén orvosi ügyeleti szolgálat működik. Hétköznapokon 18 órától másnap reggel 6 óráig, munkaszüneti napokon a munkaszüneti napot megelőző napon este 18 órától a munkaszüneti napot követő nap reggel 6 óráig, hétvégén szombaton reggel 6 órától héttő reggel 6 óráig a Séllyei utcai rendelőben, telefon: 324-614. PÁPA város vonzáskörzetében munkaszüneti napokon és hétvégén orvosi ügyeleti szolgálat működik. Munkaszüneti napokon

Álom és valóság

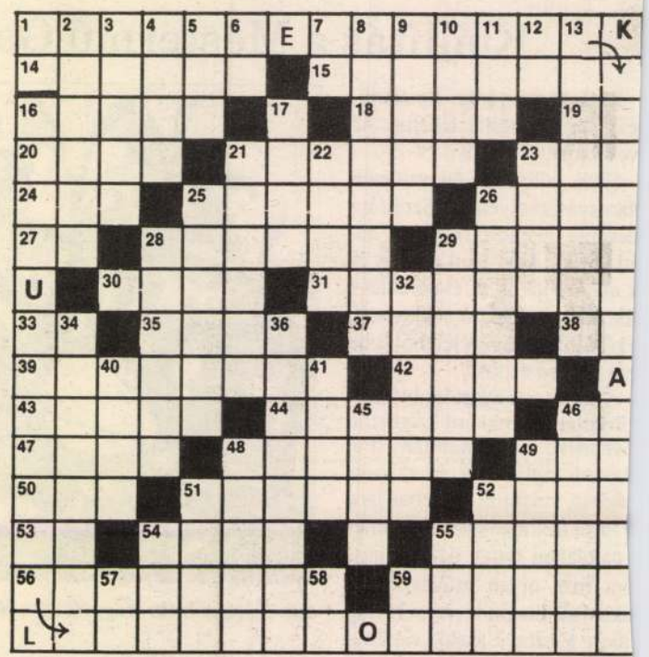

VÍZSZINTES: 1. Pierre Curie (1859—1906) francia fizikus elgondolkoztató megállapításának első része 14. Pásztortánc 15. Zöldes v. pirosló gombvirágzatú gyomnövény 16. Régi olasz pénzérme 18. Bálvány 19. A lengyel gépkocsik betűjele 20. Liszt-díjas operaénekes (Karola) 21. Fenevad 23. Exvilágbajnok lett sakkozó (Mihail) 24. Szerv a hasüregben, de ige is 25. Töltényhüvely 26. Hosszú idő múlva 27. A mangán vegyjele 28. Valakiről szobrot készít 29. Románia Kárpátokon túli területe, egykor használt szóval 30. ... Lake City; az USA Utah szövetségi államának fővárosa 31. Olasz zeneszerző (Domenico, 1749—1801) 33. Nemzetközi, röv. 35. Ilona becézve 37. Japán kikötőváros (KOBE) 38. Rangjelző szócska 39. Színházi alkalmazott 42. A rőfnél valamivel rövidebb, régi hosszmérték 43. Neves francia filmszínész (Bernard) 44. Az indiánok fatörzsből kivájt evezős csónakja 46. Alkatrész! 47. Nemes ital 48. Rossini operája 49. Az olasz rádió és televízió, röv. (RAI) 50. ... Jü—Tang; kínai író, kritikus (LIN) 51. Kaktuszfélék tüskés hónaljrügye (AREOLA) 52. Forma 1-es világbajnok, angol autóversenyző (James) 53. A vatikáni és a máltai gépkocsik jelzése 54. Dunakeszi része 55. Hangjegy 56. Cseppkőbarlangjáról nevezetes Baranya megyei település 59. Afrikában honos, nagy testű majom

FÜGGŐLEGES: 1. ... ovo: kezdettől fogva 2. Állati eredetű 3. Vendéglői olvasmány 4. Város Észak-Olaszországban (LODI) 5. Electric Light Orchestra, röv. 6. Állóvíz 7. A technécium vegyjele 8. Unatkozik 9. Dél-Tirolban beszélt nyelv 10. Kettős nádnyelvű fafúvós hangszer 11. ... á propos; alkalmatlan időben 12. Szolmizációs hang 13. Gersliből készült étel 16. A megállapítás második, befejező része 17. Csinos, tiszta 21. Afrikai néger népcsalád 22. Fiú 23. Afrikai állam, fővárosa: Lomé 25. Oszlophoz hasonló, függőleges épületelem 26. Provanszál esti dal, a kései trubadúr költészet műfaja 28. A Meztelenek és holtak című regény írója (Norman) 29. Zsarnokság jelképe 32. Ruhatisztító üzem 34. Káposztafélé növény rügye 36. Udvart takarítgat 40. Aranyifjú 41. Filmrendező (Sándor) 45. Bolgár hegység, szép kolostorral 46. Fehér színű, jól nyújtható fém 48. Francia fizikus, csillagász, a polariszkóp feltalálója (Dominique Francois, 1786—1853) 49. Fontos titánérc 51. Éppen hogy csak 52. Melyik helyre? 54. Alatta levő helyre 55. Vas megyei község, arborétummal 57. Csekély értékű római pénzegység volt 58. Sportfőiskolánk, röv. 59. A prazeodínium vegyjele

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 16. számú sorok megfejtése csütörtök délig szerkesztőségünk címére, Veszprém, Szabadság tér 15.

Múlt heti keresztrejtvényünk helyes megfejtése: — Először magadat tartsd békében, akkor másokat is békéltethetsz.
Könyvjutalmat nyertek: Berta Elemér, Ajka; Lukács Judit, Nagydém; Németh Jánosné, Veszprém; Piros Józsefné, Nyirád; Stér Beáta, Veszprém; Szabó Jánosné, Kapolcs.

Karácsonyi Irén festő

M. Nemzet 1993. dec. 10

KARÁCSONYI IRÉN festményeiből nyílt meg kiállítás a veszprémi Mestermű Galériában (Kossuth u. 17.). A tárlat december 24-ig tekinthető meg.

RICZU Zoltán: Zsidó épületek és emlékek Nyiregyházán. Nyiregyháza : Jósa András Múzeum, 1992

Karácsonyi Irén, festő

□ KARÁCSONYI IRÉN festőművész kiállítása ma délután fél hatkor nyílik a Fényes Adolf-teremben. Megnyitja: Kratochwill Mimi művészettörténész.

– Karácsonyi Irén ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. okt. 31.

Karácsonyi Irén festőművész

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

KARÁCSONYI IRÉN

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1975. OKTÓBER 31-ÉN PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

KRATOCHWILL MIMI

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

FÉNYES ADOLF TEREM

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI ÚT 30.

KARÁCSONYI IRÉN

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

KARÁCSONYI IRÉN

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1975. OKTÓBER 31-ÉN PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

KRATOCHWILL MIMI

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

FÉNYES ADOLF TEREM

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI ÚT 30.

Kara János

1600 DOLLÁRÉRT kelt el egy newyorki »egzótikus« árverésen egy gyönyörűen faragott magyar juhászbot. Átkotója, Kara János dunántúli pásztorlegény néhány éve a legnagyobb nyomorban halt meg.

Világ

1948. okt. 20.



Heti szidr. Nauach	ב' דר"ח נח	1	א	Szombat	1	**Mindsz. ünnepe**
		2	ב	Vasárnap	2	**E 24. Halott. n.**
		3	ג	Hétfő	3	Viktorin
		4	ד	Kedd	4	Borr. Károly
		5	ה	Szerda	5	Imre herczeg
		6	ו	Csütörtök	6	Lénárt
		7	ז	Péntek	7	Engelbert
Heti szidr. Lech-L'chó	לך לך	8	ח	Szombat	8	Gottfried
		9	ט	Vasárnap	9	**E 25. B. assz. olt.**

KARA GYÖRGY grafikus

Sajátos lecke az állampolgároknak

A legfőbb érték

Magyarországon a legfőbb érték az abortusz. A magzatelhajtás. Ezt a leckét tanulhatta meg az elmúlt napokban az írott és elektronikus sajtó nagy iskolájában minden állampolgár. A gyermekek is, ezek a sikerületlen vagy elmulasztott kis abortuszok. Az anyák és apák is, akik nyilvánvaló, hogy eddig talán nem voltak tisztában a tanítással. De még jóvátehetik korábbi mulasztásaikat. És a fiatalok, akik – a jeles közvélemény-formálóknak hála – most megismerhették és megszilárdíthatták értékrendjük alaptételét.

Most már a végrehajtó hatalom képviselőin a sor: hozzák meg a nemes eszmét veszélyez-

Szüntessék meg – az ombudsman, valamennyiünk legvégső jogi képviselője tapasztalatai alapján is – a rengeteg visszaélést elkövető gyámügyet (a szervezet léte is egy botrány!), a köztudomásúan és következetesen abortuszellenes egyházat, a bűnös döntést hozó bíróságot stb. Ki kell alaposan vizsgálni, hogy történhetett meg ez a gyalázat!

Nem elég, hogy a leányanya maga is hosszabb-rövidebb ideig téveszme rabja lett, és nem ment el a már kitűzött időpontban az abortuszra! Józan és becsületes családjával szembefordulva elrebegte azt a vágyát, hogy megszülne és felnevelne

tel. Csaknem életben maradt egy magzat a rosszra való buzgalom – és a jogi csűrés-csavarások következtében. (Mert a kiskorú akaratát a kiskorú törvényes képviselője ellenében másként ma nálunk nem lehet érvényesíteni.)

Szerencsére a nemzet lelkiismerete, a tömegkommunikáció ébren volt, és a helyes mederbe terelte az eseményeket. Javaslom, hogy ennek emlékére legyen március 25-e az *abortusz napja!* Világnapnak, sajnos, nem nevezhetjük, mert a középkori gondolkodású, abortuszellenes nagyvilágban – például Olaszországban, Franciaország-

LINDAB LEGENDA
A CONSTRUMA-n!



A Lindab cég svédacélból gyártott, négyrétegű műanyag bevonattal ellátott, csúcsminőségű építőipari lemeztermékei nélkülözhetetlenek a modern építőiparban. A Topline cserepeslemezt kis önsúly és gyors, könnyű szerelhetőség jellemzi. Kis szerkezeti súlya tetőfelújításkor értékelhető igazán. A Rainline ereszcsatorna-rendszer minden egyes eleme átgondolt tervezés eredménye, pontosan, egyszerűen illeszkednek egymáshoz. Ezáltal összeszerelése gyerekjáték, az eredmény pedig egy esztétikus esővízelvezető-rendszer.
A cég színes termékpalettáján található a Systemline csarnokrendszer, amely ipari, mezőgazdasági, raktározási célokra professzionális megoldást kínál. A szabad fesztávolság 8 és 60 méter, a belmagasság 3–14 méter között változhat, míg hossza tetszőleges. Így a variációs lehetőségek száma végtelen.

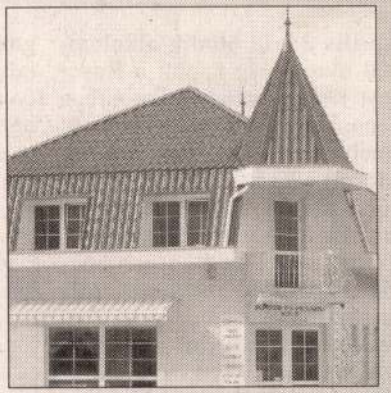

Lindab Rainline®
Ereszcsatorna-rendszer

Lindab Topline®
Cserepeslemez



Kihívások az EU árnyékában

Április 23-tól: budapesti nemzetközi könyvfesztivál

Április 23-án ötödik alkalommal nyitja meg kapuit a Budapest Kongresszusi Központban a nemzetközi könyvfesztivál, amelyre az idén is több száz kiadó érkezését várják a rendezők. *Zentai* Péter László, a fesztivált szervező *Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének* igazgatója szerint ma már a budapesti rendezvényt komolyan jegyzik a szakmában, a visszatérő kiállítók és íróvendégek jó hírünket keltik. Kiállításnak és szakmai rendezvénysorozatnak indult a fesztivál, de már az első év után legalább akkora szerepet kapnak az olvasókat is érdeklő programok, mint a szakmai ta-

gok az EU-csatlakozás küszöbén, a magyar kultúrának milyen kihívásokkal kell szembenéznie az ezredfordulón, hogyan korszerűsíthetők a könyvtári szolgáltatások a számítógé-



dulók jegyében zajlik. Délelőtt tíz órakor kezdődik az 1848-as forradalom tiszteletére rendezendő emlékülés *Csorba* László történész elnökletével, amelyen *Urbán* Aladár, *Gyarmati* György, *Hermann* Róbert, *Katona* Tamás előadása mellett a közönség meghallgathatja a *Szilágyi Erzsébet Gimnázium* emlékműsorát és megtekintheti a jubileumra készült kiadványokat. A Fővárosi Önkormányzat a 125 éves Budapestet mutatja be új könyvek, albumok tükrében.

Vasárnap délelőtt a kortárs gyermek- és ifjúsági irodalom helyzetét vitatják meg a szak-

A fesztivál mindhárom napján hazai és külföldi írók dedikálnak. *Hunok Berlinben* címmel a magyar–német kapcsolatokról beszélgetnek írók és fordítók, a kétnyelvű, német–magyar esten szombat délután európai hírű német írók társaságában olvas fel műveiből *Balla* Zsófia, *Esterházy* Péter, *Kertész* Imre és *Nádas* Péter. Mindennap legalább négy könyvpremier lesz, magyarok és külföldiek egyaránt. A fesztivál ideje alatt a *Kortárs Galéria* meseillusztrációkat mutat be *Gross* Arnold, *Reich* Károly, *Réber* László, *Róna* Emy. *Szántó* Piroska má-

Múzeumi kincsek bélyegeken

A magyar posta a *Szecesszió – a XX. század hajnala* elnevezésű bélyegsora ünnepélyes forgalomba bocsátásának alkalmából *Múzeumok remekművei magyar bélyegképeken* címmel kamarakiállítást nyitott meg kedden Budapesten, az *Iparművészeti Múzeumban Doros* Béla, a Magyar Posta Rt. és *Bereczky* Lóránt, a *Nemzeti Galéria* igazgatója. A bélyegeken ábrázolt négy kerámia, amely az 1853-ban alapított pécsi Zsolnay-gyárban készült – tervezői *Rippl-Rónai* József, *Apáti Abt* Sándor, *Kapás Nagy* Mihály és *Mattyasovszky-Zsolnay* László –, a múzeum gyűjteményébe tartozik, és a szecessziós kiállításon meg is tekinthető. A bélyegeket pedig, *Molnár* Géza fotóinak felhasználásával, *Kara* György és *Nagy* Péter grafikus tervezte.

Az Iparművészeti Múzeumban április 12-ig látható kiállítás alkalmából tíz bélyeget tartalmazó bélyegfüzet is megjelenik, és a Magyar Posta a múzeum *Zsolnay szecessziós kerámia* című kiállításának megnyitóján, június 2-án alkalmi bélyegzést rendez a múzeumban. **(hajdú)**

Saját szemmel

Hajléktalanok fotókiállítása

Karácsony – bélyegeken



A Magyar Posta idei bélyegén *Udvardi Erzsébet Betlehem* című festményének reprodukciója látható, amely *Huschit János* művészfotójának felhasználásával *Kara György* grafikusművész terve alapján készült. A bélyeghez tartozó alkalmi borítékrajzát a művész *Madonna gyermekkel* című műve díszíti, az alkalmi bélyegző motívuma egy karácsonyi hangulatot idéző téli táj stilizált képe. A bélyegkép és a borítékrajz az eredeti műveknek megfelelően, különleges nyomdatechnikai eljárással arany- és ezüstfólia alkalmazásával készült. A karácsonyi „személyes bélyegeket" népszerűsítő bélyegíveken 20–20 szelvényes forgalmi bélyeg található. (A személyes bélyegek úgy készülnek, hogy a bianco szelvényre utólag rányomtatják a megrendelő által választott fotót. Ezáltal mindenki egyedi bélyeggel levelezhet, és megvalósul a terméket bevezető kampány mottója: „Ahány ember, annyi bélyeg!")

Karácsonyi hangulatot idézve a bélyegképeken angyalkák egész és töredék alakos kompozíciói, üveg fenyődíszek, illetve mézes sütemények láthatók.

A hagyományok szerint az adventi hetek alatt ismét lesz Nagykarácsonyban alkalmi bélyegzés.

GYEMBER LX/51. (1940) · 2004. dec. 19. 11. l.

KARA GYÖRGY

Az Osztrák Intézet szeretettel meghívja Önt és kedves barátait

Karácsony Iván - Pianissimo című

fotókiállításának megnyitójára,

1999. szeptember 7-én kedden 18.00 órára.

A kiállítást megnyitja: Dr. Hannes Porias, az Osztrák Köztársaság magyarországi nagykövete

Mag. Karin Nöckler, az Osztrák Intézet igazgatónője

Zenei kíséret: Somogyvári Csilla fuvolaművész

A kiállítás megtekinthető: 1999. szeptember 7-től - 30-ig

hétköznap: 10^{00}-18^{00} óra között

Cím: 1061 - Budapest, Andrássy út 21. I. emelet

Einladung

zur Eröffnung der Fotoausstellung

"Pianissimo" von Iván Karácsony.

Dienstag, 7.9.1999 um 18.00 Uhr

Eröffnung der Ausstellung: Dr. Hannes Porias, Österreichischer Botschafter

Mag. Karin Nöckler, Leiterin des Österreich Instituts.

Musik: Csilla Somogyvári, Flöte

Die Ausstellung ist vom 7. bis zum 30. September 1999.

Montag-Freitag von 10-18 Uhr geöffnet.

Adresse: Andrássy út 21. I. Stock, 1061 Budapest

A fényképezés számomra olyan, mint másnak a dohányzás.
Tartós szenvedély, nem tudok leszokni róla.

Karácsony Iván

Das Fotografieren ist für mich wie für andere das Rauchen:
Eine dauerhafte Leidenschaft. Ich kann es mir nicht abgewöhnen.

Iván Karácsony



Kara György

1953-ban született Sztálinvárosban.
Végzettsége: Iparművészeti Főiskola
Tevékenységi terület: az alkalmazott grafika valamennyi területe
Lakcím: 1111 Budapest, Bertalan u. 19.

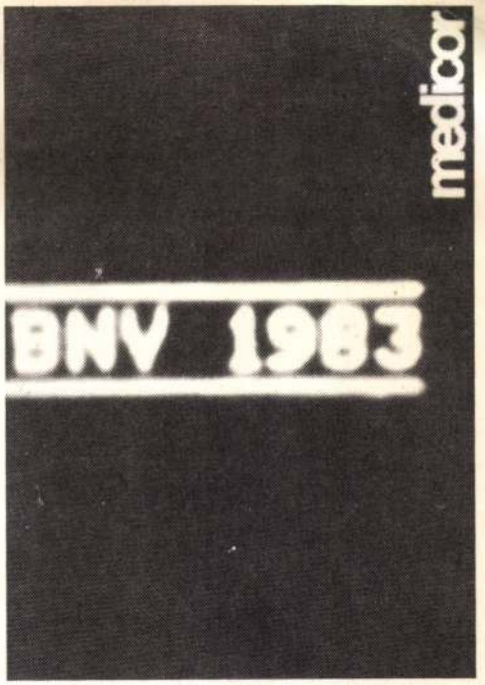

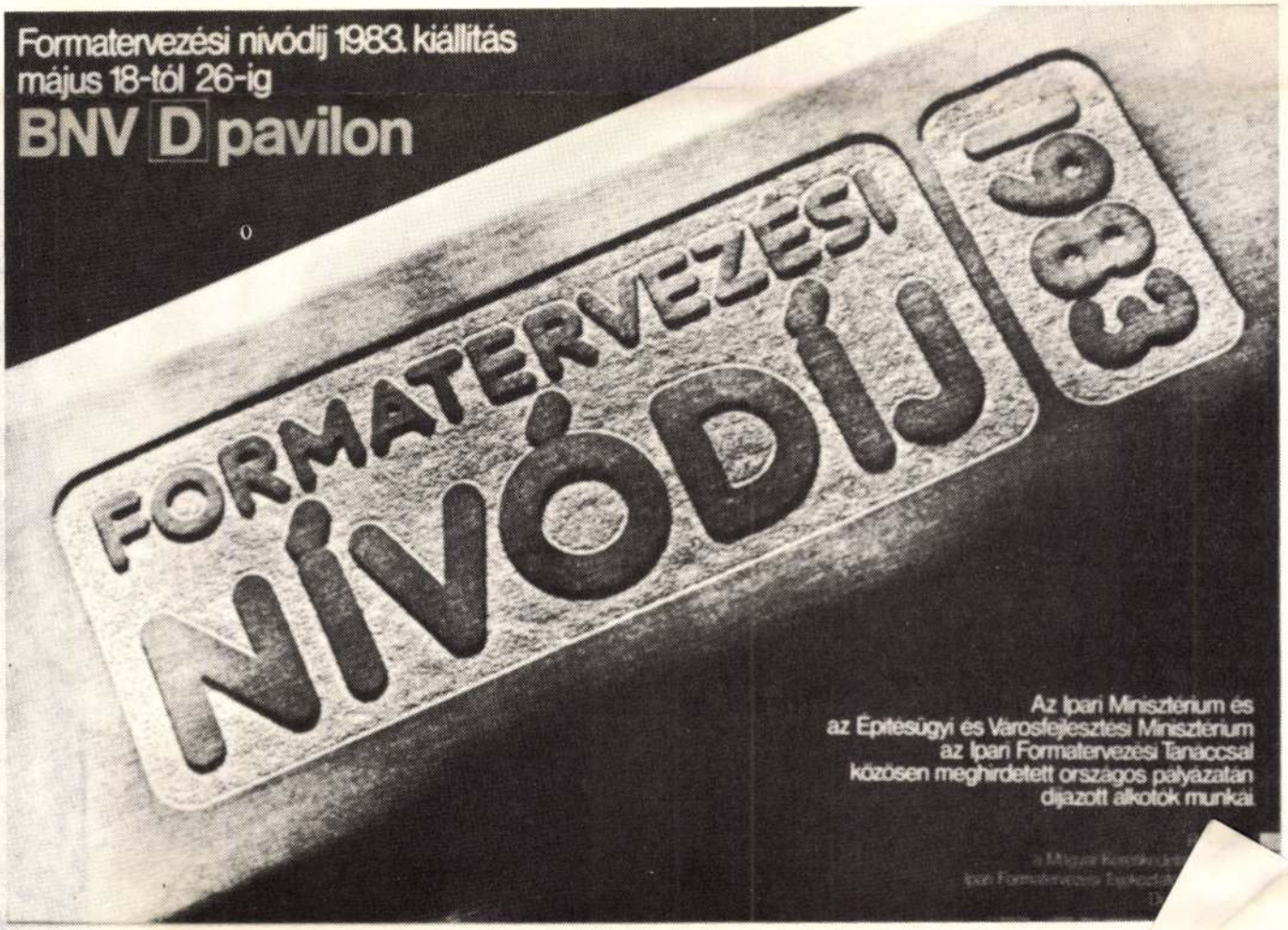

Kádár Katalin

1951-ben született Budapesten.
Végzettség: Képzőművészeti Főiskola
Tevékenységi terület: az alkalmazott grafika valamennyi területe
Lakcím: 1021 Budapest, Bognár u. 7.





MDK.

B.Karácsonyi Irén

Kiállitási hiradás

Szocialista Müvészetért 1966 nov.

Karácsonyi János

MDK

Téli táj

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

Kovácsonyi János

1938 dec.-ben Kazár Lászlóval, Agricola Lidiával, Katz Mártonnal, Szervátiusz Jenővel és Klein József-fel együtt rendez kiállítást Nagyrányán.

1939 tavaszán ugyanezekkel, ugyanitt – a Képzőművészek Egyesülete-ben állít ki.

Munkádin Jenő: Klein József – a műv. és emberi helytáltása
Kovacs, Kolozsvár 1966. IV. 583.

Karácsonyi Szén

Karácsonyi Szén kiállításának katalógusában Bálint Endre írja, hogy az sinskálában a művésznő talált egy fanyar akordot amit magáénak mondhat".

-------:Kiállitási naptár.

Művészet, 1975. november - 45. oldal.

Karácsonyi Imre

Karácsonyi Imre a Fő iskolában
Benkhard Ágost tanítványa volt.
Mostani kiállítására az utóbbi
időben főleg tusrajzain festett olaj-
képei, akvarelljei szerepelnek.

------: Kiállítási naptár.
Művészet, 1975. november - 45. oldal.

Karácsonyi Szén

A Fényes Adolf Teremben okt. 31-ig rendezte Karácsonyi Szén festő művész kiállítását. A művésznő 1935 óta kiállító művész.

------:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1975. november - 45. oldal.

Karácsonyi tréfi

Bohó, gonache
Nádvilág, —"—

IV. Országos Akvarell Bjennálé
Eger, 1874.

Kara Mihály MDK

Tanulmányfej, gipsz

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

MDK

Kara Krón Mihály

Szőke kelléga, szobormü

Kató, szobormü

Műcsarnok 1909 tav. kiáll. kat. 35.l.

Kara Mihály MDK

Dr. Záborszky Ilona arcmása, szobor

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

MDK

Kara Mihály

Tanulmányfej, gipsz

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
27 l.

MDK

Kara Mihály

vázlat, gipsz

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc. 29 l.

MDK

Kara Mihály

Feleségem

KMT. 1912/13. téli kiáll. kat. 62.l.

Kara Mihály

Fürdő után, gipsz

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Kara Mihály

MDK

Tanulmányfej, gipsz

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

MDK

Kara Mihály, szobrászm.

Szécsi Ivánné arcmása. Gipsz-szobormü.

KMT.- 1913.Tavaszi Kiáll . Kat. 58.l.

Kara Mihály NDK

Anyám, szobormü

Mücsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Kara Mihály

MDK

Szécsi Ivánné arcmása, gipsz

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

MDK

Kara Krón Mihály

Zord barátom

Műcsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 34.l.

Kara Mihály

MDK

Tanulmányfej, gipsz

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Kara Mihály

MDK

Vázlat, gipsz

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

MDK

Kara Mihály

Anyám, szobormü

Képzőm. Társ. 1910. tav. kiáll. kat. 35.1.

KARA Mihály *44*
?, 1886.–Izrael, ?
Képz. Főisk. Bpest, szobrász

Banner Erdély

K a r a Mihály szobrász

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
206-211.
"Az Erzsébet emlékmü"

Kara Krón Mihály

Csillag István, Medgyessy Ferenc, Kreipel Ottó, Pick Lajos szobrászmüvészek "A Mücsarnok tavasz tárlatá"-n szerepelnek müveikkel, melyekről, -a kiállitásról közölt kritika keretében- a Müvészet c. rovat számolbe: Az itt felsorolt ifju müvészek alkotásai, sokat igérő tehetségükkel, oázist jelentenek "a mücsarnoki törzstagok müveinek sivatagában.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 4. XX. évf.
14. sz. 234. lap.

Kara Mihály

Pongrácz és Mester Jenő, a három fiatal szobrászmüvész, tiz ifju festőmüvész társával, a Müvészház uj kiállitásán mutatta be müveit. A Müvészet c. rovatban sign. nélkül közölt kritika dicséri a müvész erőteljes női arcképét, valamint a mai fiatal szobrásznemzedéket, közéjük tartozik a müvész is.

A HÉT, Bp. 1910. febr. 20.
XXI. évf. 8. sz. 127. lap.

Kara Mihály szobrász 1

Mint a Barabás Miklós Céh

tagja - emlitve

Murádin Jenő: A Barabás Miklós céh történetéhez

Korunk Kolozsvár 1974/2

184. old

Kara Mihály szobrász 2

Nagyváradon és Bukarestben dolgozott, a Zor monumentális szobrászatának egyik legismertebb alkotója

Korunk Kolozsvár 1974/2

184. old.

MDK

Kara Mihály és Lányi Dezső szobrászm.-k
Löffler Sándor és Béla müépitők.

közös müve a XII.sz. teremben.

Mücsarnok.-Kiállitás.
Az Erzsébet-müemlék.
Müvészet. 1913. 2o5-6.l.

Kara Mihály

Beszédes László és Bory Jenő szobrait kiemeli Tövis: "A Műcsarnok tavaszi tárlata" c. kritikájában, de a kiállitáson szereplő alkotásokról nem beszél külön, csupán annyit mond, hogy a három müvész az uj szobrásznemzedék kiváló képviselője.

A HÉT, Bp. 1910. ápr. 3.
XXI. évf. 14. sz. 230. lap.

MDK

Kara Mihály - Lányi Dezső - Löffler Sándor - Löffler Béla

Erzsébet emlékmű pályaterve

Művészet XII. évf. 1913 206-11 o.

le. D. U.

KARA Mihály szobrász

1880 –

Gyermekfej

A M. N. Galéria állagjegyzéke I/a. r.

Bp. 1959. 245. l.

M.D.K..

Kara Mihály

Müvét a Müvészeti Direktorium megvásárolta és a Szépmüvészeti Muzeumnak átadta.

Gyermekfej, bronz

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 361.l.

Kara Mihály MDK

épitész

résztvett az Erzsébet szobor 1913.évi pályázatán

Kézdi Kovács László: Az Erzsébet emlékmü.
Pesti Hirlap 1913. máj. ~~28~~ 28.

Kara Mihály, szobrászm. MDK

A nyáron kiírt pályázaton 17. szobrász versenyzett a hős vértanu szobrára. Ezek közül hat jobbnak talált mü alkotói vehettek részt a szükebb körü pályázaton, ezek közt Fentnevezett is.

Csányi László salgegerszegi szobrának pályanyertes tervei.

Vas.Ujs. 1911. 8.sz. 68.évf.145.l.

KARA (Krón) Mihály (1883 - ? Harfa) fertő

Muráclin Jenő: Erdélyi fertőnkolók
Bukarest, 1997 126-127. életr.

zsindelytetővel, csúcsán bádogból kivágott Bárányával, a város czímerképével.

Vármegyeháza

Két emeletes barokk épület, balfelől bástya hengeres toronnyal, oszlopos kapuja fölött e vasráccsal. Erkély ajtaja fölött csonka oromb czímere kőből: pajzsában siklás hegyvidéken jo ágaskodó szarvas, mely mellső lábaival koron tekintő kiterjesztett szárnyú sast ábrázoló pajzs mely utóbbiból fenyőfa nő ki: D. MARIA T PELICE INVICTA Chronosticon ez 1761-ből középső részét pilaszterek tagolják, ezeken oromfal.

A kapu alatt toszkán oszlopos lépcsőbejá

Kara Mihály, Novisad, Kara Petrulu 15

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

Kara Mihály

Im Jahre 1919 nach dem Zusammenbruch der Räterepublikherrschaft in Ungarn nach Rumänien emigriert.

10 müve fels.

Hu Prmagyérem 267. l.

Viselet.

Női ruha.

A reggeli öltözetben
ból kivett és jobb kezén ülő
rot kínálja. Felirata:

REGGELI ÖLTÖ
Gábanyi Sándor csi

alól jobbra: Nyomt. Rohn és G
legalól jobbra: Melléklet a G
Február 1

Kny., mér. 21.3

Krón Kara Mihály

Műcsarnok

1917-18. téli tárl. 426, 429, 430

1918. tav. tárl. 303, 388, 420, 421

~~Agyagtárgy, öskori VII. 155~~

MDK

Kara Kron Mihály, festö
szül 188o.

Férfi tanulmányfej. Jelezve. C er.rajz.

gr. Almásy -Teleki Éva, müv.int./v.Ernst Muz./
IX. Müvészeti aukció. 1942. máj. 1o.8töl kiáll. 18.-án aukció
Kat. 17.1.

ЖСК

Kara Kron Mihály

Mučarnok Hobrány Bpest

1909. tav. kiáll. 171, 201, 203

1910. tav. kiáll 156.

1912-13. téli kiáll. 380

1913. tav. kiáll. 230, 312

1913-14. téli kiáll. 279, 362

JANUÁR

21

1/2 3. Avitalos -

Kara Krón Mihály

Szöke kollega, szobormü

Kató

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

KARA KRÓN MIHÁLY

2o1. Szőke kollega. Szobormü.

2o3. Kató. Szobormü.

Képzőm.Társ.19o9.tav.kiáll.kat. 35.oldal

MDK

Kara Krón Mihály

Zord barátom, szobormü

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

KARA GYÖRGY

Magyar Iparművészet az
ezredforduló 2003

178.

KARA GYÖRGY

Új bélyeg

(MTI) A Magyar Posta Rt. ma hozza forgalomba a 125 éves az Egyetemes Postaegyesület elnevezésű, 32 forint névértékű alkalmi bélyegét, amelyet Kara György grafikusművész tervezett. A bélyeget 300 ezer példányban a Pénzjegynyomda Rt. készítette. Az új bélyeget a megjelenés napján az első napi bélyegzőt használó posták a vásárlók kívánságára lepecsételik.

Ellingtonra emlékeznek

(MTI) Duke Ellingtonnak, a nagyzenekari dzsessz száz éve született óriásának szentelik a 22. antwerpeni Jazz Middelheim fesztivált, amely vasárnapig várja a dzsesszmuzsika rajongóit. Elsőként a belga dzsessz világszerte legnépszerűbb alakja, a virtuóz szájharmonikás (valamint gitáros és zeneszerző) Toots

MAGYAR HIRLAP
1999 VIII 13

Rabszolgakereskedelmen meggazdagodott város

Bristol elismeri vétkeit

A rabszolgakereskedelem egyik támaszpontja a XVIII. században Bristol volt. A „Fekete háromszög" teteje volt itt: a hajók elindultak az angol kikötőből, Nyugat-Afrikában a fedélzetközt megtömték feketékkel, és Amerikában eladták őket. Hatalmas haszon – gyalázatos tett. Bristol városi múzeumában most állandó kiállítás nyílt, amely őszintén feltárja ezt a múltat: rajzok, filmek, dokumentumok, korhű jelenetek mutatják, miből gazdagodtak a mostani lakosok elődei. A Black Prince nevű hajó például 1762. április 24-én hagyta el a brit kikötőt, úti célja a nyugat-afrikai Aranypart volt. Nyolc hónapot időzött itt, amíg összegyűjtötték az „árut", majd átszállították a Karib-tenger partjaihoz. Csaknem egy év múlva, 1763 februárjában érkeztek meg, a 438 rabszolgából 394 élte túl az utat, a zsúfoltságot, az egészségtelen körülményeket. Az ültetvényesek viszont jó áron vásárolták meg a szállítmányt.

A kiállítás azt is megmutatja, hogy egyes törzsfőnökök is a fehér rabszolgakereskedők üzleti partnerei lettek: maguk szedték össze az áldozatokat. Saját törzsbelieket cseréltek fegyverre, munícióra, s így jobb felszereléssel támadhatták meg az ellenséges törzseket. A hadifoglyokat pedig ismét csak eladták rabszolgának. Ilyenformán az üzletelés maga is törzsi háborúk kiváltója lett. A fehér kereskedőknek pedig ez volt a kényelmesebb megoldás, hiszen nem maguknak kellett embervadászatra indulniuk. S ha netán a fehérekben felvillant volna valamilyen lelkiismeret-furdalás, gyorsan megnyugtatták magukat: „Isten nyilván a mi szolgálatunkra teremtette őket." Általános volt ez az önámítás, mint erre a bristoli kiállítás utal.

Miután az angol flotta végleg legyűrte a tengereken a versenytárs spanyolokat és portugálokat, uralkodó erővé lett ezen a piacon is: 1690 és 1807 között 1,8 millió feketét szállítottak Afrikából Észak-Amerikába, s tértek

nyersanyagok
angliai tiltak
kedelem ellen
polgár, de a
anyagi érdek:
ebből, sok mu
ga-kereskedel
vényesek üzle
az emberiessé
ra dolgoztatni
vásárolni, min

Fokozatos
amerikai kere
1807-ben ha
utolsó ilyen h
kait szállítot
esztendőben
totta a rabsz
ebben az any
parancsa játs
kérdésre a vál
hagyja.

Tornádó a mormonok fellegvárában

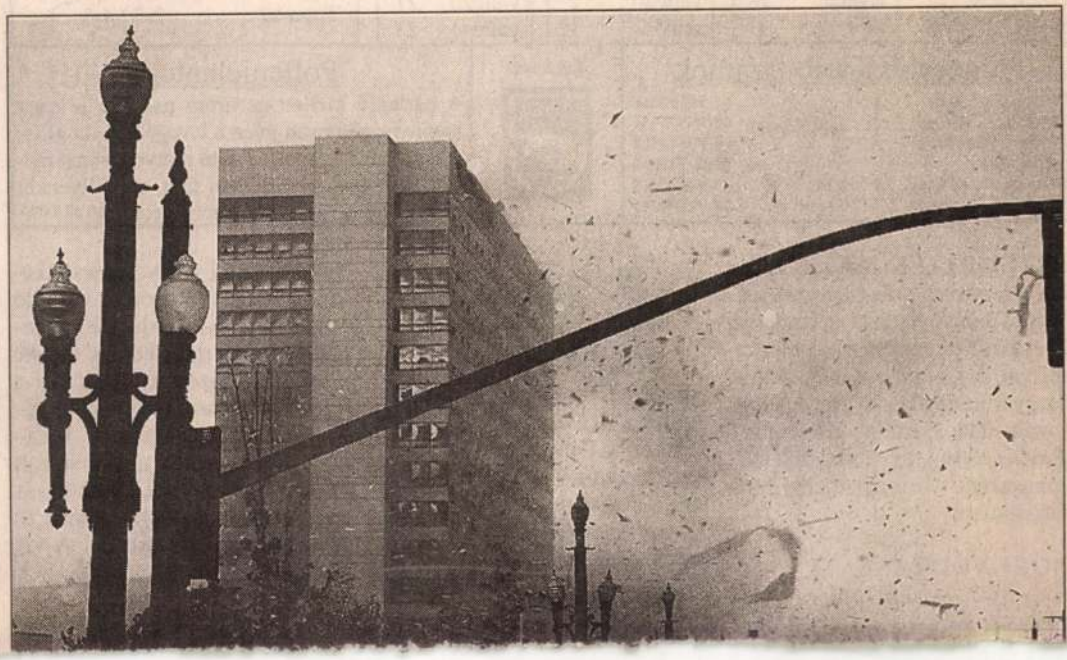

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS

PÉNTEK				SZOMBAT				VASÁRNAP			
ÉNY	DNY	ÉK	DK	ÉNY	DNY	ÉK	DK	ÉNY	DNY	ÉK	DK
Fronthatás				Fronthatás				Fronthatás			
VEGYES	*HIDEG*	*MELEG*	*MELEG*	*MELEG*	*NINCS*	*HIDEG*	*HIDEG*	*HIDEG*	*VEGYES*	*MELEG*	*MELEG*
Éjszakai/nappali hőmérséklet				Éjszakai/nappali hőmérséklet				Éjszakai/nappali hőmérséklet			
17/21	16/20	14/25	14/24	12/23	15/28	11/23	15/26	16/26	17/29	12/24	14/27

Időjárási körkép

	Péntek		Szombat		Vasárnap	
ATHÉN	napos	36	napos	34	napos	31
BÉCS	változó	25	zápor	24	változó	24
BRÜSSZEL	változó	19	változó	20	zápor	19
ISZTAMBUL	napos	33	napos	31	napos	28
JERUZSÁLEM	napos	36	napos	37	napos	38
LONDON	zivatar	18	zápor	18	változó	17
LOS ANGELES	változó	24	változó	24	változó	25
MIAMI	változó	24	változó	24	változó	25
MOSZKVA	zápor	25	felhős	23	borult	21
NAGYVÁRAD	borult	23	felhős	24	felhős	26
NEW YORK	változó	27	felhős	27	felhős	28
PÁRIZS	változó	20	zápor	22	zápor	22
POZSONY	változó	25	változó	24	változó	25
PRÁGA	napos	24	változó	23	zápor	24
RÓMA	napos	28	napos	28	napos	30
SYDNEY	esős	16	esős	14	zápor	15
UNGVÁR	napos	23	felhős	21	borult	23
ÚJVIDÉK	zivatar	28	változó	27	változó	27
VANCOUVER	esős	11	felhős	15	változó	23

Napkelte: 5 óra 38 perc
Napnyugta: 19 óra 59 perc

Vízhőmérséklet

Balaton	24 fok
Fertő-tó	21 fok
Velencei-tó	23 fok
Szelidi-tó	24 fok
Adriai-tenger	25-26 fok
Égei-tenger	25-27 fok
Fekete-tenger	24-27 fok
Földközi-tenger	23-28 fok
Atlanti-óceán	19-23 fok

Széljelentés (Beaufort)

Balaton	2-3 / 4-5
Fertő tó	1-3 / 4-5
Velencei-tó	1-3 / 4-5
Tisza-tó	2-3 / 4-5

Fontosabb telefonszámok

Orvosmeteorológia	(120 Ft/perc)	06-90304612
Távolabbi kilátások		06-90304631
30 napos előrejelzés		06-90304628
Széljelentés		06-60505055
Balatoni élőszavas táj.	(180 Ft/perc)	06-90490015
Speciális tájékoztatás	(240 Ft/perc)	06-90504001

Készítette: OMSZ

Pollenjelentés

A parlagfű mellett az üröm pollenje is nagy mennyiségben van jelen a levegőben. Az allergiások óvakodjanak az autó illetve a vonat nyitott ablakánál, a huzatban ülni, mert ilyenkor nagy pollenterhelés éri a szervezetet. ÁNTSZ INFO

MOZAIK

ELTEMETTÉK Baronits Zsoltot, a népszerű dzsesszmuzsikust. Végső búcsúztatásra a fővárosi Farkasréti temetőben került sor tegnap. A szetartáson megjelent a magyar könnyűzenei élet számos kiválósága. Baronits Zsolt a legendás Syrius együttes szakszofonosaként vált nemzetközi hírű muzsikussá.

BŐRGYÓGYÁSZATI centrum nyílt Miskolcon. A Semmelweis Kórház százhúszmillió

ÚJ BÉLYEGET adtak ki az Egyetemes Postaegyesület évfordulójára. A Magyar Posta Rt. augusztus 13-án, pénteken hozta forgalomba a 125 éves az Egyetemes Postaegyesület elnevezésű, 32 forint névértékű alkalmi bélyegét, amelyet Kara György grafikusművész tervezett. A bélyeget 300 ezer példányban a Pénzjegynyomda Rt. készítette.

VÍZHIÁNY, víznyomáscsökkenés és vízzavarosodás várható augusztus 16-án felújítási munkálatok miatt reggel nyolc és este nyolc óra között Budapesten a VIII. kerületben, a Baross utca–Fiumei út–Népszínház utca–Nagyfuvaros utca által határolt területen. Az üzemi beavatkozás miatt felzavarosodott víz vas- és mangán-oxidot tartalmaz. A víz ülepítés után felhasználható.

MOLOTOV-KOKTÉLT dob-



KAPUVÁRI ANDRÁS

Egri Építész Kar kiáll
Dn. 1991.

KAPUVÁRI ANDRÁS • Született: 1958-ban Verpeléten • Iskolái: 1972–76. Gárdonyi Géza Gimnázium, Eger. 1977–82. BME Építészmérnöki Kar • Munkahelyei: 1982–87. Heves Megyei Tanácsi Építőipari Vállalat Tervezési Osztály. 1988. EGERTERV • Fontosabb munkái: Eger, Tihaméri lakótelep L–10 és L–13 tömb. Heves, Fő u. 4–6. Bíróság + lakások. Karcsalapujtő volt Mocsáry-kúria felújítás (Fohl Károllyal) • Lakcím: 3351 Verpelét, Zrínyi u. 27.

al.

kanca

már évszázados tapasztalatok átlaga
y a kiváló versenylóként ismert kancák
ényesek. Kincsem ez alól is kivétel
rsenynyerőnek: öt utódja született.
n a Déli pályaudvaron egy vagonban szál-
llette meg/ német Derby nyerő lett.
nincs, Magyar St.Legert nyert. A kitünő
evü ménutódja máig tisztázatlan körül-
burgban a boxában a Derby napja előtt,
. Talpra Magyar nevü mén ivadéka pedig
zmén, a kiváló Tokio apja lett. Utolsó
ncs, már anyja nélkül nevelkedett, mert
n sokkal a csodakanca 1887 március 17-én

KARÁCSONYI János festő

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992

14,94,100

1938, 1941-43

Karácsonyi László Attila, festő

Új Művész. 2003. 9. p. 5.

SZERZŐDÉSBEN RÖGZÍTETT F
JÓVÁHAGYOTT OM-TÁ
szigorú számadási nyom

Kedvezményezett: ..... címe: .... Adóazonosító száma: ..... Pénzintézet: ..... Pénzforgalmi jelzőszáma:	
Teljesítés időpontja: év hó nap	Bizonylat kelte: év

A .....számú szerződés
javaslatában rögzített .....számú fela

Költségnemek	**OM-támogatás (Ft)**	**Saját r (**
Működési költségek		
Személyi juttatások és járulékai		
dologi költségek		

Kara György MDK

Temesvári szülelésű fametsző művész:

Dunaparti Torcsma (fametszet)
Árpád földje (fametszet)
Filatori "

Temesvári Képtár

B

Kara György, grafikusművész

a Nemzeti Galéria kupolaszárnyának III. emeletén nyílt meg a plakátkiállítás, amely bemutatja a múlt év legjobb és 25 év díjazott plakátjait. — Fődíjat kapott Kara György „Kodály" c. plakátja, melyen egy szolmizáló sort látunk és a plakát alján a zeneszerző fotográfiája. /említve/.

Esti Magazin

1983. III. 1. Kossuth 18.30 /Rézbányayné/.

Kara György grafikus

a ~~Stúdió~~ Toldi Stúdiómuzi klubjá-
ban három grafikus munatkazik
be műveivel, máj. 2.-tól.

Láttuk, hallottuk

1976. V. 2. 10.33 Petőfi V.

Kara György

Kulcsár István: Csonagolatlan problémák

Kecskemét, 1983. február

Vas. Ujs. 1855.

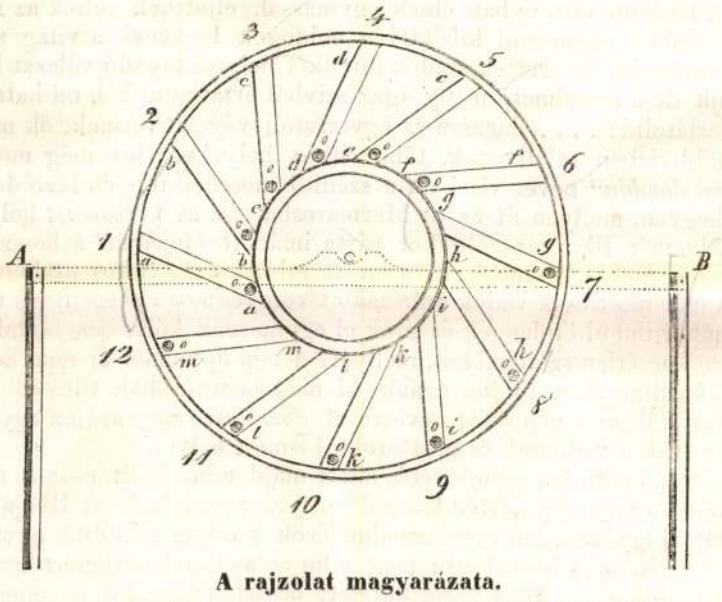

A rajzolat magyarázata.

A kis *a. b. c. d. e.* stb. betükkel jegyzett küllőket pótló megvasalt, csővek, *o* a csövekben majd a körhöz, majd az agyhoz gördülő vasgolyók. A kis arabs számok közül az *1. 2. 3. 4. 5. 6.* azon pontokat mutatják, mellyek irányában a csőkben lévő golyóknak a kerék agyán kell nyugodni; a *7. 8. 9. 10. 11. 12.* számok pedig azon pontokat jelölik ki, mellyek irányában a csőkben lévő golyóknak az agyról kifelé a kerék karimájához vagy körhöz kell gördülni. *A* a jobb oldal, *B* bal oldal. Ha már a kerék kül erővel mozgásba hozatik, mire egyébiránt mechanikai örök mozgonynak semmi szüksége, akkor a *6*-dik szám irányában állott küllő a *7*-hez közelitvén, a benne lévő előbb az agyon nyugodott vas golyó legördül a kör szélére, vagy a kerék karimájára, s azon marad a *8, 9, 10, 11, 12*-dik számnak irányában is. Elhagyván a *12*-diket a mint az *1*-hez közelít, ismét az agyra visszaesik, és azon nyugszik *1, 2, 3, 4, 5, 6* számok irányában mindaddig, mig a *7*-hez nem ér, a mikor ismét kigördül. Ugyanez történik minden csővekben lévő többi golyókkal egymásután. E szerint a *7, 8, 9* számokra néző s a kör szélére gördült golyók a kereket B felől lefelé nyomják, de az *A* oldalról a *12, 11,* és *10*-dik számok irányában, a kör szélén fekvő golyók, épen annyi sulylyal a kereket visszafelé nyomják, tehát a kerék mozgását lehetetlenitik és *9, 8* és *7* számokra néző golyókat tökéletesen egyensulyozzák, következőleg a kerék magától soha egyet sem fordul, nem még akkor sem, ha a keréknek külerő által egész egy ivnyi fordulat adatik, vagy épen a kerék egyszer vagy többször megfordíttatik. Quod erat demonstrandum. **)

Bocsánat egyébiránt nemes lelkü hazafi! Tudom hogy minden apának kedves, a maga gyermeke. Ha bár mechanikai örökmozgony a lehetőség határán tul van is, talán *összetétel* utján, magnesi vagy ruganyossági erő, vagy épen mindkettő alkalmazásával, még idővel a közhirré tett képletből valami válhat. Igy például, ha a *6*-dik szám irányában az agyon nyugvó golyó, mielőtt a küllő lejtőséget nyerne, a kereken kivül helyzett mágnes által a kőr szélére csalathatnék, vagy pedig e helyett a 12 számra néző, ruganyossági erő által az agyhoz visszalökethetnék, akkor a nyomó erő egy golyóval szaporodik a visszatartó suly pedig annyival kevesebbednék, igy a kerék, mind addig, mig szerkezete ép, magától forogna.

Derék mégis, hogy a véghetlen becsü mechanikai örökmozgony képlete is olly egyéniség agyában villant fel, ki a resignátió és nélkülözés teréni működésre hivatott egyházi rendbe tartozik, melly a hon javát legfontosabb anyagi és szellemi javitásaival olly szembetünőleg eddig is előmozditotta. Legderekabb pedig az, hogy a tudós és nemes lelkü Szakmári ur, milliomokat érő s általa kivihetőnek hitt találmányát, a hon és emberiség iránti legtisztább szeretetből, minden önzési előfeltételek nélkül, közrebocsátotta.

Irám Sándon Somogy megyében dec. 19-kén 1854.

Pataky Pál. evang. predikátor.

**) Ha a küllők a centrumból huzatnak is, az eredmény ugyanaz, azaz a kerék magától nem forog. *P. P.*

Táj- és népismertetés.

Kapuvár. Honunk minden tekintetben egy kimerithetlen bánya, mellyben naponta különféle nevezetességek, mind meg annyi drága kincs találhatók. Alig van egy talpalatnyi tér, hol valami érdekest, ha igazán kutatni akarunk, ne találnánk. Ezt napvilágra hozni, s összegyüjtve egy egészszé alakítani, legyen minden honfi kötelessége. T. *Paur* Iván jeles régiség-kutatónknak a „Pesti Naplóban“ megjelent „Rábaközi billikon“ czimü czikkje inditott arra, hogy a mit Kapuvárban, mint régebben is hirneves m. városban s környékén találok, átadjam némi szellemi élvezetül a „Vasárnapi Ujság“ érdemes olvasóinak.

Kapuvár, mint a név maga is mutatja, erősség volt, melly a Rába folyó s a meggázolhatlan posványság miatt a törökök ellen elég erős védelemben állott; eme várnak erődítését, s jó karban tartását országos törvényeink, millyenek az 1559-ki 30. §. s utóbbiak elhatározták. Emez erősség 1656-ban a Bádeni herczeg által elfoglaltatott, s a várban nagymennyiségü, a törököktől hátrahagyott hadi készlet esett zsákmányul. Monda szerint a török foglyok egy része karóba huzatva, más része füsttel elemésztve, az ugynevezett „*Pili*“ kert felé ma is látható „*rabok domjá*“nál temettetett el; később Rákóczy Ferencz követői által 1708-ban nagyobb részt szétszóratott, s utóbb mostani állapotjában lakhatóvá tétetett.

Kapuvár valaha egyszerüen csak *Kapu*-nak neveztetett, s utóbbi szójárás után csatoltatott hozzá a *Vár* név, mint ezt egy kezemnél lévő 1389-ki eredeti okirat tanusitja; — mellyben áll: Nos .... Castellanus de *Kapu* Comes Comitatus *Supruniensis*, et Judices Nobilium de *Rabakuz* damus ... sat. datum in *Bugdizló* (a mai Bogyoszló) 1389. E várnak őrizetére magából a helyből rendeltettek bizonyos számu őrök, kik „*hajduknak*“ hivattak, melly szolgálatukért bizonyos mennyiségü földet kaptak, s innen vannak a mai, számra mintegy 86 *hajduhelyesek*; ezen értelemből vették eredetöket az ugynevezett „*Várföldek*“ is. Lakossága, Gartha s Vitnyéd hozzátartozó fiókhelységekkel, a hatezeren jóval felül van, kik az áldott, s bőtermékenységü öntés-földben a legjobb buzán s egyéb gabonanemeken kivül dohánytermesztéssel foglalkoznak egyaránt; a *vitnyédi* (Lettinger) hires dohánynak ki ne hallotta volna hirét? ugy a kapuváriak s garthaiak is jeles dohánytermesztők, évenként 6—7000 mázsát a három hely megtermeszt; a kapuvári s garthai lakosok annyira értik a dohánytermesztést, hogy kedvező időjártával — mint a millyen a most elmult is vala — aratás után taróföldben is sok szép dohányt termesztenek az ugynevezett „magyar fajtából,“ s igy kétszeres hasznot huznak e Kanahannak nevezett földön. Kapuvár határában jó legelők levén, s igy jó és sok széna teremvén, hizlalt barmaikat Sopronban jó nyerességgel adja el néhány idevaló ökörkereskedő, szénáját pedig örömest veszi meg az Ausztriából lejövő németség, valamint a Répczementi lakosok is. A Rába folyón dereglyéken szállitják Győrig az ölfát, valamint a hires báró Szinaféle czukorgyár számára is Szent-Miklósra; s viszont a dereglyék só, liszt s deszkával rakottan uszkálnak fel a Rába hidjáig.

A lakosság egy része jól birja magát, minden kevés föld mellett is, de nagyobb része a ser- s borkorcsmák, nemkülönben a számos zsidóboltok pálinka lakozói; s ezt még asszonyaik is értik, s innen van, hogy e rendetlenség, csenevész, satnya, testi lelki szegény néppé fajitja el a különben vidor kedélyü, egészséges fajzatot; minek több elszegényedett család nyilvános bizonysága.

Nem hagyhatom érintetlenül e helyen Kapuvár szellemi mivelődését sem. Milly fokon áll ez? bizonyitja az, miszerint e nagy kiterjedésü helyben alig 170—180 kétnembeli ifju jár iskolába, hasztalan minden szép szó, fenyegetés, erőltetés — büntetés; a szülék gyermekeik ruházatlanságáról panaszkodnak, s ezek mégis egész nap a hidegben mezitláb lótnak, futnak. Hát a vasárnapi iskolákról mit mondjak? A magas kormánynak eme czélszerü, üdvös intézkedése nálunk még parlagon hever, vasárnap délutánként minden erőködésünk daczára csak öt apró lányka jár el; az iskolákba nem járók nevei az itteni cs. kir. bíróságnak adattak át. Igaz ugyan, hogy iskolaházunk nagyrészt leromlott állapotban van, de a nehéz körülmények között igazán szivén viseli ennek, valamint a düledező templomnak is sorsát az egyébiránt vallásos lelkü s jóra törekedni látszó lakosság. Ennek bizonyságát adta akkor, midőn min[den] papi, mind a mesteri állomást állásaik nehézségénél fogva javit[ni] Hiszszük Istenben vetett bizodalommal, hogy Kapuvárott a nép er[kölcs]ös viselete, s szellemi miveltsége napról napra gyarapodásban leend.

Meg kell emlitenem a természetnek egy csudálatos tüneményét, melly a mult században, a Hanyságban talált s a keresztségben István nevet kapott, s utóbb Hany Istóknak nevezett 8 éves gyermeken mutatkozott; ki is vizből fogatván ki hálóval, a vizi teremtmények hajlandóságával s természetével birt, kinek hosszabb viszontagságait, és életét körülményesebben a jövő levelemben közlendem.

Addig is az Isten áldása maradjon velünk!

Zerpák Antal.

Nagy-Szöllös mező- s egyszersmind fővárosa az egykor kisded, de önálló Ugocsa megyének, melly névhez sokan élczből is „non coronat!“ melléknevet ragasztának. Ezen adoma fels. Mária Terézia királylyá koronázásakori országgyüléstől származik: az ugochai követ, mintha a hongyülésen a nagy vitatkozások miatt el szunnyadt volna, azonban egy hevesebb vitázásra fölébredt, melly minden megyekövet „coronat“ szavában tört ki, — erre álmosan ő is fölkiált: „Ugocha non coronat!“ ... Bocsánat e gúnyos adoma szerzőjének; de mit ezzel akart értelmezni, nem érte el czélját, sőt bennünk épen ellenkező hatást szült, a következés megmutatta hatását.

De helyismereti czélunktól igen nagy ugrást tevénk, s illy régi szó hagyományt is kár volna elhagyni, hogy ha közlésünknek némi érdek akarunk kölcsönözni; tehát *Nagy-Szöllős* a háta mögött észak-kelet[re] fekvő *Fekete-hegy* tövében fekszik, nevét a rajta termett hajdan na[gy] ségü, de még most is jóhirü *szöllőtől* nyerte, melly a hegyaljai b[ortól]

vetélkedő asztali ó-borokat és aszukat szolgáltat még most is földesurai pinczéibe. A hegy régi nagyságát — azaz, a szőllőmivelésre nézve — csalhatlanul igazolják a most már tetőtől félig benőtt rengeteg erdőben található szőllőtermő kőfalak, mint a most is müvelt szőllőkben, azon különbséggel, hogy itt lent a közlekedés miatt kopasz, s ott fent az idő régisége s emberi kezek hozzáérhetlensége miatt egészen mohosult kövekből áll, de még itt-ott szőllőtőkék is vannak rajta, melly az emberektől elhagyott, de a természettől egyedül ápoltatván, a legnemesebb izü gyümölcsöt élvezteti velünk; ezen oknál fogva nagyon valószinü, hogy a nem csekély magasságu hegynek az egész délnyugoti része tetőtől-aljáig bortermő hegy volt, s nagy kiterjedésétől *Nagy-Szőllős* nevet nyert. S annálinkább hiteles ez állitás volta : hogy mig a *szőllőkertek* Magyarhonban nem voltak még annyira elszaporitva, az illy szőllőhegyek szüreteire fél Magyarhonból is összesereglettek, igy a szőllősire debreczeniek is jártak, s ott törvényes birtokuk is lévén a szőllőben; a nép azt is regéli ez oknál fogva, hogy ők a tatárjáráskor kincseiket a most már beomlott, de felfedezett rengetegben lévő pinczébe rejtették, mellyet még mai napig is hasztalan kutatnak — a pénzhez könnyen jutni akarók. . . .

A Fekete-hegy nevét az oldalán s mintegy a város felett lebegő *Ugocsa* vagy *Kankó* várában történt több árulás, csel és erőszak s haszonleső szerencsétlen csatározások miatt kapta; a magyar történet, de leginkább *Fessleré*, több országos emberek neveit említi fel, kik e vár fenállása s fénykorában egymást üzték ki annak birtokolásából, s igy örökös fekete napokat éltek át a vár lakói ezen kisszerü, de azért kiszámitás tekintetében elég erős sasfészekben : igy az erdélyi fejdelem *Bethlen Gábor*, *Rákóczy Ferencz*, *Tököli*, *Teleki*, de legtöbbet szenvedett vagy küzdött érette a derék *Perényi* család, mellynek a *hegygyel* együtt máig is birtokában van a mostani rom.

Azonban valószinü elnevezése esősidőbeni fekete füstölgő alakjától is származik. . . . A magyar szent koronához hasonlitásaért, némellyek Magyar-korona-hegynek is hivják; s példásan mondva, megóvja az északról süvöltő kárpáti széltől az alatta elterülő s a fiatal Tisza, mint óriás kigyó, által kettévágott gyönyörü igéző tájat.

A néprege még két gyász adomát közöl a fekete gyászos név igazolásához : a többiek között élt egy Perényi Péter, kinek egy *Ilona* csudaszép leánya volt, a ki egyszersmind szemefénye volt atyjának, és mint a fergeteg után tündöklő nap, ollyan volt ő atyja mogorva özvegy napjaiban. A Fekete-hegy keleti részével szemben *túl a Tiszán* levő térségen, de a folyam közelebbi oldalán emelkedett a buza asztagformáju *Nyalábvára* vagy *Királyháza*, melly akkoron ős lakuk volt. A minduntalani balesetek miatt ez időben az *ugocsai* vár a *ferenczi* szerzet zárdája lett, s hős *Capistran* szent hamvai Ujlakról ide hozatván*) a szent ereklye az év gyakori részében közszemlére volt kitéve, s a végett rendes bucsujárások alakultak, mellyek még mai napig is divatoznak; mint egyszerü barát a hires mohácsi hős főpap**) is innét hivatott fel a hadsereg vezérlésére, mellyet igen nehezen fogadott el; a vele történteket tudjuk a magyar történetből, melly vérbetükkel van följegyezve a hon könyvében (1526.) ***). Ezen időben a ferenczi szerzet vér vörösszinü csuhát viselt, de azt egy gyászos esetnek emlékéből való kitörlése miatt feketére változtatták; mások ellenben azt is állitják, hogy az egy külön szerzet volt, melly akkor töröltetett el. (?) A zárda mellett egy igen nagy és szép templomuk volt, a hol az évenkénti bucsujáráskor a szent hamvak tétettek ki; egy illy alkalomra Perényi Ilka is elment, nem annyira a buzgóság kiöntésére, — mivel a reformata felekezethez tartozott, — hanem a szent ereklye megtekintése végett, — mivel még nem volt itt, gyermekségi korától most jövén haza gondos nevelőintézetből. . . .

Hajh! de áldozata lett ártatlan kivánságának; mert nem Isten szent házában, de kéjencz gonoszok tanyájában lelé föl magát, hol el kelle fonnyadni le ártatlansága liliomának . . . .

De megadák ők e titkos nász árrát kamatosan, mert a megyékkel biró hatalmas vár ur, most mint bőszült atya átalán halál és földigrombolás esküjét, betü szerint teljesité, s ezen szennyeslelkü férfiakat részint a „*vérfok*“ nevü magas falról buczkáztatá a szédítő mélységbe, részint az égő tüzbe lökette iszonyu haragjában; nem gondolván, hogy e miatt határtalan hatalmát s még vallását is kénytelen lesz elhagyni, csak hogy a *fej- és jószágvesztés* büntetést ezáltal némileg is enyhitse; s ennek következtében le kelletett tenni neki egy uj kolostor épitését a városban, s egyszersmind azt alapitványnyal ellátni, a kolostor még mai időkig sincsen bevégezve. A rom fölibe is épittetett egy kis kápolna, hova most a nagy-szőllősi áhitatos nép Szent-Háromság vasárnapján bucsuképen huzódik fel, ott buzgó lélekkel öntvén ki keble szent érzetét minden évben.

A második adoma ekképen következik : II-ik *Ulászló* vagy *Dobzse László* idejében szinte egy *Perényi Ilka* vonta magára kitünő szépsége által az akkori fiatalság figyelmét, de szivét egyedül egy délczeg levente birta, ki e nagy szerencsét kitünő szépsége de inkább jósága miatt nyerte el: e boldog lovag neve *Huszth Gejza* volt, fia a Mármarosban eső *huszthvári* kapitány ugyancsak *Huszthnak;* ő Perényivel rég öröklött családi haragban voltak, s távolról sem képzelék azt, hogy annak ellenére gyermekeik a legjobb viszonyban élnek egymással, eljöttnek vélték az időt, hogy szüleiket egymással kibékitvén boldogok legyének a világ szine előtt, de mennyire leverettek, midőn mindkét helyről tagadó választ kaptak! Hajh de a szerelmet, melly igaz szivből ártatlanul kél, mi hatalom képes korlátolni? . . . . daczára az egymástóli vég eltiltásnak, ők mégis titkon több izben találkoztak, több titkos helyeken; igy még most is „*Szerelem dombja*“ nevet visel azon széditő meredek tetején lévő domb, a *Hark* hegyen, mellyen át az ut Mármarosba visz át *Vörösmart* helység megett, honnét Ilka napszálltakor várta imádott Gejzáját, s hosszasan aggódva merengett *Huszthvárra;* s ha itt találkoztak, titkos utakon haladtak a már most csak vadak által lakott völgyekbe a Fekete-hegy tetőre, hol háboritlanul ömlengék és sirák el egymásnak kölcsönös fájdalmukat és szerencsétlen szerelmöket, mellyért a nép figyelmét ki nem kerülhetvén elárultattak a földes urnak, ki még boszusabban tiltá el őket egymástól örökre; a nép ezért nevezte el *Szerelem völgyének* az egyedül most már csak a vadászok és pásztoroktól ismert helyet.

Gejza a méltatlan számkivetés miatt majd mint őrült rohant el az atyai háztól, s még egy „Isten hozzád“-ot jött venni imádott Ilkájától a „Szerelem völgyében, hol egyszersmind örök hüséget esküdtek egymásnak a sirban is. „Igy boszultatik meg a fiu az apáknak vétkeiért harmad és negyed iziglen!. . . Mint párja vesztett oroszlán rohant ő az épen kifejlődött tatár-csatába, s keresve kereste a halált, melly a hőst megilleti, de nem lelé azt; mig végre egy ügyes fortély által az ellentől, reánézve a halálnál százszorta iszonyubb rabszolgaságba hurczoltatott, honnét csak 10 év mulva szabadulhatván ki, mint zarándok jött haza, de fájdalom! emlékező tehetség nélkül s ugyszólván félőrülten, balcsillagzata s szivében a hon magnese öntudatlan is régi hazájához voná őt, s igy bolyongva azelőtte már ösmeretben huszti váralatti remete lakban megtelepült, s a nap hosszát füvek ismeretében vagy kedves hárfája társaságában tölté, mit mesterül tanult el szerencsétlen fogságában. A várcselédség egészen elfogultan hallgatá a hárfa panaszos hangjait, s többnyire könnyezve válának el az ezentul látogatottabb remetelaktól. Huszthnak ezenkivül még két szép leánya volt, kiknek szinte tudtokra esvén a remete érdekessége, kiváncsiságoknak ellent nem állhatván, séta ürügy alatt személyes tanui valának a nem tulzott hirnek; de mennyire meg voltak lepetve, hogy a hosszu szenvedés daczára milly deli szép férfiut fedeztek fel a semmit nem gyanitó férfiban, s a két testvér rokonszenvét hárfája, de apróbb szenvedélyteli előadásai által is magához bilincselé, s a részvét könnyeit csalá ki szemökből, mig ez a kisebb nővérnél ártatlan lágy szerelemmé változott; hisz nem tudta ő, hogy az bün-e, ha egy kényur gyermeke egy igénytelen szivért dobog, s ez még is ugy volt azon időben. Az idő haladt, ők a kölcsönös szerelmet egymásnak megvallák, s élvezék azt gondtalan, azonban e gyakori érintkezés által emlékező tehetsége, elfeledt örök esküjével visszatért, de már késő vala, miután a különben is bősz atya őket gyakori eltünésök miatt — épen együttlétekkor, meglesvén — az ártatlan, de Huszth szerint a háládatlan vakmerő szerelmes remetét kedves leánykájával egy barlangban szerelemben kéjelegve találván, gyanus szivét kérlelhetlen rettenes boszura hevité, s az ártatlant még az nap a vár alatt lévő dombon lefejeztetni parancsolá, hogy példája legyen egy nyomorult földönfutónak, s hogy miképen merje máskor pilláját felvetni egy kényur gyermekére. . . . Hogy a tény erélyesen — de nem erényesen — végrehajtassék, ő maga is személyesen lement a gyászpad elibe, nem ingaták meg őt a jámbor remete igazolásai, nem ártatlanságának számos védői, nem leányainak éjnappali sirásai s a kisebbik gyakori ájulásai sem, reá ki volt mondva a halál, s a vörösen sugárzó nap hunyásával a szép fő is legördült a *Pirosdombon*, melly az ártatlan vértől megfestetve, mai napokig is színét nevével együtt megtartotta. *)

(Vége következik.)

*) Fessler Antal „Die Ungarische Geschichte“ 5—6 Band.
**) Tomori Pál.
***) „Zöldvadász“, az „Eszther“ szerzőjétől 3—4-ik köt.

Háztartás; házi orvos.

A lábak hidegsége ellen. A hideg lábak oly elterjedt baj, mint a tyukszem; s épen olly alkalmatlan mint ez. Mind azoknak, kik e bajban szenvednek, különösen ha iróasztalhoz kötve, ülő életmódot élnek, egy igen egyszerü és bebizonyult szer ajánlható : Végy egy pár iv papirost (legjobb a nyomtatási papiros), takard belé lábaidat s huzd rá czipődet vagy csizmádat; s minden másod nap váltsd fel uj papirossal.“ Ebből áll az egész szer, melly már sok emberen segitett. — Az u. n. botosok, galosok vagy felczipők viselése nem ér semmit, ezzel csak elkényeztetjük lábunkat s annak hidegségét el nem távoztatjuk. Ha azonban csakugyan felczipőkre, szorulunk a mi különösen városokban, sáros időben gyakran elkerülhetlen, akkor bőrfelczipőket viseljünk, ne pedig a most divatos gummi-czipőket, mert ez a gummi (kaucsuk, mézga) megakadályozza a láb kigőzölgését s tul a rendén szorosan fekszi meg a lábat. A ki illy gummiczipőben tett egy utat, s azután hazaérve leült, tapasztalhatta, hogy lábai rendszerint azonnal meghidegültek. — A meleg lábviz sem ér e részben sokat, ez is csak elkényezteti a lábat; legjobb e tekintetben a hideg lábviz, csakhogy ezzel vigyázva kell bánni. Hideg lábviz után nem

*) Eperjesi Hyacinth.

Kapuvári vár

az Esterházy hercegi birtokigazgatóság tulajdonában

Vonatkozó iratai

MOB irattárában.

136/1939

Eredetileg Kanizsai kastély volt, a 1401-ben épült.



Vas. Ujs. 1855. 1.

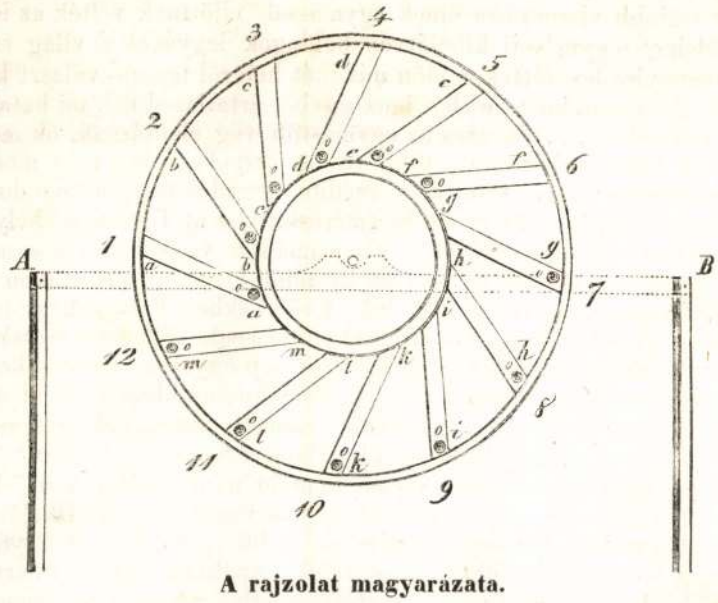

A rajzolat magyarázata.

A kis *a. b. c. d. e.* stb. betükkel jegyzett küllőket pótló megvasalt, csővek, *o* a csövekben majd a körhöz, majd az agyhoz gördülő vasgolyók. A kis arabs számok közül az *1. 2. 3. 4. 5. 6.* azon pontokat mutatják, mellyek irányában a csőkben lévő golyóknak a kerék agyán kell nyugodni; a *7. 8. 9. 10. 11. 12.* számok pedig azon pontokat jelölik ki, mellyek irányában a csőkben lévő golyóknak az agyról kifelé a kerék karimájához vagy körhöz kell gördülni. *A* a jobb oldal, *B* bal oldal. Ha már a kerék kül erővel mozgásba hozatik, mire egyébiránt mechanikai örök mozgonynak semmi szüksége, akkor a *6*-dik szám irányában állott küllő a *7*-hez közelitvén, a benne lévő előbb az agyon nyugodott vas golyó legördül a kör szélére, vagy a kerék karimájára, s azon marad a *8, 9, 10, 11, 12*-dik számnak irányában is. Elhagyván a *12*-diket a mint az *1*-hez közelít, ismét az agyra visszaesik, és azon nyugszik *1, 2, 3, 4, 5, 6* számok irányában mindaddig, mig a *7*-hez nem ér, a mikor ismét kigördül. Ugyanez történik minden csővekben lévő többi golyókkal egymásután. E szerint a *7, 8, 9* számokra néző s a kör szélére gördült golyók a kereket B felől lefelé nyomják, de az *A* oldalról a *12, 11,* és *10*-dik számok irányában, a kör szélén fekvő golyók, épen annyi sulylyal a kereket visszafelé nyomják, tehát a kerék mozgását lehetetlenitik és *9, 8* és *7* számokra néző golyókat tökéletesen egyensulyozzák, következőleg a kerék magától soha egyet sem fordul, nem még akkor sem, ha a keréknek külerő által egész egy ivnyi fordulat adatik, vagy épen a kerék egyszer vagy többször megfordíttatik. Quod erat demonstrandum. **)

Bocsánat egyébiránt nemes lelkü hazafi! Tudom hogy minden apának kedves, a maga gyermeke. Ha bár mechanikai örökmozgony a lehetőség határán tul van is, talán *összetétel* utján, magnesi vagy ruganyossági erő, vagy épen mindkettő alkalmazásával, még idővel a közhirré tett képletből valami válhat. Igy például, ha a *6*-dik szám irányában az agyon nyugvó golyó, mielőtt a küllő lejtőséget nyerne, a kereken kivül helyzett mágnes által a kőr szélére csalathatnék, vagy pedig e helyett a 12 számra néző, ruganyossági erő által az agyhoz visszalökethetnék, akkor a nyomó erő egy golyóval szaporodik a visszatartó sulypedig anynyival kevesebbednék, igy a kerék, mind addig, mig szerkezete ép, magától forogna.

Derék mégis, hogy a véghetlen becsü mechanikai örökmozgony képlete is olly egyéniség agyában villant fel, ki a resignátió és nélkülözés teréni működésre hivatott egyházi rendbe tartozik, melly a hon javát legfontosabb anyagi és szellemi javitásaival olly szembetünőleg eddig is előmozditotta. Legderekabb pedig az, hogy a tudós és nemes lelkü Szakmári ur, milliomokat érő s általa kivihetőnek hitt találmányát, a hon és emberiség iránti legtisztább szeretetből, minden önzési előfeltételek nélkül, közrebocsátotta.

Irám Sándon Somogy megyében dec. 19-kén 1854.

Pataky Pál. evang. predikátor.

**) Ha a küllők a centrumból huzatnak is, az eredmény ugyanaz, azaz a kerék magától nem forog. *P. P.*

Táj- és népismertetés.

Kapuvár. Honunk minden tekintetben egy kimerithetlen bánya, mellyben naponta különféle nevezetességek, mind meg annyi drága kincs találhatók. Alig van egy talpalatnyi tér, hol valami érdekest, ha igazán kutatni akarunk, ne találnánk. Ezt napvilágra hozni, s összegyüjtve egy egészszé alakítani, legyen minden honfi kötelessége. T. *Paur* Iván jeles régiség-kutatónknak a „Pesti Naplóban“ megjelent „Rábaközi billikon“ czimü czikkje inditott arra, hogy a mit Kapuvárban, mint régebben is hirneves m. városban s környékén találok, átadjam némi szellemi élvezetül a „Vasárnapi Ujság“ érdemes olvasóinak.

Kapuvár, mint a név maga is mutatja, erősség volt, melly a Rába folyó s a meggázolhatlan posványság miatt a törökök ellen elég erős védelemben állott; eme várnak erődítését, s jó karban tartását országos törvényeink, millyenek az 1559-ki 30. §. s utóbbiak elhatározták. Emez erősség 1656-ban a Bádeni herczeg által elfoglaltatott, s a várban nagymennyiségü, a törököktől hátrahagyott hadi készlet esett zsákmányul. Monda szerint a török foglyok egy része karóba huzatva, más része füsttel elemésztve, az ugynevezett „*Pili*“ kert felé ma is látható „*rabok domjá*“nál temettetett el; később Rákóczy Ferencz követői által 1708-ban nagyobb részt szétszóratott, s utóbb mostani állapotjában lakhatóvá tétetett.

Kapuvár valaha egyszerüen csak *Kapu*-nak neveztetett, s utóbbi szójárás után csatoltatott hozzá a *Vár* név, mint ezt egy kezemnél lévő 1389-ki eredeti okirat tanusitja; — mellyben áll: Nos .... Castellanus de *Kapu* Comes Comitatus *Supruniensis*, et Judices Nobilium de *Rabakuz* damus ... sat. datum in *Bugdizló* (a mai Bogyoszló) 1389. E várnak őrizetére magából a helyből rendeltettek bizonyos számu őrök, kik „*hajduknak*“ hivattak, melly szolgálatukért bizonyos mennyiségü földet kaptak, s innen vannak a mai, számra mintegy 86 *hajduhelyesek*; ezen értelemből vették eredetöket az ugynevezett „*Várföldek*“ is. Lakossága, Gartha s Vitnyéd hozzátartozó fiókhelységekkel, a hatezeren jóval felül van, kik az áldott, s bőtermékenységü öntés-földben a legjobb buzán s egyéb gabonanemeken kivül dohánytermesztéssel foglalkoznak egyaránt; a *vitnyédi* (Lettinger) hires dohánynak ki ne hallotta volna hirét? ugy a kapuváriak s garthaiak is jeles dohánytermesztők, évenként 6—7000 mázsát a három hely megtermeszt; a kapuvári s garthai lakosok annyira értik a dohánytermesztést, hogy kedvező időjártával — mint a millyen a most elmult is vala — aratás után taróföldben is sok szép dohányt termesztenek az ugynevezett „magyar fajtából,“ s igy kétszeres hasznot huznak e Kanahannak nevezett földön. Kapuvár határában jó legelők levén, s igy jó és sok széna teremvén, hizlalt barmaikat Sopronban jó nyerességgel adja el néhány idevaló ökörkereskedő, szénáját pedig örömest veszi meg az Ausztriából lejövő németség, valamint a Répczementi lakosok is. A Rába folyón dereglyéken szállitják Győrig az ölfát, valamint a hires báró Szinaféle czukorgyár számára is Szent-Miklósra; s viszont a dereglyék só, liszt s deszkával rakottan uszkálnak fel a Rába hidjáig.

A lakosság egy része jól birja magát, minden kevés föld mellett is, de nagyobb része a ser- s borkorcsmák, nemkülönben a számos zsidóboltok pálinka lakozói; s ezt még asszonyaik is értik, s innen van, hogy e rendetlenség, csenevész, satnya, testi lelki szegény néppé fajitja el a különben vidor kedélyü, egészséges fajzatot; minek több elszegényedett család nyilvános bizonysága.

Nem hagyhatom érintetlenül e helyen Kapuvár szellemi mivelődését sem. Milly fokon áll ez? bizonyitja az, miszerint e nagy kiterjedésü helyben alig 170—180 kétnembeli ifju jár iskolába, hasztalan minden szép szó, fenyegetés, erőltetés — büntetés; a szülék gyermekeik ruházatlanságáról panaszkodnak, s ezek mégis egész nap a hidegben mezitláb lótnak, futnak. Hát a vasárnapi iskolákról mit mondjak? A magas kormánynak eme czélszerü, üdvös intézkedése nálunk még parlagon hever, vasárnap délutánként minden erőködésünk daczára csak öt apró lányka jár el; az iskolákba nem járók nevei az itteni cs. kir. bíróságnak adattak át. Igaz ugyan, hogy iskolaházunk nagyrészt leromlott állapotban van, de a nehéz körülmények között igazán szivén viseli ennek, valamint a düledező templomnak is sorsát az egyébiránt vallásos lelkü s jóra törekedni látszó lakosság. Ennek bizonyságát adta akkor, midőn mind a papi, mind a mesteri állomást állásaik nehézségénél fogva javitotta. Hiszszük Istenben vetett bizodalommal, hogy Kapuvárott a nép erkölcsös viselete, s szellemi miveltsége napról napra gyarapodásban leend.

Meg kell emlitenem a természetnek egy csudálatos tüneményét, melly a mult században, a Hanyságban talált s a keresztségben István nevet kapott, s utóbb Hany Istóknak nevezett 8 éves gyermeken mutatkozott; ki is vizből fogatván ki hálóval, a vizi teremtmények hajlandóságával s természetével birt, kinek hosszabb viszontagságait, és életét körülményesebben a jövő levelemben közlendem.

Addig is az Isten áldása maradjon velünk!

Zerpák Antal.

Nagy-Szöllös mező- s egyszersmind fővárosa az egykor kisded, de önálló Ugocsa megyének, melly névhez sokan élczből is „non coronat!“ melléknevet ragasztának. Ezen adoma fels. Mária Terézia királylyá koronázásakori országgyüléstől származik: az ugochai követ, mintha a hongyülésen a nagy vitatkozások miatt el szunnyadt volna, azonban egy hevesebb vitázásra fölébredt, melly minden megyekövet „coronat“ szavában tört ki, — erre álmosan ő is fölkiált: „Ugocha non coronat!“ ... Bocsánat e gúnyos adoma szerzőjének; de mit ezzel akart értelmezni, nem érte el czélját, sőt bennünk épen ellenkező hatást szült, a következés megmutatta hatását.

De helyismereti czélunktól igen nagy ugrást tevénk, s illy régi szóhagyományt is kár volna elhagyni, hogy ha közlésünknek némi érdeket akarunk kölcsönözni; tehát *Nagy-Szöllös* a háta mögött észak-keletnek fekvő *Fekete-hegy* tövében fekszik, nevét a rajta termett hajdan nagy bőségü, de még most is jóhirü *szöllőtől* nyerte, melly a hegyaljai borokkal

Kapuvár

vetélkedő asztali ó-borokat és aszukat szolgáltat még most is földesurai pinczéibe. A hegy régi nagyságát — azaz, a szőllőmivelésre nézve — csalhatlanul igazolják a most már tetőtől félig benőtt rengeteg erdőben található szőllőtermő kőfalak, mint a most is müvelt szőllőkben, azon különbséggel, hogy itt lent a közlekedés miatt kopasz, s ott fent az idő régisége s emberi kezek hozzáérhetlensége miatt egészen mohosult kövekből áll, de még itt-ott szőllőtőkék is vannak rajta, melly az emberektől elhagyott, de a természettől egyedül ápoltatván, a legnemesebb izü gyümölcsöt élvezteti velünk; ezen oknál fogva nagyon valószinü, hogy a nem csekély magasságu hegynek az egész délnyugoti része tetőtől-aljáig bortermő hegy volt, s nagy kiterjedésétől *Nagy-Szőllős* nevet nyert. S annálinkább hiteles ez állitás volta : hogy mig a *szőllőkertek* Magyarhonban nem voltak még annyira elszaporitva, az illy szőllőhegyek szüreteire fél Magyarhonból is összesereglettek, igy a szőllősire debreczeniek is jártak, s ott törvényes birtokuk is lévén a szőllőben; a nép azt is regéli ez oknál fogva, hogy ők a tatárjáráskor kincseiket a most már beomlott, de felfedezett rengetegben lévő pinczébe rejtették, mellyet még mai napig is hasztalan kutatnak — a pénzhez könnyen jutni akarók. . . .

A Fekete-hegy nevét az oldalán s mintegy a város felett lebegő *Ugocsa* vagy *Kankó* várában történt több árulás, csel és erőszak s haszonleső szerencsétlen csatározások miatt kapta; a magyar történet, de leginkább *Fessleré*, több országos emberek neveit említi fel, kik e vár fenállása s fénykorában egymást üzték ki annak birtokolásából, s igy örökös fekete napokat éltek át a vár lakói ezen kisszerü, de azért kiszámitás tekintetében elég erős sasfészekben : igy az erdélyi fejdelem *Bethlen Gábor*, *Rákóczy Ferencz*, *Tököli*, *Teleki*, de legtöbbet szenvedett vagy küzdött érette a derék *Perényi* család, mellynek a *hegygyel* együtt máig is birtokában van a mostani rom.

Azonban valószinü elnevezése esősidőbeni fekete füstölgő alakjától is származik. . . . A magyar szent koronához hasonlitásaért, némellyek Magyar-korona-hegynek is hivják; s példásan mondva, megóvja az északról süvöltő kárpáti széltől az alatta elterülő s a fiatal Tisza, mint óriás kigyó, által kettévágott gyönyörü igéző tájat.

A néprege még két gyász adomát közöl a fekete gyászos név igazolásához : a többiek között élt egy Perényi Péter, kinek egy *Ilona* csudaszép leánya volt, a ki egyszersmind szemefénye volt atyjának, és mint a fergeteg után tündöklő nap, ollyan volt ő atyja mogorva özvegy napjaiban. A Fekete-hegy keleti részével szemben *túl a Tiszán* levő térségen, de a folyam közelebbi oldalán emelkedett a buza asztagformáju *Nyalábvára* vagy *Királyháza*, melly akkoron ős lakuk volt. A minduntalani balesetek miatt ez időben az *ugocsai* vár a *ferenczi* szerzet zárdája lett, s hős *Capistran* szent hamvai Ujlakról ide hozatván*) a szent ereklye az év gyakori részében közszemlére volt kitéve, s a végett rendes bucsujárások alakultak, mellyek még mai napig is divatoznak; mint egyszerü barát a hires mohácsi hős főpap**) is innét hivatott fel a hadsereg vezérlésére, mellyet igen nehezen fogadott el; a vele történteket tudjuk a magyar történetből, melly vérbetükkel van följegyezve a hon könyvében (1526.) ***). Ezen időben a ferenczi szerzet vér vörösszinü csuhát viselt, de azt egy gyászos esetnek emlékéből való kitörlése miatt feketére változtatták; mások ellenben azt is állitják, hogy az egy külön szerzet volt, melly akkor töröltetett el. (?) A zárda mellett egy igen nagy és szép templomuk volt, a hol az évenkénti bucsujáráskor a szent hamvak tétettek ki; egy illy alkalomra Perényi Ilka is elment, nem annyira a buzgóság kiöntésére, — mivel a reformata felekezethez tartozott, — hanem a szent ereklye megtekintése végett, — mivel még nem volt itt, gyermekségi korától most jövén haza gondos nevelőintézetből. . . .

Hajh! de áldozata lett ártatlan kivánságának; mert nem Isten szent házában, de kéjencz gonoszok tanyájában lelé föl magát, hol el kelle fonnyadni le ártatlansága liliomának . . . .

De megadák ők e titkos nász árrát kamatosan, mert a megyékkel biró hatalmas vár ur, most mint bőszült atya átalán halál és földigrombolás esküjét, betü szerint teljesité, s ezen szennyeslelkü férfiakat részint a „*vérfok*“ nevü magas falról buczkáztatá a szédítő mélységbe, részint az égő tüzbe lökette iszonyu haragjában; nem gondolván, hogy e miatt határtalan hatalmát s még vallását is kénytelen lesz elhagyni, csak hogy a *fej- és jószágvesztés* büntetést ezáltal némileg is enyhitse; s ennek következtében le kelletett tenni neki egy uj kolostor épitését a városban, s egyszersmind azt alapitványnyal ellátni, a kolostor még mai időkig sincsen bevégezve. A rom fölibe is épittetett egy kis kápolna, hova most a nagy-szőllősi áhitatos nép Szent-Háromság vasárnapján bucsuképen huzódik fel, ott buzgó lélekkel öntvén ki keble szent érzetét minden évben.

A második adoma ekképen következik : II-ik *Ulászló* vagy *Dobzse László* idejében szinte egy *Perényi Ilka* vonta magára kitünő szépsége által az akkori fiatalság figyelmét, de szivét egyedül egy délczeg levente birta, ki e nagy szerencsét kitünő szépsége de inkább jósága miatt nyerte el: e boldog lovag neve *Huszth Gejza* volt, fia a Mármarosban eső *huszthvári* kapitány ugyancsak *Huszthnak;* ő Perényivel rég öröklött családi haragban voltak, s távolról sem képzelék azt, hogy annak ellenére gyermekeik a legjobb viszonyban élnek egymással, eljöttnek vélték az időt, hogy szüleiket egymással kibékitvén boldogok legyének a világ szine előtt, de mennyire leverettek, midőn mindkét helyről tagadó választ kaptak! Hajh de a szerelmet, melly igaz szivből ártatlanul kél, mi hatalom képes korlátolni? . . . . daczára az egymástóli vég eltiltásnak, ők mégis titkon több izben találkoztak, több titkos helyeken; igy még most is *„Szerelem dombja“* nevet visel azon széditő meredek tetején lévő domb, a *Hark* hegyen, mellyen át az ut Mármarosba visz át *Vörösmart* helység megett, honnét Ilka napszálltakor várta imádott Gejzáját, s hosszasan aggódva merengett *Huszthvárra;* s ha itt találkoztak, titkos utakon haladtak a már most csak vadak által lakott völgyekbe a Fekete-hegy tetőre, hol háboritlanul ömlengék és sirák el egymásnak kölcsönös fájdalmukat és szerencsétlen szerelmöket, mellyért a nép figyelmét ki nem kerülhetvén elárultattak a földes urnak, ki még boszusabban tiltá el őket egymástól örökre; a nép ezért nevezte el *Szerelem völgyének* az egyedül most már csak a vadászok és pásztoroktól ismert helyet.

Gejza a méltatlan számkivetés miatt majd mint őrült rohant el az atyai háztól, s még egy „Isten hozzád“-ot jött venni imádott Ilkájától a „Szerelem völgyében, hol egyszersmind örök hüséget esküdtek egymásnak a sirban is. „Igy boszultatik meg a fiu az apáknak vétkeiért harmad és negyed iziglen!. . . Mint párja vesztett oroszlán rohant ő az épen kifejlődött tatár-csatába, s keresve kereste a halált, melly a hőst megilleti, de nem lelé azt; mig végre egy ügyes fortély által az ellentől, reánézve a halálnál százszorta iszonyubb rabszolgaságba hurczoltatott, honnét csak 10 év mulva szabadulhatván ki, mint zarándok jött haza, de fájdalom! emlékező tehetség nélkül s ugyszólván félőrülten, balcsillagzata s szivében a hon magnese öntudatlan is régi hazájához voná őt, s igy bolyongva azelőtte már ösmeretben huszti váralatti remete lakban megtelepült, s a nap hosszát füvek ismeretében vagy kedves hárfája társaságában töltė, mit mesterül tanult el szerencsétlen fogságában. A várcselédség egészen elfogultan hallgatá a hárfa panaszos hangjait, s többnyire könnyezve válának el az ezentul látogatottabb remetelaktól. Huszthnak ezenkivül még két szép leánya volt, kiknek szinte tudtokra esvén a remete érdekessége, kivánciságoknak ellent nem állhatván, séta ürügy alatt személyes tanui valának a nem tulzott hirnek; de mennyire meg voltak lepetve, hogy a hosszu szenvedés daczára milly deli szép férfiut fedeztek fel a semmit nem gyanitó férfiban, s a két testvér rokonszenvét hárfája, de apróbb szenvedélyteli előadásai által is magához bilincselé, s a részvét könnyeit csalá ki szemökből, mig ez a kisebb nővérnél ártatlan lágy szerelemmé változott; hisz nem tudta ő, hogy az bűn-e, ha egy kényur gyermeke egy igénytelen szivért dobog, s ez még is ugy volt azon időben. Az idő haladt, ők a kölcsönös szerelmet egymásnak megvallák, s élvezék azt gondtalan, azonban e gyakori érintkezés által emlékező tehetsége, elfeledt örök esküjével visszatért, de már késő vala, miután a különben is bősz atya őket gyakori eltünésök miatt — épen együttlétekkor, meglesvén — az ártatlan, de Huszth szerint a háládatlan vakmerő szerelmes remetét kedves leánykájával egy barlangban szerelemben kéjelegve találván, gyanus szivét kérlelhetlen rettenes boszura hevité, s az ártatlant még az nap a vár alatt lévő dombon lefejeztetni parancsolá, hogy példája legyen egy nyomorult földönfutónak, shogy miképen merje máskor pilláját felvetni egy kényur gyermekére. . . . Hogy a tény erélyesen — de nem erényesen — végrehajtassék, ő maga is személyesen lement a gyászpad elibe, nem ingaták meg őt a jámbor remete igazolásai, nem ártatlanságának számos védői, nem leányainak éjnappali sirásai s a kisebbik gyakori ájulásai sem, reá ki volt mondva a halál, s a vörösen sugárzó nap hunyásával a szép fő is legördült a *Pirosdombon*, melly az ártatlan vértől megfestetve, mai napokig is színét nevével együtt megtartotta. *)

(Vége következik.)

*) Fessler Antal „Die Ungarische Geschichte“ 5—6 Band.
**) Tomori Pál.
***) „Zöldvadász“, az „Eszther“ szerzőjétől 3—4-ik köt.

Háztartás; házi orvos.

A lábak hidegsége ellen. A hideg lábak oly elterjedt baj, mint a tyukszem; s épen olly alkalmatlan mint ez. Mind azoknak, kik e bajban szenvednek, különösen ha iróasztalhoz kötve, ülő életmódot élnek, egy igen egyszerü és bebizonyult szer ajánlható : Végy egy pár ív papirost (legjobb a nyomtatási papiros), takard belé lábaidat s huzd rá czipődet vagy csizmádat; s minden másod nap váltsd fel uj papirossal.“ Ebből áll az egész szer, melly már sok emberen segitett. — Az u. n. botosok, galosok vagy felczipők viselése nem ér semmit, ezzel csak elkényeztetjük lábunkat s annak hidegségét el nem távoztatjuk. Ha azonban csakugyan felczipőkre, szorulunk a mi különösen városokban, sáros időben gyakran elkerülhetlen, akkor bőrfelczipőket viseljünk, ne pedig a most divatos gummi-czipőket, mert ez a gummi (kaucsuk, mézga) megakadályozza a láb kigőzölgését s tul a rendén szorosan fekszi meg a lábat. A ki illy gummiczipőben tett egy utat, s azután hazaérve leült, tapasztalhatta, hogy lábai rendszerint azonnal meghidegültek. — A meleg lábviz sem ér e részben sokat, ez is csak elkényezteti a lábat; legjobb e tekintetben a hideg lábviz, csakhogy ezzel vigyázva kell bánni. Hideg lábviz után nem

*) Eperjesi Hyacinth.

Kaposvári rk. templom

Épült 1884.

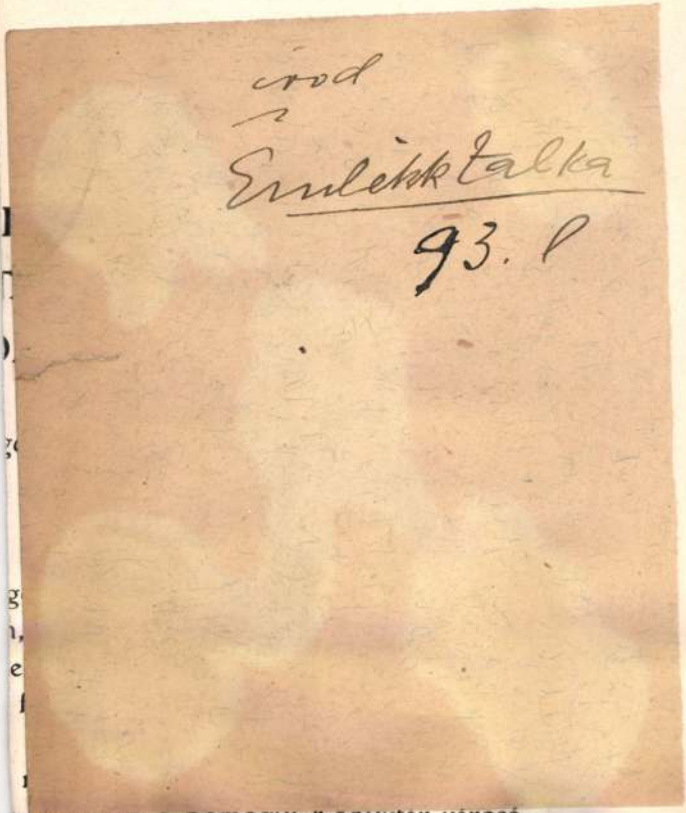

Társaság, a Somogyi-Könyvtár városá-

Ha közművelődési mozgalomról el
az uralkodó elem, áll ez különösen arró
a tudományegyetemek fokozatos szapor
egyetem alapítása *sohasem helyi, de mindig*
gadni, hogy egy új egyetem alapítása kihat
hogy az ország *minden részét átfogó nag*
felső oktatásügy helyes rendezése. Nemzet
a *nagyobb arányú kulturális szervezet* éle
szervezetben a *több tudományegyetem*
Nem túlzok, ha azt állítom, hogy nemze
kiható, bölcsen átgondolt közművelődés
ségével leszünk képesek a népek szell
részt megvívni. Csak ennek a szerveze
becsülésében tiszteletreméltó állásra eme

A kormány és törvényhozás *életr*
kell keresni. Minden attól függ, *minő*
sadalom ennek a czélnak szolgálatába á
látni, hogy az egy központba összegyüjt
igényei ki nem elégíthetők. Több sugárkév
élet ereje fényt vessen. Több góczpontna
munkáját komolyan megértik, azt munkáln
nan kiterjed az egész környezetre a nemese
nyek iránt táplált lelkesedés, a hol meg
lem, szigorúbb lesz az erkölcsi felfogás

MDK

Kapuszta Gusztáv építész

magánépitési eng.

Épitő Ipar-Épitő Müvészet, 1922. okt. 15. 152 l

MDK

Kapuszta Gusztáv

A mérnökegyleti nagypályázaton dicséretet nyert Kapuszta Gusztáv terve.

Epitő Ipar - Epitő Művészet,1926. 51.l.

MDK

Kapusztyák Laura

polg.isk. rajztanári és kézimunkatanitónői oklevelet szereztek.

Képzőm. Főisk. Évk. 1914-15. 66 l.

Kapusztyák Laura

1915

Ki tud róla?

A Rajztanárok

Egyesülete.

	—	28 —
nyugtája	—	1415 —
3 – 27 ig	—	1500 —
ns Költsége	—	98 —
nyugtája	—	19255 —
23 – 25 ig	—	1152 —
nyugtája	—	400 —
"	—	177.16
ugrand	—	26 —
III/27 – IV/1 ig	—	4032 —
sen:	45,200.–	42,928.66

3488

...vilis hó 1-én

Nagrand Mihály
mürcsető

Kapuszta Gusztáv

épitész

(Kapuváry Gusztáv)

utóbb

Kulturpalota terv.

A MMÉE egyet 1926.

évi nagypályázatán

megdicsért terv.

Repr.

Magyar Épitőművészet

1926. 3-4. sz. 16, 17. l.

Kapusztyák Laura

1911/12 - 1914/15

Ferképzomfoiskèvk

97.l.

Kapuvári rk.

templom

(Győri egyházmegye)

Restauráltak

1883–84.

Velics 1894

72 l.

MEGHIVÓ.

A Főiskolák és Szakiskolák Ifjusága 1934. évi február hó 24-én,
pontosan 8 órai kezdettel

JÓTÉKONYCÉLÚ ZÁRTKÖRŰ **TÁNCESTÉLYT**

rendez, az „Öreg diófa" vendéglő (I., Pálya-u. 3.) összes termeiben,

amelyre Nagyméltóságodat / Méltóságodat / Nagyságodat b. családját és ismeröseit tisztelettel meghivja a

RENDEZŐSEG.

ELNÖKÖK:

vitéz Jány Gusztáv
ezredes,
a M. Kir. Lud. Akad. Főpcsnoka

Dr. Jordán Károly
egyetemi tanár

Megyer-Meyer Antal
képzőmüv. főisk. tanár

Kovacsevics Milenkó
kereskedelmi tanácsos

Fischer Károly
igazgató, vegyészmérnök

Dr. Vass Béla
felsőkereskedelmi isk. igazgató

Háziasszony: Sütő Józsefné.

Megjelenés utcai ruhában. Személyjegy 1.— P.

A zenét KOCZA GYULA a rádióból is közismert kombinált tánczenekara felváltva szolgaltatja.

Jakab nyomda

Kapuvári

rk. templom

Nyíl repr.

Thirfelsödemántúl

99.l -

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁTÓ

BUDAPEST, VI., ARÉNA ÚT 41. SZÁM.

88-b/1933. szám.

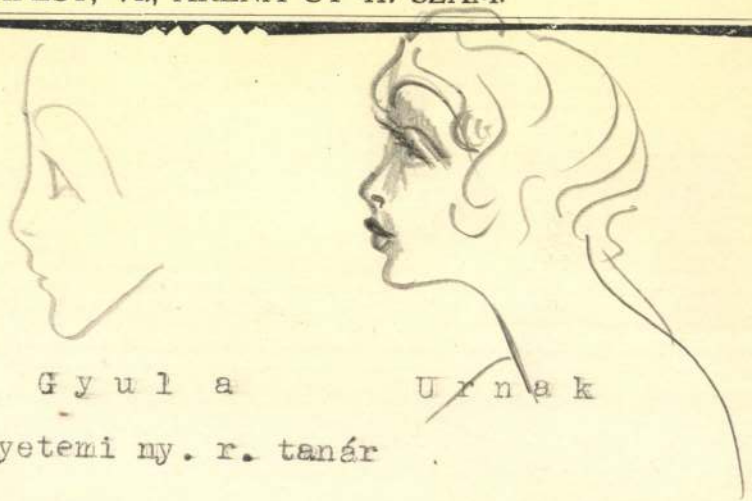

Méltóságos

S á n d y G y u l a U r n a k

müegyetemi ny. r. tanár

B u d a p e s t .

Kapuvár irodalma

Vámos és Radnóti

Kapuvár multja,
jelene és jövője.

Sztűrné: Kapuvár

Kapuvár műemlékei
és irodalma

l.

Csatkaisopr vm műeml.

II. 35. l.

Sekrestye szekrény ajtajá-
nak képe repr

A r.kat. templom augs-
burgi monstranciája repr.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Kapuvári vár

MME Kozl

1935, 299. l.

Teilpofer (Rom 1876)

Csavargó, vízfestmény

Katona, vízfestmény.

Kapuszta Gusztáv

épitőmester és

cég Frankovits István

székesfőv. műsz. tiszt.

A pestszentlőrinci

uj rk. plébániatemplom

terverők és kivi-

telezők fentiek -

Repr.

Épitő Ipar - Épitő

Művészet. 1925. 25-

26. sz. melléklete

ságra, pl. az egyik Magyarországon, a másik pedig Franciaországban van. Abban az esetben ugyanis, ha a szóbanforgó két kőzet élő szervezetek megkövesedett maradványait, ú. n. kövületeket, még meghatározható állapotban magába zár, akkor a legtöbb esetben lehetséges annak az eldöntése, hogy melyik kőzetlerakódás az idősebb. Amint említettem, a szárazföld kopásából származó törmelék a föld bizonyos helyein lerakódik. A lerakódás helye lehet a tenger, máskor egy tó, vagy folyó stb., de maga száraz földrészlet is. Amint tudjuk, mind a szárazföldön, mind pedig a tengerekben, tavakban, folyókban van élet. A lerakódás képződésével egyidőben élő állat- és növényszervezetek ellenállóbb részei, pl. héjai, vagy vázai, gyakran igen szép megtartásban megőrződnek e lerakódásokba zártan számunkra. Ezek alapján rekonstruálhatjuk azután a lerakódás keletkezése idején élt állat- és növényvilágot. Minden földtani kornak, amint ezt az őslénytani kutatások igazolták, megvoltak a maguk jellegzetes élőlényei. Ha két lerakódás állat- vagy növénytársasága egyenlő, akkor a két lerakódás nagy megközelítéssel egyenlő korú. Ha két lerakódás kövületanyaga közül az

59

Kapuszta Gusztáv

építőmester

A Zalaegerszegi II-ik rk. templom terv pályázatán fentnek dicséretet nyert terve.

Repr.

Építő Ipar – Építő Művészet. 1925. 33–34. k.

tüzelés nemcsak a meglévő ipari üzemek működését teszi gazdaságosabbá, hanem vonzóan hat újabb ipartelepek létesítésére is.

A világháború előtti időkben a földgázt csakis mint tüzelőszert hasznosította az ipar. Cement- és üveggyárak, cinkkohók és acélkemencék tüzelését gyors ütemben alakította át az amerikai ipar széntüzelésről gáztüzelésre. Mi Erdélyben téglát és meszet is égettünk földgázzal. Kellő mennyiségű gáz feltárása esetében meglévő erdélyi fémkohóinkat mi is gázzal táplálhatnók, sőt cinkérceinket is itthon kohósíthatnók előnyösen.

Napjainkban a földgáz nemcsak tüzelőszer már, hanem fontos kémiai cikkek alapanyaga is. Kormot készíthetünk belőle, a gumiabroncs és nyomdafestékgyártás céljaira, hidrogént a növényiolajok keményítésére, szenek és ásványolajpárlatok hidrogénezésére, nitrogén műtrágyák gyártására, de ezeknél is fontosabb, hogy földgázból jó hatásfokkal acetilén is készíthető, a modern kémiai ipar egyik legfontosabb alapanyaga. A mesterséges guminak, robbanó- és illatszereknek, számos gyógyszernek, gyantának és lakknak, a repülőgépépítés,

Kapuszta Gusztáv
épitész
vitézzé avatták és
a Kapuvári – nevet
vette fel.

MAGYAR. EPITOMUVESZET
1928. 7. sz. 7. l.

Kat. Egyed
Prot Egyed

CSÜTÖRTÖK

2

Kat. István kir.
Prot. Rebeka

PÉNTEK

3

Kat. Manszvét pk.
Prot. Hilda

SZOMBAT

4

Kat. Viterbói Róza
Prot. Rozália

Ujhold 23 ó. 54 p. Izr.: S. Nezavim 5.

36. HÉT • 1937. SZEPTEMBER HÓ • 30 NAP.

Kapustran Tamás

Kolozsvári fegyvekovács

1 db 1671-ből és 2 db 1674-ből

díszes kardja az alaffi

gyűjteményben

Haenel, Erich. Kostbare Waffen

aus der Dresdener Rüstkammer

Leipzig 1923. kepjel 124. l. 128. 5

150 131 107

5

25.—

à 1.—

25.—

6

4
4
4
4
4
4
4

24.—

7

4 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 12 4 4 8 2 2 2 2 2

84.—

KAPUSTA /KAPUZTA, KAPUSKA/ Mátyás gombkötő.
1687-90-ig szerepel az egrixm házak jegyzékében. Megvette Deák Jánostól a 93.sz. házat 235 forintért, amely azelőtt „Ain türkische begrebnisz" volt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Kapůstrano Tamás

Kolozsvári ötvös

1671

l.

Kalmár János

A magyar Eard

művészete

Bp. 1938. 90. l.

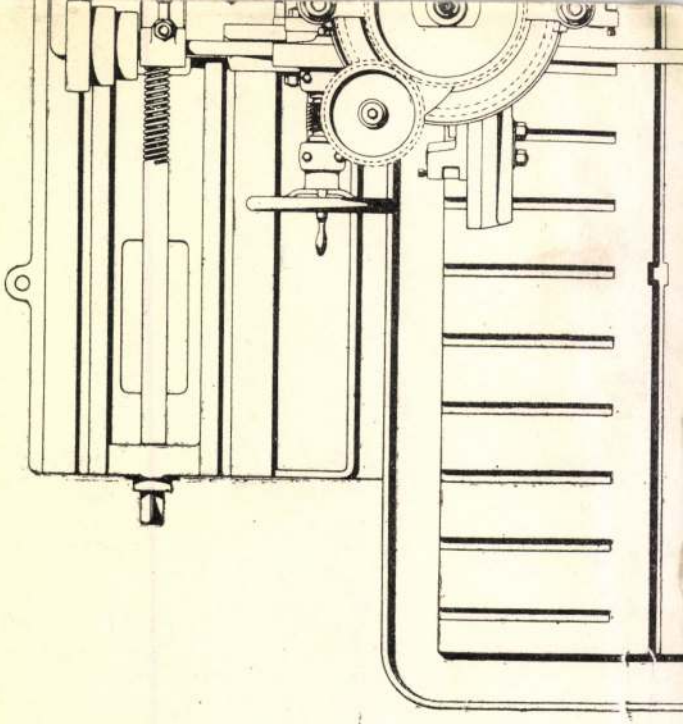

Az eskütéri híd lánclemezeinek gyártására
marógép (5. ábra), gyalulógép (6. ábra) és

Vulkán g

M.D.K.

Kapusta Mátyás, gombkötő

1687-90-ig szerepel az egri házak jegyzékében. Megvette Deák Jánostól a 93. sz. házat 235 ft-ért, mely azelőtt „Ein türkische Begräbnis" volt.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 347. old.

MAGÁNGYŰJTEMÉNNYEL BŐVÜLT A PÉCSI MODERN MAGYAR KÉPTÁR

333 kép közül 34 védett — Barcsay-, Berény- Czóbel-, Egry-, Rippl-Rónai-képek — Közel egymilliós érték

1021

A Baranya megyei Tanács pénteki végrehajtó bizottsági ülésén elfogadták a tervezetet, miszerint a tanács megvásorolja a Janus Pannonius Múzeum Modern Magyar Képtárának számára dr. Tóth Lászlóné dr. Kapuvári Bella budapesti lakos magángyűjteményét. A végrehajtó bizottság határozatot hozott mind az adás-vételi szerződés megkötésére, mind pedig a vásárláshoz szükséges póthitel folyósítására.

A Janus Pannonius Múzeum képzőművészeti osztálya évek óta rendszeres tevékenységet fejt ki a képtár anyagának gyarapítása érdekében. Mint ismeretes, a gyűjtemény ma már kb. háromezer darabból áll, különösen a 20. századi festők legjobb munkái jelentik értékét. Ajándékozás, illetve vásárolás útján szerezte meg a múzeum a Gegesi Kiss Pál és a Tamás Henrik-féle gyűjteményt, majd a megyei tanács mellett a városi tanács is bekapcsolódott a támogatásba, s tavaly megvásárolta a Tompa Kálmán-féle gyűjteményt, amelyet letétként a múzeumnak adott át.

A szóbanforgó újabb magángyűjtemény pontosan 333 darabból áll. A Magyar Nemzeti Galéria által elkészített szakvélemény szerint a gyűjtemény forgalmi értéke pontosan 813 ezer forint. A gyűjteményt a Megyei Tanács életjáradék biztosítása ellenében kapja meg a tulajdonostól.

Mit tartalmaz tehát ez a gyűjtemény?

A 333 képből 34 védettség alatt áll, tehát nemzeti, művészettörténeti értéke igen nagy, kiemelkedő művészegyéniségek jelentős képei. A gyűjtemény jellegének érzékeltetésére mondjunk néhány példát. A képek között Barcsay Jenő három nagyméretű olajpasztellje található. Berény Róbert négy darab védett képe között például a mester önarcképe. Értékes Bernáth Aurélnak egy 1937-ben festett tájképe. Czóbel Béla öt védett képe között például két igen szép virágcsendélet van. Egry Józseftől tizenöt képet őriz a gyűjtemény, ebből hat védett, s néhány korai alkotástól eltekintve, az Egry-anyag a művész legérettebb alkotó korszakából származik.

A Gadányi-képek többnyire tusrajzok és akvarellek, a huszonhét darab között 4 védett is akad. Ott van a gyűjteményben Gulácsy Lajosnak egy igen értékes (és szintén védett) öregasszony-portréja. Értékes részét jelentik az anyagnak Rippl-Rónai védett pasztelljei. Kiemelkedően értékes gyarapodást jelentenek a Szocialista Művészcsoport tagjainak képei (pl. Sugár Andor és Oelmacher Anna), mert csoportosan ezekkel, valamint a szentendrei festők képeivel lett gazdagabb a Modern Képtár anyaga.

Igen sok ismert nevet sorolhatnánk még századunk jelentős festői közül, akiknek alkotásai szintén megtalálhatók az új gyűjteményben, ha csak egy-két kép erejéig is. Néhányat mégis közülük: Derkovits Gyula, Dési Huber István, Ferenczy Béni, Hincz Gyula, Kassák Lajos, Kernstok Károly, Márffy Ödön, Pór Bertalan, Szőnyi István, Uitz Béla, Vaszary János stb.

Amint a képgyűjtemény teljesen a Képtár, illetve a múzeum birtokába került, megkezdődhet a tudományos feldolgozó munka. A képek katalogizálása mellett meg kell valamennyit tudományosan vizsgálni, hiszen csak kevésen van feltüntetve a keletkezési időpont. A kutatások és vizsgálatok után megtörténik majd a képek korszakbeosztása is.

A pécsi Modern Magyar Képtár — ezzel a gyűjteménnyel is — ma már akkora anyagot ölel fel, olyan méretűre duzzadt, hogy szükségessé vált a képek rendszeres karbantartása, szakértő ápolása. Olyan tervek vannak, hogy a közeljövőben a múzeum alkalmaz egy szakértő restaurátort, aki a képgyűjtemény állandó rendbentartását végzi majd.

a jövőbe

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Dunántúli Napló
1967 JAN 14

zak miliőjét őrzi, amit csak fokoznak az egyedileg tervezett bútorok és belógó lámpák.

— Mibe kerül a létesítmény?

— 3,8 millió forint körül lesz a költség.

Asbóth Gyula másik munkája: a komlói véradóállomás. Az új kórház területére telepített épület feladata kettős. Egyrészt kiszolgálja a helyi kórházat, másrészt a Gödöllői Plazmagyár részére dolgozik. Ebben a tekintetben egyébként egyedülálló az országban — vérkezelés ugyanis másutt nem folyik.

— Milyen speciális igényeket kell kielégíteni a tervezés során?

— Két különlegessége van az épületnek. Az egyik funk

téren úttörő és hézmunkát vállalt magára míg a városfejlesztésr az új lakótelepek kia sának több gazdája is országban, a falvakkal donképpen senki sem dött.

— Milyen lesz hát a jö faluja?

— Két dologról kell szólr a lakásviszonyokról és a kor.. munális, szociális ellátottságról. Először talán az utóbbiról... A jövő községének szilárd útburkolattal rendelkező, továbbá középületekkel, üzletekkel körülhatárolt centruma lesz. Itt kap helyet a tanács, a tsz-iroda, az iskola, bölcsőde, egészségház kulturális együttes, és minden, ami kell. A szolgáltatóházat külön is kiemelem: anélkül nem lehet falu. GELKA, Patyolat, fodrász, szabó — az igényeknek megfelelő kapacitással.

— És a lakások? Lesz-e „emeletes" falu?

— Egyelőre nem igen. Tudomásul kell ugyanis venni,



A komlói

tehát egyik felük a bejárat másik a kijárati oldal.

— Mi ennek az építési mód nak az előnye?

— Sok mindent megőriz családi házak jellegéből ugyanakkor azonban mégi

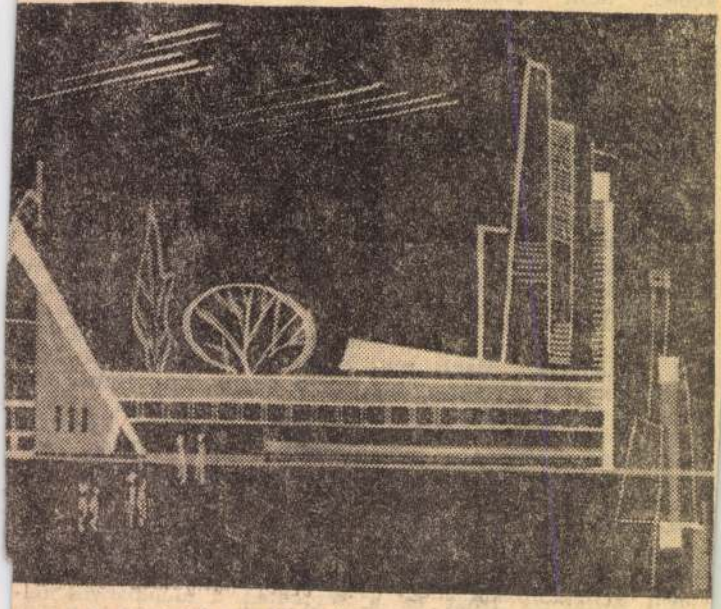

A szigetvári csárda

hogy a népgazdaságnak továbbra is szüksége van a háztáji gazdaságok termelvényeire, állatállományára — ez pedig elképzelhetetlen a társasházak esetében. A korszerű lakások is telkes házak lesznek, legfeljebb kisebb területtel.

— Biztosan ön is állást fog-

zárt, tömörebb, s így jelentő közműköltséget lehet megtakarítani.

A tervezők egymás közt harkányi KISZ-lakótelepnek ne vezik azt a komplexumot mely amolyan „mintavárosa' lesz Harkánynak, s a KISZ illetve az OTP gondozásában épül majd fel.

KAPUVÁRI Ferenc egri lakatos. Egerben az 1733.-as évi adóösszeirásban, mint adózó kézműves szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Kapuvári Ferenc, cseri lakatos

az 1733. évi adóösszeírásban szerepel.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 347 old.

Kapuváry Gustáv

az Építőmesteri Képzettség Megvizsgálására Szervezett Bizottság tagjává nevezték ki

MMÉEKözl
1943. 46. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kapuváry Gusztáv

megkapta a Szent György-rend lovagi jelvényét

MMÉEKözl
1943. 120. l.

(Kapuvary Gusztáv)

Könyve

(?) Az építőművészet
multja, jelene és
jövője
Bp. 1935

Könyvtárunkban

KUNSTDENKMALE

DES

MITTELALTERS UND DER RENAISSANCE

IN

UNGARN

VON

VICTOR MYSKOVSZKY

PROFESSOR UND ARCHITEKT.

(Kapuvary Gusztáv)

könyve

(-) Őrségen az építő-
mesterért
Bp. 1936.

cédé

Könyvtaramban

T. 6607.

bástyáktól és köröndöktől védett
una szeli, a háttérbeli hegyek
i. Felirata

.

11.4 cm.
ebüchlein, Nürnberg 1664.

Kapuváry Gusztáv és

Radó Sándor

Unics
cód

Lux Kálmán dr terve szerint épitettek a lillafüredi Palota-szállót

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1930. 5–6. z.

népekkel

CATALOGO.

Kapuvári Gusztáv

1923

vad
a
Bierbeposta
15, 16. l.

Kapuváry Gusztáv

épitész

l.

Bp Épitőm VI.

14. l.

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT



16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

Kapuváry Gusztáv
épitész

Örségen c. könyve.

lásd

Gutenberg tokban

FÜGGELÉKBEN:

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY PRÉDIKÁCIÓJA

A CSURGÓI CSOKONAI-GIMNÁZIUM KÉZÍRÁSOS MÁSOLATA UTÁN KÖZÖLVE

VÁROSI NYOMDA DEBRECEN, 1940

Az építőipari egység és a kőművesmesterek

Írta: *Kovatsek Ferenc* kőművesmester, a keresk. és iparkamara beltagja, a Magyar Kőművesmesterek Országos Szövetségének ügyvezető elnöke stb.

Ha valaha volt építésellenes hangulat, ma az van. Hiába a sok ígérgetés, ankétozás, értekezlet, mindaddig, amíg az egyes szakminiszterek azon az álláspontón vannak, hogy lakásbőség van, addig a termelő építőmunka nem indulhat meg.

Békét!... igen...! Az építőiparban addig nem tudunk eredményt felmutatni, amíg meg nem alkotják az *építőipari törvényt.* Olyan törvényt kell alkotni, amely megvédi az érdekét mind az építőmesternek, mind a kőművesmesternek. A hatalmi szóval létrehozott törvény nem lesz fenntartható. *Ma az a helyzet, hogy azt a kevés építőmunkát, ami még van, nem az arra képesített építő- és kőművesmester végzi el, hanem legtöbb esetben hozzá nem értő, tanulatlan kontár és jogosulatlan iparűző.*

Amíg az építőipari érdekeltség évek óta azon vitatkozik, hogy szabad-e az építőmesternek a kőművesmesterrel együtt vagy annak vezetése mellett földszintnél magasabb házakat építeni, s amíg a fesztávolságokon és manzardos épületek kérdésén vitatkoznak, azalatt a „*Strohmann*" építő- és kőművesmesterek cégére alatt egyszerű kőműves segédek építenek többemeletes bérházakat. Számtalan olyan többemeletes építkezést tudnék felsorolni, ahol a tervező egyben „Strohmann" felelős építőmester, az összes munkát az építtető adja, ő vásárolja meg az anyagokat, a munkavezető szerepét pedig betölti az — éjjeli őr.

Mindaddig, amíg az építőiparban, az érdekelt építő-, kőműves- és ácsmesterek nem tudnak megegyezni, és nem tudják maguk között megalkotni, hogy milyen legyen az új építőipari törvény, addig sajnos a mai lehetetlen rendszer mellett tovább fognak garázdálkodni a spekulációs építtetőkkel együtt a kontár és jogosulatlan iparűzők.

Hogy a képesített építőiparosok munkához jussanak és biztosítani tudják azt a kevés munkát, ami ma még rendelkezésre áll, azt csak úgy tudjuk elérni, *ha félreteszünk minden hatalmi törekvést* és megteremtjük az építőiparban annyira kívánatos békét. Ez a béke biztosítaná, hogy *együttesen tudnánk fellépni közös érdekeink megvédése érdekében.* Alkotni csak békés együttmunkálkodással lehet. *A magyar kőművesmesteri kar* eredményes munkát, és ami a legfontosabb, a munkaalkalmakat teremteni és azokat számunkra biztosítani, *csakis együttmunkálkodással, egymás megértésével lehet.*

Ma nincs külön építészi vagy tervezési ügy és nincs építőmester, vagy kőművesmester-kérdés! Ma az építőiparban egy általános nagy nyomor és soha nem létezett munkanélküliség van.

Bontsuk le magunk között a válaszfalakat és építsük meg az egyetértés hídját a testvérszakma minden egyes tagja között és kezdjük el a *közös küzdelmet* a legnagyobb és bennünket legjobban pusztító rém... a

Hogy jogainkat megvédhessük, tartsuk tiszteletben mások jogos érdekeit.

Az építőipari egység és az építőmesterek

Írta: *vitéz Kapuváry Gusztáv*, a Magyar Építőmesterek Egyesületének titkára.

A munkakörök specializálódásának problémája a renaissance építészet korában, pld. a Szent Péter-templom építésénél még ismeretlen volt. Michelangelo, a mester, egy személyben volt a tervező, a kivitelező, a szobrász és a festő.

A fejlődés azonban magával hozta a munkakörök specializálódását. Kialakult az építőtársadalom a maga osztályaival a nép legszélesebb rétegeiből. Ezen osztályokon belül az építőipar egy-egy munkaköre csoportosult. Az építőipari termelés megnövekedése az építőmunkával foglalkozók számának hatalmas tömege természetszerüen idézte elő ezt a folyamatot.

A különböző fokú *képesítésekkel* egyidejüen létre kellett jönniök a különböző *hatásköröknek* és így a tervező építészek és a kivitelező építőmesterek csoportja mint *önálló* munkakör került egymás mellé. Azonban ezen munkakörök kialakulásával egyidejüleg nem alakultak ki a *jogkörök határvonalai* és ezért megindult az érdekvédelmi harc, amely egy évtizede tart és sürgős megoldást követel. Azok a megoldási kísérletek, melyekkel ezt a bajt orvosolni kívánták, eddig eredménytelenek voltak. Nem oldotta meg ezt a problémát a paragrafus sem, mert nem a szellemből, hanem az anyagból indult ki. Ezért nem tud megjelenni az *építőipari törvény* sem, mely már a harmadik éve áll előkészítés alatt.

Az építészmérnök és az építőmester ma lényegében ugyanazon jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik. Azok a címbeli megkülönböztetések, amelyeket a kamarai törvény tett, csak kimélyítették az ellentéteket és mégjobban összekuszálták a helyzetet. Előállott az a visszás állapot, hogy *ma csonkajogú építőmester is létezik*. Ez új fogalom, mely a kérdés végleges megoldásánál feltétlenül kiküszöbölendő.

Ezeken a problémákon csak úgy lehet segíteni, ha a két különböző című közület, amely lényegében egyazon munkakört tölt be, egységesítjük, hogy azután *egy generális intézkedéssel a munkaterületüket megoszthassuk*. — Ha a magasépítést teljes mértékben biztosítjuk az arra hivatott, oklevéllel vagy képesítéssel rendelkező szakembereknek, *ha a szellemi és ipari munkakörök között világos határvonalat húzunk*, de nem *címfokozati*, hanem *munkaköri* megkülönböztetéssel, — ha az építőmesteri képesítés feltételeit rendezik és az *építőmesteri hivatást a maga méltóságára emelik*.

Az építőmesterség az építőipar gerincét képezi. Hogy ehhez méltó szerepét be tudja tölteni, szükségesnek látjuk egy fegyelmi jogkörrel felruházott *Országos Építőmesteri Kamara* megteremtésének. Bizottságosdival azonban eredményt sohasem érünk el. A magasépítő munka összes frakcióinak, egyesületeinek, szövetségeinek és vezetőinek le kell ülni egy asztalhoz és onnan addig fel nem kelni, míg a megoldás meg nem születik.

Mindaddig, míg a megegyezést meg nem kötjük, az ellentéteket át nem hidaljuk, könnyelmű játékot üzünk, mert csak egy egészséges megegyezés alapján lehetséges és kell a kenyér igazságos elosztásának bekövetkeznie.

Budapest, 1933. március hó.

Építőmunka 1933. 1. szám

mányt használja fel a várostörténeti problémák tisztázására. Nemrégiben egy másik döntő időszakot: Budavár felszabadítása utáni évtizedeket ismertette egy ilyen kötet. Az előttünk fekvő viszont a szabadságharc éveire alkalmazza a kutatásnak ezt az új módszerét. Dr. Wildner az adatok roppant tömegét dolgozta fel komoly tudományossággal, s e munka eredményein keresztül tisztábban látjuk e kort, mint számos regényes korrajzon keresztül. Egyes esetekben persze több részlet is érdekelt volna, így hogy egyetlen példát említsünk, az 1849. évi bombázás következményeinek részletesebb leírása, nevezetesen Pollák Mihály mesterművének, a Vigadónak pusztulására vonatkozó részletesebb adatok. A. I. R.

Dr. HANS SCHWAB: RIEHEN SEIT 1825. Herausgegeben zu Gunsten und im Verlag des technischen Arbeitsdienstes Basel. Basel 1935. 40 oldal, két nagy térképpel. — A baseli műszaki szükségmunkásokat foglalkoztató szervezet e kiadványa egy Baselbe beolvasztott falusias jellegű község telepedésének analizisét adja — amely munka a telepedés további sorsának tervszerű intézését kívánja előkészíteni. Az igazi svájci alapossággal és polgári kulturérzéssel elkészített kis terjedelmű, de módfelett tartalmas munka mintája lehetne annak, hogy hogyan és miként kellene a Budapesttel határos községeknek a fővárossal való műszaki koordinálását beható vizsgálatokkal előkészíteni.

ÉRDEKES SZERKESZTŐSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉS. Az Architectural Rewiew (London) márciusi száma Amerika építészetével foglalkozik egész terjedelmében — s a nagyszerű folyóirat e számát teljes egészében Amerikában szerkesztették és írták — ugyanakkor az Architectural Forum (New-York) egy angol számot adott ki, melyet viszont angolok szerkesztettek és írtak meg.



Bánó Ernő műszaki fényképészete
épület- ip. ri-, rajz- és lisé felvételek — Reprodukciók, diapositiv vetitő lemezek, filmfelvételek. — Fotomontage, nagyitások. Budapest VI, Podmaniczky-u. 10. Tel. 11-13 60

CSIKOS ÉS MINTÁS
ÜVEGEK
FELIRATI TÁBLÁK
Kivilágítható házszám-táblák
JÓZSEF-UTCA 23
egybeolvasztott színes üvegfelirattal
OLCSÓ, GYORS, TÖKÉLETES
LIGETI LÁSZLÓ
ÜVEGTECHNIKAI MŰINTÉZETE
BUDAPEST
VIII, József-utca 23. Telefon: 141-256



Padozati munkák

slavoniai tölgy- ésbükkparkét, tábla-parkét, aszfaltparkét, hajópadlók.

Pestszentlőrinci Parkétgyár és Gőzfűrész rt.
Budapest, V., Rudolf-tér 1. Telefon: 1-212-44
Sürgönycím: **„Lőrincipar"**

MELOCCO R.-T.

GYÁRTMÁNYAI: GÉPPEL GYÁRTOTT: MOZAIKLAP, CEMENTLAP, BETONCSŐ, MŰKŐ, OSZLOPVÉDŐ, KÉMÉNYTOLDÓ. VÁLLAL: PADLÓ- ÉS FALBURKOLÁST, F-L. RENDSZERŰ ASZFALT-PARKETTÁZÁST. EZT KÉRJE MINDENÜTT!

V., NÁDOR-UTCA 24. TELEFONSZ.: 1-242-14

GÖNCZI GYULA
üvegezési vállalat
PESTSZENTERZSÉBET
Kossuth Lajos-u. 25 T. 1-477-59

dekor
gördülő függönytartó
gyártja: TÖRÖK FÉMÁRUGYÁR
MINDEN SZAKÜZLETBEN KAPHATÓ!

UJDONSÁG



FA- ÉS FÉMKOMBINÁCIÓK

Ha
PHONISOL-rendszerű a fal,
a lakótól panaszt nem hall
UNIÓ SZIGETELŐ VÁLLALAT
Budapest V, Hollán-utca 15. Tel.: 11-71-71

VITÉZ KAPUVÁRY GUSZTÁV: ŐRSÉGEN AZ ÉPÍTŐMESTERÉRT. A szerző kiadása. Budapest, 1936. 98 oldal. — E füzetben Kapuváry Gusztáv kiadta legutóbb elmondott szónoklatait és asztali köszöntőit s kisebb cikkeit, amelyekben az építőmesterség anyagi és erkölcsi javaiért szállt síkra. Mindig nagyrabecsültük ennek a minden szépért és jóért lelkesedő építőmesternek lelkes munkásságát — jelen füzetkéje is ilyetén lelkületének ékes dokumentuma, s tanuságot tesz becsületes lelkületéről. Viszont nem hallgathatni el azt sem, hogy megesik, hogy hivatása nagyrabecsüléséből tévedésbe esik, nevezetesen amikor az építészet mesterségbeli összefüggéseinek kényes kérdéseiről beszél. Szerinte építészetünk kezdetén az építőmesterek állottak, — akik azonban tervezők is voltak. Úgy tetszik, ez az általánosítás túlzás! Pollack, Hild, Kasselik, Hofrichter elsősorban tervezők, építőművészek voltak — akik fel is építették, meg is valósították terveiket az iparilag differenciálatlan korban — s voltak körülöttük a többiek, a kevésbbé művészek, akik építettek — de terveztek is. De Kapuváry talán tudja azt is, hogy minő exkluziv testület volt a pesti építőmesterek céhe, s minő nehéz volt abba pl. kőművesmestereknek bejutni.

D. R.

(—) „Ahol legnagyobb a veszély, ott legközelebb a segély" mondja a példabeszéd. Vegyen államsorsjegyet és szerencsés esetben minden gondjától megszabadul. Ha nem nyer, jótékonyságot gyakorol, mert az államsorsjáték bevételét jótékony célra fordítják. Sorsjegy ára: Egész ar. P 3.—, fél ar. P 1.50.

„MULTICOLOR"

márvány és szines üvegburkoló lapok és burkolatok
Kartellen kívül, magas hőfokon beégetve, színálló, örökfényű, olcsó

Központi iroda: **„MULTICOLOR" Felületburkoló k. f. t.** VII, Rákóczi-út 38. szám
Telefon 1-411-40. — Telep: Budapest VIII. kerület, Erdélyi-utca 4. szám Telefon 1-442-41

Tér és Forma
1937. 6. 7.

Kapuváry Gusztáv

épitész

Mél. Bpest 1897 jún. 21.

laid

Lex Magy Társ

103 a. l.

Kapuváry Gusztáv

VITÉZ KAPUVÁRY GUSZTÁV *Építőmesteri kiskáté* címmel nem mindennapian jelentős szakmunkát írt meg. Szinte alcímül kívánkozik a könyv címlapjára a tartalom pontosabb megjelölése: „erkölcskódex". Mert a könyv nem a technikai utasítások kátéját szedi össze, hanem az építőmesterek viselkedésének, helyes eljárásának módjait mondja el komoly figyelmeztetésekkel. Szinte azt mondhatjuk: az új magyar élet építésében az építőmesterek szerepét, helyét és magatartásának szabályait állítja össze ez a könyv, mindenben méltóan arra, hogy az érdekelteken kívül — ők elsősorban! — az egész magyar iparostársadalom meghallgassa.

Diárium
1940. 6. 7. 143. C

Az oktató tanárok neve és fogadóideje.

	Fogadóideje	
	nap	óra
A tanár neve		

A mulasztott órák és késések igazolása.

A mulasztás					A szülő vagy orvos igazolja
kezdete		vége			
hó	nap	hó	nap	o k a	Sajátkezű aláírás

Kapuszta Kapuváry Gusztáv

Két vitéz építőmester. A kormányzó úr őfőméltósága *Kapuszta* Gusztáv és *Lukovitzky* Emil építőmestereket vitézekké avatta. Előbbi vitéz Kapuváry Gusztáv, utóbbi vitéz Lukoy Emil nevet nyerte. Gratulálunk.

Építő Ipar — Építő Mű —

vizsgat 1928. 109. l.

Post III. 120.

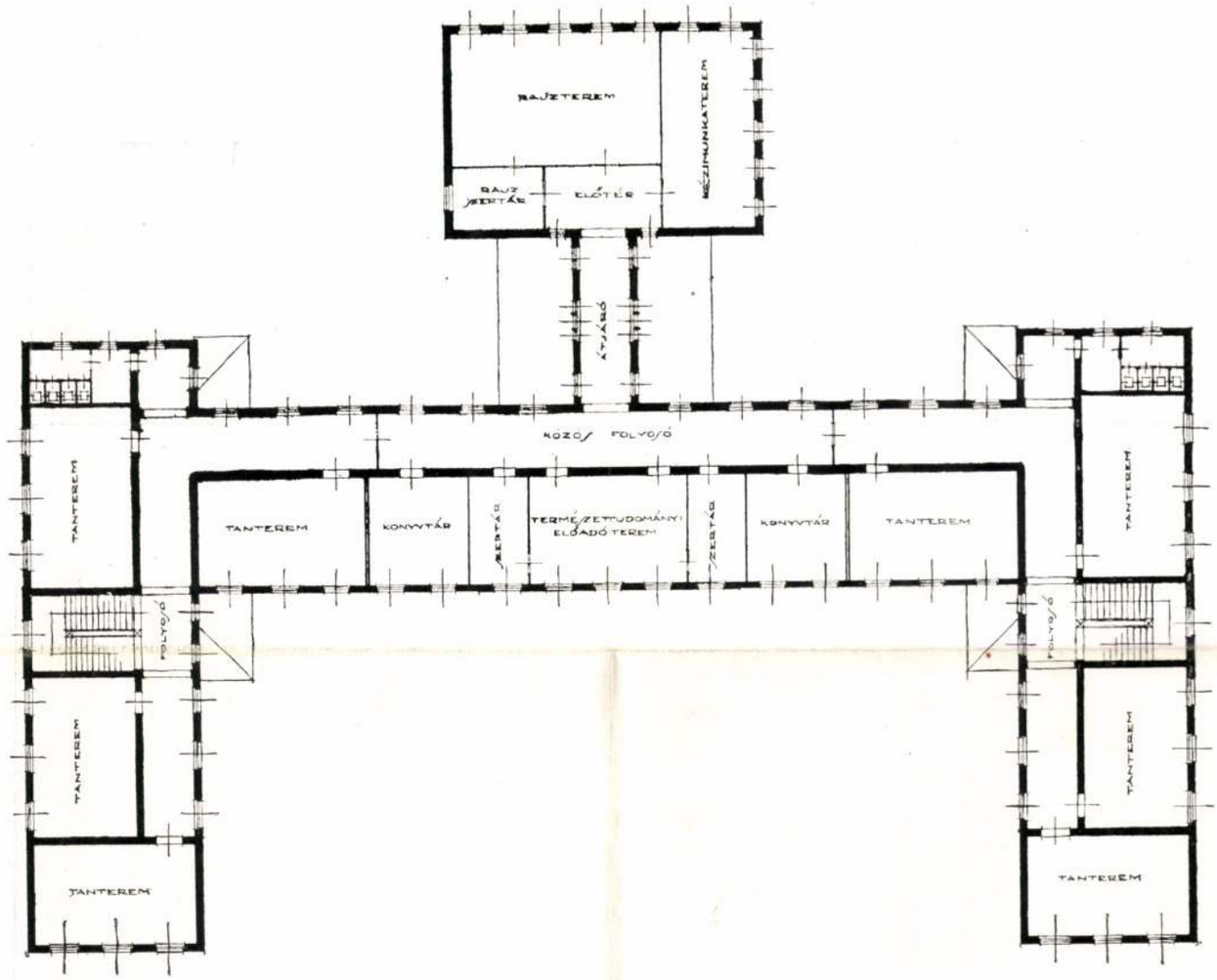

I. EMELET ALAPRAJZA

Műmelléklet az Épitő Ipar—Épitő Művészet
1926. junius 15.-i 23—24. számához

A PESTSZENTLŐRINCI POLGÁRI ISKOLA

I. DIJAT NYERT TERVE

Tervezte: **Kapuszta Gusztáv** épitőmester

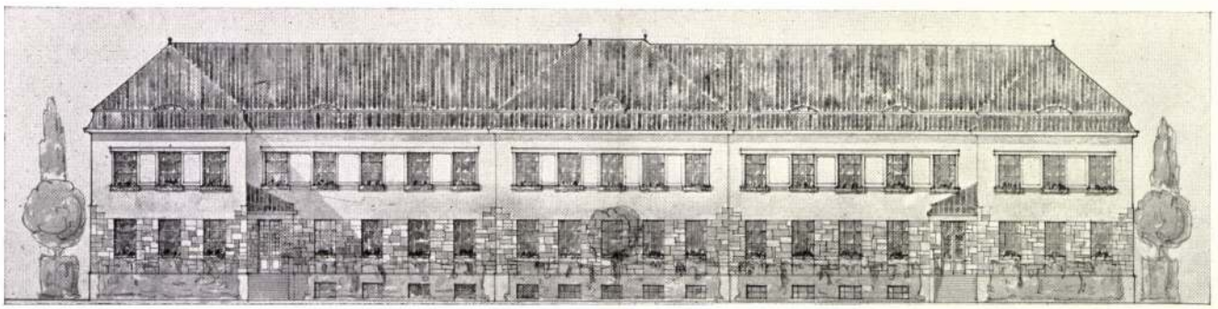

FŐHOMLOKZAT

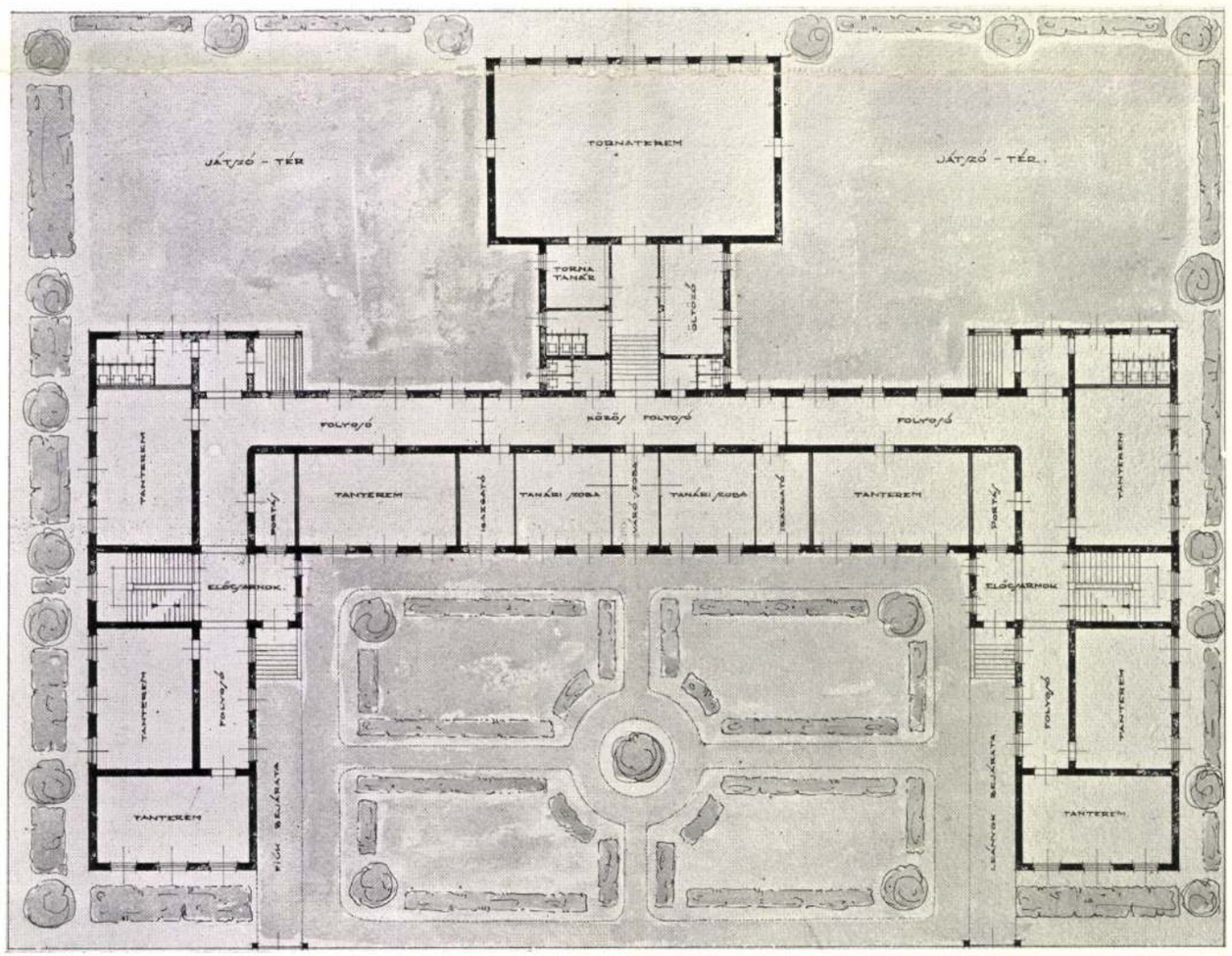

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

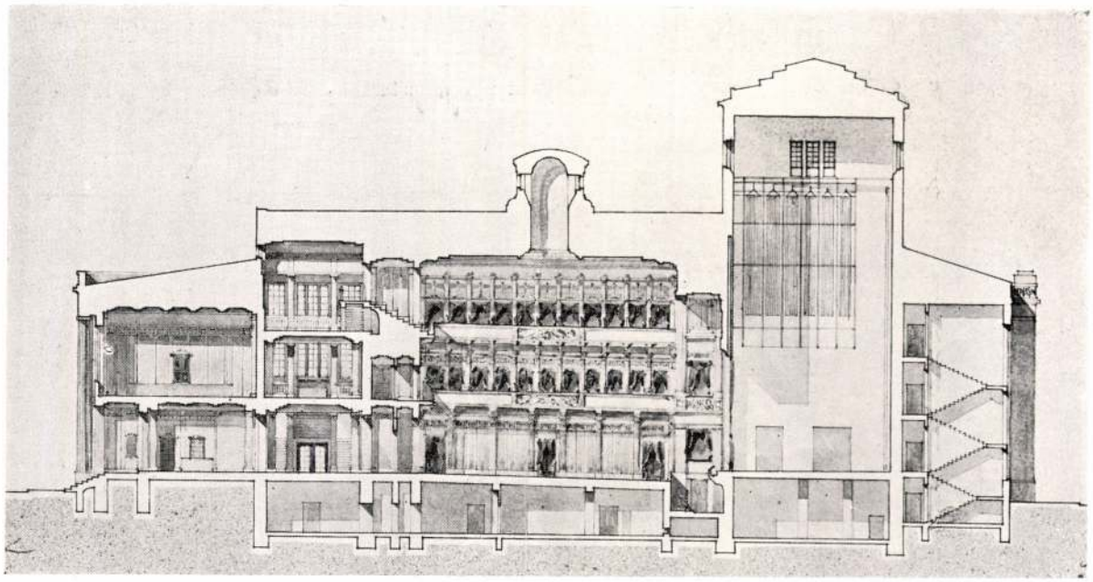

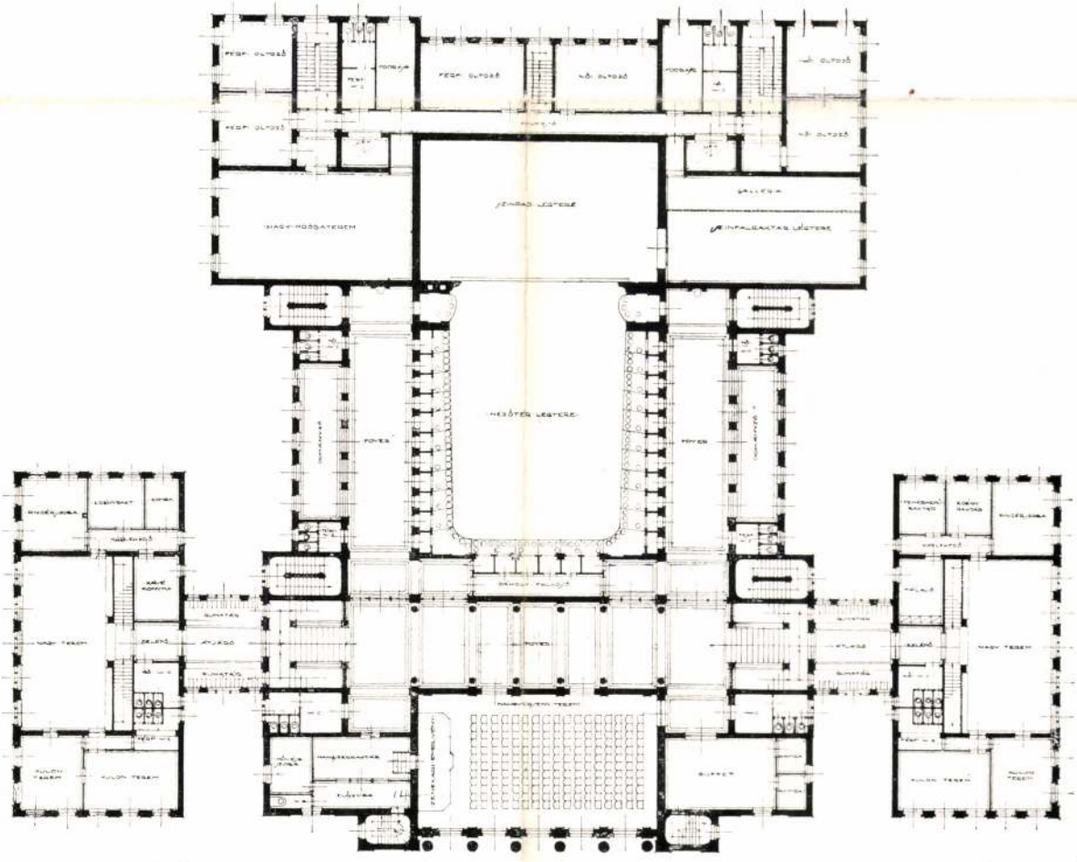

Az „Épitő Ipar—Épitő Művészet“
műmelléklete az 1926 április 1. számhoz.

KULTURPALOTA TERVEI

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet nagypályázatán Kapuszta Gusztáv dicséretet nyert műve.

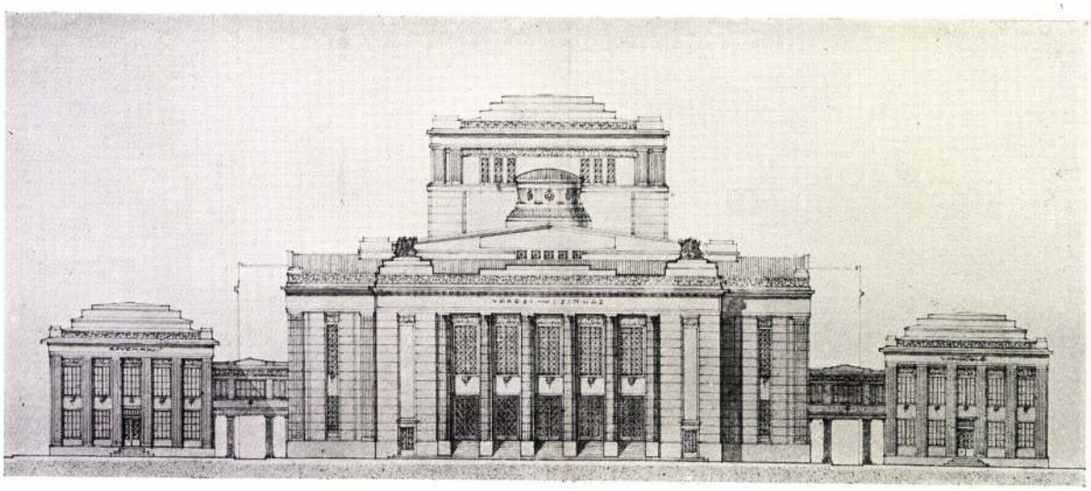

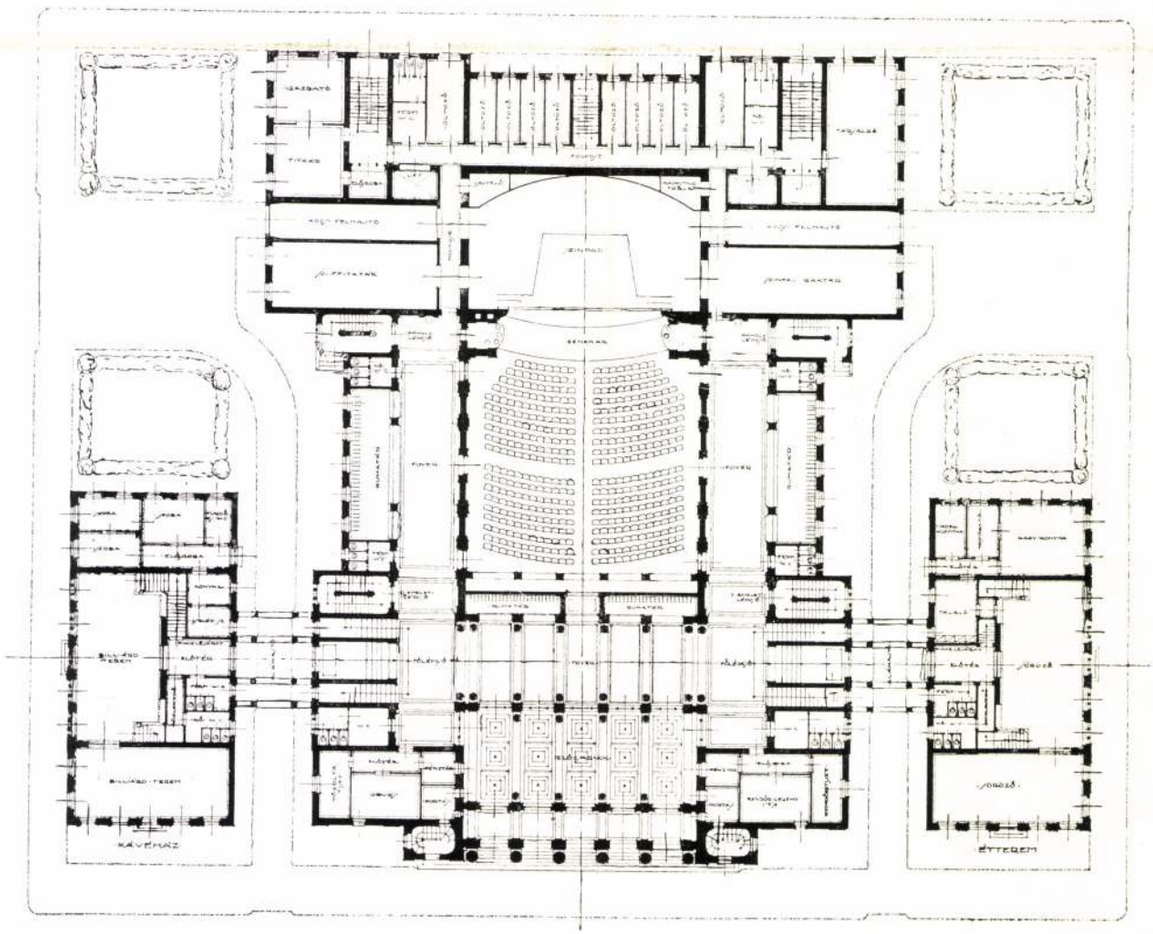

Jelentősen megkönnyíti ez a könyv a maga gyakorlati használhatóságát azáltal, hogy egy-egy példának rajzban és leírásban való pontos feldolgozását mutatja be. Igénybe vette szerzőnk *Lázár Lajos* okl. gépészmérnök, tervezőnek és szakértőnek, valamint *Schnee Zoltán*nak közreműködését is. Hogy pedig lelkiismeretét mennyire belevitte a jelen szakmunkájába, errenézve bizonyíték, hogy ezt a könyvet átnézette vitéz *Irsy-Irsik László* okl. építész, felső építőiskolai tanárral, aki azt egyszersmind előszóval is ellátta.

A mű a *Vállalkozók Lapja* kiadásában jelent meg, oktáv nagyságú, tetszetős külsejű kiállításban.

Az elismerést érdemlő komoly szakmunka valóban eredményesen gazdagította szakirodalmunkat. Megszerezhető a Vállalkozók Lapja könyvosztályában. *Pirovits Aladár.*

Egyleti közlemények.

Kitüntetés. A Kormányzó Úr Ő Főméltósága *Hajós Alfréd* műépítésznek a magyar úszósport fejlesztése terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar királyi kormányfőtanácsosi címet adományozta.

Szakosztályi választások. A *vízépítési szakosztály* f. évi december hó 9-én tartott ülésén az elhúnyt *Schick Emil* helyébe szakosztályi elnökké *Rohringer Sándor* tagtársat egyhangúlag megválasztotta.

A *gépészeti, gyáripari és elektrotechnikai szakosztály* folyó évi december hó 13-án tartott ülésén a lemondott vitéz dr. guothfalvi *Dorner Zoltán* helyébe szakosztályi jegyzővé *Makó Zoltán* tagtársat egyhangúlag megválasztotta.

Nemzetközi aluminium-pályázat. A *Bureau International de l'Aluminium, 23bis, Rue de Balzac, Paris (8e)* összesen 100.000 francia frankkal díjaz oly új gondolatot vagy találmányt, mely aluminiumnak és aluminiumötvözeteknek a mindennapi életben és az iparban való alkalmazását előmozdítja.

A) Aluminiumból készíthető tárgyak, szerkezetek, gépek és azok alkotrészei.

B) Meglevő gyártási eljárások megjavítása, vagy új eljárás kidolgozása.

A pályázatokat *1931. évi január 1 és április 1 közt* a fenti címre kell küldeni. Április 1 után érkező pályázatok már nem jönnek figyelembe.

1931. évi január hó 1 előtt szabadalomra bejelentett találmány a pályázaton nem vehet részt, kívánatos azonban, hogy a pályázaton résztvevők benyujtott találmányukat a benyujtás után szabadalmaztassák.

A pályázat német, francia és angol nyelvű feltételei fenti címnél díjtalanul megszerezhetők, ahol komoly pályázók az aluminium és aluminiumötvözetek technikai tulajdonságairól részletes felvilágosítást kaphatnak.

Ugyancsak technikai felvilágosítással szolgál az *Aluminium-Industrie A.-G. Neuhausen* és kívánatra kísérleti célokra szállít aluminiumot és aluminiumötvözetet. *M. D.*

A mű- és középítési szakosztály üléseinek jegyzőkönyvei.

1930 november 10. — Elnök: *Jakabffy Zoltán.* Jegyző: *bodinai Klucsik Vilmos.* Jegyzőkönyvet hitelesíti: *Nagy Márton* és *Krompecher László.*

Elnök az ülést megnyitja, bejelenti, hogy Albert Bosslet professzor templomépítészetéről bejelentett előadását 1931 január hó közepén fogja megtartani, — Tóth és Sebestyén debreceni vállalkozók kémény és kemence elszámolására szakvéleményt kérnek. — Szakosztályok dr. Kotsis Endrének adják ki vélemény- és jelentéstételre.

A Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége a miniszterelnökhöz felterjesztendő memorandumában a Közmunkák Tanácsában megüresedett alelnöki állásra műszaki tisztviselő kinevezését kéri. Átiratában azzal a kéréssel fordul a Mérnök- és Építész-Egylethez, hogy hasonló szellemű felterjesztéssel forduljon a miniszterelnökhöz. A szakosztályok a memorandum megszerkesztésével Medgyaszay Istvánt bízzák meg.

Müller Pál a Cziegler-érem bizottsági tagságáról lemond, a szakosztályok tudomásul veszik és új tag kiküldését határozzák el.

Prokisch János beadványában a posta-tarifa felemelése ellen tiltakozik. Kéri, hogy a Mérnök- és Építész-Egylet forduljon a kereskedelemügyi miniszterhez s memorandumában mutasson rá a súlyos gazdasági következményekre. *Láczay Fritz Oszkár* és *K. Császár Ferenc* hozzászólása után a szakosztályok K. Császár Ferencet és Prokisch Jánost bízzák meg a memorandum elkészítésével.

Elnök ismerteti a debreceni sz. kir. városi hősök temetőjében emelendő emlékmű tervpályázati hirdetményét, majd *Nagy Márton, Sándy Gyula* és *Körmendy Nándor* hozzászólása után a szakosztályok úgy határoznak, hogy a Mérnök- és Építész-Egylet részéről is egy zsűritag kiküldését, valamint a határidő meghosszabbítását fogja kérni.

Székesfehérvár polgári iskola szükebbkörű pályázatára zsűritag kiküldését kéri, a szakosztályok a zsűritag kijelölését a legközelebbi ülésre tűzik ki.

Dr. *Bierbauer Virgil* az Országos Idegenforgalmi Tanács által a Szent Gellért-tér és Rudas-gyógyfürdő közötti Dunapart rendezésére kiírt tervpályázat határidejének meghosszabbítását kéri.

1930 november 17. — Elnök: *Jakabffy Zoltán.* Jegyző: *bodinai Klucsik Vilmos.* Jegyzőkönyvet hitelesítik: *Hoffer Imre* és *Prokisch János.*

Elnök az ülést megnyitja, bejelenti, hogy folyó évi november hó 23-án a Mérnök- és Építész-Egylet a Nemzetközi Építészkongresszus rendezőbizottságának üdvözlésére egyetemes ülést, továbbá jövő évi február hó 9-én, 16-án és 23-án balatoni ankétet fog tartani, melyre felkéri a tagok minél nagyobb számban való részvételét. Majd felkéri dr. Kotsis Endrét *A magyar mezőgazdaság és a falu építéséről* című előadásának megtartására.

Az előadó felhívta a figyelmet a nagytömegű egyszerű falusi és mezőgazdasági épületekben fekvő kulturális és nemzetgazdasági érdekekre.

A falu építészetéből a háború után kifejlődött építési szokásokat és ezek szerkezeti és gazdasági összefüggéseit ismertette részletesen. Bemutatta, hogy 4—5000 pengő költséget igénylő, tisztán téglából, közepes kivitelben épült lakóház építése a törpebirtokos keresetével nem áll arányban, ami továbbra is a primitívebb építésmódoknak ad jelentőséget. Majd a falusi építkezés esztétikai vonatkozásait ismertette és rámutatott azokra a visszásságokra, amelyek különösen a beépítés rendezetlensége következtében keletkeztek és a falu képét nagy mértékben veszélyeztetik.

Az előadás második részében a mezőgazdaságok építési szokásainak áttekintését adta, különösen abból a szempontból, hogy a tervezői és vállalkozói szakértelem kihasználására mily mértékben van szükség és mily formában lehetséges ennek a kiterjesztése.

Végül a mezőgazdasági építészet konkrét tartalmából szemelvény gyanánt az állandó gazdasági munkások lakóépületeinek és az istállóknak korszerű alakjait és szerkezeteit mutatta be.

Az előadást vetített képek kísérték.

Elnök az előadónak szakosztályok köszönetét tolmácsolja és az ülést öt percre felfüggeszti.

Az ülés újbóli megnyitása után *elnök* a Kisfaludy-Társaság Gregusz-díjának odaítélését a legközelebbi szakosztályi ülés napirendjére tűzi ki.

Antal Dezső ismerteti a Mérnök- és Építész-Egyletnek a népjóléti minisztériumhoz benyujtandó memorandumát, amelyben a népjóléti miniszter támogatását kérve, rámutat azokra a sérelmekre, amelyek úgy a tervpályázatok mellőzésével, valamint a társadalombiztosító egyes intézkedéseivel az építészi kart érték.

Klucsik Vilmos, sz. o. jegyző.

Tanulmányút Konstantinápoly—Szentföld—Bagdad—Egyiptomba. A Párizsi Magyar Diákegyesület Utazási Osztálya, mely a MEFHOSz tanulmányutait rendezi és az elmult szezónban 23 tanulmányutat indított 1050 résztvevővel, jövő évi február hó 15-én tanulmányutat rendez Egyiptomba. Útirány: Budapest—Szófia—Konstantinápoly—Ankara—Aleppo—Damaszkusz—Jeruzsálem—Kantara—Kairo—Assuan—Theba—Luxor—Kairó—Alexandria — Pyreus — Athén—Nis—Budapest. Időtartam: 35 nap. A résztvevők esetleges kívánságára kirándulást rendezünk Bagdadba. Az út most áll beszervezés alatt és kb. 1200—1400 pengőbe fog kerülni. A bagdadi kirándulás kb. 400 pengővel emelné a részvételi díjat és kilenc nappal hosszabbítaná meg az út időtartamát.

Rendez továbbá tanulmányutat a tavasz folyamán Párizsba, Észak-Afrikába, Olaszországba, Konstantinápolyba és a francia Riviérára. — Az erre vonatkozó prospektus a napokban hagyja el a nyomdát és az érdeklődőknek legnagyobb készséggel díjmentesen küldi meg a Párizsi Magyar Diákegyesület Utazási Osztálya (Budapest, IX, Ferenc-körút 38, földsz. 2. Telefon: 872—74. Hivatalos órák: hétköznapokon délután 4—6-ig.)

Helyreigazító közlemény. A Technika és Közgazdaság 1930. évi dec. hó 7-én megjelent 11. számának 72. oldalán „Közlemények az érdekeltségek köréből" rovatban *„Néhány adat vállalatunkra vonatkozólag, tíz éves jubileumunk alkalmából"* cím alatti közlemény végéről az érdekelt cég aláírása elmaradt, aminek helyreigazításául közöljük, hogy a nevezett közlemény *Szabó és Mátéffy villamossági r. t.* (X, Kőbányai-út 41/c) cégre vonatkozott.

Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara választmányának 157. üléséről. A választmány 1930. évi december hó 12-én rendes ülést tartott, melyben örömmel vette tudomásul, hogy a pénzügyminiszter a Kamara elnökével folytatott megbeszélése során úgy nyilatkozott, hogy tudatában van a tagosítás országos jelentőségének és kilátásba helyezte, hogy az e célra létesített alapot a legközelebbi államkölcsön felhasználásának keretében fogják dotálni.

Tudomásul vette a választmány, hogy a Kamara e tárgyban hozzá intézett kérelmére az igazságügyminisztertől leirat érkezett, amely szerint: az érvényben levő jogszabályok szerint a kir. bírósági telekkönyvvezetőknek a felek részére magánmunkálatkép telekkönyvi vázrajzokat és megosztási terveket készíteni nem szabad; ha a Kamara ilyen szabálytalan eljárásról értesül és azt a miniszter tudomására hozza, a miniszter a megfelelő intézkedést minden egyes esetben meg fogja tenni. A választmány elhatározta, hogy a jövőben a leirat értelmében fog eljárni s kéri az igazságügyminisztertől, hogy a leiratban közöltekre az érdekeltek figyelmét — esetleg az Igazságügyi Közlöny útján — felhívja.

Indítványra elhatározta a választmány, hogy kérni fogja a kereskedelemügyi minisztertől: adjon utasítást a felügyelete alatt álló Magyar külkereskedelmi intézetnek arra nézve, hogy külföldi képviselőinek alkalmazásánál elsősorban mérnököket és pedig olyanokat vegyen figyelembe, akik egyrészt gyáripari, üzemi, másrészt pedig kereskedelmi gyakorlattal is rendelkeznek. Erre súlyt kell helyezni, mivel az áruelaadás az intézet által lebonyolított forgalom nagy részében megfelelő technikai szakismeretet igényel.

Egyebekben a választmány önkormányzati ügyeket intézett.

Tagdíjfizetési felhívás. A Kamara ügyrendjének 250. §-ában foglalt rendelkezésekre való hivatkozással, mely szerint a kamarai tagdíjakat negyedévi előzetes részletekben kell fizetni, felkérjük a Kamara t. tagjait, hogy tagdíjtartozásukat a „Budapesti Mérnöki Kamara — Budapest" 28.844. számú csekkszámlájára mielőbb befizetni szíveskedjenek.

Hirdetmény a bélyegkötelezettségről. Értesítjük a Kamara t. tagjait, hogy minden a Kamarához, mint önkormányzati hatósághoz saját személyes érdekben benyujtott beadvány bélyegköteles; ilyenek pl.: tagfelvétel, a tagok sorából való törlés, fizetéshalasztás, részletfizetési kedvezmény, igazolványok kiállítása iránt előterjesztett kérvények stb. Személyes érdekben benyujtott fellebbezésen a rendes bélyegilleték kétszeresét kell leróni.

Viszont bélyegmentesek a Kamara tagjainak a törvény, vagy más jogszabály rendelkezéseiből folyó kötelező bejelentései; ilyenek pl.: mérnökhelyettes, címváltozás, mérnöki irodatartás, vagy esetenkint vállalt megbízás bejelentése stb., az előirányzott tagdíjak előirányzása, illetőleg kivetése ellen beadott felszólamlás és fellebbezés szintén bélyegmentes.

A hiányosan felbélyegezett kérvényekről a Kamarának lelet kell, birságolás céljából felvennie.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara közhírré teszi, hogy

a) a Mérnöki Tanács által hozott jogerős határozat folytán a Kamara új tagjai

1930. évi november hó 14-től: *Schimmerl* Emánuel sz. 1873, gépészmérnök, Kecskemét;

1930. évi november hó 21-től: *vitéz Kapuváry* Gusztáv sz. 1897, építészmérnök, Budapest, VIII, Kisstáció-u. 3.;

b) a Kamara választmánya által hozott, jogerőre emelkedett határozattal felvett új tagok

1930. évi december hó 9-től:

Bauer Géza gépészmérnök, Budapest, VI, Izabella-u. 69. *Berzsenyi-Janosits* Miklós mérnök, Celldömölk, Gyarmati-tér 14. *Faltys* Ferenc mérnök, Sárospatak, Régi postakőz. Dr. *Földes* Károly erdőmérnök, Makó, Kossuth-u. 4. *Gerő* András mérnök, Budapest, II, Kelety Károly-u. 29. *Kós* Kálmán mérnök, Pécs, Aidinger János-u. 20. *Menczer* Oszkár (kápolnai) gépészmérnök, Budapest, II, Szilágyi Dezső-tér 4. *Sztanó* Rezső gépészmérnök, Siófok, Darányi Ignác-tér 5. *Tóth* Sándor mérnök, Hódmezővásárhely, V, Jókai-u. 72.

Hirdetés a mérnökök nyilvántartásába felvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1930. évi december hó 12-én tartott ülésében

Baráth Lajos sz. 1879, építőmester és tervező, Budapest, II, Margit-rakpart 15,

a Mérnökök Nyilvántartásába a mérnöki rendtartásról szóló 1923 : XVII. t.-c. 70. §-ában foglalt kivételes intézkedések alapján felvette.

A felvételről szóló értesítés 1930. évi december hó 13-án kifüggesztetett. *Nevezett felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1931. évi január hó 12-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1930. évi december hó 12-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Benedicty Sándor sz. 1896, okl. építész, Budapest, II, Pasaréti-út 6/c. — *Fischer* Miklós sz. 1897, okl. vegyészmérnök, Eger, Honvéd-u. 5. — *Laszgallner* Oszkár sz. 1879, okl. építész, Budafok, Rózsavölgy, Horthy Miklós-út 71. — *Lojko* Miklós sz. 1901, okl. építész, Pécs, Megyeri-u. 12. — *Molnár* Dezső sz. 1904, okl. építész, Miskolc, Szilágyi Dezső-u. 4. — *Nendtvich* Andor sz. 1895, okl. építész, Pécs, Mária-u. 13. — *Szukics* János sz. 1897, okl. erdőmérnök, Baja, Szent Antal-u. 73. — *Tarkovács* Gábor sz. 1904, okl. gépészmérnök, Mezőberény, Petőfi Sándor-u. 12. — *Vasvári* László sz. 1902, okl. építész, Budapest, I, Lágymányosi-u. 17/b. — *Váczi* István sz. 1885, okl. építész, Budapest, VII, Gervay-u. 8. — *Wellisch* Alfréd (vágvecsei) sz. 1854, építészmérnök, Budapest, V, Kossuth Lajos-tér 4.

A felvételről szóló értesítés 1930. évi december hó 13-án kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9., illetve 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1931. évi január hó 12-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

A Kamarából kilépő tagok. A Kamara választmánya önkéntes lemondásuk folytán elrendelte az alábbi kamarai tagok törlését:

Baranyai Imre gépészmérnök, Budapest, — *Bánhidi* Zoltán mérnök, Szeged, — *Bárány* Nándor vegyészmérnök, Budapest, — *Csordás* István gépészmérnök, Budapest, — *Dezsényi* Jenő erdőmérnök, Budapest, — dr. *Dénes* Aladár bányamérnök, Budapest, — *Fenyő* Lajos mérnök, Szeged, — *Grillusz* Jenő fémkohómérnök, Budapest, — *Hinfner* György erdőmérnök, Budapest, — *Hubert* Ernő gépészmérnök, Budapest, — *Kertész* István erdőmérnök, Szeged, — *Konok* Tamás erdőmérnök, Budapest, — *Pasteiner* Dezső mérnök, Budapest, — dr. *Róth* Károly (telegdi) bányamérnök, Budapest (Debrecen), — *Sinai* Jakab gépészmérnök, Budapest, — *Szatmári* Zsigmond fémkohómérnök, Budapest, — *Topscher* Ernő Béla (az életben Topscher Béla Ernő nevet használ) gépészmérnök, Budapest, — *Tuczy* Tibor gépészmérnök, Budapest, 1930. évi december hó 12-i hatállyal.

Névváltozások és szakcímkiegészítések. A Budapesti Mérnöki Kamara 1930. évi december hó 12-én tartott ülésében elrendelte a kamarai nyilvántartások alábbi kiigazítását: *Fintor* Zoltán gépészmérnök, kamarai tag előri *Fintor* Zoltán gépészmérnök és közgazdasági mérnökre, *Katona* Mihály építészmérnök, kamarai tag vitéz *Katona* Mihályra, *Reinl* Miksa gépészmérnök, kamarai tag *Ránky* Miksára, *Szinte* László építészmérnök, kamarai tag sepsikőröspataki *Szinte* Lászlóra, *Timár* Gyula gépészmérnök, kamarai tag gépészmérnök és közgazdasági mérnökre.

Hirdetmény. A Budapesti Mérnöki Kamara *Baranyai* Imre gépészmérnök 0311/98. számú, *Bánhidi* Zoltán mérnök 0333/821. számú és *Konok* Tamás erdőmérnök 0864/1501. számú arcképes kamarai tagsági igazolványát nevezetteknek a Kamara tagjai sorából való kilépése folytán érvénytelennek jelenti ki.

A Kamara helyisége: VIII. Scitovszky-tér 2.

A Kamara telefonszáma: József 388—18.

A Kamara postatakarékpénztári csekkszámlájának száma: 28.844.

-bádogos, lépszesz, vízvezeték és csatorna berendezési-vállalata II., Retek-utca 14.

Kapuvary Gusztáv
épitész

MMÉ Évk

1934. 217. l

A ... üle
fog ... etik
19 ... dot
pité ... l és
alá ...
... ólag
agya ...
2 ... ajza
hiv ... atal
gaz ...
3 ... edig
nde ... stól
érő ... éhez
üksé ...
4 ... zése
ellőz ...
5 ... hető
érete ... köb-
rtalo ... ámi-
ndó ... tnek
y be ... ánál
bbe ...

6. Kívánatos, hogy az épités ... .000 **bronát** meg ne haladják.

7. A pályatervek névaláirással ellátva és lepecsételve **1909. vi december hó 15-ikének déli 12 órájáig** a m. kir. igazsággyministerium segédhivatali főigazgatójánál nyujtandók be, ahol átadó átvételi elismervényt kap. Postán vagy vasuton érkező ályatervekre nézve a feladás napja irányadó. Későbben érkezett etőleg feladott, vagy a feltételeknek meg nem felelő tervek semmi etben nem vétetnek figyelembe.

8. A már benyujtott tervek vissza nem vonhatók.

9. A pályaterveket 5 tagból álló bizottság bontja föl és birálja

fütés, légszesz és vízvezetek szerelők részére szükséges lakatos-munkákat, u. m. hideg és melegviz tartályokat kiváuatra hegesztve is; specialista szellőzők készitésében. Tervek és költségvetések dijmentesen.

pitő BUDAPEST, VIII., NAGYTEMPLOM-UTCA 6. SZÁM.

3520. szám.
I. A.

Hirdetmény.

A nagykőrösi, verseci, békéscsabai, bajai és kiskundorosma kir. méntelep-osztály részére 1909. november 1-től 1910 tóber 31-ig szükséglendő **kenyér, zab, széna és alomszalma gyszalma és kemény tüzifa** szállitásának biztositása végett **09. augusztus 25-én délelőtt 9 órakor** a nagykőrösi mén-epparancsnokság számvevő irodájában irásbeli zárt ajánlati lejtés fog tartatni. A közelebbi feltételek a nyilvános helyeken függesztett hirdetményekből kivehetők, vagy pedig a nagykőrösi éntelep parancsnokságnál, valamint a fentnevezett méntelep sztályoknál megtekinthetők, a honnan a feltételeket tartalmazó rdetmény kivánatra meg is küldetik.

Az osztályonként szállitandó cikkek körülbelüli összértéke a övetkező: Nagykőrös **45000 k**, Versec **53000 k**, Békéscsaba 0000 **k**, Baja **48000 k** és Kiskundorosma **38000 korona**.

Budapest. 1909. julius hóban.

M. kir. földmivelésügyi minister.

766/909. szám.

Ha a könyv gyenge oldalát nézzük, akkor először annak hosszadalmassága tűnik fel; ha a szerző nagyobb tömörségre törekedett volna: emelte volna a könyv értékét. A gyakorlati iránya mellett sokkal több gyakorlati példa felemlítése is a könyv előnyéül szolgált volna. Mi — mérnökök, akik hozzászoktunk a kitűnő angol, amerikai és német irodalom olvasása után az összefoglaló, grafikus táblázatokhoz s általában az ezúton való szemléltető oktatáshoz — ezeket a jó táblázatokat is nélkülözzük, mert sokszor egy-egy jól felépített táblázat többet mond és gyorsabban beszél, mint hatnyolc oldal magyarázat. Kissé terjengős a könyv végén levő revizori utasítás is. Ebben nem is minden éppen helyes (pl. a munkabérek ellenőrzéséről való rész); hiába, a könyv elárulja, hogy szerzője nem iparvállalati vezető, hanem bankigazgató volt! Az önköltség megállapítására vonatkozó rész sem kifogástalan, nem választja szét az *amortizációt* a *leírástól*, nem tárgyalja elég helyesen a befektetett tőke kamatának — ma, az idevágó külföldi irodalomban annyira vitatott s igen érdekes kérdését sem.

A fennálló magyar adóügyi törvényekkel való kapcsolat kellő kidomborítása hiányzik, ez pedig gyakorlati szempontból is igen fontos követelmény.

Hiányzik könyvéből az az utalás — ez természetesen már egészen mérnöki szempont —, hogy például bizonyos kérdések (pl. elsősorban a leírás nagyságának megállapítása iparvállalati mérleg esetében) eldöntéséhez mérnök-szakértők igénybevétele kívánatos, amit pedig már a modern német munkák többnyire kiemelnek. A magyar idevágó irodalom felsorolása, különösen jogi, adóügyi s műszaki vonatkozásban szintén emelte volna a könyv értékét.

De — elvégre — e hiányokat inkább csak a szakember látja, a könyv pedig a mindennapi élet számára íródott s ennek a célkitűzésnek meg is felel. Azt haszonnal fogják forgatni nemcsak a könyvvizsgálók, hanem mindazok, akik, mint vállalati vezetők, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagok, sőt mint iparvállalati mérnökök a mérlegkészítéssel, a könyveléssel és az ezzel kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. A könyv nyomdai kiállítása teljesen megfelelő.

Kelemen Móric.

Megjelent a m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola könyvkiadó alapjának kiadásában *Cotel Ernő* főiskolai nyilv. rendes tanárnak *A nyersvasgyártás alapelvei* című 127 oldalas könyve 23 ábrával és 12 táblázattal. A munka, amely a legújabb kutatások eredményein épült föl, tizenegy fejezetből áll és a főiskola kvesztori hivatalában kapható. Ára füzve 10 pengő, eredeti vászonkötésben 12 pengő.

Egyleti közlemények.

Az Országos Középítési Tanács elnökévé az 1938. év végéig terjedő működési időszakra a kormányzó úr Őfőméltósága a m. kir. kereskedelemügyi miniszter eltőerjesztésére *Hültl Dezső* ny. r. műegyetemi tanárt nevezte ki.

Építőmunka címen *Zeitler* Sándor szerkesztésében új havi folyóirat indult meg, mely mint programjában hirdeti, nem kívánja magát sem művészeti, sem ipari kérdésekben specializálni, hanem *az építőmunka összes vonatkozású ügyei számára fórumot kíván teremteni.* A lap főmunkatársaiul dr. ing. *Bierbauer* Virgilt, vitéz *Kapuvári* Gusztávot és *Kovatsek* Ferencet nevezi meg. — Előfizetési díja egész évre (10 szám) 6 P. Kiadóhivatala: I. Pauler-utca 5. Telefon: 52—3—71.

Az **„építőmunka"** újabb bizonyítéka fiatalabb építészkartársaink ama erőtől duzzadó törekvésének, mely az építőmunka nemzetgazdasági és kulturális jelentőségének minél általánosabb elismertetését igyekszik kiharcolni. Üdvözöljük laptársunkat pályája elején s különösen a mindenki előtt szimpatikus építőipari béke jegyében megalkotott programjának megvalósításához szívből szerencsét kívánunk!

A szerkesztők.

A Molnárok Lapja 40 éves. Május 31-én jelent meg 40 év előtt rotációson nyomva ez a hetilap, mely azóta is irányítója és tanácsadója a magyar malomiparnak. A hengerszék, síkszita, a daratisztítógép és számos más világhíres malomipari találmány hazájában a kitünő munkatársak élén *Jutassy* Ödön alapította ezt a szaklapot és azóta is szerkeszti. A szaklapot az előfizetések és hirdetések tartották fenn. A szerkesztő önzetlen munkájának elismeréseként őt a vidéki malmokat egyesítő *Országos Molnárszövetség* 3 év előtt ügyvezető elnökévé választotta, június hó 16-án pedig nagyszámú tisztelői az O. Molnárszövetség rendezésében díszvacsorán ünnepelték.

A M. kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet 50 éves fennállásának emlékünnepe. *Kelemen* Móric kartársunk elnöklete alatt tudományos és ipari szaktestületeink kiküldötteiből alakított rendezőbizottság a *Technológiai Intézet* fennállásának 50. évfordulója alkalmából díszülés keretében kívánja méltatni ennek a magyar ipar történetében maradandó érdemeket szerzett egyetlen iparfejlesztő intézményünknek jelentőségét. A díszülést dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr képviseltetésével f. é. június 30-án 11 órai kezdettel az Intézet *József-körút 6. sz.* alatti épületének I. emeleti könyvtári termében fogják megtartani. A könyvtári szolgálat az ülés tartama alatt szünetel. Kívánatos volna, hogy ha kartársaink ennek az alapításától kezdve mérnöki vezetés alatt álló műszaki intézményének emlékünnepén minél nagyobb számban vennének részt.

A geodéziai szakosztály 1932 december hó 9-én tartott ülésének jegyzőkönyve. Elnök: dr. *Trájber István.* Jegyző: *Rédey László.*

Elnök az ülést megnyitja és felkéri *lovag Fehrentheil Gruppenberg László*t: *„Kerületi mérnökök működése Svédországban"* címen bejelentett előadásának megtartására.

Az előadó igen plasztikusan írja le a svéd déli tartományok karakterét, lakosait, a svéd erdők szépségét, erdőtermelési módjait. Beszél a háziiparról, a parasztgazdák jómódjáról. Värmland táján kezdődnek a magas hegyek, zuhatagok, vízierők. Ettől a tartománytól északra mindig nagyobb és több az erdő, a gyufa-, papírgyár, feldolgozó ipar.

Svédországnak egészséges birtokmegoszlása van.

Vannak északon vidékek, hova ugyan vonat nem jár, de villamosvilágítás van és a postát a repülőgép hozza.

A kép megrajzolása után áttér a svéd felmérések ismertetésére, melyeket a földmívelésügyi minisztériumhoz tartozó *Királyi Földmérő Hivatal hajt végre.* Ez alá tartozik a 24 tartományi földmérési hivatal, melyek feladata a térképek megőrzése, a nyilvántartás és a magánmérnökök munkáinak felülvizsgálása. A felmérés már a mult században megtörtént, most csak a változások nyilvántartása folyik.

A tartományi földmérési hivatalok alá tartoznak a kerületi mérnökök. Délen 10—20 négyzetmérföld egy kerület, de északon már akkorák is vannak, mint a Dunántúl és a Duna—Tisza köze. Általában 20—30 község tartozik hozzá.

Falvaik csoportos tanyák. Lassan haladt az erdőirtás és csak a következő nemzedékek osztozkodtak és pedig minden irtáson külön-külön. Így lett egy-egy parasztnak 50—60 parcellája.

Az elaprózottságot tagosítással szüntették meg. 1827-ben kezdődött meg a modern értelemben vett tagosítás. Az erdőt és házhelyet is megvonták. A tagok sarkán helyezték el a házakat és pedig úgy, hogy a házak egymás közelebe kerültek.

A kerületi mérnökök, Bezirksgeometerek, tartják nyilván a térképet. A stockholmi műegyetemről kerülnek ki. Vázolja a svéd mérnökképzést. A kerületi mérnök állami tisztviselő, mielőtt azonban ezt az állást elérné, 8—10 évi segédmérnöki gyakorlatot kell kimutatnia.

A kerületi mérnök fizetését részben az államtól, részben a birtokostól kapja. A nyilvántartáson kívül egyéb geodéziai munkálatokat is végez, azonkívül út-, vasútépítésnél stb. is működik. Birtokmegosztás az ő engedélye nélkül nem érvényes.

Az eljárás mindig számszerű. A telekkönyvi kerületek azonosak a kerületi mérnökök kerületeivel. Vitás esetekben a kerületi mérnök az első fórum, csak azután kerül az ügy a bírósághoz.

Leírja ezután a határjelöléseket, a határmegállapítások és a felülvizsgálati munkálatok módjait. Körülbelül 200 mérnöki kerület van és mintegy 500 mérnök intézi ezeket az ügyeket.

Végül a következő tanulságokat vonja le a Svédországban látottakból: 1. A nagybirtokok megszüntetése nemzeti érdek, ugyanígy az erős parasztság. 2. A tagosítás növeli a termelést. 3. A tagosítás időt teremt a lakosság háziiparához. 4. Észszerű tagosítás nálunk is kell. 5. Ajánlatos volna a rendszeres nyilvántartás decentralizálása.

Az elnök megköszöni az előadást. Hozzászól *Tamás Zoltán*, aki rámutat a kerületi mérnöki állások szervezésének szükségére.

Szesztay Sándor vázolja, mik lennének nálunk a kerületi mérnökök munkái és hogyan folynának be jövedelmei.

Antalffy Andor előadja, hogy e kérdéssel az illetékes tényezők már régóta foglalkoznak, ő is szükségesnek tartja azok megoldását.

Elnök megköszöni a hozzászólásokat és megemlíti, hogy már más államok is megvalósították ezt az intézményt, így nekünk is törekednünk kell a kerületi mérnöki állások megszervezésére. *Rédey László* sz. o. jegyző.

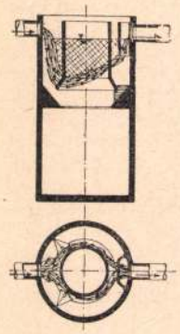

7. ábra. Kis-emscherkút belépési esés nélkül.

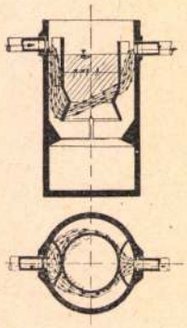

8. ábra. OMS-kút belépési esés nélkül.

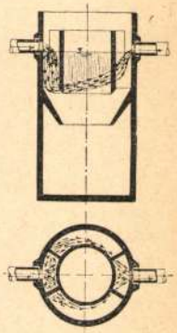

9. ábra. Dywidag-kút belépési esés nélkül.

bodtak, míg végre az áramlás itt is elhagyta az ülepítőteret (10. ábra) s a rothasztóéren át, felülről nézve, egyenes

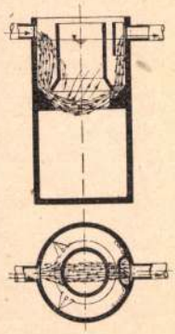

10. ábra.
Kis-emscherkút. Áramlás az ülepítőtér átmosása után.

vonalban haladt át a kifolyás felé. A valóságban különben mindig van 5 *cm* bukás a belépésnél, aminek a modellméretek mellett 1·6 *cm* felel meg.

A 11. és 12. ábra a fenti első és második kísérletsorozatnak megismétlését *egyenes* hasábalakú ülepítőtér esetén tárja elénk. Ennek a típusnak egyetlen jól bevált képviselője

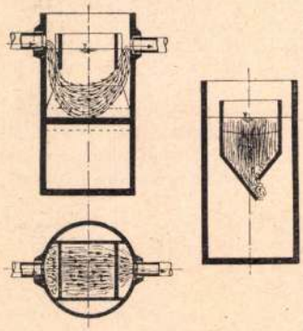

11. ábra.
SADO-kút. Áramlás az ülepítő térben.

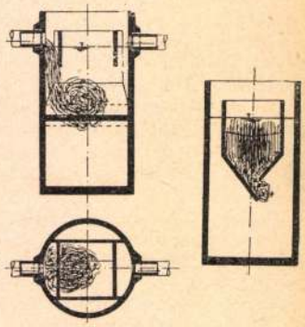

12. ábra.
SADO-kút. Áramlás lökésszerű vízbevezetéskor

a nagy emscherkutak klasszikus alakját megtartó *SADO* kisderítő. Ennél az áramlás sem a belépési bukás, sem a lökésszerű vízbevezetés miatt *nem lépett át a rothasztótérbe*, illetve az utóbbi esetben is csak kezdetben és egészen jelentéktelen mértékben. Az áramlás az ülepítőtér keresztszelvényét teljesen kitöltötte, úgy, hogy a sebesség nem több a számítottnál, az ülepítőhatás tehát teljes mértékben érvényesül. Az elfolyó víz *gyakorlati értelemben mentes volt a rothasztótér tartalmától.*

A kísérletek összefoglaló eredményét az elől említett közleményünkben már ismertettük, most csupán arra mutatunk rá, hogy házi kisderítőkkel is lehet kellő tisztítási eredményt elérni, ha a megfelelő — bőséges — méretezés mellett gondot fordítunk a helyes típus kiválasztására is.

Ifj. Kendi Finály Lajos.

A villamos energiatermelés állandó költségeinek elosztása. Az elosztási kulcs sokat vitatott kérdéséhez* H. Sihle új javaslattal jön. Javaslata Eisenmenger és Punga ismert módszerének egyesítése. Szerinte minden fogyasztó olyan teljesítményért kell, hogy fizessen, mely teljesítmény

$$A = \frac{h+g}{2}$$

ahol h a fogyasztó maximuma, g pedig az a teljesítmény, amellyel ez a fogyasztó a többi fogyasztók által előidézett maximumot emelte. A módszer alkalmazásának eredményét a következő példa tárja elénk.

A fogyasztó jellege	A fogyasztó maximuma		A fogyasztó részesedése a telep maximumában		Az állandó költségekben való részesedés Sihle szerint	
	kw	%	*kw*	%	*kw*	%
Világítás	9500	32·2	8500	39·00	6020	28 23
Főzés	3000	10·17	300	1.41	1610	7·57
Erőátvitel	11000	37·30	8000	37·57	9280	43·50
Közúti vasút	2500	8·47	2500	11·74	2440	11·44
Éjjeli áram	1500	5·08	0	0	730	3·43
Nagyipar	2000	6 78	2000	9·38	1220	5·73

(ETZ. 1932. 555. o.) *Borus Ferenc.*

* Részletesen lásd Borus Ferenc: *Az árszabályozás elemei* című a M. E. E. kiadásában megjelent értekezésében, hol az elosztásra nézve olyan, a maximumban való részesedés elvén alapuló új módszert ajánl, melyhez a terhelési görbéket ismerni nem szükséges.

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE egyleti könyvtárnok.

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, úgyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: Budapest, IV. ker., Reáltanoda-utca 13—15. szám, II. em. küldeni.)

Mérlegkészítés és mérlegvizsgálat. A revízió technikája. Gyakorlati kézikönyv könyvvizsgálók, kereskedelmi és ipari vállalatok, pénzintézetek, valamint ügyvédek és bírák számára. Írta: *Zsengeri* Manó felsőkeresk. isk. tanár, ny. bankigazgató, hites kamarai könyvszakértő. Budapest, 1932. Lampel R.—Wodianer F. Rt. kiadása 8°, 494 l. Ára fűzve 16 P.

Zsengeri Manó felsőkeresk. isk. tanár a 25 esztendővel ezelőtt *Könyvvitel és mérleg* címmel megjelent s azóta teljesen elfogyott könyve anyagának felhasználásával írta meg a fenti című, vaskos könyvét, amelyben a mérleg elkészítésével, annak vizsgálatával, végül az ú. n. könyvvizsgálat (revízió) technikájával foglalkozik.

A magyar, idevágó irodalom elég szegényes az ilyen művekben, talán azért, mert a német irodalom bőséges termése ilyen munkáknak magyar nyelven való megjelentetését nem teszi jövedelmező vállalkozássá s már ezért is őszinte örömmel kell fogadnunk minden ilyen könyvet. Különös időszerűséget ad ennek a munkának a részvénytársasági revízió kötelező alkalmazásának gondolata, mely a kereskedelmi törvény módosítására vonatkozó újabb tervezetek mindegyikében helyet foglal s ami a korlátolt felelősségű társaságról szóló törvényben fakultatív módon máris megvalósult.

A könyv foglalkozik három, részben a könyvvitel jogi, alaki és anyagi részével, azután a szorosabban vett mérlegkészítéssel és vizsgálattal, végül részletes útmutatást tartalmaz a revizori teendők miként való ellátását illetőleg. Az egész mű szelleme s iránya — igen helyesen — nem elméleti nem az, amit helytelen szóhasználattal gyakran „tudományos"-nak neveznek, hanem igyekszik mindenütt a gyakorlat anyagából meríteni; a gyakorlati élet számára akar hasznos tanácsokat és jó útmutatást adni. Nemcsak a számvitel, de a kérdések jogi oldalát is érinti s igyekszik azt is helyesen megvilágítani. A leltár, az igazgatóság évi jelentése, a felügyelőbizottság teendői, a közgyűlésnek mérlegmegállapító tevékenysége, az egyes vagyonrészek értékelése, az ár különféle fajai, a kalkuláció, a munkabérelszámolás, az értékpapiros értékelése, a tartalékalap képzésének kérdése stb. bő és világos megvilágítást nyernek művében.

méter. A középső tiszta nyílás 152 láb = 46 méter, a merevítő tartó magassága 23 láb, kb. 7 méter. A toronypillérek 38 láb = 11·5 méter átmérőjű *beton* cilinderek és 115 lábnyira (34 méter) mennek le a víz alá.

A kábelek 37 fonatból és mindegyik fonat 206 darab ceruzavastagságú huzalból áll, vagyis az egész kábel 7622 huzalt tartalmaz. Mindegyik huzal 7000 font húzószilárdsággal bír. A kábel anyaga *hidegen húzott acél*. Próbálkoztak hőedzett anyaggal is, de ez nem vált be s a kábeleket le kellett bontani. Ez a kísérlet 2½ millió dollárba került.

A befejezett kábelek átmérője 472 *mm* és 1390 kilogrammot nyom folyóméterenként.

A kábelek tiszta távolsága 65 láb = 19½ méter.

A hídpálya szélessége 47 láb = 15 méter, a gyalogjáró szélessége — mely csak a híd egyik oldalán van elhelyezve — 8 láb = 2½ méter.

A híd általános terveit *Charles Evans Fowler* kanadai mérnök készítette s a részlettervek *Lewis Taylor* főmérnök és *Jonathán Jounes* segédfőmérnök felügyelete alatt készültek

Az építés vezetésével *E. J. Paulus* mérnök volt megbízva.

A hídépítésnél kizárólag *szilicium-acélt* használtak.

A híd építésénél a következő anyagokat használták fel:

11.000 mérföld kábelhuzalt,
24.000 tonna sziliciumacélt,
25.000 *m²* betonfalazatot,
40.000 hordó cementet,
60.000 *m²* kocsiútburkulatot,
8.000 *m²* gyalogjáróburkolatot és
2,000.000 *drb* szögecset.

A híd építése 25 hónapot és 15 napot vett igénybe.

Az egyidőben alkalmazott munkások száma 550 volt.

A híd önköltsége 22·5 millió dollár volt és a híd a „*Detroit International Bridge-Company*" tulajdona.

Az előadáshoz *dr. Gállik István* szól hozzá és több kérdést intéz előadóhoz, főkép a sziliciumacél szilárdsági értékei után érdeklődik. *Reininger* kartárs ajánlja, hogy szerezzük be a híd kiírási műveletével kapcsolatos iratokat, ahol sok, még ma nyilt kérdésre választ találhatnánk.

Elnök: Méltatja előadó jó hazafiasságát és a szakosztály nevében köszönetét fejezi ki előadónak értékes előadásáért.

Dr. Janicsek József, sz. o. jegyző.

Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály ülése 1930 március 13-án. Elnök: *Szikszay Gerő*, jegyző: *Dr. Janicsek József*. *Elnök* megnyitja az ülést és üdvözli a megjelent vendégeket és kartársakat. 1. Jelenti, hogy a szakosztályba belépésre jelentkeztek: *Széchy Endre, Farkas László István* és *Wittenbarth Győző* egyleti tagok, akiket felvételre ajánl. Szakosztály így határoz. 2. Jelenti, hogy a *Boráros-téri Horthy Miklós* új Dunahíd tervpályázati bíráló bizottságába szakosztályunknak *egy rendes* és *egy póttagot* kell kiküldeni. Ajánlja, hogy kérjük fel azokat a kartársakat, akiket a szakosztály már az óbudai híd zsűrijébe kiküldött, nevezetesen *Rotter Károlyt* és *Bánhegyi Istvánt*. Szakosztály így határoz. 3. Jelenti, hogy a mai ülés előadója *Elischer Pál* kartársunk, aki az *amerikai útépítésekről* óhajt személyes tapasztalatai alapján előadni. Mindenki előtt ismeretes, hogy alig van a mérnöki praxisnak még egy ága, ahol annyi forrongás, eszme, új gondolat vetődött volna fel, mint éppen az *útépítésnél*. Éppen ezért mindnyájunkat érdekelni fognak előadónak amerikai ismeretei és impressziói, felkéri őt előadásának megtartására.

Előadó a *Smith Jeremiás*-ösztöndíjjal az 1928/29. tanévben az *útépítés* kérdését tanulmányozta az Északamerikai Egyesült Államokban. Ismerteti a különböző szervezeteket, érdekeltségeket, hatóságokat, melyek az útépítéssel tudományos és gyakorlati szempontból foglalkoznak. Az úthálózat *tervezéséről, sürüségéről, állami segélyről* beszél és a tracirozásra döntő fontossággal bíró tényezőket tárgyalja. A forgalom *számlálást*, az utak *terhelésének* megállapítását s az ennek megfelelően választott *burkolatnemeket* tárgyalja.

A különböző utak építését adja elő, magyarázza a gépek működését földutak, kavicsolt utak készítésénél. A zúzott kő anyagok *minőségi feltételeit* ismerteti s hangsúlyozza az amerikai útépítő anyagok kiváló minőségét, szemben az európai anyagokkal. A magasabbrendű burkolatokra térve át, az *alapozási* kérdést tárgyalva, a *földmechanikai kutatóintézetek* munkájáról beszél s egy *magyar útkisérleti és földmechanikai kutatóintézet* felállításának szükségességét hangoztatja. A víztelenítés kapcsán a hullámos hengerelt vascsőátereszeket ismerteti.

A betonutak készítésénél betartandó szabványokat tárgyalja s grafikonokat mutat be a beton szemszerkezetének, a víz-cement-faktornak stb. megállapítására. A betonutak utókezeléséről szól; a betonutak javítása eleinte *betonnal*, újabban kizárólag *aszfaltos* anyagokkal történik.

Aszfalt- és kátrányutak építési szabványait, szemszerkezeti és anyagminőségi feltételeit ismerteti. A „*Warrenit-Bithulitic*"-burkolatról beszél, mely nálunk még nem ismert, Amerikában azonban nagyon elterjedt már.

A „Parkway"-k, autósétautak fogalmát vezeti be, ismertetvén ezeknek speciálisan amerikai jellegét s kialakulásuknak, fejlődésüknek s finanszirozásuknak történetét. — Az előadás végeztével néhány amerikai nagyváros fontosabb részeit mutatta be vetített képekben. Majd köszönetet mond mindazoknak s így elsősorban a *kir. József-müegyetem tanácsának*, a *kultuszminisztériumnak* és a kereskedelmi minisztérium *útépítési osztály* vezetőségének, akik ezt a tanulmányutat részére lehetővé tették és ebben a kiküldetésben támogatták.

Hozzászólás nem lévén, *elnök* köszöni meg előadónak az értékes előadást. Örömmel állapítja meg, hogy az ösztöndíjjal kiküldött kartársaink kötelességüknek tartják, hogy mindarról, amit kinn láttak és tapasztaltak, itthon beszámoljanak. Ezt tette előadó is, mindnyájunk érdeklődését lekötötte és igen sok részletet tanultunk. Kívánja, hogy minél több alkalma legyen tapasztalatait itthon értékesíteni és gyakorolni. Más tárgy nem lévén, az ülést bezárja.

Dr. Janicsek József, sz. o. jegyző.

A híd- és magasépítők nemzetközi szövetsége 1929. évi október havában Zürichben megalakult. Az egyesületbe való belépésre vonatkozó közelebbi felvilágositást dr. *Mihailich Győző* műegyetemi ny. r. tanár ad.

A minisztériumok gyárlátogatásai. A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének kezdeményezésére a kereskedelmi, pénzügy-, belügy-, honvédelmi, népjóléti és igazságügyminisztériumok magasabb állású tisztviselői a magyar gépgyárakat sorra látogatják, abból a célból, hogy a magyar gyáripar ügyeit a legmagasabb fórumon intéző tisztviselők az egyes gépgyárakat közelről, személyes tapasztalatuk alapján is ismerjék meg. A legutolsó ily gyátlátogatások a *Dunagőzhajózási Társaság óbudai hajógyárában*, a *Ganz és Társa-cég Lövőház-utcai elektromos gyártelepén* és a *Budapesti m. kir. állami gépgyárban* történtek.

Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara választmányának 150. üléséből. A választmány 1930. évi június hó 27-én rendes ülést tartott. Ezen az ügyrendszerű nyári szünet előtti utolsó ülésen a választmány foglalkozott a Kamara jövőbeni munkaterveivel. Megállapította, hogy egyes munkálatokhoz, így a kamarai állandó választott bíróság ügyrendjének, továbbá a díjszabási alkalmazási utasításoknak megalkotásához — amely munkálatok folyamatban vannak — a Kamarának adatokra van szüksége. A választmány ezért elhatározta, hogy a mérnöki munkák díjszabásának alkalmazása terén tett tapasztalataiknak, továbbá választott bírósági megbízásaikra és vagyonfelügyelői vagy hasonló természetű megbízásaikra vonatkozó adataiknak közlése végett ezévi augusztus hó második felében a Kamara tagjait körlevéllel fogja megkeresni.

Sajnálattal vette tudomásul a választmány, hogy a Fővárosi Statisztikai Hivatal által a Kamarával egyetértésben folytatott előkészítés után kibocsátott adatgyüjtési felhívást a mérnököknek közel 50%-a — az adatgyüjtési ürlap kitöltése, illetve annak a fővárosi statisztikai hivatalhoz való visszaküldése nélkül — figyelmen kívül hagyta. Elhatározta a választmány, hogy a budapesti lakos mérnökökhöz e tárgyban újabb felhívást intéz.

Az Állami Statisztikai Hivatal programmjával is foglalkozván, a választmány olyirányú lépések megtételét határozta el, hogy a hivatal a szellemi foglalkozásúak érdekképviseleteit is bevonja adatgyüjtési munkálatainak körébe úgy, amint ez az ipari érdekképviseletekre vonatkozóan már ma is megtörténik.

Tudomást véve a munkaközvetítő Tanács működésének megindítására vonatkozó újabb rendelkezésről, elhatározta a választmány, hogy a mérnöki kar megfelelő képviseltetése iránt a szükséges lépéseket megteszi.

A budapesti nagyvasuti és városi közlekedési viszonyok rendezésének előmunkálatai tárgyában érkezett indítványra vonatkozóan úgy határozott a választmány, hogy annak tárgyalását bizottságnak kell előkészítenie.

Megbízta a választmány az építészmérnöki állandó szakbizottságot, hogy az építkezés előmozdítására Csehszlovákiában alkotott törvényt tanulmányozza és az abból meríthető tanulságok hasznosítására vonatkozólag tegyen a választmánynak előterjesztést.

Megállapította a választmány a M. R. 10. §-a alapján működő „mérnökhelyettes" mérnökök számára kiállítandó hivatalos arcképes igazolvány és a hozzá tartozó főnöki szelvény szövegét.

Egyebekben a választmány önkormányzati ügyeket intézett.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara közhírré teszi, hogy a választmány által hozott, jogerőre emelkedett határozattal a tagok sorába felvétettek 1930. évi június hó 30-tól:

Berdenich Ernő, gépészmérnök, Budapest, IX, Ferenc-körút 2—4. — *Dobovszky* József, építészmérnök, Szentes, IV, Horváth Gyula-u. 40. — *Fangh* József, erdőmérnök, Sopron, Színház-u. 10. — *Gerber* Gábor, mérnök, Pécs, Alsómalom-u. 18/1. — Kovácsics Máté, építészmérnök, Budapest, IV, Kossuth Lajos-u. 13. — *Maderspach* Béla, bányamérnök, Pécs, József-u. 17/2. — *Neumann* Zsigmond, gépészmérnök, Budapest, VI, Lendvay-u. 17. — *Sajó* István, építészmérnök, Debrecen, Verbőczy-u. 4.

Hirdetés a mérnökök nyilvántartásába való felvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1930. évi június hó 27-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Mérnökök Nyilvántartásába felvette:

Gerő Izor, sz. 1866, cukorgyári igazgató, 70. §. (2.) 2. Selyp, Gyártelep. — *Harmati* Lajos, sz. 1897, vasöntőde- és gépgyár-igazgató, 70. §. Kisvárda, Zrinyi-u. 27. — *Kapuváry* (vitéz) Gusztáv, sz. 1897, építőmester, 70. §. Budapest, VIII, Kisstáció-u. 3. — *Mikle* Károly, sz. 1886, tervező, 70. §. Budapest, V. Tisza István-u. 12. — *Molnár* Lajos, sz. 1885, műsz. tisztviselő, 70. §. Budapest, II, Török-u. 6. — *Obrincsák* Ferenc, sz. 1890, vill. központvezető, 70. §. Kaposvár, Pécsi-utca 8. — *Pongrácz* Sándor, sz. 1892, gyári üzemvezető, 70. §. Budapest, VII, Dongó-u. 11. — *Tergulicza* Sándor, sz. 1875, műsz. tisztv., 70. §. Budapest, I, Verpeléti-út 22. — *Vadász* István, sz. 1892, műsz. konzulens, 70. §. Berlin, Kurfürstendamm 35.

A felvételről szóló értesítés 1930. évi június hó 28-án kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki rendtartás 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1930. évi július hó 28-án déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1930. évi június hó 27-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Bakó Gábor, sz. 1896, okl. mérnök, Budapest, Fiumei-út 23. — *Bobest* (zythawiai) Béla dr., sz. 1903, okl. vegyészmérnök, Budapest, I, Budafoki-út 14. — *Braun* Ede Károly, sz. 1884, hon. okl. mérnök és hon. okl. építészmérnök, Budapest, VII, Dohány-u. 48. — *Chrenóczy-Nagy Tibor*, sz. 1896, okl. erdőmérnök, Kapuvár, Eszterházy-tér 2. — *Faber* Gusztáv, sz. 1901, okl. mérnök, Budapest, IX, Tompa-u. 17/a. — *Harmati* Lajos, sz. 1897, vasöntőde- és gépgyárigazgató, 70. §. Kisvárda, Zrinyi-u. 27. — *Horváth* Lajos, sz. 1892, okl. mérnök, Tiszakarád. — *Kapuváry* (vitéz) Gusztáv, sz. 1897. építőmester, 70. §. Budapest, Kisstáció-u. 3. — *Kassay* Sándor, sz. 1897, okl. mérnök, Budapest, VIII, Práter-utca 63. — *Koncsek* János, sz. 1901, okl. erdőmérnök, Jászberény, Gyöngyösi-út 7. — *Kótai* István, sz. 1898, okl. építészmérnök, Kaposvár, Berzsenyi-u. 16. — *Ledács Kiss* Aladár, sz. 1889, okl. gépészmérnök, Budapest, X, Villám-u. 27. — *Ludvig* Károly, sz. 1894, okl. bányamérnök, Budapest, VII, István-út 63. — *Mergl* Károly, sz. 1897, okl. gépészmérnök, Budapest, I, Ugocsa-u. 11. — *Mikle* Károly, sz. 1886, tervező, 70. §. Budapest, V, Tisza István-u. 12. — *Molnár* Lajos, sz. 1885, műsz. tisztv. 70. §. Budapest, II, Török-u. 6. — *Nagy* Lajos, sz. 1881, földmérő, 70. §. Debrecen, József kir. herceg-utca 9. — *Nippold* János, sz. 1892, okl. mérnök, Budapest, VI, Felsőerdősor 5. — *Obrincsák* Ferenc, sz. 1890, vill. központvezető, 70. §. Kaposvár, Pécsi-u. 8. — *Olsovszky* Árpád, sz. 1901, okl. erdőmérnök, Nagykáta, Szondy-u. 947. — *Pongrácz* Sándor, sz. 1892, gyári üzemvezető, 70. §. Budapest, VII, Dongó-u. 11. — *Rada* István, sz. 1902, okl. gépészmérnök, Budapest, II, Zsigmond-u. 13. — *Reiniger* Herman, sz. 1878, okl. gépészmérnök, Kispest, Teleki-u. 58. — *Szabó* László, sz. 1897, okl. építészmérnök, Budapest, IV. Havas-u. 1. — *Szegő* József, sz. 1887, okl. fémkohómérnök, Nagytétény, Fémkeresk. gyártelep. — *Szőke* Andor, sz. 1900, okl. építészmérnök, Budapest, IX. Üllői-út 21. — *Tergulicza* Sándor, sz. 1875, műsz. tisztv., 70. §. Budapest, I, Verpeléti-út 22. — *Theiss* Ede, sz. 1899, okl. gépészmérnök és közgazdasági mérnök, Budapest, I, Lágymányosi-u. 15. — *Varsányi Gyula*, sz. 1903, okl. gépészmérnök, Budapest, X, Család-u. 7.

A felvételről szóló értesítés 1930. évi június hó 28-án kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9., illetőleg 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1930. évi július hó 28-án déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Kamarai tagsági igazolvány érvénytelenítése. A Budapesti Mérnöki Kamara a *Strausz* József mérnök, kamarai tag nevére 1928 július 24-én 1294/3541. szám alatt kiállított arcképes hivatalos kamarai tagsági igazolványt — annak elvesztése miatt — érvénytelennek jelenti ki.

Hirdetmény.

Büntető járásbírósági ítélet.

A budapesti kir. büntető járásbíróság Németh Zoltán építőmester, budapesti lakost az 1930. évi május hó 19-én megtartott nyilvános tárgyaláson a M. R. 67. §-ának 1. pontjába ütköző jogosulatlan címhasználat miatt 40 pengő pénzbüntetésre ítélte, melyet behajthatatlanság esetén ötnapi elzárásra kell átváltoztatni.

Felhívás.

Budapesti Mérnöki Kamara. A 376/1930/6. sz. *Tárgy:* Statisztikai számlálólapok beszolgáltatásának sürgetése.

Ez évi május hó 15-én ebben a rovatban (a Közlöny május 25-i, 21—22. számú füzetében) az alábbiakban szószerint idézett szövegű felhívással fordultunk a magyar mérnöki kar minden t. tagjához, tehát a kamarai tagokhoz és a nem tagokhoz egyaránt.

„Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala az Ügyvédi Kamara kezdeményezése folytán teljes statisztikai adatfelvételt készíttet a szellemi foglalkozásúak egyes csoportjairól. Ebbe az akcióba a mérnöki kar Budapesten lakó tagjai is bevonatnak."

„A munkálatokat a Székesfőváros Statisztikai Hivatala bonyolítja le saját költségén, saját közegeivel, akik a mérnöki kar Budapesten lakó minden tagját — tehát nemcsak a kamarai tagokat — fel fogják keresni és nekik a mérnökök számláló lapját a Kamaránk által A. 376/1930/3. szám alatt megállapított szövegű az adatfelvételre vonatkozó felhívással együtt kézbesíteni fogják."

„Ezek a számláló lapok a kitöltő nevének feltüntetése vagy aláírása nélkül lesznek kitöltendők s így a névtelenül beszolgáltatott adatokból senkinek semmiféle kára nem származhatik. Az adatfelvétel közérdeket szolgál. E mellett azonban a mérnöki karnak is nagy előnyére fog szolgálni, ha a kari érdekek védelménél a Kamara állításainak igazolására megfelelő statisztika fog rendelkezésre állani."

„Ezúton is tisztelettel kérjük tehát Budapesten lakó t. Kartársainkat, hogy a fentnevezett hivatal által kikézbesítendő számlálólapot pontosan töltsék ki."

„A Kamara választmányának határozata alapján a Statisztikai Hivatal felvételre irányuló akcióját a kari érdekek védelme alá helyezzük és nyomatékosan felhívjuk a t. Kartársakat, hogy ezen nagyjelentőségű és ez alkalommal kedvező körülmények között rendelkezésükre álló statisztikai adatgyüjtést tőlük telhetőleg támogassák."

A Székesfővárosi Statisztikai Hivatal az idézett felhívásban foglaltaknak megfelelően kerek számban 5000 számlálólapot osztott ki a Budapesten lakó mérnökök között. A Hivatal közlése szerint azonban eddig *csak mintegy 2700-an, tehát a budapesti mérnökök 54 százaléka szolgáltatta be* a kitöltött íveket, ami nagyon sajnálatos, mert így a mérnökökről készítendő statisztika kellő súllyal nem bírhat.

Újból felhívjuk tehát azokat, akik a számlálólapot még nem szolgáltatták be, hogy azt sürgősen beszolgáltassák annál is inkább, mert kedvezőtlen megítélés alá esne karunk, ha az eddigi eredmény nem javulna.

Ha pedig valaki a számlálólapját nem kapta meg, vagy elvesztette volna, úgy forduljon Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatalához (VIII., Főherceg Sándor-utca 8), amely készséggel bocsát új számlálólapot rendelkezésre.

A kitöltött — aláíratlan — számlálólapot most már posta útján kell a fenti címre beküldeni.

Felkérjük a kar t. tagjait, azokat is, akik számlálólapjukat már beküldték, hogy a kartársak figyelmét a napi érintkezés során a fentiekre felhívni szíveskedjenek.

A Budapesti Mérnöki Kamara választmányának 1930. évi június hó 27-én tartott üléséből.

Thoma s. k., titkár. *Dr. Kossalka János* s. k., elnök.

A Kamara helyisége: VIII, Scitovszky-tér 2.

A Kamara telefonszáma: József 388—18.

A Kamara postatakarékpénztári csekkszámlájának száma: 28.844.

LIV. évfolyam. 45—46. (3019—3020.) szám. Budapest, 1933. junius. 8.

VÁLLALKOZÓK LAPJA

abinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter yilatkozata a közszállitási szabályzatról, az épitőipari törvény reformjáról és a házadómentességről

Az uj Közszállitási Szabályzat néhány hét mulva, az uj épitőipari törvényjavaslat őszre készül el —

A mai nehéz gazdasági viszonyok köt kétszeresen érdekli a magyar iparokat és vállalkozókat az a kérdés, vajn a kormány milyen álláspontot foglal azokat a problémákat illetően, amenek megoldása döntően befolyásoltja a vállalkozás és az ipar jövőjét. *ámos ilyen probléma aktuális* ezidőszet és számos ilyen kérdés vár sürgős goldásra. Ezeknek elintézése nélkül a agyar ipar a gazdasági helyzet okozta hézségeken felül még egyéb speciális jokkal is kénytelen megküzdeni. Éppen ért fordultunk

Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszterhez,

ogy legalább a legégetőbb problémákat letően választ kapjunk kérdéseinkre.

Fabinyi Tihamér nem elméleti ember, gyakorlati életből került a kereskedemügyi tárca élére és mint az egyik legnagyobb magyar iparvállalat igazgatója, laposan megtanulta, melyek azok a kérlések, amelyek a magyar ipart erősen rdeklik. Az alatt az idő alatt, mióta a kereskedelemügyi tárca élén áll, bebizonyitotta, hogy elméletek helyett a praktikus élet kívánságaival akar foglalkozni s bebizonyitotta, hogy erre minden tehetsége megvan. Az a sürü érintkezés, melyet az iparosság érdekképviseleteivel fenntart, a legaktuálisabb kérdésekre rányitja rá figyelmét és igy remélhetjük őle, hogy ezeknek megoldását végre is ajtja.

Mindenek előtt azt kérdeztük, *milyen tádiumban van a Közszállitási Szabályat reformja,* amelyet a magyar ipar már ly régóta sürget. *Fabinyi* Tihamér kereskedelemügyi miniszter a következőet válaszolta:

— Nagyon jól tudom, hogy a magyar arosság régóta várja a *Közszállitási Szaályzat* korszerü reformját. Egyik legső feladatomnak tartottam, hogy e tentetben inézkedjem és ma már messzire vagyunk a munkában. *Az uj Közállitási Szabályzat elkészitésén két refes állandóan dolgozik, én magam pe naponta foglalkozom a kérdéssel.* Álatom, hogy mindkét referens a legyobb buzgalommal és odaadással dolik ezen az ügyön és én is igen sok t szentelek a kérdésnek.

pillanatban ugy áll a munka, hogy ár néhány hét mulva kész tervezettel állhatunk elő.

alószinüleg két tervezet készül el, lyeket azután egybevetünk, összehaitunk és mindent alaposan megfona, a kettőből egy olyan uj tervezet ul ki, amely minden érdekeltet ki fog iteni. Ezzel a munkával is hetek alatt en leszünk és akkor azután *megaliuk az uj Közszállitási Szabályzatot* Kijelentem, hogy a munka terén semle elodázás nem történhetik, a mar iparosság tehát számithat arra, hogy

néhány hét mulva meglesz az uj Közszállitási Szabályzat,

ely az iparosok és vállalkozók nagyés kicsinyeit egyaránt ki fogja elégi.

legkérdeztük ezután a kereskedelemi minisztert, hogy az *uj épitőipari vény* munkálatai hogyan állnak. A iniszter igy válaszolt:

— Nagyon nehéz gazdasági viszonyok közt kétszeresen érdekli a magyar iparosokat és vállalkozókat az a kérdés, vajon a kormány milyen álláspontot foglal azokat a problémákat illetően, amelyeknek megoldása döntően befolyásolja a vállalkozás és az ipar jövőjét. *Számos ilyen probléma aktuális* ezidőszerint és számos ilyen kérdés vár sürgős megoldásra. Ezeknek elintézése nélkül a magyar ipar a gazdasági helyzet okozta nehézségeken felül még egyéb speciális bajokkal is kénytelen megküzdeni. Éppen ezért fordultunk

Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszterhez,

hogy legalább a legégetőbb problémákat illetően választ kapjunk kérdéseinkre.

Fabinyi Tihamér nem elméleti ember, a gyakorlati életből került a kereskedelemügyi tárca élére és mint az egyik legnagyobb magyar iparvállalat igazgatója, alaposan megtanulta, melyek azok a kérdések, amelyek a magyar ipart erősen érdeklik. Az alatt az idő alatt, mióta a kereskedelemügyi tárca élén áll, bebizonyitotta, hogy elméletek helyett a praktikus élet kívánságaival akar foglalkozni és bebizonyitotta, hogy erre minden tehetsége megvan. Az a sürü érintkezés, amelyet az iparosság érdekképviseleteivel fenntart, a legaktuálisabb kérdésekre irányitja rá figyelmét és igy remélhetjük tőle, hogy ezeknek megoldását végre is hajtja.

Mindenek előtt azt kérdeztük, *milyen stádiumban van a Közszállitási Szabályzat reformja,* amelyet a magyar ipar már oly régóta sürget. *Fabinyi* Tihamér kereskedelemügyi miniszter a következőket válaszolta:

— Nagyon jól tudom, hogy a magyar iparosság régóta várja a *Közszállitási Szabályzat* korszerü reformját. Egyik legfőbb feladatomnak tartottam, hogy e tekintetben inézkedjem és ma már messzire vagyunk a munkában. *Az uj Közszállitási Szabályzat elkészitésén két referens állandóan dolgozik, én magam pedig naponta foglalkozom a kérdéssel.* Általában, hogy mindkét referens a legnagyobb buzgalommal és odaadással dolgozik ezen az ügyön és én is igen sok időt szentelek a kérdésnek.

A pillanatban ugy áll a munka, hogy már néhány hét mulva kész tervezettel állhatunk elő.

Valószinüleg két tervezet készül el, amelyeket azután egybevetünk, összehasonlitunk és mindent alaposan megfontolva, a kettőből egy olyan uj tervezet fog kidolgozni, amely minden érdekeltet ki fog elégiteni. Ezzel a munkával is hetek alatt készen leszünk és akkor azután *megalkotjuk az uj Közszállitási Szabályzatot.* Kijelentem, hogy a munka terén semmiféle elodázás nem történhetik, a magyar iparosság tehát számithat arra, hogy

néhány hét mulva meglesz az uj Közszállitási Szabályzat,

amely az iparosok és vállalkozók nagyon és kicsinyeit egyaránt ki fogja elégiteni.

Megkérdeztük ezután a kereskedelemügyi minisztert, hogy az *uj épitőipari törvény* munkálatai hogyan állnak. A miniszter igy válaszolt:

— Etekintetben már nem tehetek igéretet olyan gyors terminusra, mint a Közszállitási Szabályzat reformját illetően. A törvényjavaslat elkészitésére vonatkozó munka azonban folyamatban van, de a kérdés annyira elágazó és annyi részletre oszlik, hogy itt nagyon gondos és körültekintő munkára van szükség, ha a kor igényeinek megfelelő épitőipari törvényt akarunk csinálni. Ugy hiszem, hogy a nyáron már nem tudunk elkészülni a javaslattal, az ősz folyamán azonban készen leszünk és

mire a parlament a nyári szünet után ujból összeül, a Ház elé terjeszthetem az elkészült épitőpari törvényjavaslatot is.

Nagyon hosszu időről tehát itt sincs szó, csupán a munka alapossága érdekében van szükség még arra a néhány hónapi időre.

Megkérdeztük ezután a minisztert, mit szól ahhoz, hogy a pénzügyminiszter nem szándékszik változtatni a házadómentességi törvény ama rendelkezésén, amely a a jövő év január elsejétől kezdődően *az uj épitkezések harmincévi adókedvezményét tizenöt évre szállitja le. Fabinyi* Tihamér válasza igy hangzott:

— Nagyon nehéz kérdés ez, amelynek mindkét oldalát alaposan meg kell nézni. Határozott nyilatkozatot ebben az ügyben nem tehetek, mert a pénzügyminiszter urral ebben az ügyben még nem tanácskoztam. Neki megvannak a maga kétségkivül komoly szempontjai, annyit azonban mondhatok, hogy mielőtt végleges intézkedés történik, a *kereskedelem és ipar érdekeinek megvédése szempontjából ez ügyben tárgyalni fogok a pénzügyminiszter urral.*



A Balaton legidőszerübb problémái

A Balatoni Társaság legutóbb megtartott vitaestjén számos érdekes és nagyjelentőségü felszólalás és inditvány hangzott el, amelyek a magyar tengernek, a Balatonnak fejlesztését és kiépitését célozzák. A vitaesten a megnyitó beszédet József Ferenc főherceg tartotta, aki bevezető szavaiban hangoztatta, hogy most, amikor itt van a sorsdöntő pillanata a Balaton problémájának, most foglalkozzunk ezzel a kérdéssel, mert soha sem fog visszatérni az alkalom, amely most kinálkozik, hogy itthon tartsuk azokat, akik külföldre mennek nyaralni. A Balaton tul nagy nemcsak az ország lakosságához képest, de mint fürdőprobléma is, ezért a korszerü balatoni kérdést a fürdőcentrumok erősitése és modernizálása által lehet megoldani. A rendelkezésre álló anyagi eszközöket ide kell koncentrálni.

Karafiáth Jenő szerint a Balaton problémáját két részre kell osztani, vannak bizonyos dolgok amiket még jó volna ebben a szezónban keresztülvinni. Az államvasutnak az egész vonalon le kell szállitania a dijtételeit. A füzetjegyes rendszert tartaná helyesnek azok számára, akik igazolt villatulajdonosok, állandóan ott laknak, vagy mint bérlők mennek le a Balatonhoz.

A másik rész, amit már tiz év óta sürget: a nyári időszámitás. Ezt a kérdést állandóan napirenden kell tartani, mig meg nem valósul.

Ugron Gábor kifejtette, hogy tisztán látja a diagnózisát a balatoni kérdésnek, amely tisztán pénzkérdés dolga. Azokat a kérdéseket kell letárgyalni, amelyek az ottani villatulajdonosokat érintik. Egy másik fontos probléma a szállodaépités. Legalább egy-egy szálloda kellene a Balaton mindegyik partján. A szállodával kapcsolatban felmerül a csatornázás és vizvezeték kérdése, mert amig ez nincs elintézve, addig hiábavaló minden tervezgetés. Adómentességet kell nyujtani, akkor majd akad vállalkozó, aki megépiti a hiányzó szállodákat.

Inkey báró szerint a balatoni kérdést a vármegye autonómiájából való kiemelése utján olyanokra kellene bizni, akik arra gyakorlott és képzett emberek. Ez mindenesetre a fürdőélet fejlődésének válna javára.

Kaáli Nagy Dezső azt fejtegette, hogy a vasuti fuvardijakat le kell szállitani.

Dr. Gonda Henrik miniszteri tanácsos szerint nagyon üdvös volna, ha redszeresen járatnának filléres vonatokat, minden vasárnap. A pénzügyminiszter a maga részéről suyt helyez arra, hogy a Mávot abba a helyzetbe hozza, hogy megkezdhesse a szállodák épitését. Ha csak egy szállodát is épit a Máv, annak is óriási jelentősége lesz.

Fontos, hogy a már meglévő szállodákat modernizálják.

A harmadik konkrétum a klubházak, gyógyházak kérdése. A legtöbb svájci helyen a községek épitették meg a Kurhausokat. A belügyminiszter figyelmét fel kell erre hivni, hogy a községeknek erre vonatkozó kezdeményezéseit támogassa.

Dr. Votisky Antal azt fejtegette, hogy a B. I. B.-neü, valamint általában a fürdőügyi és forrásügyi bizottságnak az összeállitása némileg egyoldalu. Ezen segiteni lehet, amennyiben a fürdőtörvény, mint keret, módot ad arra, hogy bármikor megváltoztassuk.

Az épitőmesterek és az adókedvezmény

A Budapesti Epitőmesterek Ipartestülete és a Magyar Epitőmesterek Egyesülete együttes ülést tartott junius hó 6-án.

Az ülés tárgya: *a két testület együttes állásfoglalása a folyó évben lejáró házadómentesség és tatarozási adómentesség ügyében.*

A *Magyar Mérnök- és Epitész Egylet* kezdeményezésére e kérdésben az ipari érdekeltségek és tervezők bevonásával ankét folyik, amely hivatva van a megnevezett *adókedvezmények meghosszabbitása érdekében összehivandó nagygyülést előkésziteni.* Az együttes ülés mindenekelőtt szükségesnek jelentette ki, hogy *az adókedvezmények ne csak Budapesten, hanem az egész országra nézve hosszabbittassanak meg,* az összehivandó nagygyülés nemcsak fővárosi hanem *országos* legyen.

Pucher István előadta az Egyesülethez beterjesztett javaslatot, amely javasolja, hogy Budapest belterületén lebontandó házak helyén épülő, valamint közmüves külső területeken épülő házak 30—35—40 évi adómentességet kapjanak aszerint, hogy mennyire kivánatos valamely utvonalnak gyors kiépitése. A belterületeken üres telekre épülő ház pedig 25—30 évi adómentességet kapjon. Az *adómentességet az egylakásos családi házakra is kiterjesztendőnek tartja,* ha nem is épül közmüves területen. *Torvényhatósági és megyei városokban* lebontandó házak helyébe épülő épületek számára 30 évi, üres telkeken épülő házak számára pedig 25 évi adómentességet kér. Az 1927. évi 5. törvénycikket, mely a jövő évtől kezdve már csak 15 évi adómentességet engedélyez, törlendőnek tartja.

A következő felszólalók, épükön *Pintér* Oszkárral, egyhanguan kivánták, hogy *az uj házak általában legalább 30 évi adómentességet kapjanak.* Kérik továbbá a nemrégiben megjelent átalakitási adókedvezmény kiterjesztését mindennemü tatarozásra, továbbá, hogy e célból *a LÁB-nál igénybevett kölcsönt ne két év alatt, hanem hat év alatt (ameddig adókedvezmény van) lehessen visszafizetni.*

Számos hozzászólás után *Bloch* Leó alelnök összefoglalta az együttes ülés álláspontját, mely szerint az épitőmesteri kiküldöttek a most folyó ankéton, illetve az *összehivandó nagygyülésen a következő kivánságok álláspontján lesznek:*

1. *A 30 éves adómentesség, mint minimun kivántassék.*
2. *A lebontott ház helyébe emelt épület adómentessége nagyobb legyen, mint az üres telken emelendő épületé.*
3. Ellenben *kisebb adókedvezmény adassék a perifériális épitkezésre.*
4. *Földaléképitkezés és emeletráépités ugyanugy kapjon adómentességet, mint teljesen uj épület.*
5. *Az adómentesség további 2 évre hosszabbittandó meg.*
6. *Az átalakitási adókedvezmény minden tatarozásra is adassék meg.*
7. *Az átalakitásokra és tatarozásokra felvett LÁB hitel visszafizetési határideje 6 év legyen.*
8. *A tatarozási adókedvezmény jogi megállapitásainál ne lehessen kibuvó, vagy kétely.*
9. Az adókedvezményes épitkezésekre ne legyenek külön müszaki kikötések, hanem *az épitési szabályrendelet szolgáljon alapul.*
10. *Kontárok által emelt épületek ne részesülhessenek adókedvezményben.*
11. Hangsulyozandó, — a nemzeti vagyon emelése céljából — hogy *a telek értéke nagyban függ attól, hogy a rája emelendő épület mily adókedvezményt kap.*
12. Kimondották végül, hogy *az adókedvezmények meghosszabbitása egymagában még nem elegendő az épitési munka fenntartásához,* hanem nagyobb mozgalom inditandó, hogy az épitkezések céljára *nagyobb belső kölcsön álljon rendelkezesre.*

KORÁNYI és FRÖHLICH
vasszerkezet, fémportál, napellenző és redőnygyár
TELEFON: 32—3—76. BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UCCA 5. TELEFON: 45—9—86.
GYÁRTMÁNYAINK anyagban és minőségben utolérhetetlenek!

Az Ifj. WALLA JÓZSEF cementárugyár r.t.
Budapest, X., Asztalos Sándor-ucca 12. Tel: 31-0-93, 36-6-15.
jelenleg még olcsóbban áll tisztelt vevői rendelkezésére mert
MEGSZÜNT A KARTELL!
mielőtt tehát **márványmozaiklap, cementlap, padlóburkoló, fayence falburkoló** és **mükő munkáit** kiadná, saját érdekében forduljon ajánlatért cégünkhöz, ahol a minden izlést kielégitő nagy választék raktárunkon állandóan megtekinthető.
Kutgyürük, betoncsövek, minden méretben nagy mennyiséghen vannak állandóan raktáron.
Elsőrangu minőség, olcsó árak, pontos kiszolgálás!

MELOCCO
Cső- Lap- Mükő- Födém- Burkoló- Parketta- és Kémény- toldó osztály.

Nedves falakat
garantiával viztelenit
VEISZ LÁSZLÓ okl. mérnök épitési vállalata
I. IZABELLA-U. 66. TELEFON: 20-8-64.

Gerlóczy Béla a legfontosabbnak azt tartja, hogy a vasuti és közlekedési kérdés után a menetrendek az árak szempontjából a legelőnyösebben oldassanak meg.

A Balaton fejlesztésével kapcsolatban az a másik kérése, hogy az állam és ez a társulat tegye lehetővé azt, hogy a magánosok és a magántőke is részt vegyen a fejlesztési munkákban, mert különben szó sem lehet a Balaton felvirágoztatásáról.

Hovszky János kifejtette, hogy az a véleménye, hogy ne alakitsunk külön szervezeteket, mert az csak széthuzásra vezet. Ha a szezón meghosszabbodik, lesz pénz arra, hogy a magánvállalkozás akcióba lépjen.

Szilády Zoltán szerint egy Kurhaus épitès sokba kerülne, egy szálloda még többe, Hospitz-okkal talán hamarább oldható meg a kérdés.

Izsák Gyula ügyv. alelnök kifejtette, hogy a Mávnak nem volna hátránya abból, ha kisérletet tenne arra, hogy a 3 napos weekendjegy, 3 heti időtartamra ezóljon.

Czermann Antal azt hangoztatta, hogy a magyar ifjuságot kellene a Balatonhoz vinni es vállalkozik arra, hogy ilyen irányu mozgalmat indit az alföldi városokban, ahol a tüdővész pusztit és ahol az emberek, ha Balatonról hallanak beszélni, elérhetetlen álomnak tünik fel az előttük.

Kiss Jenő a Balatoni Tarsaságnak azért, hogy ezt az értékes vita és ennek kapcsán az értékes javaslatok és kezdeményezések elhangzottak, őszinte köszönetet es háláját fejezte ki.

Kölbig Ferenc miniszteri tanácsos rámutatott arra, hogy a Balatonnal kapcsolatban az adómentesség kérdésében olykép intézkedett a pénzügyminisztérium, hogy azok az épületek, amelyek legalább két szobából, verandából es konyhából állanak, husz évi adómentességet kapnak. Az üzlethelyiségek, szállodák, penziók, valamint a négy szobából álló épületek huszonöt évi adómentességet, a harminc szobából álló szállodák, penziók harminc évi adómentességet élveznek. A balatoni községek tulnyomó része nincs abban a helyzetben, hogy a községi pótadóról lemondjanak, ugy hogy a községi pótadómentességre nem terjedt ki a rendelet. Minthogy azonban a balatonmenti szállodák és penziók létesitése állami érdek, a rendelet intézkedik aziránt, hogy pótadómentességet adjon a szállodáknak és penzióknak is.

ifj. Halász Hubert
építési vállalkozó
Vasszádfal kölcsönzés
Telefon: 39-0-50. Budapest, VII., Arena-út 70.

„Kétkenyeres-e a tervező építőiparos?..."

— Hozzászólás —

Fenti cimü, mult hó 18-i b. lapjukban megjelent cikkre legyen szabad a következő megjegyzéseket füzni:

Igaza van a cikkirónak abban, hogy a tervezési hivatottságot a kenyérkérdéssel összekeverni nem szabad. S tán nem is ott van a hiba, ha a *„nem diplomás"* tervező, aki természetesen ért is a tervezéshez, lép fel konkurrensnek. Az igazi, veszélyes és minden etikát nélkülöző konkurrencia akkor áll elő, ha az építőiparos tervez, a munkát versenytárgyalásra kiirja, s ő maga is pályázik arra, rendesen azzal a kikötéssel, hogy amennyiben a munkát megkapja, tervezési dijat nem számit fel. A szegény építtető azzal a boldog érzéssel egyezik bele, hogy ő most nagyon jól járt. Valaki bizonyára jól jár, de az nem az építtető! Addig, mig a tervezést az építtető becsületesen megfizeti, akár diplomás, akár nem diplomás a tervező, nincs semmi baj, a valószinüség amellett szól, hogy a megbizás oly kézben van, ahol nem kontár-munkát végeznek. Ezzel szemben az előbbi esetben, *a tervezőnek felcsapott vállalkozó igyekszik a munkát ugy kiirni, hogy egy kis valószinüség (!) mégis legyen arra, hogy a kivitelt is ő végezze.* Mérnöki Kamara! Építőmesterek Egyesülete! — itt tessék összefogni és egyesült erővel véget vetni ennek a lehetetlen állapotnak! Nem kell bővebben magyarázni azt sem, hogy általában mi következik be akkor, ha csodák csodájára nem a „tervező ur" kapja meg a munkát, hanem egy konkurrens vállalkozó, aki esetleg bepillanthatott a kulisszák mögé, az előbbi ur megmarad tervezőnek és „horribile dictu" — ellenőrzőnek.

Mérnökök, építőmesterek, ne egymást marjuk, hanem közös erővel tisztitsuk meg a magyar műszaki világot az etikátlan felfogástól és ha szükség van rá, azok hordozóitól is.

Akaratlanul is *ide kivánkozik az a lehetetlen helyzet, ami az építőiparban, a vasbetonmunkák terén már-már elviselhetetlenül nyomja ugy a statikai tervezésekkel foglalkozó műszaki embereket, mint pedig a kivitelezőket.* Itt aztán nem kutatják, hogy az illető diplomás vagy nem diplomás. Ha valaki ma „feltalál" egy „legolcsóbb és legjobb" födémet, holnap már vigan tervezi és kivitelezi. Senki sem kérdezi, hogy megvan-e a mérnöki vagy épitőmesteri képesitése, avagy legalább azt, hogy tisztában van-e a felelősség kérdésével. Dehát neki erre nincs is szüksége. Födémét engedélyezték, ennek leple alatt a legkényesebb konstrukciókat kivitelezi, számitja' Ha baj van? Hát Istenem! nem ő a felelős épitőmester. Viselje a felelősséget az! S tán sokszor meg is érdemli az, hogy viselje, ha beleegyezik abba, hogy az ilyen felelősséget a nyakába varrják.

Mérnökök! Építőmesterek! Igenis, küzdeni kell! De nem egymás ellen, hanem az igazi kontárok és etikátlan egyének ellen és pedig kiméletlen erővel és elszántsággal!

Rosenthal Kornél
okl. mérnök

Kőnig, Román és Stein
okl. mérnökök, épitési vállalkozók
Budapest, VIII., Népszinház-ucca 13.
Telefon: 43-1-44.

Az uj városmajori templom

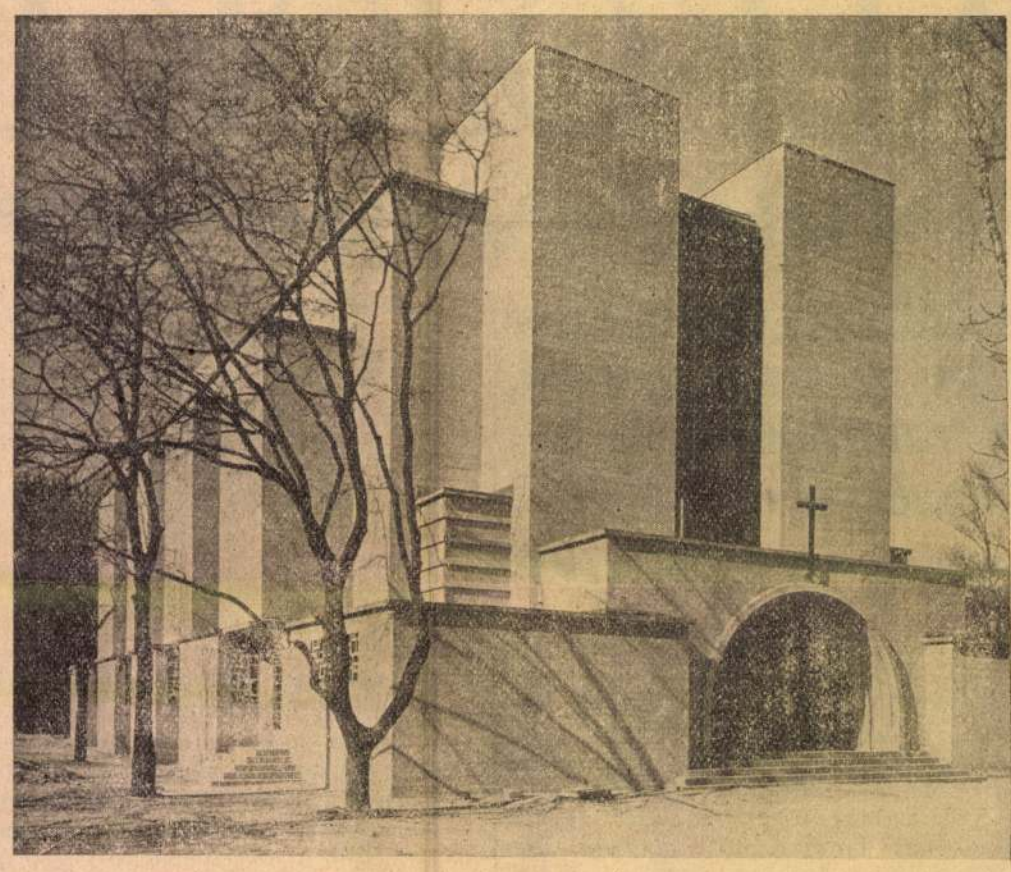

Tervező: *Árkay Bertalan* Kivitelező: *vitéz Kapuváry Gusztáv*, épitőmester

Pünkösd vasárnapján szentelte fel impozáns ünnepségek keretében *Serédi* Jusztinián biboros hercegprimás az uj városmajori templomot, amely nemcsak egyházi, hanem művészettörténeti szempontból is jelentős határkövet jelent. Jelentős határkövet jelent ez a korszerü és mégis monumentális alkotás, mert a katholikus egyház, amely mindig felismerte a kor szellemét, *bekapcsolta épitő munkájába az uj épitészeti törekvések eredményeit* is, szakitott azzal az idegenkedéssel, mellyel a hivatalos és félhivatalos körök huzódoztak egy ideig az uj, tárgyilagos architektura formanyelvével szemben.

Az épitkezés tervét a nemrég elhunyt kiváló épitőművész, *Árkay* Aladár készitette, mig a templomot magát *Árkay* Bertalan, a fiatal magyar épitőgenerációnak ez a nagyrahivatott tagja épitette fel.

Az uj templom épitkezésének munkálatait vitéz Kapuváry Gusztáv épitőmester kivitelezte és agilitásával, fáradságot nem kimélő áldozatkész munkájával leküzdötte azokat a nehézségeket, melyeket az ujszerü és kényes feladat állitott elő. A kivitelező megértette a tervező épitész intencióit és nagy érdeme van abban, hogy a teljesen korszerü templomnak, ugy a külső felépitése, mint belső térképzése tökéletes harmóniában olvad össze.

A templom *vizvezetékszerelő-, csatornázási- és bádogos munkáit Kocsner* Antal egészségügyi, közp. fütési és vizvezetéki berendező vállalata (Tölgyfa u. 16) végezte a jónevü cégtől megszokott precizitással és szolid kivitelben.

A templom összes *asztalosmunkáit Halaman* János asztalosárugyára (III. Szőlő u. 27) készitette és művészi munkájával, nagyszerü produktumaival méltán érdemelte ki azt a sok dicséretet és elismerést, amellyel a templom épittetői átvették ezeket a modern és szép kivitelü asztalosmunkálatokat.

A teljes *villamossági berendezést* az *Általános Gázizzófény és Villamossági Rt.* (VIII., József körut 42.) készitette és a teljesen uj rendszerben elhelyezett világitótestek, preciz, a legkényesebb igényeket is kielégitő szakmunkája megérteti azt a bizalmat, amellyel az épittetők figyelme e felé a régi, patinásnevü vállalat felé fordul.

A lapos tető *szigetelő munkálatait* a *Posnanszky és Strelitz* cég végezte szakszerüen, az épitők és épittetők legteljesebb megelégedésére.

A templom szines *mozaik-lap burkolását* és a *templomlábazat burkolását ifj. Cristofoli* Vince padló- és falburkoló vállalata (cégtulajdonos *ifj. dr. Cristofoli Vince*), V., Csáky u. 23 végezte azzal a gondossággal és szakszerüséggel, amely ennek a régi cégnek minden munkáját jellemzi.

A megkapó szertartások között felavatott uj városmajori templomot ugy a meghivott előkelőségek, mint a nagyközönség azzal a meghatott érzéssel hagyta el, hogy a fejlődő fővárosi hitéletnek egy uj, művészi megoldásu és kimagasló értékü alkotással gazdagodott általa.

STEINER és SZIMPER disz-, templom-, szobafestők és mázolók
Cégtulajdonos: Steiner Mór
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-UT 57
Telefon: 30-6-29.

Dobra került családi házak

Nap-nap után közli a hivatalos lap azokat az árverési hirdetményeket, melyek egy-egy családi ház dobra kerülését jelentik. Szomoru jelenség ez, mert azt jelenti, hogy a kölcsönből vagy részben kölcsönből épült környékbeli családi házak tulajdonosai nem birják fizetni a magas terheket, amelyek halálos sullyal nehezednek apró exisztenciájukra. Mi ennek az oka? Talán tovább nyujtózkodtak, mint amennyire takarójuk ért? Könnyelmüek voltak, légvárakat épitettek? Nem, nem, amikor ezek a kis saját otthonok épültek, akkor még bölcs, józan befektetésnek látszott ezeknek a házaknak megépitése, ceruzával a kézben ki lehetett számitani, hogy mennyi idő mulva lesznek a kis házak véglegesen tehermentesek. Közben azonban jött a mindent elsöprő világgazdasági ciklon, a fizetések kisebbek lettek — a terhek maradtak a régiek. Pedig mennyi reménység, mennyi szép becsülésre méltó tervezgetés füződött ezekhez a takaros kis házakhoz! Minden egyes családi otthon a polgári öntudat megizmosodását jelentette, mert lett légyen az tisztviselő, vagy munkás, erős oszlopává vált a polgári társadalmi rendnek abban a pillanatban, amikor elmondhatta, hogy az én házam: az én váram. Most mindezeknek a szép, józan reménykedéseknek vége lenne? Nem! Az állam nem engedheti, hogy idegen kézbe kerüljenek ezek a családi házak. Elképzelhetetlen, hogy akkor, amikor a gazdatársadalomra nehezedő terheket rendeleti uton csökkentették, ne lehessen redukálni a családi házak tulajdonosainak terheit is: a kamatokat, a közszolgáltatási hozzájárulásokat. Meg kell menteni a dobra kerülő családi házakat, mert önmagát erősiti az állam, ha megmenti ezeket a pusztuló végvárakat.

Miért szünetelnek nálunk a tagositási munkálatok?

Sajátságos, hogy amig Ausztriában az ipari államban a *tagositás* rendszeres keresztülvitele immár régóta folyik, sőt a rossz gazdasági viszonyok dacára jelenleg is folyamatban van, nálunk csak nem akarják annak jövedelemfokozó hatását felismerni és folytonosan szüneteltetik. Az eddig nehéz munkával megindított tagositások megálltak és a most kifejezetten mezőgazdasági országunkban ott tartunk, hogy a tagositás propagálásáról kell gondoskodnunk, mert az ezen a téren messze elmaradtunk az ipari kulturállamok mögött.

Kisbirtokosainkat a tagositatlan állapot teszi szegényekké. Jövedelemfokozás a kisbirtokon addig nem várható, amig a tagositatlan községekben a birtoklásnak ilyen szétaprózott állapotát meg nem szüntetjük.

A tagositások megindulásának főakadálya, hogy ezek ügyének három gazdája van: a pénzügy-, a földmivelésügy- és az igazságügyminisztérium. *Sürgős szükség van tehát az egységesitésre*, amit a jelenlegi viszonyok között kormánybiztos utján lehetne könnyen elérni és ez az akció lehetővé tenné azt is, hogy nagyon *sok munkanélküli mérnök volna foglalkoztatva.* De ami itt a főfontosságu szempont, hogy a kisgazdatársadalom vagyona növekednék, vagyis értékében emelkednék, mert ezuton a szétszórt birtoklással járó energia és időpazarlás megszüntethető volna.

Legyen tehát a tagositás sürgős kormányprogram, mert ennek a mi szegény országunknak éppen most van nagy szüksége arra a jövedelemforrásra, ami a tagositás végrehajtásával járna.

A vérbeli vállalkozónak, a jó üzletembernek
tudnia kell, **mi történik szakmájában:**
fizessen elő
a VÁLLALKOZÓK LAPJÁRA
és mindenről tökéletesen tájékozva lesz.

FŐVÁROS

A gellérthegyi Pálos-kolostor, templomrestaurálások és iskolaépités a magasépitési bizottság előtt

A középitési bizottság Petrovácz G elnöklete alatt legutóbb tartott ülésén fog kozott a Gellérthegy oldalában tervezett los-kolostor kérdésével és a bemuta tervek elbirálása után ugy döntött, h az épitkezést megengedhetőn tartja és a terveket ugy szerkezeti, művészeti szempontból megfelelőnek látja. kötötte mégis a bizottság, hogy a kolostor teje lapos legyen, a torony köből épüljön, kövek csak a lábazati részen legyenek ván megmunkálva. Kikötés az is, hogy az csatornát ne a homlokzatra erősitsék, az let alapozását megelőzően szükséges rob tásokat pedig csak a főváros előzetes tu val szabad végezni. Ezután az em templomrestaurálásokkal fo koztak. A bizottság szükségesnek tart hogy a koronázó főtemplom helyreállitásá állványzatot sürgősen állitsák fel, magát javitási munkát pedig osszák három re tervező, restaurátor-szakértő és épitésve munkára. Az utóbbit maga a középitési osztály végzi el. Utána a belvárosi főplébá templom restaurálásával, a Rózsák terén görögkatholikus templom festésével, a S István kórház területén tervezett venei diszpanzer épitésével és a külső Bécsi elemi iskola terveivel foglalkozott. Az el iskoláról készitett vázlatterveket azzal a kötéssel fogadta el bizottság, hogy a ré letes tervek elkészitésével e magánépitészt kell megbiz (Kérdésünk: miért nem irnak ki tervpályá tot, keresve a legjobb megoldást, a lyett, hogy protekciós megbizásokat osztog nak? — A Szerk.)

Őszre marad a HÉV átvétele

Az autonómia különböző szerveiben a, t vényhatósági tagok állandóan sürgetik a Hl szerződés véglegesitését. A legutolsó akadá a HÉV szerződések végleges aláirása körül pestszentlőrinci áramtelep szerződése vo amely a BESzKÁRT, illetőleg a főváros kö lekedési ügyosztálya hibáján kivül mind mai napig nem köttetett meg.

A helyzet ugyanis az, hogy a Trust és Ki pest városa között a pestszentlőrinci áramt lep ügyében kötött szerződést a törvény ért mében Kispest városa közgyülésének is jó kell hagynia. Tény az, hogy Kispest közgy lése mindezideig nem tárgyalta le a szerződé

A HÉV átvétele ily körülményeyk között őszi hónapok előtt semmi körülmények k zött meg nem történhetik. A nagy problém tehát: a HÉV igazgatóságának ujraválasztá és a BESzKÁRT és a HÉV közötti üzemvite szerződésnek a HÉV uj igazgatósága által va letárgyalása ily körülmények között szint nem oldhatók meg ősz előtt.

Megoldják a Vizművek Dunaalagutjának épitkezését

A káposztásmegyeri Vizművek fejlesztésév kapcsolatban megkezdett Dunaalagutak épité mint ismeretes, hat hónappal ezelőtt félbe maradt. Azóta a főváros különböző irányb folytatott tárgyalásokat az épitkezés folyta sáról és birói szemle szakértői kiküldését kérte. Ez a szakértői szemle megtörtént és erről szóló jelentés alapján kezdte meg a t gyalásokat a Vizművek igazgatósága a v lalkozó Káldor és Mattyasovszk céggel. A Vizművek igazgatósága legut ülésén a tárgyalások alapján meg is hozta lásfoglalását, amely a legközelebbi tanács elé kerül. A megoldás az lesz, hogy a vá kozónak megengedik a szerződés módosit val, hogy az épitkezés folytatásához társ vegyen maga mellé. Ilymódon még a nyá lyamán hozzáfognak a vizátvezető alag építésének folytatásához.

Rumbach Dezső volt műszaki tanácsnok lála. Rumbach Dezső székesfővárosi műszaki tanácsnok 66 éves korában elh Harmincöt esztendőt töltött a főváros sz latában és az ut-, csatornaépitési osztály ről távozott nyugalomba. A főváros egyik kitünőbb mérnöke és műszaki adminiszt volt s vele a régi, békebeli Budapest reprezentánsa szállt a sirba. Szombaton t ték el nagy részvét mellett a Kerepesi te ben lévő családi sirboltba. A főváros a halottjának tekintette és ravatalára a p mester koszorut helyeztetett.

Karkas Rezső tanácsnok siremléke. A rosi mérnökök elhatározták, hogy Kar Rezsőnek, a fiatalon elhunyt műszaki ta noknak siremléket állitanak. Wossala dor tanácsnok, a magasépitési ügyosztál zetője felszóltotta a kebelbeli tervező épi ket, hogy készitsenek terveket Karka nácsnok emlékének méltó megörökitésére zenhat pályamű érkezett a spontán tervp zatra. A fővárosi mérnökök saját kebelt zsürit választottak, amely elbirálja a terv A siremlék elkészitése kétezer pengőbe fo rülni.

A főváros közélelmezési ügyosztályának szaki alosztálya megszünik, mert az össze pészeti és műszaki ügyeket a XIII. ügy tályban egyesitik.

VITÉZ **DARVAS LAJO**
OKL. MÉRNÖK.
NEMES ÉPITŐ VÁLLALAT
BUDAPEST, IV., KIRÁLY PÁL UTCA
TELEFON: AUT. 86-2-96.

Kapuvary Zelma

1937

Ki fud vōla?

tásügyi miniszternek jelen kelet és
XII. és Csekkosztályhoz intézett ren-

eti célok támogatása cim. Rendes kiad
X. t.c. oltalma alatt stb. Bélyegille-
r.-

hogy ifj. Weinwurm A. és Társa cégnek
Műemlékek Országos Bizottsága részére
k ára fejében 493 P 48 fillért, azaz
48 fillért a 78.882. kiadási csekk-

Ferképzőmfoiskévk 1936/37

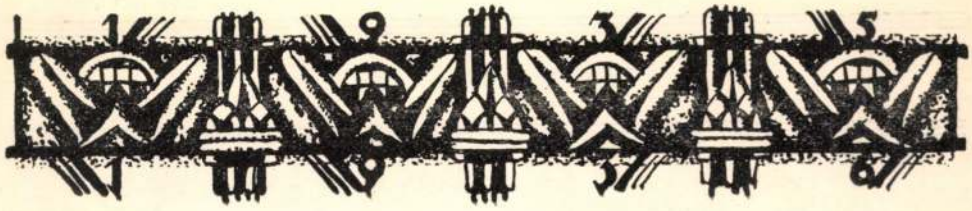

JEGYZÉK

az 1936/37. tanévi képesítő vizsgálatokon a középiskolai rajzi szakos tanári oklevelet nyert jelöltek által benyujtott és elfogadott művészettörténeti értekezésekről.

Tétel	Szerző	Mi a címe?
1.	Béres Jenő	Természet és művészet, 4° fűzve.
2.	Buczkó Géza	Új szobrászi törekvések, 4° fűzve.
3.	Dingreve Nándor	Lotz Károly falképei, 4° fűzve.
4.	Ferkai Loránt	Az őskorszak művészete, 4° fűzve.
5.	Friedrich Klára	A XIX. és XX. század magyar fametsző művészete, 4° fűzve.
6.	Gódor Kálmán	Ferenczy Károly festményei, 4° kötve.
7.	Homér Lajos	Benczur Gyula festészete, 4° fűzve.
8.	Kapuvári Zelma	Nők a festészetben, 4° fűzve.
9.	Kiss János	A középkori magyar templom, 4° fűzve.
10.	Lencz Anna	Nemzeti törekvések a magyar és a finn építészetben, 4° fűzve.
11.	Nagy Aladár	A művészetről, 4° fűzve.
12.	Polgár Károly	Művészet és vérmérséklet az egyéniség és a kor tükrében, 4° fűzve.
13.	Pomogáts Béla	Schongauer Mortin és Dürer Albrecht rézmetszetei, 4° kötve.
14.	Rákosy Zoltán	A modern festészet, 4° fűzve.
15.	Richly Emil	A soproni szentlélek teplom, 4° kötve.
16.	Salca János	Az őskeresztény festészet, 4° fűzve.
18.	Sztankovits Emilia	Botticelli és Firenze, 4° fűzve.

Továbbítással

TARTALOMJEGYZÉK.

Főiskolánk alapításának és fejlődésének főbb mozzanatai 3

A Főiskola felettes hatósága 5

A Főiskolát kormányzó Rektori Tanács 6

Balló Ede emlékezete 7

Főiskolánk a párizsi 8-ik nemzetközi rajzoktatási és iparművészeti kiállításon 23

A Főiskola 1936/37. tanévének eseményei 38

A Főiskola tanári kara és személyzete 64

Főiskolai egyesületek és diákjóléti intézmények 67

A Főiskola hallgatóinak névsora 72

Statisztikai adatok 79

Az Orsz. M. Kir. Rajztanárvizsgáló Bizottság működése 83

Statisztikai adatok a képesítő vizsgálatokról 86

Képek és interieurök a kiállításról 92

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Képzőművészek Szocialista Művészetért

15cc FEB

1021

Kapuvári Zelma festőművész tárlattal mutatkozott be az Opera-klubban (Mezey felv.)



ÁTT

harakat a szék-
nház derék mű-
emutatója után,
Rudolf igazgató,

dukció, hogy le
ereséges darab.
názzuk, nekünk,
ek megfelelően
ban. N-na, szó-



SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Csepel

Kapuvári Gábor Béla

1978 ÁPR 21



Kapuvári Gábor Béla: Te (grafika)

más pályán rúgn

★

„Félidő." Aza
net: pihennek
üzemvezetői irod
— Nekem sze
kellemetlen megmagyarázni,
hogy miért csak 1,72, ugyan-
akkor többet és többet kérni-
várni mind a 7 műhelytől, a
11 brigádtól... Engem külön-
ben már meggyőztek. De ne-
héz... Mikor a MAN olajtek-
nő öntését, kapacitásunk egy-
harmadát elvitték tőlünk, az
sem volt könnyű. Hatvan em-
bert érintett közvetlenül. Úgy
kellett gazdálkodnunk — át-
csoportosítani, új munkát ke-

van az arcán. Most rajtam a
sor, hogy én is „munkaszüne-
tet" tartsak. Pedig még volna
mit elmondani a fiatalember-
ről. Leírhatnám: Csepelről, a
Fémműből indult el az apci
dombok közé, 11 éve. A KISZ
a mozgalom nevelte emberis-
meretre fejlesztette ki benne
a szervezőkészséget...

Det belátom: ez már való-
ban csak róla szólna.

(halász)

---

azt,
dtam...

zkó Józseffel,
vénytisztítóval

eni őket, s ma több mint há-

beszélnek, hogy ott is aszerint
élt, mint a munkahelyén. Öt-
évenként kitüntetések. Néz-
tem az asztalra kirakott piros
dobozokat. Mindegyikről mon-
dott valami érdekeset. Ez ak-
kor... azért... azt, akkor, ami-
kor...

Eljutottunk a „nehéz idők-
höz". Arról is egyszerű, kere-
setlen szavakkal beszélt.

— Volt idő, amikor nehéz
volt hinni abban, amit csinált



A Notre-Dame szentjei

Az olvasóhoz

A mai számban, amely az UJ IDŐK NEGYVENHETEDIK ÉVFOLYAMÁNAK első száma KÉT UJ REGÉNY közlését kezdjük el. Egy eredeti magyar regényét s egy külföldiét.

Az UJ IDŐK új magyar regényét RAB GUSZTÁV írta, a fiatal magyar írónemzedék kiváló egyénisége. Az új író új műve izgalmasan érdekes. Hősei mai emberek, RAB GUSZTÁV a mát írja, a viharosan robogó mai életet, tele küzdelemmel, izgalommal, de az öröm és a szépség szivárványfényével is. A regény címe:

KELETI PÁLYAUDVAR.

Másik regényünk címe:

NAPFÉNYES ABLAKOK.

Szerzője: KATHLEEN NORRIS, az a híres író, aki a SZÉPASSZONY LÁNYÁT is írta s a SZEGÉNY LÁNY IS FÉRJHEZ MEHET címűt.

Kathleen Norris új regénye a Ballard-család életét tárja elénk s általa sokezer, sok százezer családét. A megkapó, fordulatokban gazdag történet során felvetődnek a családi élet nagy kérdései, a gazdagság, szegénység, boldogság, hiúság, sorsközösség-vállalás, önzés, önzetlenség, a pénz és a munka, a felelősség és a lelkiismeret problémái.

Az UJ IDŐK LEXIKONÁ-t minden előfizetőnk díjtalanul megkapja. Most jelent meg a nagyszabású mű XIX. kötete. Az Uj Idők minden előfizetője a lapra való előfizetéssel jogcímet szerzett és szerez ma is a legmodernebb magyar lexikonsorozatnak mind a huszonnégy kötetére. Az Uj Idők Lexikona sokszínű és friss. Nemcsak tudományos segítőeszköz, hanem érdekes olvasmány is. Rendkívüli népszerűségének, pontosságán és megbízhatóságán kívül, valószínűleg ez a titka.

Az UJ IDŐK egyebekben hű marad ahhoz a programmhoz, amelyet

Herczeg Ferenc

NEGYVENHAT ESZTENDŐ ELŐTT írt első oldalára. Hű maradt és hű marad azokhoz az eszményekhez, amelyeket megindulása óta szolgál: a nemzeti gondolat s a magyar irodalom eszményeihez. A magyar írók színejavának válogatott írásait akarja eljuttatni közönségéhez. Nemcsak a szépirodalmi lap szerepét kívánja betölteni; jó barát, családtag szeretne lenni a magyar otthonokban, családtag, akihez bizalommal fordulnak.

AZ ÚJ ESZTENDŐ KEZDETÉN A KIADÓHIVATAL arra kéri olvasóinkat: a mult számhoz mellékelt postai befizetési lap felhasználásával újítsák meg előfizetésüket.

Kérjük az Uj Idők nagy családját, maradjanak velünk továbbra is. Fogadják tőlünk jó szívvel a magyar lélek ajándékait és adják nekünk bizalmukat és barátságukat. AZ UJ IDŐK SZERKESZTŐSÉGE

A NAGY ELHATÁROZÁS



Már igazán nem lehet tovább várni — most kellene elhatározni. Már mindenki felfelé fésüli a haját. Bár az is igaz, hogy ehhez a hajviselethez pocsékul áll a legtöbb kalap.

Most már azt sem mondhatják rólam, hogy „persze neked minden új hóbortnál az elsők között kell lenned". Azzal sem érvelhetek, hogy meleg van, terhes a hosszú haj a nyakamban. A nyár elmult — már amennyi volt belőle ezidén. És különösen nehéz érvelni egy konzervatív férjjel, aki minden újítást sanda gyanúval néz otthon, még azt sem engedi, hogy a nappali sarkát átrendezzem és a máshova akasztott képet egy félévig sem tudja megszokni.

De viszont most vagy soha. A fodrász már hetek óta minden alkalommal fel-felkanyarította a nyakamból a hajat és a fésűre tekerve tartotta a fejembúbján.



— Mélt'ztatik látni, — beszélt hozzám a tükörből, — milyen jól fel lehetne már fésülni! Remekül megnőtt a haj hátul, kérem. Ma már négy hölgyemnek csináltam „fecskefészket". Nem mélt'ztatik szeretni a magasat?

Gyáván mondom mindig: nem, nem, hagyja csak, én már megszoktam a régit. Aztán nem is bizonyos, hogy jól áll.

Közben arra gondolok, hogy a gyerekek kinevetnek. Béci olyan mint az apja, rögtön kész a kritikával. Ági pedig egyelőre úgy tiszteli Béci hétéves, méltóságteljes felsőségét, hogy nemcsak a véleményét veszi át, hanem még a hanglejtését is igyekszik utánozni. Hogy az uram mit mondana, arra nem is jó gondolni!

De azért nem nyugszom bele. Óvatosan egyre feljebb tűzöm oldalt a hajamat és hajmosás után

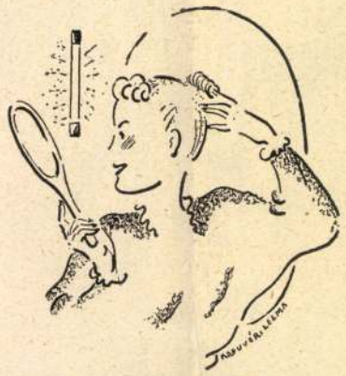

vagy tíz percig kacérkodom a tükör előtt az új frizurával. Feltekerem az ujjamra a hajamat, — tulajdonképen egészen jól áll — de persze a fodrász szebben csinálná. Aztán azonban eszembe jut Anci, akinek kicsit kerek, széles arcát szinte kómikussá torzította a fejtetőre búbolt haj. Gizi meg sóhajtva jelentette ki a multkor, hogy ez a frizura csak két napig szép, akkor is csak úgy, hogy az ember nem fésüli ki a haját.

De hát mit csinált az a rengeteg nő, aki egész tavasszal és egész nyaron kalap nélkül járt-kelt? Mindnek rendes volt a feje. Vagy folyton fodrászhoz járnak (gyanúsan ajánlgatják a mesterek az új frizurát), vagy mégis meg lehet tanulni, hogyan kell rendben tartani.

Szombaton megcsináltatom próbaképen. Mi történhet, legfeljebb csak egyszer lesz „fecskefészek" frizurám. Lehet, hogy nem is tudom megszokni, vagy kis családom kiüldöz a világból. Ha Feri nevet, vagy lesujtóan nyilatkozik a gyerekek előtt, Béci is, Ági is azonnal az ő pártján lesznek.

Egy kis szívdobogással — és egy kis fejkendővel főzöm meg az ebédet. Most még csak gyorsan teríteni és egy kis púdert az orromra. Hallom Feri kulcsát a zárban s gyorsan beterelem a gyerekeket a fürdőszobába:

— Tessék kezet mosni, — mondom szigorúan — már hallom apát.

Ferinek meg kikiáltok az elsőszobába:

— Tálalunk, vidd be a gyerekeket az ebédlőbe.

Csak amikor újra a konyhában vagyok, veszem le a kiskendőt. Tapogatom a hajamat, nem nagyon merek hozzányúlni. Remélem, hogy a kendő kicsit lelapította a csigákat, így nem lesz olyan feltűnő. Maris olyan sokáig motoszkál a tűzhely előtt, hogy végre is magam töltöm be a levest és kissé kényszeredett mosollyal viszem be.



Az ebédlőben mindenki beszél. Béci harsog, még újdonság az iskola és mindig van valami fontos mesélni valója, Ági kérdez és Feri mindkettőnek egyszerre igyekszik felelni.

Kiosztom a levest és igyekszem a gyerekeket elfoglalni, megkérdezem Ferit, mi ujság a hivatalban. Csengek, Maris hozza a húst, a főzeléket. Felállok és látom, hogy Feri rámnéz, mosolyog — no most jön a vihar, gondolom — gyorsan kenyeret vágok a gyerekeknek és kicsit pirosan ülök vissza. De semmi. Lassan eszem, bosszant, hogy a gyerekek a gyümölcsös tálat nézik. No végre megebédeltünk. A gyerekek féllábbal már a másik szobában vannak, Feri is feláll, nyujtózik egyet, megcsókol, aztán veszi az ujságot.



És senki sem vette észre az új frizurámat!

ORBÁN HEDDA

Uj Idők 1941. 1. 12.

sebb körökben és amelynek egyik világhíressége magyar ember; ezért választottuk következő kötetünknek *Az élet tudományát*, amelynek szerkesztője: *Szent-Györgyi Albert*, a Nobel-díjas magyar tudós. *Az élet tudománya* például az egész sorozat rendjében az 5-ös sorszámot viseli.

Így jelenik meg majd változatos szempontok szerint negyedévről-negyedévre a többi kötet is, míg az egyes építőkövekből kibontakozik az egész, monumentális épület.

—

Széljegyzetek

Adni jobb, mint kölcsönadni és ugyanannyiba kerül.

*

— Milyen kedves ember a doktor, — áradozik az újszülött csecsemő mamája, — azt mondta, senkisem hinné, hogy anya és gyermeke vagyunk, inkább testvéreknek látszunk.

*

Sussex-ben, egy tanya kerítésén ez a figyelmeztetés olvasható:

SÜKET, ÖREG KUTYA!
KÉRJÜK LASSAN HAJTANI.

*

Egy olasz női ujság pályadíjat tűzött ki azok számára, akik találóan felelnek erre a kérdésre: „Miért mondják a felnőttek mindig, hogy „a mi időnkben", hiszen fiatalkorukban ők is bosszankodtak, ha szüleik a régi jó időket emlegették?"

Az első díjat a következő felelet nyerte:

Mert ötven éves korában minden okos ember komolyan csinálja azt, amin huszönöt éves korában hahotázva nevetett.

—

Alapítványok perlekedők részére

A perlekedés úgy látszik régebben is olyan „áldás" volt, mint a vízkár, jégverés vagy villámcsapás. De megértő lelkek is voltak mindenkor.

Almássy Mihály magyar nemes úr 1753-ban kelt végrendeletében 10.000 forint tőkét rendelt arra, hogy kamataiból szegény *katolikus* perlekedők segélyeztessenek. Később 1800-ban Kondé Miklós volt septemvir 2000 forint alapítványt tett szegény *nemes* perlekedők felsegítésére. Jidó József 1824-ben közel 6000 forintot testált azzal, hogy ennek az összegnek a kamataiból a perlekedő *szegények, betegek* élelmezésükre kapjanak segélyt.

Börtönre is lehet szeretettel gondolni. Mitrik István, aki a lipótvárosi országos fegyintézet rabja volt, 1800-ban végrendelkezett. Készpénzvagyonát — párszáz forintot — a fegyintézet templomára, illetve iskolájára hagyta.

C. T. L.

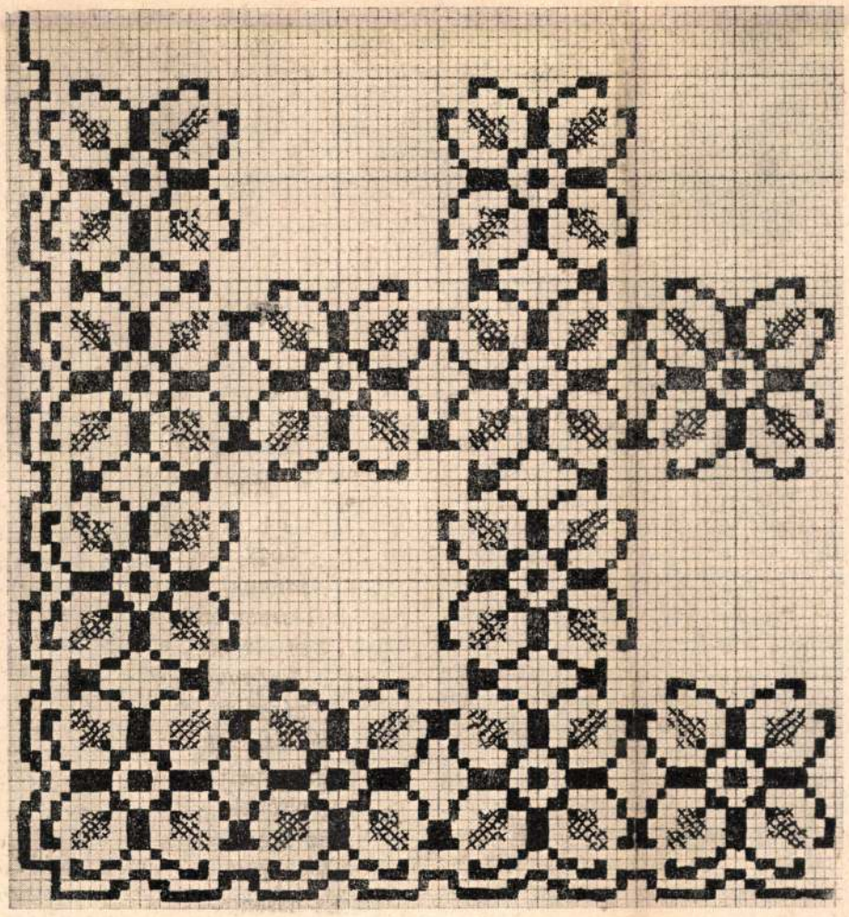

Keresztöltéssel vagy horgolással készült terítő sarka. Csermely István terve

Államférfiak mosolyognak

BISMARCK ÉS A HÁRMAS SZÁM

Bismarck herceg, a „vaskancellár" környezetének egyik tagja egyszer arról beszélt, hogy III. Napoleon életében milyen fontos szerepet játszott a 17-es szám. Teljes neve tizenhét betü, születési évében a számjegyek (1808) összege tizenhét; feleségének születési éve (1826) és házasságának éve (1853) ugyanígy tizenhetet ad. 1853-tól 1870-ig — uralkodása végéig — tizenhét év telt el. Halálakor fia tizenhét éves volt és a négerekkel vívott csatában állítólag tizenhét sebbe halt bele.

Bismarck nem volt babonás és mosolygott ezen. Ennek ellenére megjegyezte, hogy az ő életében a hármas számnak van különös jelentősége.

— Három urat szolgáltam, — mondta, — három nevem van és családi címeremben három tölgylevél. Politikai munkásságom három nagy háború jegyében zajlott le, s három békeszerződést írtam alá. A német-francia háborúban három lovat lőttek ki alólam, előkészítettem a három császár találkozóját és életrehívtam a hármasszövetséget. Három gyermekem van és családom jelmondata: „In trinitate robur". No és... ha az élclapoknak igazuk van, akkor hajszálaimnak száma — három.

TALLEYRAND, MINT HÁZIGAZDA

Talleyrand herceg, a napoleoni korszak nagy diplomatája, egy alkalommal, amikor estebédet adott palotájában, vendégeivel együtt sokáig várt egy elkésett résztvevőre: a nagynevű, vitéz Montbrun tábornagyra. Amikor végül megjelent és zavartan mentegette késését, Talleyrand fínom mosollyal felelte:

— Igaz, hogy excellenciád utolsónak érkezett vendégem. De hiszen én csak estebédre hívtam meg, nem pedig a csatatérre. Ott ön bizonyára az első lett volna.

A PÉNZÜGYMINISZTER KEZE

Terray abbé, XV. Lajos francia király pénzügyminisztere, nem volt túlságosan népszerű. Amikor egy hideg téli napon értékes prémből varrott muffba dugott kézzel ment ki az utcára, az udvar egyik tagja, gúnyosan jegyezte meg:

— Nem tudom, miért van szüksége kiváló pénzügyminiszterünknek muffra? Hiszen a keze úgyis mindig a zsebünkben van!

AZ ELNÖK IS TÉVEDHET

Lincoln Ábrahám, a nagy rabszolgafelszabadító elnök, egy alkalommal élesen bírálta Mac Clellan tábornok politikáját.

— Ön úgylátszik, valami tökfejnek tart engem? — kérdezte a tábornok mérgesen.

— Szó sincs róla, — felelte Lincoln, — rendkívül okos embernek tartom. De, — tette hozzá udvarias mosollyal, — azért lehet, hogy tévedek.

ban ráomlik az ágyra és olyan mélyről, olyan melegen szakad ki belőle a: „kislányom", hogy a másikban fölolvad minden ellenállás, elfelejt minden megbántottságot.

— Anyukám...

A látogató leül az ágy mellé, kezébe veszi a lánya vékony, sápadt kezét és hozzáfog, hogy elmondja, amiért idejött.

Most hirtelen éles, panaszos hangon fölsír a gyermek.

A látogató fölkapja a fejét és idegenkedve fordul a kicsi ágy felé. A sírástól sötétvörösre gyulladt csöpp arcon ráncokba gyűrődik a bőr, az apró kezek ökölbe szorítva rángatódznak.

— No-no-no... — hajol a gyermek fölé a „madám". — Már megint a hasinkónk fáj...

Elmegy és egy kis idő múlva párolgó csészével a kezében jön vissza. A csészéből áradó illat megcsapja a méltóságos asszony orrát.

A „madám" a csuklójára csöppent egy cseppet a kamillateából. Ez az ő hőmérője.

A méltóságos asszony mélyen magába szívja a kamillatea illatát és hirtelen oly különösen érzi magát. Lehúnyt szemmel hallgatja a baba halkuló, majd elégedett nyögdécselésben végződő sírását, a „madám" gügyögését, a lánya aggodalmaskodó kérdéseit.

Istenem, oly ismerős mindez... Ez az illat, ezek a hangok, ezek a szavak... Csak a környezet más, mint ott volt valamikor a szanatóriumban... A virág is kevesebb... De nini, hisz a lánya éjjeliszekrényén egy szál virág sincsen!... Selyempaplan sincs az ágyán.. És... és a földöntúli boldogság kifejezése is hiányzik az arcáról.

— Kislányom — hajol fölébe és egy szó se jut eszébe a sok okos mondanivalóból, amelyet otthon a budai villában, a családi tanács összeállított. „Az apa pozíciója", „a fiú karriérje", „a család tekintélye" — milyen távoli, üres fogalmak lettek egyszerre!...

A keze lassan elindul a kiságy felé. A fiatal anya arcán napfényes mosoly fut át. Az ő keze is a kicsi felé nyúl, míg halk, elfogódott hangon suttogja:

— Add oda a kezikédet, nagymama szeret téged.



FALISZŐNYEG. KAPUVARY ZELMA TERVE. Mérete 50×70 cm. Szürkészöld alapon posztó rátéttel készül. Színei: három árnyalatú kék, fekete, barna, fehér és testszín. Szúrt sablonja 2 pengő 50 fillérért rendelhető meg az Uj Idők kiadóhivatalában. Kérjük, hogy a megrendeléssel együtt a sablon árát és 20 fillér postaköltséget szíveskedjenek bélyegben elküldeni

CERUZAJEGYZETEK

9

A *Művelődés Könytára* szerkesztősége közli:

Az utóbbi évtizedek legnagyobb kultúrális alkotásának: az *Uj Idők Lexikonának* befejezése óta pillanatnyi megállás nélkül folyik tovább a munka új, hatalmas nemzetnevelő sorozatunk, a *Művelődés Könyvtára* megteremtésére. Örömmel jelenthetjük, hogy ennek az új, átfogó, enciklopédikus műnek, mely a tudományok és ismeretek végtelen területén igyekszik hű és megbízható vezetővé lenni, *első* állomásához elértünk: elkészült *A magyar nép* című kötet.

Hogy mit tartalmaz ez az izgalmasan érdekes, gazdag mű, amelyet Európaszerte ismert antropológusunk és néprajzkutatónk, *Bartucz Lajos*, szegedi egyetemi tanár szerkesztett a legkitűnőbb fiatal kutatók közreműködésével, azt bőven ismerteti az *Uj Idők* legközelebbi számában *Viski Károly*, a Pázmány Péter Tudományegyetem kitűnő néprajz-professzora. Egész cikket szentelt ennek a hézagpótló műnek és részletesen kifejtette benne a mű nagy jelentőségét nemzeti kultúránk szempontjából is.

A magyar nép című kötet szétküldése megkezdődött és már elismerő leveleket is hozott címünkre a posta. Itt most nem ezekre, hanem egy gyakran visszatérő észrevételre szeretnék felelni. Azt kérdi több olvasónk: miért viseli *A magyar nép* című kötet a 9-es számot? Válaszunk ez: annak idején több ízben közöltük, hogy a *Művelődés Könyvtára* húsz kötetben építi fel a kultúra tárházát, de az egyes kötetek megjelenési sorrendjét különböző szempontok irányítják. A sorozat felépítése a tudományos rendszertan elveit követi, és ebben a néprajz nem áll első helyen. *A magyar néprajz azonban a legmagyarabb tudomány!* Már pedig szerkesztőségünket az a meggyőződés hatotta át, hogy azzal a kötettel kell bemutatkoznunk, amely a nemzeti önismeret szempontjából a leghasznosabb és legértékesebb, vagyis azzal a könyvvel, amely népünk eredetét, néprajzi csoportjait, életmódját és szokásait, szellemi alkotásait stb. ismerteti. Ezért jelentettük meg elsőnek a néprajzi kötetet, bár az az egész mű tervének szempontjából, sorszám szerint, a kilencedik. És hasonló megfontolások érlelték meg bennünk azt az elhatározást is, hogy következő negyedévi kötetül olyan tudományágat válasszunk, mely iránt ma fokozódó érdeklődés nyilvánul meg a legszéle-

Uj Idők 1943. 12. 24.

Kapuváry Zelma

Római Coll. Hungaricum

Orszöszt 1936/37

43.1

Vendégtagokként dolgoztak a kollégiumban, egész éven át: *lorbersbergi Lorberer Anna* festőművésznő és *Vincze Pál* szobrásziparművész. Rövidebb ideig: *Gogolák Lajos* író, *Kapuvári Zelma* képzőművészeti főiskolai hallgató, *Mágori Vargha Béla* festőművész és *Santelli Fiorenza* festőművész (aki egyhavi ingyenes lakásengedélyen kívül 250 pengős segélyt is kapott): ösztöndíjasok is a kollégium

Az *olasz állami* (csere és premio-) felügyelete alatt állottak és részben a kollégiumban is laktak.

továbbítással

Bíró Béla, 40
Blaskovits Zoltán, 31
Bogsch László, 20
Bónis György, 59
Bozóky László, pilismaróti, 20, 25
Buday György, 41
Budinszky Tibor, 31
Csáky Tihamér, 31
Csilléry Béla, 20
Csukás Zoltán, 60
Cziffra András, 29
Dezső László, 65
Dénes Ferenc, 77
Dudich Endre, 50
Domján Mária Ilona, 42
Dugonics Ferenc, 17
Ecsődi János, 49
Eckert Irma, 29
Eisler Károly, 77
Elked György, 77
Erődi Harrach Vilmos, 45
Falk Richárd, 32
Horváth Endre, 64
Horváth Ferenc, 46
Horváth Kálmán, 33
Ibrányi István, 46
Ijjász Ervin, 34
Imrédy Mária Magdolna, 47
Isoz István, 43
Jaskó Sándor, 73
Kalota József, 64
Karády István, 13
Kardos Tibor, 73
Kazár Jenő, 34
Károlyi Amália, 17
Kárteszi Ferenc, 44
Kenéz Ernő, 55
Kertész István, 75
Kiss Ernő, 78
Kiss Sándor, 58
Kiss Tihamér László, 21
Knébl Ferenc, ifj., 78
Kokas Eszter, 60
Komlósi Imre, 35

— Szervusz, — mondta piros arccal, — azonnal tálalom az ételt.

És állva maradt az ajtóban.

A férfi gyors fejmozdulattal köszönt, aztán megfogta a szobaajtó kilincsét. Közben visszanézett az asszonyra.

Megint kócos a haja, — gondolta növekvő ingerültséggel, — mindig rendetlen a haja, ha kinéz a konyhából. A homlokába lóg és ő nem törődik vele.

— Három óra — mondta kissé élesen, figyelmeztetőn, hogy ő három órakor szokott asztalhoz ülni.

— Tudom — felelte nyugodtan az asszony.

— Akkor mire vársz?

— Nem tudom... talán semmire. Mit gondolsz... várhatok valamire?

A férfi türelmetlenül csapott a kilincsre, hogy kinyílt az ajtó:

— Nevetséges vagy! — ugrott be a szobába és becsapta az ajtót, de a hangja kihallatszott. — Ki nem állhatom ezt a mártir-hangot! Nem bírom ezeket az örökös megjegyzéseket! Mintha én lennék az oka mindennek! — hirtelen kirántotta az ajtót. — Minek vagyok az oka?! Mondd meg! Jöjjünk végre tisztába egymással! Sírni mindenki tud. De mondd meg, hogy...

Elhallgatott. Az asszony nem sírt. Az ajtónak támaszkodva állt és nyugodtan szemberézett a férfivel.

A férfi megszokta az asszony sírását, tehát újra támadta: hadd sírjon megint. Az asszony sírása mindig dühbehozta. Ilyenkor kirohant az udvarra, s mire lehiggadva bejött, már az asztalon volt az étel, az asszony pedig maga elé nézve, szótlanul evett.

— Ha még egyszer késik az ebéd, a hivatalban fogok ebédelni! Egyedül vagy itthon, semmi dolgod, csak ez a kis háztartás és még az ebédet sem tudod pontosan elkészíteni!

— Mielőtt éhenhalnál, az asztalon lesz — felelte rendületlenül az asszony.

Nem. Ma nem tudja senki megbántani. Megfordult, a konyhába lépett s mielőtt betette az ajtót, visszaszólt, mert nem tudott várni az ujságolvasásig:

— Szeretnék nyugodtan élni. Gyermekem lesz...

És becsukta az ajtót, aztán nekidőlt, dobogó szívére szorította kezét. Kifelé fülelt. Miután kimondta boldog, büszke titkát, a férfi megmozdulását várta. Jön, vagy visszamegy...

Az előszoba hideg csendje sokáig dermesztette a fülét. Semmi nem mozdult, nem reccsent, a döbbenet mereven állt a levegőben.

Végre, sokára roppant a padló, bizonytalan lépések alatt. A férfi megmozdult az előszobában.

Az asszony könnyedén, zajtalanul lebbent a tűz mellé, — ahol hátrahúzva, készen állt az ebéd — és valamit megkevert.

Kinyílt a konyhaajtó s tudta, hogy most belép a férfi. Megfordult és homlokára hulló hajfürtjével nevetett. Tudta, hogy megnyerte a csatát, az életet. Soha többé nem lesz egyedül.

— Nyitva hagytad az ajtót... — mondta piros arccal.

A férfi engedelmesen becsukta. Halkan, finoman zárult az előszobaajtó s kicsit megpendült, mintha valahol vékony húr pattant volna.

Sínek

Éjszaka kicserélték a villamos síneit. Ott nyúlt el az úttest szélén és helyette már az új sínpár teljesített szolgálatot. Ez még csak ideiglenesen volt odaerősítve és a villamoskocsi, amint áthaladt rajta, óvatosan lassított. A kocsi tudta, hogy az új dolgokkal szemben nem árt az óvatosság. A régi sín, amelyet kidobtak, látszóan hibátlanul nyúlt el az út szélén, semmi jel nem mutatta, hogy tovább nem teljesíthette volna feladatát. Mégis valahogyan halott volt. A holtakon sem látszik semmi különös, csak éppen már nem élnek. Úgylátszik, a villamos sínek is meghalnak. Rejtelmes halál, minden halál titokzatos, tragikus és érthetetlen. Érdeklődtem egyik munkástól, hogy mi baja volt a sínnek, de ő sem tudott szabatos felvilágosítást adni betegségéről. Csak annyit mondott, hogy bizonyos idő mulva ki kell cserélni a villamos síneket is, ez szabály.

Összehasonlítva az új sínnel, valóban kopott volt kissé, de tegnap még a helyén állott. Bizonnyal senki sem mondta a rajta guruló villamoskocsi utasai közül: kérem, álljunk meg, mert alattunk a sín a végét járja. Tegnap még betöltötte hivatását és ma reggelre vége van, néha az emberekkel is történik ilyesmi. Hosszú ideig és hűen szolgált, bár nem kapott érte semmi elismerést. Senkisem mondta: ez egy komoly, megbízható sín. Sokat dolgozott, errefelé nagy a forgalom, melynek egész terhét ő hordozta. Mennyi ember utazott át rajta az elpergett esztendők során. Sokszázezer embert szállított hátán, öregeket és fiatalokat, csalódottakat és bizakodókat. Betegeket vitt a kórház felé, jókedvűeket, nyári ligetek, vendéglők megállójához. Mentek rajta színházba, temetésre és esküvőre s a sín egyformán, készségesen és közömbösen szállította az embereket. Az igazi hivatás betöltéséhez bizonyos szenvtelenség kell, ez valójában az a pártatlanság, amelyet emberileg el lehet érni és gyakorolni.

Megértően néztem a kidobott villamos sínt. Részvéttel, kissé tán megbántottan is ezt a rejtelmes acélhalottat.

BARABÁS GYULA



Régi kroszlános úrihímzés minta. *Kapuvári Zelma* rajza. Párnára, vagy — folytatólagosan — terítőre alkalmas.

Szúrt sablonja 3 pengőért rendelhető meg az *Uj Idők* kiadóhivatalában. Kérjük, hogy a minta árát, 20 fillér portóköltséggel együtt, a megrendeléssel egyidejüleg bélyegben tessék elküldeni

Uj Idők 1941. 1-27.

Idegen költők

– SZABÓ LŐRINC műfordításai –

Ne menj be.

— Theodor Storm (1817—1888) —

Fent a folyosón az oldalszobában,
hol hirtelen oly nagy lett a magány
— nem az elsőben, hol ifjú fejét
sápadt kezére hajtva máskor ült,
mialatt szeme a falon merengett
melyen, trópusi növények között,
nagyszárnyú és nagytalpú állatok
álltak, kitömve, fél-csodák neki
s félig már a tudás rejtelmei,
— nem ott: a szék üres, a sok növény
szomjan csüggeszti szép leveleit;
por hull rá; — nem ott, a szomszédos ajtón
túl, ott, ott, a nagy, homályos teremben
— hősége fullaszt — a spanyolfalon túl,
ott, az ágyon, van valami. — ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád!

Csak néhány órával előbb
szőke feje még ott pihent a párnán;
már megsápadt a kíntől, mert az élet
fonala hamar szakad; de szeme
még édesen szólt, és néha mosolygott,
mintha arany messziségekbe nézne.
S egyszerre: éj; és ő egyszerre tudta
— s olyan iszony kiáltott a szívéből,
hogy a tanácstalan részvét az ágynál
ülőket kővé változtatta: örvény
süllyedt vele, feneketlen. — «Segíts,
apám, óh édes apám!» Támolyogva
hadonászott; keze céltalanul nyúlt
az üres levegőbe; egy sikoly még —
és aztán eltűnt.

Ott, ahol feküdt,
most valami fekszik, — maradj! Ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád; és napokig nem élsz, ha láttad.

«És mást, — hiszen szeretted, — egyebet
nem tudsz mondani, semmit?»

Semmi mást.

Három dal

— Dietmar von Aiste (1150—1200) —

Ahi! már közel az idő,
hogy a madárka mind dalol,
a hárs zöld koronája nő,
a télnek nyoma sincs sehol.
Színét sok gyönyörű virág
pettyezi a mezőkre már.
Sok szív örül majd ennek és
az enyém is vigaszt talál.

*

A magas hársfa tetején
egy édes kis madár dalolt.
Csattogott tőle a liget
s szívem oly helyre szállt, ahol
már voltam egyszer, valaha.
Láttam szép rózsabokrokat...
Róluk most gondolataim
egy asszony felé rajzanak.

*

Úgy érzem, ezer éve már,
hogy drága karja ringatott.
Igazán nem az én bűnöm,
hogy hozzá menni nem tudok.
Mióta nem hallok madárdalt
és a rétet se láthatom,
minden örömöm oly rövid
s oly hosszú minden bánatom!

Jaj, hova tűntek az éveim.

— Walter von der Vogelweide (1170—1230) —

Jaj, hova tűntek az éveim, életem?
Valóság volt, vagy álom, ami történt velem?
Amit igaznak hittem, nem is létezett?
Úgylátszik, hogy álmodtam s nem tudtam, mit teszek.
Most, ébredve, szétnézek s bizony, idegen
mind, amit úgy ismertem, akár a tenyerem.
A föld s az emberek, akik közt növekedtem,
oly idegenek, mintha hazugság volna minden.
Volt játszótársaim vének, fáradtak, lusták,
a mező ugaron, az erdőt letarolták,
csak a víz folyik úgy, ahogy egykoron,
s úgylátszik, csak a balsors kísér már utamon.
Bizonytalan köszönt, ki jól ismert valaha,
már az egész világnak a romlás az ura.
S ha egy-egy ragyogó, derűs napot idézek,
hát nyomá sincs, akár a tengerre mért ütésnek,
nincs, nincs, óh, jaj nekem!

Jaj, de siralmasak ma a fiatalok!
Mit csinálnak a régi, jókedvű lovagok?
Csak keseregni tudnak; mi hozta ezt a bajt?
Akárhova tekintek, sehol egy derűs arc.
Dal, tréfa, játék szintén csupa szomoruság:
sohse volt ily siralmas a keresztény világ.
És nézzétek, hogy lógnak a nők szalagjai;
parasztgunyában járnak hazánk lovagjai.
Nem-jó hír jött Rómából s gyászos üzenetére
jogunk van szomorkodni s minden örömnek vége.
Egészen felkavar, hogy — hiszen oly vígan éltünk! —
jókedv helyett ezentúl sírás legyen a bérünk.
Sajnál a vadmadár is, gyászunk oly iszonyú sok,
csoda-e hát, hogy én már egész belepusztulok?
De hát mit is beszélek, vén bolond, keseregve?
Ki most keresi üdvét, már rég elveszítette!
Rég, rég, óh, jaj nekem!

Jaj, mindennek hogyan pusztul az édese!
Látom, a mézben is ott lebeg az epe,
Kívül szép a világ, zöld, piros és fehér,
de belül fekete, mint a halálos éj.
S akit elcsábított, jó, ha vigaszt tanul:
manapság kis vezeklés nagy bűntől szabadul,
erre gondoljatok, lovagok, nemesek,
kik fénylő sisakot hordtok és vérteket,
s hozzá vas pajzsot és szent kardot... Istenem,
volna csak ily csatákra nekem is érdemem,
bármily szegény vagyok, dús zsoldot gyűjtenék,
de nem hűbéri földet s aranyat, urakét,
hanem azt az örök koronát, azt a kincset,
melyet ma a kereszt vitéze megszerezhet.
Vinne csak utam át a drága tengeren,
azt dalolnám, hogy «Ihaj!» és nem azt, hogy «Jaj nekem!»

Szonett a mulandóságról.

— Andreas Gryphius (1616—1664) —

Mik vagyunk, feleim? Dühös kínok lakása,
Balsors lapdája és a kor kis fényjele,
keserű félelem s undokság színtere,
leégett gyertya és friss havak olvadása.

Mint tréfás fecsegés, gyors az élet futása.
Ki teste rongyait előbb vetette le
s bekerült a halál roppant könyveibe,
annak emlékeink közt sincs sok maradása.

Hiú álmát ahogy elfelejti az agy
s ahogy a parttalan futó víz elapad,
hírünk-nevünk is úgy tünedezik szünetlen.

Egy lélekzet a lét, egy másik a halál,
ami nyomunkba lép, nyomunkban sírba száll.
Mit mondok? Elveszünk, mint füst erős szelekben.

CERUZAJEGYZETEK

Így beszélj hazádról!

Közli: **Orbók Attila**

A 33. newyorki gyalogezred és a híres-nevezetes chicagói „Lincolnpuskások" csapata főleg magyarokból állt. — levert szabadságharcunk volt katonáiból.

*

Edison két legtehetségesebb tanítványa: *Fodor József* és *Puskás* Tivadar, a telefonhírmondó feltalálója volt.

*

Washington György első európai szobrát Budapesten állították fel, 1911-ben, a városligeti tó partján.

*

A vesztett háborúk és a forradalmak őrjöngése után inségben vergődő Magyarországra az amerikai humanizmus küldte el első áldott követeit. *Pedlow* kapitány emléke örökké élni fog ezen a földön és senki sem felejtette el *Bandholz* tábornokot, aki a garázdálkodó román csapatok rablásait megfékezte s a *Nemzeti Múzeum* kultúrkincseit lovaglóostorral a kezében védte a román szuronyokkal szemben. A hálás magyarság szobrot állított neki a budapesti Szabadság-téren.

Folytatjuk

—

Szent Lukács Evangélista, az orvosok védőszentje

Otóber 18. Szent Lukács Evangélista napja. Szent Lukács, a kereszténység nagy hithirdetője, eredetileg orvos volt. Pogány szülők gyermeke, Szíria fővárosában, Antiochiában született. Ő az egyetlen az evangélisták közül, aki nem született zsidó, nemzetiségére nézve görög és vallására nézve pogány volt. Irodalmi és retorikai műveltségű férfiú. Szent Pál lángoló egyénisége olyan hatással volt reá, hogy megkeresztelkedett és a keresztény tanítás teljesen meghódította. A Gondviselésnek csodás rendelkezése, hogy a pogány származású keresztények egyik vezető férfia orvos, aki nyitott szemmel figyeli az életet, valamint a kereszténység első hatását a pogányság sötétjében élő lelkekre. Életének döntő fordulata, hogy megismerkedik Szent Pállal, a nemzetek apostolával, akinek kísérője és meghitt orvosa lett. Mindvégig kitartott mellette és elkísérte őt Rómába, vele volt két évig tartó első és kilenc hónapos második fogságában is, Szent Pál vértanú haláláig. Szent Pál római fogságából írt leveleiben többször is megemlékezik róla. A kolosszabeliekhez ezt írja: „Köszönt benneteket Lukács, a szeretett orvos." Timóteuszhoz írott levelében megemlíti, hogy egyedül Lukács van vele. Ez a legmeghatóbb megemlékezés, mert Szent Pált hatvannégy éves korára elhagyták tanítványai a missziós tevékenység miatt, egyedül Szent Lukács tartott ki mellette.

Szent Pált a sorscsapások rendkívül meggyötörték. Egyszer megkövezték, négyszer megvesszőzték, háromszor szenvedett hajótörést, gyakran éhezett és fázott hosszú vándorlásai idején. Ezért vette gondjaiba a gyógyító orvos és virrasztott mellette szeretett mesterének vértanú haláláig. Ezután elhagyta Rómát Szent Lukács és Görögországba, Achajába ment, ahol, mint püspök működött nyolcvanöt éves korában bekövetkezett haláláig.

Szent Lukács evangéliumát a szeretet és az irgalom evangéliumának szokták nevezni, mert bemutatja Jézus szeretetét a testi és a lelki betegek iránt. A négy evangélista közül Ő foglalkozik a legtöbbet Jézus csodálatos gyógyításaival. Orvosi műveltsége kifejezésre jut szókincsében és gondolkozásában is. Az események leírásában orvosi kifejezéseket használ. 400 olyan szakkifejezés fordul elő nála, amelyek a hipokratészi orvosi iskolára mutatnak. Ha Szent Márk és Lukács evangéliumát összehasonlítjuk, többször megfigyelhetjük, hogyan adja elő ugyanazt az eseményt a nem orvos és hogyan a beavatott szakember. A kafarnaumi inaszakadtat Márk egyszerűen paralitikusnak nevezi. Csakhogy a paralizis mindenféle bénulást jelent. Szent Lukács pontosabb: a bénulásnak egy bizonyos fajtáját, a *hempylégiát*, vagyis az agyvérzés utáni féloldali bénulást említi. Az evangélisták közül Szent Lukács írja le a legszakszerűbben Krisztus urunk testi és lelki gyötrődését az Olajfák hegyén. Szent Máté és Márk Jézus lelkiállapotát szomorkodásnak és gyötrődésnek nevezi, Szent Lukács orvosi mesterszóval *agóniának*, haláltusának. Ezek a szemelvények is arra vallanak, hogy írójuk orvos volt.

Egyedül Szent Lukács közli az irgalmas szamaritánusról szóló történetet, amely Jézus példabeszédeinek legdrágább gyöngye. Alapeszméje, hogy az élet zarándokútján bajba, betegségbe, vagy életveszedelembe került vándort meg kell menteni, tekintet nélkül arra, hogy milyen fajhoz vagy felekezethez tartozik. A szamaritánusok emlékére alakultak a mentő egyesületek, amelyek hirtelen megbetegedés, vagy baleset alkalmából első segélynyujtásban részesítik a rászorulókat. „Bármit tesztek egynek atyámfiai közül, nekem teszitek" — mondja az isteni Üdvözítő.

Szent Lukács pogány orvos volt, aki megtérése pillanatában felismerte az igazságot és erre rátette egész életét. Mesterével, a nemzetek apostolával, Szent Pállal vállalta a misszionárius élet sovány kenyerét, darócruháját, mindenről való lemondását, csakhogy áldása legyen a kereszténységnek. A katolikus orvosok méltán tisztelik benne patrónusukat. Érdekes különben, hogy egy későbbi hagyomány alapján, mely Szent Lukácsot festőnek mondta, gyakran mint a festőművészek védőszentje is szerepel; a középkorban a festőművészek több helyen egyenesen Szent Lukácsról elnevezett céhekbe tömörültek.

DR DOBÁK FERENC



Párnalap. Dunántúli tükörfából rajzolta *Kapuvári Zelma*. Egyszínű gyapjúfonállal, laposhímzéssel készül. Szúrt sablonja 3 pengőért rendelhető meg az *Uj Idők* kiadóhivatalában. Kérjük, hogy a minta árát, 20 fillér postaköltség mellékelésével, a megrendeléssel egyidejűleg bélyegben szíveskedjenek elküldeni

A mozgásról

Az amerikai filmujságok s az európai magazinok elárasztják a világot az új „gesztus"-sal, mert a mozgásnak is van divatja, s a világ úgy viseli az új mozdulatot, mint az új ruhát és az új kalapot. Lehet, hogy az illető nem mindig tud róla, de a filmkreáció itt jár-kél közöttünk, igyekezete nyilvánvaló s az avatott szem meglátja rajta, kit utánoz. A föld minden zugában sikert arat az első számú sztár hódító mosolya, ahogyan cigarettáját tartja, amint autójába ül, áll, étkezik, alszik.

A mozgás hivatott mesterei és művészei mögött él az amatőrök társadalma; itt is elismerés, hódolat veszi körül azt, aki harmónikusan, stílusosan mozog, esetleg mástól ellesett gesztusokkal is, ami utánzóképesség dolga. Ha az ízlés bírálatát kiállja, nincs semmi baj. A baj ott kezdődik, amikor adottságainál fogva semmi köze valakinek egy-egy gesztushoz, mozgássorozathoz. A mozdulatok ugyanis az ember jellemének, lelkivilágának legközvetlenebb kifejezői. Az eltúlozott, vagy



A démon.

nem helyénvaló mozdulat legjobb esetben kárörvendő mosolyt eredményez. Van a mai társadalomnak néhány ilyen megmosolyogni való típusa; ezek modoros mozgásukról azonnal felismerhetők.

A *„démoné"* az elsőség. E legkirívóbb típusból manapság elég sok szaladgál. A kígyózó járás, hátravetett fej, félárbocra eresztett műszempilla, s a szenvedélyesen tüdőre szívott cigarettázás a „démon" főbb mozgáskészletei. Ha belép valahová, minden fej feléje fordul, amint oktalan és jogtalan fennsőbbséggel végigkígyózik a férfiak leplezetlen érdeklődése közepette, a nők viszont megtárgyalják vörös körmeit, pillanatnyilag platinaszőke haját, és



A jampec.

többi démonkellékét. De megirígylik sikereit is, s ezért a világ tele van áldémonokkal, akik otthon tükör előtt tanulják meg utánozni a „démont".

Ami nőben a démon, az férfiban a *„jampec"*. Vele is találkozunk úton-útfélen. Ő a hajdani aszfaltbetyár mai változata. Mintaképe a híres táncoskómikus. Zsúron, bálon ott található ez a túlzottan vidám-mozgású típus, mert végcélja a jó — sőt minél jobb parti. Tud táncolni, viccelni, bosszantó találóskérdéseket ad fel, híresség eket utánoz és természetesen ismeri a legújabb sláger szövegét is. Végeredményben nem tehetségtelen, de valami hiányzik belőle — és ezért csak *„jampec"*.



A bajnok.

A strandok és uszodák sztárja az *„álbajnok"*. Míg a többi ember a jól szabott ruhák, fűző, magassarok, tömöttvállak vértezete nélkül kissé bizonytalanul mozog, a „bajnok" otthon van a víz szélén. Önteltsége mázsára mérhető. Két karját begörbítve úgy áll ott, mint a Híradókban Tunney, amikor leütötte Dempseyt, a birkózás többszörös világbajnokát. Néha — de csak ha nézik — kiáll az ugródeszkára, nyujtózkodik, lendül s mikor már mindenki lélekzetfojtva várja, akkor — nem ugrik. Azt mondják, nem is tud ugrani, a vizet sem szereti, s így nem derül ki, miért „bajnok".

Utcán, villamoson, autóbuszon kötelességének érzi, hogy hangos nevetéssel vonja magára a figyelmet a *„vidám" társaság*. Igen csúf látvány, amikor egyiket jobban torzítja a fegyelmezetlen kacagás, mint a másikat. Gyanús, hogy szándékosan begyakorlottan mulatnak ilyen túlzott módon mások előtt. A mosoly mindig szép, a nevetés is szép — addig, amíg nem torzít. Egyszerű emberek ösztönös mozdulattal, szájuk elé kapják kezüket, ha elnevetik magukat, mintegy jelezve, hogy a „vigyor" takargatni való, méltatlan és csúf. Ők ösztönösen érzik azt, amit a művelt embernek tudnia kell.

KAPUVÁRI ZELMA



„Vidám" társaság.

Uj Idők 1941. 42.



A fényképezés mesterei. Portyázás. Sugár Kata fényképe

különös csak az, hogy ő maga annyira akarta végül azt, aminek néhány nappal azelőtt még a gondolatát is mosolyogva hárította el magától.

Valaminek történnie kellett közben. Mi történt? Talán mégis izgatni kezdte az újszerű művészi feladat? Nem, nem, hiszen most is, amikor már minden szerződésnél erősebben köti a grófnak tett ígérete, szinte viszolyog a háta ettől a gyanusan műkedvelői jellegű kísérlettől. Talán azoknak a vidám napoknak jóízű előérzete vonzotta, amelyeket majd Etelváron tölthet a gróffal? Talán Morini kellemes társasága? Talán a budapesti nyár, amelynek különös színeiről. ízeiről, mámorító hangulatáról annyit mesélt neki New Yorkban Mrs. Zobel, Budapest rajongó szerelmese?

... Belép a hálófülkébe, lassan, kényelmesen vetkőzik és jólesőn elnyujtózva a keskeny ágyban, aludni próbál. Az álom nem jön, hiába kényszeríti. A kerekek mintha a hattyújelenet lágy keringőzenéjét kezdenék énekelni, előbb csak szaggatottan, bátortalanul, aztán egyre szélesebben, valami furcsa éteri hangon, amely nem hasonlít semmiféle hangszeréhez ...

Folytatjuk

Uj Idők 1942. 7-17

A neveletlenség tükre

— Kapuvári Zelma tizenkét rajza —



Aki egyenesen ül, nemcsak csinosabb, hanem sóványabb is.

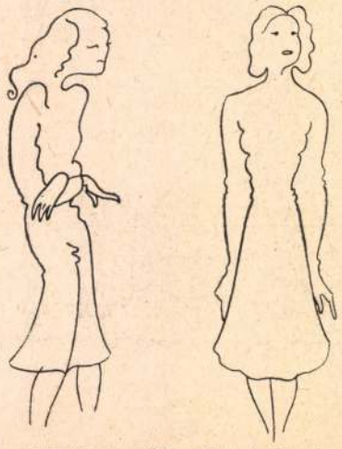

Aki egyenesen áll: fiatalabbnak és magasabbnak látszik.



Csak férfi lehet ilyen neveletlen!



Mi ez? Andalgó séta, vagy egyensúlyozó játék?

CERUZAJEGYZETEK

Az első lecke

Békítő, meghitt délután volt,
Nem nyomta vállunk szürke járom,
Új volt a mennynek kék ruhája
És méz csorgott a napsugáron,

Mert kis fiúnk beszélni próbált.
Szólját, fiacskám, mondd, hogy óra . . .
Apja-anyja újjongva leste:
Mikor nyílik a szája szóra.

Rég elült kedvünk szárnyra kelt, míg
Várakoztunk az új Igére,
S találgattuk: kenetlen torka
Sírni készül, vagy szót ígér-e.

És kimondta. Szavát az elsőt,
Szívünkbe zártuk: szent ereklye,
Pedig a nyelvén, míg betű lett,
Százfelé tört az *ó* kerekje.

A kósza álom altatóport
Szórt már az ablakon be rája,
De az óra tört ó betűjét
Tovább formázta néma szája.

Négy szem vigyázta angyal-álmát
S vágytunk — nincs benne semmi frázis —
Így muljon el a földi élet
És az örökkévalóság is.

SZALKAI MIKLÓS

Így beszélj hazádról.

Közli: Orbók Attila.

A francia eredetű ciszterciek hazánkban először a tolnamegyei *Cikádoron* telepedtek meg. Az 1182-ben alapított *Zirci Apátság* szerzetesei *Clairvauxból* jöttek Magyarországra. *III. Béla* király hívta őket az országba; nagy kiváltságokat és adományokat juttatott nekik, hogy minél eredményesebben terjeszthessék *a kor kultúráját: a katolikus egyház tanításait.*

Szent Norbert rendjének szerzetesei *Reims* vidékéről jöttek hazánkba. Az alapító *Szent Norbertet* vérrokonság szálai fűzték *I. Béla* és *I. Géza* árpádházi királyainkhoz.

A francia szerzetesek révén már az Árpád-korban szoros kapcsolatba került nemzetünk a francia kultúrával. Ennek sok építészeti emlékünk a bizonyítéka. (Például a *kisbényi* és az *ócsai* templom.)

*

Magyarország, — amikor első királya, *Szent István* a pápától kérte a koronát s azt meg is kapta — sorsát a római eszméhez, tehát a keresztény uralomhoz fűzte. Géza alatt a hittérítés munkáját jórészt még német szerzetesek végezték (*Pilgrin* passaui püspök papjai). Szent Istvánt hittérítő munkájában már *főként olasz és francia szerzetesek támogatják.*

*

Mátyás király udvarának illemkódexe *Diomede Carol* nápolyi humanistának *Trattato de lo optimo cortesano* című műve volt.

Folytatjuk

Koti Ja Kasarmi

Koti ja kasarmi — *Otthon és kaszárnya* — a finn katonalelkészek lapja; „összekötő" az otthon és a front között. A lap szerkesztősége, Björklund János tábori püspökkel az élén, elhatározta, hogy a finn-magyar fegyverbarátság tiszteletére és elmélyítésére egyik számát magyar nyelven is kinyomtatja, hogy a magyar honvédek között szétoszthassák.

A lapot a helsinkii kiadóhivatalban nyomták, a nyomdai költségeket finn egyesületek fedezték.

*

Dicsőséges pályafutásának befejezése előtt Kallio Kyösti elnök a következő felhívást intézte a finn hadsereghez:

„*Mindenkit, aki ezekben a nehéz időkben a hazát szolgálja, felszólítok, hogy olvassa a Bibliát. Őseink évszázadokon át, mind szorongattatások, mind a béke napjaiban életet, erőt és vigasztalást merítettek a Bibliából.*"

(Aki valaha megfordult Finnországban, tudja, hogy a Biblia ott volt nemcsak minden család asztalán, hanem minden szálló szobában is.)

A hadikrónika számtalan, csodával határos esetet jegyzett föl, amelyek bizonyítják, hogy a Biblia, az imakönyv, a zsoltároskönyv útját állta az ellenséges golyónak.

*

„Iskoláskorunkban — írja egy fiatal katona a frontról — sokszor valósággal lázadoztunk híres hőskölteményünk, a Kalevala tanulása közben. Miért kell többszáz sort könyv nélkül megtanulnunk? Hiszen mindig ugyanazt halljuk, tízféle változatban. Bizony kevéssé méltányoltuk a költői szépségeket.

Most azonban másképpen van. A tankönyv fenséges költeménnyé változott, minden sora él és ragyog. Ez most a leghűségesebb vezetőnk Karjala úttalan útjain, a *Väinömöinen* dal visszhangzik a vadonban, de nem a Kantele csengő hangjaival, hanem ágyúdörgés kíséretében."

*

„A finn nemzet nem melegházi növény, — írja S. Saakkola egyetemi tanár — amelyre a szomszéd. többé-kevésbbé barátságos népek ügyelnek, hanem mélygyökerű borókafenyő, amely önmagából merít erőt."

*

„*Hogyan látja Finnország hősi küzdelmét egy magyar lelkész?*" címen érdekes beszámolót ír egy magyar lelkész. Elmondja, hogy az 1940 március 13-án megkötött békét minden finn úgy fogadta, mint ideiglenes, kényszerű megoldást. Sok középületen egy év mulva is ott volt a védőburkolat, az ablakokon a fekete papiros, mintha egy

új háború kezdetét várnák. Múzeumok, képtárak drága anyaga becsomagolva, a termek homokzsákokkal borítva.

Finnországban senkisem éhezik, pedig, ha a külföldiek tudnák, mit termelt itt az idei nyár és mennyi kell a katonaságnak! Küzdve, harcolva dolgozik mindenki a mindennapi kenyérért. Egy embernek három helyett kell dolgoznia.

A kis Finnországnak még a régi békeidőkben is szüksége volt női munkaerőkre. A női emancipáció itt nem hiúsági kérdés, itt égető szükség volt és van arra, hogy a nők éppenúgy orvosok, tanárok, mérnökök legyenek, épp úgy dolgozzanak hivatalokban, üzletekben, műhelyekben, gyárakban, mezőgazdaságban, mint a férfiak.

*

„Három kemény szóra szeretnénk megtanítani Titeket, Testvérek, — olvassuk egy „Káplár" aláírású cikkben. — *Sisu* (lélek), *motti* (gyűrű) és *sauna* (gőzfürdő).

A finn *sisu* vezette sportolóinkat győzelemre, kitartásra. Titokzatos erő ez, kitartás és győzniakarás a döntő pillanatban. Ez kísér minket háborús útjainkon, ez valósítja meg sokszor a lehetetlent is.

A *motti* szó a téli háború idején keletkezett. Ellenségeinket a szigeteken, az erdők rengetegében bekerítettük, *motti*-ba fogtuk. Ez a *motti* a mi harcmodorunk.

A *saunákat* (gőzfürdőket) fiaink még az ellenséges fronton is felépítették, gyalulatlan gerendákból, sarkában egy tűzhellyel, ahol köveket melegítenek. A tüzes kövekre vizet öntenek, így forró, száraz gőz képződik. Isten hozzon saunáinkba, testvér, a nagy győzelem napján!"

*

Runeberg finn költőnek egyik híres költeménye egy derék földművesről szól, aki, bár vetése minden évben elfagyott és bár feleségének fakéregből kellett lisztet őrölnie, mindig újra felszántotta és bevetette földjét. „Csak kísért az Isten, de nem üldöz", — ez volt a jelszava.

*

Lehetetlen meghatottság nélkül lapozgatni ebben a változatos tartalmú, képekkel gazdagon díszített ujságban.

—

A szónoki erények hátránya

Voltaire elismeréssel méltatta Condorcet emlékbeszédét, amelyet az Akadémia egyik elhúnyt tagjáról mondott.

— Az ön emlékbeszédeinek veszedelmes következményük lesz — mondta Voltaire. — A közönség azért, hogy Condorcet szónoklatait gyakran hallgathassa, minden héten követelni fogja egy-egy akadémikus halálát.

Gáz!... Mehet!...

— Egy női repülő jegyzetei —

Nem könnyű mesterség a repülés. De nem is boszorkányság. Csak az első lépés nehéz: a legyőzése annak az önkénytelen szorongásnak, amely ott bujkál bennünk minden természetellenes cselekedet mögött. Hiába is tagadjuk, a repülés természetellenes cselekedet, mert ha nem lenne az: szárnyakkal születtünk volna.

Az emberek általában bámulják a repülőket és sokszor, mulatságos kérdéseket intéznek hozájuk:

— Tényleg egészen egyedül van a gépben, amikor vezet?

Mintha az, hogy többen ülnek a gépben, megvédené a rosszul vezető pilótát attól, hogy lezuhanjon!

Mindenki, aki nem repült, azt hiszi: az a legnagyobb élmény, amikor valaki először emelkedik a levegőbe. Holott vérbeli pilótánál az első repülés csak bevezetése a későbbi kellemes és természetesnek tűnő helyzetváltoztatásnak. A szorongást azonban ő sem ússza meg, amikor először marad *egyedül* a gépben. Ez már valami és a szorongásra alapos oka van, hiszen egy ezreket érő gépet bíztak rá. Néhány centiméternyi tévedés, és megvan a baj!

Sok repülőújonc el sem tudja képzelni, milyen lesz az, amikor felszabadul. Van, aki már jóval a solorepülés előtt „szurkol", a bátrabbja azonban vidáman nekivág.

Így X úrnak is minden vágya az volt, hogy megtanuljon repülni. Azonban csak akkor volt módjában megtanulni a repülést, amikor már régen túlhaladta a korhatárt. Negyven éves elmúlt, de addig mesterkedett, míg fel nem vették a pilótaképző tanfolyamra. Minden nagyszerűen ment; fordulók, fel- és leszállás. Közeledett a vizsga: a solo-repülés. Ilyenkor percek alatt számot kell adni: mi maradt meg az emberben abból, amit tanult. X úr bizony drukkolt egy kicsit. A nagy napon, oktatója így szólt hozzá:

— Most kiszállok a gépből, csináljon két bal-kört, kétszeri leszállással. Csak vigyázzon, hogy ne jöjjön be túl magasan a repülőtér felett. Készen van?... Mehet!

X úr elindult és a lent maradottak szorongó szívvel lesték, mi lesz.

Az első kör gyönyörűen sikerült. De túlmagasan készült a leszálláshoz. Jaj, csak ne szálljon le... Gázt!...

Erősödő berregés. Hála Istennek, még idejében gázt adott, a gép tovább száll. A második körnél már meg sem közelíti a földet. Mi az? Le sem akar szállni? Növekvő izgalom.

A harmadik kör végén a gép szabályos körben készülődik a leszálláshoz. Idejében „elvette" a gázt. Símán leszáll: úgynevezett *tojás landung*-gal. (Olyan síma leszállás ez, amelyet még egy láda tojás is kibírna.)

Mindenki a géphez fut, hogy gratuláljon az újdonsült pilótának és régi hagyomány szerint elnadrágolja.

A gépben azonban egy halott ült. A gép egyedül szállt le.

BR. R. M. E.

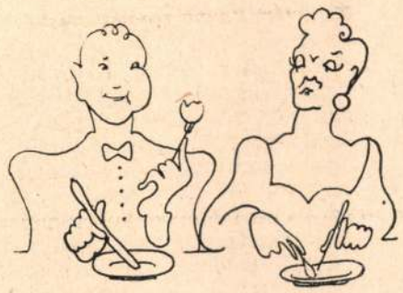

Nem dagadt az arca, de egy egész gombócot bekapott egyszerre.



Nem sajnálja őnagysága cipőjét?

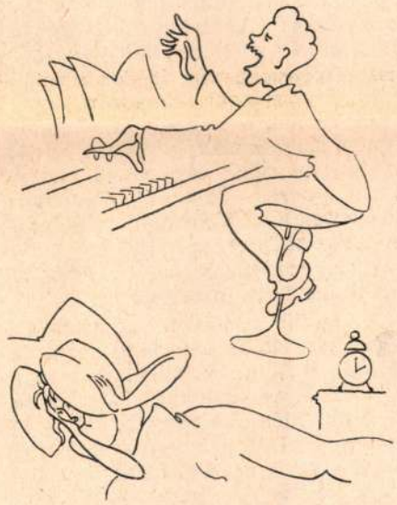

Szomszédunk éjszaka aludni szeretne Inkább délután játsszuk el a Kilencedik Szimfóniát.



Elég, ha a darab jól végződik. Ne rendezzünk happyendet a nézőtéren is.

Budapesttől Nagytétényig

Tudományos kutatás volt a célja annak a különös csónakkirándulásnak, amely az ősszel zajlott le a Budapest és Nagytétény közé eső Duna-szakaszon. A vegyi és a bakteriológiai laboratórium furcsa alakú készülékeivel és üvegcséivel volt megrakva a nem mindennapi csónak.

Szép fővárosunk egymilliónyi lakosa közül bizony csak kevesen tudják, mi is az az *öntisztulás*, amely a „kék" Duna habjaiban végbemegy. A legtöbben megelégszenek azzal, hogy a főváros nagy költségen hatalmas csatornahálózatot tart fenn és a városi háztartások szennyvize ezen a láthatatlan, földalatti vezetéken tűnik el az emberi szemek elől.

Mi is lesz ezzel a tekintélyes mennyiségű fölösleges anyaggal, amely csak akkor kezd kellemetlenné válni számunkra, ha véletlenül eldugul a házi csatornánk?

Bármekkora víztömeget halmoz is össze medrében a jó öreg Duna, a természet segítsége nélkül bizony nem boldogulna azzal a salakrengeteggel, amelyet a nagyváros lakói gondtalanul zúdítanak a nyakába az évnek minden napján. Amióta pontos megfigyeléseket végeznek a városi szennyvizekről, tudják, hogy szinte évről-évre növekszik a mennyiségük. A Duna pedig nemcsak a fővárosé. Az a sok kisváros és falu, amely mellett elhalad később, tiszta folyamot vár és fürdésre alkalmas vizet akar szabadfürdőiben.

A csónakra szálló szaktudósok éppen azt akarták kikutatni, *hová és hogyan tűnik el a Duna vizéből a nagyváros tömérdek szennye.* Megvizsgálták jóformán méterről-méterre, mennyi a baktérium és a szerves eredetű anyag a Duna vizéből merített mintában.

A legtöbb szenny természetesen a főgyüjtőcsatorna beömlése körül található a Duna vizében. A csatornák tartalma csak igen lassan keveredik. Még Budapesttől *két kilométer távolságra* is jóformán külön sávot alkot a városi szennyvíz zöme. Ettől kezdve azonban a folyó sodra elvégzi a maga munkáját. Alaposan felhígul a kellemetlen lé és emberi szemnek láthatatlan piciny élő szervezetek esnek neki a káros anyagoknak és baktériumoknak. A kíméletlen harcnak meg is van az eredménye. Fővárosunktól *öt kilométernyire* már majdnem olyan tisztának találták a tudósok a Duna vizét, mint a Budapest feletti szakaszon. Az apró szervezetek ezzel sem elégednek meg. Folytatják tisztító munkájukat. A fertőző csírák millióit pusztítják el napról-napra és sokmillió molekula vegyi anyagot bontanak szét elemeikre, hogy veszélytelenné tegyék a hatalmas folyam élő vizét.

Nagytétény alatt már teljes az „öntisztulás", a kék Duna vize ismét olyan „romlatlan", mint a nagyvárost még nem látott szakaszokon.

Dr. F. I.

Melyik játszik többet?

A városi vagy a falusi gyermek? Gyors ítélettel talán azt mondhatnánk, hogy a városi gyermek többet játszik, mert a legtöbb városi szülő valósággal elhalmozza játékszerekkel gyermekét, míg a falusi szülők jó része ilyen „hiábavalóságra" nem igen költ. Ha azonban tárgyilagosan akarunk ítélni ebben a kérdésben, akkor előbb meg kell vizsgálni külön-külön a városi és a falusi gyermek játékszereit és játékalkalmait.

A városi gyermeket elhalmozzák ipari játékokkal. Tele van a gyermekszoba legaprólékosabb hűséggel megmintázott könnyű és nehéz harci kocsikkal, ágyúkkal, repülőgépekkel, légvédelmi lövegekkel, szikrát hányó gépfegyverekkel, autókkal és autóbuszokkal. Ott van még egy rakáson a villamos kocsi, tűzoltólétra, tengerjáró óriási gőzös, sörös kocsi, síneken futó gőz- vagy villanymozdony termes kocsikkal, rendező pályaudvarral, váltókkal és szemaforokkal. Nem hiányzanak a gumiból készült játékszerek sem: síróbaba, mackó, elefánt, zsiráf, púposteve, kacsa, liba és pulyka.

A városi gyermek valóban sok technikai ismeretet szerez a gyári játékok által s az első pillanatban joggal gondolhatnók, hogy túláradó boldogságot szereznek neki ezek a túlfinomodott és bonyolult szerkezetű játékok.

Ha azonban figyelemmel kísérjük a városi gyermeket körmönfont játékszerei társaságában, akkor arról győződhetünk meg, hogy *hirtelen* fellobbanó túláradó öröme *nem tart sokáig, mert a legtöbb iskoláskor előtti városi gyermek mindent hamar megún,* mindig újabb és újabb játékszerek után vágyik s a nyugtalanság hullámzó vizein hányódik. De azt is megfigyelhetjük, hogy *ipari játékszerei többnyire kíváncsiságát és inkább romboló, mint építő kedvét keltik fel.*

Ez utóbbiról főként a pesti óvónénik tudnának sokat beszélni, mert ők látják legtöbbször, hogy a harckocsi leszerelt páncéltornyát homokos vödörnek használja a kis csatár, a kerekekről leszedett hajtóláncot elcseréli egy kiszolgált üveggolyóért, az ágyú kerekével karikázik, a sörös hordókkal tekézik, a mozdony pedig csak az első este működik, amikor még apuka játszik vele, mert gyakran megesik, hogy a gyermek szeget ver a szegény mozdony hasába és madzagot köt rá, mert ő akar csinálni belőle rendesebb játékot s maga lehet most már a mozgást végző villany vagy gőz.

Ugyanez a sors vár a gumijátékokra is. A teve púpját lenyisszantják s kacér babakalapot formálnak belőle. A zsiráf nyakát az egyik ujjukra húzzák, az elefánt ormányát a másikra.

A gyermek ugyanis mindig ura akar lenni a játékszerének és nem szolgája!

Nézzünk szét most már a falusi gyermekek játékszerei között!

Mivel az egyszerű falusi szülő játékszert a legritkább esetben vesz, azért a falusi gyermeket a helyzete egyenesen rákényszeríti arra, hogy *maga találja ki és készítse el* játékszereit. Ezért a *falusi gyermek korán ébredő képzeletével mindenből mindent tud csinálni.*

Falun minden háznál van burgonya és különféle háziállat. Mivel a falusi gyermek nagyon vonzódik az állatokhoz még a játékban is, azért krumpliból és néhány pálcikából állatokat alkot. Amit éppen akar. Tehén, ló, disznó vagy tyúk eleinte mind egy kaptafára készül, de később már a jellegzetességét is megadja az egyes állatoknak.

A falusi lányka egy lesimított fadarabot kap babának, de sok színes rongyot is adnak hozzá neki, amivel kedve és fejlődő ízlése szerint öltöztetheti.

A játékszer-alkotások ideje falun a tavasz és a nyár. Ilyenkor úgyszólván minden felkínálja magát játékszerül a falusi gyermeknek. A gyermekláncfű bóbítás termését elfujják. Szárából hosszú láncokat, karpereceket, karikagyűrűket csinálnak, a papsajt szárából pedig köves gyűrűt. A maszlag tüskés termése sündisznónak ajánlkozik, a keserű lapu leveléből a fiúk esernyőt, a lányok napernyőt csinálnak. A legtöbb játékalkalmat a bojtorján nyújtja, mert ragadós terméséből kiválóan tudnak formálni mindenféle bútort és állatot. A fűzfa és bodzafa is sokfélére felkínálkozik.

A sokszor emlegetett falusi sárnak is megvan a maga öröme a falusi gyermekek körében. A kis apróságok egy-egy nyári zápor után órák hosszat gyúrják, dagasztják és cuppognak benne mezitláb. Amikor pedig már szikkadni kezd, akkor kezdődik csak az igazi mulatság. Gyúrnak belőle cipót, kalácsot, bölcsőt, szakajtót, teknőt, dézsát. Még az iskolát is megmintázzák padostól, gyermekestől, tanítóstól, néha még a tanfelügyelő bácsira is futja a sárból.

Minden évszaknak megvannak a maga játékszerei. Igy a tél is sok játékalkalmat nyujt a maga havával és jegével. Ilyenkor dúlnak a legtüzesebb társasjátékok és leghevesebb csatározások. Csupán az a baj, hogy nehezen tudnak tatárt, törököt, németet fogni, még a legerősebbek sem mernek vállalkozni rá, mert a falusi gyermekek irgalmatlanul el szokták püfölni az ellenséget.

Megállapítható most már, hogy a *városi gyermek töméntelen játékszere ellenére sem játszik annyit, mint a falusi. A gyermeknek ugyanis az olyan játék a legkedvesebb, amely legjobban tudja foglalkoztatni mozgási ösztönét, tevékenységét, tágabb érvényesülést enged akaratának, képzeletének és utánzó ösztönének. Ezeket pedig az egészen*

egyszerű játékszerek nyujtják, amelyekkel a falusi gyermek játszik.

A városi gyermek készen kapja gyönyörű játékszereit, de nem is tudja úgy megbecsülni, mint a falusi gyermek a maga tákolmányát. Amíg a városi gyermek játékában nagyon sokszor *rombol és pusztít*, addig a falusi gyermek már a legkisebb kortól kezdve *alkot és épít*.

HAJÓS ELEMÉR

—

A nagy névrokon

Bernard Shaw, a világhírű angol — helyesebben ír — író, séta közben megpillantott egy londoni könyvkereskedés kirakatában egy tarkaborítékos detektívregényt, amelynek hátborzongató címe alatt nagy betűkkel az írója neve: *Bernard Shaw*.

Shaw benyitott a könyvkereskedésbe és megállapította, hogy a rémregény kiadója egy amerikai vállalat. Dühösen hazament és erélyes levelet írt az amerikai cégnek, nyomatékosan tiltakozott az ellen, hogy visszaéljenek nevével.

Az amerikai kiadó nyomban válaszolt. Közölte az íróval, hogy a szóbanlevő regény szerzőjének neve valóban *Bernard Shaw*, s erről a tényről hiteles bizonyítékot mellékelt.

— Egyébként, — folytatta a kiadó, — rendkívül szórakoztatónak találjuk azt a furcsa véletlent, hogy Angliában is él egy Bernard Shaw nevű író, akinek tehát ugyanaz a neve, mint a mi híres detektívregényírónknak!

—

Példázat a szálkáról és a gerendáról

— Vacak egy család lehet ez itt, a szomszédban, — mondja Bordásné asszony megvetéssel az urának.

— Miért? — kérdi Bordás.

— Mert már vagy ötször futottam át hozzájuk, hogy egyetmást kölcsönkérjek — feleli az asszony — de semmijük sem volt, amire szükségem lett volna.

—

Ajánlható recept

— Hogy csinálod azt, — kérdi Nórától a barátnője, — hogy a férjed olyan türelmesen vár rád, amikor nem készülsz el idejére az öltözködéssel?

— Egyszerűen, — feleli Nóra asszony. — Eldugom a szmokingnyakkendőjét, vagy a keztyűjét s akkor rendesen ő kér tőlem bocsánatot, amért megváratott.

—

Most már érti

— En únom azt, — magyarázza egy úr a vacsoránál mellette ülő hölgynek, — ha életem nyugodtan, símán folyik. Szeretem mindenben az izgalmat, bizonytalanságot, sőt a veszedelmet.

— Akkor már értem — bólint a hölgy, — hogy miért eszi a zöldborsót késsel!



Nem minden férfi szereti látni, hogy imádottja ajkán és arcán hogyan születik a rózsapír.

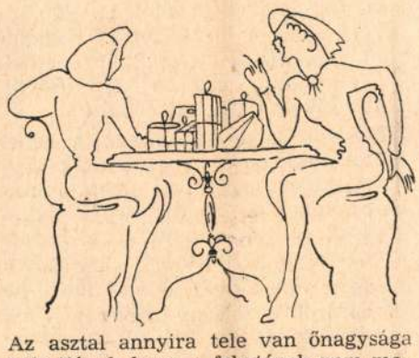

Az asztal annyira tele van őnagysága holmijával, hogy a feketének nem marad rajta hely.



Ha a férfinek lovagias kötelessége is, hogy előre engedje a hölgyet, azért illik az udvariasságot megköszönni.



Őnagysága csak azért is dacol a főkapitányi rendelettel.

Perzsiai ceruzajegyzetek

Amikor Iránba érkeztem, először a rengeteg koldus tűnt fel.

— Chanum, Chanum — mondották és esengve nyujtották felénk kezüket.

Megsajnáltam őket és magyar pénzt nyomtam a markukba. Heves szitkozódásra fakadtak és Allah nevét emlegetve, fenyegetően néztek rám.

*

Ott áll Teherán közepén a híres Hotel Ferdowsi, a hasonló nevű, széles utcán. A szálló nevezetessége az, hogy régi, de mindenáron újnak akar látszani. Ha vizet kértem, levest hoztak. A pincérek egész nap körülöttünk sürögtek-forogtak, de azért a legkisebb kényelemben sem volt részünk. Csak fürödni lehetett jól és fürdés után megállapítottuk, hogy nem is olyan rossz hely ez a Teherán, mint amilyennek látszik.

A vízcsap fölé franciául, törökül és angolul írták ki, hogy a víz nem alkalmas ivásra, sőt kérik a vendéget, hogy saját érdekében fogtisztításra se használja a vizet.

Mi ezekután még az *abalinnak* nevezett perzsa forrásvízből sem mertünk inni. Ám minél kevesebbet fogyasztottunk, annál nagyobb lett a számla. Naponta nyolc-tíz üveget írtak fel. Amikor ezt megemlítettük Mohamed Ali Rezannak, a szálló doktorált igazgatójának, udvariasan bocsánatot kért a tévedésért.

Minthogy tea bőven van, nem kellett szomjan halnunk. Teheránban éppúgy, mint Bagdadban, az utcán is árulnak teát. Házról-házra jár a fehérköpenyes teaárus, ezüst tálcáján felhalmozott apró teáscsészékkel.

*

Teheránban sok a csacsi. Tevéket vártam és úton-útfélen csacsikba botlottam. Csacsiháton jár a pap és a nagyvilági nő.

*

Olyan jó függét, mint Teheránban, nem kapni sehol. A csarnokban pár rialért — egy rial tizenhárom fillér — jókora zacskóval lehet kapni. A közönség ott mindjárt elfogyasztja és újabb adagot vásárol.

*

Teherán vídám város. A nép szereti a zenét, és a rádiók egész nap szólnak. A műsor mindig: fájdalmas iráni ének, elnyujtott hangon. A szállóval szemben volt egy rádiókereskedés. Az első héten azt mondottam: vagy én szököm meg, vagy ő adja el a rádióit. Egyik sem következett be. Mindnyájan kibírtuk és azóta is szól a rádió végig a híres Ferdowsi-utcán.

*

A közönség fegyelmére és nyugalmára jól szervezett rendőrgárda vigyáz. De egy reggel négy órakor arra ébredtem fel, hogy valaki torkaszakadtából énekli a legújabb perzsa slágert az utca közepén. Kiugrottam az ágyból, hogy megnézzem,

ki a csendháborító. Legnagyobb meglepetésemre egy rendőr énekelt.

*

A perzsák szeretnek kocsikázni. Napestig nem únják el a „droskézást", mert akármilyen nagy távolságra csak negyven fillér a viteldíj. Különösen szerelmes párok kocsikáznak, már azért is, mert a kocsik jókora ernyője éppen eltakar két embert a külvilág elől.

Teheránnak nincs vize, de van jó kátrányízű söre. Ezt még a mohamedán is megissza, sőt a pezsgőt is, mert 620-ban még nem ismerte ezeket az italokat a nagy próféta és így élvezésüktől sem tilthatta el a jámbor muzulmánokat.

A perzsa vallásos és sokat imádkozik. Naponta négyszer mosdik, és Mekka felé fordulva leborul a templom lépcsőjére.

*

Teheránban rengeteg a cica, ezek néha éjszaka olyan hangversenyeket rendeznek, hogy nem lehet aludni tőlük. Kérésünkre, hogy kergessék el őket, a személyzet azt felelte, hogy az lehetetlen, állatokat nem szabad bántani.

*

Irán rohamosan fejlődik. Mahalladban és Borud-Jezdben körülbelül 2500 hektáron gyapotot termelnek. Hamadan és Bidjar híres szőnyegszövő helyek között utakat építettek. Ispahanban javítják az utakat. Az öntözési munkálatok is folynak. Ezzel a nehéz problémával, az ország termékenyebbé tételével Iránszerte nagy öntöző társaságok foglalkoznak. Bandar-Abazban szerencsére iható vizet találtak. Ezt úgy akarják értékesíteni, hogy csatornába kényszerítik és az egész várost, meg a környéket hálózatokkal látják el.

Tervbevették Iránban az anyák és csecsemők felkarolását is. A fővárosban menhelyet építettek számukra. Ispahanban is létesítettek ilyen otthont a szegénysorsú anyák és árva gyermekek részére.

A perzsa fővárosban újabban kereskedelmi iskolákat is állítottak fel. A fiatalok nagy kedvvel tanulnak. Az új iráni nemzedék eszes és erélyes.

K. M.

—

Lámpa

A szép lámpa egyike a világon a legszebb dolgoknak. Talán a zenén kívül semmi sincs, ami olyan megnyugtatóan hat az idegekre, mint egy kellemesfényű lámpa. A szép lámpa álmodozásba ringatja az embert és elvonultatja az álmodozó szemek előtt a multat, a jelent és a jövőt. A napot, a holdat és a csillagokat a jó Isten teremtette, de Isten gyermeke, az ember, megteremtette magának a lámpát, mint világító tornyot az éjszakában.

—

A zene, mint az ipar és kereskedelem segítőtársa

Németországban és más országokban is, autógyárakban, szövő-, csokoládé- és cigaretta gyárakban, ahol azelőtt felolvasással próbálták enyhíteni a munka egyhangúságát, most zene szól. A világ kezd ráeszmélni, hogy milyen hatalmas segítőtársa az iparnak a zene. A munkások zeneszó mellett jóval többet végeznek, mint zene nélkül.

A karácsonyi postaforgalom ideje alatt egy minneapolisi postahivatalban, ahol ötvenöt hivatalnok dolgozott, felhúzták a gramofont. Mialatt a zene szólt, a tisztviselők tizenhárom százalékkal kevesebbet tévedtek és karácsony estéjén egy órával előbb elkészültek, mint máskor.

Nagyon zajos gyárakban, a zenét változatosságként alkalmazzák. Egy massachussetsi gyárban például minden délelőtt tíz órakor megállítják a gépeket, úgyszintén délután három órakor is és a munkások gramofonmuzsikát hallgatnak. Szakértők állapították meg, hogy az idegek kikapcsolódása zene mellett, sokkal alaposabb, mint zene nélkül. A zenére elvesztegetett heti száznyolc perc búsásan megtérül a fokozott munkateljesítménnyel, valamint azzal, hogy zeneszó mellett a munkások sokkal kevesebb hibát követnek el.

Másik oka a zene népszerűségének az, hogy erkölcsileg felemelő hatással van a munkásokra. Hajdanában a fafaragó munkásnak sokáig és keményen kellett ugyan dolgoznia, de megvolt az az elégtétele, hogy gyönyörködhetett munkájában. A tömegtermelés egyhangúsága azonban unalmat és fáradtságot eredményez.

Egy san-franciscoi cipőtisztító-szalonban húsz izmos néger fiú zenére fényesíti a cipőket. A muzsikának köszönhető, hogy buzgalmuk egész napon át, egy percre sem lankad. Nem szorul bizonyításra, hogy a zene szinte ellenállhatatlanul frissebb mozgásra készteti az embert. Minden katona tudja, hogy a katonazene milyen vérpezsdítő hatással van a fáradtan menetelő legénységre. Vagy próbáljunk zene nélkül táncolni! Csakhamar elfáradunk.

A gondolat, hogy a fárasztó munkát zenével megkönnyítsék, nem új. Nyomait több ezer évre visszamenően megtaláljuk a történelemben. A görögöknek már az ókorban voltak arató, cséplő, fonó dalaik. Mindnyájan ismerjük a bárkavontató volgai hajósok híres dalát. A tengernek is megvannak a maga dalai. A vitorla felhúzása, vagy horgonyvetés közben a matrózok mindig énekeltek és dalaik a szó szoros értelmében segítettek elvégezni a munkát, mert a ritmikus mozgás, ha még olyan erőfeszítéssel jár is: energiát takarít meg.

A világhírű Westinghouse-gyárban naponta kétszer negyven-negyven percig szól a gramofon s a munkások olyan szívesen hallgatják, hogy sokan a maguk pénzén vásárolnak lemezeket, hogy azokat is felvegyék a műsorba. A buffaloi Larkin-gyár munkásait orgonazenével szórakoztatják. Nem egyszer világhírű orgonaművészek játszanak a gyár tizenötezer alkalmazottjának.

Az áruházakban rendesen az üzlet kinyitása előtt és bezárása után van zenei műsor. A reggeli zene kellemes kezdete a napnak, az esti: balzsamosan hat a megpróbált idegekre.

—

Jogos következtetés

— Láttad, milyen remek karkötőt kapott Lonci a nagybátyjától?

— Láttam. Csakhogy, édes fiam, ha egy nő egy ilyen értékes karkötőről azt mondja, hogy a nagybátyjától kapta, akkor vagy a karkötő nem valódi, vagy a nagybácsi.

—

Gondolatok

Könnyebb saját hibánkkal szemben könyörteleneknek lennünk, mint a másokéval szemben elnézőknek.

*

Sokszor elég meggondolatlannak lennünk, hogy hős váljék belőlünk.

*

Úri szegénységben élni nehezebb, mint földhözragadt szegénységben.

*

Nemcsak másokat, önmagunkat is a bajban ismerjük meg.

*

A gyáva önmagát félti másoktól, a bátor másokat félt önmagától.

*

Az igazság hamarább reánk talál, mint mi az igazságra.

*

Sok ember azt hiszi, ha goromba, már őszinte is.

KARÁDI EMIL.



Mühlbeck-hiradó. Jár a nagyapi, jár...

Uj Idők 1941. 12. sz

well, ha ma élne, bizonyára nem sokat költene villamosra...

De Angliában, a sportok őshazájában nemcsak egy ilyen gyaloglócsoda akadt. Powell hírnevét az 1800-as évek elején hamarosan elhomályosította R. A. Barclay kapitány, aki zsüri előtt 110 mérföldet, tehát 177 kilométert 19 óra és 27 perc alatt tett meg Ha Barclay kapitány teljesítményén felbuzdulva olvasóink közül valaki rászánná magát hasonló vállalkozásra, ne feledje, hogy nem kell ragaszkodnia a szigorú gyaloglóshoz. Ha kedve van, közben futhat is, mert ezt az akkori szabályok megengedték.

Ez viszont a nyájas olvasónak minden előkészület és tréning nélkül nem igen fog sikerülni. Éppen ezért ideírjuk azt is, hogy Barclay kapitány hogyan készült kiadós sétáira. Ő maga beszéli el a következőképpen:

„A készülődést kúrával kell kezdeni. Négynaponkint vegyünk be 1—2 uncia glaubersót. Három-négy hét mulva kezdjük a gyakorlatozást. Keljünk reggel 5 órakor s fussunk 1 mérföldet teljes gyorsasággal hegynek fel. Utána gyalogoljunk 6 mérföldet. Hétkor reggelizzünk sült marhahúst vagy bárányhúst barna kenyérrel és sörrel. Ezután ismét gyalogoljunk 6 mérföldet (kb. 10 kilométer). Délben félórára pihenjünk le, azután ismét gyalogoljunk 4 mérföldet. Utána fogyasszunk sült marhahúst, barna kenyeret és sört. Étkezés után gyalogoljunk még 6 mérföldet és 7 órakor térjünk nyugovóra."

Íme, a követésreméltó recept. Kövessük R. A. Barclay kapitany példáját, s akkor talán maju mi is tudunk 1000 folytatólagos órán át óránkint 1 mérföldet megtenni. Barclay ugyanis ezt is megtette, 1808 októberében. Kerek hat héten keresztül minden órában megtett egy mérföldet, s alvásra csak azt az időt fordította, amit óránkint megtakarított! Hat héten át félóránál sohasem aludt többet egyhuzamban, éjjel-nappal, esőben-sárban, folyton ment. Ezzel a teljesítményével 1000 guineát (30 000 pengőt) nyert és 15 kilót fogyott.

Ez utóbbi körülmény esetleg hölgyeink számára is kecsegtetővé teszi a vállalkozást.

Sok szerencsét hozzá!

—

Régi magvak csírázása

Érdekes adatot szolgáltat egy Ohga nevü japáni kutató a magvak csírázóképességéről. Mandzsúriában egy tőzegtelep mélyén rábukkant az indiai lotusz-növény (Nelumbo nucifera) magvaira, amelyek a réteg vastagságából következtetve 160—250 esztendőn át lehettek beágyazva a tőzegbe; valamikor tudniillik azon a helyen mocsár volt s ott élt ez a vízi növény.

A régi magvakat felnyitották; a csíra még zöld volt bennük és a táplálószövet is sárgásfehér, mint a friss magvakban. A sértetlen magvakból többet vízbe tettek, megfelelő tenyész-körülmények közé, ahol néhány nap alatt egytől-egyig kicsíráztak és később rendes növé nyekké fejlődtek.

Mi igaz abból, hogy az egyiptomi ősi temetkezőhelyekről előkerült gabonaszemek kicsíráztak? Annyi, hogy az idegenvezető előre elrejtett azon a helyen búzaszemeket, ahova vezetni szándékozott a kirándulókat, vagy a kirándulás alatt szórta el egy óvatlan pillanatban valahol a sírkamrában. Aztán úgy tett, mintha akkor találta volna őket és végül — jó pénzért — átengedte a „leletet". Ezek a szemek persze életképesek.

Tudós emberek sokat foglalkoztak a thébai és memphisi sírokból előkerült valóban ősrégi búza, cirok és köles szemek vizsgálatával (pl. Münter, Unger, Wittmack, stb.); egyetlen egy sem kelt ki! Ha tehát, mint jóformán minden évben legalább egyszer, hírt adnak a lapok arról, hogy valahol egyiptomi búza csírázott ki, gondoljunk arra, hogy valamelyik ravasz fellah megint rászedett egy jóhiszemű túristát.

FELICIÁN VILMOS

—

Adomák I. Ferenc Józsefről

I. Ferenc József nagyon egyszerűen és mértékletesen étkezett. A császári konyha kitűnő volt, de azért némelykor előfordult, hogy kevésbbé sikerült étel került az uralkodó asztalára.

— Mit szól hozzá? — szólt egy ilyen alkalommal a király, látván, hogy hadsegéde egy kemény bifsztekkel kínlódik.

— Felség, — felelte az adjutáns hódolattal — nem is olyan rossz.

— Önnek nem, kedves báró, — sóhajtott a király — mert ön innen, ebéd után, elmehet a vendéglőbe.

*

I. Ferenc József minden reggel egy zsemlyét kapott a kávéjához. Az uralkodó olykor szívesen megevett volna még egyet. Egy napon tehát hivatta azt a grófot, aki a császári ház konyhájának felügyeletével volt megbízva.

— Mondja csak, gróf, hány kilogramm lisztet használnak fel naponta a zsemlyesütéshez?

— Tizenhat kilogrammot, felség, — felelte a gróf csodálkozva.

— Holnaptól kezdve használjanak fel harminckét kilogrammot és adjanak nekem két zsemlyét a reggelihez.

*

Nagyobb vidéki városban történt, valami kiállítás megnyitásakor. A pályaudvaron a kereskedelmi világ színe-java fogadta I. Ferenc Józsefet. A fogadóbizottság elnöke így mutatta be a királynak az urakat:

— Bodzási Berger Emil igazgató úr őnagysága — Első Ferenc József Ausztria császára, Magyarország apostoli királya... — és elmondta az összes közjogi címeket.

Azután következett a második úr.

— Bürgözdi Kovács Jenő vezérigazgató úr őnagysága — Első Ferenc József... stb. — ismét végigmondta az összes címeket.

Amikor a harmadik úr következett, a király szeliden megszólalt:

— Kérem, az urak talán már megjegyezték a nevemet.

*

Szilágyi Dezső beszélte baráti körben I. Ferenc Józsefről:

— A király egyszer Apponyival beszélgetett magyar politikusokról. Én is szóba kerültem. „Ez a Szilágyi — mondta Ferenc József — engem szamárnak tart. Nem mondja ugyan, de *tűri*, hogy én így érezzem." SÁRVÁRY DEZSŐ



Kalocsai menyecskék. Faliszőnyeg filerátéttel. Mérete: 60×80 cm. Középszürke alapon világoskék, sötétkék, fehér, zöld, barna, piros és téglaszín rátéttel készül. Kapuvári Zelma terve. Szúrt sablonja 3 pengőért rendelhető meg az Uj Idők kiadóhivatalában. Kérjük, hogy a minta árát, 20 fillér portóköltséggel együtt, a megrendeléssel egyidejűleg bélyegben szíveskedjenek elküldeni



Receminta, szekrényesíkra alkalmas.
Vida Kató terve



Tavaszi kötött kosztüm

Szükséges anyag kb. 75—90 dkg gyapjúfonál. $2_2/^1$ sz. tűvel dolgozunk. A minta a következő: 4 fordított szem, 2 síma szem. Négy soron át a baloldalán símára símát, a fordítottra fordítottat kötünk, majd pedig az 5. sorban (ez a munka jobboldala), 1 sor síma szemet és a következő sorban, a baloldalon, 1 sor fordítottat kötünk. Ezután ellenkezőleg kötünk, vagyis 4 fordítottra 2 símát, a 2 síma szemre 4 fordított szemet.

Mérete: Mellbőség 96 cm, derékbőség 72 cm, csípőbőség 100 cm. Kabáthossza 74 cm, derékhossza elől 45 cm, derékhossza hátul 40 cm. Szoknyahossza 70 cm. Vállszélesség 14 cm. Ujjahossza 60 cm.

Megcsináljuk a szabásrajzot saját méretünkre és kiszámítjuk, hogy 1 cm-re hány szem esik a fonálból. A közölt méretrajzok cm-ként $2^1/_2$ szemre vannak kiszámítva. A szabásrajz szerint kötött részeket a szabásrajzra kifeszítve ráfűzzük és kivasaljuk.

A szoknya háta. 160 szemre kezdjük (64 cm), és 15 cm-es szakaszokban fogyasztunk, mégpedig 4 cm-enként 1—1 szemet, úgy hogy 15 cm után a szélesség 60 cm, azaz 150 szem lesz. Majd a következő 15 cm-ben 3 cm-enként a sor elején fogyasztunk 1—1 szemet, úgy hogy a szélesség 34 cm, illetve 135 szem lesz. A harmadik, 15 cm-es szakaszban $2^1/_2$ cm-ként fogyasztunk 1—1 szemet és a szélesség 48 cm (120 szem) lesz. A negyedik 15 cm szakaszban 2 cm-ként történik a fogyasztás, úgy hogy a szélesség 40 cm (100 szem) lesz, az utolsó 10 cm-es szakaszban úgy fogyasztunk, hogy 32 cm széles (84 szem) darabot kapjunk, és ezzel egy sorban lefogyasztjuk a megmaradt szemeket.

Szoknya eleje 200 szemmel kezdjük. 80 cm szélességben. Ezt a részt szintén beosztjuk 15 cm-es szakaszokra és a sor elején 1—1 szemet fogyasztunk. Az első 15 cm után 4 cm-ként, illetve 10 soronként fogyasztunk 1—1 szemet, amíg a szélesség 74 cm és 185 szem nem lesz. A következő 15 cm-nél 3 cm-ként fogyasztunk 1—1 szemet; a szélesség 66 cm, 165 szem. A harmadik 15 cm-es szakaszban $2^1/_2$ cm-ként fogyaszt 1—1 cm-t és a szélesség 56 cm, 140 szem lesz. A negyedik 15 cm-es szakasznál 2 cm-ként fogyasztunk, ez 48 cm, 120 szem szélességet eredményez. Végül 10 cm-en át 2 cm-ként 1—1 szemet fogyasztunk úgy, hogy a szélesség 44 cm (100 szem), majd az összes szemeket egy sorban lefogyasztjuk.

A kabát háta. A szabásrajz ábrája itt a fél hátrészt mutatja, de a méretezés a teljes hátrész méreteinek felel meg. 48 cm-rel, 120 szem szélességben kezdjük és 30 cm magasságig úgy fogyasztunk minden 10-ik sorban 1—1 szemet, hogy a derékhoz érve 80 szem marad, mely 32 cm széles. Egysorban lefogyasztjuk a megmaradt szemeket, majd 115 szemmel, (46 cm) kezdjük a derékrészt, és 20 cm-en át 12 soronként 2 oldalt 1—1 szemet szaporítunk és a következőképen fogyasztjuk le a karlyukkivágást: 5—4—2—1—1. Lefogyasztás előtt a méret szélességben 50 cm (125 szem), fogyasztás után pedig 40 cm (100 szem). Ezután 8 cm-en át egyenesen dolgozunk és befejezzük a sort. Most ismét 90 szemet kezdünk és 8 cm egyeneskötés után 2 oldalt soronként 6 szemet fogyasztva, lefogyasztjuk a vállszélességet, amely 14 cm (36 szem), a középen még fennmaradt 28 szemet egyszerre lefogyasztjuk.

A kabát eleje 34 cm széles, 85 szemre kezdjük, 10 soronként az egyik oldalon 1 szemet fogyasztva, érjük el a 30 cm-es derékmagasságot, 64 szemre befejezzük a sort (24 cm). A derékrész szélessége 30 cm, 75 szem és 22 cm-en át az egyik oldalon 15 soronként 1 szemet szaporítunk. Karlyukfogyasztás: 6—5—4—1—1. Karlyukfogyasztás előtti szélesség: 80 szem 32 cm, utána pedig 63 szem 25 cm. Ezután 8 cm-t egyenesen kötve, befejezzük egy sorban a szemeket.

Vállrész: 18 cm széles, 46 szem. Majd 88 cm-en át egyik oldalon egyenesen dolgozunk, a munka másik oldalán minden 4. sorban 1 szemet fogyasztunk. Ezután az egyenes oldalról kezdve soronként 6 szemet fogyasztva, 6-szori fogyasztással fejezzük be a vállrészt, amely 14 cm (26 szem).

Ujja: 62 szem, 23 cm széles. 44 cm-en keresztül 8 soronként 1—1 szemet szaporítunk, amíg a szélesség 36 cm és 85 szem nem lesz. Karkivágás 3—2—1—1. Kétoldalon egyformán, majd 8 cm-en át úgy fogyasztunk 1—1 szemet, hogy a szélesség 24 cm (56 szem) lesz. Ezután 8 cm-en át tovább fogyasztunk, soronként 1—1 szemet, amíg 15 cm és 42 szem marad, majd befejezésül 3×2 szemet fogyasztunk egymásután mindkét oldalról.

—

Rendnek muszáj lenni

Bobby, az egyik Indiában állomásozó angol ezred hadnagya motorkerékpárján robogott; mellette kuporgott menyasszonya, Kitty. Mögöttük pedig egy dühös elefánt nyargalt.

Kitty hátranézett és azután fölszólt Bobbynak:

— Tarts egy kicsit jobbra; egy elefánt akar előzni.

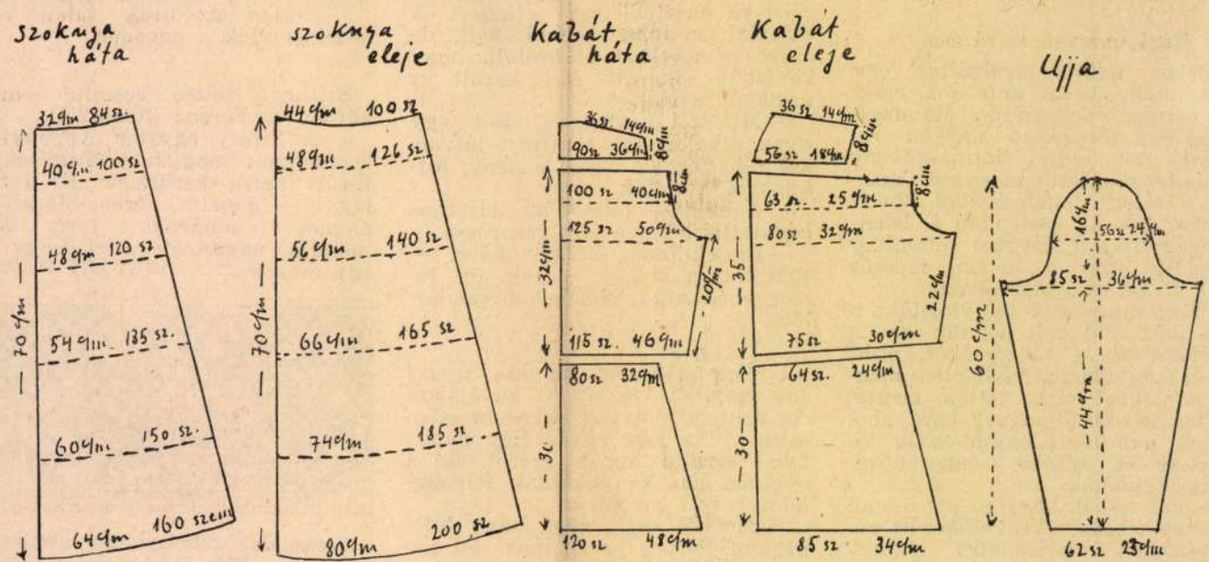

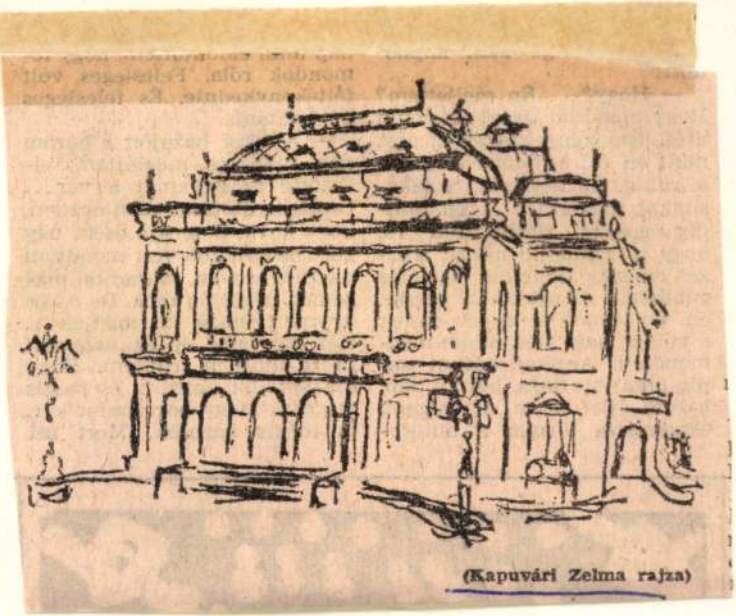

(Kapuvári Zelma rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 29.







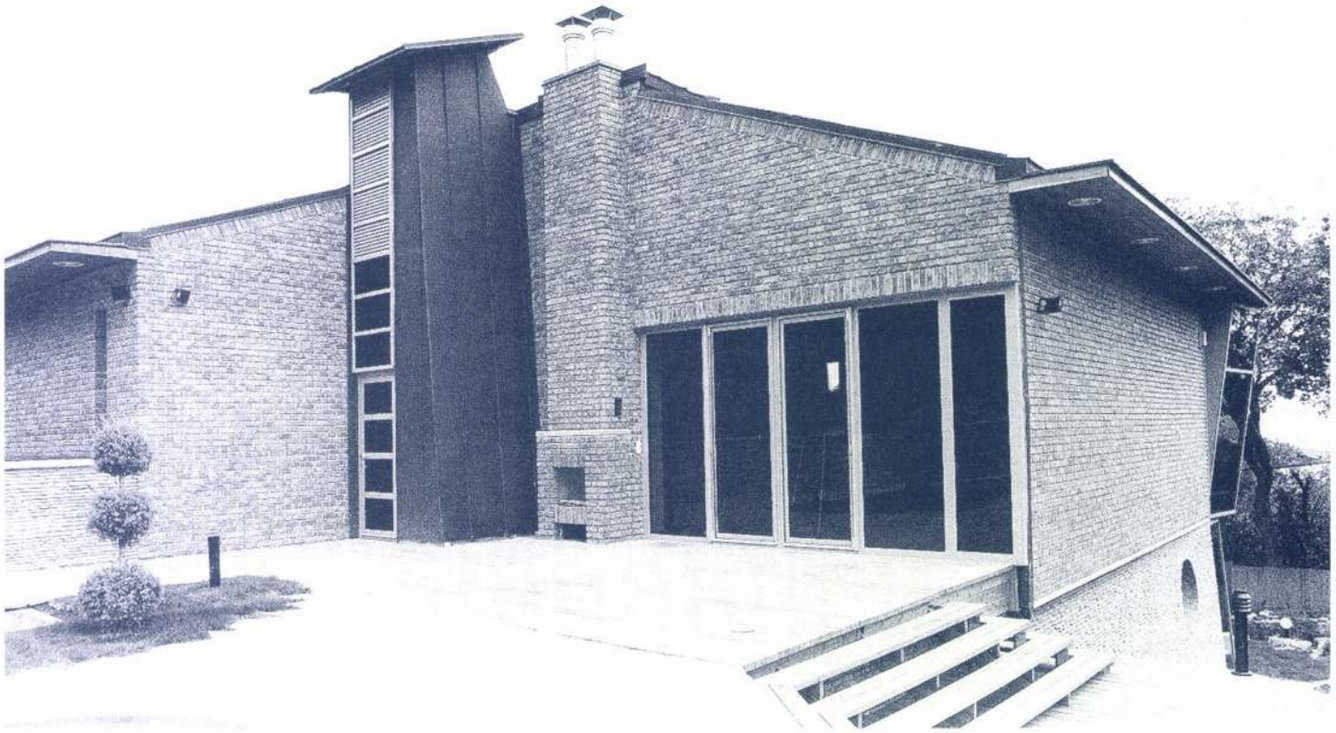

FOTÓ: SZATHMÁRY ZOLTÁN

Családi ház a Svábhegyen

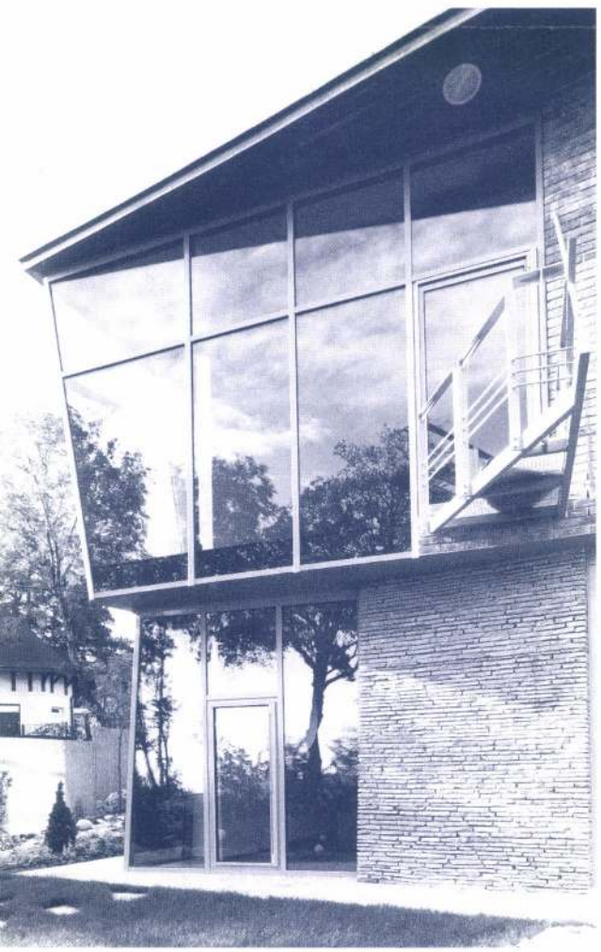

„Egy bátor ember sose panaszkodjon veszteség vagy szenvedés miatt, egyedül azért kell panaszkodnia, hogy még rajtakapta magát azon, hogy panaszkodik és szenved."
(Eckhardt Mester: A vigasztalás könyve, 14 század.)[1]

A svábhegyi családi ház tervezésénél – szokatlan módon – lehetőséget kaptunk egy terv kiérlelésére, így a végleges változat kialakítása majdnem egy évig tartott, rengeteg tervvázlattal, munkaközi makett-tel és tervegyeztetéssel megtűzdelve.

A tervezés folyamatát jelentő gondolkodásnak három vonulata volt:

1. a „kockaház" problematikája,
2. a participáció egyfajta értelmezése,
3. a kocka transzformációs lehetőségeit kutató műveletek.

Még a hetvenes évek közepén, a Mesteriskolán Szelényi Iván tartott egy előadást[2], amelyen feltette a kérdést: elgondolkoztak-e már az építészek azon, vajon miért akar mindenki – az építészek által akkor leginkább utált – kockaházat építeni. Meg is adta a választ: azért, mert ez a forma adja a legkisebb anyagfelhasználással és ráfordítással a legnagyobb hasznos alapterületet. Lehet, de akkor is utáljuk – mondtuk –, túlságosan zárt forma, nem bővíthető stb. Azóta kiderült, hogy mégis... Emeletet építenek rá és nincs vele semmi baj. (Csak a sátortetőt nem szabad beépíteni, mert azt nem lehet.) Azóta is foglalkoztat a kérdés. Megkockáztatom: a magyar családok – ha tehetik – ma is családi házat építenek, és nem sorházban, ikermegoldásban, átriumban vagy társasházban keresik álmaik beteljesülését: a családi ház ma is kockaház, persze két vagy három szintben elgondolva, nem sátortetővel, hanem nyereggel, hogy a tetőtér is beépíthető legyen.

Magam sem szeretem ezt a formációt, sőt ebben az esetben az építés ún. gazdaságossága sem érdekel. Ami itt igazán érdekes, az a participáció (az építész és építtető együttműködésének) feltűnő hiánya, illetve az abból eredő eszmei, szociológiai, társadalompszichológiai feszültségek kérdése.

1. Idézi: Mújdrica Péter a „Fény és szelek" c. cikkében (MÉ 1996/1.)

2. Szelényi Iván abban az időben a VÁTI-ban dolgozott, többek között a szociális lakások valós elosztási viszonyait kutatta. Publikációiért, előadásaiért, kutatói tevékenységének eredményeként kialakult véleményéért éppen abban az időben tartóztatták le, majd utasították ki az országból. Talán mi voltunk az utolsók, akik hallhattuk előadását akkor, a Mesteriskola III. ciklusában.



FOTÓ: BUJNOVSZKY TAMÁS

Kapy Jenő

Tisztázni szeretném: a participáció nem kompromisszumot jelent[3], hanem az építészeti kultúrát létrehozó mindhárom résztvevő: a társadalom, az építész és a használó egymással paradox kapcsolatban álló szabadságát, vagyis a téralakítás háromfajta szabadságának optimális viszonyát.

Amíg a hetvenes években szájtátva bámultuk a dánok, hollandok participációs akciói nyomán tervezett lakóegyütteseket (a Vandkusten iroda Tiggarten lakóegyüttesét vagy a SAR csoport kísérleteit), addig nálunk egy-két eredménytől eltekintve (ilyenek pl. Kévés György bámulatos teraszházai[4]) a szakmai elit – mondhatni – kivonult a lakóház-építészet területeiről az igen erős állami beavatkozás eredményeként. A kilencvenes évektől sem változott a helyzet, nehezen jön létre participáció, mert most az állam vonul ki, a pénzes ember pedig azt épít, amit akar. Megvalósul az építtetői akarat, de ebben a felállásban az építész éppúgy alárendelt szerepet tölt be, ismét sértett állapotba kerül, az eredmény pedig már ismert.

A kérdés tehát változatlan: hogyan tud kialakulni olyan építészet, amely nem fosztja meg az építészt szabadságától, az építtető is szabad marad döntéseiben, illetve a környezeti kultúra területén valós értékeket – ha még képes erre – regisztrálni tudó társadalom sem szenved kárt.

A terv ehhez lehet adalék, vagyis kísérletet tesz az építtetők által preferált elképzelések, formák és jelek (ilyenek a kocka-ház, a kockás papír) illetve az építészeti felvetések „együtt-gondolására". A gondolkodás ott látszik átalakíthatónak, ahol a klasszikus jó–rossz fogalom-párok hierarchiájában megkövült értékrend lebonthatóvá válik.[5]

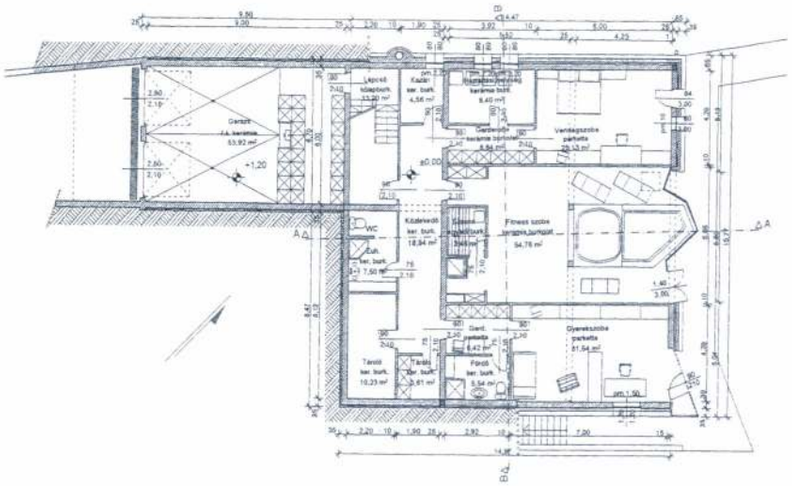

Földszinti alaprajz / *Ground floor plan*

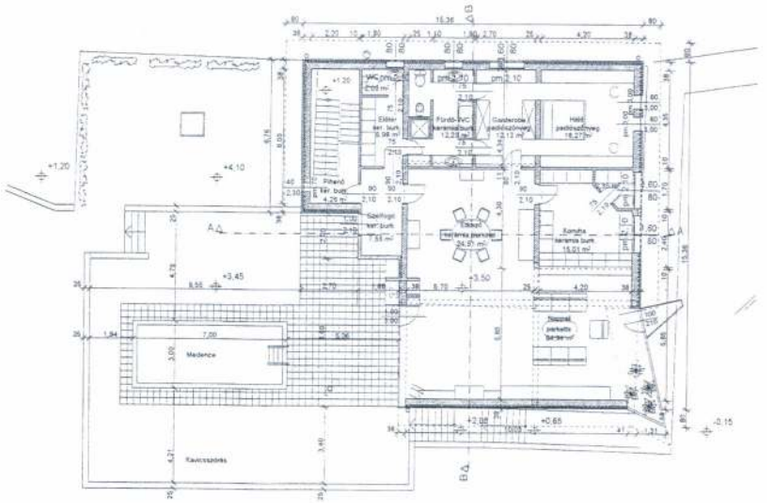

Emeleti alaprajz / *Floor plan*

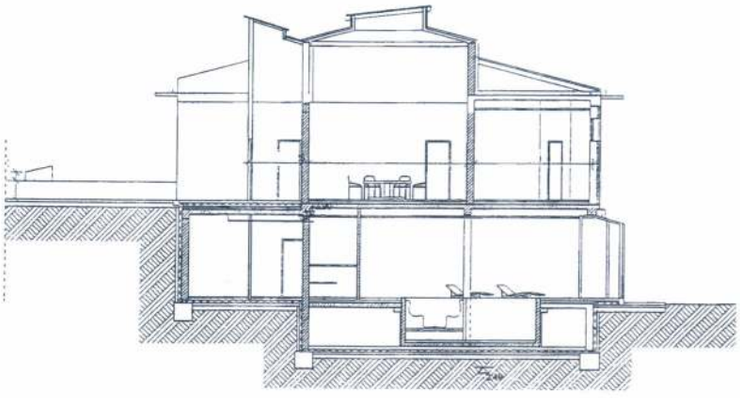

Metszet / *Cross section*

Modell / *Model*

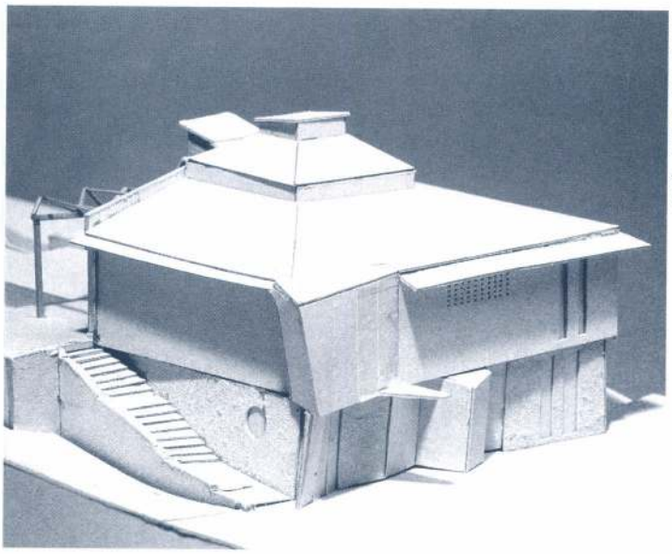

FOTÓ: BUJNOVSZKY TAMÁS

3. A participáció fogalmát Klein Rudolf értelmezésében használom, ld. Új Simposion 1987/3. szám.

4. Kévés György mesterem volt a mesteriskolán, és az azt követő pár évben. Nagy formátumú, karizmatikus építész egyéniség, aki sokunk gondolkodására volt hatással. Tanítványai voltak pl. Kapitány József, Wagner Péter, Kőnig Tamás, Szentay Judit, Varga Lea, Kovács Imre és még sokan az utánunk következő generációból.

5. A tételnek bővebb értelmezése olvasható Lévai-Kanyó Juditnak az MÉ 1996/1. számban megjelent, „Minden eltörött" c. cikkében. Ebben a számban én is kifejthettem véleményemet a dekonstrukcióról.



CAD modell / *CAD model*

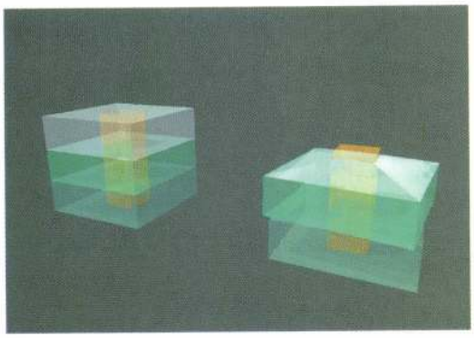

Transzformáció / *Transformation*

Hinni kell abban, hogy a dolog nem az, aminek látszik, vagy amit a közhelyek alapján mondanak róla. (Ha olvasunk vagy interpretálunk, egyébként is mindig félreértelmezünk.) A feladat tehát e ház esetében a kockaház analízise, szétbontása, újraértelmezése volt, részeinek új összefüggésekbe való helyezése, funkcionális, pszichikai, esztétikai, eszmei értelemben, illetve a formálás, szerkesztés tekintetében. Az eredmény az épület maga, annak a fenti összefüggésekben megjelenő „gondolatisága". Ezt minden részletében leírni körülményes lenne, ehelyett következzen egy részlet a műleírásból:

„A környéken több ún. kockaház van, kétszintes kivitelben. A szomszédos épület is ilyesmi, ez a legújabb. A telek közepére épült, elhúzódva a forgalmas úttól, és kissé ráfordult a kilátásra, az efelé nyíló homlokzaton is elérve bizonyos benapozást. Innen jött az ötlet, hogy mi is megpróbálkozzunk ugyanezzel a megoldással, szinte megismételve annak beépítési konfigurációját, azzal a különbséggel, hogy a gépkocsitárolót földalatti toldalékként képzeltük el, hogy ne foglaljunk el beépíthető területet. Ennek a teteje zöldtető, amely eléri a terep természetes szintjét, és a kert részét képezi.

A maximális térkihasználásra való törekvés nálunk is „kockaformát" eredményezett. A szuterén tiszta négyzet, a földszint négyzetéből a terasz harap ki, melyet napvédő ponyva takar. A tető sátorformájú hidegtető, csúcsán négyzetes felülvilágítóval, ez jelöli az alaprajz térszervezési középpontját, az ünnepek színterét, az ünnepi asztalt. A szuterén középpontja a hidromasszázs medencetér, közvetlen kertkapcsolatával a családi élet másik centrumát jelenti: a relaxációra, kontemplációra való igényt.

A két szint 1,5°-kal lefordul egymásról, amely a nap és kilátás felé fordulás szándékát jelenti, illetve egyfajta újra-értelmező szándékot kifejező szerkesztési elvek hordozója. Az alaprajz szervezésénél fontos szempont volt még, hogy a hálószoba illetve az alsó szint vendégszobája az utcától legtávolabbi sarokba kerüljön. A használat elemkapcsolatainak (relációinak) kialakítását a család napi életének gondos elemzése és sokszori egyeztetés előzte meg, egészen a bútorok pontos méreteinek és helyének ill. azok változtathatóságának meghatározásáig. A tömegformálás négyzet alapú elemek transzformációjára épül. Az ennek megfelelő homlokzatképzés síkba rendezett, vagy éppen síkból kigyűrt üvegfelületekkel operál, amelyek megnövelik és játékossá teszik a fényt. A játékosság itt meghatározó fogalom. A bejárati torony tulajdonképpen egy felnagyított őrbódé, szintén a játékosság egy eleme, felső részében a klímagépészet kapott helyet..."

■ KAPY JENŐ

FOTÓ: SZATHMÁRY ZOLTÁN



Magyar Építőművészet 1977/3

Kapy Jenő (IPARTERV)
Vezető építész: Kévés György



Születési éve 1942. Diplomáját 1967-ben szerezte a BME Építészmérnöki Karán. 1968-tól 1970-ig a LAKÓTERV-ben, 1970-től az IPARTERV-ben dolgozik. IPARTERV-ben 1974-ig alumínium szerkezetű hűtőházak tervezésével, 1974—1976 között a FILLOD építési rendszer honosításával foglalkozott. Tervei szerint készültek el pl. a ceglédi 200 W-os, a hallei (NDK) 1000 W-os, az iraki 200 W-os hűtőházak. A FILLOD rendszertervezés lezárulásával, 1977-től feladata a CONDER-szerkezetű ipari épületek tervezése.

Kapy Jenő

200 W-os, —25 °C-os hűtőház, Cegléd

Az épület négy hűtőterem egymás mellé helyezett együttese. A termek betárolása 9 m szélességű fedett rakodó felől történik. Az egyik hűtőterem fele részben gyorsfagyasztó alaputakat foglal magában. A rakodón mérlegfülkék és melegedőfülke helyezkedik el.

A 6×18 m-es állású pilléreken elhelyezett 18 m-es főtartók 3 m-ként szelemeneket tartanak, amelyek az alumínium hullámlemez héjalást támasztják alá. A hűtőkamrák tetőpaneljei a főtartókra függesztettek. A külső árnyékolással ellátott körítőfalak önhordó alumínium panelekből épültek.

A párkány és az előtetők piros színe, a zöldre mázolt acélszerkezetek, a fülkék sárga színei az épületet élénkítik.

A tervezés éve 1974, a kivitelezésé 1976 volt.

A fotókat Szathmáry Zoltán készítette

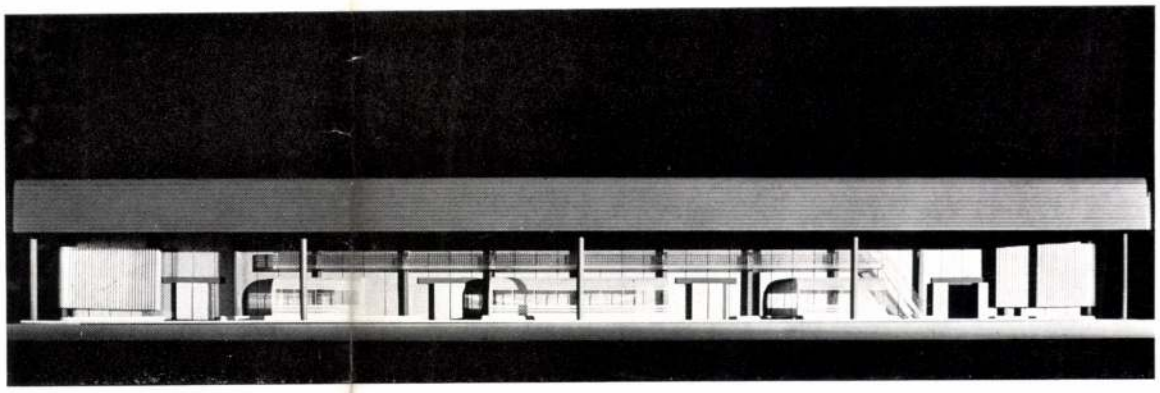

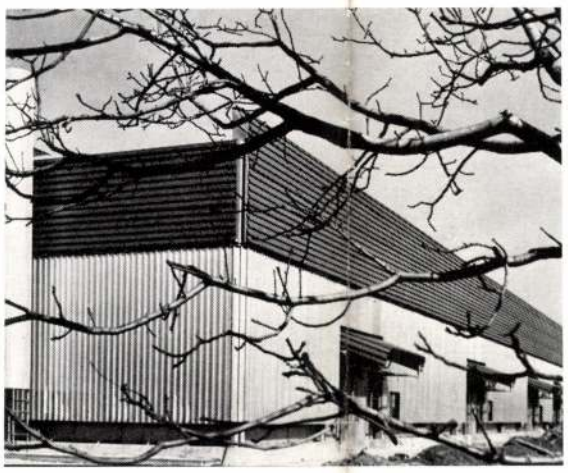





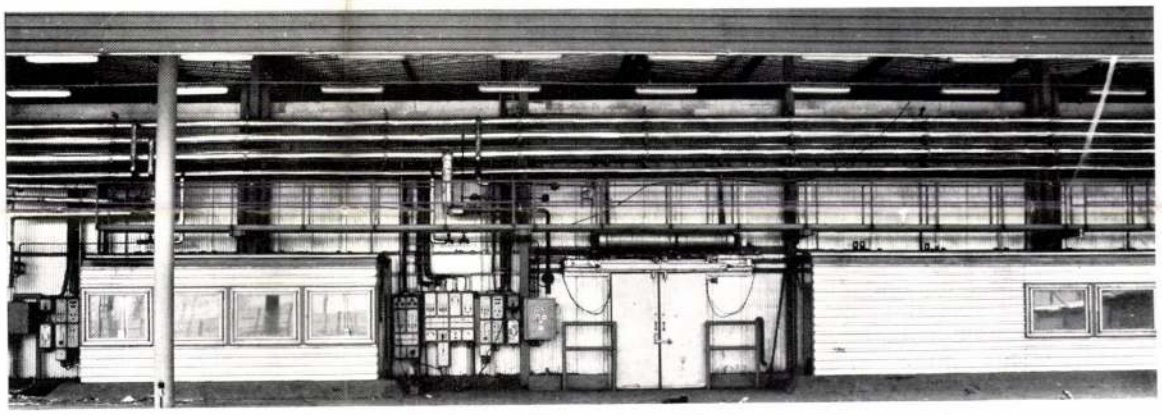



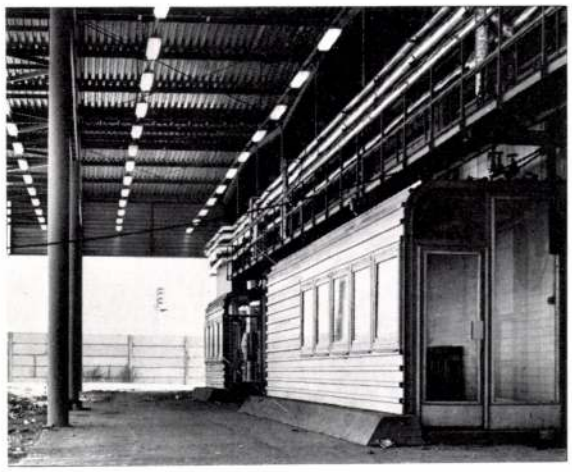

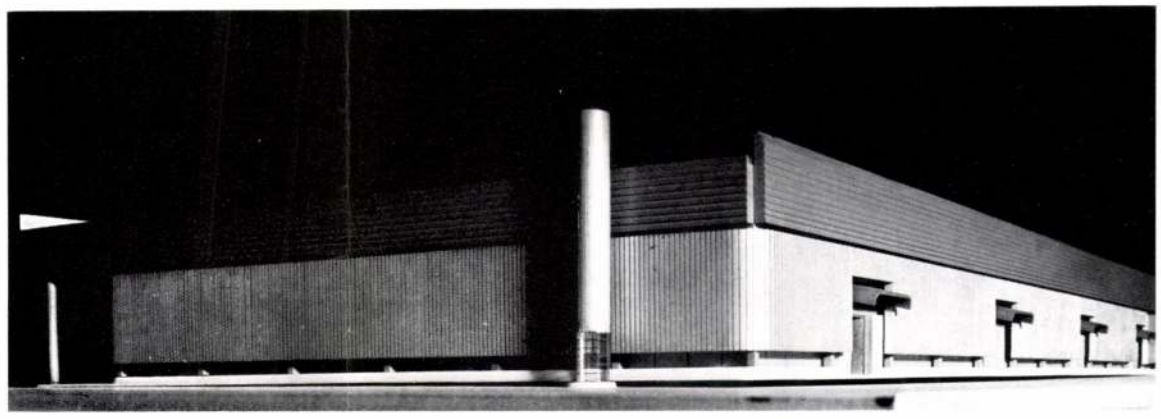

Lőrincz Ferenc (SOMOGYTERV)
Vezető építész: Erdélyi Zoltán

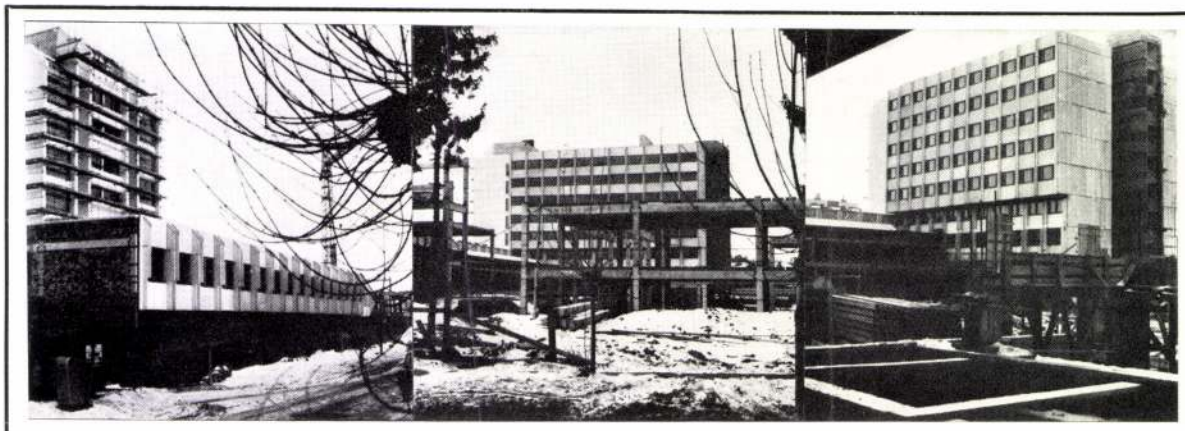

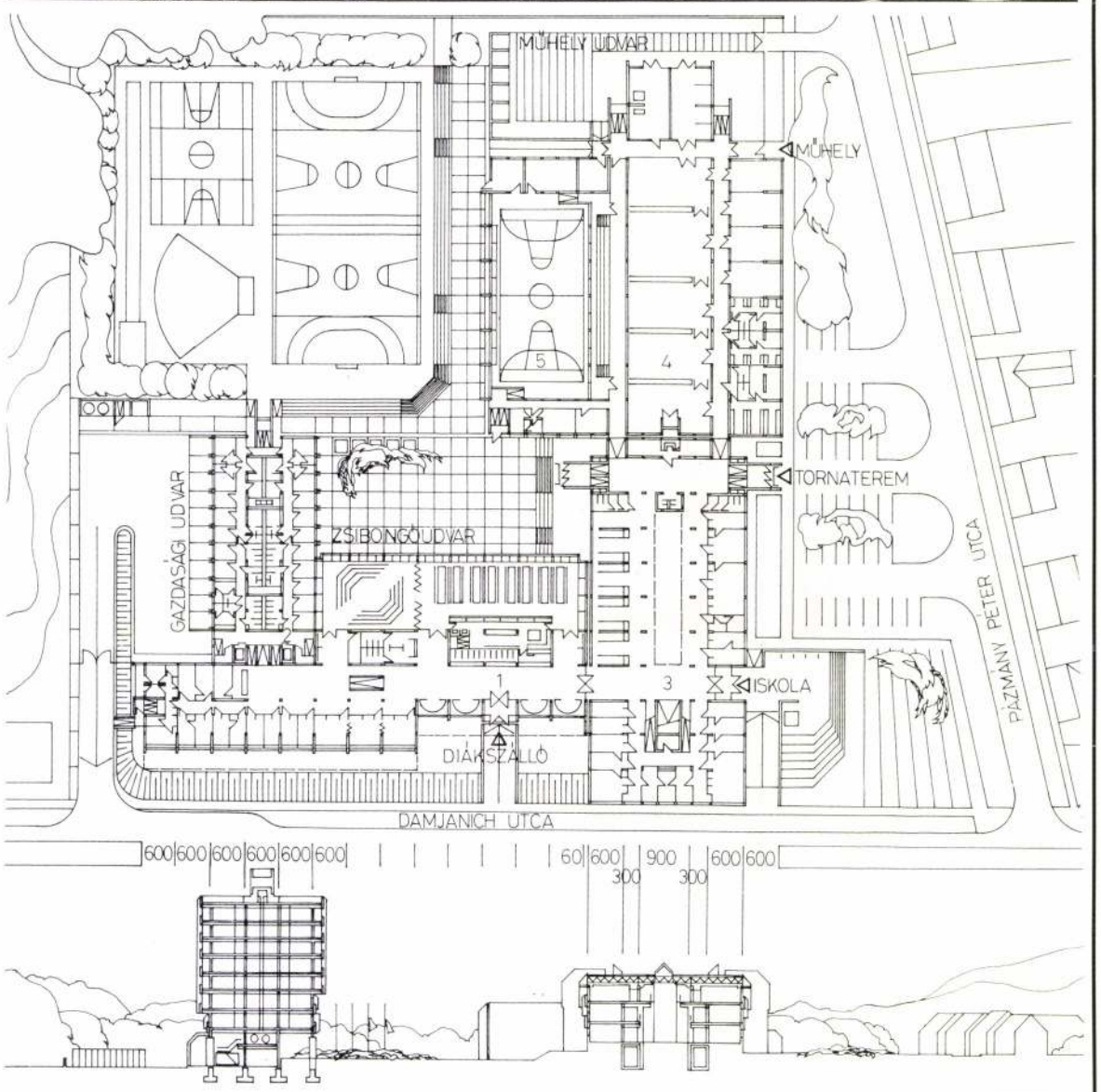

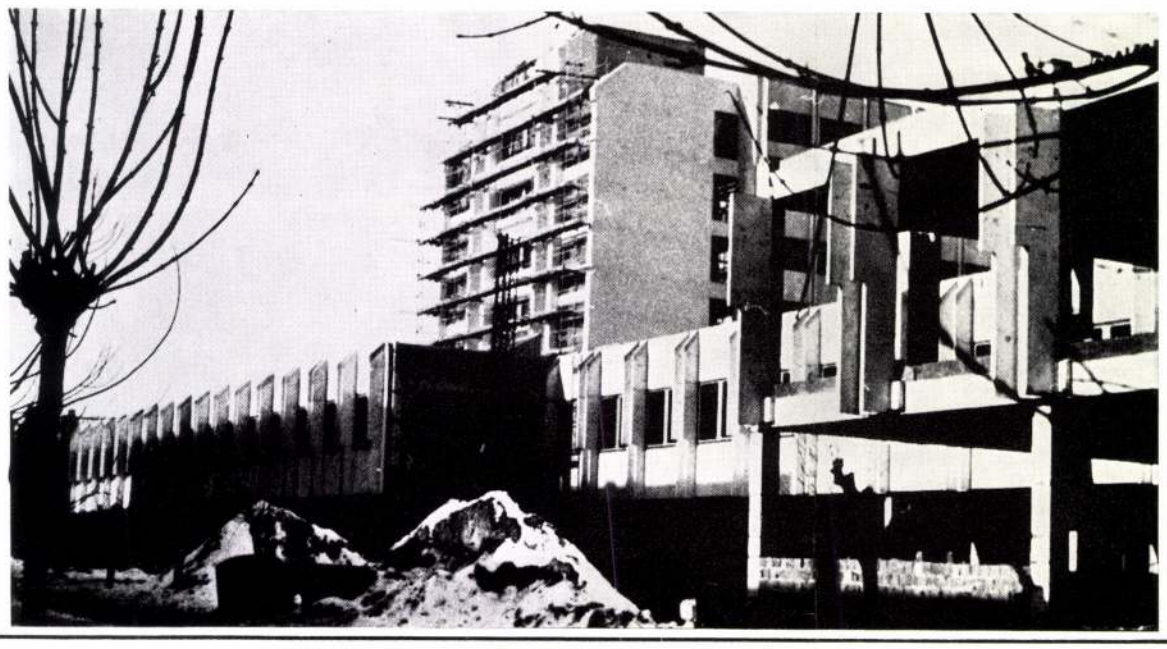



1942-ben született Kaposvárott. Érettségi után egy évet a Soproni Erdőmérnöki Főiskolára járt. 1962—1976-ig a Somogy megyei Tervező Vállalatnál dolgozott, rajzolóként kezdte, közben szerezte meg a diplomáját 1971-ben a BME Építőmérnöki Karán. Szakmai fejlődésében nagy segítséget adott Kampis Miklós építész.

Díjnyertes pályázatok

Kaposvár Igazgatási Központ megvétel; Velencei tavi szőlőhegyi nyaralók I. díj; Somogy megyei családi ház II. díj; Hollókő I. díj; FÉK pályázatok. (Pályázótársai voltak: Szabó Tünde, Kampis Miklós, Gerle János.)

Jelentősebb tervek

Kaposvár regionális sporttelep RRT; 600 lakásos lakótelep beépítési terve; TIT Dél-balatoni Székháza, Siófok; ÁTEV Ipartelep Kaposvár; VOLÁN exportcsomagoló ipartelep Budapest.

Megvalósult munkák

Megyei Tűzoltólaktanya Kaposvár; DÉLVIÉP 250 fős irodaház; 500 fős textil leányszálló; 60 fős nővérszálló; FMV 3. sz. Gyáregység Ipartelep; 100 fős óvoda; 500 fős diákotthon és gépipari szakközépiskola; irodaházak, szociális épületek, lakóházak.

Jelenleg a Városi Tanácsnál dolgozik. Meggyőződése, hogy nem elegendő csak a rajzasztal mellől csatázni. A mit-, mikor-, hol- és hogyan-ból legfeljebb az utóbbi hozzáférhető az építész számára. Ahhoz, hogy az építész társadalmi felelősségének eleget tegyen, az első háromhoz is hozzá kell jutnia. Ezt szeretné elérni.

500 fős Diákszálló és Gépipari Szakközépiskola, Kaposvár

Társtervezők:

Horváth János, Kiss János, Kárpáti Kálmánné, Kiss Géza, Fábos Győző, Lucz Géza, Körtési Tibor

Tervezés éve: 1973—1975

Kivitelezés: 1975—1978

Adottság: az udvar felé katlanszerűen lejtős a telek; kivitelező javaslata: UNIVÁZ és POLYACÉLVÁZ stb. Megoldás: az épület a telket az utca felől keretszerűen határolja, tömbösített megoldású. A tereplejtést befelé lépcsőzés oldja meg, alsó szinten kaptak helyet a gazdasági helyiségek.

1. Diákszálló 3 szintes közösségi épülete, alul konyha, földszinten étterem, társalgó, klubok, I. emeleten tanulók. 2. Szálló-tömb, 9 szintes. Alsó két szint gépészet, földszint vendég- és betegszobák, 6 szint hálók. 3. Oktatási épület elméleti szárny, 3 szintes. Földszinten zsibongó, aula, irodák, I. emeleten szaktermek, II. emeleten általános oktatási termek. 4. Oktatási épület, műhelyszárny: csarnokjellegű egy-, ill. kétszintes (laboratóriumok). 5. Torntaterem: 18 × 36 m-es küzdőtér, lelátóval

álló rendszer jöhetett volna létre: áramtermelés nappal és széllel, gázkazán kiváltása napenergiával, fűtés-hűtés hőszivattyúval, uszodafűtés napkollektorral. Mindez azért, hogy az érdeklődők, vásárlók működés közben is láthassák ezeket a komplex rendszereket.

Semmi sem történt persze úgy, mint a karikacsapás: számtalan problémával meg kellett küzdeni a megvalósítás során. Ezek közül a legegyszerűbbek a technikából adódtak. Ma már léteznek azok a bevált, hosszú élettartamú alkatrészek, melyek híján pár éve még nehéz volt ilyen tartós és jól működő rendszereket építeni. Vagy újraépíteni, mint amikor például az első télen kiderült, a rossz elhelyezés miatt a napelemek egymást árnyékolva abbahagyták az áramtermelést. A jogszabályokat átrendezni már korántsem ilyen egyszerű: a napelemek például rendszeresen ajándékoznak áramot a szolgáltatónak, lévén a „kistermelőktől" itthon nem vesznek energiát. Nem úgy, mint Németországban, ahol a szoláris áramot többszörös áron vásárolják meg, ráadásul beszerzési támogatásokkal, adókedvezményekkel segítik a fejlődést. A fejlődést, melynek azt mondják, legnagyobb kerékkötője a magas ár és az alacsony megtérülés. Bánfalvi úr is sokszor feltette ezt a kérdést külföldi tanulmányútjai során. Néhol sértődötten kérdeztek vissza, hogyan lehet ilyen kicsinyes valaki, hiszen nem elsősorban ezt kellene nézni, hanem azt, hogy a megújuló források használatával nem romboljuk utódaink eljövendő életét!

Miért van az, hogy egy autó vagy egy számítógép megtérülését sohasem nézzük? Mikor kerülnek be életünkbe „kötelező olvasmány" jelleggel a megújuló energiák is? Bánfalvi úr reménykedik. Pályája kezdetén jelen lehetett a számítástechnika elterjedésénél s megalapíthatta egzisztenciáját, és úgy érzi, most is valami nagyszerű új dolog születésénél bábáskodhat. Bár még szinte csak a befektetések látszanak, ő bizakodik. Amikor le kellett szerelni a szélkereket, az oszlopot egyből teherautóra rakatta, ami egyenesen Mosonmagyaróvárig, az új telephelyig vitte. Az ottani önkormányzat már átminősített az ő és vállalkozótársai számára egy területet szélerőmű létesítése céljára. És a szél is megbízhatóbban fúj arrafelé.

A Nap viszont az egész országban kiszámíthatóan süt, mégsem tűnik természetesnek, hogy számoljunk a benne rejlő potenciállal. Mégsem megszokott, hogy valaki ebből próbáljon megélni, mégsem gyakori, hogy az ilyen vállalkozókat egyszer csak felhívják egy építészirodából.

Jároli József ■



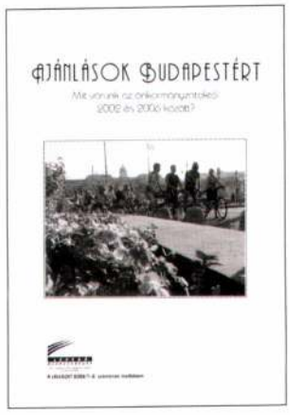

Ajánlások Budapestért

A LEVEGŐ MUNKACSOPORT kiadásában, a Lélegzet 2002/7-8. számának mellékleteként megjelent az Ajánlások Budapestért – Mit várunk az önkormányzatoktól 2002 és 2006 között című kiadvány, Beliczay Erzsébet és Lukács András összeállításában. Az ajánlások a környezeti tényezőket, a szennyvíztisztítást, energiafogyasztást, vízhasználatot, zajvédelmet, hulladékkezelést, csatornázást és ipari szennyezést átfogó elvek tisztázásán túl az épített környezet és a városi közlekedés fejlesztésére vonatkozó elveket, a közbiztonság javításának módjait is megfogalmazza. A kiadvány végén egy szerződéstervezetet közöl, amely a polgármester(jelöltek) és a Levegő Munkacsoport között köttetne a város jövőjén való közös munkálkodás feltételeként. A kiadvány együttműködést javasol a civil fórumok, a környezetvédelem szempontjait óvó csoportok és a hatalom választott képviselői között. ■

Rétegek
Kapy Jenő 60 éves



Tanulmányok
1962–1967 BME Építészmérnöki Kar
1967 diploma a Rajzi Tanszéken, diplomadíj (I. helyezett)
1998 DLA tudományos fokozat

Szakmai gyakorlat
1968–1970 Lakóterv
1970–1988 Iparterv; építész tervező, irányító tervező
1986-tól tudományos főmunkatárs
1988-tól tanár az Ybl Miklós Műszaki Főiskolán
1991 a Főiskolán beindítja és azóta is vezeti az épülettervezés szakág posztgraduális képzését
1990-től magán tervezőiroda, először Kapy és Társai, majd Kapy és Kiss, jelenleg Dóm Építészműterem címen

Kitüntetések
1978 Építészeti Nívódíj
1979 Magyar Építőipar emlékplakett
1982 Ybl Miklós díj

Szakmapolitikai tevékenység
A MÉSZ vezetőségének tagja
Az Építési Szakértő Bizottság tagja
A MÉK ill. a BÉK Tagfelvételi Bizottságának elnöke

... és az ÉLET, Tanár úr?

Az életet karmának fogom fel, de tudatában annak, hogy az emberi élet a legértékesebb gyémánt; készen kapjuk, amelyen szüntelenül dolgoznunk kell.

Saját élet

Pontosan a második világháború közepén születtem Kassán, a bombázások alatt. Apám hadosztályparancsnok volt kint az orosz fronton, apai nagybátyám az evangélikus egyház püspöke. A háború után meghurcoltatások, kitelepítés, teljes vagyonelkobzás, anyám 25 évvel fiatalabb volt apámnál, végig kitartott mellette, én X-esnek számítok – egyszóval a szokásos történet: a fogantatástól kezdve egész életem a megtapasztalás, a tanulás folyamata, újra és újra, mindig, mindmálig.

Tanítás

Nagyon tisztelem a középiskolai tanárokat – profik és névtelenek. Nincs hírnév, de irigység sincs, vagy féltékenység, nincsenek komplexusok, csak a feladat van, önmagával küzd az ember. De az egyetemi, főiskolai tanárság már címet, rangot jelent. Büszkék vagyunk az állásunkra, azt gondoljuk, hogy fontos személyek vagyunk. Indiában amikor azt mondják valakinek, nevezd meg magad, a válasz az, hogy csak Istennek van neve. Semmiféle szent irodalom nem mondja, hogy legyél ez, vagy az, hanem azt, hogy legyél emberré, és segíts másokon.

A szakma olyan, mint egy piramis. De nem az a lényeg, hogy ki van a csúcson, és ki van lent, hanem az a fontos, hogy mindenki megtalálja a helyét, hogy mindenki jó helyen legyen – ekkor válhat hiteles emberré.

A tanítványok fejlődése

A hallgató küzd saját magával, és a tanár ehhez úgy asszisztál, hogy módszert ad: hogyan kell rajta maradni az úton, amelyet választott, vagy hogy tud visszatérni, ha letért, és legyen ereje, maradjon hite. A tudás megtapasztalás az iskola-adta feladatokban. Tanítvány akkor lesz valaki, ha megérett arra. És akkor jön a mester, aki rátalál. Nem a tanítvány választ, hanem fordítva, mert tanítani csak azt a tanítványt lehet, aki be is tudja fogadni a tanítást.

A gondolkodás lényege

A gondolkodás folyamat, amely meg is haladhatja önmagát. A gondolkodásnak szerkezete van, ez megegyezik a világrenddel. Minősége meghatározó – törvényei vannak, mint a természetnek. Sokan akarnak művészi képességekhez jutni valamiféle belső „látás" által, munka és belső szilárdság nélkül. Pedig ehhez csakis gondolkodásunk módszeres megtisztítása vezethet el bennünket, amelyet tanítani kellene minden iskolában. Ilyen módszerek például az önmegfigyelési és koncentrációs gyakorlatok.

A tanító elsősorban gondolkodni tanít meg, ehhez módszert ad, és csak másodsorban ad át ismereteket. Tanítványom fejlődését sohasem a végeredményen mérem le – a végeredmény akár el is maradhat –, de a gondolkodás folyamatainak állomásait be kell mutatnia.

A beavatkozás lehetőségei

Sohasem értettem, miért kell olyan környezetbe beavatkozni, amely valójában rendben van. Nem szeretem, ha a tanítványaim úgymond „szép" környezetet választanak tervezési feladatukhoz, ezeken a helyeken a beavatkozás sokszor csak rombol. Beavatkozni azokon a helyeken kell, és szükséges, amelyeket elhagytak az elementárok, a hely szellemei, amelyek ezáltal halottá váltak, vagy azokon a helyeken, ahol az elementárok korábbi, romboló beavatkozások eredményeként fogságban vannak. Egyre több az ilyen elhagyott és leromlott hely.
A beavatkozás pedig csak a hely alapos megismerése után megengedett. Az ilyen feladatok persze nem látványosak, nincsenek minták, sztereotípiák, magad vagy, magaddal küzdesz, és senki nem figyel oda, nincsenek versenytársaid sem, viszont beteljesíted a törvényt, amiért a világon vagy. Keresd ezeket a helyeket! Ehhez pedig kell valamiféle elkötelezettség, mert nehéz szeretettel közeledni ezekhez a helyekhez.



KAPY JENŐ · VÍZ ÉS FÉNY

A szeretet lényege

Teremtő sodródás ragadja magával az alkotó embert valamiféle szellemi sűrűsödés felé, amelyben minden egyes személy arra lesz hivatott, hogy elérje szupraperszonális, önmagát meghaladó fokon személyes minőségét. Teilhard de Chardin szerint a szubjektumnak ez a változása, mint kollektív reflexió, a földgolyó globális pszichologizmusának önmagára való központosulását is jelenti. A személyiség tehát várhatóan egyre jobban felértékelődik, és jellemzője az lesz, hogy valamiféle ember feletti agapé (áldozatokat vállalni tudó szeretet) lehetőségét igyekszik elgondolni, és megvalósítani. Ma ezt a mintát a valóban világítani képes művészek hordozzák.
Elsősorban egyének vannak, de a szeretet lehet olyan közvetítő közeg, amiben a résztvevők közösséggé alakulhatnak. Őrült nagy energiák képesek célzottan vándorolni. Ebben a rendszerben a mestereknek generátor szerepük van.

Az anyag és annak használata

A művész a fizikai létformákkal, az anyaggal bíbelődik – de valójában a pszichológiai teljesítményekben megjelenő elkötelezettségét, az agapét a szilárdból kiindulva materializálja, energiává alakítja. Emberen túli tudat felé tart, miközben krisztusivá teszi az anyagot.

Az anyagra irányuló tudatosság abban a felismerésben válik fontossá, amelyben kimondható, hogy minél fejlettebb a fizikai test, az anyag, annál fejlettebb szellemi minőségek lesznek arra irányulva megtapasztalhatók. Maga az élet az anyag méhéből való özönlésként is leírható – mondja Teilhard –, ugyanakkor azonban az anyag nem válik egyre szilárdabbá, sőt – és ezt már Lars Spuybrock mondja – egybeolvad médiabeli ábrázolásával, a szilárd felől a képlékeny felé, majd a feloldott állapot felé tolódik el. A technológia, az anyagra irányuló cselekvés csak a fenti értelmezésben válhat a művészi gondolkodás tárgyává.

Az ego és az emberek viszonya

Albert Soesman szerint tizenkét érzékelésünk van. Szerintem az Én-érzékelés a legbonyolultabb, legkésőbben fejlődik ki, és kapcsolatban van a kozmikus tudattal. Ez minden fejlett, alkotó személyiség sajátja kell, hogy legyen. Csak az összes érzékelését kifejlesztett, teljes szubjektum képes hordozni a jelen kor hétköznapi kultúráját meghaladó kultúra jegyeit – ezzel betöltve feladatát.
Vannak alapérzékeink, amelyek érzékszerveinken keresztül alakulnak ki a gyermekkorban. Aztán vannak szellemi érzékeink, amelyek az előbbiekkel polaritásban, a felnőtté-válásban játszanak szerepet. A kifejlett Én-érzékelés azt a képességet jelenti, hogy Egy-nek tudom érezni magamat a másik emberrel. A nem megfelelően fejlődött alapérzékelésből következhet a beteg Én-érzék: az ego, amikor én vagyok fontos, mert belőlem csak egy van, a másik nem fontos, mert abból sok van. Bár magától értetődő állítás az én és az ego szétválasztása, mégis erről újra és újra beszélnünk kell...

Műhelyek ma

Napjainkban a szubjektum felértékelődésének vagyunk tanúi, de ez nem jelentheti azt, hogy az ember egyedül van, hanem azt, hogy cselekedeteiért, gondolataiért felelősséget kell vállalnia, nem háríthatja át azokat másra, vagy a közösségre. A szubjektum közösségben, a közösségért cselekszik, (erről már Patrik Geddes is beszél), és ennek tudatosságát erősíti a „szent együttlét" (szanszkrit szóval: szat-szang), amely a személyiség fejlődésének egyik legfontosabb feltétele. Mesterképzés szintjén már nem órák vannak, hanem fenti értelmezésben szükségszerű szent összejövetelek. Mindenféle műhelynek, alkotáslélektani szempontból, csakis ez lehet az alapja, a műhely a szent együttlétnek fizikai, és spirituális értelemben létrehozott kerete.
A műhelymunka akkor indulhatott el, amikor az alapképzés tanórái már tisztázták a fogalmakat, mikor elkezdtünk komplexen gondolkodni. A mester nem csupán szakmai ismereteket ad át, hanem tapasztalatokat is áthagyományoz az ÉLET-ről. ■

A kérdéseket föltette Csontos Györgyi és Kovács Ágnes, Kapy Jenő tanítványai

---

Kapy Jenő

Meditáció

üres pihenés nyugodt vizeinek
kék zsilipjeit hadd húzom fel
törjenek elő a vad zöld vizek
krokodilrészegségükben
bugyborékoljanak a vörös iszaptengerek...

Forma kell... keményebb
széttépni a fák fekete árnyait
mély álomból ébredőn
hogy nekifeszülhessek végre
hogy nekifeszítsem magam végre
valami szent szimmetriának
valamely valóságnak.

IBUSZ Bank Székház, Budapest, 1992

Építész: Kapy Jenő, Kiss Gyula



A TERVEZETT ÉPÜLET a vasbeton-előregyártást szorgalmazó 70-es évek egyik ipari reprezentánsának átalakításával jött létre úgy, hogy a hat szint közül három szintnek hossz-homlokzatát érintetlenül hagyta. A ház külsejét tekintve a tervezők nem akarták lerombolni teljesen a régi karaktert, hanem kiegészítették azt egy jellemző maival, vállalva a konstruktív szerkesztésben, sőt a fényreklámokban rejlő lehetőségeket is. Az épületen megjelennek teljesen új additív elemek, bravúros szerkezetekkel, mint a födémátvágásokkal kialakított, négy szint magas előcsarnok előtti dőlt bejárati üvegfal, vagy a konferenciaterem a régi nagy pályaudvarok irányítótornyait idéző, formált tömbje (az épület fő vasútvonal mellett áll), megjelennek átépítéssel, cserével kialakított szerkezetek, és végül érintetlenül maradnak régi szerkezetek a homlokzati felületek egyharmadában.

Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara székháza, rekonstrukció, 1998

Építész: Kapy Jenő ; Belsőépítész: Murka István



AZ 1952-BEN ÉPÜLT szocreál házat az idők folyamán – önmagához képest – lerontották, és nem jött létre új minőség: a hatodik emelet tanácsterme beépült, minősége leromlott, és 1972-ben építettek egy épülettől idegen és csonka tetőemeletet. Homlokzati beavatkozást igénylő átalakítást főleg a hatodik és hetedik emeleten végeztek az építészek. A hatodik emeleten visszaállították a tanácstermet szép, Krisztina-nára kinyíló foyer-val, illetve a hetedik emeleten igyekeztek az elrontott tetőbeépítést korrigálni úgy, hogy az elhelyezett új homlokzati jelekkel a megmaradó jelek újra értelmezhetők legyenek.

Társasház, Budapest, 1996 (terv)

Építész: Kapy Jenő, Murka István



A TERV a saroktelek beépítésének problémakörével foglalkozik, melyet egy elliptikus lépcsőház kihelyezésével old meg. A két utca beépítési magasságának átívelésére lelépcsőzi a tömeget, és építészeti eszközökkel oldja fel azok keménységét.

Az alaprajz szerkezetének meghatározó elve, hogy a homlokzati síkok mellé a lakószobák sávja került, míg a középfolyosó melletti belső két sávban a kiszolgáló helyiségek helyezkednek el. A kisméretű lakásokban a főzés-étkezés helye a nappali tevékenységekbe sorolt cselekvésfolyamatként van jelen. Fontos tervezési szempont volt még, hogy az utcafront üvegfalai és loggiái egy további fix üvegfallal akusztikai védelmet kapjanak.

Dóm Építészműterem Kft.

Városi Zeneiskola tervpályázata, Siófok, 1998

Építész: Kapy Jenő, Murka István

A HÁROMSZÖG ALAKÚ TELEKRE közel háromszög-alakú alaprajz került, a rendelkezésre álló terület szűkössége miatt ez szinte adottság. A terv építészeti alapállása, hogy a szomszédos Művelődési Ház beleillik abba a vonulatba, amely a 60-as, 70-es években nívós építészek bevonásával igyekezett Siófoknak a korra jellemző arculatot adni (ennek a törekvésnek komoly eredményei is voltak). A rendszerváltás utáni historizáló posztmodern, ill. a szerves építészet is lerakta házait, ugyancsak komoly eredményeket létrehozva. A Fő tér építészeti környezetében ez a kétarcúság egyértelműen jelen van.

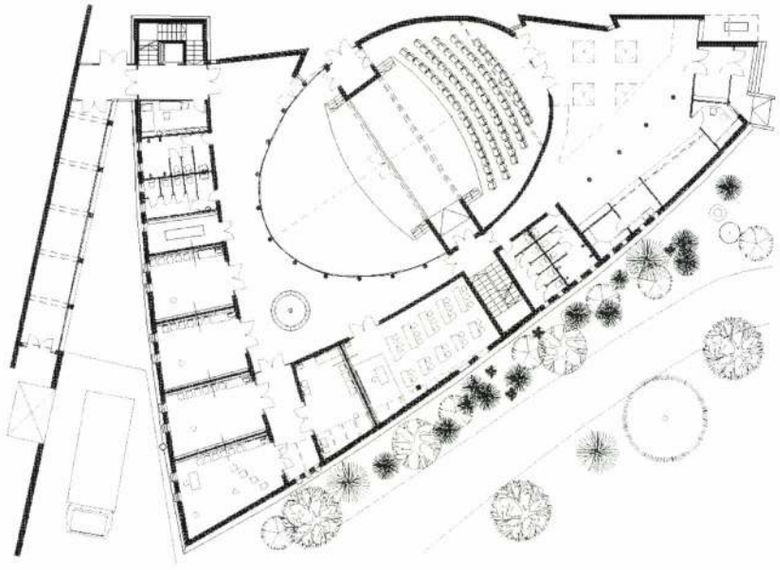

Irodaház átalakítása, Budapest, 2000 (terv)

Építész: Kapy Jenő, Murka István



A VOLT GOLDBERGER-HÁZ átalakítása korszerű irodaépületté. Az eredeti értékek megmentése és rekonstrukciója mellett az irodafunkciónak megfelelő új technológiai megoldások additívan kerültek a tervbe. Az épület eredeti tetőszerkezete lapostető volt, mely körbezárt egy belső udvart szép acélszerkezetű üvegtetővel, amelynek felemelésével a lapostetőre még egy szint került. Az új emelet utcai homlokzata visszalépő, ívesen befelé hajló, osztás nélküli üvegfalával szinte eltűnik, légneművé válik.

Sportcsarnok, Dömsöd, 1998

Építész: Kapy Jenő, Murka István



AZ ÉPÜLET ELHELYEZÉSE olyan, hogy északi üveghomlokzatával lehetősége legyen utcaképet formálni a meglevő családi házakkal együtt. A bejárat az épület délkeleti, udvar felőli sarkában van, amelyhez az iskolabejárathoz kijelölt képzeletbeli ferde tengelyre tervezett fedett rámpa vezet fel. A kiszolgáló blokk kétszintes, a játéktér szintjére kerültek az öltözők, ill. a szertár. A felette lévő galériaszint az egyéb kiszolgáló helységeket tartalmazza, illetve 80+80 néző számára állóhelyeket biztosít. A terv a mezőgazdasági építészetben alkalmazott helyi anyagokat és szerkezeteket használja, ilyen módon sikerült a bekerülési költségeket a szokásoshoz képest mintegy felére leszorítani.

ÁÉB Bank székháza, tervpályázat, Budapest, 2001

Építész: Kapy Jenő

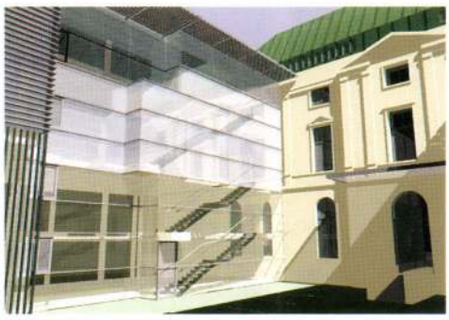

A TERÜLET maximális beépítésére törekvő alaprajz tömörségét különleges építészeti hatások oldják fel. Az épület a nyugati, oldalsó homlokzata előtt 3 m-re egy másik üvegfal van üvegtetővel, az általuk bezárt két és fél szint magasságú térbe növényzetet telepítenek. A másik oldalhomlokzat előtt szintén van egy fal – ez és a felette lévő üvegfal a menekülőlépcső számára teret határol el. Ennek a falnak a lépcső feletti része háromszög alakú kőfal (a kövek között fényáteresztő hézagokkal, illetve a csúcsa ferde oszloppal van alátámasztva), a lépcső alatti felület pedig fémhuzalokra felfuttatott növény. Az épület belső átriumát a tetőn kívüli konferenciaterem tömege csak részben fedi, így a körülötte kialakított 1,5 m széles felülvilágító gyűrű felől is fény jut be a térbe. Ebben a térben kerülnek felfüggesztésre a munkatárgyalók akusztikailag méretezett, és nem teljesen átlátszó üvegfalakkal és üvegfödémekkel kialakított, kocka alakú kubusai.

Lakópark, tervpályázat, Budapest, 1998

Építész: Kapy Jenő, Murka István

A TERÜLETNEK a kilátás szempontjából legértékesebb része a Bimbó út melletti nagy meredekségű teleksáv. A jó kilátás elsőrendű



építészeti igény volt, ezért ide 3 rövidebb oldalával a „hegybe tolt", erősebben teraszos épület került. A terület középső, belső úttal feltárható részén további két épület elhelyezésére volt lehetőség, és itt előnyös volt a meglévőhöz hasonló telepítési és alaprajzi szisztémában gondolkodni. A belső úttal nem feltárható rész közösségi kertterület. Építészeti alapállás volt az a környezeti adottság is, hogy a közeli utcákban ismert klasszikus modern épületek vannak, és a tágabb környezet építészeti értékeit ezek jelölik. A terepet követő teraszos jelleg lapostetőt határoz meg, de a legfelső szint mindkét típusú épületnél tetőszint visszahúzott faburkolatos homlokzatokkal, a tetők lebegnek, amelyek kőlapburkolatot kapnak ötödik homlokzatként.

ÁÉB Bank székháza, átalakítási tervpályázat Budapest, 2001

Építész: Kapy Jenő, Sebestyén Ágnes, Kovács Zoltán

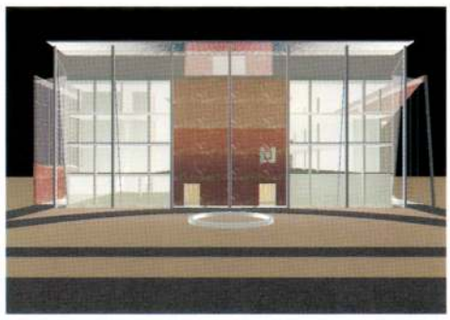

A MEGLÉVŐ ÉPÜLET nyaktagjai építészeti kialakításukat és belső rendszerüket tekintve alacsony színvonalúak, nem használják ki az „U" alakú beépítés lehetőségeit, és a főépülethez érzéketlenül csatlakoznak. Ezért elbontásuk után helyükre új épületszárnyak kerülnek, melyek magassága eléri a főépületét. Az új épületrész formája követi a környezet, és a meglévő ház karakterét tömbszerűségével, zárt kubatúrájával. Ez a zártság biztonságot sugall, – az épület csak belső, védett udvarából nyílik fel üvegfallal, láttatva a ház belső rendszerét, működését; áttetszősége súlytalanná teszi. Az új épületrészek formája nem utánozza a klasszicista karaktert, az attól való különbözőséget egyfajta mai gondolkodásunkra jellemző homlokzati szerkesztéssel, ill. a tetőforma gyűrt karakterével érik el a tervezők.



Családi ház a Normafánál

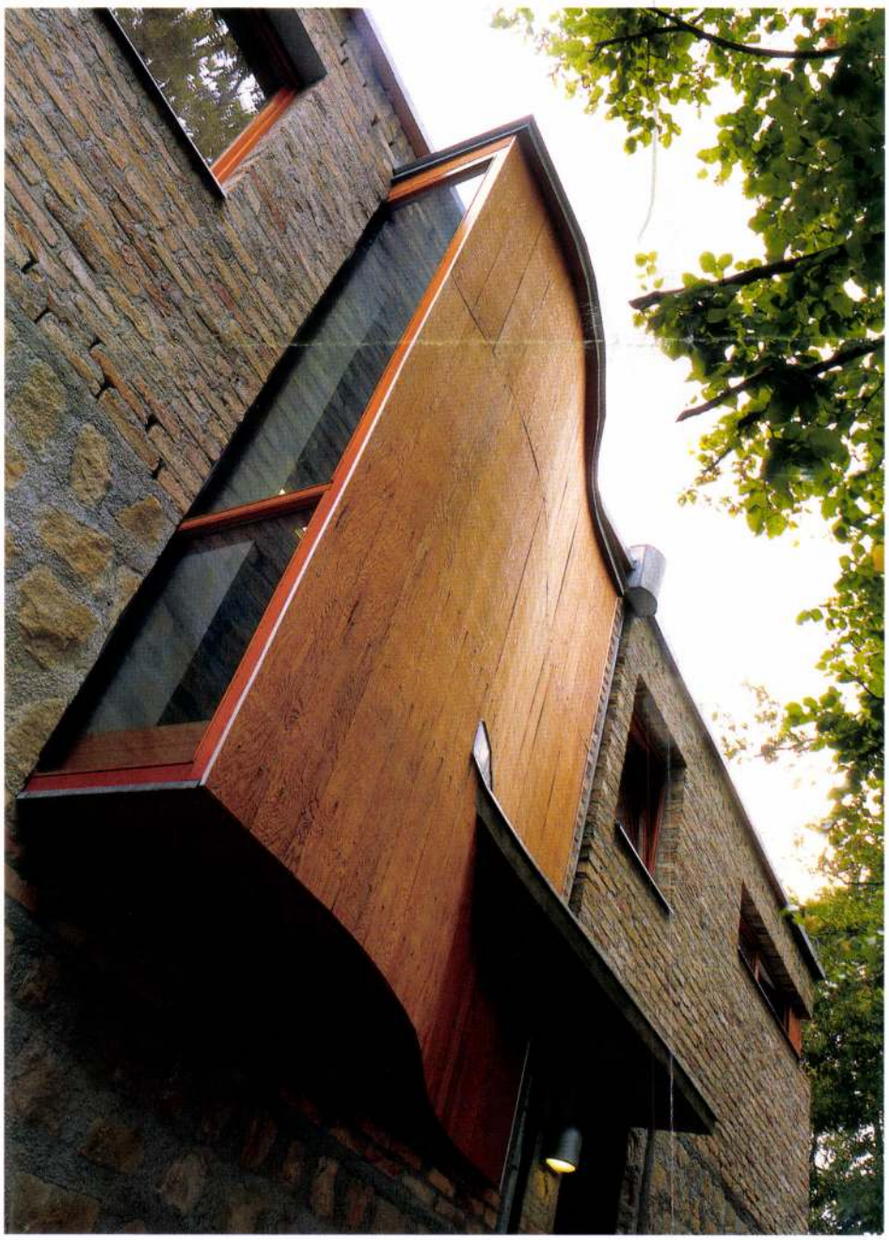

ÉPÍTÉSZEK ARCHITECTS Kapy Jenő
Murka István



A TERÜLETEN nemrég még erdő lehetett, amely a szomszédos területeken épült társasházak miatt megszűnt, de ezen a telken megmaradtak a fák és az aljnövényzet is. Fontos szempont volt a tervezésben, hogy az épület ebbe a növényzetbe szervesen beilleszkedjék. Van a „ház", amely egy hangsúlyos tengely mentén, két szinten – a földszinten és az emeleten – lineárisan egymás mellé sorolja a négytagú család primer életfunkcióit, és erre rátolva áll az ún. „nem-ház": tulajdonképpen egy erdei pavilon a ligetes környezetben – ezt lehet talán nappalinak nevezni mai szóhasználatunkkal.

A „ház"-rész a premodern Medgyaszay István két gödöllői, egykori Erdő utcai családi házánál elgondoltakat eleveníti fel, aki Schmitt

FOTÓK · PICTURES · BUJNOVSZKY TAMÁS

Jenő Henrik művészet- és természetvallás filozófiája nyomán azt tartotta építészeti értelemben hitelesnek, ha a külsőben is megmutatkozik a belső, és a fal természetes anyagai úgy jelennek meg az ősi építészetet is idéző szépségükben, hogy egyben a legmodernebb szerkesztési elveket képviselik. Medgyaszay más helyen vallott a „kieresztés" jelentőségéről is: „Aki nem járt náluk (ti. a székelyeknél), nem tudja elképzelni, milyen helyes és költői gondolat, milyen igazán építőművészeti ötlet nyilatkozik meg abban, ahogyan a zárt lakóházból a szabadba való átmenetet megoldották."

A terv szimbolikus tartalmakat hordoz, amely a természetszeretetet egyfajta panteizmusban kívánja megjeleníteni azzal a megoldással, hogy a kerti pavilonnak nevezett házrészt, a „nem-házat" mintegy rátolja a „házra". A „nem-ház" már nem Medgyaszay ötlete, hanem Kis Péteré, vagy méginkább Anthony Gallé, akik állatkerti pavilonjaikban valami olyasmit ragadtak meg, amely számomra világossá tette, hogy mit jelent ma egy kerti pavilon. A legősibb archetipikus elemek ötvöződnek itt a szélsőségesen mainak tekinthető szerkesztésekkel, amely ráadásul, ilyen formán, csakis egy ligetes területen válhatott hitelessé. A családi ház „nem-ház" részének hosszú faoszlopai és az azokra támaszkodó „össze-vissza" fatartók ezt idézik, mintegy beírják magukat a választott környezetükbe. Ha van érdeme a tervnek, akkor ez csakis az lehet, hogy felismeri az egymástól száz évre lévő gondolkodás azonosságát, és kísérletet tesz ennek megjelenítésére. A szabad vezetésű üvegfal vonala az attól 4 méterre telepítendő, az üvegfal síkjával párhuzamosra nyírt lombozatú, sűrű fasort követi a terv szerint, amely azonban még nem készült el.

Kapy Jenő ▪



Eltűnő víziók

Fifty: Fifty – A megépült és meg nem épült Berlin 1990-2000
Kunstforum in der GrundKreditbank, Berlin
2002. május 4. – augusztus 4.

Die Hand des Architekten / Az építészek keze
Altes Museum, Berlin
2002. július 21. – szeptember 29.

Kapy Dezső

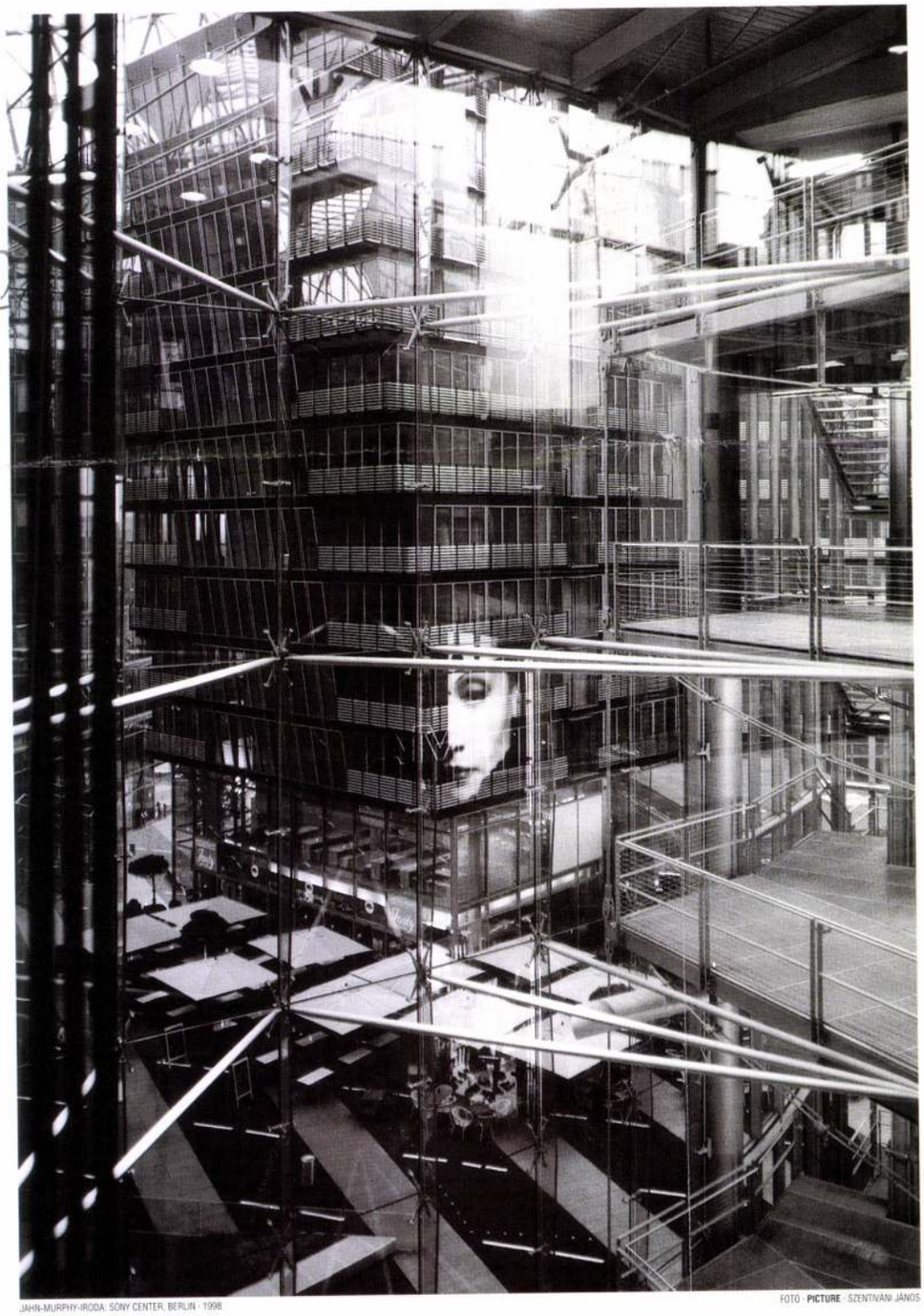

JAHN-MURPHY-IRODA: SONY CENTER, BERLIN · 1998

FOTÓ · PICTURE · SZENTIVÁNI JÁNOS



NICOLAS GRIMSHAW AND PARTNERS: LUDWIG ERHARD HAUS · 1991-97

EGYRE TÖBB ÉPÜLET MUTATJA, hogy a számítógépes építészeti tervezőprogramokkal készült látványtervek sajátos karaktere, jellegzetes „fémes" formái, felfokozott perspektívájú kompozíciói visszahatnak az építészek gondolkodására – mégha ők maguk (is) irányítják a gépi folyamatot. Noha a látványtervek a „majdani valóság", az épület elkészültével keletkező állapot vizuálisan érzékelhető tartományának előidézésére, modellezésére készülnek – azok ma mégis egyre inkább előképként szolgálnak: a függönyfalas épületek anyagtalansága a számítógépes effektekhez, „flash"-ekhez hasonulnak, az alakzatok túlzottan feszes, semleges geometriája is sokszor a szerkesztőprogramok „alapértelmezett" műveleteiből vezethetők le. Ugyanakkor a hatalmas high-tech építmények bravúros megoldásai bizonyítják, hogy a számítógépen megrajzolható és valószerűen megjeleníthető, szinte életre kelő

a szerk.

Nincs könnyű helyzetben az építészet – sem itthon, sem a világban, mostanság a világnak ezen a tájékán különösen nem. Miközben szellemi küzdelmek és anyagi csaták közepette próbálnak megfelelni feladatuknak művelői, az építészek, a közelben egyesek megátalkodottsága miatt emberek, embercsoportok közötti harcban százezrek válnak földönfutóvá, életek pusztulnak és ráadásul házak, hidak, más mérnöki létesítmények dőlnek romba nap mint nap.

E helyzetben nehéz felhőtlenül örülni olyan, egyébként igazán nagyjelentőségű eseményeknek, mint akár az UIA Pekingi kongresszusa – melyet a MÉSZ által szervezett kiállítás és a magyar tanulmányok anyagából vett ízelítővel köszöntünk –, vagy itthon az egyetemi szintű építészképzés megindulása Pécsett – mely egyik apropóját adta pécsi összeállításunknak.

Ez utóbbit beszélgetés fűzi egybe pécsi építészekkel, és ebben a közelség okán természetesen többször is szó esik a szerbiai háborúról. De konkrét összefüggésbe hozhatók a jugoszláviai események egy másik közlésünkkel is, hiszen a dunai hajózás szünetelése miatt nem tudják teljes kapacitással használni a csepeli fedett átrakodót (lásd épp e lapokon). Kapy Jenő építész – az átrakodó tervezője – „szellemi átrakodásra" is vállalkozott ebben a lapszámban: érzékeny, magvas írásban ismerteti az utóbbi évek egyik legfontosabb hazai építészeti könyvét, Kunszt György és Klein Rudolf közös munkáját Peter Eisenman amerikai építészről (A dekonstrukciótól a foldingig).

A lapzárta után tartott Építész Kamarai elnökválasztáson Balogh Balázst, az építészkari Rajzi- és Formaismereti tanszék vezetőjét választották meg a küldöttek. B.B. – építész körökben sem ismeretlen monogram, (alkalomadtán egy pohár száraz BB pezsgővel koccintva) sok sikert kívánunk a Kamarának, új elnökének és elnökhelyetteseinek, dr. Finta Józsefnek, Makovecz Imrének és dr. Hajnóczy Péternek, valamint elnökségének – e nem könnyű helyzetben.

■ VARGHAM

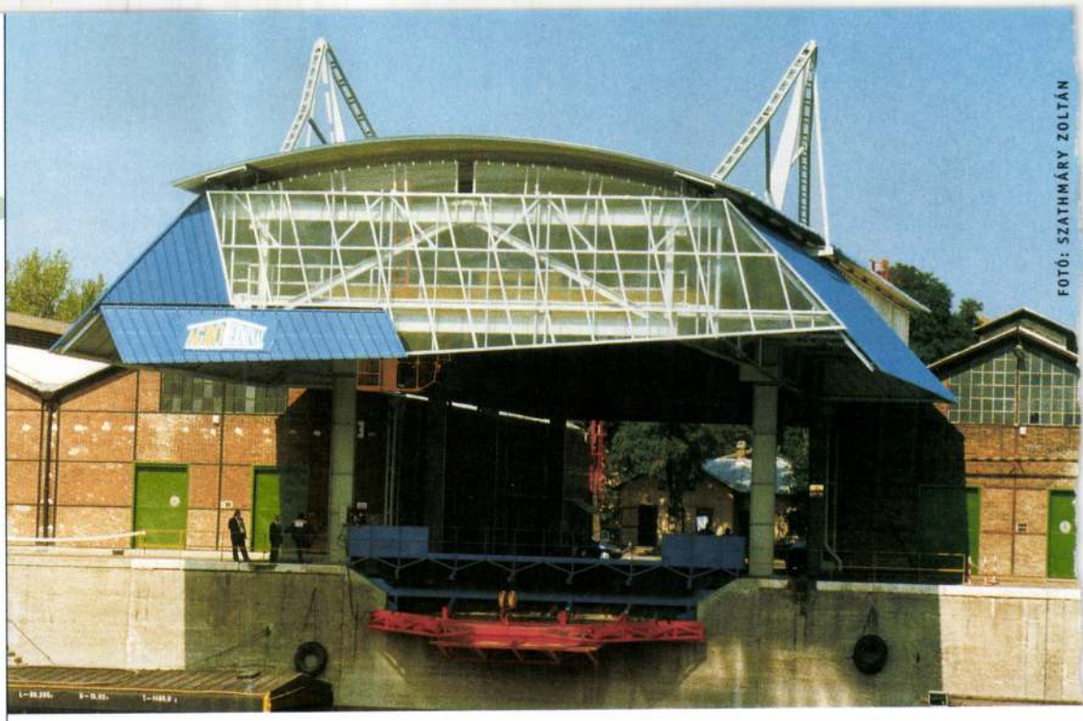

FOTÓ: SZATHMÁRY ZOLTÁN

Mahart-Agroterminál

Fedett rakodóépület

Budapest, Csepeli Szabadkikötő

Az épület célja a nagykapacitású közúti és vasúti járművek és úszóművek közötti fedett rakodás lehetőségének biztosítása volt. Ezt a mintegy 1000 m² alapterületű csarnok elégíti ki, amely egyszerre két kamiont fogad be és 25x25 m alapterületen lefed két iparvágányt, 15 méterre benyúlik a víz fölé, így 15x25 méternyi területen az úszóművet is védi. Az ömlesztett áru önürítős járműveken érkezik és a gyors átrakodást a célszerűen kialakított csúszda váltózó vízállás mellett is biztosítja. A darabáru rakodását 10 tonnás futódaru végzi, amelyet motoros markolóval is felszereltek.

Az elsődleges teherhordó szerkezet a kikötő területén megmaradt összeszereletlen acélváz felhasználásával készült. Nehéz feladatot jelentett a meglévő szerkezeti elemeknek a tervezett méretekhez való alkalmazása, és az is, hogy a nyitottnak minősülő, viszonylag kis önsúlyú csarnok szerkezetei meg kellett feleljenek az erős szélhatásoknak. A víz fölé nyúló 15 m-es konzolra kifutó daru egy régebbi GANZ típus felújításával készült. Az épület víz fölé nyúló konzolos részét – építészetileg is – teljesen készre szerelve, úszódaruval szállították a helyszínre és egyben szerelték hozzá a parton már felállított épületrészekhez. A csarnok víz fölé nyúló részén a berakodás teljesítménye 200 tonna/óra, a gépi kirakodásé pedig – amely a víz fölé kifutó 10 tonnás daruval történik – 100 tonna/óra. Egy-egy uszály 60 kamion tömegű árut tud szállítani. Fontos tervezési feladatot jelentett a konzolvég túlemelésének meghatározása is, hogy a darupálya terhelt és terheletlen állapotban egyaránt kielégítse az előírásokat.

Az épület burkolásának ipari formatervezéshez hasonlítható karosszéria-elvű kezelése érdekes épületszerkezeti megoldásokat eredményezett. Ilyen az önhordó dongaelemekből szerelt héjalás, amely közbenső alátámasztás nélkül támaszkodik az ereszvonalakra, vagy ilyenek a fal függőleges síkjából kilépő kötények elegáns szerkezeti megoldásai.

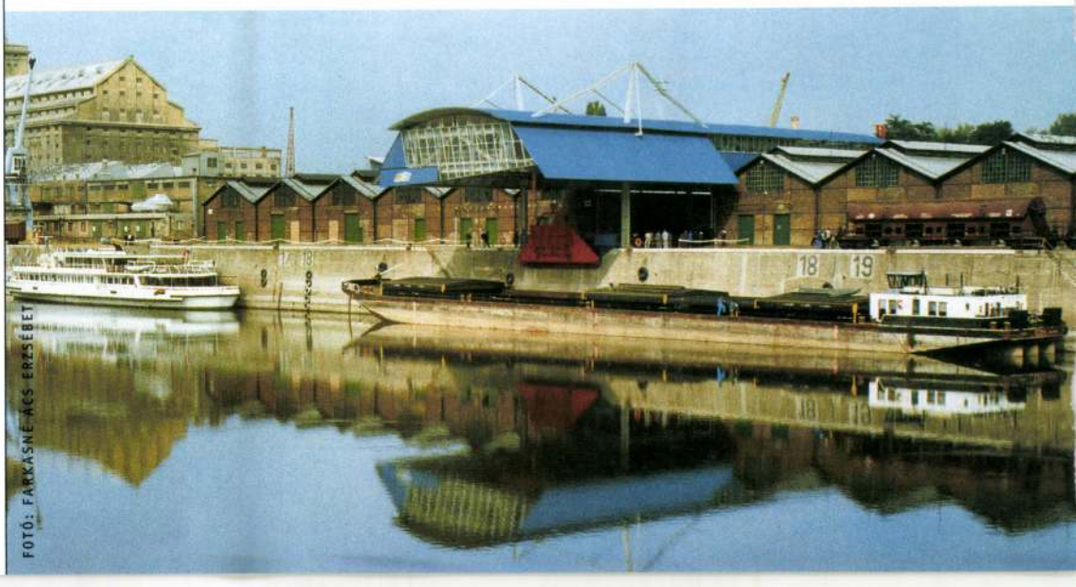

FOTÓ: FARKASNÉ ÁCS ERZSÉBET



Pintér Balázs: Családi ház, Piliscsaba-Klotildliget /
Balázs Pintér: Family house



A Vándoriskola a törvény szerint úgynevezett magas szakmai teljesítménynek minősül, tehát az itt eltöltött évek számával csökkenteni lehet a vezető tervezői jogosultsághoz letöltendő gyakorlati szakmai évek számát, magyarul a diploma megszerzése után magasabb kategóriába kerül az ember (É1 vagy É2).

– *Mennyire tartjátok a kapcsolatot a végzett hallgatókkal, a „vándorokkal"? Lett-e mester közülük?*

– Egy részük továbbra is dolgozik az egyesülés cégeinél, van, aki mester lett. Ketten vannak olyanok is, akik a Vándoriskola után a Mesteriskolára is felvételiztek.

– *Terveztek változtatást a következő időszakra?*

– A munka minden évben egy kicsit másképpen folyik. Egyrészt vannak rövid, néhány hónapos kurzusok – régebben Ekler Dezső, Makovecz Imre szervezte ezeket –, most két éve folyamatosan megy egy kurzus, aminek a fő témája az, hogy az elmúlt 150 év építészeinek munkáiból, írásaiból, az adott kor szellemi mozgásaiból készül fel egy-egy hallgató. Vagyis egy diák beszámol kutatásairól a többieknek. Ugyanakkor több előadás hangzik el egy mestertől is (Kampis Miklós, Makovecz Imre, Kálmán István), amely utána bizonyos tervezési feladatok megoldását is megkívánja. A hallgatók saját tanulmányaikból csinálnak egy kis összefoglaló füzetkét és mindenkinek kiosztják. Ezek az írásos anyagok együtt egyfajta tankönyvként szolgálnak, másképpen nagyon sok helyről kellene összegyűjteni a témáról szóló forrásanyagokat.

Mindig van valami kis változás. Például jó gyakorlatnak tűnik, hogy egy vándor előadásán mindig egy vagy több mester is jelen legyen, ekkor igazán jó és tartalmas beszélgetések tudnak kialakulni. Gyakran meghívjuk azt, akiről az előadás szól. Fontosnak tartjuk, hogy a hallgatók megismerjék a közelmúlt jeles magyar építészeit, eredményeit.

Amikor az építészhallgatók elvégzik az egyetemet, az érdeklődőbbek természetes módon mestereket keresnek maguknak. A Vándoriskolában alapvető kérdés, hogy aki eziránt affinitást érez, az kapcsolódhasson, tanulhasson. Ezenkívül egyfajta magatartásra is nevel, amit nem feltétlenül hoz magával az ember a családi, iskolai háttérből. Megtanít arra, hogyan kell tárgyalni a megbízóval, a művezetővel, hogyan viselkedik egy építész.



Zsuffa Zsolt: Családi ház, Csömör /
Zsolt Zsuffa: Family house

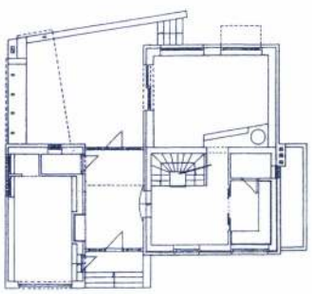

Ezen belül persze nagyon fontos az is, hogy hogyan kell tervezni egy házat, de nem ez az egyetlen szempont. Jó, hogy a mesterek a vándorból a tőle telhető legtöbbet próbálják kihozni, figyelnek rá, hogy mi várható tőle az építészet irányában, és ezt fejlesztik. Sokuknál jónéhány év kell ahhoz, hogy kiderüljenek ezek a dolgok.

– *Szabad-e a mesterválasztás?*

– Elméletileg igen, de mindig a felsőbb évfolyamok választanak. Minden félévben van egy lista, hogy kihez lehet menni. Először a harmadévesek választanak, aztán a másodévesek, majd az elsőévesek. Ez viszonylag jól működik, hiszen a három év alatt mindenki eljut ahhoz az emberhez, akihez szeretne.

A „Vándoriskola 1989-1999" című katalógus megrendelhető a Kós Károly Alapítványnál (209-11-74) és az AXIS Építészirodában (212-25-08)

A FOTÓKON VÁLOGATÁS AZ 1998. ÉVI DIPLOMAMUNKÁKBÓL



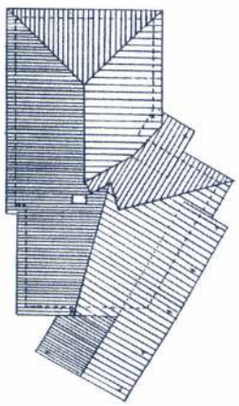

Bogos Ernő: Családi ház, Solymár /
Ernő Bogos: Family House

FELVÉTELI PÁLYÁZAT 1999

PÁLYAKEZDŐ ÉPÍTÉSZEK!

Pályázatot hirdetünk három évig biztos munkahelyre.
A munkalehetőség egyben továbbképzés is.
A munkavégzés a Kós Károly Egyesülés tervezőirodáiban építész mesterek mellett folyik, akiktől el kell sajátítani a munkavezetés, tárgyalás, szerződéskötés gyakorlatát, az önálló építészeti és emberi magatartás elemeit. A munka mellett továbbképzést szervezünk a vándoriskola hallgatóinak. Olyan pályakezdők jelentkezését várjuk, akik önálló vállalkozói ambícióval magas színvonalú építészetet kívánnak művelni.

■ *A pályázatra beadandó munkarészek:*
1. Portfólió (a pályakezdő eddigi munkáiról)
2. Tervezési feladat (pályázati kiírás szerint)
(formátum és előadásmód kötetlen)

■ *Részletes pályázati kiírás átvehető:*
1999. május 26-tól az AXIS Építészirodában
(vagy levélben/faxon rendelhető)

■ *A pályázatok beadásának határideje: 1999. augusztus 27.*
A pályázatra beadott munkákat a pályázónak személyesen kell ismertetni a mesterekből álló kuratórium előtt, 1999. szeptember 3-án pénteken 14 órakor, helye: Magyar Építészek Kamarája:
1088 Budapest, Ötpacsirta utca 2.
A pályázat alapján felvételt nyerőket 1999 októberétől alkalmazzuk.
■ *További információk,a pályázat leadása:*
Salamin Ferenc, AXIS Építésziroda, 1122 Budapest, Városmajor u. 28/c.
Telefon/Fax: 212-25-08

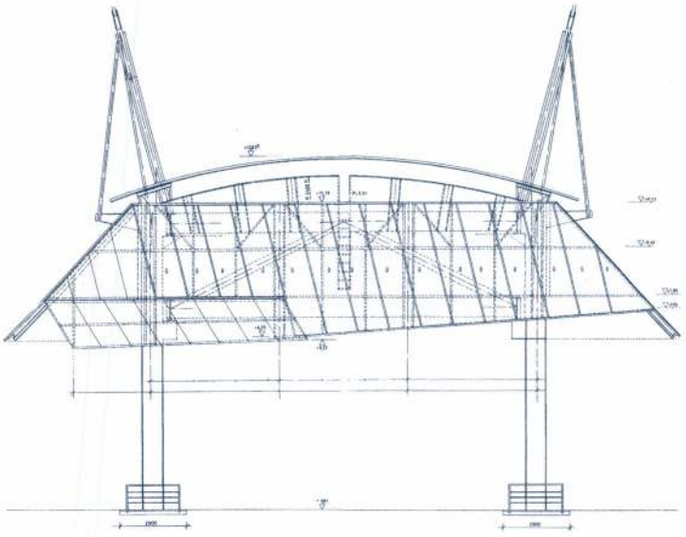

A környezetbarát fejlesztésekben érdekelt *termék- és logisztikai klub* ösztönzésére megépült létesítmény arra hivatott, hogy a magyar agrárexport, valamint a mezőgazdasági alapanyag-import víziszállításokhoz kapcsolódó be- és kirakodási igényeit megfelelő színvonalon elégítse ki. A létesítmény a Duna-Majna-Rajna víziút mentén az első, amelyik gravitációs úton, önürítős vasúti kocsikból közvetlenül a hajókba csúsztatja be az árut.

A tervezés építészeti ideológiája az volt, hogy az épület két századfordulós épületsor között találja meg a maga helyét úgy, hogy szándékoltan nem reagál a régire, sőt bizonyos fokig a régit készteti az újhoz való viszonyulásra. Nem szintézist igyekeztünk tehát elérni, mert az a régivel szemben ellenállást fejezne ki, vagy éppen ellenkezőleg, valamiféle alávetettséget. Az új tudatosan felvállalja saját újdonságát és azt a funkciót, amiért létrejött, a régi pedig azt, ami miatt fennmaradt. A cél persze most is a környezeti harmónia megteremtése, de az egymásmellettiségnek az itt leírt értelmezésében.

■ KAPY JENŐ

MAHART – AGROTERMINÁL, FEDETT RAKODÓÉPÜLET, BUDAPEST / MAHART – AGROTERMINAL, COVERED SHIP QUAY, BUDAPEST

Építész/Architect: Kapy Jenő, Kalmár László
Statikus/Structures: Ivits Iván
Tervezés megbízója/Client for design: MAHART Szabadkikötő
Művezetés megbízója/Client for execution: AGROTERMINÁL Kikötői Átrakó Kft.
Fővállalkozó/Main contractor: GANZ Acélszerkezeti Rt.
Alvállalkozók/Subcontractors: GANZ Pillér Rt. (szerkezetépítés)
ÉPGÉP (futódaru)
DARUDESIGN Kft. (terményrakodó csúszda)



FOTÓ: SZATHMÁRY ZOLTÁN



FOTÓ: FARKASNÉ ÁCS ERZSÉBET



FOTÓ: SZATHMÁRY ZOLTÁN

Volt egyszer egy gazdag ember. Úgy döntött, hogy pénzét valami értékes dologra költi. Egy házra, egy kísérleti modellre, ahol meg akarja mutatni: az egészségügyi ellátó rendszert gazdaságosan, hatékonyan, emberközpontúan is lehet működtetni. Hogy a megvalósítás nem lehetett ilyen mesésen egyszerű, csak sejtem. Rendet tenni, tisztán beszélni, árral szemben úszni.
És a ház – a veresegyházi Misszió Egészségügyi Központ – áll, és mert áll, rátérhetünk a tárgyra.



Mese

KATI

Juhari Kati tankörtársam volt az egyetemen. Jól emlékszem, munkáival mindig meglepetést szerzett. Mást csinált, mint ami várható volt, másképp – valami titokzatos érzékenységgel – nyúlt feladataihoz.

Győrből indulunk új házát nézni. Nem láttam a terveit, fotókat sem, éppenhogy pár szót váltottunk az épületről. Most mivel fog meglepni? – ezen gondolkozom útközben.

A HÁZ

Első benyomások: ház a lankás domboldalon, kő lábazat, fehér vakolat, az emeleti szint fával burkolva, félnyeregtetők fémlemezzel fedve. Bólintok, a belső lényeggel is törődő, visszafogott építészet szinte kötelező (?), vagy egyszerűen csak elérhető (?) eszköztára nálunk az utóbbi években. Még nem dőlt el semmi, menjünk közelebb. Pillantás a kissé bizonytalan előtetőkre, és belépünk az épületbe. S miközben Kati magyarázza, mutogatja, mi található és mi is történik itt, már az előcsarnokba finoman behúzódó rámpán vagyunk, ahonnan rögtön kiderül minden: feltárul az udvar a külső térből bekígyózó kőtámfallal és az udvart keretező, differenciált, finoman formált, jó arányú épületszárnyak. Már felszabadultan járom az épületet, egyszerre érzem a ház tiszta, határozott képletét és a minden szegletet szinte észrevétlen páraként kitöltő személyességet. A vázra rárakódó rétegeket, visszafogott rezdüléseket, a munkát, a megértést.

Sétánk vége felé egy emeleti betegszobában állunk. Ezt a szintet még nem használják, de minden kész a betegek fogadására. Négy kórházi ágy, nyugodt színek, erkély az udvarra. De miért toporgunk itt ennyi ideje? Igen, itt valami fontosat tetten lehet érni. Ez itt egy kórterem. Nem is akar másnak látszani. Nem nappali és nem szállodai szoba. Nem bizalmaskodó, de biztonságot sugall, a törődés reményét. És ez az egész házban így van. Kati az újszerű programból adódó legnagyobb csapdát magabiztosan kerülte ki. Nem akarta az épület funkcióját humanizálás címén elfedni, valami másra emlékeztetővé tenni. A ház önmagából kibontva lett emberközeli.

Búcsúzóul még körbejárjuk az épületet. Helyükre kerülnek a dolgok. Jó megpihenni a szemnek a rámpa-szárny kifelé résablakos felületén és a hátsó, kicsit fürdőarchitektúrára emlékeztető zsalus-árkádos homlokzaton (apró finomság: a balneológia-fizikoterápia részleg van mögötte). A gondosan tervezett kertről még csak elképzelni tudjuk, milyen szép lesz, hogyan fogja évről évre egyre gazdagabbá, teljesebbé tenni az együttest.

UTÓIRAT

Az épületet elkezdték használni, folyamatosan veszik birtokba. Kati az ilyenkor szokásos elszakadási problémákkal küszködik. Ne aggódj, Kati, házad elég erős, hogy megkezdje önálló életét.

■ CZIGÁNY TAMÁS



FOTÓ: SZATHMÁRY ZOLTÁN

VERESEGYHÁZI MISSZIÓ EGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONT/ MISSION HEALTH CENTRE, VERESEGYHÁZ

Építészet, belsőépítészet/Architect, Interior designer: Juhari Katalin, Teampannon Kft.
Munkatárs/Fellow architects: Máté Erika, Posgay Eszter
Szerkezet/Structure: Kerényi László, Statika-M Kft.
Gépészet/Plumbing: Cservenyák Gábor, Teampannon Kft.
Barta Ervin, Apex Kft.
Elektromos/Electrician: Kucskár Mihály, Vill-Art Kft.
Közmű/Public utilities: Mélyterv Kft.
Kertépítészet/Landscape: Vincze Attila, Pagony Kft.
Orvostechnológia/Medical technology: ifj. Pólya Endre, Mediplán Kft.
Generálkivitelező/Main contractor: Gerencsér Zsófia, Kokas Péter, Adeptus Kft.



Metszet / *Cross section*

Földszinti alaprajz / *Ground floor plan*

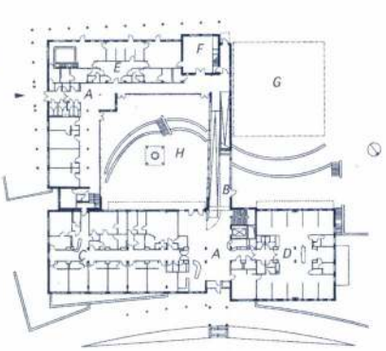

a./ Recepció, váró / *Reception, waiting hall*
b./ Rámpa folyosó / *Slope corridor*
c./ Ambulancia / *Ambulance*
d./ Nappali kórház / *Daytime hospital*
e., f./ Fizioterápia, gyógytorna / *Physiotherapy*
g./ Tervezett műtő / *Planned operating room*
h./ Udvar, díszkút / *Court with fountain*

KAPY JENŐ

„Gyöngyös — Sástó üdülőterület fejlesztése" tervpályázat, 1980

Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal, a Mátra—Eger—Nyugatbükki Intéző Bizottság, a Heves megyei Tanács V. B. és Gyöngyös Városi Tanács V. B. országos, nyilvános tervpályázatot hirdetett Gyöngyös—Sástó üdülőterület fejlesztésére, építészeti kialakítására vonatkozó tervjavaslatok beszerzésére.

A pályaművekből a terület befogadóképességének, felhasználásának és belső szerkezetének, beépítésének kérdéseire vonatkozóan kívántak javaslatokat beszerezni.

A pályaművek bírálata során megállapította a Bizottság, hogy a pályázati feladat egyedi jellegű, témája sajátosan összetett volt (tartós üdülés, tranzit- és turistaforgalom fogadása, hegyi üdülőhelyek tehermentesítése), megoldása komplex tervezési munkát igényelt, sok szakág együttes, összehangolt munkáját tette szükségessé (mint területrendezési, közlekedési, építészeti, környezetvédelmi, zöldfelületi tervezés).

A pályázati munkára döntő hatással volt az a körülmény, hogy a terület spontán fejlődéséből eredő adottságokat oly módon kellett figyelembe venni, hogy a terület végleges arculata azok szerves, fokozatos átépítésével alakulhasson ki.

A terület külön jellemzője, hogy csak részben szolgál hosszabb tartózkodásra, nagyrészt a tranzit üdülés és a belső idegenforgalom céljait is szolgálja. Ilyen jellegű üdülőterület tervezéséhez előképek nem állnak rendelkezésre, arra csak újszerű megoldások adhatnak választ.

Nem volt várható, hogy a tervpályázat a terület teljes felhasználására, minden érintett szakág kérdéseire végleges, befejezett, közvetlenül realizálható választ adjon. Annál inkább várható volt, hogy a pályaművek feltárják a számításba jövő fejlesztési javaslatok módozataira vonatkozó részletes műszaki javaslatokat, nemkülönben olyan ötleteket, amelyek a területen reálisan megvalósíthatók, annak programját gazdagítják.

A tervpályázat eredményesnek bizonyult, megfelelő választék adódott a felmerült feladatok megoldására vonatkozó javaslatokból, amelyek alapján az üdülőterület fejlesztésének végleges programja tisztázható, összeállítható. A beérkezett pályaművek egy része magas szakmai színvonalat képviselt.

A Bíráló Bizottság a tervpályázat célkitűzéseinek figyelembevételével bírálati szempontokat állapított meg:

— környezeti kapcsolatok,
— területfelhasználás, belső szerkezet,
— közlekedés,
— beépítés,
— építészeti színvonal,
— gazdaságosság, üzemelés.

A kőbánya hasznosítására vonatkozó javaslatok a beépítés értékelése keretében kerültek megvitatásra.

A részletes bírálati szempontok és a pályaművek alapján a Bíráló Bizottság az alábbi javaslatokat, következtetéseket vonta le:

1. Környezeti kapcsolatok:

— A Bíráló Bizottság alapvető kérdésnek tartotta, hogy a Sástó természeti környezet minél nagyobb mértékben megmaradjon, a tó minél kevésbé épüljön körül. A sportterületek e szempontból zöldterületként értékelhetők.

— A terület alkalmas arra, hogy kiinduló állomása legyen a távolabbi célok felé irányuló természetjárásnak, illetve pihenőhelyül szolgáljon az átmenő turista- és üdülőforgalomnak.

— A környező kiránduló- és üdülőterületek súlypontja Sástó, ahonnan a kisugárzó gyalogos közlekedés útvonalai kedvezően vezethetők a több irányban fekvő célpontok felé.

2. Területfelhasználás

— A pályaművek alapján bebizonyosodott, hogy a sástói üdülőterület szálláshelyigényes üdülőforgalmának felső határa legfeljebb 2000 főben határozható meg.

— Az üdülőterület központjának kialakult helye megfelelő, szükség szerint északi irányban bővíthető. Legkedvezőbbnek a központ kialakításának az a módja bizonyult, amely piazetta jelleggel, emberi léptékre törekedett és építészeti eszközökkel is elősegítette társas kapcsolatok kialakulását.

— Helyes gondolatként értékelhető a beépítéssel járó területfelhasználási elemek egyes helyekre javasolt koncentrálása, e célra elsősorban a 24. sz. fő közlekedési út és a tó közötti terület alkalmas.

— Az úttörőtábor helye megfelelő és területe bővíthető. Kedvező az olyan megoldás, ahol biztosítható, hogy a tábor és a környező üdülőterületek zavartalanul funkcionálhassanak. Helyesnek bizonyult az a törekvés, amely a tó felé nyitást biztosított.

— A kemping helyére vonatkozóan több javaslat merült fel. A Bíráló Bizottság a tótól É-ra fekvő területet tartotta legalkalmasabbnak kemping céljára (pl. 4., 12. sz. pályaművek), míg a D-i területet inkább a tartós üdülés létesítményei (vállalati üdülők) számára célszerű felhasználni.

— A Bíráló Bizottság külön foglalkozott a tó közvetlen környezetének kialakításával és megállapította, hogy azt minél természetesebb formában kívánatos fenntartani, a közvetlen tópart burkolt sétatér jellegű kiképzése környezetvédelmi szempontból nem kívánatos.

3. Közlekedés

— A közlekedési javaslatok bírálata során a külső közlekedési kapcsolatok elemzésénél alapvető kérdésnek bizonyult, hogy az átmenő forgalom időleges lekötése, megállítása milyen módon oldható meg. A 24. sz. fő közlekedési útról tervezett lecsatlakozások számát illetően a pályaművek eltérőek. A legkedvezőbbnek a két (esetleg három) rácsatlakozás bizonyult (pl. 2., 4., 12. sz. pályaművek). E pályaműveknél az egyik lecsatlakozás a terület déli pontján létesül, a másik csomópont a központ és az északi oldalon levő kemping kiszolgálását biztosítja (pl. 2., 4. sz. pályaművek).

Magyar Építőművészet

MÉ 80/5

TARTALOM

Tervpályázat

„Gyöngyös—Sástó üdülőterület fejlesztése" c. tervpályázat, 1980. Összeállította: *Nagy Károlyné* 2

„Az üdülés korszerű formái a Kaposvár—Desedai szabadidő központ területén" c. tervpályázat, 1980. Összeállította: *Nagy Károlyné* 9

Épületek

Magyar Néphadsereg Művelődési Háza, Budapest XIV, Építészek: *Kiss Albert—Zádori Attila* (BVTV). Ismerteti: *Zádori Attila* 17

Vegyesrendeltetésű OTP-épületek Budapest XX., Csarnok tér. Építészek: *Jurcsik Károly—Varga Levente* (LAKÓTERV). Ismerteti: *Jurcsik Károly* . 24

Felszabadulás lakótelep, 16 tantermes iskola, Szentendre. Építész: *Kiss Imre* (ÁÉTV) 30

Fővárosi 2. sz. Építőipari Vállalat kultúrterme, Budapest. Építész: *Kovács Attila* (UVATERV) 34

MÁV szociális és üzemi épület, Bátaszék. Építész: *Takács András* (MÁVTI) 36

Autóbusz-pályaudvar, Balatonalmádi. Építész: *Nyiri Mária* (UVATERV) 38

Kárpátia Étterem rekonstrukciója, Budapest V., Építész: *Vellay István* (UVATERV) 40

Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központ és Országos Gyógyszertári Intézet közös székháza, Budapest. Építész: *P. Mueller Éva* (KÖZTI) 42

Balatonfüredi Szívkórház fejlesztése. Építész: *Pázmándi Margit* (ÁÉTV) .. 46

Nagyvilág

Krikovszky Péter: Kórháztipizálási kísérletek Franciaországban — L'Archet Kórház, Nizza, „BICHAT" Egyetemi Kórház, Párizs. Adminisztratív Központ Nizzában 52

Kiállítás

Mentényi Klára: Népi építészeti emlékek Zalában 58

Tanulmány

Dr. Csics Miklós: Divat vagy építészeti forradalom? 62

Krónika

Lőrincz Ernő: Emlékezés egy Fülep Lajos tanulmányra 63

MÉSZ

Ligeti Tamás: Spiró Éva (1926—1980) 64

Callmeyer Ferenc: Batka István (1927—1980) 64

A borítólapon a Bp. XX., Csarnok téri OTP épületek részlete. Fénykép: Penner Gyuláné (LAKÓTERV)

Szerkesztő bizottság elnöke Major Máté

Felelős szerkesztő Nagy Elemér

Szerkesztő Gyöngyösi István dr.

Képszerkesztő Deák Zoltán

Szerkesztőségi titkár Nagy Károlyné

Munkatársak Borvendég Béla
Finta József
Jánossy György
Kévés György
Moravánszky Ákos
Reimholz Péter
Timon Kálmán
Turányi Gábor
Varga Levente

Levelezők Jurij Sztyepanovics Jaralov, CCCP
Pierre Joly, France
Lothar Juckel, BRD
Björn Linn, Sverige
Matti K. Mäkinen, Suomi
Emerich Simoncsics, Österreich
Martin Wimmer, DDR

— Helyesnek tekinthető a 24. sz. úttal párhuzamosan vezetett szervizút, amely a jelenleg is meglevő déli csatlakozásból indul ki és a központig vezet.

— A Bíráló Bizottság fontosnak tartotta olyan, a 24. sz. fő közlekedési úttal lényegében párhuzamosan haladó észak-déli irányú határozott jellegű főgyalogút-rendszer kialakítását, amely a déli üdülőterületek, a Sástó és a központ, illetve az északi oldalra telepített kemping és a központ zavartalan gyalogos kapcsolatát biztosítja. Kedvezőnek ítélhető a központ és a nyugati pihenő és erdőterületek, valamint a kőbánya közötti szerves gyalogos kapcsolat, nemcsak az üdülő-, hanem a kirándulóforgalom szempontjából is.

— Az állóforgalom (parkolás) megoldására a Bíráló Bizottság azokat a pályaműveket ítélte kedvezőnek, amelyek az üdülőközpont és a tranzitforgalom igényeire a központ közelében megfelelően méretezett, jól megközelíthető és áttekinthető autóbusz- és személygépkocsi-parkolót biztosítanak, s innen jól szervezett gyalogos kapcsolatot terveznek.

— A regionális koncepcióban a területet ülőfelvonó érinti. Ennek konkrét műszaki megfogalmazása azonban nem állt rendelkezésre.

4. Beépítés

— A területen meglevő vállalati üdülők megtartásával a pályaművek zöme nem számol, azok csekély építészeti értéke és beépítésük rendezetlensége folytán. Néhány pályamű a meglevő beépítést megváltoztatni nem kívánja, hanem még a bővítésnél is hasonló beépítést javasol. Ez nem kívánatos. Más pályaművek viszont az új, korszerű üdülőbeépítés kialakításánál egyáltalán nincsenek tekintettel a jelenleg is meglevő épületekből származó adottságokra s az átépítésnél az ütemezés lehetőségét nem veszik figyelembe. A Bíráló Bizottság azt a megoldást minősítette legelőnyösebbnek, amely a folyamatos átépítés lehetőségének biztosításával vezetett kedvezőbb eredményre.

— A felhagyott kőbányával kapcsolatban a Bíráló Bizottság a további hasznosítás és a tájvédelem szempontjából elengedhetetlennek tartotta a rekultivációt. A bánya — elhelyezkedésénél fogva — állandó (téli-nyári) üzemelést igénylő létesítmény céljára nem alkalmas. A bánya és a sástói üdülőterület között vizuális kapcsolat van, amelynek beépítése nem kívánatos. Figyelembe kell venni azt is, hogy a bánya területén értékes faállomány telepítésével, erdősítéssel csak hosszabb távon lehet számolni. Ezért azok a megoldások nevezhetők sikeresnek, amelyek e szempontot figyelembe veszik és elsősorban sportpálya (pl. 2., 8. sz. pályaművek), vagy pl. autós mozi (3. sz. pályaű), szabadtéri színpad számára alakítják ki a területet. Ezen javaslatok a bányaudvar és a Sástó közötti vizuális kapcsolatot is erősítik és kiaknázzák az innen nyíló szép kilátást. Kevésbé javasolható a skanzen itteni elhelyezése. Külön ki kell emelni azokat a pályaműveket, amelyek a bánya értékes természeti környezetét is a természetjárással összefüggő, épületet nem igénylő célra vették figyelembe.

5. Építészeti kialakítás

— A beküldött pályaművek nagy többsége a már értékelt beépítési megoldásokat színvonalas építészeti kialakítású épületekkel oldotta meg.

— A kedvezően elbírált pályaművek kistömegű, általában magastetős, a tájba jól illeszkedő épületeket alkalmaztak (pl. 4., 12. sz. pályaművek).

6. Gazdaságosság, üzemelés

— A gazdaságosság, racionalitás, illetve a szervezési-üzemelési kérdések érvényesülése szempontjából a beérkezett pályaművek két fő csoportba sorolhatók.

Egy részük e kérdéseket csak felszínesen érintette, s a beépítési javaslatok a megvalósítás, üzemeltetés folyamatának átgondolását nem tükrözték. Más pályaművek törekedtek arra, hogy a gazdasági követelményekhez igazodjanak, kiemelték a gazdaságossági, illetve szervezési, üzemelési kérdéseket. Ezeknél a pályaműveknél bebizonyosodott, hogy a kérdések mérlegelése építészeti szempontból is jól hasznosítható szervező erőt jelenthet.

— Gazdaságosság szempontjából azok a tervek mutatkoztak előnyösnek, amelyek a beépítéssel járó területfelhasználási elemeket koncentrálták.

— A meglevő vállalati üdülőterület rekonstrukciója csak fokozatosan, folyamatosan valósítható meg, ezért azok a javaslatok, amelyek e szempontot, — melyre egyébként a kiírás is utalt — nem vették figyelembe, nem tekinthetők gazdaságosan megvalósíthatónak.

— A közművesítés szempontjából azok a pályaművek előnyösek, amelyek koncentrált területfelhasználással a tó és a 24. sz. főközlekedési út közötti területen helyezik el a közművesítést igénylő létesítményeket, és figyelembe veszik a terület meglevő, illetve épülő közműhálózatát.

— Üzemelési szempontból fontos az egész évben üzemelő és csak nyáron használt létesítmények külön-külön csoportosítása annak érdekében, hogy a téli üzemelés minél korlátozottabb területre terjedhessen ki.

A Bíráló Bizottság a tervpályázat összefoglaló értékelése, valamint az egyes pályaművekről kialakított részletes bírálati vélemények alapján az alábbi döntést hozta:

— a 4. bírálati sorszámú pályamű szerzőit 90 000.— Ft összegű díjazásban,
— a 12. bírálati sorszámú pályamű szerzőit 80 000.— Ft összegű díjazásban,
— a 2. bírálati sorszámú pályamű szerzőit 70 000.— Ft összegű díjazásban,
— a 8. bírálati sorszámú pályaművet 40 000.— Ft értékű megvételben,
— a 3. és 5. bírálati sorszámú pályaműveket pedig 25 000— 25 000.— Ft értékű megvételben részesítette.

4. bírálati sorszámú pályamű

Szerzői: Kapy Jenő
László Zoltán
Kőnig Tamás
Novák Ferenc
Budai Ilona
Ambrus Péter

A tervező törekedett tájba illő, domborzathoz idomuló rendezési elveket alkalmazni, amelyeket sikeresen valósított meg. Ny-i irányban sportterületen keresztül ad kapcsolatot az erdőkkel. A tó közvetlen környezetének védettségét határozott gondolattal távolabbra elhúzott gyalogos gyűrűvel oldja meg. Területhasznosítása arányaiban és funkcionálisan helyes. A forgalmi feltárás rendszere jó, gépkocsiparkoló méretezése kedvező, de gazdaságtalan és eloszlásában nem megfelelően súlyozott. Busz-várakozóhely telepítése jó.

Beépítési ötlete szellemesen veszi figyelembe a realitásokat és a fokozatosságot, mind a központ, mind pedig a vállalati üdülők vonatkozásában.

A meglevő üdülőterület átépítését az emberi aktivitások bekapcsolásával képzeli el. Terve nem statikus állapotot, elképzelést rögzít, hanem mozgásban, fejlődésében vizsgálja a terület jövőbeni életét. A turistaház és az úszómedence telepítése elhibázott. A kemping É.-on való elhelyezése a területi adottságok alapos ismeretét tükrözi, jó megoldás. Ugyancsak helyes és jó az úttörőtábor továbbfejlesztésére tett javaslata.

A központ piazetta jellege helyes, jó használta fel a meglevő motel épületét.

A Bíráló Bizottság megítélése szerint a bányaudvar állandó üzemeltetésű létesítmények elhelyezésére nem alkalmazható, a falumúzeum egyébként értékes gondolata az alkalmazott méretek miatt nem realizálható, léptékproblémákat okoz.

A szabadtéri színpad megvalósítható, a gondolat továbbfejlesztésével.

A meglevő és tervezett állapot közötti átmenetet jó érzékkel biztosítja, a létesítmények építése gazdaságosan ütemezhető, rugalmas megoldásra ad lehetőséget.

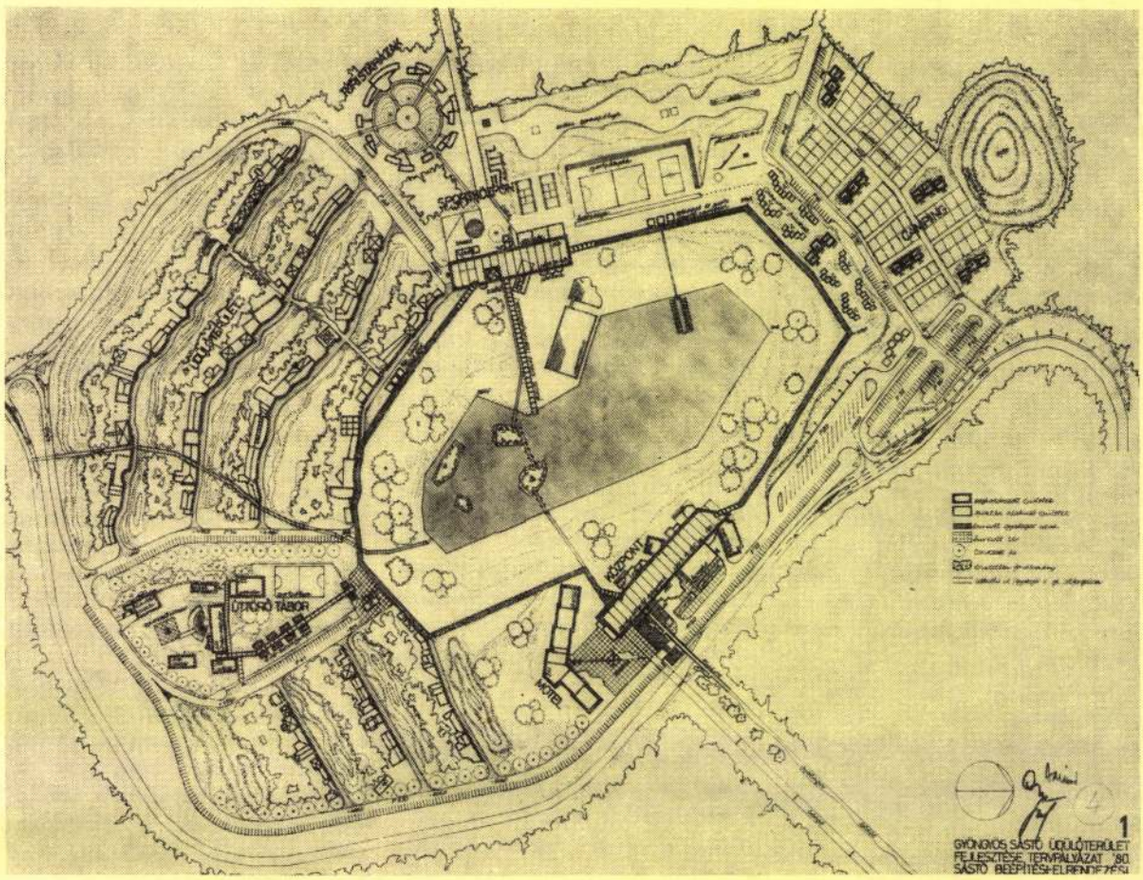

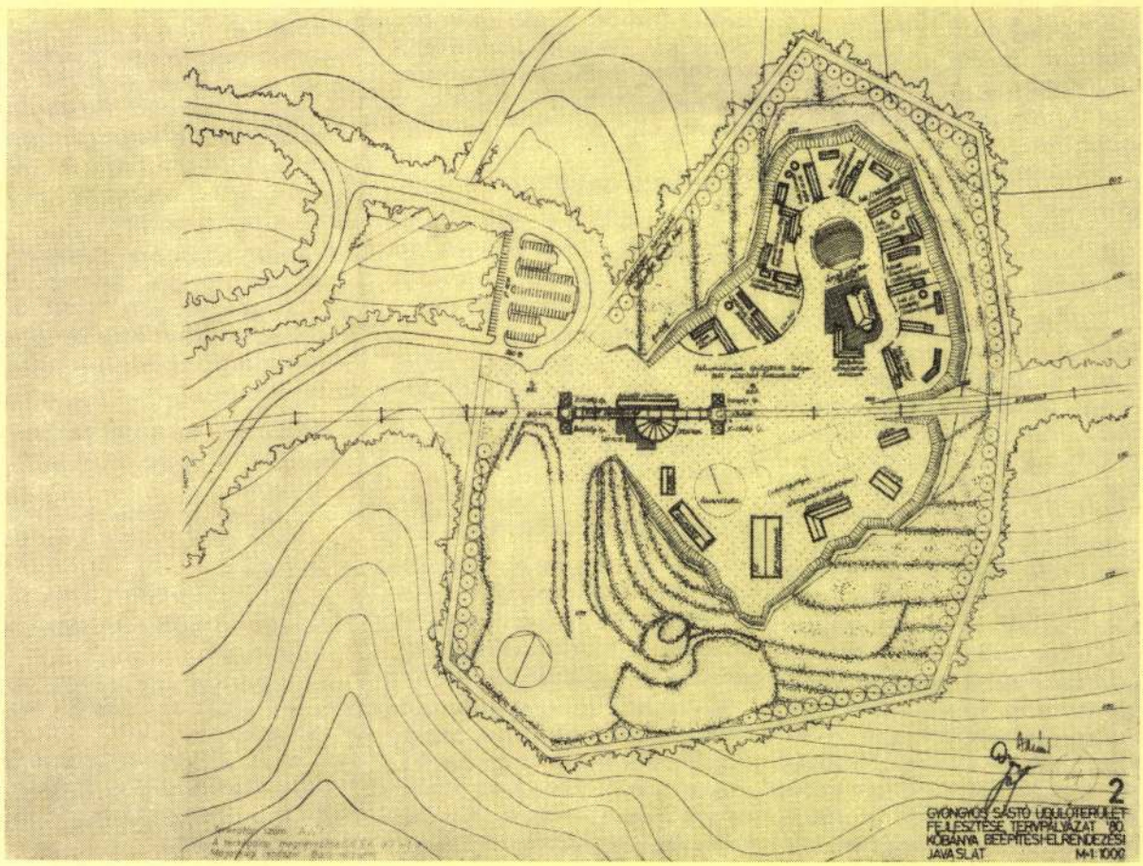

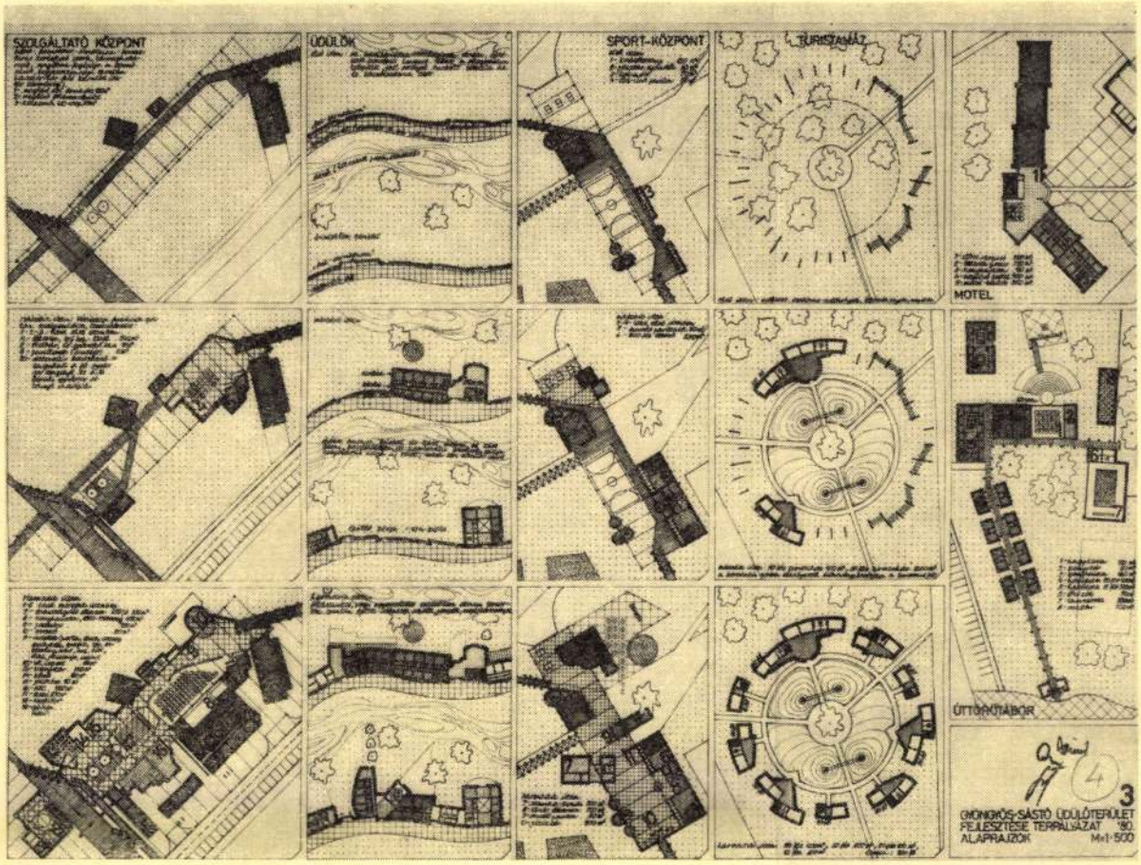
SZOLGÁLTATÓ KÖZPONT
ÜDÜLŐK
SPORT-KÖZPONT
TURISTAMÁZ
MOTEL
ÜTTÖRŐTÁBOR
3
GYÖNGYÖS-SÁSTÓ ÜDÜLŐTERÜLET
FEJLESZTÉSE TERPÁLYÁZAT '80.
ALAPRAJZOK M=1:500

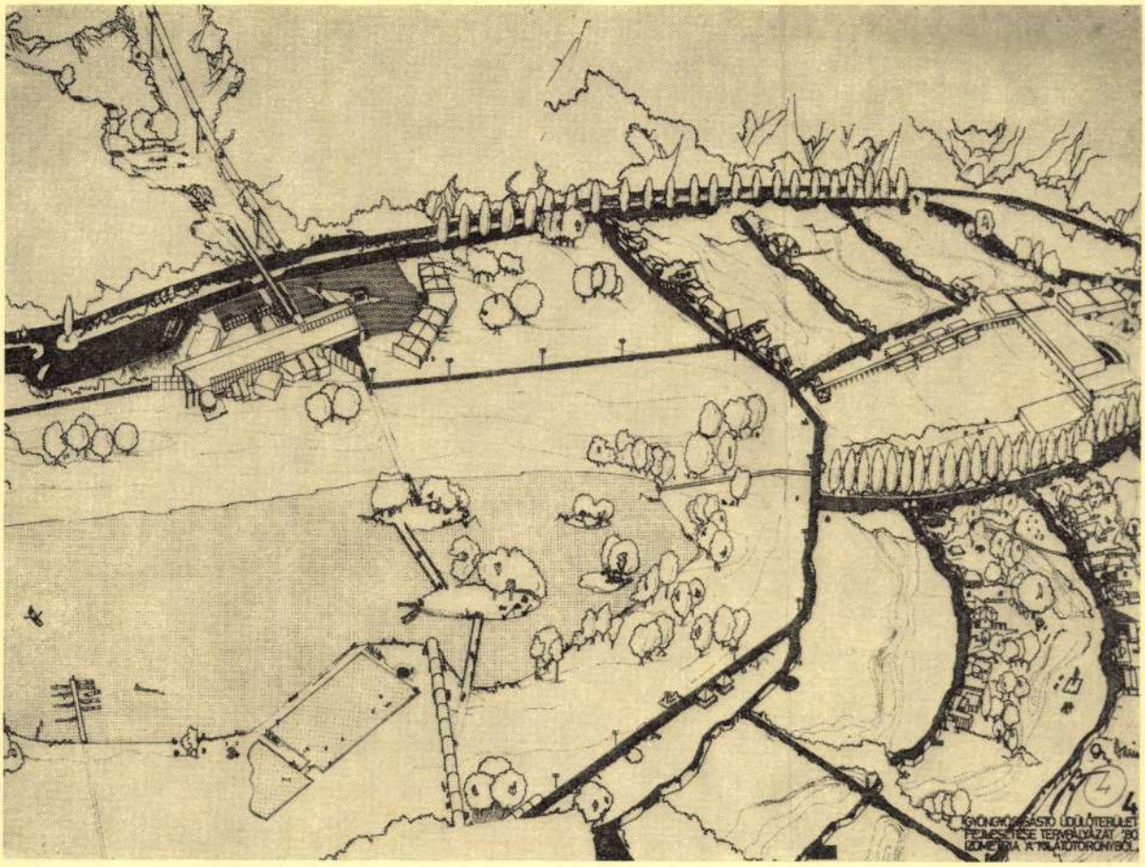
4
GYÖNGYÖS-SÁSTÓ ÜDÜLŐTERÜLET
FEJLESZTÉSE TERPÁLYÁZAT '80.
IZOMETRIA A KILÁTÓTORONYBÓL

12. bírálati sorszámú pályamű

Szerzői: Banai Gábor
Tarján László
Tátrai Judit
Vértes Péter
Géczi Gábor
Kugler Katalin

A terv jó javaslatokat nyújt a sétautak indításával a távolabbi célpontok feltárásához. A környezettel való kapcsolata és az erdőterületek feltárása átgondolt, tájat ismerő megoldást tükröz.

Területfelhasználási rendszere világos, áttekinthető, gazdaságos. Tömegközlekedési kapcsolatai jók, rendszere egyszerű, gazdaságos és jól funkcionáló feltárást tesz lehetővé. Állóforgalmi férőhelye kevés, jó a parkolók célforgalmi szerepe, de ennek ára a háromszoros lecsatlakozás a 24. sz. fő forgalmi útról. A minimális úthosszak különös érdemei a tervnek. Gyalogos forgalma jól szervezett. A tó körüli területek zöldfelületének kialakítása igen szakszerű, átgondolt, azonban a tópart burkolása nem kívánatos.

A vállalati üdülők beépítésénél a meglevő adottságokat nem veszi figyelembe, fokozatos átépítés lehetőségét sem biztosítja. A közműadottságok figyelmen kívül hagyása kedvezőtlen.

A központ térképzése, építészeti megoldása és funkcionális kapcsolatai kiemelkedően jók, annak piazetta jellege a terv értéke.

Az úttörőtábort részben átépíti és áthelyezi, a vállalati üdülőkkel a tótól elzárja.

A kemping telepítése helyes.

Az üdülőépületek alaprajzi megoldásai jól hasznosíthatók.

A kőbányára adott javaslatok közül a szoborkert telepítése hasznosítható.

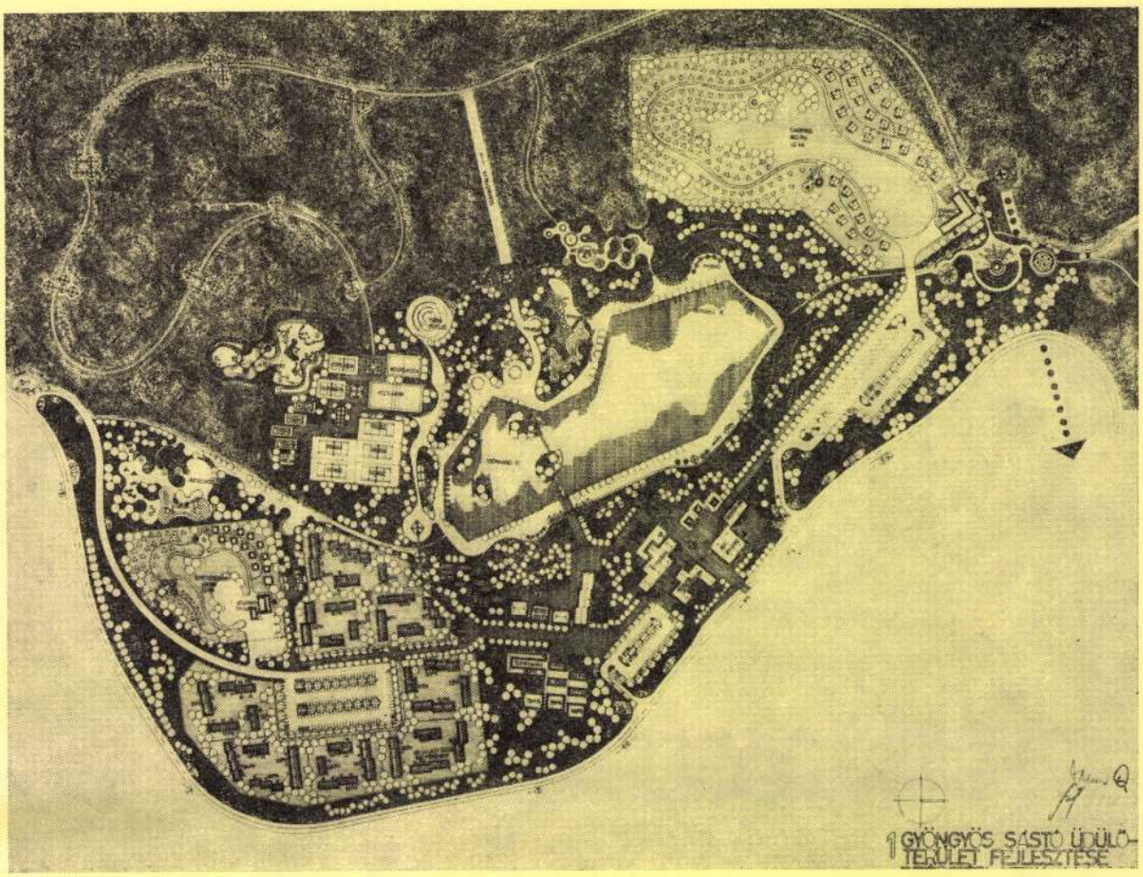

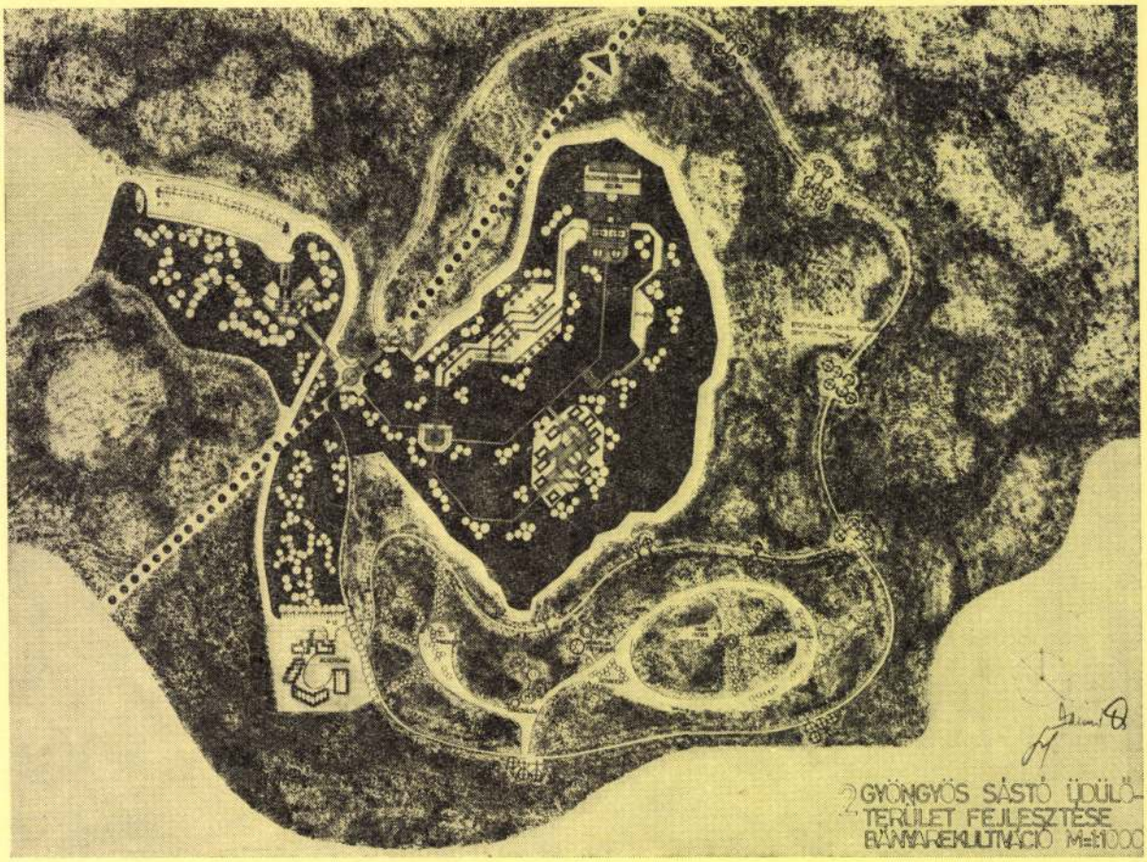



Családi ház a Normafánál

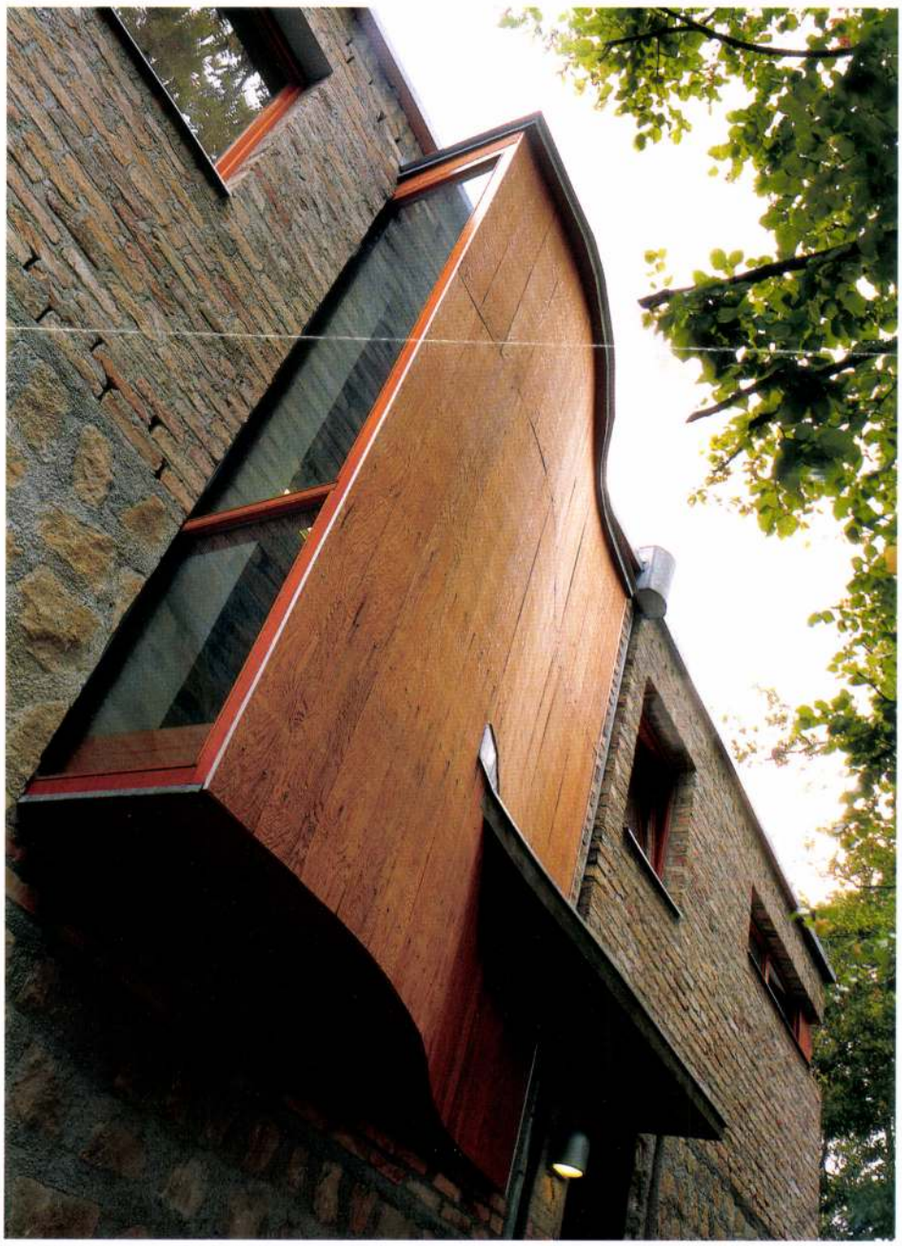

ÉPÍTÉSZEK ARCHITECTS Kapy Jenő
Murka István



A TERÜLETEN nemrég még erdő lehetett, amely a szomszédos területeken épült társasházak miatt megszűnt, de ezen a telken megmaradtak a fák és az aljnövényzet is. Fontos szempont volt a tervezésben, hogy az épület ebbe a növényzetbe szervesen beilleszkedjék. Van a „ház", amely egy hangsúlyos tengely mentén, két szinten – a földszinten és az emeleten – lineárisan egymás mellé sorolja a négytagú család primer életfunkcióit, és erre rátolva áll az ún. „nem-ház": tulajdonképpen egy erdei pavilon a ligetes környezetben – ezt lehet talán nappalinak nevezni mai szóhasználatunkkal.

A „ház"-rész a premodern Medgyaszay István két gödöllői, egykori Erdő utcai családi házánál elgondoltakat eleveníti fel, aki Schmitt

Irodaház átalakítása, Budapest, 2000 (terv)

Építész: Kapy Jenő, Murka István



A VOLT GOLDBERGER-HÁZ átalakítása korszerű irodaépületté. Az eredeti értékek megmentése és rekonstrukciója mellett az irodafunkciónak megfelelő új technológiai megoldások additívan kerültek a tervbe. Az épület eredeti tetőszerkezete lapostető volt, mely körbefirt egy belső udvart szép acélszerkezetű üvegtetővel, amelynek felemelésével a lapostetőre még egy szint került. Az új emelet utcai homlokzata visszalépő, ívesen befelé hajló, osztás nélküli üvegfalával szinte eltűnik, légneművé válik.

Sportcsarnok, Dömsöd, 1998

Építész: Kapy Jenő, Murka István



AZ ÉPÜLET ELHELYEZÉSE olyan, hogy északi üveghomlokzatával lehetősége legyen utcaképet formálni a meglevő családi házakkal együtt. A bejárat az épület délkeleti, udvar felőli sarkában van, amelyhez az iskolabejárathoz kijelölt képzeletbeli ferde tengelyre tervezett fedett rámpa vezet fel. A kiszolgáló blokk kétszintes, a játéktér szintjére kerültek az öltözők, ill. a szertár. A felette lévő galériaszint az egyéb kiszolgáló helységeket tartalmazza, illetve 80+80 néző számára állóhelyeket biztosít. A terv a mezőgazdasági építészetben alkalmazott helyi anyagokat és szerkezeteket használja, ilyen módon sikerült a bekerülési költségeket a szokásoshoz képest mintegy felére leszorítani.

ÁÉB Bank székháza, tervpályázat, Budapest, 2001

Építész: Kapy Jenő



A TERÜLET maximális beépítésére törekvő alaprajz tömörségét különleges építészeti hatások oldják fel. Az épület a nyugati, oldalsó homlokzata előtt 3 m-re egy másik üvegfal van üvegtetővel, az általuk bezárt két és fél szint magasságú térbe növényzetet telepítenek. A másik oldalhomlokzat előtt szintén van egy fal – ez és a felette lévő üvegfal a menekülőlépcső számára teret határol el. Ennek a falnak a lépcső feletti része háromszög alakú kőfal (a kövek között fényáteresztő hézagokkal, illetve a csúcsa ferde oszloppal van alátámasztva), a lépcső alatti felület pedig fémhuzalokra felfuttatott növény. Az épület belső átriumát a tetőn kívüli konferenciaterem tömege csak részben fedi, így a körülötte kialakított 1,5 m széles felülvilágító gyűrű felől is fény jut be a térbe. Ebben a térben kerülnek felfüggesztésre a munkatárgyalók akusztikailag méretezett, és nem teljesen átlátszó üvegfalakkal és üvegfödémekkel kialakított, kocka alakú kubusai.

Lakópark, tervpályázat, Budapest, 1998

Építész: Kapy Jenő, Murka István

A TERÜLETNEK a kilátás szempontjából legértékesebb része a Bimbó út melletti nagy meredekségű teleksáv. A jó kilátás elsőrendű



építészeti igény volt, ezért ide 3 rövidebb oldalával a „hegybe tolt", erősebben teraszos épület került. A terület középső, belső úttal feltárható részén további két épület elhelyezésére volt lehetőség, és itt előnyös volt a meglévőhöz hasonló telepítési és alaprajzi szisztémában gondolkodni. A belső úttal nem feltárható rész közösségi kertterület. Építészeti alapállás volt az a környezeti adottság is, hogy a közeli utcákban ismert klasszikus modern épületek vannak, és a tágabb környezet építészeti értékeit ezek jelölik. A terepet követő teraszos jelleg lapostetőt határoz meg, de a legfelső szint mindkét típusú épületnél tetőszint visszahúzott faburkolatos homlokzatokkal, a tetők lebegnek, amelyek kőlapburkolatot kapnak ötödik homlokzatként.

ÁÉB Bank székháza, átalakítási tervpályázat Budapest, 2001

Építész: Kapy Jenő, Sebestyén Ágnes, Kovács Zoltán

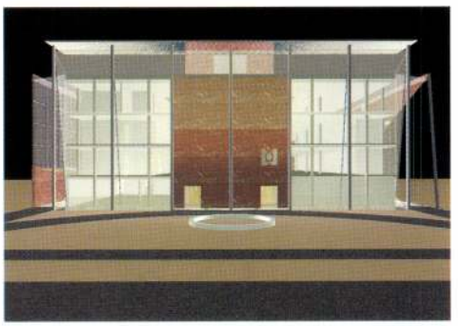

A MEGLÉVŐ ÉPÜLET nyaktagjai építészeti kialakításukat és belső rendszerüket tekintve alacsony színvonalúak, nem használják ki az „U" alakú beépítés lehetőségeit, és a főépülethez érzéketlenül csatlakoznak. Ezért elbontásuk után helyükre új épületszárnyak kerülnek, melyek magassága eléri a főépületét. Az új épületrész formája követi a környezet, és a meglévő ház karakterét tömbszerűségével, zárt kubatúrájával. Ez a zártság biztonságot sugall, – az épület csak belső, védett udvarából nyílik fel üvegfallal, láttatva a ház belső rendszerét, működését; áttetszősége súlytalanná teszi. Az új épületrészek formája nem utánozza a klasszicista karaktert, az attól való különbözőséget egyfajta mai gondolkodásunkra jellemző homlokzati szerkesztéssel, ill. a tetőforma gyűrt karakterével érik el a tervezők.

álló rendszer jöhetett volna létre: áramtermelés nappal és széllel, gázkazán kiváltása napenergiával, fűtés-hűtés hőszivattyúval, uszodafűtés napkollektorral. Mindez azért, hogy az érdeklődők, vásárlók működés közben is láthassák ezeket a komplex rendszereket.

Semmi sem történt persze úgy, mint a karikacsapás: számtalan problémával meg kellett küzdeni a megvalósítás során. Ezek közül a legegyszerűbbek a technikából adódtak. Ma már léteznek azok a bevált, hosszú élettartamú alkatrészek, melyek híján pár éve még nehéz volt ilyen tartós és jól működő rendszereket építeni. Vagy újraépíteni, mint amikor például az első télen kiderült, a rossz elhelyezés miatt a napelemek egymást árnyékolva abbahagyták az áramtermelést. A jogszabályokat átrendezni már korántsem ilyen egyszerű: a napelemek például rendszeresen ajándékoznak áramot a szolgáltatónak, lévén a „kistermelőktől" itthon nem vesznek energiát. Nem úgy, mint Németországban, ahol a szoláris áramot többszörös áron vásárolják meg, ráadásul beszerzési támogatásokkal, adókedvezményekkel segítik a fejlődést. A fejlődést, melynek azt mondják, legnagyobb kerékkötője a magas ár és az alacsony megtérülés. Bánfalvi úr is sokszor feltette ezt a kérdést külföldi tanulmányútjai során. Néhol sértődötten kérdeztek vissza, hogyan lehet ilyen kicsinyes valaki, hiszen nem elsősorban ezt kellene nézni, hanem azt, hogy a megújuló források használatával nem romboljuk utódaink eljövendő életét!

Miért van az, hogy egy autó vagy egy számítógép megtérülését sohasem nézzük? Mikor kerülnek be életünkbe „kötelező olvasmány" jelleggel a megújuló energiák is? Bánfalvi úr reménykedik. Pályája kezdetén jelen lehetett a számítástechnika elterjedésénél s megalapíthatta egzisztenciáját, és úgy érzi, most is valami nagyszerű új dolog születésénél bábáskodhat. Bár még szinte csak a befektetések látszanak, ő bizakodik. Amikor le kellett szerelni a szélkereket, az oszlopot egyből teherautóra rakatta, ami egyenesen Mosonmagyaróvárig, az új telephelyig vitte. Az ottani önkormányzat már átminősített az ő és vállalkozótársai számára egy területet szélerőmű létesítése céljára. És a szél is megbízhatóbban fúj arrafelé.

A Nap viszont az egész országban kiszámíthatóan süt, mégsem tűnik természetesnek, hogy számoljunk a benne rejlő potenciállal. Mégsem megszokott, hogy valaki ebből próbáljon megélni, mégsem gyakori, hogy az ilyen vállalkozókat egyszer csak felhívják egy építészirodából.

Jároli József ▪



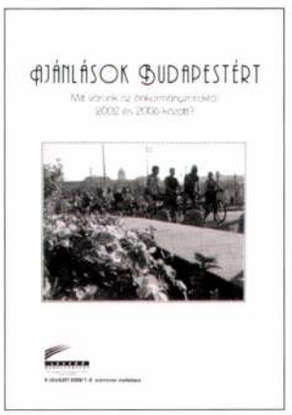

Ajánlások Budapestért

A LEVEGŐ MUNKACSOPORT kiadásában, a Légy**zet 2002/7-8. számának mellékleteként megjelent** az Ajánlások Budapestért – Mit várunk az önkormányzatoktól 2002 és 2006 között című kiadvány, Beliczay Erzsébet és Lukács András összeállításában. Az ajánlások a környezeti tényezőket, a szennyvíztisztítást, energiafogyasztást, vízhasználatot, zajvédelmet, hulladékkezelést, csatornázást és ipari szennyezést átfogó elvek tisztázásán túl az épített környezet és a városi közlekedés fejlesztésére vonatkozó elveket, a közbiztonság javításának módjait is megfogalmazza. A kiadvány végén egy szerződéstervezetet közöl, amely a polgármester(jelöltek) és a Levegő Munkacsoport között köttetne a város jövőjén való közös munkálkodás feltételeként. A kiadvány együttműködést javasol a civil fórumok, a környezetvédelem szempontjait óvó csoportok és a hatalom választott képviselői között. ▪

Rétegek
Kapy Jenő 60 éves

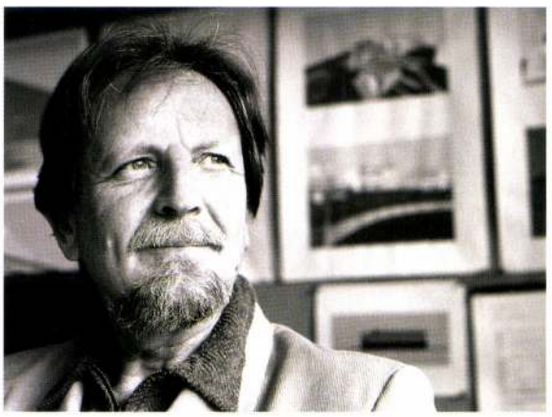

Tanulmányok
1962–1967 BME Építészmérnöki Kar
1967 diploma a Rajzi Tanszéken, diplomadíj (I. helyezett)
1998 DLA tudományos fokozat

Szakmai gyakorlat
1968–1970 Lakótervy
1970–1988 Iparterv; építész tervező, irányító tervező
1986-tól tudományos főmunkatárs
1988-tól tanár az Ybl Miklós Műszaki Főiskolán
1991 a Főiskolán beindítja és azóta is vezeti az épülettervezés szakág posztgraduális képzését
1990-től magán tervezőiroda, először Kapy és Társai, majd Kapy és Kiss, jelenleg Dóm Építészműterem címen

Kitüntetések
1978 Építészeti Nívódíj
1979 Magyar Építőipar emlékplakett
1982 Ybl Miklós díj

Szakmapolitikai tevékenység
A MÉSZ vezetőségének tagja
Az Építési Szakértő Bizottság tagja
A MÉK ill. a BÉK Tagfelvételi Bizottságának elnöke

... és az ÉLET, Tanár úr?

Az életet karmának fogom fel, de tudatában annak, hogy az emberi élet a legértékesebb gyémánt; készen kapjuk, amelyen szüntelenül dolgoznunk kell.

Saját élet

Pontosan a második világháború közepén születtem Kassán, a bombázások alatt. Apám hadosztályparancsnok volt kint az orosz fronton, apai nagybátyám az evangélikus egyház püspöke. A háború után meghurcoltatások, kitelepítés, teljes vagyonelkobzás, anyám 25 évvel fiatalabb volt apámnál, végig kitartott mellette, én X-esnek számítok – egyszóval a szokásos történet: a fogantatástól kezdve egész életem a megtapasztalás, a tanulás folyamata, újra és újra, mindig, mindmáig.

Tanítás

Nagyon tisztelem a középiskolai tanárokat – profik és névtelenek. Nincs hírnév, de irigység sincs, vagy féltékenység, nincsenek komplexusok, csak a feladat van, önmagával küzd az ember. De az egyetemi, főiskolai tanárság már címet, rangot jelent. Büszkék vagyunk az állásunkra, azt gondoljuk, hogy fontos személyek vagyunk. Indiában amikor azt mondják valakinek, nevezd meg magad, a válasz az, hogy csak Istennek van neve. Semmiféle szent irodalom nem mondja, hogy legyél ez, vagy az, hanem azt, hogy legyél emberré, és segíts másokon.

A szakma olyan, mint egy piramis. De nem az a lényeg, hogy ki van a csúcson, és ki van lent, hanem az a fontos, hogy mindenki megtalálja a helyét, hogy mindenki jó helyen legyen – ekkor válhat hiteles emberré.

A tanítványok fejlődése

A hallgató küzd saját magával, és a tanár ehhez úgy asszisztál, hogy módszert ad: hogyan kell rajta maradni az úton, amelyet választott, vagy hogy tud visszatérni, ha letért, és legyen ereje, maradjon hite. A tudás megtapasztalás az iskola-adta feladatokban. Tanítvány akkor lesz valaki, ha megérett arra. És akkor jön a mester, aki rátalál. Nem a tanítvány választ, hanem fordítva, mert tanítani csak azt a tanítványt lehet, aki be is tudja fogadni a tanítást.

A gondolkodás lényege

A gondolkodás folyamat, amely meg is haladhatja önmagát. A gondolkodásnak szerkezete van, ez megegyezik a világrenddel. Minősége meghatározó – törvényei vannak, mint a természetnek. Sokan akarnak művészi képességekhez jutni valamiféle belső „látás" által, munka és belső szilárdság nélkül. Pedig ehhez csakis gondolkodásunk módszeres megtisztítása vezethet el bennünket, amelyet tanítani kellene minden iskolában. Ilyen módszerek például az önmegfigyelési és koncentrációs gyakorlatok.

A tanító elsősorban gondolkodni tanít meg, ehhez módszert ad, és csak másodsorban ad át ismereteket. Tanítványom fejlődését sohasem a végeredményen mérem le – a végeredmény akár el is maradhat –, de a gondolkodás folyamatainak állomásait be kell mutatnia.

A beavatkozás lehetőségei

Sohasem értettem, miért kell olyan környezetbe beavatkozni, amely valójában rendben van. Nem szeretem, ha a tanítványaim úgymond „szép" környezetet választanak tervezési feladatukhoz, ezeken a helyeken a beavatkozás sokszor csak rombol. Beavatkozni azokon a helyeken kell, és szükséges, amelyeket elhagytak az elementárok, a hely szellemei, amelyek ezáltal halottá váltak, vagy azokon a helyeken, ahol az elementárok korábbi, romboló beavatkozások eredményeként fogságban vannak. Egyre több az ilyen elhagyott és leromlott hely.
A beavatkozás pedig csak a hely alapos megismerése után megengedett. Az ilyen feladatok persze nem látványosak, nincsenek minták, sztereotípiák, magad vagy, magaddal küzdesz, és senki nem figyel oda, nincsenek versenytársaid sem, viszont beteljesíted a törvényt, amiért a világon vagy. Keresd ezeket a helyeket! Ehhez pedig kell valamiféle elkötelezettség, mert nehéz szeretettel közeledni ezekhez a helyekhez.



KAPY JENŐ · VÍZ ÉS FÉNY

A szeretet lényege

Teremtő sodródás ragadja magával az alkotó embert valamiféle szellemi sűrűsödés felé, amelyben minden egyes személy arra lesz hivatott, hogy elérje szupraperszonális, önmagát meghaladó fokon személyes minőségét. Teilhard de Chardin szerint a szubjektumnak ez a változása, mint kollektív reflexió, a földgolyó globális pszichologizmusának önmagára való központosulását is jelenti. A személyiség tehát várhatóan egyre jobban felértékelődik, és jellemzője az lesz, hogy valamiféle ember feletti agapé (áldozatokat vállalni tudó szeretet) lehetőségét igyekszik elgondolni, és megvalósítani. Ma ezt a mintát a valóban világítani képes művészek hordozzák.
Elsősorban egyének vannak, de a szeretet lehet olyan közvetítő közeg, amiben a résztvevők közösséggé alakulhatnak. Őrült nagy energiák képesek célzottan vándorolni. Ebben a rendszerben a mestereknek generátor szerepük van.

Az anyag és annak használata

A művész a fizikai létformákkal, az anyaggal bíbelődik – de valójában a pszichológiai teljesítményekben megjelenő elkötelezettségét, az agapét a szilárdból kiindulva materializálja, energiává alakítja. Emberen túli tudat felé tart, miközben krisztusivá teszi az anyagot.

Az anyagra irányuló tudatosság abban a felismerésben válik fontossá, amelyben kimondható, hogy minél fejlettebb a fizikai test, az anyag, annál fejlettebb szellemi minőségek lesznek arra irányulva megtapasztalhatók. Maga az élet az anyag méhéből való özönlésként is leírható – mondja Teilhard –, ugyanakkor azonban az anyag nem válik egyre szilárdabbá, sőt – és ezt már Lars Spuybrock mondja – egybeolvad médiabeli ábrázolásával, a szilárd felől a képlékeny felé, majd a feloldott állapot felé tolódik el. A technológia, az anyagra irányuló cselekvés csak a fenti értelmezésben válhat a művészi gondolkodás tárgyává.

Az ego és az emberek viszonya

Albert Soesman szerint tizenkét érzékelésünk van. Szerintem az Én-érzékelés a legbonyolultabb, legkésőbben fejlődik ki, és kapcsolatban van a kozmikus tudattal. Ez minden fejlett, alkotó személyiség sajátja kell, hogy legyen. Csak az összes érzékelését kifejlesztett, teljes szubjektum képes hordozni a jelen kor hétköznapi kultúráját meghaladó kultúra jegyeit – ezzel betöltve feladatát.
Vannak alapérzékeink, amelyek érzékszerveinken keresztül alakulnak ki a gyermekkorban. Aztán vannak szellemi érzékeink, amelyek az előbbiekkel polaritásban, a felnőtté-válásban játszanak szerepet. A kifejlett Én-érzékelés azt a képességet jelenti, hogy Egy-nek tudom érezni magamat a másik emberrel. A nem megfelelően fejlődött alapérzékelésből következhet a beteg Én-érzék: az ego, amikor én vagyok fontos, mert belőlem csak egy van, a másik nem fontos, mert abból sok van.
Bár magától értetődő állítás az én és az ego szétválasztása, mégis erről újra és újra beszélnünk kell...

Műhelyek ma

Napjainkban a szubjektum felértékelődésének vagyunk tanúi, de ez nem jelentheti azt, hogy az ember egyedül van, hanem azt, hogy cselekedeteiért, gondolataiért felelősséget kell vállalnia, nem hárithatja át azokat másra, vagy a közösségre. A szubjektum közösségben, a közösségért cselekszik, (erről már Patrik Geddes is beszél), és ennek tudatosságát erősíti a „szent együttlét" (szanszkrit szóval: szat-szang), amely a személyiség fejlődésének egyik legfontosabb feltétele. Mesterképzés szintjén már nem órák vannak, hanem fenti értelmezésben szükségszerű szent összejövetelek. Mindenféle műhelynek, alkotáslélektani szempontból, csakis ez lehet az alapja, a műhely a szent együttlétnek fizikai, és spirituális értelemben létrehozott kerete.
A műhelymunka akkor indulhatott el, amikor az alapképzés tanórái már tisztázták a fogalmakat, mikor elkezdtünk komplexen gondolkodni. A mester nem csupán szakmai ismereteket ad át, hanem tapasztalatokat is áthagyományoz az ÉLET-ről. ■

A kérdéseket föltette Csontos Györgyi és Kovács Ágnes, Kapy Jenő tanítványai

---

Kapy Jenő

Meditáció

üres pihenés nyugodt vizeinek
kék zsilipjeit hadd húzom fel
törjenek elő a vad zöld vizek
krokodilrészegségükben
bugyborékoljanak a vörös iszaptengerek...

Forma kell... keményebb
széttépni a fák fekete árnyait
mély álomból ébredőn
hogy nekifeszülhessek végre
hogy nekifeszítsem magam végre
valami szent szimmetriának
valamely valóságnak.

IBUSZ Bank Székház, Budapest, 1992

Építész: Kapy Jenő, Kiss Gyula



A TERVEZETT ÉPÜLET a vasbeton-előregyártást szorgalmazó 70-es évek egyik ipari reprezentánsának átalakításával jött létre úgy, hogy a hat szint közül három szintnek hossz-homlokzatát érintetlenül hagyta. A ház külsejét tekintve a tervezők nem akarták lerombolni teljesen a régi karaktert, hanem kiegészítették azt egy jellemző maival, vállalva a konstruktív szerkesztésben, sőt a fényreklámokban rejlő lehetőségeket is. Az épületen megjelennek teljesen új additív elemek, bravúros szerkezetekkel, mint a födémátvágásokkal kialakított, négy szint magas előcsarnok előtti dőlt bejárati üvegfal, vagy a konferenciaterem a régi nagy pályaudvarok irányítótornyait idéző, formált tömbje (az épület fő vasútvonal mellett áll), megjelennek átépítéssel, cserével kialakított szerkezetek, és végül érintetlenül maradnak régi szerkezetek a homlokzati felületek egyharmadában.

Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara székháza, rekonstrukció, 1998

Építész: Kapy Jenő ; Belsőépítész: Murka István



AZ 1952-BEN ÉPÜLT szocreál házat az idők folyamán – önmagához képest – lerontották, és nem jött létre új minőség: a hatodik emelet tanácsterme beépült, minősége leromlott, és 1972-ben építettek egy épülettől idegen és csonka tetőemeletet. Homlokzati beavatkozást igénylő átalakítást főleg a hatodik és hetedik emeleten végeztek az építészek. A hatodik emeleten visszaállították a tanácstermet szép, Krisztinára kinyíló foyer-val, illetve a hetedik emeleten igyekeztek az elrontott tetőbeépítést korrigálni úgy, hogy az elhelyezett új homlokzati jelekkel a megmaradó jelek újra értelmezhetők legyenek.

Társasház, Budapest, 1996 (terv)

Építész: Kapy Jenő, Murka István



A TERV a saroktelek beépítésének problémakörével foglalkozik, melyet egy elliptikus lépcsőház kihelyezésével old meg. A két utca beépítési magasságának átívelésére lelépcsőzi a tömeget, és építészeti eszközökkel oldja fel azok kerényégét.

Az alaprajz szerkezetének meghatározó elve, hogy a homlokzati síkok mellé a lakószobák sávja került, míg a középfolyosó melletti belső két sávban a kiszolgáló helyiségek helyezkednek el. A kisméretű lakásokban a főzés-étkezés helye a nappali tevékenységekbe sorolt cselekvésfolyamatként van jelen. Fontos tervezési szempont volt még, hogy az utcafront üvegfalai és loggiái egy további fix üvegfallal akusztikai védelmet kapjanak.

Dóm Építészműterem Kft.

Városi Zeneiskola tervpályázata, Siófok, 1998

Építész: Kapy Jenő, Murka István

A HÁROMSZÖG ALAKÚ TELEKRE közel háromszög-alakú alaprajz került, a rendelkezésre álló terület szűkössége miatt ez szinte adottság. A terv építészeti alapállása, hogy a szomszédos Művelődési Ház beleillik abba a vonulatba, amely a 60-as, 70-es években nívós építészek bevonásával igyekezett Siófoknak a korra jellemző arculatot adni (ennek a törekvésnek komoly eredményei is voltak).
A rendszerváltás utáni historizáló posztmodern, ill. a szerves építészet is lerakta házait, ugyancsak komoly eredményeket létrehozva.
A Fő tér építészeti környezetében ez a kétarcúság egyértelműen jelen van.

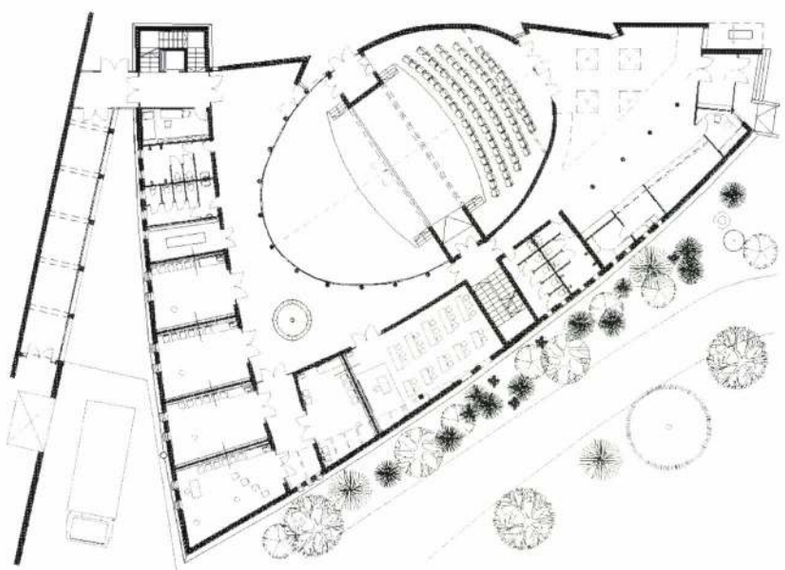

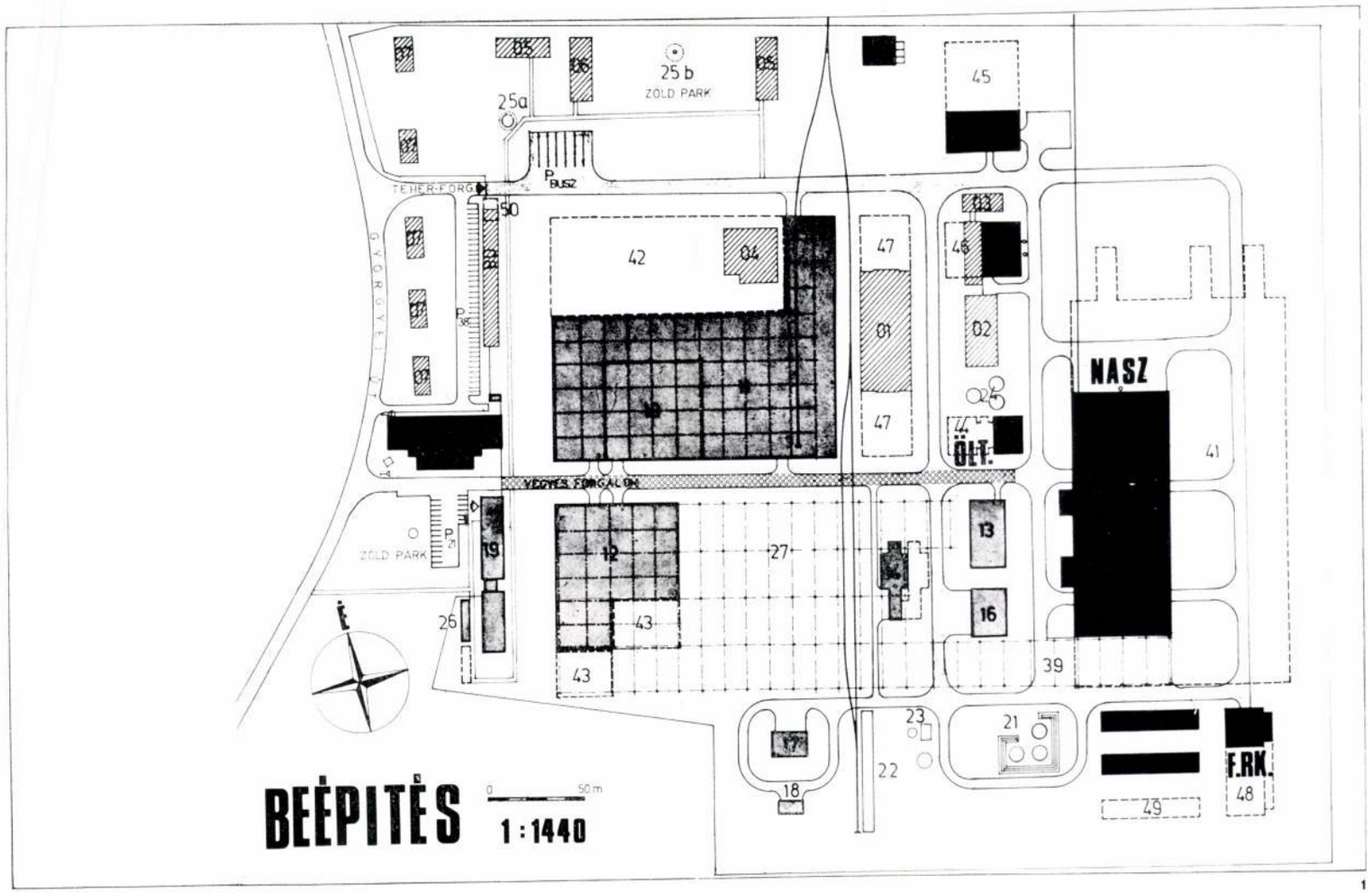

1

1. Helyszínrajz
01. TMK műhely 02. Tehergépkocsi szín (bontandó) 03. Tanműhely 04. Műhely (majd bontandó) 05. Felvonulási irodák 06. Volt étterem, sportklub 07. Szolgálati lakások 08. Felvonulási raktárak 10. Könnyűszerkezet gyártó csarnok 11. Könnyű acélszerk. gyártó II. csarnok 12. Könnyű acélszerk. gyártó I. csarnok 13. raktár (CONDER referencia épület) 14. Festőműhely 15. Transzformátorház 16. Kazánház 17. Oxigénüzem 18. Acetilén üzem 19. Irodák öltözők 21. Olajtároló 22. Olajfeltöltő 23. Szennyvíztároló 24. Tűzivíztároló 25. Víztorony a., régi, b., új 26. Kerékpártároló 27. Szabadtéri alapanyagraktár I. 31. Étterem konyha épület 32. Nehéz acélszerkezeteket gyártó I. csarnok 33. Öltözők I. ütem 35. Tanműhely I. ütem 36. Iszer raktár 37. Schmoll raktár 38. Festékraktár I. ütem 39. Alapanyagraktár I. 41. Nehéz acélszerkezet II. (festőalagutakkal) 42. Könnyű acélszerkezet II. csarnok bővítése (04. j. épület bontásával) 43. Könnyű acélszerkezet csarnok I. bővítése 44. Öltöző II. ütem 45. Műszaki raktár bővítése 46. Tanműhely — bővítés 47. TMK műhely bővítése 48. Festékraktár II. ütem 49. Raktár 50. Teherporta-tűzoltószertár
2. NASZ csarnok nyugati homlokzata, háttérben az öltöző és tanműhely épületével
3. Többcélú, konyha-étterem épület a gyár előtt kialakult közösségi térrel
4. Nehéz acélszerkezetek — csarnok távlati képe



2

Kohászati Gyárépítő V. gyáregységének fejlesztése Tápiószelén

Építész: Kapy Jenő (IPARTERV)

Generáltervező: KOGÉPTERV; telepítés: Kopcsay Gábor—Kapy Jenő (IPARTERV); szerkezet: Edvi Illés Mária, Nagy Márta; épületgépész: Kovács Gábor, Szigethy Sára; elektromos: Nagy Károly; szellőzés: Császár Péter; belsőépítész: Leisztner Piroska; színdinamika: Fajó János festőművész; építtető, üzemeltető: KGYV; kivitelezők: KGYV, 31. ÁÉV, ORSZAK; tervezés éve: 1978; kivitelezés: 1979—81; beép. légm³: NASZ csarnok: 96 500 lm³; Ko-étterem: 11 380 légköbméter; építési költség: NASZ csarnok: 63 000 eFt; Ko-étterem: 36 540 eFt.

Előre bocsájtom, hogy ez a leírás nem műszaki leírás lesz. Szeretném előadni azon gondolataimat, amelyek a terv szerény építészeti értékeire kívánják a figyelmet felhívni.

A terület 1968-ban még gépállomás volt, a gyár első fejlesztése az ún. könnyűszerkezetes program 1972 és 76 között épült. 1976-ban kezdődött a nehéz acélszerkezetek gyártását célzó (NASZ) program, ebbe kapcsolódtam be, amelynek során — a már megépült könnyűszerkezetes program adottságainak figyelembevételével — a gyár egész területét rendeztük, zónásítottuk.

KGYV üzemeltető minden meglevő épülethez ragaszkodott — bevallom — akkor ezzel nem értettem egyet, szerettem volna a régi elavult gépállomás épületeket bontani és a kiszolgáló létesítményeket egy új épületben tömbösíteni. Végül is az élet őket igazolta, a régi épületek megmenthetők voltak, korszerűsítésük azóta meg is történt, és jól illeszkednek az együttesbe. A NASZ üzemi zónáját a terület K-i részén jelöltük ki, amely — mielőtt a KGYV megvásárolta volna — szűz terület volt. Így elérhető volt, hogy a könnyű acélszerkezeti és a NASZ üzemi zóna közötti területen már meglevő, ill. később betelepített kisegítő épületek mindkét üzemi részt kiszolgálhassák (középpontban az öltöző épülettel). Az iparterületet a falutól zöldterületi zóna választja el, ennek kijelölésével figyelembe vettük a Györgyei út mentén még a gépállomás idején kiépült faluszéli lakóházak formájában létesült szolgálati lakások zöldövezeti területét. Ebbe a zónába került a többcélú konyha-étterem épület, amely a régebbi igazgatási épülettel derékszöget zár be, létrehozva a gyár gyalogos főbejárata előtt — mivel az épület egyben a környék művelődési háza is —

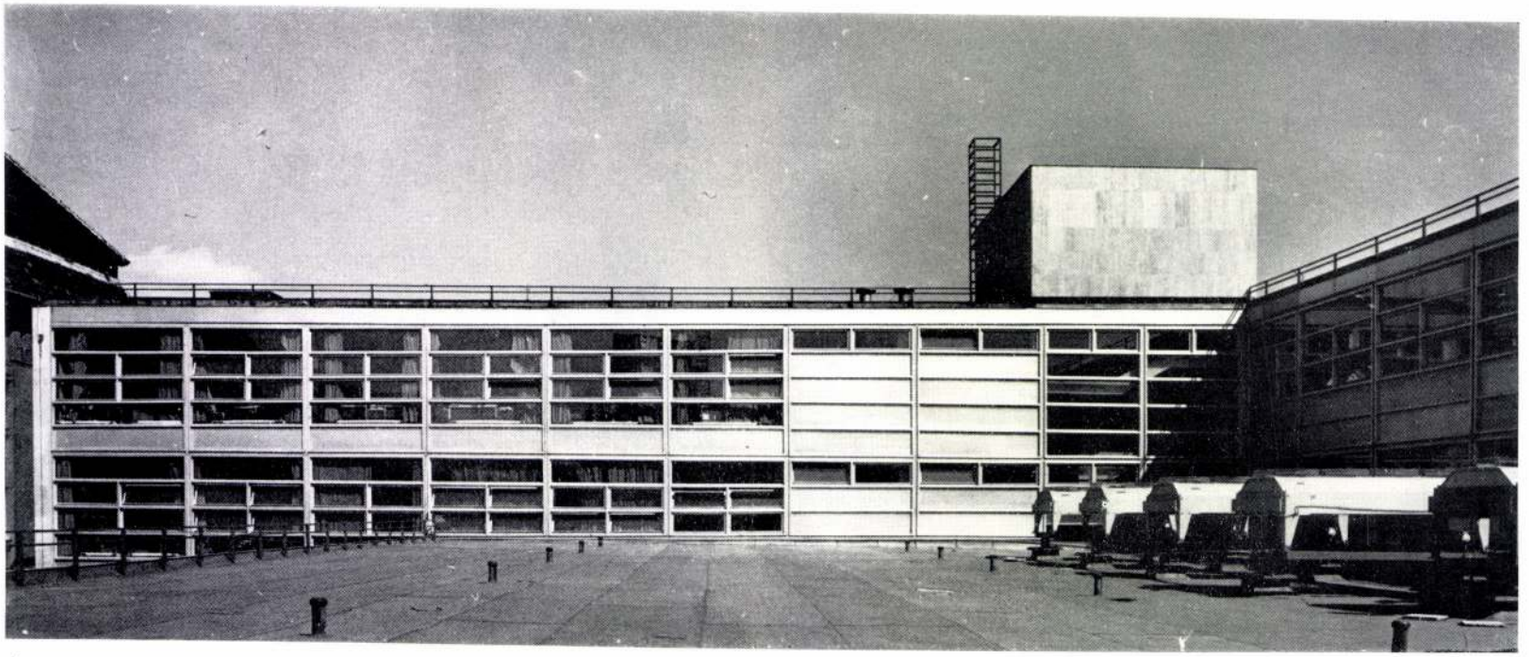

6

5

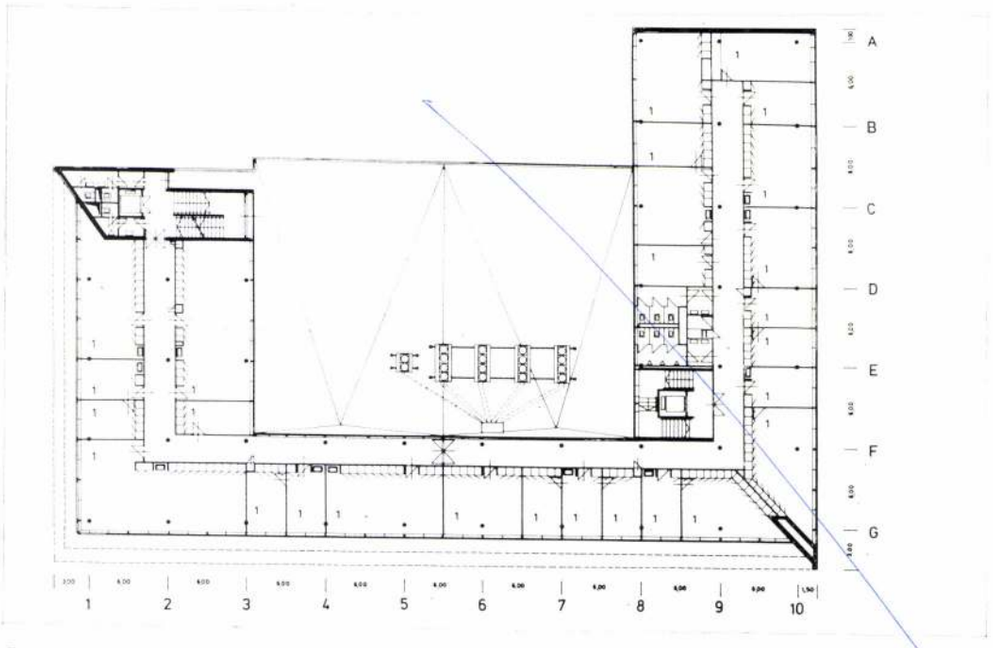

7

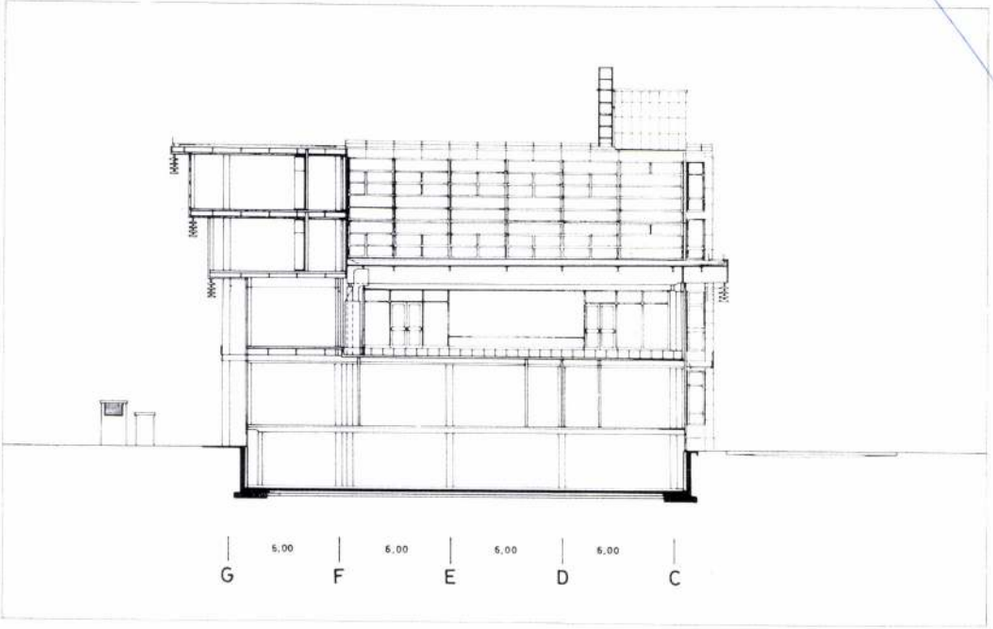

1. Gépterem
2. Földszinti alaprajz
   1. Gazdasági bejárat 2. Szellőző gépház 3. Akkuhelyiség 4. Telefonközpont kezelő 5. Telefonközpont gépterem 6. Férfi öltöző 7. Mosdók 8. Női öltöző 9. Első segély 10. Főbejárati előcsarnok 11. Konyha öltöző 12. Konyha átvétel 13. Boylerek 14. Melegítőkonyha 15. Fehérmosogató 16. Tálaló 17. Edényraktár 18. Étterem 19. Konszignációs raktár 20. Büfé fogyasztótér 21. Büfé eladótér 22. Mosogató 23. Büfé raktár 24. Mosdó
3. I. emeleti alaprajz
   1. Gépterem 2. Terminál 3. Papírraktár 4. Mágnesszalag tároló 5. Átadás-átvétel 6. Expedíció 7. Input-Output 8. Kisgépterem 9., 10. Műszakiak pihenőhelyei 11. Iroda 12. Előadóterem 13. Látogató folyosó 14. Irodák 15. Előtér
4. Belső homlokzati részlet
5. Udvari homlokzat
6. II. emeleti alaprajz
7. Keresztmetszet

1. Machinerie
2. Plan du rez-de-chaussée
   1. Entrée des services fonctionnels 2. Installation de ventilation 3. Local de l'accumulateur 4. Standardiste 5. Machinerie du standard 6. Vestiaire hommes 7. Sanitaires 8. Vestiaire dames 9. Secours d'urgence 10. Hall de l'entrée principale 11. Vestiaire-cuisine 12. Récaptionnaire cuisine 13. Chauffeeau 14. Cuisine de réchauffement 15. Évier blanc 16. Office 17. Dépôt de vaisselle 18. Restaurant 19. Dépôt de bordereau 20. Buffet-consommation 21. Buffet-service 22. Évier 23. Dépôt de buffet 24. Lavabo
3. Plan du 1er étage
   1. Salle des ordinateurs 2. Terminal 3. Dépôt du papier 4. Dépôt de bandes magnétiques 5. Transmission 6. Expédition 7. Input-Output 8. Salle des mini-ordinateurs, 9 et 10. Lieux de relaxe des techniciens 11. Bureau 12. Salle de conférences 13. Couloir des visiteurs 14. Bureaux 15. Vestibule
4. Détail intérieur de façade
5. Façade donnant sur la cour
6. Plan du 2ème étage
7. Coupe transversale

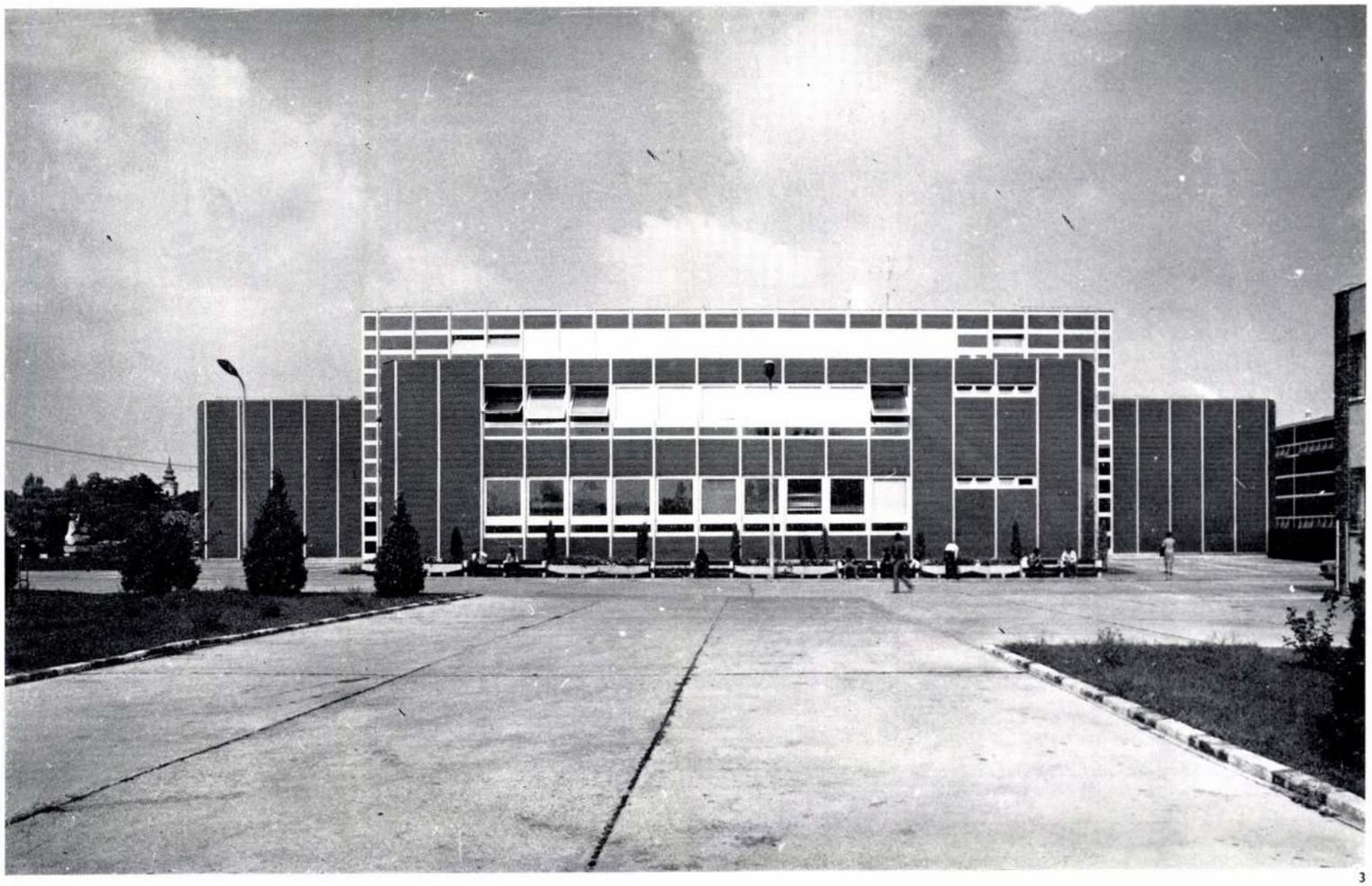

3

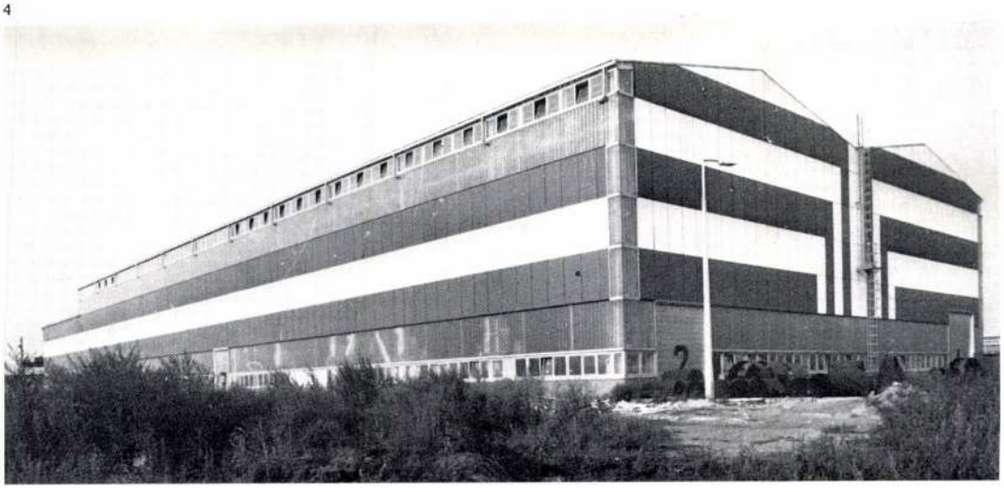

4

1. Plan de situation
2. Façade Ouest de l'usine de structures métalliques lourdes et, en arrière-plan, le bâtiment servant de vestiaire et d'atelier d'apprentissage
3. Pavillon polyvalent de la cuisine-restaurant et l'espace collectif créé devant l'usine
4. Structures métalliques lourdes — perspective du hall

egy valóban közösségi teret, térburkolattal és zöldterületi kiképzéssel.

A térről a gyár felé betekintve jól érzékelhető a gyár térbeli szerkezete, és a látványt jól zárja le a terület szélén a NASZ csarnok színes Ny-i homlokzata. Számomra fontosnak mutatkozott az a területi adottság, hogy É felé nagy távlatokat nyit. A tanműhely—NASZ csarnok — festékraktár É-i homlokzathármas a Jánoshida felöli országútról, már 5 km távolságban felbukkan és több km-en keresztül fontos eleme az enyhén dombos tájnak.

Ezeknél a homlokzatoknál álljunk meg egy pillanatra.

Hogy mi történt itt, röviden ismertetem.

1. A környezeti struktúrák oldaláról közelítve a tervezést; az ipari környezet struktúrájának értelmezésében számunkra annak kettős jellege fontos:

— egyrészt az ipari környezet tevékenység-folyamat struktúra,
— másrészt az ipari környezet az előzőnek fizikai kerete.

A struktúra szót a rendszerelméletre épülő tervezésinformatika terminológiájából kölcsönöztük. A tevékenység-folyamat struktúrák rész-struktúrái leírhatók a tevékenység-részfolyamatok dinamikája szerint és ennek megfelelően, a „fizikai keret" részstruktúrái is csoportosíthatók az alábbiak szerint:

— statikus zóna,
— beépített alkatrészek zónája,
— mobil szerkezetek zónája,
— felszerelések, berendezések zónája.

Az ipari technológiák tervezésének követése az építész számára eddig a pontig érdekes, vagyis, ha sikerült ezeket a zónákat térben meghatároznia, figyelme a topológiailag meghatározható részstruktúrák felé fordul:

— az infrastruktúra felé (amely kapcsolatban van a környezethatáron kívüli más szerkezetekkel),
— a térelhatárolás felé,
— és a program, a technológia mikrokörnyezete felé.

A tevékenység-folyamat rész-struktúráinak meghatározásában és ennek tárgyi megjelenítésében a tervező szerepét a technológus, az ipari formatervező és ergonomus tölti be, míg a topológiai részstruktúrákat az építész által vezetett team alakítja. Építésznek tehát

1. Földszinti alaprajz
   1. Szélfogó 2. Előcsarnok 3. Ruhatár 4. Gondnoki szoba 5. Női W. C. 6. Férfi W. C. 7. Takarítószer kamra 8. Étterem, előadóterem 9. Színpad 10. Közlekedő 11. Bútorraktár 12. Vészkijárat 13. Fehér mosogató 14. Mosléktároló 15. Ételkiadó 16. Zöldségelőkészítő 17. Áruátvevő 18. Iroda 19. Zöldesáru és gömgyöleg raktár 20. Italkiadó 21. Főzőkonyha 22. Húselőkészítő 23. Előtér 24. Mosdó, zuhany, W. C. 25. Öltöző 26. Kiegészítő konyha 27. Fekete mosogató 28. Fogyóeszköz raktár 29. Kézikamra 30. Szárazáru raktár
2. Emeleti alaprajz és metszet
   1. Szeminárium 2. Olvasó, könyvtár 3. Oktatási eszközök raktára 4. Női W. C. 5. Férfi W. C. 6. Takarítószer kamra 7. Galéria 8. Előtér 9. Nagy előadóterem 10. Előtér 11. Tálaló 12. Reprezentatív étterem 13. Tárgyalóterem 14. Zsibongó 15. Étterem, előadóterem légtere 16. Színpad légtere 17. Közlekedő 18. Öltöző 20. W. C.
3. Többcélú konyha-étterem épület előtti térről tekintve a gyár fő gyalogos tengelye, háttérben a NASZ csarnok Ny-i homlokzata
4. Konyha-étterem épület, tekintés a galériáról

1. Plan du rez-de-chaussée
   1. Pare-vent 2. Hall 3. Vestiaire 4. Loge du gérant 5. Sanitaires dames 6. Sanitaires hommes 7. Cabinet des produits de ménage 8. Restaurant, salle de conférences 9. Scène 10. Dégagement 11. Dépôt de meubles 12. Sortie de secours 13. Evier blanc 14. Entrepôt des détritus de cuisine 15. Service des mets 16. Préparation des légumes 17. Réceptionnaire de marchandises 18. Bureau 19. Dépôt de légumes et d'emballage 20. Service des boissons 21. Cuisine 22. Préparation de la viande 23. Vestibule 24. Sanitaires 25. Vestiaire 26. Cuisine subsidiaire 27. Evier noir 28. Dépôt des biens de consommation 29. Petit dépôt 30. Dépôt des produits secs
2. Plan et coupe d'étage
   1. Séminaire 2. Salle de lecture, bibliothèque 3. Dépôt des instruments d'enseignement 4. Sanitaires dames 5. Sanitaires hommes 6. Cabinet des produits de ménage 7. Galerie 8. Vestibule 9. Grande salle de conférences 10. Vestibule 11. Office 12. Restaurant de distinction 13. Salle de discussion 14. Salle bruyante 15. Espace du restaurant et de salle de conférences 16. Espace de la scène 17. Dégagement 18. Vestiaire 20 WC.
3. L'axe principale des piétons de l'usine entrevue de la place située devant le pavillon polyvalent de cuisine-restaurant. A l'arrière-plan, la façade Ouest de l'usine de structures métalliques lourdes
4. Pavillon cuisine-restaurant vu de la galerie

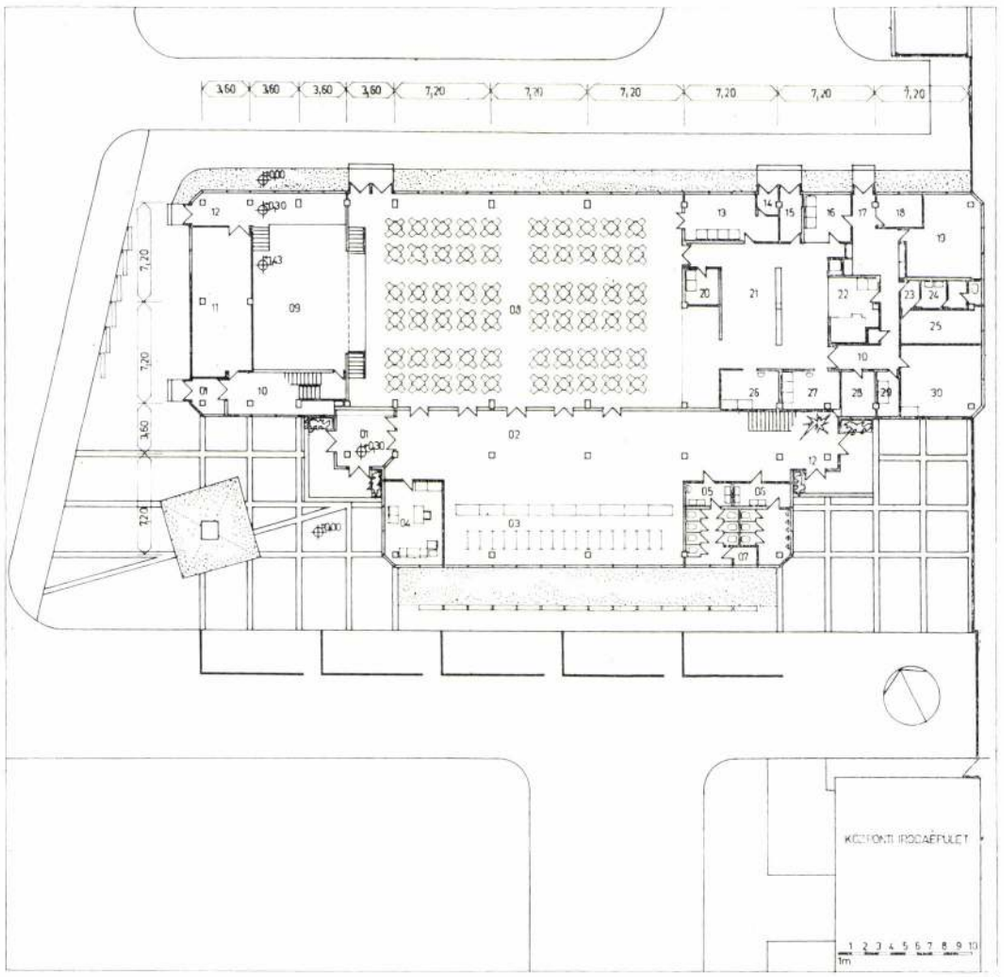

1

2

csak ez utóbbi területeken vannak lehetőségei, viszont a növekvő nagyságú és kihasználtságú technológiai területekkel rendelkező ipari csarnokokban az épületszerkezetek felületei fajlagosan egyre csökkennek, és a hatást a technikai berendezések hozzák létre.

2. Információhordozó közegek oldaláról közelítve a tervezést: építész értékítéletet a tervbe bevitt információkkal közöl. Az információk lehetnek:

— feliratok, jelzések, figyelmet felkeltő információk (ezek azonos értelmű jelek, egymással helyettesíthetők),
— szimbolikus jelek, jellemzőjük egymással felcserélhetők, ha azonos értelmű jelekhez, és nem cserélhetők fel, ha helyzetinformációkhoz kapcsolódnak,
— az információk harmadik csoportja a helyzetinformációk, a tárgyak helyzetéből elrendezéséből adódó jelentéstartalmak.

Ezeket az információkat az építész úgy viszi be tervébe, hogy tudja bizonyos embercsoportokon belül az emberek ezekre azonos módon reagálnak, amelynek okai az ember

— fiziognomiás projekciókra való spontán igénye (szereti az objektumokat, mint saját, érzelmeket kifejező arcának leképzését szemlélni),
— szimbiotika területén szerzett tapasztalatai (tudja, hogy különböző jelek milyen hatást válthatnak ki),
— tudatának rendezésre való kényszere,
— szubjektumának asszociációs vagyona.

3. Az ipari környezeti struktúrákat és információhordozó közegeket vizsgálva megálla-

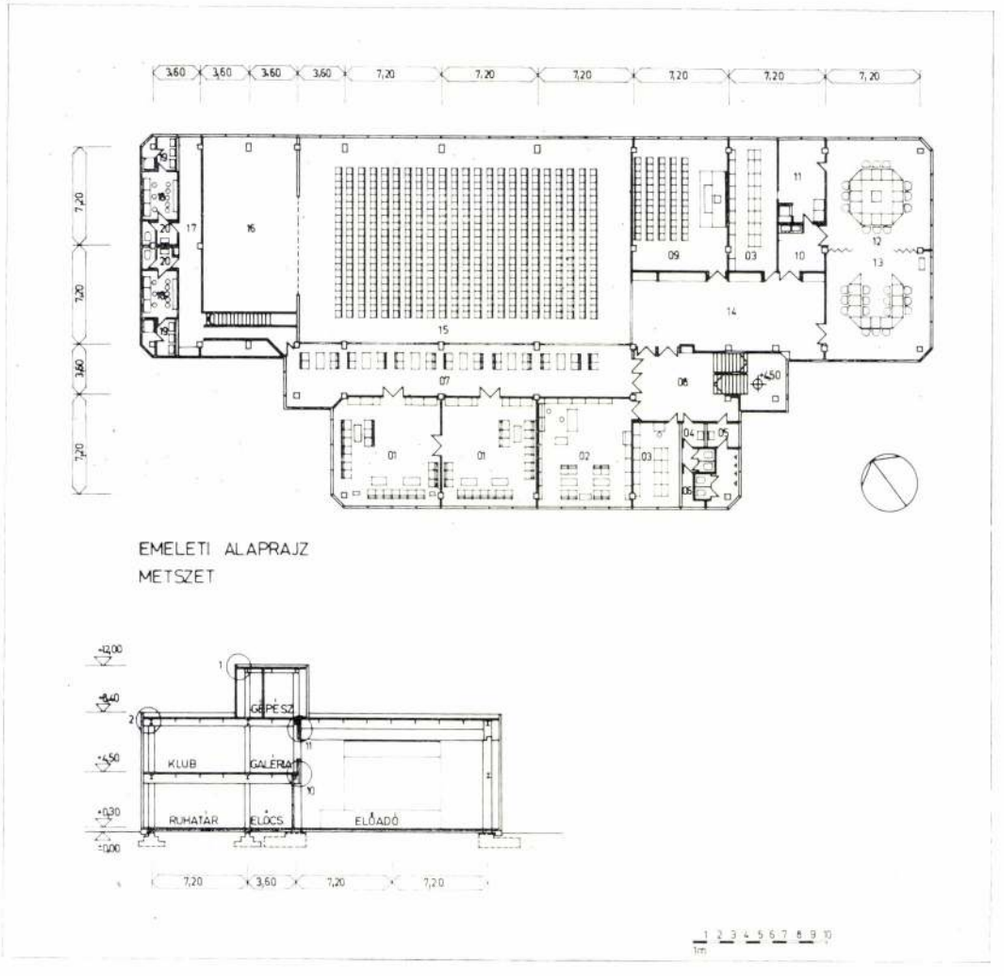



3

4

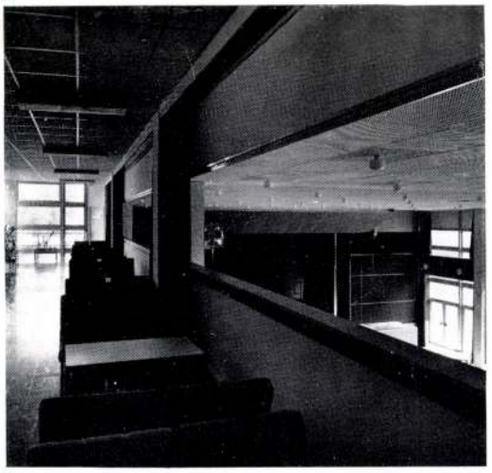

pithatjuk tehát, hogy egycélú épületek (ipari üzem, hűtőház, raktár, üvegház, de pl. egy templom esetében is) a szimbolikus jelzések jelentések építészeti szerepe megnő, szinte kizárólagossá válik,

— mert a tevékenység-folyamat részstruktúrák meghatározása nem építészeti feladat a szakmaköri tudományos (megismerő) tevékenység eredménye;

— mert a fizikai keret dinamikailag jellemzett rész-struktúráinak létrehozásában építész részt vesz ugyan, de az építésznek tárgyat létrehozó szerepe korlátozott, csak tárgyat kiválasztó és tárgyat elrendező szerepe van, tervezés a szakmaközi tevékenység eredménye;

— mert a topológiailag meghatározott részstruktúrák között is csak az épülethomlokzat az övé;

— és mert a feliratok, figyelmet felkeltő információk elhelyezése a reklámgrafikus feladata.

Az ipari környezettervezés bonyolult rendszerében az objektumok térbeli elrendezésében tárgyiasult helyzet-információkon túl, az építésznek a jövőben az ipari épület homlokzatának alakítására kell a nagyobb súlyt helyeznie, amelyek színes szimbolizmusa fiziognomiás projekciókra, a szimbiotika tapasztalataira és az ember asszociációs vagyonára kell épülnie.

Többcélú épületek esetében az elmondottak nem érvényesek. Az itt előadott módszert a KGYV Tápiószelei gyárának fejlesztésénél alkalmaztuk először. Az általam tervezett NASZ csarnok és a festékraktár É-i homlokzata (mint az előzőekben már említettem) a Jánoshidai út felőli nézetre komponált. A két homlokzat messziről feltűnő szimmetrikus emblémaszerű, kissé emberarcú megfogalmazása képileg rögződve a szemlélőben, elvont tudat alatti kapcsolatot teremt a gyár (reklám) programjával és — remélem — egycélú épületekről fentiekben ismertetett elképzeléseimmel egyaránt. Ebbe a képbe jól illeszkedik bele a Szentai Judit által tervezett tanműhely hasonló felfogású tömbje, ahol kolléganőm — megértve a kifejtett gondolatokat — igazodni tudott ahhoz.

A NASZ csarnok külső burkolatán alkalmazott építészeti elemek tudatosan kerülik a közelmúlt ipari építészetében jelentkező pompás anyagok használatát (hullámpala tető, drótháló mennyezet, profilüveg, festett-pala fal), inkább emlékeztetnek a szlömös iparterepeken megjelenőkre. Úgy gondoltam azonban, hogy ezek alkalmazása nagy felületen, kilépve a „barak"-léptékből módja lehet annak, hogy azt „érdekessé" tegyük és ez az érdekesség talán közvetlenebb is, mint egy anyaghomogénizáción alapuló ipari építészet valamely előképére utaló struktúra. A többcélú, kerítésen kívül elhelyezett konyha-étterem épület a környezettel való kommunikációt jelenti a gyár számára. A legtágabb értelemben az országhatárokon túli üzleti partnerekkel, szűkebb értelemben a falu közösségével. Ez a rejtett funkciója indokolja a kissé díszesebb kialakítását.

300—600 adagos konyhával rendelkező 200 fős üzemi étterme, egyben 500 fős előadóterem színpaddal, és a hozzá tartozó kiszolgáló egységekkel (öltözők, bútorraktár, ill. közönségforgalmi előcsarnok, ruhatár, W. C.-csoportok).

Az emeleten két reprezentatív étteremtárgyalóterem van. A többi emeleti helyiség klub, szeminárium és kis-előadó, ill. itt helyezkedik el a mozgópolcos könyvtár is. Az épület szerelt jellege rozsdabarna színe a gyár tevékenységét fejezi ki, bontott tömege pedig a falu léptékvilágához keres kapcsolatot. A nagyterem belső, galériás térkiképzése, a hagyományos, lekerekített színpadnyílással finoman visszautal a szocialista iparosítás hősi korszakára, amelynek a kohászat jelentős területe volt.

K. J.



1

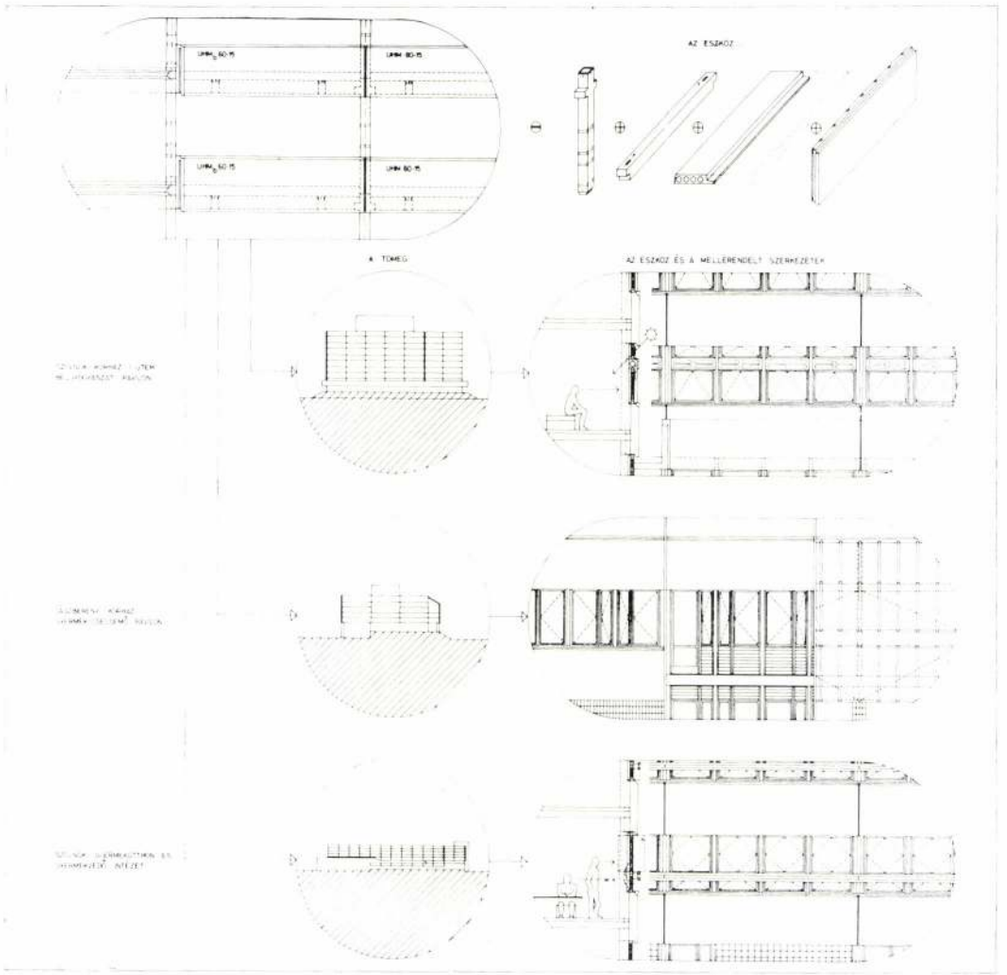

3

2

UNIVÁZ szerkezettel épült közösségi és egészségügyi létesítmények

Az alábbiakban bemutatott anyag közel tízéves munka első mérlege, melynek során az alábbi épületek tervezését végeztük azonos építési és tervezési feltételek mellett: Szolnoki Kórház Belgyógyászati pavilon — I. ütem, Szolnoki Gyermekotthon és Gyermekvédő Intézet, Jászberényi Kórház Gyermek-Csecsemő pavilon, Szolnoki Kórház II. ütem — ennek építése jelenleg a technológiai szerelés fázisában van, így bemutatásra — mint egy gondolatsor legnagyobb és legfőbb nehézségek támasztó eleme — mintegy fél év múlva lesz esedékes.

Az épületek együttes bemutatását és összevethetőségét azért tartjuk fontosnak, mert építészi tanulságot elsősorban a tervezés általános szempontjai jelenthetnek. Végiggondolását elsősorban azoknak ajánljuk, akik hozzájuk hasonlóan szembekerültek azzal a ténnyel, hogy az építés eszköze is lehet adott korban és adott helyen determináló erő, előre meghatározott feltétel az építész munkájában.

Megfontolásainkat — részletes fejtegetés helyett — a bevezető ábrán próbáltuk meg rajzban rögzíteni. Szándékunk az volt, hogy a típusszerkezet kötött méretrendje, homlokzati elemeinek meghatározott ritmusa és arányrendszere ellenére az uniformizálódás veszélyét a gazdaságossági előnyök megtartásával megpróbáljuk elkerülni.



Kár (Schad, Schaden) ötvös Mihály

1578 – 1587.
Való szinü, hogy gönci származásu. Polgárjogot 1578. nov. 28 án nyer. 1579. és 82. ben a communitas tegjává választatik. Ugyanezidőtájt hamis eskűvéssel vádolják, amelyet egy a gönciekkel való perben tett volna. Miként végződött ez a per, nem tünik ki az iratokból, de balul aligha üthetett ki rea nézve, mert továbbra is városi polgár és céhbeli maradt. 1585 ben makacs ellenszegülés s 28 fiorinyi tartozásának meg nem fizetése miatt

Mihalik József. Kassavárosi ötvösségének története. Bpest. 1900. 196–97 l.

emel ellene panasz a céh 1587 ben pedig Zabó István szepsi lakos a városi börtönbe csukatja tartozásai miatt.

Bruckner Gergely

épitész

XVI. sz.

Huszár Adolf

szobrász

Kara Árpád

KITÜNTETÉSEK. A Képzőművészeti Társulat tavaszi kiállításán a négyezer koronás társulati díjjal Edvi Illés Aladár Kúnsági táj című festményét tüntették ki. Az először kiállítók számára kitűzött négyszázötven koronás Harkányi-díjat Papp Bertalan női arcképe nyerte el. — A Társulat plakátpályázatára félszáznál több mű érkezett, amelyekből a biráló-bizottság tizenkilencet fogadott el a kiállításra. A zsűri az igazgatóságnak Tuszkay Márton, Párisban élő magyar művész tervét ajánlotta sokszorosításra. Ez a terv a Műcsarnok arannyal festett képét ábrázolja. Földes Imre és Kara Árpád terveit kétszáz korona jutalomra ajánlották.

Művészet 1910. 223. l.

Műcs céd.



HAAS FÜLÖP és FIAI
gyárosok, m. kir. udv. szállítók.
Főüzlet: BUDAPEST, V., GIZELLA-TÉR 1. SZ.
Fióküzlet: BUDAPEST, IV., Kossuth Lajos-u. 20
Gyár: SOPRON.

Bútorszövetek: szalon-, ebédlő- és hálószobák részére a legújabb stil szerint. Ágy-, asztal-, flanel-, kocsi- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőség ben és árban. Futószőnyegek dús választékban. Nagy választék keleti szőnyegekben. Telefon 37-98, 9-18

Különlegesség: Soproni csomózott szőnyegek. Elsőrendű magyar gyártmány. 40

SCHWARZ SÁNDOR ÉS TÁRSA
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V. KER., BÁTHORY-UTCA 20.
KÁLYHÁK ÉS TŰZHELYEK, LÉGFŰTÉSEK BERENDEZÉSE.
TELEFON 162—14.
88.

Központi fűtés,
vízvezeték-, csatorna-, closett-, fürdőszoba-, szellőztetési berendezések kivitele.
Szepessy Sándor
utóda
Budapest, VII., Abonyi-u. 25. sz.
Tel. 56-96
198

Szászrégen város m. hó 26-iki közgyülése Maros-partvédőgát létesitését határozta el és egyben megbizta a munkálatok kivitelével a *Pittel és Brausewetter beton-, hid- és mélyépitő részvénytársaság*-ot.

Zenta r. kat. egyháza uj templom épitését határozta el, mihez a város 350.000 koronát szavazott meg. Most ezt a vármegye is jóváhagyta azzal, hogy a város a hitközségnek adja ki a pénzt és ne avatkozzék az épitésbe.

A Temesvárott létesitendő Máv. üzletvezetőségi palota elhelyezése ügyében e napokban folytatták le a telekszemlét a Máv, kiküldöttjei: *Kiss Manó* és *Zeiler Béla* felügyelők, *Balázs Lajos* főmérnök és *Havas Kornél dr.* fogalmazó.

Czegléd város téglajárdák elkészitésére adott megbizást *Gábor József* mérnöknek. Felebbezés folytán a vármegye megsemmisitette ezt a határozatot.

Az állami munkáskórház. A főváros közgyülése annak idején kimondotta, hogy az épitendő állami munkáskórház céljaira a már egyszer kijelölt Gyáli-uti telek helyett a X. Maglódi-ut és Külső Jászberényi-ut között fekvő fővárosi telektömből 13.000 négyszögöl területet enged át a kórház céljaira. A belügyminiszter leiratában értesitette a fővárost, hogy a közgyülésnek ezt a határozatát jóvá ha gyta.

A szegedi fogadalmi templom részletes terveinek elkészitésére és a művezetésre nyert megbizatásáról *Schulek Frigyes* müegyetemi tanár ugy a maga, mint fia: *Schulek János* tanár nevében most ujólag és *végérvényesen* lemondott. Nem áll meg egyes szegedi lapoknak az ügyhöz füzött azon kommentárja, mintha *Schulek tanár* ezen lemondása nélkülözné a teljes komolyságot; vagy pláne a művezetési tiszteletdij felhajtására volna irányitva. Erre *Schulek* tanár nem szorul rá és egyénileg is ugy ismerik szakkörökben a

BERÉNYI ÉS LENGYEL ÉPÜLETLAKATOS ÉS VASSZERKEZETEK GYÁRA BUDAPEST, VIII., KISSTÁCIÓ-UTCA II. SZ. TELEFON 115—13.
110

SPALT JÁNOS SZOBRÁSZ BUDAPEST, IX, KINIZSI-UTCA 5
99

99

OLÁH ANDOR mérnök
Iroda: VII., István-út 18.
Műhelyek: VII., Hernád-u. 33-35.
Telefon 73-25. sz.

Központi fűtés, vízvezeték, csatorna
legelőkelőbb és legmodernebb kivitelben.
A nemzetközi vasipari kiállításon állami ezüstéremmel kitüntetve.
24

Beton, vasbeton
mindennemű vasvázas betonmukák tervezése, kivitele. Telefon 24-64. sz.
HOLSTEIN és STERNER TESTVÉREK
Budapest, V. ker., Révész-utca 11. szám.

Az igazságügyminiszter Csornán birósági épületet fog emeltetni.

Pozsony város a létesitendő székházi-pince belső épitkezésének kiképzésére tervpályázatot ir ki A város a *Betterment*-rendszer életbeléptetésére szabályrendeletet dolgoztatott ki. A pozsonyi *Palugyay-szállodát* 420.000 K-ért megvette *Prüger Henry* a pozsonyi *Savoy-szálloda* tulajdonosa, aki azt bibővitteti és modernizálja.

A Nagykárolyban létesitendő *pénzügyi palota* céljaira alkalmas telkek ügyében a város felterjesztést intézet a pénzügyministerhez.

Az Aradon létesitendő Kossuth-kut tervpályázat birálóbizottsága a 300 K-ás I-sö dijat *Albert Andor* aradi szobrásznak itélte oda, *Kara Géza* budapesti szobrászművész két tervét pedig megvételre ajánlotta.

A Tarmak-burkolat ügyét próbaalapon Debrecen város közgyülése — előre fizetendő 130.000 K. keretén belül — megszavazta, bár a közgyülésen erős kritikák hangzottak el ugy a *Tarmak* mint a vállalat ellen.

Ujvidék város téglajárdák létesitésére hirdetett versenyt amely meddő maradt. Ezért elhatározták, hogy tégla helyett aszfaltot alkalmaznak.

A Győrött létesitendő selyemfonoda és munkásotthon épitési összes munkáira a következő ajánlatok érkeztek be: *Dömény és Erlich* Bpest. 122.713 kor, 32 fill.; *Káldy Mihály* Győr 126.313 kor. 35 fill.; *Fuchs és Grosz* Zalaegerszeg 127.313 kor 45 fill.; *Chalupka Károly* Győr 129.903 kor.; *Kallós Adolf és Koch Richard* Bpest 131.091 kor. 75 fill.

A zirci cisztercitarend főapátsága a Monostortemplomban köponti fütési berendezést létesittetett a *Bründl János* budapesti cég által. A fütőtelepet már átadták rendeltetésének.

Berger Oszkár
Bodnár László
Bálint Imre
Bóránd János
Csikány Dezső
Csillag József
Csiszér Elek
Czakó B. Rudolf
Dolevicsény Ferenc
Domonkos József
Egerceig Gyula
Farkas Árpád
Fillinger Vilmos
Fischer Bódog
Fodor Rezső
Fritsch Lajos
Fürst László
Gábor József

Művészi aquarellek, távlati képek
készítését, valamint :: lakberendezések :: üzlet. kávéház, csarnok stb. belső ter- :: vezését elvállalja ::
TATTAY tanár
Horánszky-utca 11. szám.
Értekezések 10—1 óráig.
244

FischhofOszkár
Budapest, I., Lágymányos-u. 2.
Villamos világitást, jelzőt, telefont stb. szerel szakszerűen
TELEFON 122-42.
209

EGYÉVES ÖNKÉNTESSÉGRE
jogositó államérvényes vizsgára előkészit legrövidebb idő alatt a
HOROVITZ-INTÉZET
Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 7
Tandíj csak sikeres vizsga esetén fizetendő. — Beiratkozás állandóan
185

TELEFON: 135-95.
Czeizel J. és Társa
festő, mázoló
Mühely: Budapest, II., Oszlop-u. 8.
220

Stern Károly, Budapest
kőfaragó, Pilis-Borosjenő és Budaujlaki (Mátyáshegy kőbányák tulajdonosa. Irda: Budapest, III., Ujlaki rakpart 44 Telefon 85-28. —Elvállal minden a kőfaragószakmába vágó munkát, valamint zuzottkő és falikő szállitását, nemkülönben saját rendszere szerinti ciklopfalazást.
223



Kara György: Kat/Cat.No.: 113

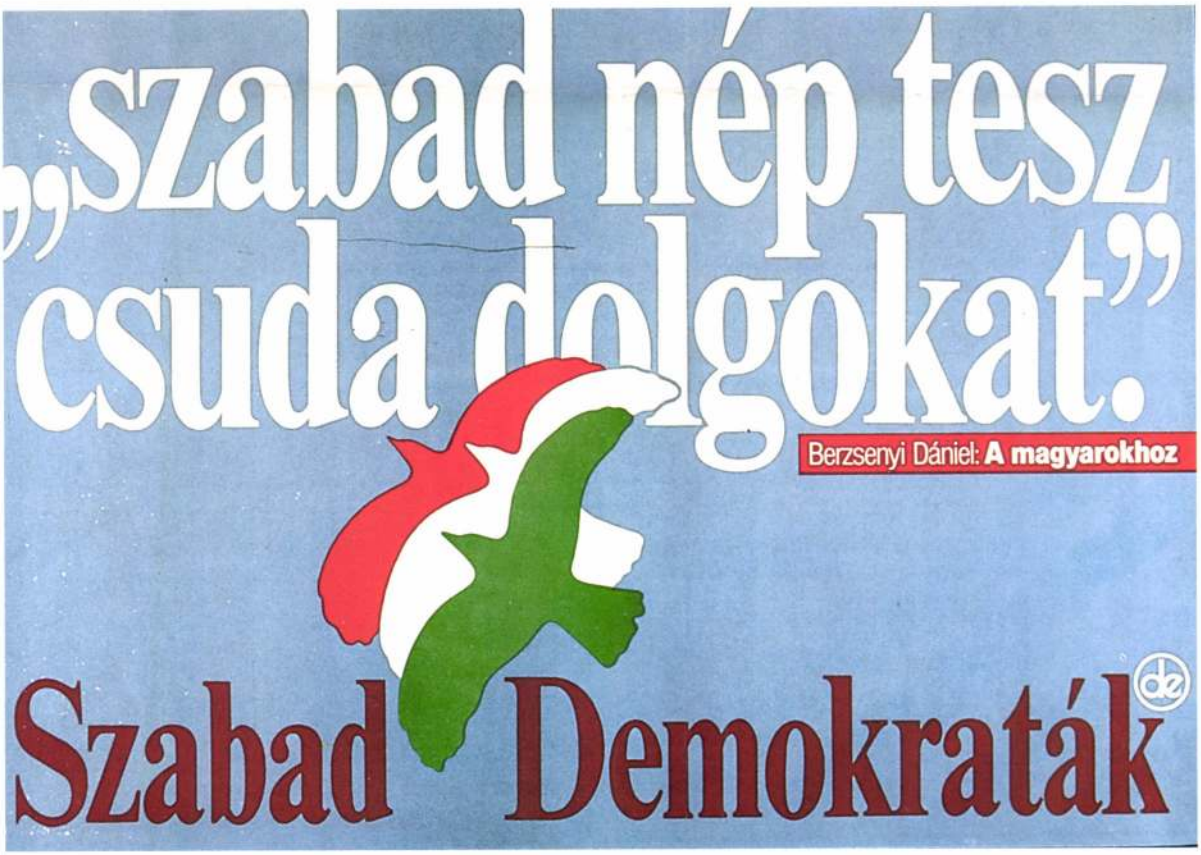

Kara György: Kat/Cat.No.: 114

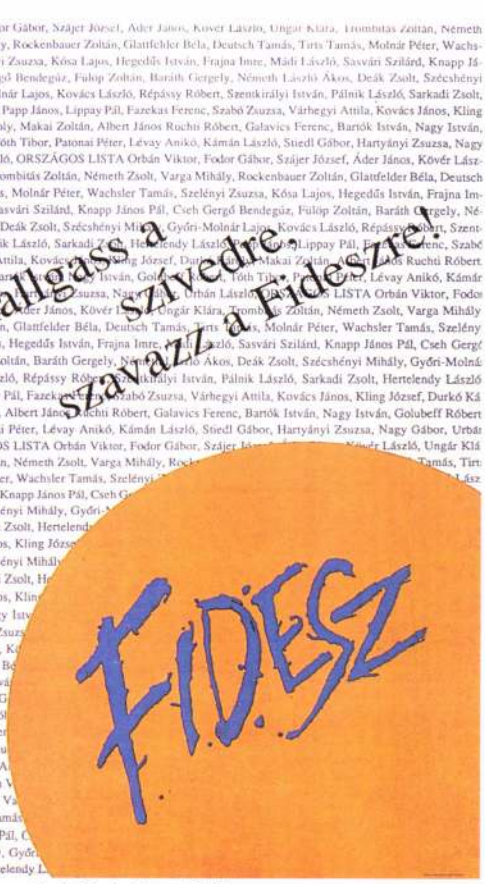

Unknown: Kat/Cat.No.: 278

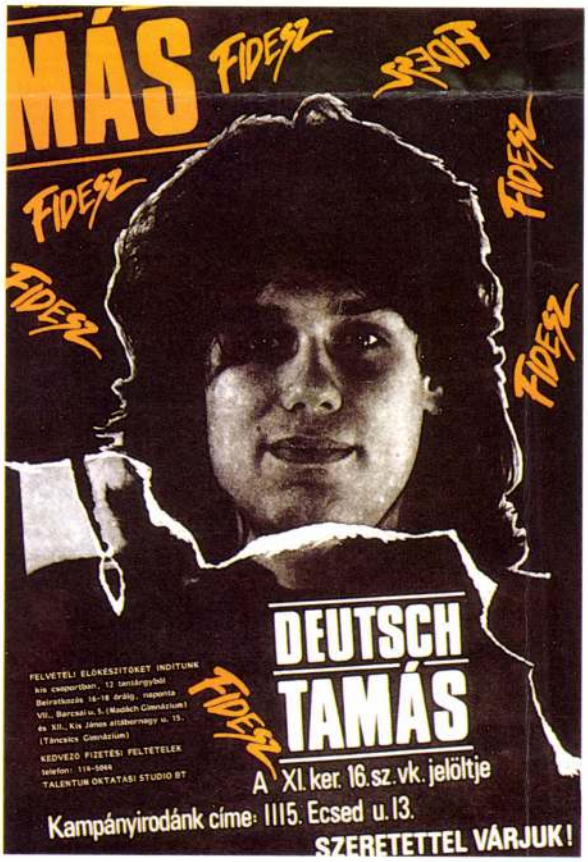

Paraszkay György: Kat/Cat.No.: 183



Paraszkay György: Kat/Cat.No.: 182

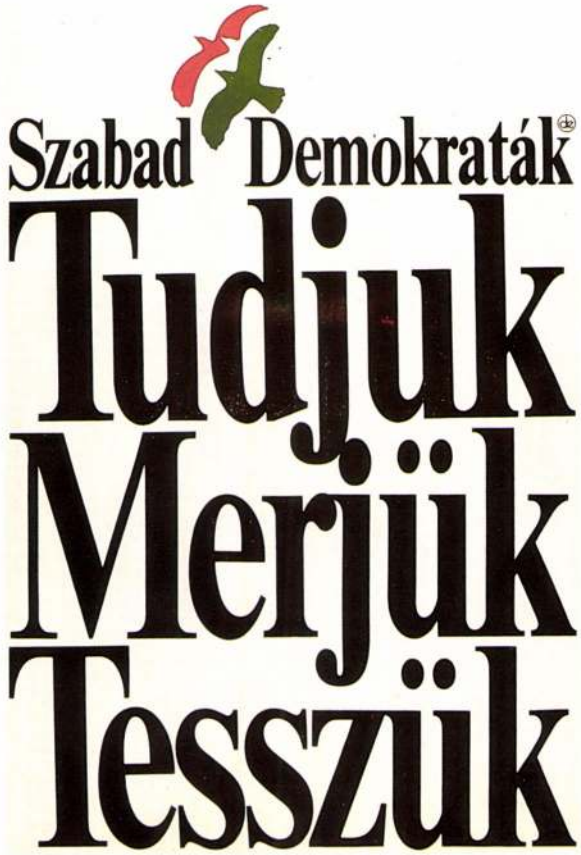

Kara György: Kat/Cat.No.: 103

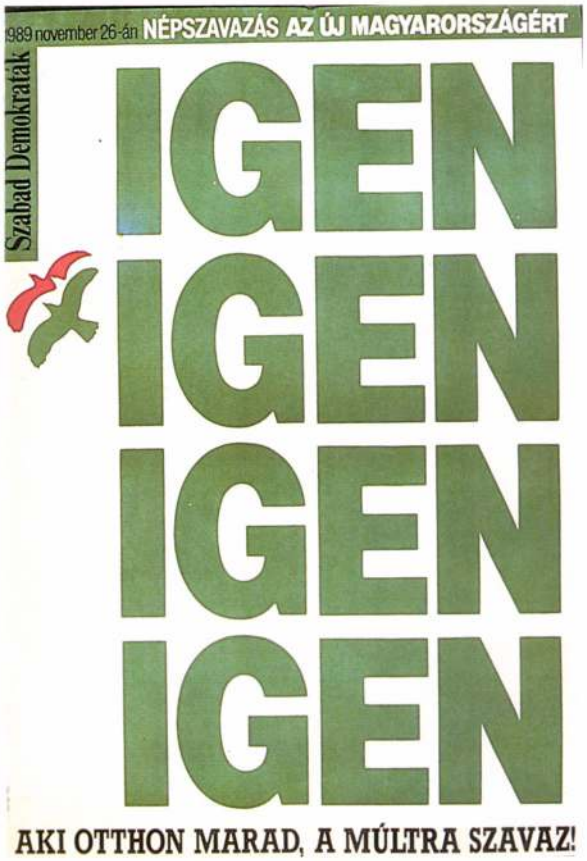

Kara György: Kat/Cat.No.: 112

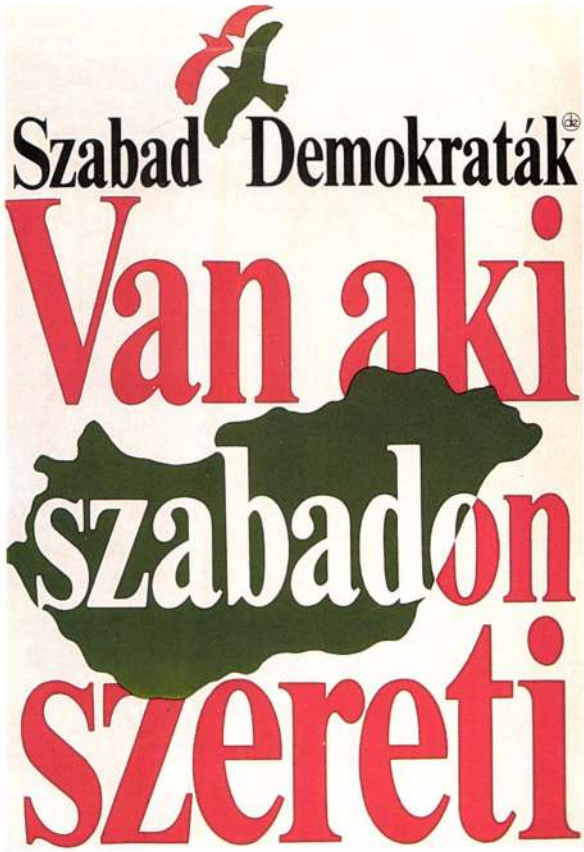

Kara György: Kat/Cat.No.: 111



Kara György: Kat/Cat.No.: 102

Bachman Gábor: Kat/Cat.No.: 15

látóhatár

válogatás a magyar kulturális sajtóból

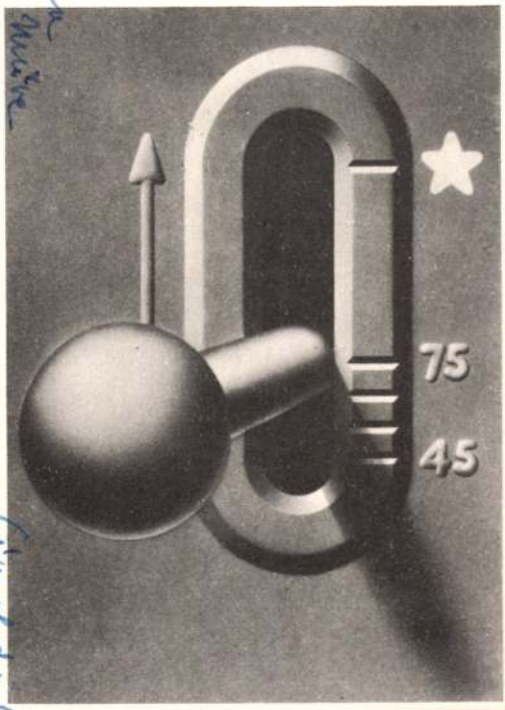

Kara György grafikája



Kara György, grafikus

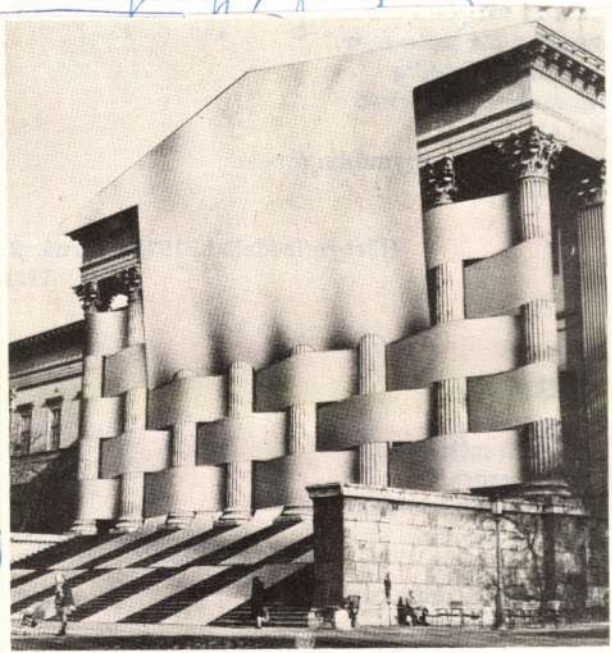

Kara György plakátterve

Kara György, grafikus

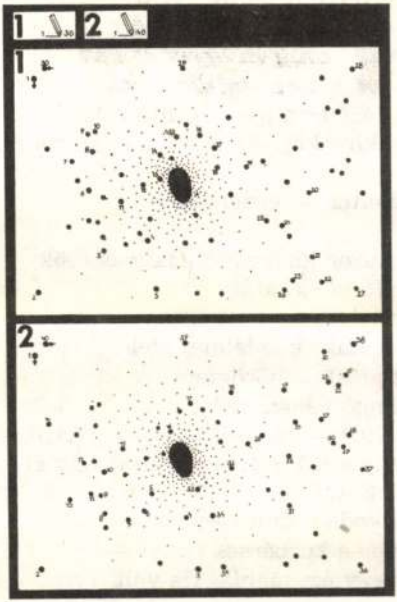

Kara György grafikája

Kara György: m

87.

Látóhatár, bp

Kara György, grafikus

Kara György:

Kétóhatár, 5



Kara György plakátterve

mutat fuget a susuknek.

S tükröt mutat: itt a töksi
szalmacséplő és a többi,
mert falára Törvénytábla
függesztve van forma-álma.

Kara György, grafikus

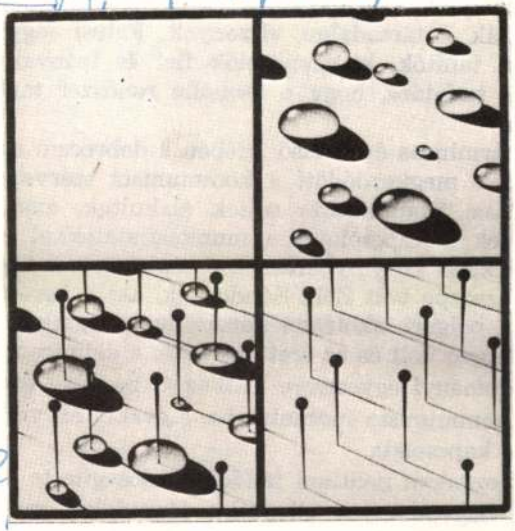

Kara György grafikája

Kara Györ 107.

Határőr, Gy. 1976. április

Kara György, grafikus



Kara Gy.: műve

Látóhatár, Gy. 1976. április

Hátsó-kulcsa-borító

KARA György grafikus

91 3.24,26

KARA György (1953)

102. Tiszta múlttal a tiszta jövőért. Szabad demokratákat a Parlamentbe, 1990
A pure past for a pure future – Free Democrats to the Parliament
offset, 57x39 cm
j.j.l. Kara Gy. 90 – ny.n.
ltsz.: xy 90.244

103. Szabad demokraták – Tudjuk, merjük, tesszük, 1990
Free Democrats – We know it, we dare it, we do it
offset, 57x40 cm
j.n. – ny.n.
ltsz.: xy 90.250

104. Tudjuk, merjük, tesszük – Szabad demokraták, 1990
We know it, we dare it, we do it – Free Democrats
offset, 41x58 cm
j.b.l. grafika: Kara György fotó: Bartók István – ny.n.
ltsz.: xy 90.252

105. Küldjön szabad demokratákat a Parlamentbe, 1990
Send Free Democrats to the Parliament
offset, 57x5840
ltsz.: xy 90.357

106. Tudjuk, merjük, tesszük, 1990
We know it, we dare it, we do it
offset, 118x80 cm
j.n. – ny.n.
ltsz.: xy 90.254/2

107. Népszavazást a hatalomátmentés ellen, 1989
A referendum against the re-capture of power
offset, 58x42 cm
j.n. – ny.n.
ltsz.: xy 90.255

108. Dr. Hack Péter – Szabad demokraták, 1990
Dr. Péter Hack – Free Democrats
offset, 43x39 cm
j.n. – ny.n.
ltsz.: xy 90.258

109. Az egységes ellenzék jelöltje Tamás Gáspár Miklós, 1989
The candidate of the united opposition: Gáspár Miklós Tamás
offset, 57x39 cm.
j.b.l. Kara – ny.n.
ltsz.: xy 90.261

110. Szabad demokraták, 1990
Free Democrats
offset, 117x80 cm
j.n. – ny. n.
ltsz.: xy 90.267



111. Van aki szabadon szereti, [illegible]
Some like it free
offset, 56x39 cm
j.n. – ny.n.
Itsz.: xy 90.249

112. Aki otthon marad, az a múltra szavaz, 1989
Those who stay at home vote for the past
offset, 57x39 cm
j.n. – ny.n.
Itsz.: xy 90.265

113. Az út Európához – Szabad Demokraták, 1990
The road to Europe – Free Democrats
offset, 40x57 cm
j.j.l. Kara Gy. 1990 – ny.n.
Itsz.: xy 90.266

114. Szabad nép tesz csuda dolgokat, 1990
A free nation does wondrous things
offset, 39x57 cm
j.n. – ny.n.
Itsz.: xy 90.248

KARA György – BARTÓK István

115. Szabad demokraták – Az Ön csapata, 1990
Free Democrats – Your team
offset, 42x58 cm
j.b.k. grafika: Kara György fotó: Bartók István – ny.n.
Itsz.: xy 90.251

KARA György – CZUNI – VÉRTES

116. Népszavazás az új Magyarországért, 1989
– Először megyek szavazni
– Én is, pedig 40 éve vagyok nagykorú
Referendum for a new Hungary
– This is the first time I've voted
– Me too, though I came of age 40 years ago
offset, 39x57 cm
j.j.k. Czuni-Kara-Vértes – T.Ny.
Itsz.: xy 90.245

KARA György emblémájának felhasználásával
117. Szabad Demokraták Szövetsége, 1990
The Alliance of Free Democrats
offset, 69x49 cm
j.n. – Zalai Nyomda Zalaegerszeg
Itsz.: xy 90.263

IKLÓS Károly (1952)
0. Dirty Dancing, 1989
set, 81x56 cm
k. Miklós K. '89 – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
z.: xy 90.173

OLNÁR Ferenc (1960)
1. Pénzmánia, 1989
e Midas' Touch (film)
set, 82x57 cm
l. Molnár F. '89 – K.V. Bp.
z.: xy 90.76

OLNÁR Gyula (1946)
2. Helsinki Magyar Hét, 1987
ngarian Week in Helsinki
tanyomat, 70x100 cm
. – ny.n.
z.: xy 90.443

3. Mystic dekorkozmetikumok, 1989
ystic decor cosmetics
set, 67x98 cm
. – Állami Nyomda
z.: xy 90.441

4. Antwerpeni Magyar Hét, 1989
ngarian Week in Antwerpen
tanyomat, 20x51 cm
. – ny.n.
z.: xy 90.442

5. Broadway mozi, 1989
oadway cinema
set, 110x77,5 cm
. – K.V. Bp.
z.: xy 90.440

OLNÁR Kálmán (1943)
6. Erő-mű-tét, 1989
wer operation
tanyomat, 40x60 cm
l. Molnár Kálmán – ny.n.
z.: xy 90.334

7. Víz-lép-csőd, 1989
ter barrage
anyomat, 40x60 cm

KARA GYÖRGY

A változás jelei : Plakátok 1988-1990.
: Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-
dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin
Bp., MNG, 1990 18-19.p.

3.p. bev.
6-7.p.

KARA GYÖRGY

E.M.[Ember Mária]: A jelen emlékei : Plakátok, röpiapok a Galériában. = Magyar Nemzet, 1990. dec.7. 4.p.

Anna

Anna



Kara

Omega sign.-val: "Két kiállitás" cimmel a MÜVÉSZHÁZ és a Könyves Kálmán-féle kiállitásról számol be a lap.
A MÜVÉSZHÁZ tárlatán szerepelnek: Börtsök Samu, Sas Ferenc, Rózsaffy Dezső, Mátray Vilmos, Lakatos Arthur, Zord Arnold, Kléh János, Fanta-Alkony István, Mészáros Dezső.
Szobrászok: Pongrác, Mester, Kara.

Kara, Mester és Pongrác müvészek szobrait egyöntetüen közepesen jónak minősiti a kritika.

ÉLET, Bp. 1910. márc. 6. II. évf. 10. sz. 325. lap.

Kara

zobrazit

l.

Arv. Czarnok 106. aukc.

Mat

BARANYAVÁR. (Baranya.)

Törökdomb nevű földhányás.)

Gerecze, 1906, 129 l

Kara György

Trencsény Hunnia
emléktábla
a csehek le~~faragták~~verték
s helyébe Griska korabeli
katonát faragtak.

Olaymagyhul

238, 239. l.
Keppel

423-761, 423-764

Parlament pensio. Teljes komfort. Bp. V. Zoltán-u. 6 115-938

POÉTA PENSIO a Rózsadombon, Bpest, II. Ady Endre-u. 22. 153-277

Printz Jánosné Penzió- komfortos családi otthon. Bpest. Mészáros-utca 2—Ág-utca 3. 150-827 Siófok: Bezerédy-u. 5. Tel: 36.

RenaissancePensió Bpest, Irányi-utca 21. szám I. em. 186-081 III. em. 382-527

RICHTER RUDOLF-NÉ penziója Elsőrangú uriotthon. Hideg meleg folyóviz. Kitünő ellátás. Napozóterrasz. Bpest Andrássy út 86 126-837

Rózsa Penzió Bpest. II Tapolcsányi-u 6 152-290

Stift Pensio, Budapest, IV. Váci-u. 11/b. 185-623

Svábhegyi **OTTHON** Pensió, Bp. XII. Rege út 2 (Széchenyi Emlékműnél) 165-421

Szentkirályi pensió, Bpest, VIII. Szentkirályi-u. 6. 145-367

Török Penzió, Bpest II. Török-u. 10. Lukács fürdőnél kitünő konyha. 155-296

Debrecen

Hungária pensió, tul. özv. Hegedüs Sándorné, Debrecen, Piac-u. 59. 23-39

Siófok

Dombay Zoltán **„Strand Hotel"** tul: Siófok, 84 Budapesti irodája V. Zoltán-u. 16. 119-341 119-377

Elite-Grill pensió, Tötössyné Siófok. Tel.: 70

Printz Jánosné Penziója Siófok Bezerédy u 5 T 36

Sopron

Pálovich Istvánné dr. Felsőlöveri penziója. Sopron, Fenyvessor 7. 8-21

Tómalom strandfürdő és penzió Kovács Vince. Sopron. 1-52

Ungvár

Turul penzió és vendéglő, tul. Geiser Gyula, Ungvár, Zugó-u. 2. 3-26

Pénzszekrények.

Budapest

Arnheim S. J. cs. és kir. udv. száll. Gyár és iroda: Bp XIII. Árboc u. 3. 292-941 Raktár: V. Gr. Tisza István u. 20. 380-353

BUDAPESTI PÉNZSZEKRÉNYGYÁR Gelléri József Bpest, III. Timár-u. 24. **Alapitva: 1904.** Gyárt: Páncélszekrényeket, tüzmentes okmányszekrényt, kazettát, kartotékszekrényeket, kulcsokat. Befalazható pénzszekrények. Speciális nyitás, javitás, szállitás. 362-375

Kara György
vagy Győző?

nobrán

irod.

Olaylacamp
23. l.

Kara (György)

nobrán

l. Olay II/238. l.

239. l. kiszel

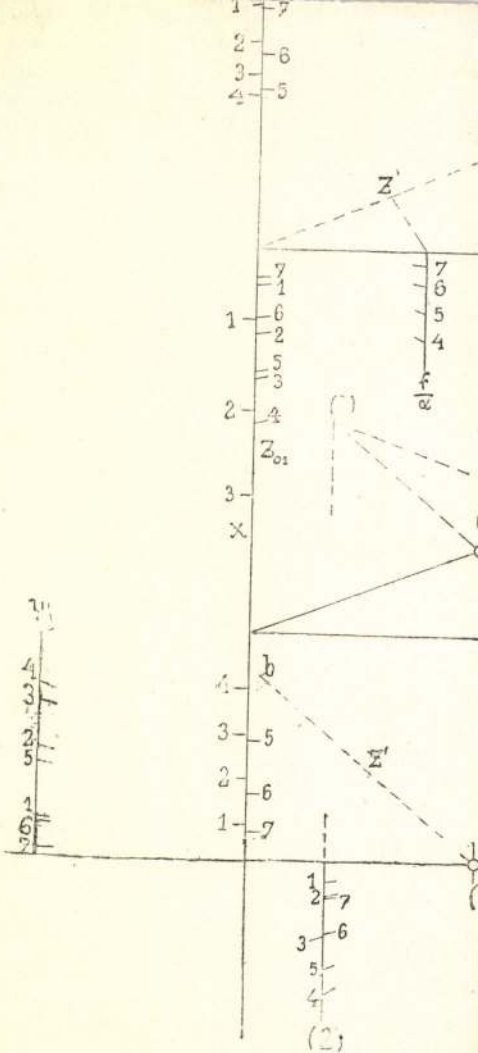
Z'
Z_{01}
X
b
Z'

M.D.K.

Kara szobrász

Iván Ede: „A telepi müvészek" c. riportjában csak annyit emlit róla, hogy jelenleg katona.

Szinházi Élet. Bp. 1918. aug. 25.- szept. 1.
VII. évf. 34. sz. 11-16. lapokon.

Kár ötvös Mihály

Lásd

=

Kyj 1913. 55. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kapy Jenő, építén

L. Dobó János

Tulóp Imre Ipartem – A nagyvállalat és az építén 22-23

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/4

Kapy Jenő, építész

a Balvanos déli részének rendezése. Tervpályázat, 1985.

a pályamunk díjazása:

a. Bizottság 80-80.000 Ft-os V. díjban részesítette a 2. bírálati sorszámú pályamúvet is; szerzői: Böjthe Tamás, Hermány Géza, Kapy Jenő, Tóth Tibor, László Zoltán, Nedelykov Ákos, Nagy Ildikó, Andrásné Baranyai Klára és Kovács András.

4. V. díjas terv. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 18-old.

MDK

Kapy Jenő, [építész?]

I. díjat nyert.

– : Az építőipari diplomadíj-pályázat eredményhirdetése 9

Népszabadság, Bp., 1967. szept. 13.

Kapy Jenő

(Ipari Épülettervező Vállalat)

Ybl-díjat kapott 1982-ben a Kohászati Gyáréprítő Vállalat Tápiószelei Gyárának új épületegységeiért, a több célú étterem-konyha épületének egységes magas szinvonalú funkcionális, formai, és szerkezeti megoldásáért.

Magyar Építőművészet 1982/4

Kapy Jenő: építész

a MESZ Mesteriskola előadásai.

VI. ciklus 1980-82

Callmeyer Ferenc és Kapy Jenő: a rendszerelvű építés értékelése.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 5-old.

KAPY JENŐ épitész
IRODÁJÁRÓL
MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET 1995, 4, 49

NÉHÁNY MŰVÉNEK BEMUTATÁSA
NO. 50-53, 56-57

ARADI Nóra:

NAGYBÁNYA ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A M.Müvtört.Munkaközésség, Évkve, 1953/1965/
423-425. Képek

[mép 14., hez is

Kapy J.

épitette Kovács Béla László terve alapján a csepregi 500 vagonos gyümölcstároló épületét.

I. parterv. Fiatal tervezők kiállítása.

Budapest, 1972.

201

Kapy J.

építése Kovács Béla László: Kiskorpádi 500 vagonos gyümölcstároló épülettervének.

Iparterv: Fiatal tervezők kiállítása.

Budapest, 1972.

271

Kapy Jenő

A békéscsabai Hűtött Tároló /építészek: Farkas Ipoly, Orbán László, Kapy Jenő, statikus Nagy József/ említi

Koncz Attila: Könnyűszerkezetű hűtött tárolók
Magy.Ép.ip. 1971.4.szám 193-202.l.

261.11

Kapuvári Zelma

1937/38. VI. évés
művészi szak,
rendes hallg.
I – II. félév.

Ferkèpzomfoiskèvk
1937/39. 153. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

megmutatvány

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kapuvári Zelma

1938/39. VII. éves

vendéghallg.
I-II félév

Ferképzomfoiskèvk 1937/39

159. l.

Kapuvári Zelma

VII. évf.

1938/39. 100 P tanulmányi segély

Ferképzőmfoiskévk 116.l.
1937/39

Szöll Kálmán
dohányárudája
Polgárdi.

Kapuvári Zelma

VI. évf.

1937/38. 100 P tanulmányi segély.

Ferképzomfoiskévk 116 f.
1937/39

Magyar Nemzet

Átvételi-jegy.

T. .....

Átvette : .....

Kapuvári Zelma

V. éves középisk. tanárjel.

1936/37. 76 l.

Ferkèpzomfoiskèvk

Középisk. tanári oklevelet kapott.

540.7

545

Kapuvári Zelma

V. évés, 100 P tanul-

mányi segély

Képzőm. Fönk. Évk

1936/37. 54 l

iszti állások szakok szerint

Közegészség és vegyészet	Statisztika, könyv- és levéltár	Közlelmezés	Kórház	Köztisztaság	Tüzoltóság	Gazdaság	Kezelés
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
tiszti főorvos	—	—	—	—	—	—	—
tiszti főorvos helyettes	statiszt. hiv. igazgató	—	—	—	—	—	—
I. oszt. t. orvos és vegyészeti int. igazgató	statiszt. hiv. aligazgató könyvtári igazgató	közvágóhidi és vásárcsarnoki igazgató	—	—	tüzoltó főparancs- nok	—	—

Kapuváry Zelma

Budavár, 1940. sept

Kapuváry Zelma festőművész.
oki. középisk. tanár, VI. Bulyovszky-
u. 27. 329-380

kobzását vonja maga után.

A művészeti és történeti érde
nyilván nem tartott ingóságok kiv
teléhez is a Főfelügyelőség enged
lye szükséges.

Ugy a nyilvántartott, mint a
ván nem tartott, fent célzott jel
gü ingóságok kivitele tekintetébe
az állam a Főfelügyelőség utján e
vásárlási jogát, a kiviteli szánd
bejelentésétől számitott 30 napon
lül gyakorolhatja. Az ár meg nem
lapodása esetén a fenti §§-okban
határozott hármas bizottság 2 hón
belül dönt.

A kiviteli engedély megadásáé
minden esetben dij fizetendő a Mű
szeti és Történeti Emlékek Ország
Alapjába, a következő fokozatok s

MDK

Kapuvári Zelma

rajztanári oklevelet kapott.

Ferképzőmfőiskévk 1936/37. 89. l.

MDK

Kapuváry Zelma

Munkáival szerepelt a Sarolta kollégium 1938/39. évi növendékkiállitásán.

Cikk: Kiállitás a Sarolta...

Művészet, 1939. IV.évf. 27.sz. 82.lap

M.D.K.

Kapuváry Zelma

Puccini: "Pillangókisasszony"- c. dalművéhez tervezett szinpadképeket.
Az opera a Városi Szinházban került előadásra.

P.M. Pesti Müsor. c. melléklet.
Szinház és Mozi. Bp. 1950. febr. 19. III. évf.
7. sz. X-XI. lap.

M.D.K.

Kapuváry Zelma

Az Operaház ösztöndijas diszlettervezője 10 méteres freskósorozatot készitett az Operaház dolgozóinak ebédlőfalára. A freskósorozat az Operaház művészi és müszaki dolgozóinak munkáját ábrázolja. A lap két részletet bemutat a sorozatból.

Szinház és Mozi. Bp. 1951. febr. 18. IV. évf. ß 7. sz. 39. l.

Kapuváry Kiss Zelma

Szegedi származású
Szegeden él, s az
ottani egyetemen
akarja tanulmányait
befejeze.
A szegedi szinház
vezére fervezte a
Böheimélet drozle-
teit.
Gerevich Tibor
Erzsébet
1948. dec. 17

ádok kiváló tisztelettel:

Kapuvári Zelma

festő

V. Szt István körut 16.

MKSz 1947

Kapuvári Zelma

IV. č.

tanáři nak

Ferképzomfoiskèvk

1935-36. 72. l.

BUDAPEST, 193 7. junius 21.

Városi iroda: XI., Horthy Miklós út 46. — Telefon: 2-680-99.
Csúzda: XI., Budaörsi-út 56-58. (Kelenföldi pályaudvar.)
Telefon: 2-686-15.
Postatakp. sz.: 8625.

MLA

i Gyula

úrnőnek
úrnak

BUDAPEST,

ker., Budafoki-ut 10.c. *u.*

prófa à 5.80 p 5.80 ✓

gfa 1.30 ✓

g -.12 ✓

Összesen: --- --- *P* 7.22 ✓

teljes tisztelettel

SALY ÁRPÁD

tüzifa- és szénkereskedő.

Kapuváry Zelma festő

Az Operaklubban

kiállítása nyílt

Szovalista Művészetést 1970 I. sz.

Kapuváry Gusztáv M.B.K.

Az exportképes hétvégi ház teovpályázaton kiemelt az gvötelben részesült.

Társtervező: Callmeyer Ferenc, Varga Endre

Magyar Építőművészet 1967/4. 5.1.

Kapuváry Gusztáv .

Az építőmesteri mult, jelen és jövő" cikk

Tér és Forma, 1936 IX.33

Kapuváry Gusztáv

Fábián Gáspár terve szerint épitette a bpesti Haller-téri rk. plébánia templomot 1935-6.

Hovotemplép

29. l.

Fábián Gáspár terve szerint 1929-30-ban épitette a Külsőferencvárosi rk. pléb. templomot. (Üllői-ut és Ecseri-ut sarkán)

u. o. 30. l.

vitéz Kapuvári Gusztáv, építőmester MDK

Budapest.

Rendes tag.

Az építőipar jelöltjei az O.T.I. önkormányzatába.
ÉPIP-ÉPMÜV. 1929. máj. 1. 68. l.